

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ VYDÁVÁJÍ

PŘISPÍVÁNÍM MNOHA DUCHOVNÍCH A
UČENÝCH MUŽŮ

FRANT. XAV. HAVRÁNEK a D^{OR.} EDUARD TERSCH;

onen: kněz řádu křižovnického s červenou hvězdou, novicmistr a duchovní správce kleriků téhož řádu, knížecí arcibiskupský přísežný notár, spoluzakladatel dědictví svatého Jana Nepomuckého; tento: doktor v bohosloví na universitě Vídeňské i Pražské, docent církevního práva na ústavu bohoslovním, a druhý vicedirektor Pražského knížecího arcibiskupského alumnatu.

PÁTÝ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVADČÍTILETÍ.

LIPEN.

V PRAZE 1852.

Tisk a sklad knížecí arcibiskupské knihtiskárny.

In omnibus charitas.

S. Augustinus.

Pojednání.

Kdo má to právo voliti okresní dozorce (Vikáře) ?

Z rozhlédných spisů sestavil **Josef Kopsch**, kapl. Roudnický.

Když v minulých těchto letech rozhodnutím císařským Církev sv. v státu Rakouském za „svobodnou“ prohlášena jest byla, tu zradovavší se veškeré duchovenstvo katolické nad vítězstvím tak dlouho sevřené a potlačené máti své, přálo sobě, by všecka ustanovení a nařízení její, kteráž se buď pro rozdílné okolnosti a příčiny poněkud změnití neb držeti a zachovávatí *nesměla*, obnovená a dle vůle a žádosti její zřízena a zachovávána byla. — Z příčiny této přemnoho jest nejen mluveno ale i psáno, jak poněkud v domácích, mnohem však více v zahraničných novinách „o opravách a změnách“ ve věcech disciplinárních v Církvi kat., — a tak jsou na jevo přišly, mimo některé dobré a slušné žádosti spolu i požadování, kteráž se ani s duchem víry sv. katolické ani s učením a ustavičným zvykem (praxis), posavadním Církve sv. nesrovnávala. —

Mezi taková přání náleželo mimo jiné i právo „*volení okresních dozorců*“, o kterémžto i ústně i písemně od mnohých jesti tvrzeno, že náleží duchovním toho okresu, pro který se takový dozorce voliti a ustanoviti má, a protož když v předešlém roce několika nových vikariátů a v nich noví okresní dozorcové ustanoveni jsou byli, nejen na to žehráno, nébrž i za křivdu kladeno jest od některých p. pl. tit. biskupům, že neberouce žádný ohled na věc tuto, *sami* jako posud vyvolují sobě dozorce okresní. — Jak mylné však jesti mínění toto,

a jak jinak učí ustavičný zvyk církevní a věci samé pozná každý, kdož jen poněkud zřetel vezme :

- I. na původ dozorců okresních,*
- II. na ustavičný zvyk sv. Církve,*
- III. na pojem ouřadu jejích.*

Považme bedlivě jednotlivé tyto částky.

I.

Za nejprvnějších časů křesťanských obstarávali nejen všechny obřady, ale i téměř všechny důležitější záležitosti církevní, obyčejně sami biskupové, jak z obrany sv. Justina ¹⁾ a z dějepisu církevního jasně a zřejmě vysvítá, což tím více možné bylo, poněvadž počet věřících ještě malý, počet však biskupů znamenitý byl, an skoro každé město svého biskupa mělo. Když však během časů počet věřících více a více přibýval, nemohl již více biskup sám všechno jak posud obstarávat, a protož mimo vyučování lidu a obsluhování sv. svátostmi, svěřena jest i nižším duchovním částka všeobecné péči o blaho věřících, kterouž na počátku biskupové jen sami provozovali a měli (*cura animarum communis*), a tak povstali jsou poněkud samostatní duchovníci v té oné osadě svěřenou péči o blaho osadníků od biskupa odevzdanou (*cura animarum specialis*), kteří na počátku jen vůbec „knězi presbyteri“ slouží ²⁾, později mimo města „presbyteri rurales“ ³⁾, v městečkách „presbyteri vicani“ ⁴⁾, ve velkých městech však „presbyteri urbani“ ⁵⁾ se nazývali. Jméno „farář, parochus“, dlouhý čas neznámé bylo v Církvi kat., a místo něho dle svědectví Rituálu a Agend přemnohých diécesí užíváno významu: „plebani, rectores ecclesiarum“ a t. d.

¹⁾ Justin. Apolog. II.

²⁾ Confer. Concil. Valense I. anno 449. — Hieronymus contra Vigilantium; — Sulpicius Severus Dialog. C. 4.

³⁾ Confer. Concil. Neocaesar. C. 13.

⁴⁾ Confer. Conc. Neocaesar. I. c.

⁵⁾ Epiph. haeres. 69. Arian. C. I

Čím více věřících přibývalo a následovně takových samostatných kněží počet se množil, tím obtížnější bylo pro biskupy nejen věřící vůbec, nýbrž i tyto kněze přehlídnouti a zvláště na vyučování, horlivost a mravy . . . poslednějších ustavičný zřetel a pozornost obracet, a protož hned záhy nad nimi jisti dozorcové od biskupů ustanovení jsou byli, o kterýchž pod jménem: „*Chorepiscopi* neb *Ruriepiscopi*“ na východu vůbec ponejprv ve století IV. a sice na sněmu Antiochenském ¹⁾, a na západě ve století V. a sice na sněmu Regenském (Regensis) ²⁾ zmínka se činí, nicméně však v X. století z obyčeje přišli. — V řecké zemi nazváni jsou „*περιθευτης*“ t. j. skoumatelové (visitatores). — Benedikt XIV. ³⁾ a po něm někteří jiní jsou toho mínění, že z nich naši nynější okresní dozorcové čili Vikáři, původ vzali, — avšak důkladnější zdá se mínění oněch, kteříž je z tak zvaných „*arcikněží*“ (Archipresbyteri) odvozují. Arcikněž se nazýval původně každý nejstarší, neb jinak nejznamenitější kněz při biskupském chrámu Páně, kterýž přednost přede všemi jinými kněžími měl, a dohlídku nad nimi vedl, vůbec pak ve věcech duchovních k. př. posluhování svátosti a jiných obřadech církevních, *pomocník a místodržící* biskupův byl. Okolo století VI. nalezáme, že v každé diecési několika takových arcikněží (archipresbyteri rurales) bylo, kteří od biskupa moc dostali v jistém okrese nad ostatním duchovenstvem dohlídku vésti, ano zdá se, že jako v městech arcikněží často místo biskupa zastávali, tak tito na venku v okrese svém to samé činili. ⁴⁾

Později zmínka se činí o „*arcijáhnech*“ (archidiaconus), kteříž jako předešli na arcijáhny *městské a venkovské* (rurales) se dělili a velikou moc měli, tak sice, že ji později biskupové opět obmezili, — a místo nich přišli do zvyku „*biskupští Vikáři*“, kteříž dle vůle biskupa ustanovení ale zas sesazení, neb moc jejich změ-

¹⁾ Canon. 10. okolo léta P. 341.

²⁾ Okolo l. P. 436.

³⁾ De syn. diocesis. L. b. III. C. 3.

⁴⁾ Confer. Helfert's Kirchenrecht §. 205 n. 5. p. 336.

něna býti mohla; a na „*Vikáře generální*“ pro celou diecéz a in spiritualibus místo biskupa a ve „*Vikáře venkovské*“ (foranei) se dělili, kteříž jak Benedikt XIV. učí ¹⁾: „pro causis levioribus“ v jednotlivých dílech biskupské diecése ouřad vedli. —

Sv. Karel Borom. ustanovil konečně ²⁾ nad kněžstvem svým dozorce, kteří všecku moc a ouřad předšlých arcikněží a arcijáhnů měli, však ale podle vůle biskupa ustanovení a zas sesazení býti mohli, a v jistém obmezení našim nynějším dozorcům se ouplně podobají.

To v stručné krátkosti o *původu* nynějších okresních dozorců. — Však nejen tento jejich původ ukazuje nám, že vždy jedině od svých biskupů voleni jsou byli, nýbrž i za II. *ustavičný zvyk sv. Církve*.

II.

Ze za nejprvnějších časů založení sv. Církve, ano i v dobách ještě pozdějších biskupové od věřícího lidu zároveň s kněžstvem voleni jsou byli, jest věc nejen dějepisem kř., noprž i mnohými životopisy biskupů těchto dokázaná a stvrzená, — než, že by tito okresní dozorcové jak je za časů našeho jmenujeme, v celém tomto čase od kněží nižších výhradně byli voleni a ustanovení, nejen ničímž se dokázati nemůže, noprž naopak „z *ustavičného zvyku Církve*“ zřejmě vysvítá, že je vždy jen samotní biskupové volili. ³⁾ —

¹⁾ De syn. dioecesis. Lib. III. C. 3.

²⁾ Conc. Mediolan. I. C. 29. —

³⁾ Pravě, an jsem tento článek na čisto prepisoval, došlo mne 19. číslo „*Blahověstu*“, kde mimo jinou správu na straně 225 se čte „od Šumavy“, že nejdůst. p. biskup Budějovický pl. t. kněžstvo okresu Klatovského vybízí, by každý z nich předložil mu některého neodvislého duchovního zprávce, kterého dle nejlepšího vědomí a svědomí . . . za schopného uznává tento důležitý a čestný ouřad střídničku a prospěchem zastávati. —

Tu by se lehce zdáti mohlo, jakoby snad tento krok článek můj nynější vyvracel, — nikoli, výtečný a apoštolský p. biskup přepouští jen díl svého práva kněž-

Tak volili sobě biskupové tak zvané Chorepiscopy neb Ruriepiscopy, jak již prvé řečeno, a velikými je nadali právy, kteráž, když jich zneužívatí počali, „*zakony církevními*“ opět ztencená neb obmezená jsou byla. — To samé vysvítá i u tak zvaných arcikněží, kteréž jméno buď každý nejstarší kněz při biskupském chrámu Páně, buď kněz jakkoli nejznamenitější *dle uznání biskupova* vedl, a pomocníkem a místodržícím jeho byl. I arcijáhnové byli jsou vždy od biskupů svých voleni a moc jejich jak dějepis učí: „*vicaria et delegata*“, kterou když opět nadužívali a biskupům samým obtížnými se stávali, tito více a více dle vůle a potřeby obmezovali. Řečeno jest i spolu, že i biskupští vikáři podle vůle a uznání biskupova zvoleni, změněni, to jest od jednoho místa na druhé přeloženi, neb dokona ouřadu svého zbaveni jsou byli. Že sv. Karel Borom. takové též podobné dozorců *sám rolí*, ukázáno jest.

Než mimo posud uvedené nalezáme ještě jiné důkazy, že ne kněžstvo okresni ale biskup sám takovoto volil. Tak z kapitulariích Karla Lissého vidíme, že biskupům nařizeno diecési svou na více děkanství (okresů) rozdělit. „*Statuant episcopi*,“ čteme tam, „*loca conventientia, per decania, sicut constituti sunt archipresbyteri*.“ — Ano sněm Milánský I., kde sv. Karel Borom. *samoslatně* si vyvolil své zástupce, následovalo mnoho jiných sněmů, jako na příklad sněm Aquenský I. P. 1585 a sněm Aquilejský I. P. 1596. — A že až pod tuto dobu tak se dělo, dosvědčuje p. Helfert I. č. p. 336, kde praví: „*Sie (die Landdechanten, Vikäre) werden lediglich von dem Bischofe bestellt*.“ . . . .

Než ještě více vysvítá, že jen biskupům právo při-

---

stru tamnímu, to jest, dovoluje mu tak zvané *ponavržení*, chtě dle seznati schopné muže okresu tohoto, dle seznati, kteří důvěry ostatních požívají; tím mu zůstává ale předce *výhradně* právo, voliti *koho chce*, jak to byla dosavadní praxe Církve, slovem: kněžstvo ošřelého vikariátu *ponavrhne* „*s jeho dovolením*,“ nejšpohpnější muže, On však dle moci své z nich okresního dozorce *volí*.

náleží okresní dozorce sobě voliti, vezmeme-li ohled „na pojem jejich ouřadu.“

III.

Dobře pravi p. Helfert ve pojednání svém o okresních dozorcích ¹⁾: „Der vom gemeinen Rechte nicht bestimmte Wirkungsbereich der Landdechanten ist in Oesterreich äußerst vielseitig,“ — neb, an jejich moc byla „vicarní“ a vždy od biskupa závisela, může se proto jenom podle zplnomocnění a vůle biskupově řídit, jak a co z moci vlastní těm přepustil, kteréž na *misto sebe* zvolil. —

A protož rozdílná byla jest moc jejich v časech a místech rozdílných, tak že dle Sněmu Andomarenského l. P. 1279 i duchovního nejen z ouřadu svrhnouti, noprž i vyobcovati mohli. Tak velkou moc měli i tak zvané *παριδευτης*, neb sněm Chalcedonský ²⁾ a Catihradský ³⁾ jim dovoluje, by jménem biskupa okresy prohlíželi s plnomocenstvím, patřičné návrhy a nařízení dávati. — Dále na západě nařízeno sněmem Augspurským ⁴⁾ by dvakrát v roce okres svůj prohlíželi, což i sněm Cambraiský ⁵⁾ poroučí. — Dle sněmu Antverpského mají nemocné duchovníky svého okresu sv. svatostmi zaopatřiti a když umrou i pochovati, což i sv. Karel Borom. žádá. —

Jaká jsou však za časů našich jejich práva a povinnosti, bylo by věru pro známost jejich zbytečné zde podotknouti a to tím více, an v ouhrnku se nalezají mimo jiné i v často uvedeném spisu p. Helfertovu ⁶⁾, a protož k dokázání přítomného předmětu jen to z nich vytkna, že mimo jiné, zvláště umění a schopnost v kazatelském a katechetickém ouřadě kněžstva okresu svého posuzovati, na mravy a chování jejich zvláštní zřetel míti, slovem bedlivě nad tím bdíti mají, by v celém okresu jejich všecko učení a obřady všecky dle vůle a žádosti sv.

¹⁾ Helfert's Handbuch des Kirchenrechtes §. 205. n. 5. p. 336.

²⁾ Conc. Chalcedon. Act. 10.

³⁾ Conc. Constantinopol. V. Act. I.

⁴⁾ Slavil se l. P. 1548. C. 7.

⁵⁾ Držel se l. P. 1565.

⁶⁾ Helfert's Kirchenrecht l. c. p. 336—338.

Církve se vykonávali, by věřícím k užtku a prospěchu duchovnímu sloužiti mohly. K tomu cíli a konci prohlížeji každý rok místo biskupa okres (vikariát) svůj, oznamují dle zákona po 30. dnech buď biskupům neb konsistoriím jejich věrně a zevrubně, co při každé faře buď chvalitebného neb vedného našli a připojují své zdání jakby tomu onomu vyhověli, to ono se odstraniti mohlo. Jejich prohlídka týká se tak dobře kostela, far a škol, jako duchovních, učitelů a věřících, slovem oni jsou dle svědectví sněmu Tridentského ¹⁾: „pravé oko, ucho, usta, srdce a duše biskupova.“ —

Z toho následuje nyní samo sebou, že nejsou a nemohou býti dle ouřadu svého vikářové nižšího, okresního kněžstva, nobrž dohlížitelové a pomocníci biskupovi (ejus vice), jehož jménem a mocí dohlídku vedou, ku kterémuž cíli a konci jim částka moci přepuštěná jest, kteráž ne nižšímu duchovenstvu, nobrž jen jedině a výhradně biskupovi náleží, a protož jen od něho jediného přepuštěna a udělena býti může. Ze konečně i latinské jméno jejich „Vicarius“ to samé posud řečené dle smyslu a pojmu svého dokazuje, za zbytečné držím obšírněji rozbírat. — — —

Kdo by nyní z tohoto nenahlížel, že jen biskup jediný má tu *moc a právo* svého okresního dozorce jedině a samostatně voliti? *Svého* pravím, neb částku jeho ouřadu vede, částku moci jeho vykonává, kterouž žádný z nižšího duchovenstva mu dáti nemůže, an mu nepřináleží, tím méně tedy někoho k ouřadu a důstojnosti povýšiti může, kteráž jinému patří. S dovolením biskupovým *ponuvrhnouti* může, ale *volba* jest a zůstane právo biskupů. —

Protož nikoli proti „svobodě Církve“, nobrž jen dle svého práva jednají nejdůst. p. p. biskupové, když okresní své dozorce i nyní dále ještě samostatně volí a potvrzují, kterých i vždy, jak *původ, ustavičný zvyk a pojem ouřadu* dozorského ukazuje, biskupové od nejstarších dob byli jsou volili.

---

¹⁾ Sess. 24. C. 3. de reform.

Kázání na den slavné Generalní Visitací, 30. března 1841.

Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani vy, leč jedině zůstanete ve mně. Jan 15, 4.

Jediné jméno jest lidem dáno, v kterémž spasení býti mají; a to jest nejsvětější jméno Ježíš. Pán Ježíš jest světlo pravé, kteréž osvětluje každého člověka přicházejícího na svět; jeho svatým učením přivedeni jsou lidé k pravému poznání, aby se odvrátili od model k sloužení Bohu živému. Pán Ježíš jest cesta, kteráž vede k životu věčnému; skrze něho máme přístup k nebeskému Otci. Pán Ježíš jest náš smírce s rozhněvaným Bohem: on jest obět slitování za hříchy naše, netoliko pak za naše, ale za hříchy celého světa; jeho drahým umučením a jeho přehořkou smrtí otevřeny jsou nám opět nebeské brány. Jím poznáváme vůli Boží, jeho svatou milostí nabýváme způsobilosti a posílení, abychom podle ní živi byli, a posléze naději máme, že v jeho neskončených zásluhách dojdeme věčného blahoslavenství. Čehož ale ve jménu Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista dojiti můžeme, toho sami sebou, anebo jakýmkolivěk jiným způsobem dojiti nemůžeme; neboť on sám výslovně řekl svým učedníkům: „Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani vy, jedině leč zůstanete ve mně.“ Kdo se ale chce držeti Pána a Spasitele Ježíše Krista, prvé se držeti musí svaté katolické Církve; neboť svatá Církev jest od něho učiněna sloupem a utvrzením pravdy, s ní zůstává Pán po všechny dny až do skonání světa, ji slíbil a poslal Utěšitele Ducha svatého, aby ve věcech svatého náboženství pravdy pochybiti nemohla; v ní založil sedmery pramen svatosti, v ní zůstavil nevyvážitelný poklad svých neskonalejších zásluh. A protož mimo svatou Církev není žádného ospravedlnění. Kdo tedy přijíti chce ku Spasiteli svému Kristu Ježíši, jinak k němu přijíti nemůže, leč prostředkem svaté Církve. Zpřávcové a ředitelové Církve Boží

zajisté ale jsou nástupci svatých apoštolův, biskupové a kněží. K nim řekl Kristus Ježíš: „Kdo vás slyší, slyší mne; kdo vámi pohrdá, pohrdá mnou; a kdo mnou pohrdá, pohrdá tím, kterýž mne poslal.“ Z toho pak ze všeho zavřítí nám jest, bratři moji, že to, což řekl Kristus Ježíš o sobě sám, že v jistém smyslu platí též o svaté Církvi. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani křesťan, jediné leč zůstane při kmenu svaté Církve. S kmenem svaté Církve ale sjednocen jest toliko ten, kterýž s ní se drží jedné víry, a pravou tuto víru šlechetnými skutky na jevo dává. Zdali pak i zdejší farní osada náležitě vstípena jest ve svatém církevním kmenu, právě proto se udůstojil vrchní Pastýř náš, z Boží milosti Arcibiskup Pražský, navštívit tento chrám Páně, aby se osobně přesvědčil, jak věrně a jak svědomitě se zachovává jednota Církve Kristovy netoliko od nás, ustanovených zde pastýřův duchovních, nébrž i od vás, bratři moji, jakožto věrného lidu. — Srdečně milovaný vrchní Pastýři náš, veleslavné Kníže, rač mně, nejmenšímu služebníkovi svému, s otcovskou laskavostí dovoliti, abych svrchovaně důležitou příčinu této Tvé, nám všechněm radostné a spasitelné návštěvy témuž zbožnému lidu v krátkosti vyjádřil!

1) Prvé než se odebral Pán a Spasitel náš Kristus Ježíš k svému umučení, modlil se k svému nebeskému Otci za svaté apoštoly, a za vsecky lidi, kteříž uvěří v něho skrze slovo jejich, řka: „Již po malém čase tělesně nebudu na světě, učedníci pak moji na světě zůstanou; já je opouštím, a jdu k tobě. Protož Otče svatý, zachovej je ve jménu svém, kteréž jsi mi dal, aby jedno byli, jakož i my jedno jsme. Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž uvěří ve mne skrze slovo jejich: aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás byli jedno.“ Jan. 17, 11. 20. 21. Z této modlitby Pána a Spasitele našeho jasně vysvítá, že má-li věrný lid přiveden býti k jednotě svaté víry, že prvé jeho pastýřové a duchovní zpravcové v jednotě této svaté víry netoliko utvrzení býti musejí, nébrž že za-

roveň potřebi jest, aby všemožnou na to vynakládali pilnost, by svěřený jim lid k jasnému poznání přišel, že jako jest jeden Bůh, že jedno toliko jest pravé náboženství, a jako jeden Kristus, že jedna toliko jest pravá Církev, a že ze všech křesťanských vyznání toliko ta jméno pravé Církve si osobili může, kteráž jest nejstarší, kteráž sahá až do nejprvnějších křesťanských časů, kteráž se u víře nezměnila, aniž se mění, kteráž vzdělaná jest na základu apoštolském, jehožto nejhlubší uhelný kámen jest sám Kristus Ježíš. Neboť jestliže duchovní pastýř sám pravé cesty nezná, anebo sám se jí nedrží, jak povede po ní lid, jenž svěřen jest jeho zprávě? Vede-li slepý slepého, oba do jámy padají. S toutéž nehodou by se potkal křesťanský lid, kdyby jeho duchovní zpravcové hleděli si víc svého pohodlí, než spasitelného vyučování. Zajisté psáno jest: „Kdožkoli vzývati bude jméno Páně, spasen bude. Kterak ale vzývati budou, v něhož neuvěřili? kterak ale uvěří tomu, o němž neslyšeli? kterak ale uslyší bez kazatele? kterak ale kázati budou, nebudou-li poslání?“ jakož dí prorok Isaiáš: „Jak krásné nohy zvěstujících pokoj, zvěstujících dobré věci!“ — An ale vrchní církevní zpravcové nabyli o nás postačitelného přesvědčení, že srdcem i myslí spojeni jsme s duchovním tělem svaté Církve, že jsme úplně známosti nabyli přesného a neporušeného učení Ježíše Krista, jakož i způsobnosti, učení toto svaté vštěpovati v srdce věrného lidu: udělili nám právo, a uložili spolu povinnost, abychom co pravověrní kněží nového zákona péči měli o spasení vaše, abychom, jakož sami se držíme jednoty víry samespasitelné, abychom na to vynakládali všecku pilnost, abyste i vy, bratři moji, srdcem i myslí jedno byli s námi, jedno s Církví svatou, jedno s tím, kterýž ji krví svou založil, s Spasitelem svým Kristem Ježíšem. Co na nás bylo, vynasnažovali jsme se s milostí Boží, abychom této nejdůležitější a nejsvětější povinnosti učinili zadost: a dnes přišel radostný a slavný den, abychom vrchnímu pastýři našemu, od svaté Církve ve jménu Božím nám danému apoštolu, z prací svých skládali oučet. Oučet skládati budeme jemu, s jakou pil-

nosti jsme vám lámali chléb života, s jakou horlivostí jsme vám kázali svaté Evangelium, s jakou prozřetelností jsme vedli vás k jednotě svaté Církve, jak jsme vám na srdce kladli s svatým Cyprianem, že Bůh tomu není Otcem, kdož nepovažuje svaté Církve za svou matku, jak jsme se přičinili přesvědčiti vás o tom, že jiné cesty není k Spasiteli našemu Ježíši Kristu, leč prostředkem jeho svaté Církve. Kdo chce býti jedno s Kristem Ježíšem, prvé musí býti jedno s Církví jeho svatou. Rekl-li tedy Kristus Ježíš svatým apoštolům: „Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani vy, jediné leč zůstanete ve mně“: stejnou platí zajisté měrou, že v Ježíši Kristu žádný člověk nic dobrého, nic prospěšného k věčnému životu konati nemůže, jediné leč zůstává v jednotě Církve jeho. — Na tom ale ještě není dost, bratří moji, abychom složili oučet vrchnímu pastýři svému, jak jsme pečovali o spasení vaše, jakožto dospělého lidu: stejně potřebí jest, abychom dali na jevo, jak jsme pečovali o křesťanské vychování vašich dítek. Dítka jsou budoucí oudové života měšťanského, naděje Církve Boží, utěšený květ budoucích pravověrných křesťanův. Kdož ale květu si nevšímá, a strahovitě ho neopatruje, nelze jemu, aby se zdravého ovoce dočkal. Poněvadž ale sami chcete býti jedno se svatou Církví, a jedno s Kristem Ježíšem: proto jste přivedli své dítky do školy, a přede vším zajisté, aby prostředkem křesťanského vyučování poznali, do jaké svaté společnosti přijaty byly jsou skrze svátost svatého křtu, aby oužeji a pevněji připojeny byly k duchovnímu tělu svaté Církve, a prostředkem jednoty svaté Církve aby přivedeny byly k tomu, jenž sám řekl: „Nechte malíčkových ke mně, a nebraňte jim: neb jejich jest království nebeské,“ aby přivedeny byly k nebeskému příteli svému Kristu Ježíši. Dítkám se nemůže podávati silnější pokrm, jako dospělejšímu lidu, neboť ho snéstí nemohou; těm se podávati musí, jakož praví sám učitel národův svatý Pavel, jediné mléko svatého náboženství. Slabému rozumu svému přiměřené přijímajíť naučení. A však nic méně právem žádá vrchní pastýř náš nabýti

přesvědčení, jak vaše dítky pod naší zprávou naučily se znáti Boha, jak zamilovali sobě Spasitele svého Krista Ježíše, jak se drží jeho Církve, jak poslušny jsou vás, v jaké uctivosti mají veškeré duchovní i světské vrchnosti, jak daleko již pochopily, že jedině ten spasení dojde, kterýž se svatou Církví Páně ve všech věcech jednotu křesťanské víry, jednotu křesťanské naděje, a jednotu křesťanské lásky zachovává; jak daleko již pochopily, že jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při svém kmenu: že podobně žádný člověk nemůže přinášeti ovoce spravedlivých a k životu věčnému prospěšných skutkův, jedině leč zůstane v Kristu Ježíši prostředkem jednoty jeho svaté Církve.

2) Když ale složíme oučet vrchnímu pastýři, od svaté Církve ve jménu Božím nám danému apoštolu, jak jsme vás i dítky vaše vedli k jednotě Církve Kristovy: napotom s velikou pilností šetřiti bude toho nejdůstojnější kníže náš, jak i vy, bratří moji, věrou i veřejným životem jednotu církevní zachováváte. Jak pilni jste v přijímání svátostí, jak pilně se řídíte všemi obyčejí křesťanskými. Zdali nejsou mezi vámi, jenž by se na způsob nerozumným děckům zmitati dali každým větrem bludného učení; zdali by kdo větší víry přikládal falešným prorokům, než pravověrnému katolickému duchovenstvu; zdali kdo neukazuje u víře vlažnost, a lhostejnost ke všemu náboženství. Na to bude míti bedlivý zřetel, jak uctivě smejšíte o nejvyšší viditelné hlavě Církve Kristovy, o našem sv. Otci, Papeži Římském, jakou jevíte ochotnost v zachovávání jeho příkazův a žádostí; jaké jest chování vaše ke všem duchovním vrchnostem a představeným a vůbec ke všemu stavu duchovnímu; s jakým poslušenstvím jejich nařízení a spasitelné rady přijímáte. Přisel nejdůstojnější vrchní pastýř náš, veleslavné kníže, aby se přesvědčil o vás, bratří moji, zdali pravou a živou věrou dokazujete, že jste hodni osadníci farního chrámu Páně (knížete svatého Petra apoštolského), na němž vzdělal svou Církev Kristus Ježíš, aby ji nepřemohly pekelné brány; zdali tak nepohnutelně stojíte na této svaté skále, jakož svatý Petr nerozdílně se držel Pána, a jednou vý-

slovně mu řekl ve jménu ostatních svatých apoštolův: „Pane, kam a ke komu půjdeme? ty jediný sám slova života věčného máš!“ zdali celou myslí a celým srdcem pochopujete, poznáváte, že jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při svém kmenu: tak ani vy, jediné leč se držíte jednoty svaté Církve, a s Církvi svatou jsouce jedno, spojení zůstanete se Spasitelem svým Kristem Pánem. Poněvadž se ale víra ze skutkův poznává: přišel nejdůstojnější náš vrchní pastýř, aby se přesvědčil o vás, bratři moji, jak pilně se řídíte napomenutím svatého Petra: zdali poddáni jste všelikému lidskému stvoření pro Boha: buďte králi, jako nejvyššímu, buďte vévodám, jako od něho poslaným, ku pomstě zločincův, k chvále pak dobrých; zdali jste jednomyslní, litošiví, bratrstva milovníci, milosrdní, mírní, pokorní; zdali střízlivostí a bděním a silnou věrou protivníku svému ďáblu odpiráte, kterýž obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by sežral. — Shledá-li vrchní pastýř náš, že ve všem dokonali stojíte, že se držíte věrou jednoty svaté neomylné katolické Církve, a šlechetným životem dáváte na jevo, že jste pravověrní učedníci Spasitele svého Ježíše Krista: díky vzdávati bude Bohu za vás, a prositi bude s knížetem apoštolským svatým Petrem, aby dárce všeliké milosti, Bůh, kterýž povolal nás k věčné slávě své v Kristu Ježíši, aby vás dokonale učinil, u víře utvrdil, v lásce upevnil. Jestliže ale co na opak shledá, přičiní se, aby s pastýřskou moudrostí a otcovskou láskavostí, co chybného jest, napravil, co nemocného, uzdravil, co mdlého, posilnil, co kleslého, pozdvihl, ce rozdvojeného k jednotě křesťanské víry, k jednotě křesťanské naděje, k jednotě křesťanské lásky uvázal.

Vědouce pak, nejdůstojnější, vrchní pastýři náš, veslavné kníže, že nikomu není dáno, aby k jednotě s Kristem Ježíšem přišel, jediné leč nebeský Otec ho poláhne: s pokornou prosbou k tobě se obracíme, aby se při nejsvětější oběti, kterouž sám Kristus Ježíš na věčnou památku svého umučení ustanovil, modlil za nás, by nebeský Otec milostí svou nás sílil, abychom u víře nepohloudili, v životě svém nepoklesli. Když prositi budeš

o pokoj, ochranu a sjednocení svaté katolické Církve, když prositi budeš za viditelnou hlavu naši Římského Papeže, když sám za sebe prositi budeš, když prositi budeš za velekréřanského našeho krále, a za všechny pravověrné katolické i apořtolské víry vyznavače: rač dobrotivě vzpomenouti zvlášť na zdejší osadu. Zavři do svých modliteb představeného téhož chrámu Páně, zavři do svých modliteb nás jeho pomocníky, zavři do svých modliteb i všecken věrný lid; abychom ů víře s Církví svatou byli jedno, jakož zakladatel její Kristus Ježíš s nebeským Otcem jedno jest. Neboť víme, že jako ratolest nemůžé ovoce nésti sama od sebe, nežůstane-li při svém kmenu: tak ani my, jedině leč zůstaneme prostředkem jednoty Církve Boží v Spasiteli svém Kristu Pánu. An ty ale, veleslavné kníže modliti se budeš za nás, i my sjednotíme svůj oumysl s oumyslem tvým, a prositi budeme Boha, aby Tebe hojnými dary milosti své obohatil, aby jsi ke cti a slávě nejsvětějšího jména Páně a k našemu spasení dlouhý, dlouhý čas zpravoval svěcenou sobě Církev. A když sám jednou skládati budeš oučet z vládařství svého nebeskému dobrému Pastýři Ježíši Kristu, abys říci mohl: Hle Pane, všickni jsou, kteříž jsi mi svěřil pod opatrování, neztratil jsem ani jednoho. Amen.

Synové tohoto světa opatrnější jsou, nežli synové světla v pokolení svém. Luk. 16, 8.

Když Josue meřkal v stanech v krajině Galgala, an uváděl vyvolený lid Hospodinův do zaslíbené země: ay tu přišli vyslancové Gabaonitů, a řekli jemu a spolu všemu Israeli: „Z daleké země přicházíme, pokoj s vámi učiniti chťice. Slyřeli jsme pověst moci Hospodina Boha vašeho, všecko, což učinil v Egyptě, a dvěma králům Amor-rheyským, kteříž byli za Jordanem: Sehonovi, králi Hezebonskému, a Ogovi, králi Bázanskému, kterýž byl v Astaroth. I řekli nám starři, a všickni obyvatelé naši země: Naběťte v ruce své potrav pro velmi dlouhou ce-

stu, a jděte vstříc jim, a rcete: Služebníci vaši jsme, protož učínte smlouvu s námi. Hle, chleby, když jsme vyšli z domův svých, vzali jsme teplé, již vyschly, a přílišnou zastaralostí zdrobily se. A tyto koženné láhve byly nové, když jsme je naplnili: a hle již rozpukané jsou a potrhane. Roucha, v kteráž se oblačime; a střevíce, kteréž máme na nohách, pro dlouhost daleké cesty otřely se, a téměř sešly.“ — I učinil s nimi Josue pokoj, a všed v smlouvu slíbil, že zmordování nebudou: a knížata lidu přísahou jim téhož slibu potvrdila. — A však ve třech dnech přišel Israel do krajiny, v kteréž bydleli tito Gabaonité. I povolal jich tedy Josue, a řekl jim: „Proč jste nás oklamali, an jste řekli: „Velmi daleko bydlíme, ješto jste u prostřed nás?“ I odpověděli jemu, řkouce: „Povědino jest nám, služebníkům tvým, že slíbil Hospodin Bůh tvůj Mojžíšovi, služebníkům svému, že vám dá všecku zemi tuto; a zahladí všecky obyvatelé její. Báli jsme se tedy velice, a opatřili jsme své životy, strachem před vámi k tomu dohnání jsouce, a to jsme učinili. Nyní pak v ruce tvé jsme: co se tobě zdá dobrého a pravého, učíň s námi.“ Učinil tedy Josue, aby nebyli zmordováni, poněvadž se jim i on i knížata Israelská zavázala přísahou, že se jim k životu nesáhne; učinění pak jsou služebníky všeho lidu i oltáře Hospodinova, a museli sekat dříví a nositi vodu. (Josue 9.)

K čemu jsem vám, bratři moji, vypravoval tento příběh ze svatého Písma? jaké má z něho vyplývati naučení? Že Gabaonité lstivým způsobem podvedli Josue a knížata Israelská: z toho nevyplývá žádný příklad k následování. Neboť nabrali starého, rozdrobeného a plesnivého chleba, vodu dali do zpuchřelých nádob, a oblekli se do vetchých oděvů, aby říci mohli, že jsou z vlasti daleké, ješto předce bydleli nedaleko krajiny Galgala. To byl zajisté patrný podvod, a v tom jich následovati nemůžeme a nemáme. Jest ale předce něco v tomto příkladu, což se výborně srovnává s dnešním svatým Evangelium. Nespravedlivý vladař v dnešním podobenství užíval také lsti, aby hladu utrpěl, když ze služby propuštěn bude, jako lsti užívali Gabaonité, aby zachovali život svůj a

život svých manželek, život svých dítek a vůbec aby od záhuby zachovali všechny své krajany a vlastence. Dobře to nebylo ani spravedlivě, nad to pak nade všechno jeví se v tom veliká opatrnost. Taktéž pochválil Pán v podobenství dnešního svatého Evangelium vládaře nepravého, ne snad že by byl dobře, ale že opatrně učinil. A protož řekl Pán a Spasitel náš, Kristus Ježíš: „Synové tohoto světa opatrnější jsou, nežli synové světa v pokolení svém.“ Užívají-li ale synové tohoto světa tak veliké opatrnosti k zachování tělesného života, aspoň v tom jich následujme, a užívejme podobné opatrnosti k zachování života duchovního. Budeme-li ale opatrní v tomto jednání svém, nebude nám třeba žádného klamu ani podvodu ani lsti, ješto nám bude po ruce dost prostředkův spravedlivých k vykonání oumyslu našeho. Mínil pak zde především, abychom mnohé nedbalé muže pobuzovali a přiváděli k pořádnému a pilnému přijímání svátostí, a tak jim lépe posloužíme a víc lásky dokážeme, než Gabaonité svým soukmenovcům. A protož jsem sobě umínil, s pomoci Boží vyložití Vám, jak si v té věci počínati mají nábožní křesťané:

1. Pohlaví mužského, a jak opět

2. Pohlaví ženského.

1) Nejprve se k vám obracím, bratři moji, jenž rozničení jste duchem pravé křesťanské pobožnosti, jenž se s tímto marným a podvodným světem nesrovnáváte, a jenž kráčíte tou cestou, kterouž nás předešel Pán a Spasitel náš Kristus Ježíš. Málo jest vás, toť Bohu žel! zjevně viděti jest, ano mezi desíti ženskými sotva jeden mužský přistupuje k požívání Božího těla; málo jest vás tedy avšak; však bude-li toliko horlivá vaše vůle, bude vás dost, abyste svým sousedům, svým bratřím v Kristu Ježíši, Pánu našem, a kolikrát svým tělesným dobrodincům prokázali tu nejsvětější službu; bude vás dost, abyste mezi pohlavím našim probudili a rozhorlili ducha pravé křesťanské pobožnosti; bude vás dost, abyste aspoň znamenitě rozmnožili počet těch, jenž by z pohlaví našeho pořádně a pilně svátosti přijímali, kteréž Spasitel náš,

Kristus Ježíš k zachování našeho duchovního života ustanoviti ráčil. Rozsudte sami u sebe, bratři moji, zdali nemusí boleti srdce každého povážlivého, pravověrného a horlivého křesťana, když vidí, jak málo mládencův a mužů najíti se dává u Božího soudu, aby rozhrěšení dosáhli a v neskončených zásluhách Ježíše Krista hojného milosrdenství, a jak málo jich jest u stolu Páně. Zapřítí se ovšem nedá, žeť i mezi pohlavím ženským některé jsou, jenž svátosti nepřijaly od toho času, kdež k nim vedeny byly ve školách, anebo ode dne, v němž zasvěcen byl jejich manželský sňatek: však ale u přirovnání s pohlavím mužským jest jich daleko méně, jakž o tom svědčí patrná a viditelná zkušenost. Každý čini zlé ovšem, kdožkoli v přijímání svátostí nedbalý jest; an se ale při pohlaví mužském jeví větší lenost, větší nevšímavost, větší nedbalost: samo sebou se rozumí, že k tomu mlčeti, a té věci tak nechat nemůžeme, abychom sami nebyli oučastní cizího hříchu. Co si tedy počneme, bratři moji? Kdyby takoví lidé chodili pilně na kázání, byla by snadna pomoc. Neboť kdož pilným slova Božího posloucháním ve víře náležitě jest utvrzen a povzbuzen spolu, aby podle ni živ byl: ten toho zajisté přes srdce nepřenese, aby, ne-li vícekrát, aspoň podle toho nejmenšího, což svatá Církev ustanovila, aby aspoň jednou v roce pořádnost svou učinil s Pánem Bohem, a to sice v času velikonočním, a spolu aby hodně přistoupl k svatému přijímání; kdož ale na kázání málo kdy anebo docela nikdá nepřichází, ten odníma duchovnímu pastýři příležitost, aby ho k nábožnému životu povzbudil. A to jest ta příčina, z kteréž se na vás obracím, nábožní bratři moji, a z kteréž vás snažně vzývám, abyste z lásky k bližnímu k dokonání téhož spasitelného díla nápomocni byli. Kdyby se tu jednalo o tělesný prospěch vašeho bližního: vím, že byste nepotřebovali žádného povzbuzení, že byste sami od sebe radili a přemlouvali bližního svého k těm věcem, kteréž by mu užitečné byly: jednejtež tedy aspoň s toutéž opatrností vzhledem na spasení bližního, s kterouž mu obyčejně radíte k jeho časnému prospěchu; anebo abych se vyja-

dřil slovy Spasitele svého Ježíše Krista: Nedopouštějte, aby synové tohoto světa opatrnější byli nežli synové světla v pokolení svém! Co tedy řeknete nedbalým sousedům svým? Řekněte jim: žeť na všecken způsob toho potřeby jest, aby naše pohlaví aspoň tak pilno bylo v pořádném přijímání svátostí, jako pohlaví ženské; a že toho žádá vděčnost Pánu Bohu za větší dobrodiní, kterýchž našemu pohlaví udělil, že toho žádá jejich stav a povolání, a že by pronedbání této povinnosti bylo jim tím větším hříchem, poněvadž ji mnohem snáze a mnohem pohodlněji vykonati mohou, než pohlaví ženské.

Shledáte-li v sousedstvu svém jakého vlažného křesťana, kterýž za rok ani jednou svátostí nepřijímá: počnete s ním jednati takto. Když jste prvé sami vykonali svou pobožnost, zeptejte se ho s tou největší šetrností a s tou největší láskou: „Příteli, vykonal jste již letos svatou velikonoční zpověď?“ Snad vám na to hrubě odpoví, že se po tom tázati nepotřebujete, že vám nic do toho není, že za něho nebudete odpovídati. Tím se odstrašiti nedejte, a řekněte opět: „I nu ovšem, já z toho nemám ani žádného užitku, a také z toho netrpím žádné škody; lhostejné by mně to bylo ale jenom tenkrát, kdybych vás upřímným srdcem nemiloval. Hle kdybych se vás tázal, zdali z dobrého zdraví se těšíte, anebo prospěšně-li se daří vaše živnost: vím, že byste se pro tuto bezelstnou otázku na mne nehněval, ano že byste se z toho těšil, že jeví upřímné, srdečné oučastenství. A protož se domnívám, že byste se mnohem více z toho těšiti mohl, an se ptám po tom, což mnohem důležitějšího jest, nežli pouhá živnost a nežli pouhé zdraví tělesné. Kdybych se ptal jenom na tělesné věci, přál bych vám toliko, aby se vám na světě dobře vedlo; an se ale ptám na věci duchovní: zdaliž neznamenate, že vám ze srdce přeji, aby se vám na věky dobře vedlo. Vidíte-li ale, že vám jeví upřímnou křesťanskou lásku: proč se domníváte, že vás uraziti anebo rozhněvati zamejšlím.“ Nepochybuji docela nic, že vaše manželka zprávu Boží vykonalá, podobně vaše dcery ano i všecka čeleď ženská. An ale my mužští vidíme, žeť pohlaví ženské ne-

jenom beze všeho pobízení, anobrž s tou největší ochotností a s příkladnou pobožností svátosti přijímá netoliko v čase velikonočním alebrž i vícekrátě do roka: mám za to, že bychom se od něho neměli dát zahanbiti, a nezdá-li se nám, abychom v té věci horlivější byli, nezůstávejme aspoň po zadu. Duchovního lékařství, kteréž se podává ve svátosti pokání, pohlaví naše zajisté tak potřebno jest, jako pohlaví ženské: proč bychom ho tedy neměli také tak ochotně užívat, jak to na pohlaví ženském vidíme? A pravil-li Pán Ježíš, že duchovního života v sobě nemá ten, kdož těla a krve jeho nepřijímá: nepravil to jenom o pohlaví ženském, pravil to zajisté i o našem pohlaví. Mám ale za to, že bychom ani neměli se dát povzbuzovati příkladem nábožných žen, alebrž že bychom je raději předcházeti měli sami svým příkladem, poněvadž Pánu Bohu zavázáni jsme větší vděčností, ješto našemu pohlaví větších milostí, větších předností uděliti ráčil. Již při stvoření člověka nestvořil Bůh nejprvé ženu, ani oboje pohlaví najednou, alebrž stvořil nejprvé muže, a již před stvořením ustanovil o něm, aby panoval nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským a nad zvířaty i nade vsí zemí. A napotom přivedl Hospodin všechny živočichy k Adamovi, aby je viděl, a nazval je tak, jak by se jemu líbilo. Jestliže ale Hospodin již při stvoření pohlaví mužskému dal jistou přednost: povinně jest naše pohlaví zajisté větší mu vzdávati díky. A zdaliž můžeme lépe děkovati Hospodinu za všechny milosti a dary jeho, jediné leč svátosti pilně užíváme, kteréž Ježíš Kristus k našemu ospravedlnění, k našemu posvěcení, k našemu spasení ustanoviti ráčil? Co by nám prospělo, že naše pohlaví stvořeno bylo dřív, kdybychom o to nepečovali, abychom oučastni byli neskončených zásluh, kterýchž nám dobyl Božský Vykupitel náš, Kristus Ježíš? Tato přednost, kteréž Bůh udělil pohlaví mužskému již při stvoření, potvrdila se také i v starém i v novém Zákoně. Svati patriarchové a svati prorokové, kterýmž se Bůh zjeviti ráčil, náležejí k pohlaví mužskému; podobně muže zvolil, aby mu obětovali ve jménu synův Israelských, podobně muže zvo-

lil vtělený Syn Boha živého Kristus Ježíš, a poslal je do všeho světa, aby hlásali svaté Evangelium, i aby věřícímu lidu přisluhovali svátostmi, a nejsvětější obět nového Zákona vykonávali. Co by to ale všechno bylo nám platno, že takové přednosti udělil Bůh i po pádu prvního člověka v starém i v novém Zákoně, kdybychom podle všeho toho zjevení nebyli živi, kteréž pohlaví naše od Boha přijalo? — Konečně i v tom udělil Bůh pohlaví našemu přednosti, že manželku moci manželové poddal. Chce-li tedy manžel této přednosti býti hoden, zdaž nemá aspoň tak býti pilen v přijímání svátostí, jako vidí na své manželce. Poslušna-li jest manželka i Božího i církevního přikázání, ještě menších darů přijala z milostivé ruky Boží: proč ho manžel nemá aspoň také tak býti poslušen?“

Mimo to představte, nábožní bratři moji, nedbalému sousedu anebo příteli svému, žeť pohlaví mužské vůbec mnohem jest potřebnější svátostí, nežli pohlaví ženské. Jedno, že s udělenou předností také větší povinnosti mu Hospodin uložil, a mimo to že to od něho žádá dobrý příklad. Žeť pohlaví mužskému vůbec těžší povinnosti uloženy jsou, nepotřebuje dlouhého výkladu. Komu ale více povinností uloženo, tenť bývá v častějším nebezpečství, aby jim zadost neučinil: a protož má větší pokušení k hříchu. Nechce-li klesnouti: musí se často svátostmi posilovati; pakli ale skutečně klesnul; má se opět prostředkem svátostí ospravedlňovati. A tím má dávatí zvlášť otec na sobě dobrý příklad svým dětem.

Konečně mužskému pohlaví jest mnohem snáze častěji do roka svátostí přijímati: neboť jedno ve svátečním den zcela od práce odpočívá, ještě pohlaví ženské se musí jako všedního dne zanáseti připravováním pokrmů; a mimo to když se vyznává muž z duchovního neduhu svého: vyznává se knězi, kterýž také jeho pohlaví jest. A protož doufám, že mi každý přisvědčí, že se muž s menším strachem a s větší důvěrou vyznávati může ze svých hříchův, nežli ženské pohlaví. Přemáhá-li ale pohlaví ženské všeliký stud, a raději se knězi vyznává soukromi ze svých hříchův, než aby v den soudný ve-

řešné zahanbeno bylo: tím více má pohlaví mužské to-
muto soudu na místě Božím se podrobovati.

Bratři moji, vím, že kdyby se o to jednalo, aby ně-
kdo byl v tělesném prospěchu zkrácen: že byste mu do-
mlouvali, aby toho netrpěl; anebo kdyby se o to jednalo,
čím by svou práci ulehčil, že byste mu přispěli dobrou
radou; jedná-li se tedy o duchovní prospěch, o duchovní
posilu, o duchovní ulehčení: nepřekazujte svým bratřím
méně lásky; anebo nedopouštějte, aby synové toho světa
opatrnější byli nežli synové světla v pokolení svém. Mimo
to nikdo z vás se nevymlouvej, že by tato povinnost
náležela jediné stavu duchovnímu, a žeť toto káží vám
k svému vlastnímu polehčení: ay máte k tomu kolikrát
mnohem víc příležitosti, snáze o všem se můžete pře-
svědčati, a častěji vespolek rozmlouváte, nežli se udá i
tomu nejhrošlivějšímu duchovnímu otcí. Žeť ale tato po-
vinnost vám se ukládá, abyste nápomocni byli duchov-
ním pastýřům svým v napravování hříšného a nedbalého
lidu, dost jasně praví sv. Jakob, an tak svou Epístolu
zavírá: „Bratři moji, jestliže by kdo z vás pobloudil od
pravdy, a někdo by ho obrátil: máť věděti, že kdež od-
vrátí hříšníka od bludu cesty jeho, vysvobodí duši jeho
od smrti, a přikryje množství hříchův.“ Kdybyste ni-
čeho nesvedli: tu povězte knězi. (Zhřešil-li by proti
tobě bratr tvůj . . .) Avšak již sami mnoho svedete,
počnete-li toliko toto svaté dílo s pravou kř. láskou.
„Dánoť bude vám v tu hodinu, cobyste mluvili.“ . . .

Jestliže ale mnohý muž k takovému dílu za nedo-
statečného se pokládá, anebo tuto těžkou síce ale velmi
svatou povinnost na sebe vzíti nechce, nezbyvá mně ji-
ného nic, ješto zde zvlášť v městě velmi nesnadno po-
znati jest, kdo svátosti přijímá a kdo nepřijímá, nezbyvá
mně jiného nic, než abych se za tou příčinou obrátil
k pohlaví ženskému. Jak pohlaví ženské velmi šťastně
může přispěti k obrácení a k napravení mnohého nedba-
lého muže, povi:

2) Žeť i pohlaví ženské od počátku si veliké zá-
skalo zásluhy o rozšíření pravé víry a o ušlechtnění do-
brych mravů: na svědectví jsou nám letopisové dějin

svaté Církve. Již svatým apoštolům nápomocny byly některé nábožné ženy v jejich předůležitém díle, a to sice přede vším Maria, manželka Kleofášova, příbuzná nejblahoslavenější Rodičky Boží, a matka svatého Jákoba menšího; podobně i Salome, matka synů Zebedeových, svatého Jákoba většího a svatého Jana: přede vším ale sv. Martha, sestra Lazareva a Marie Magdalény. Podobně nám povědomo, že svatá Cécilie obrátila na víru ženicha svého, Valeriana, a bratra jeho, Tiburcia, kteříž oba došli napotom koruny mučednické. Svatá Domitilla obrátila na víru dvě přítelkyně své i ženichy jejich; svatá Kateřina přesvědčila padesát pohanských mudrců o pravosti křesťanské víry, kteříž chtějíce svatou Kateřinu odvrátiti od Ježíše Krista, sami ho vyznali, a mučení jsou pro jeho svaté jméno. Svatá Chlotildis, královna francouzská, byla hlavní příčinou, že v té zemi rozšířena a utvrzena jest byla svatá křesťanská víra. Podobných příkladů vykazují nám církevní letopisové ještě mnohem více, kterýchž ale zde pomímím, a jediné se na svatou Ludmilu odvolávám, kteráž nábožným vychováním svatého Václava tak dobře posloužila celé vlasti České. — Z toho ze všeho viděti jest, že pohlaví ženské není tak slabé ani ve svém rozumu, ani ve své vůli, aby k obrácení nevěřících anebo hříšníků docela ničím přispěti nemohlo. Protož se kojím blahou nadějí, nábožné sestry v Kristu, že vás nadarmo nebudu vyzývati, abyste pohlaví mužské v rodinách svých, pokud nedbalé jest v přijímání svátostí, svým příkladem a laskavým povzbuzením aspoň k takové horlivosti roznítily, kterouž samy plápoláte.

Nábožné manželky, přičiňte se ve jménu Božím, abyste každá srdce svého manžela, ustydl-li poněkud, a netouží-li ani po smíření s nebeským Otcem, ani po angelském chlebě, přičiňte se, aby se opět ohněm pravé pobožnosti roznítilo. Chce-li ale která manželka chybného manžela svého získati Kristu Pánu, budiž prvé dle příkladu téhož Spasitele našeho vldna, přívětiva a nenaveně horliva ve všem dobrém, aby manžel ani té nejmenší spravedlivé příčiny neměl, ztěžovati si v čem na ni, nébrž aby byl takoruka přinucen, věnovati ji úplnou dů-

věru a náklonnost. Usiluje-li ale manželka zprávnosti, hospodárnosti, pracovitosti, vlídnosti a láskou o zachování důvěry a lásky manžela svého: zpytuj zároveň, co by bylo příčinou netečnosti a vlažnosti jeho. Obestřen-li jest jeho rozum mráкотou bludn: potřebuje, aby světlem pravé křesťanské víry byl osvěcen; a za tou příčinou ho poučuj manželka sama, pokudž k tomu způsobna jest, poučuj ho ale s tou největší šetrností, aby k hněvu nebyl popuzen, a napotom aby každého jiného ponaučení tvrdošíjně od sebe nezamítal; pak-li se ale manželka k takovému poučení nedostatečnou cítí, ví-li pak, že její manžel se rád zabývá čtením, poraď se o to, jakou by mu knihu zaopatřila, z které by jasného světla nabyl; není-li ale milovníkem čtení: pečuj o to, aby pilně chodil na kázání, což mnohem prospěšnější jest, an živé slovo vždy více dojmá, než to, což se čte. Schladlo-li ale manželovo srdce mrazovým větrem hříchu: potřebuje, aby se teplem pravé křesťanské lásky opět rozehrálo; rozhřeje pak je manželka, když učiní, co manželovi svému na očích viděti bude, zvláště pak, když se bude za něho vroucně modliti sama, a je-li již za několik roků matkou, i s dítkami svými. Neprospěje-li ale toto všecko nic: napotom jedne zjevně, a když znamenáš, že manžel jest myslí pokojné, promluv k němu tato lásky plná slova: „Mileny manželé můj, mám veliký zármutek v srdci mém.“ Když pak se tázati bude, v čem by ten zármutek záležel, odpověz: „Hle klečeli jsme spolu u jednoho oltáře, abychom z rukou kněžských přijali požehnání Boží k manželskému sňatku svému; taktéž bydlíme nyní pod jedním krovem, zasedáme také k jednomu stolu, abychom jedli chléb k zachování života tělesného, a poездеjším putování dostavíme se oba k jednomu soudu Krista Ježíše: a hle ty nikdá nechodiš se mnou k svaté zpovědi, abys milosrdenství Božího došel, aniž přistupuješ se mnou k požívání Božího těla, abys pravého duchovního života nabyl v Kristu Ježíši, Pánu našem. Proto mne tak bolí srdce nad tebou, ježto se bojím, že neshleďš milosrdenství na soudu Božím, an o ně nestojiš na světě, a že nedojdeš blahoslaveného života, an si ho nechceš poji-

stítí častým a hodným přijímáním svátosti nejsvětější. Kdybych tě upřímně nemilovala, pouštěla bych to všecko mimo sebe; an tě ale miluji jako sebe sama, proto se tak velice o tebe rmoutím. Ach miluješ-li mne i ty, jakž jsi mně slíbil před oltářem Božím a před obličejem svatě Církve, a křesťanská-li jest tvá láska, jakžs mně ji v mnohých věcech osvědčil: poštěš mé duše v tomto zármutku, a konej se mnou zprávu Boží. Vždyť jenom tenkrát budeme se dokonale scházeti ve jménu Spasitele svého, a jenom tenkrát bude on bydleti u prostřed nás; jenom tenkrát bude nám i štěstí i neštěstí tohoto světa sloužit k našemu spasení, a jenom tenkrát se nám podaří bohabojné vychování našich dětí. Budeme-li se oba dostavovati k Božímu soudu na tomto světě, hojného dojdeme oba milosrdenství na soudu Božím po smrti; a přistupovati-li budeme oba k stolu Páně často a vždycky s náležitou přípravou, připuštění budeme oba na svatbu Beránkovu na věčnosti. Ach nechtěj oslyšeti toužebné prosby své manželky věrné, kteráž tě prosí o to, což bude tobě nejvíce prospívati; a však i mně tím prokážeš tu největší lásku, neboť se budu pokládati za blahoslavenou, anžt budu tím napotom jista, že mně nebudeš odňat na věky!“ —

Mluvte as v tento smysl, nábožné manželky manželům svým; a budete-li mluvit s láskou: nepochybují docela nic, že je získáte, že je k pravé pobožnosti nakloníte. Vím, že mnohá z vás v jiných věcech manželů k vůli své naklonila: ach vynasnažujte se tedy o duchovní prospěch manželů svých aspoň s takovou horlivostí a s takovou stálostí, jakž si počínáte, když se o nějaký tělesný prospěch jedná. Dovedete-li toho s pomocí Boží, dokážete netoliko každá manželovi svému té nejupřímnější lásky, nébrž i sobě samým nejlépe posloužíte. Dokážete svým manželům té nejupřímnější lásky: neboť jim nápomocny budete v tom, což jest nejbezpečnějším prostředkem k dojití věčného spasení; sobě samým zároveň nejlépe posloužíte: neboť čím nábožnější jest manžel, a čím více pečuje o spasení své, tím věrnější jest také své manželce, a tím svědomitěji si bude

také hleděti celého hospodářství. Prosím vás, křesťanské manželky, vykonejte každá na manželovi svém toto Bohu libé dílo, pokud ho jest potřeben, pečujte o zachování jeho duchovního života, jakož pečovali Gabaonští o zachování života tělesného, a nedopouštějte, aby o vás platil nářek Páně, jakž jste ho slyšely v dnešním svatém Evangelium: „Synové tohoto světa opatrnější jsou než synové světla v pokolení svém!“

Nakloní-li horlivá manželka netečného manžela svého, aby s ní pořádně svátosti přijímal: tím snáze nakloní upřímná matka vlažného syna, aby hodným přijímáním svátosti osvědčoval, že jest synem svaté katolické Církve. Měl by sice o to dbáti také otec; potřebuje-li ale otec v té věci podpory sám, zasazuj se o napravení synovo každá nábožná matka, a řekni takto: „Milý synu, mám z tebe radost i zármutek; ten zármutek jest ale větší, než ta radost. Mám z tebe radost: že ctíš otce i matku svou; mám z tebe radost: že se máš k učení, že se chápeš řemesla, že si své živnosti hledíš; mám z tebe radost, že se vystříháš zlých spolků; — že ale k svaté zpovědi nechodíš, že nepřistupuješ ke stolu Páně, že nepečuješ o duši svou: to mne velice hněte, z toho mám veliký zármutek a nevyslovitelnou žalost. Vždyť jsem tě pro tento marný svět ani neporodila ani nevychovala: porodila a vychovávala jsem tě pro království nebeské, a již co nemluvňátko jsem tě obětovala Bohu. Synáčku máj, buď tak živ, jakž jsem se tenkrát za tebe modlila. Prosí-li tě matka, a pláče-li nad tebou: nechtěj ji oslyšeti, nechtěj zatvrditi srdce svého. Nebudeš-li pořádně konati zprávu Boží: bojím se, ach velmi se bojím, že naposledy nebudeš ctíti ani otce ani matky, že se staneš pravým zlosynem, a že se ti již na světě zle povede. Zůstaneš-li ale upřímným synem k svým rodičům, Bohu-li pak se nevěrným staneš, a nedbalým o spasení své: budu předce nade všecko mírně zarmoucená: neboť báti se budu, že tě neshledám v onom budoucím smilování, že zahyneš smrtí věčnou. Miluješ-li mne tedy, a miluješ-li sebe samého: připrav se co nejdříve k svaté zpovědi, a napotom ji konej vždycky

tak pořádně, jakož's ji za prvního mládí konával.“ — Taková řeč pohne srdcem synovým. Pohnula-li matka synův Machabejských, aby s hrdinskou stálostí podstoupili ty největší muky pro svatý Zákon: proč by nevy-mohla křesťanská matka na synech svých, aby pořádným a pilným přijímáním svátosti pojišťovali sobě života věč-ného? A dejme tomu, že by některý syn matku svou po-nejprv, po druhé oslyšel: neumdlévej matko ve svém spasitelném počinání. Svatá Monika neobrátila také hned na první napomenutí syna svého Augustína; nepodařilo-li se jí to ale hned: neustávala za něj se modliti, pro něho plakati, na něho prosbami naléhati; a když to trvalo mnoho let, a když Augustín utikal před obličejem jejím, aby neslyšel jejích proseb, aby neslyšel jejího nářku, a jejích slz aby neviděl: neumdlela svatá Monika přede hledati ztraceného syna; hledala jej, až ji ho Bůh na-lézti dal, a naplnilo se, čím jednou těšena byla, že není možná, aby zahynul syn, pro něhož matka v modlitbě prolila tolik slz. Kdyby bylo mezi křesťanskými mat-kami mnoho následovnic svaté Moniky, bylo by také mnoho, ano velmi mnoho obrácených, kajících Augustinů. Víť zajisté, křesťanské matky, že byste se všeho od-vážily, kdybyste viděly své dítě v nebezpečenství života tělesného; mateřská láska by vám v tom dodala i opa-trnosti i síly, abyste zachovaly své dítě na živu. Ne-leká-li se ale vaše mateřská láska pro tělesné zacho-vání dítěte žádného nebezpečenství: neměla by vám tato vaše mateřská láska dodati potřebné moudrosti a stálo-sti v modlitbě, když se tu jedná o to, abyste vysvobo-dily svého syna z duchovní záhuby? A nebo chcete snad dopustiti, aby i o vás platil nářek Páně, jakž jste ho sly-sely v dnešním svatém Evangelium: „Synové tohoto světa opatrnější jsou než synové světla v pokolení svém!“ Ach matky, nechť jste počteny býti s neopatrnými; buďte nápomocny duchovnímu pastýři svému, když vašich ztra-cených, anebo aspoň v patrném nebezpečenství postave-ných synův hledá: vy máte víc příležitosti jednati s nimi o tom, a vaše mateřská láska spíš obměkčí zatvrzelé srdce, než sebe důtklivější kázání pastýře duchovního.

Odhodlejtež se tedy k lémuž spasitelnému dílu, vždyť právě tím dokážete synům svým té nejdokonalejší, té nejvroucnější lásky.

I vy nábožné hospodyně, kteréž tak hospodaříte v živnosti své, abyste duchovních a věčných statků neprohospodařily, máte-li v domě svém jakého čeledína, kterýž jest váhavý ano i nevěrný v službě hospodáře nebeského, a vidíte-li, že si toho váš manžel nevšímá, protože i sám potřebuje od vás pobídnutí, aby byl pilnějším služebníkem Božím: pobídněte ho samy, aby se o Božích hodech anebo v jiný příležitý čas k svaté zpovědi připravil, a řekněte mu takto: „Poslouchej ty, milý čeledíne, chceš-li u nás zůstatí v službě, musíš býti zároveň svědomitým služebníkem Božím. Co jsi u nás, ještě jsi nebyl u svaté zpovědi. To nejde. Ať jsi sebe pilnější své práce, ať jsi se v ničem nezpronevěřil, ať jsi mně mnoho k libosti a k spokojenosti udělal: předce bych nemohla míti k tobě důvěry, kdybys se vyhýbal svatému soudu, kterýž z nevyslovitelného milosrdenství ustanovil Pán Ježíš, a kdybys očistěn jsa posilnovati se nechtěl nejsvětějším tělem a krví jeho. Neboť kdo se vyhýbá svaté zpovědi, ten jest špatným křesťanem; kdo jest špatným křesťanem, ten si nedělá z hříchu žádného svědomí; kdo si ale žádného svědomí nedělá z hříchu, ten jest nebezpečným člověkem: a nebezpečného člověka okolo sebe míti nechci. Byla-li jsem s tebou po dnes spokojena, potěš mne i tím, aby šel k svaté zpovědi; a chceš-li míti se mnou i budoucně dobrou vůli, nedej se k tomu nikdá pobízeti.“ Pronešena-li budou tato anebo těm podobná slova s upřímnou láskou: nepominou se s blahým účinkem, a pečlivá hospodyně bude míti jednou veliké: „Zplat Pán Bůh!“ Ať ptám se vás křesťanské hospodyně, kdyby se který z čeledínů vašich tělesně rozstonal: nebudete vším možným způsobem pečovati o jeho ulčení? Obklíčena-li jest ale jeho duše chorobou: nemáte mu aspoň v stejné míře osvědčovati křesťanskou lásku? Anebo chtěly byste pečovati víc o jeho tělesný prospěch, než o spasení duše? aby platil i o vás nářek Páně, jak jste ho slyšely v dnešním svatém Evan-

gelium: „Synové tohoto světa opatrnější jsou, než synové světla v pokolení svém!“ Ne tak, mějtež i mužskou čeleď k zprávě Boží, vždyť právě tím dokážete, že jste křesťanské hospodyně, věduce, žeť i z čeledi své jednou budete skládati oučet nebeskému hospodáři.

Co se ale nepodaří křesťanským manželkám a matkám a hospodyním, snad se vám snáze a dříve podaří nábožné panny, dcery křesťanské.

Máte-li otce v přijímání svátostí nedbalého, prostě nejprve Pána Boha, aby sám jeho srdce obléhl, a k pravé pobožnosti naklonil. Bez tohoť nám povědomo, že koho nevolá milost Boží, že ho žádný člověk nepřivoleá. Výslovněť řekl Pán Ježíš: „Žádný nemůže ke mně přijíti, jedině leč Otec můj potáhne ho.“ Jan 6, 54. Když ale horlivou modlitbu za svého otce vykonáte, a samy svátostmi posilněny domů se navrátíte: řekněte otcí, jak vám jest blaho, a jak se cítíte šťastné, že jste v neskončených zásluhách nejsvětější krve Ježíše Krista obmyly duchovní roucho své ode všech poskvrn hříchů, o kteréž se postaral otec sám, abyste jím oděny byly na křtu svatém; řekněte, jakou nyní cítíte duchovní sílu, abyste se pro Boha odřekly všeho, což duchovně nebezpečného jest, a všechno abyste činily, což nám Bůh přikazuje. Jiného zatím neříkejte nic; uslyšíte, co vám odpoví, a dle toho spořádejte o tom další rozmluvu buď hned anebo v jiném pohodlném čase. Jenom vždycky na to mějte bedlivý zřetel, abyste otcí svému ani toho nejmenšího tvrdého slova nedávaly, aniž mu co vytýkaly. Děti nesluší nikdá, aby v čem káralo svých rodičů: není nad nimi ustanoveno. Pravi-li svatý Pavel: „Staršího netrestej“ (1. Tim. 5, 1.): jak se smí opovážiti které dítě, domluvou trestati svého otce? Mimo to každá domluva, každá výčitka jest odporná, a tou žádného nepřivoleáme, aniž nakloníme k tomu, k čemuž se prve od sebe sám nakloniti nechtěl. Ještě to vám dávám na ruku, nprímně, dobré dcery: byly-li jste prve poslušné otce svého, budetež ho nyní mnohem více poslušnější, číňte mu, což mu na očích uvidíte, ano číňte víc, než by od vás očekával, abyste zaskuhovaly úplně jeho spokojenosti a veliké chvá-

ly. Když vás bude chváliti, ukažte, že vás netěší jeho chvála, ukažte tváří smutnou, že vás něco velikého hněte, že máte v srdci svém veliký zármutek. Platí se vás bude otec po příčině, a tu odpovězte v tento smysl: „Milovaný otče, trápím se nad tím, že moje modlitba není posud hodna, aby ji Pán Bůh vyslyšel.“ Pozastaví se otec, a tážati se bude, co by to bylo za modlitbu. Tu odpověz pokorná dcera: „Drahý otče, modlím se za vás, aby vám Pán Bůh hojného milosrdenství uděliti ráčil; an jste ale posud u svaté zpovědi nebyl, nedosáhnul jste ho ještě: a to mne rmoutí.“ Uvidí-li ale otec, že dobrá, poslušná v každém ohledu chvála hodná dcera za něho se modlí, aby pokání učinil, a že nad tím se rmoutí ano i pláče, an ho vidí posud nekajícího: jak by to nehnulo jeho svědomím? A přivede-li ale každá nábožná dcera vlažného otce svého k pořádnému a pilnému přijímání svátostí, právě tím mu prokáže tu největší lásku, tu nejupřímnější vděčnost. Jiného vám napověditi nepotřebují, dcery křesťanské, dobře věda, že samy se již dovítíte, co byste více mluviti měly. Neboť jedná-li se vám o to, abyste naklonily otce, by vám něco koupil: nechodíte k žádanému o radu, a předce umíte všecko tak opatrně zaříditi, že nemáže otcova láska oslyšeti vašich ponížených prosb. S jakou opatrností jednáváte s otcem z lásky k sobě, s takovou opatrností jednejte s ním z lásky k němu; a když se vám podaří toto spasitelné dílo, nebude o vás platiti nárek Páně, jakž jste ho slyšely v dnešním svatém Evangelium: „Synové tohoto světa opatrnější jsou než synové světla v pokolení svém!“

Nakloníte-li ale otce s pomocí Boží, aby svátosti pořádně a pilně přijímal: tím snáze získáte svého bratra, jeví-li se i při něm podobná vlažnost. Řekněte mu přímo: „Bratře, vím, že mne miluješ, jako svou upřímnou sestru. Mnoho jsi mně k vůli učinil, nejednou jsi i předešel mou žádost, učinil jsi mně kolikrát víc, než jsem si pomyslela: však aby tato tvá upřímná, bratrská láska sloužila i tobě k spasení: poslechni rady a prosby mé: buď pilen přijímání svátostí. Vidiš, tys toho tak potřeбен jako já; ty máš ale více času k přípravě než já; mohu-li se

ale já vícekrát do roka připraviti k tomuto svatému dílu, můžeš se připraviti k němu aspoň jednou v roce. Potom mně bude daleko milejší tvá láska, poněvadž budu ujištěna tím, žeš i ty příjemný Pánu Bohu. Modlila jsem se za tebe, a Bůh ti dojistá kolikrát dobré vnuknutí dal: prosím tě ale, bratře, nechtěj býti Bohu odporným.“ — Taková řeč snad postačí, a bude-li čeho třeba víc, to vám již vnukne vaše sesterská láska, kterouž jste kolikrát bratra svého k jiným dobrým věcem naklonily, tak že vám odolati nemohl. Dovedla-li ale vaše láska nakloniti jej k vůli vaší, dovede jej také nakloniti k vůli Boží; a právě tím osvědčíte, že milujete své bratry tou nejdokonalejší láskou, kteráž o to pracuje, aby se bratřím na věky dobře vedlo; a tenkrát nebude o vás platiti náрек Páně: „Synové tohoto světa opatrnější jsou než synové světla v pokolení svém!“

Doufám, že jsem u vás nemluvil, doufám, žeť i nábožní mužové i nábožné ženy každého stavu hotovi jste učiniti, začez jsem vás nyní prosil ve jménu Božím; doufám, že spojenou silou pracovati budete o to, aby ten muž, kterýž posud jevil jakousi lhostejnost a vlažnost v pečování o spasení svoje, aby se rozhrál ohněm vaší upřímné lásky. Poslouchá-li mne ale který takový muž, jenž se vyhýbá Božímu soudu na světě, kterýž Pán Ježíš zřídil v zpovědi svaté: tomu pravím: Bratře, nebude dlouho trvati, a Bůh tě obešle k soudu svému na věčnosti, řka: „Vydej počet z vládařství svého, nebo již nebudeš moci vládnouti!“ Chceš-li tam obstáti jednou, ucházej se o Boží milosrdenství, dokud k nalezení jest, a choď pilně k svaté zpovědi, abys jednou nenařikal, že's proměškal čas navštívení svého. Mimo to vím, že se žádný mnoho pobízeli nedá, zve-li ho dobrý přítel k hodům svým; kdyby ale od krále byl ke stolu zván, zajisté odloží všecko, což by mu stálo v cestě, aby se v pravý čas, a oděn jsa rouchem svatebním dostavil k milostivému hostiteli svému. Pobízíme-li se ale sami k hodům tělesným: proč stojí u mnohého křesťana pozvání k duchovním hodům tolik namáhání? Nespouštějme s mysli, že nás tu ke stolu zve král králů, Pán a Spasitel náš, Kri-

stus Ježíš, a to aby nás nasytil svým vlastním tělem, a svou nejsvětější krví aby nás napojil: a neměli bychom vážiti takového pozvání, a nechtěli bychom se rádi a často dostavovati k těmto posvátným hodům? Buďmež tedy všickni pilní v přijímání svátostí, jakož pohlaví ženské z veliké částky po dnešní den počáteční křesťanskou horlivost zachovalo; povzbuzujme se všickni vespolek k pravé pobožnosti, aniž dopouštějme, aby jedna pohlaví bylo v čem dobrém od druhého zastíněno. Když ale všickni snažili se budeme k tomu, což spravedlivého a příjemného jest před obličejem Páně: napotom zůstane nám ta naděje blahá, že když zhyneme, přijati budeme do věčných stanů. Amen.

Literatura.

Růže Sionská. Katolická modlitební kniha pro vzdělané paní a panny od Eugena K. Tupého. Druhé vydání v Praze 1852. Nákladem Viléma Štastného. Vel. 18, arch. 7, str. 262, se 4 krásnými rytinami v oceli na veliánském papíru, nevázaná za 1 zl. 20 kr., na tiskacím papíru za 1 zl., vázaná se zlatým šlízem v pouzdru za 1 zl. 48 kr., ve stkvostné vazbě se stříbrným kováním za 8 zl. stř.

Co o této knize souditi sluší, napsal již na slovo vzatý důstojný p. farář Votýpka v témž Časopise roku 1845 svaz. 3. na str. 568. až do str. 577., kdež, co vadného a nedostatečného, vytknul, což ale zdatilého, zasloužile pochválil. Nestojí sice na titulu druhého vydání, že by opravené bylo, avšak jistě každého přede, že to, což p. spisovatel, mladíctvou horlivostí jsa unášen, při prvním vydání nedokonalého napsal, a což se i v chybný smysl vykládati dá, při druhém vydání buď docela vypustil, anebo aspoň tak změnil, že se nyní jeho slovům bludný smysl podkládati nemůže. Tím se tedy věci samé dobře posloužilo. Mělo-li se ale věci *dokonalé* posloužit, bylotě potřebí, aby téměř celá kniha předělána byla. Neboť an prvé oplývala skoro samým květem básnické výmluvnosti, nenabyla změněním anebo vypuštěním některých

částedek pravého jádra horlivé pobožnosti. Zvláště si měl povšimnouti p. spisovatel toho, což mu tenkrát vzhledem na přípravu k hodnému přijetí svátostí vytknuto bylo: i nyní jest až příliš krátká, neobsahuje ani celé čtyry stránky. Ostatně ale bohatá jest tato knížka na rozjímání a modlitby v rozličných slavnostech křesťanského roku a v těch nejrozmanitějších potřebách člověka; též se nachází zde znamenitá sbírka nábožných písní, starých i nových, posléze připojeny jsou církevní nápěvy pro neděli, pro svátek a pro slavnosti Panny Marie, a to sice v latinském i v českém jazyku, ale jenom patero žalmů a *Magnificat*.

Vydána jest tato knížka, jakž nápis ukazuje, *pro vzdělané paní a panny*, z čehož by se souditi dalo, jakož toho také na slovo vzatý p. Votýpka celým právem tak pojal, žeť tato modlitební kniha jest vzorem, jak by se osvěcený křesťan modliti měl: avšak Bohu želi vzdělanost jest dvoje, pravá a přezděná. Zuámet obě. Právě vzdělaná, světlem neomylné křesťanské víry osvěcená paní a panna odloží tuto knížku velmi brzo, poněvadž její duch v ní velmi málo potravu najde, an i modlitby i rozjímání jsou jenom krátké, a odrazili se, což pouze k básnickým okrasám slouží, ještě mnohem kratší. Práví sice Pán Ježíš, abychom se nedomnívali, že bychom v mnohém mluvení vyslyšení byli: avšak ukázal sám svým vlastním příkladem, jak se těm slovům rozuměti má, an prodlužoval modlitbu svou na kolik hodin, ano i na celou noc. Bůh nepotřebuje ovšem, abychom ho dlouhou modlitbou k udělení potřebných nám milostí nakloňovali, ale duše naše toho potřebuje sama, aby se delší čas s jediným ohlížela Pánem Bohem; an v tom obcování útěchy a rozkoše nabývá. Jsouť sice doby v životě člověka, v kterýchž mu nelze, aby dlouho při modlitbě setrval; jsou ale zas jiné doby, v kterýchž se jí ani dost nasyciti nemůže. Protož se musíme držeti i naučení i příkladu Páně; naučení: když naše duše není zpřisobna, trvale obcovati jediné s Bohem; příkladu: když pokojná jest její mysl, když jí v modlitbě nic nepřekáží. An ale v této knize veškeré modlitby a veškeré rozjímání nepožadují více času, než dvou, tří minut, zvláště u toho, jenž hbitý jest v čtení (což zajisté platí o každém *vzdělaném*): nevím, jak by takovéto drobnůstky mohly vyhověti duchovním

potřebám právě vzdělané osoby, kteráž za tou příčinou k ruce bere modlitební knihu, aby se ještě více vzdělala. Namítne-li se nám, že vzdělaná osoba nepotřebuje jiného nic, než pouhého pokynutí, ostatek že se dovtipaje sama, co a jak by měla dle osobních potřeb svých přednáseti Pánu Bohu: odpovídáme, že napotom nepotřebuje ani celé knihy této; ježto v ní není obsaženo nic, což by právě vzdělané osobě nebylo povědomo; neboť po odražení mluvnické okrasy pozůstává vědecké malinké zrníčko, a to znala již vzdělaná duše, anž ani nemohla ho neznati, prvé než začala čísti kteroukoli modlitbu neb rozjímání; což zvlášť platí o modlitbách ke mši svaté, k zpovědi a k svatému přijímání. Protož jsem pravil, že skutečně vzdělaná osoba velmi brzo tuto knížku odloží, an v ní nehledá mnoho duševní potravu.

Nehodí-li se ale *Růžka Slouská* pro paní a panny v *křesťanském* smyslu *vzdělané*: proto pro všechno zasluhuje přede i p. spisovatel i p. nakladatel slušné díky. Onenť že nejhlavnější chyby, kteréž mu v prvním uvážení vytknuty byly, pospravil; tenot že ještě slušnější a oupravnější vydání obstaral, než bylo první; takéť že vyměnil ty obrazy, na kteréž v prvním uvážení bylo zehráno, jinými, důstojnějšími. — Pro koho jest ale sepsána a vydána tato kniha, není-li pro vzdělané paní a panny v duchu křesťanském, kterážto vzdělanost téžž jména hledna jest? — Až máme mnoho vzdělaných paní a panen, kteréž jenom svět tak nazývá; jejichžto vzdělanost slezáleží toliko v tom, že se umějí dle pařížských *turnantů* strojit, v každé panské společnosti že umějí dle nejnovějšího způsobu se ptáčet, — a pokud se českými a vlastenkami nazývají — že horlivě po česku hovoří, že každému řecky *vykají*, obrátíce se nečeského *conitkání*, nač přitom při všem kolikrát skutečně česká má tím větší bolení uší, čím pravidelněji mnohá tato zbrusu nová a vzdělaná česká u jeho přítomnosti mluviti se vyvolánuje. — A kde nabyly tyto draké dušinky tak vznešené vzdělaností své? Před rokem 1848 v *litani*, v *nočních křesťastech*, v *ředutách*, a četným románů Wielandových a Lafontaineových; od roku ale 1848 v divadle, v besedách, navátěvováním veřejných plesů, čtením *myboreného* věterného listku, *varáška* atd. Bohu pak přede díky, že ubohé dušinky tyto s celou svou zvrácenější umělostí jsou a chtějí zůstat

křesťanky, a že to pokládají i za slušnost i za povinnost, modlit se doma i v kostele. Mají-li se ale modlit, potřebují velké pomoci; neboť umějí z paměti spíš mnohou *balladu* než *angel Páně*. Mají-li ale vzít k ruce modlitební knihu, aby se poněkud naučily, co jest modlitba: musejí v ní nacházeti jakousi náhradu za své zamilované romany; musí tam psáno býti o *tichém váni větěrka*, o *švitoření nebeských operenců*, o *sedmibarevných klenbách na blankytu nebeském*; *kajicnost že dodává panně zpřínlosti*, anebo aspoň cos podobného. Podávalo-li by se jim křesťanské učení v přirozené své jednoduchosti a dojmavé ráznosti, jako u příkl. v modlitebních knihách vele důstojného P. Ruffra, děkana Vyšehradského, anebo jako je nacházíme v knihách missionářských a v jiných, psaných jádrným slohem a rázným duchem katolickým: takovéto navedení k pobožnosti dokonale by nesnesly na žádný způsob; neboť slabounký jest žaludek jejich, kterýž silného pokrmu nepřijímá. Protož se musí podávati takovým jenom mléko, a to musí býti ještě oslazené.

Takovýmto mlékem *počáteční* pobožnosti křesťanské jest *Růžice Sionská*: psánat jest slohem čistě českým, slohem plyným, slohem básnickým; modlitby a rozjímání jsou krátké, a to právě takové, jakéž si přeje osoba, kteráž se křesťanské pobožnosti teprva učiti a jí zvykati počíná, a kteráž by právě proto delším rozjímáním a delší modlitbou velmi brzo umdlela.

Tázání-li tedy budete, velební paní bratři, od paní anebo panny, kteráž se vzděláaou býti domnívá, avšak jiného nemá do sebe, leč trochu té zevnější uhlazenosti, tázání-li budete o radu, jakou by si měla modlitební knihu zaopatřiti: neporoučejte jí žádné jiné, než *Růžici Sionskou*; neboť každou jinou jádrnější byste ubohou dušiaku tuto od pobožnosti odstrašili. Potřebujeť mléka: nedávejtež jí tedy na počátku hned silného, pro slabý žaludek její nezáživného pokrmu. Buďtež pak rádi, žeť aspoň po Bohu touží, a že se mu klaněti chce, sic by jinak docela zahynula duchovním hladem.

Jakož ale žádné dítě při pouhém mléce na vždy nezůstává, nébrž se svým dospíváním samo sebou silnějšího pokrmu hledá: tak i ta vzdělaná paní neb panna, když odkojena bude mlékem *Růžice Sionské*, toužiti bude brzy nejenom po obsírnější, nébrž i po jádrnější modlitební knize, kteréž by

snad nikdá nebyla vzala do ruky, kdyby k tomu nebyla připravena byla *Růží Sionskou*. An ale takovýchto v křesťanské víře slabých osob právě v těch stavích, jenž jmíny jsou vzdělané, veliké množství nacházíme: celým právem musíme říci, že *Růží Sionskou* vyplněna jest veliká mezera, že jí vystaven jest most k pravé pobožnosti; začez p. spisovateli ty nejvroucnější díky.

Krasořečník. Pro mládež gymnasiálních a reálních škol, sestavil Jan Václav Rozum, s. professor na c. k. něm. vyšší reální škole, oud česk. národ. museum atd. V Praze, nákladem spisovatelovým, 1852. Vel. 16, str. XVIII. a 156.

Krasořečník tento jest tolik co malá *slovesnost*, neb jakž jsme za našich časů říkávali; *chrestomathie*. Nepotřebujeť tedy obsahovati nic nového, dosti na tom, když příklady jsou dobře voleny, an k tomu sloužiti má, aby pravidla *krasorečnictví* (dobrořečnictví, *eloquentiae*) dle Senekova přísloví: *Longum iter per praecepta, breve & efficax per exempla* vysvětlena byla. A tomuto úkolu učinil vážený p. spisovatel v celé míře zadost. Od str. I. až XVIII. podal *stručné navedení ku krasorečnictví*, kteréž po náležitém úvodu zcela přirozeně na dvojce oddělení rozvrhl; první obsahuje pravidla *krasorečnictví samého*, a druhé pravidla *potřebné k němu mimiky*. Krasorečnictví samo rozpadává se opět na krasorečnictví *mluvnické* a *povahoznačné*. Druhý díl, totiž *mimika*, jedná o *postavě a nešení těla krasorečnickova*, o *gestikulaci vůbec*, o *pohybování rukou zvlášť*, a o *pohybování částek obličeje*, a sice a) oči, b) obočí, víček a čela, c) úst, nosu a tváři. Všecko, což se zde vykládá, jest zcela přirozené, a přirozené-li: jestiť návodem k *dokonalému* vypracování a přednesení *všelikých* řečnických prací.

An ale byl, místem aspoň, v posledních letech čas, že se *deklamování* na gymnasiích buď prunedbávalo aneb málo pěstovalo (protože potřebuje veliké, dlouhé a trpělivé práce): jsouť mnozí duchovní otcové, kteříž dokonalého deklamování náležitě sobě neosvojili; a vímeť předce, že dokonalá deklamace jest obživujícím duchem vypracované řeči, bez něhož i sebevýchválnější práce účinku svého nedochází, ano se s ním někdy

docela miji. Nedostalo-li se tedy kterému kazateli na gymnasium a v theologii dokonalého návodu k deklamování: bude mu toto stručné navedení s velikým prospěchem. Obšrnějšího nepotřebuje; a nemohl by se jím ani řídit. Nepotřebuje ho: poněvadž co vystudovaný a jinak estaticky vzdělaný snadno se dovtipí toho, což se mu zde pouhým pokynutím naznačuje; nemohl by se ani obšrnějším návodem řídit: neboť se mu pro jiné mnohé práce duchovní potřebného času nedostává, aby dlouhá pravidla studoval.

Nepotřebuje-li ale kdo těchto řečnických pravidel k svému vlastnímu zdokonalení, protože jest buď od přirozenosti výborným řečníkem a deklamátorem, anebo že se jím stal ve svých studiích: proto pro všecko poroučíme jemu tuto knížku, neboť bude jí moci s velikým prospěchem užití pro školu. Necvičí duchovní pastýř školní mládež ve čtení; k tomu jest světský učitel: avšak jest a zůstává duchovní pastýř v každém ohledu představeným a ředitelem školy na své osadě. Nenajdeme pak velmi mnoho školních učitelů, kteříž by nejen bez chyby, nýbrž zároveň přirozeně a krásně čísti uměli. Tu přichází na staré: *nemo dat, quod non habet*. Víš to z mnohé zkušenosti. Nejednou jsem byl při zkoušce; kdež dívky ve všech předmětech dobře byly vycvičeny, a ku podivu dobře odpovídaly: jenom čtení se mně nemohlo líbiti. Byly sice dívky ve všem písmě shledly, čtly hbitě, bez chyby, pozastavily se pravidelně u každého znaménka, padly hlasem při puntíku; a pozdvihly ho při otázce: ale všechno to, bylo tak neotesané, hrubé a protivné; to pak pouze jenom proto, že to bylo nepřirozené. Nemůžeme sice a nechceme ze školních dítek nadělati kazatelských anebo divadelních deklamátorů: ale i to jest nemalým uměním, aby *čtlo tak, jak se mluví*.

Je-li duchovní pastýř sám přirozeným t. j. dokonalým deklamátorem, a pečuje-li dost málo o zveličení školy své: nebude v ní trpěti takového neotesaného, hrubého nepřirozeného čtení, a dá zajisté učiteli na ruku, jak by to navlíknouti měl; aby si ale ulehčil tuto práci, dobře učiní, podá-li mu toto navedení do rukou, a když se potom čas od času přesvědčí, jaký se v tom prospěch děje.

Co se příkladů od 1—168. stránky dotýká, těm se nemůže docela nic vystaviti: jsou sebrány a sestaveny z těch

nejlepších spisů, a pocházejí, z částky aspoň, od těch nejvýbornějších klasiků, dílem domácích, dílem cizích, jejichž práce zde dokonale přeložena jest. Hodí pak se tyto příklady nejen pro studující mládež, nýbrž i k zábavnému čtení pro každého, a — poněvadž píše předně a hlavně pro duchovní praktický život — k diktování pro obecnou školní mládež, aspoň přemnohý krásný, krátký, poučlivý a šprýmovný příklad.

Z čehož viděti, že touto knihou poslouženo jest nejen té mládeži, pro kterouž dle titulu sepsána jest, nýbrž i těm malíčkým, jehž stojí bezprostředně pod zprávou naší; ano i některému z našich: a protož buďte p. spisovatelé za té slušné díky.

Jsou ale věci dvě, o kterýchž zkrátka mínění své dáti musím. Jedna se nachází ve všech mluvnicích, a druhá leží, jakž se vidí, v obecném plánu mnohých učitelů českého jazyka. Netýká se tedy ani jedna ani druhá pana spis.; a protož tím upřímněji mohu dáti na jevo, jakž mi to na srdci leží.

První, s čímž se nesnáším, jest postaveno na str. VI., žeť totiž *zvucký jemné* před ostrými přecházejí ve své *stejnorodé ostré* i naopak, podobně že *zvucka jemná* na konci slovy se *ostří*, a posléze že *některé zvucký* u vyslovení se docela *vypouštějí*.

Co se prvního a druhého dotýká: prosím p. spisovatele, aby to u vyslovení zkoušel sám, že u př. *hladký* nepotřebuje zniti *hlalký*, ač nelze docela čistého *d* dosáhnouti; nemohu-li ale čistě vysloviti *d*, mohu předce jemněti vyslovení tak, že není slyšeti ostrého *t*. Taktéž veliký jest rozdíl mezi vyslovením *duh* a *dup* (místo *dupf*). Mohu-li ale zde šetřiti jakého rozdílu, myslím, že ho také šetřiti *mám*. A to buď vaší úlohou, pp. učitelové českého jazyka. Mluvme-li, jakž píšeme, a píšeme-li, jakž mluvíme: naučte nadějnou studující mládež *mluviti* tak, jakž se *má psáti*, a *mluvte* tak, aby každý po vás *pravidelně psáti* mohl. Pochybuje-li kdo, že to možná: přijď, a přesvědčím ho živým vyslovením, kteréž se vypsatí nedá. — Což se posledního týká, jsem tím jist, že se vypuštěním zvucký tam, kdež ji duch našeho jazyka položil, slovice nestává jemnějším, nýbrž naopak tvrdším, an po vypuštění *d* neb *t* *sikavka*, kteráž se tak přidusiti měla, nemile

si. I zde jsem hotov, dáti životně přesvědčení, že mnohem líbezněji zní *stkvíti* se než *skvítí* se.

Co se druhé věci týká, mám za to, že by to sice bylo krásné, kdyby se mohlo básnictví v stejné míře pěstovati a prosou: byl by to důkaz veliké vzdělanosti národu a znamením rozkošného života. Au se ale ani podotčenou vzdělaností národu nemůžeme honositi, aniž příliš sobě chváliti věru prosaický život nyní na světě: soudím také, že neprospěje básnictví pěstovati na ujmu prosy. Co to bude platno, bude-li uměti naše studující mládež pěkně básniti, a bude-li při tom neschopna, porádu napsati jednoduchou žádost anebo vzdělané psaní? Básnictvím si také nedobude chleba vezdejšího tato mládež naše v těchto zcela průmyslných časech, aniž bude k úřadům způsobilější.

Podotknul jsem toho, že p. sp. za příkladem jiných velikou dal přednost básním před prosou; doufám ale, že mně p. spis. po moudrém uvážení jednoho i druhého docela přisvědčí.

Jen s prardou ven, vůbec svazeček sedmý, a třetí o věčném Židu, zanášá se rázným vyvrácením přebledných, ale také tak svůdných domněnek páně Havlíčkových. Škoda, přeskoda, že veleb. p. Václav Frost pro své mnohé zaměstknání rychleji psáti nemůže, aby skončil brzo své tak blahonosné dílo, a započal zas nové téhož způsobu. Oznamujeme ale, že tento výborný, ano v způsobu svém nedostihlý p. spisovatel vzdělává jeden páně Zettrův spis nový pro dědictví svatojanské, kterýž vyjde zároveň v obojím jazyku, a že bude s ním již brzy hotov.

Mezi novými knihami v skladu páně Pospíšilovu v Praze vyšly: dva svazečky *Posla z Prahy* a *Malý ptáček*, zábavné a poučné čtení pro mládež i dospělé od Jana Možného.

Pozorné činíme velebné duchovenstvo na knihu: *Kurze und einfache Antworten auf die am meisten verbreiteten Einwendungen gegen die Religion, von Abbé de Ségur, übersetzt nach der 16. vom Erzbischofe von Paris genehmigten Ausgabe.* Osnabrück 1852. Str. 178 za 18 kr. str. Podávát se v ní rázná obrana proti záłudům ošemetné moudrosti tohoto světa. Kdož se jí zaopatří, bude tomu velice povděčen.

Z p r á v y.

Z Prahy. Slavná instalací nově zvolených veleddůst. pp. kanovníků: Fr. Plaucara a Jiřího Sorgra byla v neděli třetí po sv. Duchu, a oba započali v neděli na slovo Páně rozestíratí svou duchovní síť. Požehnejž jim Pán, aby šťastně lovili a těžili duše svých mnohých poslouchačů pro život věčný, dokudž budou státi v úřadu svém kazatelském. Nebožtík p. probošt Medlín započal také v tuto neděli kázání svá co nově zvolený kanovník na hradě Pražském, a, jakž jsme zaslechli z jistých úst jednoho z pilných posluchačů slova Božího v chrámu Páně u svatého Víta, obral si právě ten text: *Pane, k sloru tvému rozestru síť.* Není pochybnosti o tom, že dokonale vzdělal úvodní kázání své z těch slov, avšak může se téhož textu i u jiné příležitosti s tímtež duchovním prospěchem použítí, vezme-li se hned od počátku celý.

— *Exercicie duchovní* započnou se v Praze dne 5. srpna, jejichž vůdcem bude opět jako vloni nábožný a učený p. převor řádu Karmelitanského v Štýrském Hradci. Žádáme, ano snažně prosíme velebného duchovenstva arcidiocése Pražské, aby si ráčilo ještě jednou přechísti, což jsme v posledním svazku téhož časopisu loňského roku o těchto exerciciích napsali, aby všeliká námitka a překážka byla odstraněna, duchovní prospěch, pro kterýž se tyto exercicie konají, aby byl rozšířen, a spolu aby hojným sejitím duchovenstva jeho vlastní čest byla zachována. Přál bych si věru býti takovým poslem, jakž o něm svědčí sv. Luk. 14, 23., a nečekal bych ani na rozkaz pánův, nébrž o své ujmě bych každého *nutil* přijíti, docela tím jsa jist, že by mně napotom srdečně poděkoval. Nemoha osobně a oustně nutiti, volám: Bratři, nemeškejte přijíti k těm slavným duchovním hodům, a nechtějte se tak neřádě vymlouvatí, jakož pozvání hosté v onom podobenství svatého Evangelium, velická jest vám připravena radost!

— Ordinací budou v Praze dne 25., 26. a 29. července: modleme se všickni, a modleme se se vším věřícím lidem dle vůle svaté Církve, aby Pán horlivé dělníky poslal na žen svou.

— Obnovují se nyní v Praze následující kostely: křižovracický, zcela; u sv. Jindřicha velký oltář, an letos připadá

7. jubileum téhož svatého; u dominikánů velký oltář, u sv. Haštala od loňska téměř celý kostel již obnoven, u sv. Salvátora obnovuje se také zas jeden oltář postranní, u Matky Boží před Týnem obnovuje se oltář u pomníku Tychona de Brahe; u sv. Havla 2 oltáře. Nebude trvati dlouho, a všechny chrámy Páně budou zcela obnoveny. Jenom dej Pán Bůh, aby obnovená byla zároveň stará, pravá nábožnost, na kteréž mnohem více záleží, k čemuž vlastně obnovení chrámu pobízeti a napomáhati má.

— Od 9. do 17. června meškal v Praze řecký kněz latinského obřadu, *Brindisi*, kterýž na podzim zde plně 4 neděle půbyl, a sbíral příspěvky k vystavení katolického kostela a školy v Achenách. Prve než tentu odešel, přibyli sem dva řečtí sjednocení kněží, mosarabického ritu, *Nemir a Makaheth*, a sbírají příspěvky pro katolické křesťany na horách Libanuských.

— Dle nejnovějších statistických zpráv jest nyní v katolické Církvi pod vládou Svátého Otce 147 arcibiskupů, 584 biskupů, 71 apoštolských vikářů, 9 apoštolských prefektů, 1 apoštolský kustos a 3384 misijnářů; křesťanů katolických ale asi 200 milionů, kteříž po všech 5 dílech světa jsou rozšířeni. Missie katolické zpravují se 140 biskupy a 4000 kněžími.

— Pan biskup Litoměřický vyzývá svých duchovních k příspěvkům k semeništi pro pacholky, kteréž vloni jednou třídou počalo, a nyní druhou třídou má býti rozmnoženo. Nemůžeme jinak než chváliti starost a péči tohoto výborného pastýře Božího za to, že on první v Čechách toto semenišť založil. Neb za našich časů jest nám takového ústavu na nejvyšší potřebi. Vůbec jest nyní méně studujících, než jindy bývalo, a k tomu ještě mezi těmi méně mladíků, kteří by se k duchovnímu stavu hlásili, než kdy jindy. Není tomu dávno, co se ještě hlásilo 60—80 kandidátů z většiny dílu výtobných jen do jednoho semeníště, a teď jest kandidátů tak málo, že, jestli Bůh zvláště nepomůže, a páni biskupové semenišť pro pacholky nezaloží, máme se velkého nedostatku kněží co báti. Neodvime se tomu, že tak málo kandidátů se hlásí: s jedné strany vychování na gymnasiích předc není všestranně takové, aby mladíci získali lásku a čisté povolání k stavu duchovnímu; s druhé strany zaopatření v stavu kněžském bývá

žnásta tak bídně, a zaopatření u outadů světských ještě teď tak rychle a výtečně, že mladík, nemaje povolání zvláštního, pro království Boží pracovat na vinici Páně, raději sobě vyvolí stav jiný, zvlášť když schopný jest; těch však, kteříž neschopní jsou, aniž přijímatí se může; neb co jest nám spo-
moženo duchovenstvem, kteréž by nemohlo odolati falešnému vzdělání světskému pravým vzděláním církevním. Následky ale nedostatku kněží byly by hrozné pro Církev a zprávu duchovní. Ovšem že Bůh 12 apoštoly svět obrátili ráčil; tot byli ale jen základové stavby, kteráž ve svém pokračování více dělníků zapotřebí má. Milostí Boží a óvode vykoupení Kristova podávají se lidem způsobem lidem; ačkoli vlastně Bůh jest, kterýž milosti dává, přede lidé, kněží, jsou prostředky, kterýchž užívá. Kde tedy málo kněží, tam jest se co báti, že Bůh chce trestati krajiny ty. Ovšem málo kněží hodných lépe jest než mnoho nedbalých. Ale mnoho hodných lépe jest než málo hodných. Kde semeniště pro pacholíky pod zprávu řádného kněžstva, zvlášť Jesuitů, jsou, tam také bývá hojnost dobrých kněží. Nápodobně by mohly kláštery s dobrě a výtečně kandidaty tím se postarati, kdyby děti přijímaly, ne jako řeholníky, ale do kláštera k vychování; buď zcela zdarma, buď za skromný peníz podle důhodů kláštera. Vychování však to by muselo všestranné býti; zvlášť by se musel ohled vzíti, by pacholík již v outlém věku svém poznal, v čem klášterní život vlastně záleží, a jaké sladkosti klášterní přísnost do sebe má. Děti takových schopných jest hojnost, a kdyby také některé odrostlé zase vystoupily, větší díl by zajisté klášterů zůstal, jak viděti jest při semeništích pro pacholíky, z kterýchž málo které dítě vystoupí. Že ti zůstati vystupují, kteříž ze šesté latinské školy do některých klášterů bývají přijati, má jiné příčiny: předně takovito obyčejně z nepravého povolání přicházejí, totiž aby na cizí outraty mohli 7. a 8. školu vystudovati, a za druhé neděje se všechno to k vzdělání jejich ascetickému, co by jejich duší láskou k svatě řeholi naplniti mohlo.

Od Brandýsa. V neděli 4. po Velikonoci, 9. května běžícího roku, potěšení jsou byli Toušeňští zvláštní slavností. Světá totiž dne toho tam v d. p. vikář okresu Brandýského, slavný p. farář Vidňský, Josef Hlaváček, kapli sv. Floriana.

Přál on sobě sice beze vší slávy k sv. výkonu přibrati se: avšak skromnost jeho nebyla s to, aby překonala vděčnost Toušeňských; nedalť si totiž u vroucnosti své brániti, že mu v oustrety až do Brandýsa šli; vzácným hostům svým, pak dobrodružnému p. podkrajskému Davidovi a přednostům, jak patronát-ního, tak soudního a berničního úřadu Brandýského, nejen slušné kočáry, nýbrž i jinošský zástup jezdoů, mladých to hospodářů a synků, poslali. Od ouhledného kamenného kříže, na vchodu u městečka stojícího, p. vikář v čele četného duchovenstva jak z Brandýsa, tak z okolí, též tisíců poutníků přespoleňích, ku kapli kráčel. Bylat vně vkusně kvítím ověncena; pro pp. úředníky pěkný stan před ní byl zhotoven. Po vykonaném sv. obřadu žehnání kázal p. vikář horlivě a srdečně o posvěcení nejen chrámcečku, nýbrž i Toušeňských, načež v něm po prvníkrate nejsv. obět přinesl. Po skončených službách Božích zdvořilá obec 24 hostů svých u zprávného svého představeného velmi hlučně uctila.

Vidouce Toušeňští tak valné zástupy poutníků (mezi nimiž i processí Čelákovské, dle stáří a cechů hezky spóradané) a uvažujíce, kteraká sláva děje se u středu městečka jejich Svrchovanému, a upozorněni byvše v kázání, že při této jejich památní sv.-Florianské pouti prvníkrate jednorozený věčného Boha Syn na jejich oltáři za ně bude se obětovati: ve své staročeské nábožnosti a upřímné sprostotě, již nepokazil potud zhoubný jed zmáhajícího se svobodověrství, hlasitě plakali, řkouce: „Takové milosti nejsme hodni, takové slávy nezasluhujeme.“

Toušeňští! počestnou obec vaši chválívali pro její nábožnost a zprávnost pastýřové Brandýští, kněžský chudý Obszierer a křesťanský vlidný Burger, a vy, že chvály otou nehodni nejste, dokázali jate nyní. Leckoho domnělá vroucnost ochladne, má-li obětovati několik zlatých. Vy jste osvědčili zbožnou mysl svou netoliko slovem a jazykem, alebrž také skutkem a pravdou.

Kaple sv. Floriana byla před 260 lety nákladem 1000 zl. stt. u prostřed Touše od obyvatelů samých vzdělána; postupem času ale sešla, a nejinak než mnohá jiná svatyně Boží, prachárnou vojenskou se stala. Když do ní byli představení s několika sousedy před nějakým časem vešli, obraz

patrona své obce; sv. Floriana, i sochy zašlé, porouchané, po různu rozmetané našli: tak trudným cítem z pohledu smutného byli proniknuti, že kdyby prý někdo v okamžiku onom 100 zl. st. na opravu kaple byl žádal, od každého z nich k chvalnému účelu tomu by je byl obdržel. Jakkoli obnovení kaple odpůrců zprvu bylo nalezlo: přede napotom v nich změněných ne nepatrných přispívatelů shledalo. Jednoho pěkným způsobem povážlivý spolusoused k lepšímu náhledu přivedl. „Považte,“ domlouval on jemu, „vypravuje se dosavad o předcích vašich, jak mnoho oni na zvelebení Zápského chrámu byli vynakládali, a ai, kdežto někdejší rodiny odtud již vymizely, vaše potud v dobrém stavu tady zůstává; my tedy nevíme, k čemu naše obětovnost někdy dobrá bude.“ — Ovšem pobožnost ke všemu užitečná jest, majíc zaslíbení nynějšího života i budoucího. Na radu obratného a oblíbeného p. administratora Jos. Petráše započata jest sbírka, a sešlo se za krátký čas tolik, že otevření a zasvěcení této kaple k službám Božím povoleno býti mohlo dle zákona.

Nábožní Toušeňští! vy ovšem jste sebě tu pravou a největší radost zjednali, že několikráte do roka, když totiž dle možnosti vašich duchovních Mše sv. se v kapli vaší čísti bude, Boha Krista v středu městečka svého v nejsv. Svátosti přítomného chovati budete; ale raduje-li se jeden oud, celé tělo raduje se spolu; vy jste také nevšední potěchu způsobili nejdůst. p. kardinálu-arcibiskupu a nejd. jeho konsistotí, že jste, dědicové nábožnosti otců svých, k zachování sv. pomníku v soběckých dnech našich na skromné živnůstky své znamenitou obět, as 700 zl. st., učinili; — i vel. důst. p. vikáři, kterýž, ujímá-li se horlivě každé věci, čelící k oslavě jména Hospodinova, i onu kapli vaši ochotně podporoval, i svému otci. p. administratoru, jenž v příčině té ne menší činnosti než obezřetnosti jevil; i veškerým nám, kteříž v zbožném katolickém smýšlení občanů nepodvrtný základ pravého štěstí každé obce nalézáme: vy chvalitebný dali jste příklad dítkám svým i celému okolí. Který zbožný katolík, vaši krásnou kapličku vida, aneb řádky ty čta, nesouhlasil by v připitek, na váš zdar pronešený: Bůh obec vaši při tom nábožném katolickém smýšlení vždy nepokaženou zachovej! nesouhlasil by v modlitbu p. vikáře kázajícího: by obětovaný na oltáři vašem, Kristus

Jezíš, na Tausen vůbec a na dobrodince chrámskou zvlášť, i jich potomstvo na přimluvu sv. Floriana, vyliči ráčil hojnost svého požehnání.

Z Budějovic. Nejdůstojnější, neunavený a právě apoštolský P. biskup vytknul si následující *casus reservados*: 1. *Haeresis formalis seu externa & pertinax professio erroris ab ecclesia rejecti.* 2. *Procuratio abortus, seu quaecvis voluntaria destructio hominis concepti ante partum.* 3. *Deliberata ac violenta manuum injectio in parentes.* 4. *Seductio puellae vel pueri ante 14. aetatis annum ad impudica.* 5. *Sacrilegium reale sensu strictiori, in quantum scilicet est violenta vel furiosa ablatio paramentorum vel vasorum sacramentorum.* 6. *Pejoratio seu mendacium iurejurando vel assertorio vel negativo attamen solemniter emisso confirmatum.* 7. *Absolutio complicitis peccati contra sextum decalogi praeceptum commissi;* et 8. *Sollicitatio in confessionali vel in loco ad confessiones audiendas destinato.*

Plnomocenství dosáhnul od sv. Otce dne 6. září 1851, k udělování *Benedictionis cum Indulgentiis plenariis in articulo mortis*, splnomocnil k tomu všechny kněze, jenž jurisdikci opatření jsou.

Vyjadřuje se, že plnomocenství dne 24. ledna 1786 duchovním zprávcům diocese budějovské udělené, od 3. a 4. kanonického stupně pokrevenství a příbuzenství dispensovati, ani od jeho předchůdce, ani od něho samého potvrzeno není, žeť se tedy duchovní pastýřové v podobných případech ouředati mají na něho obraceti, by věrným udáním všech okolností smoubenoúm církevní dispens vymohli.

Taktéž svatosvaté klade na svědomí všem duchovním pastýřům, aby dle předpisu svaté Církve oboecné v neděli a ve svátek měli svatou na úmysl svých osadníků Bohu opětovali, a za tou příčinou všecko se zdržovali, což by je v poděšení uvrhnutí mohlo, že nestojí k této povinnosti své.

Z Vínové. Dne 27. května byla zde farma visitací a školní zkuška, kteráž v Pražských českých novinách obšírně a slavně popsána jest. Žeť tato škola péčí o všechno dobré neunaveně horlivého veledůstojného pana vikariusa a místního faráře, Jos. Hlaváčka, jakož i pilnosti ppč. mstitelů již za více let znamenitého, ano snad svrokováného stupně dokonalosti

dosáhla, hlásaly u rozličných příležitostí jiné veřejné listy. Podotýkáme zde i toho, bychom to ke cti té školy v paměti zachovali, jakž se nebožtík, na slovo vzatý Václav Svoboda, e. k. professor na malostranském gymnasiu v Praze, J. e. Výsnati, arcivévodě Štěpánovi roku 1846 vyjádřil, říká: „Kdyby se všechny školy v Čechách rovnaly škole Vínorské, mohlo by se říci právem, že račíte zpravovati *szdělanyj* národ.“ Za touto příčinou dostávala tato škola již za delší čas veliké množství návštěvovatelů z blízka i z daleka, a všickni se přesvědčili, že skutečnost neatojí ani o krok za pověstí slavnou, alebrž že ji v mnohém převyšuje.

Tak to byla i letos; můžeme pak říci, že sláva této převýšené školy dostoupila tenkrát svrchovaného stupně, an se k mnohým jiným hostům prostřednictvím veledušej, p. direktora kníž. arcibisk. seminariu, připojil celý alumnát. Tato návštěva stala se ale za tou dobrou příčinou, aby alumnové, budoucí kněží, budoucí katechetové a i sedláctví národních škol ovšem se přesvědčili o tom, jak znamenitý úspěch učiniti se může se školní mládeží i na vesnicích, užívající se při horlivé práci pravého návodu. Neboť obvykle se říká: „Na vesnici tolik se vynáší nedá, co v městě.“ Nedokazuje-li se tolik na vesnici, žebrž se v městě pohledává: nedostává se buď pravé horlivosti u vyučování anebo přiměřeného návodu. Že ale i vesnická škola městské čestihodností, ano i převyšuje ji může živým důkazem jest škola Vínorská. Protož usiloval veledušej, p. direktor kníž. arcib. seminariu, aby alumnové toho byli také svědkové k poučení svému a ku prospěchu těch škol, v kterýchž časem sami pečovati budou o vychování mládeže. Přítomnost tak neobyčejně velikého počtu svědkův blaze působila i na dospělé i na děti. Na dospělé: poznávali jasněji velikou přednost své místní školy, ježto nebylo slyšáno, aby se které jiné škole stala kdy taková čest. (Protož se také usnesli hospodářové mezi sebou, neprošení jsouna o to, že ty mladé vetečné pány z Prahy přivezou i zase odvezou). Blaze to působilo i na školní děti: neboť to napaulo a zvýšilo jejich pozornost tak, že se ku konci (as okolo hodiny druhé) ve své nevinné upřímnosti rozveselily, a na mnohé důvtipné otázky pp. hostů ještě důvtipněji odpovídaly, a tak i sobě i hostům rozkošnou obživu

způsobily. Co se zkoušky samé dotýká: nezůstalo žádné dítě odpověď dlužno, aniž odpovědělo chybně; při čtení vědělo každé nově vyvolané, kde má čísti dál, a čtlo bez chyby; co se diktovalo na tabuli, napsalo se bez chyby, a každé dítě vědělo, proč se to tak a ne jinak psáti má; počítání i z hlavy i psané bylo všechněm ku podivu i pro svou rozsáhlost i pro neočekávanou rychlost odpovědi. Tak to bylo i s zeměpisem, s dějepisem, i se štěpařstvím i s navedením k písemnostem i s prostonárodní logikou. Co ale shledali hosté: letos, to jest ve Vinohrích již za mnoho let, jen že tenkrát bylo nejvíce svědků, jenž se o takovém prospěchu přesvědčili. Co může tato škola ve zpěvu, dokázala tenkrát veřejně. Přinesena byla nová píseň od Picka s nápěvem od Jana Škroupa, zvláště věnovaná k této slavnosti; byla nepovědoma všechněm: a dívky se jí naučily, ač nápěv není lehký, za devět minut, a zpívaly ji *scela pravidelně*. Nechce-li kdo tomu věřiti, přines sám novou píseň s novým nápěvem: a ručím svou cti za to, že mu ji Vinohrské dívky v tomže anebo málo rozdílném čase také tak pěkně zazpívají. Častým cvičením zdokonalil se tak jejich nezkažený sluch.

Na památku své návštěvy učinili pp. alumnové školu Vinohrskou spoluudem dědictví svatojanského; poněvadž ale již spoluudem byla, vstoupila tímto druhým darem 20 zlatých na stříbre do počtu spoluudů třídy druhé.

Páni alumnové pohoštění byli v hospodě, ale hostinský p. vikarius nedal si to vzíti, aby také aspoň něčím přispěl k jejich vyčastování.

Po jídle se procházeli ve veliké hraběcí zahradě, a tu se s nimi potkal lidumilý p. patron, hrabě Ottokar Černín, a pravil k nim tato vážná slova: „Pánové, i vy se brzo octnete na vinnici Páně: budtež, prosím, se svými budoucími patrony v dobrém srozumění, jako já to potěšení mám se zdejším p. farářem, a dočkáte se také takového prospěchu ve škole, jakož jste ho spatřili zde dnes. Snáš-li se dobře farář s patronem, jde všechno šťastně ku předu.“

Z Vidně se píše, že Jeho Veličenstvo náš nejmilostivější zeměpán již před svým odjezdem do Uher podepsal dekret, kdež se zrušuje záповěď Jesuitů, Redemptoristů a Redemptoristek pro celé mocnářství rakouské v osud-

ném roku 1848 vydanou. Spolu také se tvrdí, že v tom samém dekretu také se slibuje navrácení všech statků, kteréž těmto dotčeným řádům odejmuty byly v roce 1848. Za to bychom skutečně měli býti vděční, nejen pro tyto řády a jmění jejich, kteréž příliš veliké není, ale zvláště pro zásadu, kteráž tím veřejně se prohlašuje; totiž že spravedlnost káže Církvi navrátiti, co jí způsobem méně šetrným a spravedlivým odejmuto bylo. Víme, že bezbožná luza Vídeňská a jiných měst jmění těchto řádů rozhazovala a odejímal, víme, že onen dekret od roku 1848 více vynucen než dobrovolně vydán byl. Právě ale za tou příčinou těší nás zpráva tato tím více, že nyní Církev nalezá obhájení svých práv, že i Církev může býti jista jměním svým, kteréž jí podala zbožnost věřícího lidu. Dejž Bůh, by se ve všech státech to navrátilo Církvi, čehož spravedlnost žádá, neboť by tím teprv zase požehnání Boží se v nich uhostilo; neb pravé slovo vyřkl sv. Augustín: non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; kde ale hřích spáchaný odpuštěn není, tam také nespočívá požehnání Boží.

— Francouzské noviny „Univers“ podaly tyto dny pamětihodný list, kterýž ruští biskupové z Petrohradu Pařížské Sorbonně poslali. Sorbonna totiž pozvala jich, by buď sami, buď prostředkem poslanců s ní o člancích rokovali, jimiž se katolická Církev od řecké nesjednocené společnosti liší. Na to odpověděli dotčení biskupové ddo. 18. června 1718, že se z toho návrhu těší, a že by skutečně rádi byli, kdyby se s latinskou Církví spojití mohli. V roce 1848 vzpomněli si zase francouští bohoslovci na tento list, a pozvali znovu biskupy ruské, by několik bohoslovců do Paříže poslali, by s bohoslovci latinskými promluvili strauu míst písma svatého, jednajících o papežské důstojnosti. Na to však nyní odpověděli ruští biskupové, „že jest to věc Boží, do kteréž se oni nesmějí míchat, sjednotiti všecky křesťany v jednu víru.“ — Mnozí myslí, že biskupové pro svého mocnáře teď o změně víry nechtějí nic slyšeti. Jiní Francouzové naopak odevzdávají se té naději, že ruský císař snad v krátkém čase stane se katolíkem, a ruský národ do Církve katolické uvede. Aspoň by to bylo k přání, a mohou Francouzové i Němci, zvláště pak Slované Boha o milost tu prositi, ačkoli to pravdě podobné není. Než u Boha všechno jest možno. Zvláště pro

duchovní vzdělání Slovanů a vůbec pro celou církev katolickou by. to velikou bylo výhodou, kdyby ruský národ, poznav, kde Kristus zanechal náměstka svého, obrátil se k Církvi. Neboť právě odstípenství od Církve katolické jest příčinou, že národ ruský v náboženských věcech méně jest vzdělaný, a společnost křesťanská tam ani za tolik svobody nemá. Kdož se odtrhne od papeže, musí pak jiného pána poslouchati; vždy ale lépe jest poslouchati papeže Kristem ustanoveného, duchovní nejvyšší moci opatřeného, než papeže neposvěceného, o kterémž jisto jest, že jemu Kristus Církev nesvětil.

— 26. května položil biskup Grenoblenský základní kámen k novému místu poutnímu La Salette, kdež se měla rodička Boží zvláštním způsobem zjevit. Bylo při této slavnosti 100 kněží a 10,000 věřících přítomno.

Z Prahy. Dne 14. různá slavila kolej velebného řádu piaristického 100letou památku uvedení svého do Prahy. Jak mnoho dobrého za ten celý čas ctiuhodní otcové téhož svat. řádu způsobili, zůstává v blahe památce; jaké důvěry a lásky z poslednějších časů požívají mezi obecnostem, nejlépe se vysvětlilo tím, že mnozí, přemnozí, jenž studovali pod jejich vedením, toho dne se připojili k žákům, a tak přítomností svou tu slavnost zvýšili.

Ve Fuldě složila v sobotu před sv. Duchem Žofie z Meyerfeldu, dcera Kurhesského vyslanec při světnu Frankobrodském, vyznání katolické víry. — V témž městě stavi se v semináři kněžském *seminarium puerorum*, a bude letos do podzimka hotovo. — *Anglické paní*, kteréž v témž městě mají svůj ústav, a kteréž mimo to vyučují v dívčí farní škole, jakož i ve škole pro dospělejší děvčata, stavi ještě prostranný pensionat, aby vyhověly všem potřebám dcer vyšších i prostředních stavů.

V Královci udávají řemeslníci příčinu všeho neštěstí posledních časů, ano i mnohých samovražd — zlečení dne svátečního. Spis jest zhotoven v duchu církevním, a vyzývá všechny řemeslníky, by se k dokonalému zasvěcení dne svátečního sjednotili.

Presse. Dle jistých zpráv konati budou cti. otcové Redemptoristé ve Vídeňském trestním domě missii, k čemuž se již i přípravy dějí. Že se blahého účinku nadíti lze, vi-

děti z toho, že se mnozí kárapci toho času ani dočkati nemohou.

Videňské státní noviny přinášejí zprávu, že na den sv. Antonína v Štrasburském katedrálním kostele čtyry mladé mouřeninky, 10—12 let, kteréž missionář Abbé Mikuláš Olivier vloni koupil, od p. biskupa pokřtěny byly. Tento Abbé získal již na ten způsob 153 osob, nazyvíce děvčat, katolické Církvi. Jeden mladý mouřenín z těchto osob jest v Římě v propagandě, a studuje theologii.

Z Paříže. Zřízeno jest 130 nových far a lokalií ve Francouzsku, i vyzván jest p. arcibiskup Pařížský, by se o duchovenstvo postaral, kteréž by tyto nové štaci nastoupiti mohlo.

Président republiky dává denuž důkazy, jak velice mu katolické náboženství na srdci leží. Navrátil nedávno zas Církvi vojenskou školní kapli, v kteréž se od roku 1793 žádné služby Boží nevykonávaly. Abbé Gambiér jest zde zas prvním kaplanem.

Na blízku města *Blois* uštknut byl nedávno jeden mladý člověk od jedovatého hada. Jakž se o tom dověděl místní farář, kvapil k němu bez meškání, ale bez lékáře a bez lékařství; veden byl ale, což platnějšího jest než všeliké lékařství, závou a horlivou láskou k bližnímu. Viděl, že by ho rychlá pomoc od jisté smrti vysvobodila: což tedy učinil? Rozřezal ránu, a ssal z ní krev s nebezpečenstvím svého vlastního života; když pak vyssal půl druhé sklenice krve, přišel lékař, ohledal uštknutého, a našel jej vysvobozeného ze svého nebezpečství. Milosrdný samaritán ale musel se podrobiti léčení jeho, neboť se těžce rozstonał. Ač ale přestál veliké bolesti, zachován jest předce na živu. — Bratři, takový skutek jest veliké kázání: pojďme, a učinme také tak! Pokládejme duši svých za své ovce: tím je nejspíše a nejsnáze získáme Kristu, sami pak největší odplatu vezmeme z rukou jeho.

Ze Sicilie. Ctihodní otcové Redemptoristé měli missii v městě *Casacalenda*, při kteréž bylo také jedno podivuhodné processí; neboť i duchovenstvo, ouřednictvo, vojenské důstojnictvo, państwo a nesmírné množství lidu krácelo při něm s *temnými kárapci* na hlavách. V našich krajinách a v na-

stech nestalo by se podobného cos, byť missionáři sebe horlivěji kázali, a byť měli u lidu sebe větší účastenství. Toho ale také žádný neočekává, a toho také není potřeby. Obrácení k Bohu v dokonalém pokání a v náležitém napravení života jest první a poslední účel katolické missie. Avšak horká krev obyvatelů horkých krajín jeví své obrácení ráda i takovýmto horlivým způsobem.

Z Paduy. Bývalý provinciál řádu minoritského, P. Bernardo Gonsati, jehožto jméno v učeném světě slavně známo jest, a kterýž sobě veliké zásluhy získal obnovením a zvelebením basiliky svatého Antonína Paduanského, zemřel dne 1. června v Padue po krátké, ale velmi bolestné nemoci.

V Elbingu byla dne 9. června ráno škola německokatolického (vlastně nevěreckého) kazatele Rädische z nařízení vlády ouředně zavřena. 70 žáků bylo již od téhož falešného proroka svedeno.

Z Londýna. Královna Viktorie zapověděla katolickým křesťanům veřejná církevní processí, při kterýchž duchovenstvo v církevním rouchu se jeví. Ach to se stalo z osočení nepřátel naší svaté víry, kteříž to bolestně nesou, an vidí, že v tomto jindá tak bohabojném království za posledních 300 let potlačená svatá Církev utěšeně zotavovati se počíná, aby obyvatele Britanska a Skotska opět tak oblažila, jakož to činila od počátku obrácení jejich. Donesla se totiž ke královně žaloba, že 150 katolíků, vedených od kněze, na veřejné silnici se pohybovalo, že šli od vesnice k vesnici, že nesli korouhve, kříže, obraz Panny Marie s Ježíškem na odív, a ku pohoršení protestantských obyvatelů. Nechtíc tedy královna, aby protestantští obyvatelé jaké pohoršení brali, dala onen katolické Církvi odporný rozkaz. — Biskupové Anglicka ale položili proti tomu slavný protest. Bůh osvétí i tyto vrchní pastýře i všechen katolický lid, by se v této rozepři důstojně zachovali; a dej, což se již na světě mnoho mnohokrát stalo, by odporné moci, nevědouce a nechtíce samy k slavnému vítězství jeho svaté Církve nápomocny byly.

V Paříži povstala otázka, slušno-li jest, aby studující katolické mládeži do rukou dáni byli pohanští klassikové,

a bylo o ní všelijak rokováno a psáno; a jakž jsme naslechli, povstala tatáž otázka i u rakouského ministerium osvěty.

Všickni rádcové, kteříž toho mínění jsou, aby studium pohanských klassiků z křesťanských škol docela vyloučeno bylo, hájí se tím, že ho není tuze třeba, an máme tolik, ano i více a slavnějších spisů od klassiků křesťanských, než nám jich podalo Řecko a pohanský Řím, kteréžto spisy k vůli pohanským klassikům zůstávají křesťanské mládeži nepovědomy; mimo to praví, že v pohanských klassicích mimo škodné a nestoudné bájesloví zpoura proti mocnostem a králům se vychvaluje, což ohledně náboženství i občanského živobytí záhubné jest. Ti ale, jenž stojí na tom, aby studium pohanských klassiků zachováno bylo, praví: „Vezmete-li studující mládeži latinské a řecké klassiky, budou je čísti předce, a to tím dychtivěji, tím horlivěji dle starého: *nitimur in vetitum*, budou si je vykládati dle náruživosti svých, a stane se právě to, čehož se bojíte, což odstraniti chcete.“ Otázka nyní jest, co by v této veledůležité věci bylo nejprospěšnějšího? Odpověď jest krátká, jen kdyby byla také tak lehce k vyvedení: Postarejte se nejprvé o křesťanské učitele a professory, a studium pohanských klassiků bude naší mládeži s velikým prospěchem. Není-li interpretator sám pravověrným křesťanem: bude křesťanského klassika vykládati tak, že celé křesťanství bude zlehčeno; pohanského pak klassika zas na ten způsob, aby mládeži pohanského ducha vštípil. Pak-li ale interpretator všecko z čistě křesťanského hlediště vykládá, shromáždí všude z bájesloví svědectví pro křesťanskou víru, neboť nachází v něm stopy těch nejstarších tradic, kteréž ale během času od lidí hříšných zpotvořeny byly. A tak ukazuje všude, kam přichází člověk, a do jakých bludů klesá, spouští-li se jasného zjevení Božího. Vychvaluje-li se kde jaký odboj: ukazuje zas, co jiného zas mnohem horšího během času z toho povstalo, a že si tedy lidé tím odbojem připravovali sami zasloužený trest, kterýž jich neminul. Tak si bude počínati křesťanský interpretator: buď na sutinách bájeslovných pěstovati pravou víru, a na sutinách republikánského života bude vzdělávati konservativní, monarchický systém, kterýž jedině občanského blaha pojistiti můž, spojen-li

jest co nejoužejší se svatou Církví, a považuje-li se král
skutkem z milosti Boží.

Z Vídně. Professor Dr. Phillips čte na bohoslovecké
fakultě ve Vídni jako mimořádný professor církevního práva o
poměru státu k Církvi. Přes sto posluchačů berte s velikou
radostí podíl na přednáškách těchto. Mimo to ale přednáší se
bohoslovcům celá soustava církevního práva docentem Dr. Se-
backem. Každému, kdož poněkud více o tomto poměru vě-
děti chce, než co se jindy o tom přednášelo a psalo, radili
bychom, aby četl výborné pojednání Phillipsovo, kteréž se na-
lezá v jeho církevním právu. Zajisté on jest první, kterýž
v našich dobách vědeckým a úplným způsobem o této věci
tak psal, jak se to skutečně srovnává s právem církevním,
s učením katolickým, a jak by to nejlépe státu pomohlo, kdyby
dle těch zásad s Církví katolickou nakládal. Dejž Pán Bůh,
aby naši právníci více následovali výborného učení Phillipsova,
i aby se vůbec jeho spisy více četly.

— Záležitost stranu pacholetských seminarií vyjednávána
bude hned po navrácení Jeho Excellencí pana ministra osvěty,
hraběte Leona z Thunů. Mnozí pp. biskupové ukazují na
nevyhnutelnou potřebu těchto seminarií; neboť an se velmi
málo kandidátů k teologii hlásí (v Praze se jich hlásí letos
19, an téměř ještě jednou tak velká jest potřeba): báti se
co jest, že, půjde-li to tak za více let, že nelze bude, aby
obsazena byla všechna kaplanství, a posléze ani všechny fary.
Že *seminaria puerorum* v té věci dobře pomohou, i vzhledem
na počet i vzhledem na způsobnost, nelze pochybovati; osta-
tek ale mám za to, že poněkud nedostatek duchovních otců
bude působiti i na lid, i na duchovní samé. Na lid: budou
si potom duchovního víc vážiti — *rarum carum*; na ducho-
vní: bude-li více co dělati, právě tím se probudí mezi nimi
vůbec horlivější duch, a ten zjedná opět našemu stavu ztra-
cenou úctu. Ač ale na tom nezáleží, mnoho-li, nébrž jak
horlivých a schopných kněží posláno býti může na vinnici
Páně: předceť velmi potřebí jest, aby pp. biskupové pečovali
o rozmnožení kandidátů theologických; neboť kdyby jich
bylo na konec příliš málo, nemohli by potřebám církevním
učiniti zadost.

V Solnohradě složila hraběnka Hahn rozená Hedemana u přítomnosti arcibiskupa tamějšího vyznání víry katolické dne 24. května. Spolu také svobodný pán Kettenburg z Meklenburku se svou chotí v Mohuči před biskupem katolickou víru přijal, což v skutku pamětihodné jest, jelikož v protestantismu zarytý Meklenburk také počíná oudy katolické Církvi roditi.

Z Holomeuce. I zde budou se od 5. až do 9. srpna konati exercicie pro kněze povolením pana arcibiskupa a kardinala tamějšího. Až dosavad konávaly se exercicie pro duchovní v této diócesi více soukromě ve Froudenthalu a v Opavě v Slezku návodem horlivého arcivévody Maximiliána. Spolu povolil J. Eminence také, by se v Olomoucké arcidiócesi konaly misie pro lid, což se v skutku také v měsíci srpnu stane. Tak potřebnost kněžských exercicií a misii pro lid vždy více a více se nahlíží, a k přání by bylo, by tomu porozuměli mnozí duchovní bratři, kteříž v předpodjatých myšlénkách svých toto všecko za nepotřebné a zbytečné mají, poněvadž to poněkud pohodlnosti se protiyuje. Neb zajisté ta příčina bývá obyčejně skrytá u všech těch, kteříž se misii a exerciciím protiyují, neboť jinak by se odpor nedal vysvětliti. Málo který kněz by tak neznámý byl v duchovních věcech a v poměrech našich dnů, aby v skutku se domníval, že námítky, kteréž od protivníků svaté Církve proti misii a exerciciím se činí, pravdivé jsou. Němečtí protestanti bědují velmi nad škodou, kterouž missie jesuitské jich společnosti v Pruském království způsobily. I povídá se, že se všech stran dolehá se na vládu, aby to zamezila. Taktéž se děsí mnozí toho, že prý i v Berlíně Jesuité missii konati budou. To poslední ale není pravda, na to žádný nepomyslí; kdyby ale vláda missie omeziti chtěla, jednala by nespravedlivě, poněvadž missie dovolený prostředek jsou obhájení a rozmnožení víry křesťanské, kteréž nám právě za našich dnů na nejvysší potřebě jest. Katolíci se nebojí, když protestanti užívají dovolených a slušných prostředků k rozmnožení jejich víry, aniž co proti tomu míti budou. K přání ale jest, aby právě v těch místech missie se konaly, kdež více protestantů než katolíků jest, protože právě na takových místech katolíci větší posily a utvrzení ve víře své katolické potřebují. Protestanta bez toho žádný nenutí, by na kázání katolické šel, a jde-li sám z dobré vůle, a pře-

svědčí-li se dovoleným způsobem o pravdě katolického náboženství, aneb naučí-li se alespoň znáti, kterák bez příčiny nekatolíci často katolickou církev tupí, jaká pak křivda se v tom pádu děje nekatolíkům? zvláště v Prusích, kdež stát jest paritétický, a následovně práva katolíků tak jak nekatolíků hájiti má.

Z Mnichova. Bohužel nepořídili bavorští biskupové prosbou svou o svobodu církve a některá nutně potřebná dovolení skoro nic. Odpověděli ale králi, co jim svědomí kázalo, totiž že pro blaho církve a následovně i státu bavorského toho žádati nepřestanou, což k vykonání smlouvy s apoštolskou stolicí patří. Mnichovský arcibiskup vydal se za tou příčinou do Říma, kamž od samého Svatého Otce pozván byl. Vyjel z Mnichova dne 24. května, a zůstane v Římě až do svátku na nebevzetí rodičky Boží.

Z Pasova. Professor Dr. Bippart z Jeny stal se zde veřejným vyznáním víry 20. května katolíkem.

Z Friburku. Biskup Límberský zaslal arcibiskupovi Friburskému psaní, v němž dílem podíl bere na lítosti, kteréž se dostalo ctihodnému tomuto starci události smutnou stranu slavnosti úmrtní za nebožtíka velkovévodu, a neposlušností některých farářů, kteříž zapomenuvše na svou povinnost proti rozkazu arcibiskupovu mši sv. za nebožtíka přede obětovali, dílem se těší z pevné stálosti a z pokojného počínání-si, což zajisté na arcibiskupovi podivení hodno jest. Zdá se ostatek, že tento spor mezi církví a vládou v Badensku ukončen jest. Arcibiskup ale Friburský podle ouřadu svého již počal vyšetřovati všecky kněží, kteří by se byli neposlušnými stali, žádaje přísnou zprávu ze všech dekanatů o způsobu, jakýmž v jednotlivých místech jeho rozkaz se zachoval, chtěje při tom všech přestupníků náležitě trestati.

V Turínu rozdávaly se medalie těm, kteříž se při posledním zapalení prachu vyznamenali. Zvláště vyznamenal se sergeant Sacchi, kterýž vším právem osvoboditelem Turinským může se nazývati. Obdržel z rukou vévody Janovského zlatou medaili, a byl i jiným způsobem zvláště poctěn. Při tom všem ale zůstal velmi poníženým. Nemůže nahlédnouti, jak by takové cti zasluhoval. Mezi jiným také pravil: „učinil jsem

jen svou povinnost, a v tom co jsem učinil, pomohla má nej-
světější rodička Boží a svatá panna Barbora, kteréž jsem vzý-
val.“ Tento udatný a neohrožený voják má býti zvláštní cti-
tel rodičky Boží.

Z Baltimore v Americe. 20. května skončil se slavný
církvní sněm, kdež bylo přítomno 6 arcibiskupů, 27 biskupů,
12 řeholních představených a 42 bohoslovců. Biskupové šli
v slavném průvodu do katedrály, kdež arcibiskup Nev-Or-
leanský zpívanou mši svatou a biskup Bostonský kázání měli.
Po zpívání Veni Creator čtla se všechna uzavření, a bisku-
pové podepsali je u velikého oltáře. Biskup Vandevelde
z Chicago má je Svatému Otci předložiti. Konečně následo-
valy obyčejné akklamace a slavné Te Deum. Arcibiskup
Hughes z New-Yorku děkoval předsedovi sněmu, arcibiskupovi
Baltimorskému, ve jménu všech prelátů, a osvědčoval, že vše-
cko v svatém sjednocení se konalo, zvlášť že se ani slova
nepromluvílo, kteréž by se neslušelo u přítomnosti nejsv-
átosti oltární vyřknouti. Pastýřský list sněmu poroučí od-
danost a poslušnost svaté stolici římské, pevné zachování víry
a příkazání církevních, podporování snahy biskupů a pečování
o potřeby věřících, zakládání katolických učilišť, s upozorněním
na usilování irských biskupů o založení katolické university,
podílu brání na Lyonské jednotě missionářské, a konečně po-
slušnost vrchnosti světské.

V Evropě stalo se zase v 15 dnech 33 samovražd a
6 pokusů. Mimo to stalo se v těch samých 15 dnech 6 vražd
z pomsty, 1 politická vražda, 4 vraždy rodičů, 4 vraždy
chtů, 4 vraždy dětí, 12 vražd loupežných, 10 obyčejných
vražd. 37 jich se stalo v zemích mimo Německo, v Německu
celém 46. Pět šestin stalo se od tak nazvaných proletářů,
jedna šestina udála se v jiných stavech. Dvě samovraždy se
vykonaly od osob od 11—16 let starých.

V Eisenachu sešli se 3. června zástupníci skoro všech
zpráv německo-evangelických církví, aby rokovali o násled-
ujících důležitých věcech: 1. má-li se pro veškerou německou
evangelickou církev zavést všeobecný zpěvník, a pak-li by
toho zapotřebí bylo, jakým způsobem se to má státi; 2. jak
by se měla liturgie zvelebiti, a sice zavedením všeobecné

sbírký výročních perikop čili biblických částek pro německé evangelíky, společným zavedením výročního kajícího dne stejně pro všechny, zavedením stejného způsobu v přisluhování svatými svátostmi v celé evangelické církvi; 3. jak se dá biskupská moc evangelických zeměpánů srovnati s presbyteriální a synodální ústavou v duchu evangelické Církve; 4. dle jakých zásad mělo by se ode všech jednotlivých společností evangelických stejně nakládati s jinověrci; 5. mají-li se zavést stejné konfirmační listky, a jak; 6. kterým způsobem by se nejlépe dohlížeti mohlo na vedení ouřadu a mravů jednotlivých duchovních; 7. jak by se ulehčilo přesazování duchovních, ježto s dosavadního ouřadu sesaditi potřeba káže, aneb k prospěchu církevnímu užitečno jest; 8. jak by se stíženým společníkům u víře mohlo lépe přispěti atd. — Věru látky důležité; však k nemalému podivení dovidáme se spolu, že ono shromáždění nemá právo něco uzavřítí, ale toliko rekovati k dokonalejšímu poučení jednotlivých poslanců. K čemu pak tedy schůzky tak všeobecné, když se nemůže do života uvéstí, co se za nejdokonalejší uzná. Ale ani to právo nemá to shromáždění, na tom se ustanoviti, co by více k prospěchu církevnímu sloužilo, nebřž smí jen o tom mluviti; každý pronese své náhledy, a jde zase domů, tak že se ani žádat nedoví, co asi všichni ti to zástupci schválili, a co by se v skutku zavésti mělo. Nemůže to ale jinak býti, jelikož jednotliví biskupové zemští, totiž mocnáři, nejsou vespolek vyšším biskupem sjednoceni, kteréž by poslouchati, a od něhož by rozkazy přijímati měli. Proto také všecka taková shromáždění nevedou nikam, jelikož každý může dělati, co chce; schází jim střed, schází sjednocení. Jinak v katolické Církvi, kdež takové schůzky církevní, kde celý národ má zastoupen býti, se nedovolují, leč papežem; pak se ale uzavrou řádná ustanovení, kteráž se papeži k potvrzení zašlou, a tím zákony se stanou všech diécesí celého národu, kterýmiž každý jednotlivý biskup vázán jest.

Z Ingolstadtu. Jesuité konali zde slavnou missii, kteráž začala v neděli svatodušní. Ingolstadt bylo první bavorské město, kamž Jesuité přišli. Svatý Iguácius, zakladatel tovaryšstva Ježíšova, za něhožto již tamější kolegium Jesuitské založeno bylo, nazýval je svým milým Benjamins. Petr Kanisius tehdaž kázával na ulicích toho města, a napomínal

starých i mladých k bežobojnému životu. Horlivě pečovali až do roku 1773 otcové Jesuité o vzdělání lidu nejen v městě, ale i v okolí celém; každou neděli a každý svátek vycházeti všemi branami, by na venkově přespolní lid cvičili v svatých pravdách náboženských. Po roce 1773 zůstal tam jen výtečný muž Dr. Jan Nep. Mederer, a působil velmi horlivě jako farář u sv. Mauricia. Rozpomenuvše se měšťané Ingolstadtští na někdejší blahodinné působení Jesuitů v jich městě, sami snažně žádali o tuto missii.

— Ze statistiky mocnářství Rakouského vysvítá, že mezi 10,000 obyvateli tohoto mocnářství jest 7039 římských katolíků, 987 sjednocených, 844 nesjednocených Řeků, 577 protestantů helvetského, a 343 augustánského vyznání, 14 unitarů, 195 Židů a 1 přívrženec jiných vyznání. Před revolucí roku 1848 byl počet těch, kteříž od katol. náboženství odpadli, v roce 1837: 54, v r. 1840: 57, v r. 1843: 100, v r. 1846: 170 osob; z nekatolíků ale stalo se katolíků v roce 1837: 484, v roce 1840: 548, v r. 1843: 641, v r. 1846: 699; tedy byl poměr odpadlíků k těm, což se obrátili, jako 1 : 6½, nepočítaje království Lombardsko-Benátské. V roce 1850 po revoluci odpadlo 688 k protestantismu, a jen 254 obrátilo se ku katolickému náboženství. Z těch, což odpadli, bylo v Rakousích 104, v Štýrsku 2, na Moravě 100, v Slézsku 21, v Krajinu 3, v Dalmacii 22, v Čechách 429. Z těch, jenž se obrátili, bylo v Rakousích 29, v Štýrsku 14, v Solnohradě 9, na Moravě 47, v Slézsku 20, v Haliči 2, v Krajinu 1, v Tirolsku 15, v Dalmacii 16, a v Čechách 102. Mimo to dalo se v roce 1850 v těchto zemích 58 Židů pokřtiti, a sice přihlásili se ku katolickému náboženství. S bolestí pozorujeme, že na Čechy přijde největší počet odpadlíků, a třeba by v Čechách více obyvatelů bylo, než v jiných jmenovaných zemích, přede počet 429 daleko převyšuje všechny jiné počty.

— Z 5. svazku zpráv missionářských ze svatých zemí dovidáme se, že od Velikonocí 1850 až do Velikonocí 1851 v Rakouském mocnářství se k oučeli těchto missií sebralo 25,342 zlatých stří. Pokladnice těchto missií má teď 118,256 zl. čistého jmění. Františkáni obrátili v Jerusalemě v r. 1850 12 Němců, 2 Angličany, 4 Židy a 22 Řeků i Armenů na katolickou víru. V r. 1850 měli 18 far a 13,423 věřících

v svatých zemích, při tom 18 škol pro chlapce s 772, a 8 škol pro děvčata a 422 žákyň. U sv. Salvatora v Jerusalemě už františkánská řeholní bratři mnoho učedníků všelijakým užitečným řemeslům. V klášteře tamějším peklo se o Velikonocích každodenně 550 bochníků chleba, a sice 250 pro řeholníky a hosty, kterýchž bylo asi 300, a 300 pro chudé do města, z nichžto asi 70 vdov zcela klášter živí. V roce 1849 až 1850 podali františkáni v 17 městech 1432 domácím chudým a 3630 pocestným byt, oděv a každodenní chléb.

— Jak to slavně ve Švýcarských vypadá, můžeme poznati z toho, jací představení byli vyvoleni. V Lucernu jest Josef Bähler předsedou veliké rady, ten samý, kterýž dřív k smrti byl odsouzen, protože vzal podíl na usmrcení známého Josefa Leu. V Turgau stal se předsedou rady vychování pan Scherr, kterýž v r. 1839 o to pracoval, aby David Strauss stal se professorem v Zürichu, a kterýž již dříve od katolického náboženství odpadl. V Aargau jest členem rady Augustin Keller, největší burič proti klášterům a Jesuitům atd. Není tedy divu, že v ubohých Švýcarských Církev Boží pronásledována bývá; když takoví muži tam vládnou.

K b r u s u.

A. Co dělá tvůj přítel? B. Odbývá duch. zprávu. A. Netup ho, že by ji odbýval. B. Vždyť ho netupím. Pravím-li, že ji odbývá, jest tolik, jako že ji *dobře koná, slavně rede*. A. To jest právě tak, jako bych překládal: *lehčiti* = chren, *menšiti* = mehren. B. Co pak jsi se nepodíval do Jungmanova slovníka, že *odbývati* znamená tolik, co *konati, dokonati*? Honosiváš se jím: a tohle nevíš. A. Bláhový, já se ničím nehonosím, nébrž užívám toliko Jungm. slovníka za bezpečné pravidlo, abych neměnil mluvnické a skladny, jakož se měnívá dubnová povětrnost. Ostatně ale nahlédni sám do téhož slovníka, a přesvědčíš se, že slovo *odbudu* neukazuje na žádný chvalný smysl. B. Že ne? Vždyť tam stojí příklad: *Odbý: ouřadu, poselství*. A. Ovšem, ale nepřehleďni třetího slovece, kteréž se stává s dvěma prvníma do jedné řady, totiž: *odbyl trestání*. Jakož tedy trestání jest práce nemilá, tak bylo i tomu věci protivnou, když toho *ouřadu* a toho *poselství odbýval*, a jest nyní rád,

že to má s krku. Protož stojí hned jiný příklad: *odbyti robotu*; víšť pak, že lidé *neodbyraň robotu* aniž příliš rádi, ani velmi *dobře*. B. Ale co mluvíš? vždyť zde stojí na příklad také odbývání *svadby*, a to není předce nic nechvalného. A. A vedlé té svadby stojí hned odbývání *starosti*. Věr mně, veliký jest rozdíl mezi *strojením* a mezi *odbýváním* svadby. Práví-li otec: *strojím svadbu*, má radost: praví-li ale: *odbývám svadby*, má velikou starost, an při tom jest vydání veliké, a časově jsou zlí. Následovně má ten otec odbýváním svadby *práci mrzutou*. B. Jsou tu ale ještě jiné příklady, kteréž neukazují na žádnou hanu. A. Všecky jsou ale v *první osobě*. „Počneme, abychom toho spíše *odbyli*. Až jen to odbudu;“ a víš, že člověk *o sobě sám* příliš zdvořile nemluvívá. Mnohý krasopisec praví o sobě žertem, že něco *naškrábnul*; žet ale *odbývání* není nic příjemného, anebo že se věc tak jen *mrzutě* koná, vidíš jasně z dvou posledních příkladů. „Vykrojuje (oráč) brázdy, dokud se *neodbude oujezda*. *Válka se odbývá*.“ B. Ale já jsem slyšel od jednoho učitele českého jazyka, že se může slova *odbudu* v chvalném smyslu bráti. A. Ten se zmejlil; já znám také jednoho, a ten praví, že *jednou, ukončeně daná rada*, nazývati se má radou *dávanou*; a to jest předce hrubá chyba, vid'; kdo by ale to byl, to ti neřeknu, byla by to osobnost; a tou bych ani svého brusu nerad pošpinil, tím méně časopisu pro katolické duchovenstvo.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V pražské arcidiěcesi. Vel. P. Jan Ebert, řád. knězov., farář v Unhošti dne 3. června; velenůstojný p. Jan Moravec, vikar. Českobrodský, farář v Ouřinovsi, dne 9. června; v. p. Ondřej Hunger, far. v Podvorově.

V bitom. diéc. Vel. p. Josef Seifert, lokalista v Jiretíně českém (Georgendorf), dne 21. května; vel. p. Ignác Hujer, pensionovaný farář v Ruprechticích (Ruppersdorf), dne 31. května; vel. p. Karel Tschernikl, farář ve Měrunicích, dne 14. června.

V hrad. diéc. Vel. p. Augustin Vondráček, lokal. ve Velké Zdobnici (Grossstiebnitz).

V buděj. diéc. Vel. p. Antonín Wolf, deficient ve Vednanech, dne 21. května.

V brněn. diéc. Vel. p. Vincenc Negedlý, deficient, dne 1. června; ctih. Nepomucena z Rungen, bývalá představená kláštera ctihodných Alžbětýnek na Starém Brně, dne 7. června.

Na odpočinku se odebrali:

V pražské arcid. V. p. Jan Fikejs, lok. v Hostyni; v. p. Ant. Tippmann, kap. u Matky Boží sněžné (u františkánů) v Praze; v. p. Fr. Veith, kap. v Dobříši.

V hrad. diéc. V. p. Jan Raim, koop. v Čestíně, na 6 měsíců; v. p. Fr. Krejčík, far. v Slavonově.

Vyznamenáni jsou:

V pražské arcidéc. Vel. P. Jos. Lemoch, far. v Mešně, dostal *expositorium canonicale*; vel. p. Jan Kinzl, far. v Tuklatech, adm. vikariatu Českobrodského.

V litom. diéc. Veledůst. p. Ant. Husák, far. v Libočanech a vikář Žatecký, jmenován jest čestným děkanem.

V hrad. diéc. Veledůst. p. Václav Valenta, jubileovaný kněz, *canonicus curatus*, b. konsistorní rada a synodální examinátor, bisk. vikář a školdozorce v Hradci Králové, dostal *usum pontificalium*; v. p. Ant. Pyra, lok. v Nazávrších, v. p. Václav Lichtenberg, lok. na odpočinku v Chrástě, a v. p. Jos. Melichar, lok. u sv. Jiří, dostali titul farářů.

V buděj. diéc. Za skutečné vikáře a školdozorce povýšení jsou s hodností konsistorních radů: Pl. tit. p. Matouš Pangerl, far. v Meclově, pro Hostovský; p. Emman. Walter, děkan v Sušicích, pro Sušický; p. Fr. Sviták, far. v Hrobích, pro Chejuvský; a p. Jos. Kohout, osobní děkan ve Vimberku, pro Volinský vik.

V brněn. diéc. Veledůst. p. Ignác Knorr, konsistorní rada a far. u sv. Tomáše v Brně, jmenován jest okresním děkanem a školdozorcem.

Povýšení, přesazení a do duchovní zprávy se dostali:

V pražské arcidiéc. V. p. Karel Bötcher, za kap. do Třebotova; v. p. Jos. Šak, za kapl. do Louňovic; v. p. Fr. Brosch, za kap. do Damnova; v. p. Jos. Kroupa, za adm. do Oužic; v. p. Jos. Müller, za adm. do Damnova; v. p. Jos. Kodým, za kap. do Svojšína; v. p. Ant. Mrkvička, řád. maltes.

za far. k Matce Boží vítězné (ke karmelitánům) v Praze; v. p. Jan Beirucker, za far. do Krs (Girsch); v. p. Fr. Krolík, za lok. do Tuřan; v. p. Jos. Hostlovský, za far. do Chotětova; v. p. Aloys Svoboda, za kapl. do Prčic; v. p. Jos. Zlounický, za kap. na Vyšehrad; v. p. Leopold Drož, za kap. do Podvorceva; v. p. Fr. Houška, za kap. do Ostrova (Schlackenwerth); v. p. Václ. Vohánka, za adm. do Mirošova; v. p. Fr. Tittl, za adm. do Ouřinovi.

V litom. diéc. V. p. Karel Müller, kapl. Liběšický, za lokal. do Touchořina; v. p. Jos. Pietsch, adm. v Touchořině, za fundov. kap. do Chebuze; v. p. Jos. Macháček, byv. na pomoc v Chebuzi, za kap. do Hoštky (Gastdorf); v. p. Beda Haniš, řád. kapuc. a konventual v Zátci, na pomoc do Luk; v. p. Petr Schneyder, řádu maltes., adm. ve Wolfersdorfu, za far. do Marie Pulst v Korytanech; v. p. Jan Drbal, řád. malt., adm. ve Velkém Harrasu, vídeňsk. arcidiéc., za far. do Wolfersdorfu; v. p. Jos. Kal. Leidel, řád. františk. v Turnově, na pomoc do Tannenwaldu; v. p. Ant. Richter, kap. v horním Georgenthalu, za adm. do Georgendorfu; v. p. Vilibald Tatioua, byv. na pomoc v dolejší Georgenthale, na pomoc do horejší Georgenthalu; v. p. Filip Beuer, adm. v Ringelsheimu, za lok. též osady; v. p. Vojtěch Břicháč, kap. v Sedci, pražsk. arcidiéc., za kap. zámeck. do Eisenbergu; v. p. Karel Zima, expos. v Klappai, za prvofaráře tamtéž; v. p. Konstantin Krepelka, řádu františk. z Turnova, na pomoc v Bakově; v. p. Ant. Herke, adm. v Dlouhomostí, koop. zde opět; v. p. Václ. Brosche, kap. v Meronicih, adm. tětěž fary; v. p. Jos. Petrich, far. v Šopce; za prvofaráře do Křesína; v. p. Jos. Kučera, bisk. tajemník a ceremoniář, za prvofaráře do Chotěšova; v. p. Fr. Demel, kap. v Trebentei, vstoupil na jeho místo za bisk. tajem. a cerem.; v. p. Ant. Friedland, provis. exposita ve Větrové Kamnici, definitiv. tam ustanoven; v. p. Vavřinec Höntschel, expos. v horejší Přeskově, za prvofaráře tamtéž; v. p. Ign. Watzel, adm. ve Fláji, farářem tamtéž.

V hrad. diéc. Vel. p. Ant. Bulíček za lok. do Čáchořtina; v. p. Jan Engelbert, čibuzský far., za far. do Přelouče; v. p. Jos. Hrdina za kap. do Čermay; v. p. Jos. Beran za kapl. do české Třebovy; v. p. Fr. Raimanu za adm. do Králové Dvůrů; v. p. Klíment Finger za adm. lok. Velko-Zdobnické; v. p. Jan Paďour, za adm. do Čibuze; v. p. Jos. Marčík prozatím do Černilova; vel. p. Fr. Doucha, kněz arcidiéc. Pražské na odpočinutí, známý spisovatel, jest přijat do hradu p. hraběnky Isabelly z Trautmaunsdorfu v Herálcí.

V buděj. diéc. V. p. Jan Topičovský za kapl. do Nové Bystřice; v. p. Jos. Růžička, řád. malt., za koop. do Horažďovic; v. p. Aloys Novák, adm. v Hořticích, za adm. do Besed-

nic; v. p. Bernard Kunstar, řád. augustiánského a kapl. ve Lnáři (Schlüsselburg), za adm. do Bubovic; v. p. Edmund Kulich, řád. přemón. kan. Strahov. za kapl. do Milíška; v. p. Fr. Edelmann, lokal. v Temnicích, za faráře do Zbraslavi v brněnské diéc.; v. p. Josef Svoboda, admin. v Pluhohvoždářech, za adm. do Temnic; v. p. Karel Mareš, lok. v Zelené Lhotě, za far. do Seerriesen.

V brněn. diéc. Veleb. p. Matěj Klimecký, koop. v Moravských Budějovicích, za koop. do Rožny; v. p. Eduard Keller, z Rožny do Moravských Budějovic; v. p. Jan Fischer za adm. do Zvole; v. p. Emmanuel Miltner, koop. v Horní Slatině, za koop. do Šaratic; v. p. Jákob Brhel, koop. v Ždánicích, za expositu do Malých Starovic; v. p. Jan Král, koop. ve Vranově, za koop. do Ždánic; v. p. Fr. Šrámek, koop. v Osově Bitišce, za koop. do Vrauova; v. p. Anton. Kail za adm. u sv. Jákoba v Brně.

Uprázdňená místa:

V pražské arcidiéc. Damnov, fara patr. Alfr. knížete Windischgrätzě, od 21. května; Podvorov, fara patr. kníž. Metternich., od 2. června; Hostin, lok. pat. kníž. Lobkovic., od 26. května; Mirošov, far. patr. císařsk., od 16. června; Ourimoves, far. patr. Lichtenstein., od 16. června.

V litom. diéc. Lokalie Georgendorf, patr. Waldstein., a lokalie Jeřmanic. patr. Rohan., od 7. června.

V hrad. diéc. Děkanství v Králově Dvoriích, lokalie Velko-Zdobnická a fara v Čibuzi od 14. června. — Náchodský vikariát zpravuje zatím důstojný pan Fr. Kerner, děkan v Kostelci u Náchoda, a Kostelecký vikariát důstojný p. Jos. Melichar, far. u sv. Jíři.

V buděj. diéc. Lokalie Temnická a lokalie v Zelené Lhotě, ona na pat. Schönburgs., tato na patr. Hohenzollers.

Lokalie v Homolích (Hummeln) v Litoměřicku povýšena jest s církevní i s politické strany na faru.

— Dne 24. června přišel do Prahy P. Adolf Kolping, kněz a vikár hlavního kostela v Kolíně nad Rýnem, předseda jednoty *toraryšů řemeslnických*, a povzbuzoval dne 27. t. m. Pražanů v kat. jednotě, by co nejdřív podobnou jednotu zřídili.

— K dědictví svatojanskému přibýlo v měsíci květnu, a to zvláště okolo slavnosti sv. Jana 280; v měsíci červnu 116; tedy v těch dvou posledních měsících 396; ouhrnkem pak od 1. ledna až do 30. června letos 750 nových spoluoudů. Požehnej Pán Bůh dále témuž dědictví!

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

Pojednání.

K dějepisu Církve řecké.

Abychom poznali, jakou bedlivostí řečti odštípenci nových bludů reformátních se chrání, prospěšno jest čísti oběžní list, jež vydal patriarcha Konstantinopolitánský, Rehoř VI., v roce 1836 se svatou synodou zároveň. Dostali se totiž toho času mnozí missionáři protestanští do řeckých krajin, a pomocí biblických společností velmi se snažili, dovolenými a nedovolenými prostředky své bludy rozšiřovati, a ubohým Řekům tu pravou víru, kterouž až dosavad v smutném svém odštípenství zachovali, pokáleti. Však namáhání jejich neprospělo mnoho, jako vůbec celé missionářství protestantské, což náramných peněz do roku stojí, a téměř žádného prospěchu nepřináší. I z toho patrno, kterak Církev katolická vyniká mezi všemi jinými křesťanskými společnostmi Božským svým posláním, jelikož katolické missie, chudičké, bez peněz, bez podpory, podivuhodné ovoce přinesly a ještě přinášeji, anto protestantské missie obyčejně plané jsou, ačkoli missionáři jich bohatstvím oplývají.

Bůh Církev řeckou předc podivně chrání, a víru v ní zachovává, ne jako by ona Církev byla pravá, oddělená jest od Církve římské, od skály, na kteréž vzdělal Kristus Církev pravou, a za tou příčinou celá řecká Církev povstala z hříchu a k hříchu vede alespoň ty, kteříž mohou poznati pravdu, ale zatvrzují srdci svých. Předc však nenalezá se co do učení této Církve mnoho dogmatických bludů; jak známo, liší se toto učení od

katolického podstatně jen v tom, že řečti odštěpenci nevěří v důstojnost římského papeže, že nechtějí vyznati, že Duch svatý z Otce a ze Syna spolu vychází, a něco chybného o očištní uči; všechny jiné věci, kterýmiž se vzdalují od Církve katolické, méně podstatné jsou, mohlo by se jim lecos prominouti, kdyby se s římskou stolicí spojití chtěli, jako se v skutku těm Řekům, kteříž za časů Florentinského sněmu v století 15. s Římem se sjednotili, velmi mnoho promínulo. Ačkoli tedy řecká odštěpená Církev pravou Církví Kristovou není, přece musíme říci, že zvláštní prozíratelností Bůh bdí, by víra její nebyla ještě více porušena. Odvolati se může Církev římská vždy na svědectví této Církve řecké, ve všech dogmatických článcích, v nichžto souhlasí s ní, a jest to velmi vydajný historický důkaz našich dogmatických pravd, kterýž se tak lehce mudrováním protestantů upříti nedá, zvlášť co se týká zpovědi a nejsv. oběti mše svaté, a mnoha jiných. Kdyby byla celá řecká Církev spojena s římskou, řeklo by se, že byla od papežů její víra pokřivena; tak ale řecká Církev již mnoho století o papeži nechce nic věděti, a přece všechny ty věci učí a zachovává, o kterýchž protestanti praví, že jsou vynález proti všemu dějepisu a zdravému rozumu.

Ostatek kněží v Církvi řecké z většího dílu jsou nevzděláni, aniž mohou vzdělání slušného dosáhnouti, jelikož škol bohosloveckých, jako u nás, tam nestává, jen v Athénách zaraženo jest v nejnovějších dobách něco theologické školy podobného; a za druhé pro velikou chudobu ani času, ani prostředků duchovní řečti nemají, by se jen poněkud vycvičili.

Většina jich musí si hleděti práce ruční neb poľní, by si tolik vydělala, aby s rodinou mohli kněží živi býti. Málo, ba skoro nic, kážou řečti duchovní; celý život náboženský záleží téměř v tom, že se konají služby Boží, totiž liturgie, oběti mše svaté, kdež lid velikého podílu bere a spolu s kněžími zpívá, a že se zachovávají velikou přísností posty, kteréž v skutku velmi obtížné jsou. Řekové se postí skoro půl léta, spočítají-li se všechny nařízené postní dny, a v některých těchto postech zdr-

žují se netoliko masa, ale i másla, mléka a vajec; ráno nejedí nic, skoro celý den se postí, až k večeru teprve do syta se najídají. Chudší lid (a Recí skoro všickni náleží k chudé třídě) kterýž nemá prostředků, bý si bez másla, mléka a oleje přede jinými prostředky chutnějších jídel připravil, nejí pak obyčejně nic než chléb, ovoce a jiná suchá jídla (xerophagia), a všechny tyto obtíže milérád snáší. Ačkoli tedy odštipenství toto velmi smutnou věcí jest, přede musíme Bohu děkovati, že aspoň peněkud víru pravou a dobré mravy spolu s nějakou kázní církevní v Řecku zachoval. Děkovati musíme za to Bohu tím spíše, pohledneme-li na společnosti protestantské, kdež víra Kristova strašně převrácena, a všechna kázeň církevní opuštěna jest, kdež i víra v jednoho osobního Boha a v toho, kteréhož poslal, Ježíše Krista, vždy více a více klesá, tak že obyčejně vzdělanější protestanté Indifferentisty a Ateisty (totiž Panteisty) jsou. Po tomto úvodu podáváme oběžní onen list bez změnění, tak jak jej vydal onen patriarcha; jen semotam zkrátíme některé méně důležité věci.

Řehoř,

*z Boží milosti arcibiskup Konstantinopolitánský, Novo-Římský,
a oekuménský patriarcha.*

Milostivý a milosrdný Bůh, kterýž nemohl více trpěti, by dílo jeho rukou zlosti ďábelskou až do skonání světa zkaženo bylo, poslal v poslední době svého Syna, aby zajaté člověčenstvo vykoupil. Nebe opustiv, a z přecházení těla zcela nepoškrvněné Marie Panny, rodičky Boží (Θεοτόκου), se narodiv, stal se dokonalým člověkem, nám podobným; spolu ale také dokonalý Bůh byl. Tak mezi námi chodě, nepřestal lidskému pokolení dobře činiti, pravou úctu Boží a neporušenou víru učiti, a příkázání dávat. Po slavném svém z mrtvých vstání dal apoštolům svým rozkaz, by šli do celého světa a učili všechny národy, křtíce je ve jména Otce i Syna i Duchá svatého, posilnil jich po svém na nebe vstoupení sesláním Duchá svatého v způsobu ohnivých jazyků, a tím schopné je učinil, by dostáli povolání svému. Apoštolové Boží jdouce

do celého světa, vysvobodili člověčenstvo od svedení ďáblova, vedli je k poznání pravdy, a učinili z věřících dítky a dědice království nebeského.

Než ďábel, onen nepřítel pravdy, kterýž vždy spasení lidského nenáviděl, nemeškal všelijakým způsobem o zahynutí věřících pracovati, a proti nám i proti nepoškrvněné nevěstě Kristově, Církvi, volné nástroje jeho vlastní zlosti vzbuzovati, totiž kacíře zlé vůle rozličné, poslance jeho bezbožnosti, by nebeské učení našeho Spasitele převrátili a pokazili, by svedli ty, jenž se pevně učení Kristova drželi, jak také vidíme, že zvlášť za našich časů zkáza mravů a vlažnost u víře se zmáhá, láska chybí, a bázeň Boží přestává. Jsouť ale kacíři nyní povstávající velmi opatrní, a nejschopnější k tomu, by škodlivý jed svůj na pohled dobrými slovy a užitečnými dobrodíny zaobalili, a tak mnohé podvedli, zvlášť mezi sprostými. Pozorujice to, my, kteříž pečujeme o pravé (syny) pravé víry náležitou starostí, a povinností pastýřského svého ouřadu svědomitě konáme, za potřebné jsme uznali, oznámiti vám nebezpečenství, kteréž Církvi hrozi, a spolu vám všecka kacířství, všecky bludy a všecku lest nynějších kacířů vyložiti, byste věděli, jak se jich chrániti. Podobně činili svatí otcové naší Církve, následovníci apoštolů, předchůdci naši slavní. Jich šlépějí následující, oznamujeme vám tímto oběžním listem Církve a synody, co apoštolští pastýři všude kázali a pravověřící lidé slyšeti mají, abychom mohli někdy odpovéditi přísnému soudci. Vaše povinnost jest, poslouchati svatého hlasu Církve, volně učiniti, což vám k spasení duší vašich káže, a nařízení i příkázání vašich otců zachovati, kteříž o vaše duchovní blaho péčují.

Nynější kacíři jsou uředlníci a nástupci Luthra, Zvingliho, Kalvína, obou Socinů, a mnoha jiných. Jich předchůdce a učitel Luther prý rozbouřil střechu Babylonu, Kalvín prý zdi vyvrátil, Socinové ale základy vykopali. Pod jménem Babylon míní zde naši nepřemožitelnou církev, její apoštolská podání a svatá konání. Nynější kacíři mají ony arcikacíře za světla a otce Církve, zvěstují jich líná učení, a snaží se, tyto bludy tisi-

cérou křivou cestou i mezi námi roztrušovati. Toto jest krátké vyložení těch učení.

§. 1. O Luthrovi a jeho kacírství.

Luther, jenž se sám za apoštola od Boha poslaného vydává, by neřesti odstranil, a pobožnost i evangelické mravy obnovil, právě životem a učením svým něco docela jiného dokazuje. Z počátku byl syn západní Církve, veřejný učitel bohosloví a mnich Augusiánského řádu. Tím způsobem vedl před svým odpadem nábožný a etnostný život. Když se ale ze žádosti peněz a z nenávisti římské stolice nepřitelem Říma a apoštolem nového učení stal, zapoměl na sliby své Bohu učiněné, opustil mnišský stav, a padl do nečistého mlkování. V roce 1225 svedl jeptišku, jménem Kateřinu, přinutil ji, by též sliby své zrušila, a veřejně s ní se zasnoubil. Tentž byl počátek nového evangelium, a čistého slova. Od toho času počal učiti, že se má hověti potřebnostem přírody, a žádný že nemůže bez ženy žiti. Tento odpadlík se opovážil, bez studu s kazatedlny nečistotu a smilstvo hlásati, a nestydatě těmi slovy dokázati: „jak mně není dovoleno, nebýti mužem, tak také není v mé moci, býti bez ženy. A proto že mnišský stav a bezženství mnichů opustil a se hanebným vášním zcela odevzdal, počal proti mnichům a jejich pracem brodit. Tupil bezženství, půst, sebe mrtvení, kajicnost, krátce celé ukřižované živobyti. Svým následovníkům do srdce vštípil největší nenávist těchto angelských zástupů, a snažil se všemožně je zkaziti a ze země vyhladiti. Kázal, že majetnosti klášterů patří králům a knížatům, aby tyto pro sebe získal, svatá obydlí klášterníků, chtěl, by obrácena byla v školy veřejné, mniši ale by jako škodliví a neužiteční lidé všickni vyházeni byli. Mezi jinými škodnými učenými také pravil onen arcikacír, že člověk nemá svobodnou vůli, a všecko, co se týká spasení neb zatracení, že jest již bez ohledu na přičinění-se člověka předzřízeno. Tak žádostem a nečistým vášním člověka hovi, vysvobozuje ho od všeliké povinnosti a všeho zodpovídání, a co nejhoršího jest, ukazuje, že sám Bůh přičinou jest všech přestupků lid-

ských. Toť jest ono bohaprázdné učení nového učitele. A jak se toto učení rozšířilo na západě, tak chce i teď naši východní pravověřící Církev zachvátiti. Luther dále od svých učedníků nežádá žádné ctnosti; neb víra, praví, sama bez dobrých skutků spasí člověka; a zdánlivá ctnost učedníků Luthrových není nic jiného než pokrytství, aby sprosté duše byly podvedeny. Praví Luther: „Ten má pravou víru, kdož věří, že, protože Kristus za naše hříchy tolik trpěl, my nic více k dosažení odpuštění hříchu nemusíme činiti. A kdo víru má, nemůže býti trestán, kdyby i chtěl, a vše co ten činí, kterýž víru nemá, jest hřích, i ctnosti jeho.“ Dle jeho učení svaté písmo jest jediný pramen víry, svatá podání mají se zavrhnouti, též také zákony a uzavření svatých oekumenických synod a spisy svatých otců. Bezženství duchovních, svaté sliby mnišského stavu, vyznání hříchů, půst, klekání a zapírání sebe samého jest mu bláznovství, pověra a vynález ďábla. Ze sedmi tajemství (svátostí) Církve podržel jen dvě, křest totiž a večeři, a i v těch pochybil. Necti svaté obrazy, zavrhuje a tupí orodování a svaté ostatky svatých.

§. 2. O škodlivých následcích kacířství Luthrových.

Každý pravověřící může poznati, jak velice taková učení Církvi a státu škoditi musí. Vzhledem na Církev celek pravé víry ruší, a vzhledem na stát množí zkázu mravů a přestupování zákonů. Neb všechny zákony jsou k tomu, by vášně krotily, zločinům bránily a ctnost podporovaly; Luthrovo učení ale jest k tomu, by žádostem se hovělo, všecka přestoupení se dovolovala, a všecka ctnost se vyvracovala. Mnoholetá zkušenost učí, jak mnoho učení Luthrovo škodilo mezi těmi národy, kteréž je přijali, do jakých propastí bezbožnosti upadly. Arcikacíři sami to ve svých spisech uznávají: „Vidíme,“ praví Luther sám, „že zlosti ďábelskou lidé za těchto našich dob mnohem lakomější, více nelidští, rozpustilejší, opovážlivější a ve všech věcech horší jsou než papeženci.“ A Kalvín také dí: „Naši přívrženci jsou z většího díla plni lsti a klamu; ukazují sice zevnitřní horlivost, ale

pozoruje-li kdo je blíže a pilněji, pozná, že jsou bezbožníci.“ — Ejhle tedy, jakým způsobem učitelové sami vyobrazují ty, kteříž se světla světa a dobrodiní člověčenstva nazývají. Ejhle, jaký výsledek z cizího učení a čistého slova! A přede až po dnes káží falešní apoštolové nám podobné věci. Plní jsou zlosti, pokrytství a zahynutí, a chtějí zlepšovati Církev. Nevidí břevno v svém oku, a chtějí vyvrci mrvu z oka našeho. Nejsou pamětlivi příkázání Božího: „Lékaři, pomoz sám sobě.“ Odchylojí se od ouzkej stezky spasení, od pokání totiž, od kříže Kristova, od ducha evangelium, protívujice se učení Kristovu, ukazují přívržencům svým širokou cestu, kteráž vede k zahynutí. Odvrhli sladké břímě Kristovo, a vzdálili se od toho, v čemž vlastně evangelium záleží. A ačkoli v zkušenost, převrácenost a zlost jejich dokázala, ačkoli arcikacíři sami si na to stěžují, ačkoli pro toto kacířství již mnoho krve prolito bylo, přede se nestydatě osmělují, svá přestoupení pojmenovati odkládáním předsudků a církevních neřestí. Rozvážanost lidských vášní nazývají svobodou synů Božích, svá rouhavá učení učením apoštolským, své lstivé kázání kázáním evangelium, Takovými libě znějícími slovy chtějí věřící omámiti. Všecka svá kacířství potvrzují písmem svatým, kteréž ale špatně vykládají a překrucují a sice tak lstivě, že skoro i vyvolení dají se svést. Toto pokažené učení Luthrovo kázalo se nejdříve v Němcích, a uškodilo tam velmi mnoho, následkem nevědomosti a neřestí, jenž panovaly mezi tamějším duchovenstvem, ale hlavně také pro mravní zkaženost lidí. Jako mor nakazilo hned toto kacířství celou Evropu, a dle míry nevědomosti duchovních a podlosti hřídi vždy více a více se rozšiřovalo. Největší pokroky činilo v severních krajinách, jelikož tam náboženství méně známo bylo a lid vrtkavý a na polo divoký tam se nalézal. *)

*) Ten ubohý patriarcha také měl malou znalost dějepisu oněch severních krajin, sice by byl poznal, že tehdejší duchovenstvo v oněch krajinách bylo vzdělanější a v náboženství cvičenější nežli jeho vlastní řeční kněží v století 19. Taktéž i lid věděl více o náboženství než Ře-

Rozliční učedníci vyšli ze školy Luthrovy, jenž nadmuti nepokojným a zpupným duchem, strašná rouhání proti pravé víře mluvili. Ti také ona učení, kteráž Luther ještě ctil, počali přeručovati a zavrhovati. *A jako Luther se zpěchoval, poslouchati Církve, a jejímu učení věřiti, tak se zpěchovali brzo i oni, Luthra poslouchati, a některá učení svého mistra přijímati.* *) A nemohli jinak, jelikož jim Luther dal pravou svobodu synů Božích, to ale nedovoluje, by člověk od jiného teprv se učil, což pravá víra jest, nýbrž by si sám dle své libosti viru z písma utvořil. — Luther protivil se Církvi, a učedníci jeho brzo následovali příkladu jeho a protivili se jemu. — Ze školy Luthrovy vyšlo, jak vypravují dějepiscové, více než dvě stě kacířství a odštipenců, kteříž všickni vespolek si odporovali, tak že svými ustavičnými hádkami a sváry, neřestmi a změnami konečně mnoho svých přívrženců ošklivostí a studeností k náboženství, a netečností ve všech náboženských otázkách naplnili a do úplného bezbožství uvrhli.

Tyť byly přehrozné následky tohoto kacířstva, kteréž také občanské společnosti náramně uškodilo. Neb z něho pošla zkáza mravů, neposlušnost k zákonům, nerozumná rozvázanost, zpoura proti králům a Církvi, jedním slovem všeobecné porušení národů.

I protož, přemilí synové, bylo povinností naší, vám to vše oznámiti, a na kacířství to vás upozorniti, neb již někteří z pravověřících naší Církve měli to neštěstí svedenu a v zahynutí uvrženu býti.

---

kové 19. století, ačkoli rádi připouštíme, že mravy jeho byly zkaženější než mravy Řeků. Každý však ví, že příčiny rychlého rozšiřování protestantismu zcela jiné jsou, a hledati se musí zvláště v poměrech tehdejších dob a v těch událostech, kteréž již v 15. století předcházely.

*) Proto značné jest jméno jich „protestantes“, t. j. odporující a protivující-se, jelikož protivení-se a odpor jest jich živlem a hlavní zásadou — i kterak se to srovnává se zákony Kristovými?

§. 3. O Zvinglim a jeho učení.

Jeden ze znamenitých učedníků Luthrových byl Zvingli, kterýž sám byl arcikacíř a náčelník jiného odvětví protestantismu. On byl dříve vojákem, pak se stal mnichem a kazatelem nového evangelium. Církevní dějepis praví o něm, že nebyl ani moudrý muž, ani veliký učenec v bohosloví. Jeho duch byl obmezený a pokazený, ale on byl dobrý voják. On kázal, a potvrzoval své kázání dvěma tisíci ozbrojených vojáků, jichžto vůdcem a náčelníkem byl. V roce 1531 byl jako dobrý voják se zbraní v ruce zabit, v 34. roku stáří svého. Takový život vedli slavní apoštolové a evangelistové. Tak učili svaté evangelium! Ačkoli Zvingli do šlépějí Luthrových vkročil, přede ještě hloub klesl než Luther. Neb co Luther všechno dobré jediné milosti Boží připisoval a svobodnou vůli člověka zcela zavrhoval, Zvingli naopak všechno připisoval svobodné vůli člověka, a nechtěl o milosti Boží nic vědět, nýbrž domníval se, že by člověk sám o sobě mohl spasení dosíci. Luther sice proměnění chleba a vína neučil, přede však věřil, že Kristus v svátosti oltářní přítomen jest: Zvingli naopak ani o proměnění chleba a vína, ani o podstatné přítomnosti Ježíše Krista v svátosti oltářní nechtěl co vědět, ale měl to jen za pouhý obraz nepoškozeného těla a krve Spasitele našeho, na kterémž se dle jeho rouhavých náhledů jen duchovně podíl bráti může. Konečně ouzkou stezku do ráje ještě širší učinil, jelikož i pohany a modláře v království nebeské uvádí, zcela odpíraje všeobecné Církvi a výpovědi Páně, kteráž zní: „kdo Syna Božího nezná, nemůže do království Božího vejíti.“ Neb takto píše v svém vyznání víry, kteréž podal Františkovi I., králi Francouzskému: „Tam (v ráji) uzříš oba Adamy, vykoupeného a Vykupitele, uzříš Abele, Enocha, Herkulesa, Theseusa, Sokratesa, Aristidesa, Antiocha a. t. d.“

§. 4. O Kalvinovi a jeho kacířství.

Po těchto kacířích přijde Kalvín, nejnebezpečnější a nejškodlivější ze všech. Dějepis praví o něm, že byl ob-

dařen všemi oklamajícími ctnostmi, kteréž netoliko spro-
stý lid, ale i vznešené a vzdělané podvésti mohou. Žádný
člověk tohoto věku (piší dějepisci) nebyl v stavu, opa-
trněji a obratněji pod zástěru poniženosti největší pýchu
ukrývati. On pohrdal pozemskými statky, a jen na to
myslel, jak by všem lidem ukázal, že jest nejmoudřejší
a nejvýmluvnější všech. Za tou příčinou stal se arcika-
cířem a náčelníkem té strany Lutheránů, kteráž po něm
Kalvinismus slove. V podstatných zásadách s Luthrem
se srovnává, upadl do jiných rouhání, a zavrhl učení
a obřady i takové, kteréž Luther podržel a hájil. O ze-
vnitřní službě Boží, o kněžské moci, o patriarsích, bi-
skupech, kněžích, posvátných rouškách, obrazech, slav-
nostech, žehnáních a jiných svatých obřadech, kteréž
předce Luther sám ctil, ani slyšeti nechce. To byl ráz,
a to učení Kalvína v Genfu, kdež byl apoštolem, a kdež
byl Kalvinismus založen, a ještě se zachovává. Založiv
a potvrdiv své záhubné učení mezi tolikými národy,
umřel konečně v Genfu v roce 1564, v 55. roce stáří
svého.

§. 5. O Socinech a jich kacířství.

V těchto kacířstvích a jich falešném učení má také
kacířství Sociniánů svůj původ, kteréž nejzáhubnější jest,
protože kořen pravé víry a křesťanství podrývá, a zjevně
se k bezbožnosti přiznává. První předchůdce tohoto ka-
cířství byl Michal Servet, kterýž v roce 1531 první zá-
klady křesťanství, totiž méni o trojjediném Bohu vyvrá-
coval. Jeho následovali oba Socinové, jenž svá přehrozná
rouhání a ukrutná kacířství v Polště zvlášť rozhlašovali.
Tito kacíři, vychováni v bludech Luthero-Kalvinistických,
vpadli záhy do mnohem větších. Nejen že nechtějí nic
o svatých a zevnitřní službě Boží věděti, oni ani nevěří
v zázraky ani v učení a tajemství taková, kteráž lidský
rozum pochopiti nemůže. Za tou příčinou nevěří v ta-
jemství Trojice nejsvětější, ani ve vtělení a božství Je-
žíše Krista, ani v jiné tajemství víry. Následovně vyvrá-
cují veškeré křesťanské náboženství od kořene, a pod-
ávají se zcela největší nevěře. Jejich učedníci a pří-

vrženci také nemají žádné náboženství. Jejich mravosloví, tak pokažené jak věrosloví, celou Evropu zkazilo a pohubilo, a jelikož dle výroku královského pěvce pýcha bezbožných vždy se zmáhá a s ní spolu všechny záhubné náruživosti, jenž jsou ouhlaovní nepřátelé všeho náboženství, zhoubci všeho občanství a zákonného pořádku, a protivníci všech zákonů, za tou příčinou jsou také všechny země, kteréž přijaly tato škodlivá učení, v nejbídnějším duchovním stavu, bez pevného a utvrzeného náboženství, bez křesťanských mravů, bez kázně a duchovní poslušnosti, kořist všech vášní a přestupků, prodané ďáblu a skutkům jeho. Tyto kacíře, kteříž v těchto posledních dobách povstali, naznačuje Duch svatý těmito apoštolskými slovy velmi dobře: „Toto pak věz, že v posledních dnech nastanou časové nebezpeční; budouť lidé sami sebe milující, lakomí, hrdí, pyšní, rúhači, rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní, nelitostiví, nepokojní, utrhači, nezdrželiví, netiší, bez dobrotivosti, zrádci, zpuční, nadutí, a milovníci více rozkoší nežli Boha, majíce sice tvárnost pobožnosti, ale moc její zapírajíce . . . . . Z těch jsou, kteří se vluzují do domů, a zjimané vodi ženky obtížené hříchy, jenž puzeny jsou rozličnými žádostmi, vždycky se učíce, a nikdy k poznání pravdy nepřicházejíce . . . . . lidé na mysli porušení, s strany víry zavržení.“ (2 Tim. 3.) Tací jsou, znejmilejší, ti, kteříž v našich dnech dobrodinci člověčenstva slovou a za vzdělané a osvícené platí. Předstírajíce, že znají pravého Boha, podobnými učinění jsou starým pohanským mudrcům, o kterýchž dí apoštol, „že marní učinění jsou v myšleních svých, a zatmino jest nemoudré srdce jejich, nebo pravíce se býti moudřími, učinění jsou blázny. Pročež vydal je Bůh v žádosti srdce jejich, v nečistotu.“ (Řim. 1.) — Toť jest právě popsání utrhačných kacířů těchto, kteříž se vydávají za moudré a osvícené, v skutku ale v nejhlubších propastech všech nejhorších bludů vězí. Pravíce se býti moudřími, blázny učinění jsou. Začali svět učití a osvécovati, ale marní učinění jsou v myšleních svých. Chlubí se býti v světle, ale Duch svatý ujisťuje nás, že zatmino jest nemoudré srdce jejich. Vidíme, že je v skutku Bůh vydal v žá-

dosti srdce jejich, v nečistotu. Viděli jsme to zjevně na příkladu Luthra, náčelníka těchto kacířů, kterýž křesťanskou zmužilost a střidmost proměnil v ošklivou rozpustilost, kázeň v trestuhodné odpírání, světlo v čirou tmu. Vidíme to na přívržencích jeho, kteříž s rouháním a zlehčováním svatých věcí začali, a na konci dokonale do bezbožnosti a zkázy upadli.

§. 6. O kacířích našich dnů a o oustkocích jejich.

Kacíři našich dnů, kteříž ve všem srovnávají se s arcikacíři, a jich horlivě následují, přijavše od nich obyčejné jméno Luthero-Kalvinistů, usilují nyní všemožně, otravující jed těchto kacířství pravověřicím podávati, naši neposkvrněnou víru pokáleti, stádo Kristovo rozplašiti a ovce roztrhati jako divocí vlci. By toho oučele tím spíše dosáhli, oblékají se v roucho ovčí, přijímají všelijaké tváře na sebe, předstírají lásku k bližnímu, káží pravé osvícení a vzdělání, vyvěšují štít moudrosti a dokonalého cvičení v ní, přislubují největší dobrodiní. Toulají se po světě, brzo jako obchodníci, brzo jako cestující, brzo jako lékaři, kteříž zdarma léčí, brzo zjevně jako missonáři a učitelové. Vydávají mnoho peněz na nepatrné starožitnosti, léčí zdarma nemocné, učí beze všeho platu, jen aby získali lásku pravověřicích, a naše otcovské učení zahubili. Tisknou s velikým nákladem všelijaké knížečky, naplněné rozličným utrhaním a rouháním, a bojují buď skrytě, buď patrně proti nebeským článkům víry, učením, podáním a obřadům naší svaté pravověřící Církve. Prodávají tyto knížečky za velmi levnou cenu, aneb docela zdarma je darují, aby tím — jak praví — dobrodiní proukázali, v skutku ale a v pravdě, aby uškodili, a kacířství i bezbožnost svou zvlášť outlým srdcím dětským vtiskli. Předstírají velikou horlivost u vychování mládeže, protože z jejich svůdnosti a nezkušenosti časem svým nejvíce získati mají. K oučeli vychování a vzdělání dítek vystavují na mnoha místech školy, kteréž buď oni, aneb, by nás tím spíše oklamali, učitelové z našinců vzati řídí, ale tito učitelové jsou naskrz pokazení a velikými ročními platy uplacení, aby bludy těchto kacířů

vyučováním rozšiřovali. Takovýchto prostředků užívají kacíři za našich dnů již dlouhý čas, by naše náboženství nakazili a lid celý převrátili. A by tím spíše toho dosáhli, čehož žádají, utrhaním a největší jizlivostí tupí ustavičně bedlivé zástupy našich mnichů *), kteříž vždy pravověřící Církev zastávají a nepřátelům odpirají, aby více škediti nemohli. Největším vztekem bouří oni kacíři proti svatým mužům našim, a hledějí zcela odstraniti všechny svaté, blahočinné ústavy naše. **)

Tito nemoudří Luthero-Kalvinističtí missionáři mohou ale věděti, že právě až do dnešního dne skoro všickni učitelové, jenž slovo pravdy dobře a horlivě hlásají, a cvičením svým mládež v svaté učení a pravé dobré mravy uvádějí, mniši jsou, a následovně že mnišský stav nejourodnější jest pro Církev Boží. Zástupy mnichů nikdy neposkrvnilы Církev svatou, jak jich zlostní protivníci tvrdí, nýbrž vždycky byly světlem, slávou, silou a utvrzením Církve, dílem svým duchovním živobytem, dílem svými dogmatickými a morálními spisy. Ony řídily všeobecné a místní sněmy církevní, kteréž za rozličných časů se slavily, ony zachovaly svaté zákony Církve, kteříž učení objasňují a proti kacířům hájí, mravy křesťanů uslechťují a řídí, a je k pobožnému životu navádějí. Ony se hned z počátku rozličným soustavám Hellenistů a bloudících arcikacířů protivily, je přemohly a mocí Boží je porazily. A nyní protivují se také vám, vy poslanci ďábla a arcikacířové, jenž v posledních dobách ze skryše pekelné a z propasti severního moře jste vylezli, vám se protivují, abyste ustáli, pravověřící východní Církev znepokojovali, kterouž mnišské zástupy až dosavad zachovávaly, a všemohoucí silou nejmocnějšího Boha až do skonání světa zachovají.

Pravověřící Církev, ode dávna tytoouskoky a lstivé práce klamných podvodníkův pozorujíc, a skryté jich záměry znajíc, nikdy nepřestala, se vší šetrností svého

*) Na západě mohli bytíhom říci: Jesuitů.

**) Na západě zvláště missie pro lid, jak vidno jest teď z počínání-si kacířů nyní v Němcích.

stáda tyto nepřátelské ouskoky naznačiti, a kazateli svými i jinými prostředky časem usilování nepřátel a svou nelibost nad tím oznamovati, tou naději se keje, že svou evangelickou trpělivostí a mírností své protivníky zahanbí a k tomu přivede, by sami ono veliké bezpráví a onen strašný zločin poznali, kteréhož se proti zbožnému lidu vzhledem na národnost, politiku a náboženství dopouštějí. Jelikož ale tito bloudící u víře a lstiví lidé křesťanské tichosti a mírnosti Církve jen nestydatě zneužívají, a tuto mírnost hanebně si vykládajíce, v svých bezbožných a nespravedlivých pracích pokračují: vidí se Církev býti nucena, tímto oběžním listem všem pravověřícím všech míst a krajů troubou evangelickou hlásati, všem hrozící nebezpečnosti oznámiti, a spolu také prostředky k odvrácení toho moru podati.

§. 7. Na vyslance nynějších kacířů.

Pravověřící Církev, ačkoli mnohým způsobem vyslanci a přívrženci cizích kacířství a vyznání tupena a sklíčena, nicméně tímto oběžním listem Církve i sněmu jim přívětivě oznamuje, že si přeje a žádá, by svá konání lépe uvážili, a děti této Církve s tím prosdytářstvím a učením Lutherovo-Kalvinistickým na pokoji nechali. Žádá, by u pravověřícího lidu si tak více nepočínali, by přestaly bible, kteréž špatně přeložené, překroucené, o jich neosvícené horlivosti důkazy podávající, a proti svatému kanonu jsou, a jiné bludařské knihy rozdávati a rozšiřovati, by zavřeli ústavy, kteréž ne k vyučování a vychování mládeže, ale k zkáze, pomámení a k zhoubě její zarazili, slovem, by nám dovolili, ve vši tichosti mysletí a věřiti, jak naši svatí předkové a otcové Bohu v pravověřící Církvi sloužili, v níž nás se naroditi velel. My věříme, vyznáváme a docela nepochybujeme, že naše víra jest jediné pravé náboženství, jediná Bohu milá služba Boží, jediná cesta k spasení; pevně chceme se přidržeti této svaté víry, neporušené, nepohnutelné a nepokažené, jak jsme ji od Pána Ježíše Krista, začátku a konce jejího, a od svatých otců naší Církve obdrželi. My nedovolujeme, aby se v našich ctihodných sedmi tajemstvích

(svátostech) neb v našich psaných a nepsaných apoštolských podáních, kteréž naše svatá a neposkvrněná Církev bez změny zachovává, něco vynechalo aneb něco k nim přidalo, neb něco v nich změnilo: my také nepřijmeme docela žádné učení od nějaké cizí strany, kteréž by učení našich Bohem osvěcených otců odporovalo. Neb rozumem a upřímností, mocnou řečí a zázraky všecko věříme a plníme, čemu nás východní pravověřící Církev učí. Když bludaři, cizinci jiných zemí, jiného jazyka a náboženství jako řeka prudká na nás se valí, když nevzdělaný lid a nedospělé ditky učním svým kazi, když několik na polo vzdělaných lidí uplatili, aby je měli za nástroje svedení a za učitele bludu, když pokoutné a skryté náboženství netoliko tupí a knížečky proti němu rozdávají, když naschvál školy a ústavy výchovaci zakládají, by vzdělání docílili, kteréž pravé víře na odpor jest, když pravověřící Církev a jich pastýře, když zákony — kteréž tito k obhájení otcovského náboženství vydávají — zlehčují a potajmu očerňují, když pravověřící lid nenávisť proti duchovenstvu naplňují a všude koukol rozsévají, když takovými nedovolenými, lstivými a nekřesťanskými prostředky učení Luthra a Kalvína u prostřed pravověřícího národu rozšíření chtějí, když svých oumyslů mezi lidem docílití chtějí, kterýž pro své okolnosti jistě utrpnosti zasluhuje: tážeme se jich, jsou-li to křesťanské, lidumilné a dobročinné skutky? srovnávají-li se s vzděláním, kteréž předstírají, se stoletím, v němž žijeme, a se slovem svatého evangelium, kteréž hlásati se chlubi: „Cožkoli nechceš, by se tobě učinilo, nečiň ty i jinému,“ — a srovnává-li se to s právem národu?

Tito jinověrci a missionáři by měli si rozvážiti, jak by oni sami asi s námi nakládali, kdybychom se opovážili v jejich vlasti proti jejich zvyklostem a obřadům i proti náboženství jejich otců takové rejdy prováděti. Měli by na to pamatovati, že všickni národové světa takové lidi smrti a vyhnanstvím trestají, kteříž se osmělují, náboženství národa vyvracovati neb nakaziti. Tedy by měli práv a výhrad jiných národů i u nás šetřiti. Měli

by přestati, právem síly a převahy tělesné nás nestydaté a nespravedlivě potlačovati. Měli by se hroziti věčnosti dějepisu, kterýž o nich to samé vypravovati bude, co o aicikacích vypravuje. Milují-li v skutku bližního, hledají-li v skutku právo národů zachovati, tedy ať ustanou od počínání svého. Ať nám dovolí tak smýšleti, jak otcové naši, a v té pravé víře umříti, kterouž nám milosrdný Bůh daroval. My ale, kterýmž Spasitel zprávu a dohledku všech věřících a obhájení náboženství svěřil, my nebudeme jako nájemníci, kteříž před vlkem utíkají, ale zastaneme povinnosti své tak, jak toho Bůh žádá.

Za tou příčinou prohlašujeme jakožto hlava národa a jako arcipastýř křesťanského pravověřícího lidu toto uzavření svačného sněmu, a spolu následující nařízení a zákony sdělujeme všem oudům zbožným pravověřící východní Cirkve.

(Pokračování budoucné.)

Co má do sebe pravdivého tak zhusta slýchaná za času našeho výčitka: „Kněží mají konati všecky obřady církevní zadarmo dle slov Spasitelových: *Darmo jste přijali, darmo dávejte*“? ¹⁾

Sestaveno od Jos. Kopsche, kaplana Roudnického.

Že lidé na světě nikdy nebyli příliš nakloněni onomu vyřknutí mudrce Starého Zákona ²⁾, jenžto dí: „Nebud ruka tvá vztažena k vybírání, a ku vydávání sevtena“ — to patrně dokazuje dějepis i zkušenost. Tím méně oblíbenosti došlo slovo Pavlovo ³⁾: *Blahoslaveněji jest dāti než brátí*, an za dob našich obyčejně obráceně se čítává a bere. Žádný to proto div, že mnohým lidem všecko to, což jméno nějakého platu aneb daně má, nanejvýš protivné a nenávidené jest, a musejí-li platiti, ai! tu ka-

¹⁾ Mat. X. 8. ²⁾ Ecol. IV. 36. ³⁾ Act. Apost. XX. 35.

každý halír s mnohonásobným vyplácejí reptáním. — Takovýmto trnem v oku byltě jest ode dávna a jest až posud přemnohým onen p'at, kterýž dle nařízení zeměpána kněžím za vykonávání některých obřadů církevních odváděti mají, tak sice, že zhusta při tom slyšána bývá ta výčitka: „Ta naše víra již za mnoho nestojí, neb kněží naši dají si dobře platiti za každý krok, kterýž v úřadování svém konávají, an předce zakladatel její praví: „*Zdarma jste přijali, zdarma dávejte.*“ — Takové a podobné úsudky jindy pouze oustně pronesené, objevily se v posledních těchto letech za času svobody tisku v rozličných novinách, mezi nimiž zvláště tak zvané ranní a večerní listky chvalně vynikaly, takže sotva jedno číslo přešlo, kdež by mezi jiným platem i na plat kněžský čili tak zvanou „štolu“ naříkáno, naráženo a ne příliš jemným způsobem žalováno nebylo. Tu se čtlo, kterak nechtěl pochovati kněz, až prý tolik a tolik se mu zaplatí, tamto zas, kterak na zaplacení „štolý kněžské“ sirotci nábytek prodati musili, na onom místě, jak prý se na mše sv. vynucuje, tu zas, jak se při kopulacích nad miru přetahuje, . . . slovem: plat čili štola kněžská otevřela pisálkům široké pole činnosti, a jsem jist, že si mnohý z nich hezkých pár zlatých vydělal při své *ochotné a nezištné vůli*, pomoci utlačenému člověčenstvu. — Co ale nejpěknějšího při té věci bylo, jest, že co včera vytištěno a uveřejněno bylo, obyčejně zítra zas se odvolávalo, tak že nezdídka jsme čli, že dnes ten onen až hrůza znečtěn, brzo na to zas k samým nebesům vychválen byl. Nedivme se tomu: to a podobné patří k „*ráznosti*“, — a čím ráznější jaký takový časopisek neb listek býti měl, tím rázněji se v něm muselo i tupiti a nadávati, bez ohledu, zdali to pravda čili nic.

Než řekne tu mnohý z přátel takovýchto spisů: Hle, kterak ten člověk brodí proti těmto listkům, to je viděti, že mu do pravdy pověděly . . . ! — Naopak: já jsem tomu rád, že vycházely, aspoň se svět patrně a makavě přesvědčil, kam taková *neobmezená svoboda tisku* vede, — a taková přesvědčenost stojí za něco, a valně ochladila rozpálenou náruživost mnohého, janz bez

všeho předložení na obmezenost tisku lál, tak sice, že utichlý jinou nyní píseň pěje.

Spokojen s tímto, byl bych se byl neodvážil na sepsání tohoto článku, kdyby takovéto výčitky jak jednotlivců, tak těch oněch novin jen osob kněžských se dotýkaly; ne, vím dobře, jak nenáviděn mnohdy jest kněz jistým lidem pro jisté příčiny, a to tím více, když i dokonce žádá, což mu zákonně patří, totiž plat, — než poněvadž i zlomyslně, schvalně *sv. náboženství a Církev* do toho míchali, a jim to připisovali, což zde tam služebníci jejich prý zavinili, vidím se nucena co věrný syn ujmouti se nevinně trpící matky, *sv. Církev*, a ukázati veřejně, nestranně, bez jakéhokoli ohledu, jak bohaprázdne a křivé ji obviňují, — ujmouti se ale i dále všech *nezasloužile* nařknutých bratrů kněží, když dokáží, co na věci té pravdivého neb spravedlivého. —

Protož rozvrhnu pojednání to na dvě částky, a ospravedlním od této námitky

I. Církev svatou,

když dokážu, co nčí o platu

a. *Při funusích a jiných obřadech; a*

b. *O platu na mši svatou;*

ospravedlním ale i také:

II. Služebníky její;

neb plat takový:

a. *Neberou za vykonané církevní obřady, kleréz se co dary duchovní ani oceniti, tím méně zaplatiti mohou, nébrž jen co příspěvek, neb dle slov Církev co almužnu dílí stipendium k zlepšení výživy své.*

b. *Základ má v písmě sv. obojího zákona.*

I.

Co Církev sv. učí o platu při funusích a jiných obřadech?

Když již pohanští Římané všelikou čest mrtvolám neb popeli zemřelých pronkazovali, ano i rozličné zákony

strany této poslední úcty vydali ¹⁾. — nebude se diviti žádný, že i křesťané hned v prvních stoletích založení náboženství Kristova na to pamatovali, by zemřelým bratrům svým poslední čest slušným způsobem prokázali, a to tím více, an dle viry své sv. jsou věděli, že těla chrámové Ducha sv. a schránky nesmrtelných duší jsou ²⁾, a že společnost se zemřelými nepřestává, nébrž i dále za hrobem ještě trvá ³⁾, jak již Origines ⁴⁾ se vyjádřil, an praví: „*Rationalem animam honorare dicimus, et ejus organa sepulchro honorifice demandare.*“ —

Než právě tato veliká péče prvních křesťanů o slavný průvod znamenitých mužů svých, o kteréž nám mimo jiné Eusebius ⁵⁾ příklady uvádí, uvrhla v časech pozdějších na Církev svatou podezření, že prý tuto slávu ke svému vlastnímu užitku podporuje, kde předce dle rozumu a písma ani hříšníkům užitek, ani opomenutí její spravedlivým škodu přinesti nemůže.

Jak krásně však vyvrátil již za času svého svatý Augustin tuto lživou námitku, an píše ⁶⁾: „Neque istud „pia fides nimium reformidat, tenens prædictum, nec absumentes bestias resurrectoris corporibus onifuturas, quorum capillus capitis non peribit; nec ullo modo diceret „veritas: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam „vero non occidere possunt; si quidquam abesset futuræ „vitæ, quidquid inimici de corporibus occisorum facere „voluissent. — Multa itaque corpora Christianorum terra „non texit, sed nullum eorum quisquam a cælo, et terra „separavit, quam totam implet presentia sui, qui novit, „unde resuscitet, quod creavit. — Proinde omnia ista, id

¹⁾ Ku pt.: de religiosis et sumptibus funerum; de mortuo inferendo; de sepulchro violato ad., kteréž v „*Corpore juris*“ nalézáme. — Confer. Hefsert's Heilige Handlungen. §. 109, p. 291.

²⁾ I. Corinth. III. 16.—VI. 19.

³⁾ Confer. Hieron. Lib. I. ep. 25. C. 8. et August. Lib. I. de civit. Dei C. 13.

⁴⁾ Lib. VIII. contra Celsum.

⁵⁾ Hist. eccl. L. VI. c. 16. — L. VI. c. 22.

⁶⁾ De civit. Dei Lib. I. C. 12.

„*est, curatio funeris, conditio sepulturæ, pompæ exequiarum, magis sunt vivorum solatia, quam subsidia mortuorum. Si aliquid prodest impio sepultura pretiosa, oberit pio vilis, aut nulla. Præclaras exequias in conspectu hominum exhibuit purpurato illi diviti turba famulorum; sed multo clariores in conspectu domini ulceroso illi pauperi ministerium præbuit angelorum, qui eum non extulerunt in marmoreum tumulum, sed in Abrahamæ gremium sustulerunt.*“

Ještě lépe právě křesťanské pohnůtky při této starosti Cirkve o slušné pohřby uvádí tento sv. otec ¹⁾, kteréz však pro obsírnost uvéstí nemohu. Vůbec považovala Cirkve sv. v prvních časech dvi úmrtní *více co radostné než za žalostné doby* dle slov Pavlových: „Nermutte se pro zemřelé jako ostatní (pohané), kteříž naději nemají,“ jak ze spisů sv. Cypriana ²⁾, sv. Jana Zlatoúst. ³⁾ a sv. Augustina ⁴⁾ vidíme, ano z vypravování sv. Jeronyma se dovidáme, že při slavnostech zádušních i „Alleluja“ se zpívalo.

Než křivdu bychom opět na druhé straně dělali Cirkvi svaté, kdybychom mysliili, že snad proti přirozenosti lidské všechno truchlení za zemřelé od křesťanů odstranili chtěla, nikoli; jenom žádala, aby takovéto truchlení a zármutek bylo mírné a rozumné. Tak sv. Jeronym ⁵⁾ chválí jakéhosi vznešeného muže, jménem Juliana, klerýz v krátkém čase svou manželku a dvě dcery smrti ztratil, že to statečně nese, a již po 40 dnech oděv zármutku odložil.

Co se *místa pochovávání, čili hřbitovů* dotýká, schází nám v prvním čase všechna zpráva, kam byli syých zemřelých křesťané pochovávali; že však jistě *mimo město* se to dělo, můžeme souditi z toho, an dle zákonů římských, jimiž se říditi museli, zapovězeno bylo, někoho v městě pochovati. „Hominem mortuum Urbe ne sepelito, neve urito“ bylo jedno z příkazání 12 desk, Ten samý

¹⁾ De civit. Dei Lib. I. C. 13. ²⁾ Liber de mortalitate.

³⁾ Hom. 22 in Math.; Hom. 4 in epist. ad Hebr. etc. ⁴⁾ Serm. 32 de verbis Apostoli. ⁵⁾ Hieron. Epist. 34 ad Julianum.

zákon obnovil i Hadrian i Dioklecian, ano i mnohý z císařů křesťanských, jak „Codex Theodos. de sepulchr. viol.“ nám svědčí. — Že i u židů způsob byl, mrtvoly mimo město pochovávali, učí písmo svaté nového Zákona na několika místech. ¹⁾ — Než dokona rozdílné byly hřbitovy v prvních časech křesťanských, an buď dle silnic a polí, neb v slujích a podzemních chodbách, kteréž „*katakomby neb krypty*“ slouly, se nacházely, a kterých, jak Baronius píše, okolo Říma 43 známých bylo. — Hřbitov našemu nynějšímu podobný založil teprv papež Kalistus na začátku III. století, ano císař Leo vyzdvihl docela zákon Theodosiův a dovolil, by každý buď vedle města nebo v městě dle vůle své pochován býti směl.

Než v *kostelích* ještě žádný se nesměl pochovávali, jak nás „Codex Justinianův de sacrosan. eccles.“ učí. Později prokazovala se císařům ta čest, ne sice v kostele, ale v předsíni kostelní pochovánu býti, kteréžto dovolení sem tam i znamenitějším osobám, jenom však v předsíni kostelní, se udělilo. Tak praví o tom sněm Nannetenský ²⁾: „Prohibendum est etiam secundum majorem instituta, ut in ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio, aut in porticu aut in exedris ecclesiae.“ — Konečně dovoleno mocnárům, biskupům, opatům, zakladatelům a dobrodincům kostelů, a později i jiným znamenitým osobám v kostele samotném se pochovávali, jak mimo jiné sněm *Mohuťský*, Can. 52., praví: „Nullus mortuus intra ecclesiam sepeliatur; nisi episcopi, abbates aut digni presbyteri aut fideles laici.“

Právo pohřební provozoval v prvním čase sv. Církve sám biskup, jak neznámý spisovatel knihy: „*Hierarchia ecclesiastica Dionysii Areopagitae*“ dokládá; když však později od sídel biskupských vzdálenější obce zvláštních duchovních pod jménem farářů dostaly, obdrželi tyto pohřební právo; tak sice, že za pravidlo přijmuto bylo: „*hřbitov osady jest řádné místo k pochovávaní pro*

¹⁾ Math. XXVII. 60; Marc. XV. 46; Luc. VII. 12; XXIII. 53; Joan. XIX. 41.

²⁾ Conc. Nannetense Can. VI.

všecky osadníky, a každý farář má neomezené právo své osadníky pochovávat.“ — Pod jménem osadníků vyrozumívají se všickni, kterýchž farář sv. svátostmi opatroval, protož i ti, kteříž jen obydlí počasně v osadě mají, ano i cizí a cestující, když mrtvola jejich bez velké obtíže do vlastní jejich osady přenesena býti nemůže. ¹⁾

A nyní, uváživše to nejhlavnější o pohřbích křesťanských, přijdeme ku kamenu urážky pro nynější svět, totiž k *platu čili štole při funusích křesťanských*, a povinnost naše jest, vyšetřiti nestranně, *co Církev sv. o takovémto platu vůbec za vykonané obřady křesťanské od jakživa držela?* —

Jak snadno jest lež za pravdu podávati tomu, kdož věci nezná, nebo práci si nevezme, ji seznati, nepotvrdilo se zajisté nikdá tak patrně, jako zde, kdež se plat při vykonávání obřadů katolických Církvi svalé za vinn klade, an ona *právě naopak* od jakživa učila a smýšlela. —

Slyšme, co o tom pravi svatý Rehoř Vel. ²⁾: „*Grave nimis* — píše k Januárovi, biskupu Kaleritanskému — „*et procul est a sacerdotis officio, pretium de terra concessa putredini quaerere, et de alieno velle facere luctu compendium.*“ — Ano jak v „Codexu Just.“ čteme, bylo dle císařského zákona v Cařihradě skrze ponkázání jistých příjmů pro kněze o to staráno, by pohřby a zádušní slavnosti zdarma se konaly. ³⁾

- 1) De Sepult. Cap. V. praví: „Si quis habens domicilium in civitate vel castro quandoque ad villam ruralem transfert se recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem, non in ecclesia dictae villae, sed in sua parochiali debet sepeliri, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.“

Confer. etiam „de Sepult. Cap. III. — Prager Ordin. — Verordnung vom 4. April 1824, n. 8.

- 2) S. Gregor. M. epist. ad Januarium.

- 3) To samé, že totiž na počátku Církve zapovězeno bylo, něco za pohřby atd. bráti, nalezáme:

V sněmu Illiberitanském C. 48.

Gelas. ep. I. ad episcop. Lucaniae C. V.

Græg. Naz. Orat. XL. de Baptism.

V sněmu Brakarenském II. Can. 6 & 7.

Sněm Trullanský C. 23.

Rádila se při tom Církev a první vládařové křesťanští dle slov Kristových ¹⁾: „Darmo jste přijali, darmo dávejte“ — než chtěla i žádala spolu, by i věřící plnili jiné slovo Páně ²⁾: „Hoden jest dělník pokrmu svého,“ a opět ³⁾: „... Jedíce a pijíce, což u nich jest, neb hoden jest dělník mzdy své,“ a protož zpoléhajíc se na uznalost jejich, doufala a očekávala při tom, že *dobrovolné oběti* dle zvyku prastarého přinášeti budou kněžím svým dle slov Pavlových ⁴⁾: „Nevíte, že ti, kteříž posvátné věci čini, od posvátných věcí se živi; ti, kteříž oltáři sloužejí, s oltářem spolu díl berou? Tak i také Pán nařídil těm, kteříž Evangelium zvěstují, aby od Evangelium živi byli.“ —

A takových dobrovolných obětí, jakýchž věřící již za nejprvnějších časů sv. Církve služebníkům oltáře při vykonávání obřadů přinášeli, jak mimo jiné již Tertulian ⁵⁾ dokazuje, an píše: „*Oblationes pro defunctis pro natalitiis annua die facimus,*“ — takových obětí pravím, Církev svatá nejen nezapovídala, nýbrž i pro své služebníky *očekávala*. —

Tak dokládá sám sv. Řehoř Vel., an, jak jsme nahoře viděli, všecken plat za vykonané pobyty a jiné obřady zapovídá, hned na to dále: „Sed si quando aliquem in ecclesia sepeliri conceditis, si quidem parentes ipsius, proximi, vel hæredes pro luminaribus *sponte* offerre quid voluerint, accipere non vetamus.“ — A v sněmu Lateranském ⁶⁾ bylo nařizeno: „Ad apostolicam audientiam frequenti relatione pervenit, quod quidam clerici *pro exequiis mortuorum et benedictionibus nubentium, et similibus* pecuniam exigunt, et extorquent, et si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta fictitia fraudulentè opponunt. E contra vero quidam laici laudabilem consuetudinem erga sanctam ecclesiam pia devotione

¹⁾ Mat. X. 8. ²⁾ Mat. X. 10. ³⁾ Luk. X. 7. — Confer. Mar. VI. 8; I. Cor. IX. 7. 11. 13.; Galat. VI. 6. atd.
⁴⁾ I. Cor. IX. 13. 14. ⁵⁾ De corona militis C. III. ⁶⁾ Concil. Lateranense anno 1216 celebratum Can. 95. Cap. 42. de Simonia.

fidelium introductam ex fermento hæreticæ pravitatis nituntur infringere sub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter super his pravas exactiones fieri prohibemus, et pias consuetudines præcipimus observari, statuantes, ut libere conferant ecclesiastica sacramenta, sed per episcopum loci veritate cognita compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.“ —

Z toho viděti jest, že ještě v 13. století všecken plat za vykonané obrady církevní jakéhokoli druhu zapovězen byl; však tím více bylo o to staráno, by obyčej *dobrovolných obětí*, o nichžto nadřečený sněm, a ne o tak zvané štole chvalně mluví, nezanikl, čehož tím více potřeby bylo, an příjmy duchovních více a více se tenčiti počínaly, ano i sám desátek polní na mnohých místech od far održzen, a klášterům, kapitolám a biskupům přiřknut byl, a protož o výživu farních kněží a o zachování církevních budov jiným způsobem staráno býti muselo. Tím se stalo, že tyto dobrovolné oběti věřících později skrze mocnáře a biskupy pod jménem „štoly“ oceněny a tak *v řádné platy* proměněny byly. —

To v stručnosti jest učení sv. Církve o pohřbích a o platu za vykonané obrady při nich a jiných funkcích křesťanských, — učení pravím, kteréž nejen velmi dobře s učením Spasitelovým se srovnává, nébrž i lživou výčitku novinářů a jiných dle nich mluvících lidí dokonale vyvrací.

Než nejen na plat za funusy a jiné obrady se tak zhusta naráží a laje, nébrž i na tak zvaná „*stipendia*“, almužny, čili plat tomu knězi, kterýž na žádost věřících mši sv. obětuje. — Skoumejmež tedy:

b. Co Církev svatá o platu mši svatých učí a drží?

V nejstarších již dobách založení naší sv. Církve nalezáme příklady mnohé, že pravověřící křesťané při svých náboženských shromážděních jistě *oběti* přinašeli, o kterýchž Tertullian ¹⁾ takto píše: „Præsident probati

¹⁾ Apolog. C. 39.

quinque seniores, honorem istum, non pretio, sed testimonio adepti, neque enim pretio ulla res Dei constat; etiamsi quod arcæ genus est, non de honoraria summa quasi redemptæ religionis congregatur; *modicam unusquisque stipem* menstrua die, vel *cum velit*, et si modo possit, apponit, nam nemo compellitur, sed sponte confert; hæc quasi deposita pietatis sunt.“ A sv. Jeronym 1) dokládá: „Multos conspicimus, qui opprimunt per potentiam, vel furta comittunt, ut de multis *parva* pauperibus *tribuant*, et in suis sceleribus gloriantur, publiceque diaconus in ecclesia recitet *offerentium nomina* . . . .“ 2), jak i sv. Justin 3) svědčí, kteréžto oběti buď v penězích neb v chlebě, víně atd. pozůstávaly, z nichžto první k podporování chudých, druhé však k oběti mše svaté obráceny byly. Tak vytýká již sv. Cyprian 4) jistě bohaté paní, že bez jakékoli oběti ke mši svaté přišla: „*Locuples et dives es*,“ praví, „et dominicum celebrare te credis, quæ in dominicum *sine sacrificio* venis, quæ partem de sacrificio, quæ pauper obtulit, sumis.“ — Podobně píše i sv. Augustin 5): „*Oblationes*, quæ in altari conserventur, *offerte*; erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit.“ Taktéž i sněm Matiskonský 6) nařizuje: „Ut omnibus dominicis diebus altaris *oblatio* ab omnibus viris et mulieribus *offeratur*, tam panis quam vini,“ ano že ještě v IX. století ten způsob panoval, viděli z výroku sněmu Mohněského (I. P. 813): „*Oblationem* et pacem in ecclesia facere jugiter admoneatur populus christianus.“ — A „Ordo Romanus“ praví o tom takto: „*Populus dat oblationes*, id est: panem et vinum, et offerunt cum fanonibus candidis (bílé šátky) primo masculi, deinde feminae.“ —

Co z těchto obětí zbylo, připadlo kněžím, jak Chr. Vlk (Lupus) ze starých spisů dokazuje. Než o peně-

1) Comment. in Ezechiel. 18.

2) Také o tom zmínku činí „*Canones apostolici*“ C. III. et IV.

3) Apolog. I. ad imper. Auton. Pium Nro. 67.

4) Liber de oper. et eleemos.

5) Serm. 215 de tempore.

6) Conc. Matisconense II. anno 585 celebr. C. 4.

zích, kteréž by se mimo podělení chudých za oběti mešní přinášely, nevědělo se nic v prvních stoletích; zdá se sice, že za času sv. Augustina poněkud do zvyku přicházela; an ale tomu se tento sv. Otec opřel, a nařídil ¹⁾: „si quis pro religione aliquid pecuniæ offere voluerit, in præsenti pauperibus eroget,“ zůstalo to nejvíce při obětování chleba a vína, až teprv později dle svědectví Honoria de Autun ²⁾, kterýž ve XII. století živ byl, věřící, kteříž ne tak často jako jindy na přijímání kněze podíl brali, místo chleba a vína *peníze* obětovali.

Než tyto oběti i peníze patřily dle starého zvyku a nařízení Církve kostelu a všem při něm duchovním ³⁾, a ne výhradně knězi, kterýž mši svatou obětoval, jak ten samý Honorius dokazuje, až konečně ke konci 8. století dle pravidla Chrodegangova ⁴⁾ se dovolilo kanovníkům jeho „almužnu“ čili dle pozdějšího významu „*stipendium*,“ kteráž se jim za jejich mše sv. obětování podávala, přijmouti, a sobě, však jen k svatému a spasitelnému účelu, ponechali. Že však každý takový povinen byl, na *oumysl* obětujícího svatou tuto mši obětovati, vysvítá ze životopisu sv. Petra Damianského, kdež čteme, že tento Svatý ještě jako chlapec peníze jakési našel, a po krátkém uvážení se odhodlal, knězi je dáti, s tím oumyslem, by tento za jeho otce mši svatou čel: „*melius est*,“ praví, „ut tradam presbytero, qui Deo sacrificium offerat pro patre meo.“ —

To opět v krátkosti o původu tak zvaných „*stipendií*“ nebo obětí na mše svaté, — a nyní: *Co o takovémto přijímání Církev svatá učí a při tom žádá?*

¹⁾ Ad Aurelium ep. 22. Tom. II. oper.

²⁾ In gemma animæ Lib. I. Cap. 66.

³⁾ Že sám biskup je mezi ně rozděloval, vysvítá z listu sv. Cypriana (epist. 34), an píše: „Presbyterii honorem designasse non illis jam sciatis, ut et sportulis iisdem cum presbyteris honorentur, et divisiones mensurnas æquatis quantitibus . . . ab episcopo . . . partiantur.“ —

Confer. Concil. Antiochenum Can. 25.

„Gangrense Can. 7.

„Chalcedonense Can. 26.

⁴⁾ Cap. 32 de elemos.

Co se úmyslu čili obětování mše svaté dle žádosti toho, kdož ji slaviti dává, týče, a co o tom Církev svatá učí, o tom pojednati neleží v oboru tohoto článku mého, kterýž jen to za cíl sobě vytknul, ukázati, co o *platu na mše svaté* čili stipendiích Církev sv. učí a žádá. —

Ačkoli u. nás katolíků každý se pilně poučuje, že ten plat, kterýž kdo na mši sv. podává, ne snad *za mši sv.*, kteráž neskončenou cenu do sebe má, nébrž jen na vyživenou kněze patří —: tak předce Církev svatá, kteráž po delší čas všecken plat i na tento způsob podaný zavrhlá, a tenkrát teprv pod jménem „almužny“ čili „stipendium“ přijmouti dovolila, když se příjmy kněží velice ztenčily; *zapovídá zřejmě a určitě*, by žádný z kněží se neopovážil, jakýsi obchod se slavením mše svaté vésti, něco k nim přidávati, slavnější je činiti atd., by více obdržel: což všecko za svatokupectví dle zásad svých drží a zatracuje. Slyšme, co o tom praví sněm Tridentský ¹⁾: „Decernit, ut ordinarii imprimis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum condiciones, pacta, et quidquid pro missis novis celebrandis datur, nec non importunas et illiberales *eleemosinarum* exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a *simoniaca labe*, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant.“ — Že dále zpovědníkům nejprísněji zapovězeno jest, od zpovídajících-se neb od umírajících, jichž svatými svátostmi zaopatřují, na mše sv. ani pro sebe, ano ani pro celý řád neb kostel vy-
nucovati, zřejmě vysvítá z nařízení svatého Karla Boro-
mejského. ²⁾

An Církev sv. při tom tak pečlivě bdí nad spasi-
telným vynaložením těchto „stipendií“, že kněžím po-
roučí, je, jako vůbec veškeré platy za obřady katolické,
k dobrým oumyslům vynakládati, a co mimo slušnou vý-
živu jejich z nich zbude, k prospěchu chudých obětovati. ³⁾

¹⁾ Sess. 22. Decret. de observ. et evit. in celebr. missarum.

²⁾ S. Caroli Bor. instruct. ad confess. Benedicti XIV. de sin. dioces. P. I. Lib. 5. C. 9.

³⁾ Confer. Capit. Caroli M. Can. 59. Caus. 16. quæs. 1. —
Concil. Matisconense II. Can. 5., Nanctense C. 10. etc. —

Julian Pomer. nazývá je: „vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonium pauperum.“ ¹⁾ —

To jest tedy to smýšlení a učení Církve svaté, jak o platu za pohřby a jiné obřady duchovní, tak o stipendiích čili platu na mše svaté, v krátkosti sice uvedené, však ale předce tak dalece patrné a srozumitelné, že každý, kdož pravdu miluje, uznati musí, jak křivě, nehodně a nevinně trpí tato svatá Církev katol., když se jí vytýká, že si za vykonané obřady platiti dává. — Naopak, — nablížela ona dobře, že dary tyto, kteréž dítkám svým dává, tak převelké ceny jsou, že je ničím na světě ani zaplatiti nelze, a protož slavně zavrhl každé takové a podobné smýšlení slovy Petrovými ²⁾: „Peníze tvé budtež s tebou na zatracení, že jsi dar Boží myslel za zboží obdržeti“ — uznávala ona dobře, a uměla oceniti hluboký význam slova Páně ³⁾: „Darmo jste přijali, darmo dávejte“ —; když však po dlouhém odpirání konečně s bolestí uhlídala, že ochladla horlivost křesťanů prvnějších, kteříž byli ⁴⁾: „jedno srdce a jedna duše“; „peníze . . . kladli k nohám Apoštolů, a rozdávalo se každému, jak kdo potřeboval . . .“ ⁵⁾, — když dále k zármutku viděti musela, kterak bohaprázdna ruka to samé jmění, kteréž prvnější věřící k zachování kostelů a k výživě duchovních darovali, odjala, takže se služebníkům jejím více potřebné výživy nedostávalo —: tu konečně dovolila jistý plat bráti, ne snad za samé tyto obřady křesťanské, nébrž k lepší výživě duchovních svých, však ale ještě i tu pod jistými jen výminkami a pravidly. — Lají-li na ni proto mnozí, — dokazují, že ji neznají; a kladou-li ji to za vinu, což mnozí z nehodných služebníků proti vůli její konají, patrně okazují před celým světem svou bezbožnost a zlomyslnost, neštítíce se ma-

---

O poslednějším obsírněji pojednává Časop. pro kat. duch, „Květen“, p. 295—297.

¹⁾ de vita contempl. C. 39.

²⁾ Act. Apost. VIII. 20.

³⁾ Mat. X. 8.

⁴⁾ Act. Apost. IV. 32.

⁵⁾ Act. Apost. IV. 34. 35.

kávou a patrnou lež a špínu podávati lidem co pravdu svatou a čistou. Než tak jako velebný měsíc netratí ani krásu, ani stkvělost, třeba i jisté zvíře na ně štekalo: tak i Církev tato zůstává svatá a čistá, třeba i jistý nezaboh neřest a špínu svou vlastní o ni otřítí se namáhal! — —

Však mimo Církev svatou také často stranu toho platu vystupováno i proti *služebníkům jejím*, a protož i zde přísluší skoumati nestranně, co na věci této pravdivého a spravedlivého jest.

II.

Tak jako za času Spásitele nebeského mezi dvanácti Apoštoly nalézal se Jidáš, kterýž více k vůli měsce¹⁾ nežli pro rozšíření království Božího přijal ouřad svůj, tak i za časů našich jsou mnozí ze služebníků Cirkve, o nichž by se dobře říci mohlo dle Zjevení sv. Jana²⁾, že „nejsou ani studenými ani horkými“, a se sv. Pavlem³⁾, že „Bůh jejich břicho jest, a konec jejich zahynutí“, — lidé to, kteříž vznešený úřad svůj jen proto přijali, aby v hojnosti a v rozkoších trávili mohli život svůj, a kteříž tedy všemožným způsobem: přetahováním a vynucováním tak zvané štoly ztučnění a zbohatnouti chtějí. Jestli takovýmto napotom svět laje, a hanebné a neknežské jednání jim vytyká, nečiní jim křivdy ani té nejmenší, a věru jen podlý a sám nectný by musel býti ten, kdo by jich zastávali se osmělil, — klidí nyní, co byli rozšiřovali. — Ne jináče to bývá obyčejně svět, a nečině žádného rozdílu, vytyká obyčejně jen farářům a vyšším duchovníkům takovýto plat, kdežto na opak opět kaplanům nad míru přeje a pochlebuje. — Že tento a takový usu-

¹⁾ Joannes XII. 6. 13.

Krásně při zástoji tomto píše sv. Augustin (Tract. 62 in Joan. Nro. V.: „Habebat ergo Dominus oculos, et a fidelibus oblata conservans, et suorum necessitatibus, et aliis indigentibus tribuens.“ —

²⁾ Apok. III. 15.

³⁾ Filip. III. 19.

dek beze všeho rozdílu činěný *stranný a bludný* jest; nahlídne každý lehce; nebo takovým způsobem muselo by se zdáti, že jen nynější kaplanové nezištní, ostatní kněží však sami pobertové jsou; a poněvadž tuto a podobnou řeč svět již hezky dlouho vede, divno musí býti, kam se poděli i nezištní lidé, kteříž zatím ve vyšší důstojnosti byli pokročili? — — Mimovolně mi tu připadá známá anekdota o lakomci, jemuž nejmilejší hudebníci byli — slavíci, proto že — nevybírali na partes! — A hle, toť pravá pohnůlka obyčejně větší oblíbenosti kaplanů než farářů, že totiž jen druhým lid platiti musí a prvním ne, ačkoli i na tomto platu menší neb větší podíl mají. Lid jen okazuje pořad na ty role, na ty příjmy a tu štolu farářů, zapomínaje, že kde větší příjmy, i větší vydání; zapomínaje, že kněze nešetří žádný, že hospodářství faráře právě, že ho sám vzdělávali nemůže, jistě mnohem větší vydání stojí nežli rolníka; zapomínaje konečně, že když všechno to vydání a své platy odrazí, příjmy jeho tak veliké nejsou, za jakéž je lid obyčejně vyhláší. Že však i duchovní jsou, kteříž, ačkoli dostatečných příjmů mají, železnou nicméně přísností každý halír i na chudých vynucují, nezapírám, ačkoli počet jejich jistě nepatrný, aspoň na žádný způsob tak veliký není, jak jej v předešlých letech pp. novináři se svými okuláry viděli. —

Větší částka duchovních nižších má své stálé platy tak skrovně vyměřené, že nimi i při největší šetrnosti vyjiti nemůže, a protož i státem i sv. Církví jim dovoleno, jistý plat čili štolu od věřících žádati při vykonávání obřadů církevních, kterýžto však plat:

a. Neberou za vykonané obřady církevní, kteréž co dary duchovní se ani oceniti, tím méně zaplatiti mohou, nébrž jen co příspěvek, neb dle slov Církve co almužnu čili „stipendium“ k zlepšení výživy své.

Kdybychom i v písmě svatém toho nenalezali, že „dělník hoden mzdy své“¹⁾, uznati museli bychom to

¹⁾ Luk. X. 7.

pouhým nestranným rozumem, že i kněz, kterýž tak dobře jako každý jiný člověk dle slova Apostolova „duši svou v „tělesné nádobě“ má, není bez tělesných potřeb, kterýchž beze platu zapraviti nemůže. — Nemá-li rodiny, načež nynější svět tak často naráží slovy: „Nač potřebují dáti sobě platiti knězi každý krok, kterýž vykonali, an nemají ani manželky, ani dětí?“ — má a musí mít okolo sebe nejvíce lidí cizí, a že tito *velmi dobře* každý krok sobě platiti dají, a rozličným způsobem ho podvádějí, nebude zapírali žádný, kdo jen poněkud stav kněžský povrchne byl seznal. — Ale nač takovéto dokazování, — nepíši to, abych snad nějaké milosrdenství kněžstvu před světem získal, ne, *spravedlnost* toliko chci a žádám; a protož, jestli každý jiný úředník slušně, aspoň mnohem lepší než kněz placen jest, nemohu nahlídnouti, proč by *jedinému* knězi slušný a dostatečný plat patřiti neměl?! —

Než žel Bohu, právě ten se u většího dílu nižšího duchovenstva nedostává; a protož, jak jsem již výše podotkl, k zlepšení vyživení svého dovoleno jesti, i státem i Církvi svato-farním kněžím, nějakého platu čili tak zvané štoly od těch žádati, kterýmž se jakési obřady křesťanské vykonávají, „*ne snad za vykonané tyto obřady, kteréž co dary duchovní ani oceniti, tím méně se platiti mohou, nežž jen co příspěvek neb dle sv. Církve co almužnu čili stipendium k zlepšení výživy své*“. —

Co o těchto platech Církve svatá drží, a že slavně zavrhl každé a podobné smýšlení, jako by plat takový za obřady samé se dával ¹⁾, nahore již řečeno a doká-

¹⁾ Nemohu se zde srovnati s tím, což p. Helfert (Kirchenvermögen und Religionsfond. Prag 1824, S. 23, p. 63.) o štole píše: „Stola-Gebühren heißen die Gebühren, welche für geistliche Functionen von Jenen, welche sie verlangen, entrichtet werden müssen“ — neb to by bylo právě proti smýšlení Církve a učení jejímu: *za duchovní obřady platiti*, dle slov Act. Apost. VIII. 20. a Tertulliana (Apolog. 39.), jak nahore uvedeno jest. — Ne za duchovní obřady, ale k zlepšení výživy duchovních se platí. Církve sv. jmenuje to „stipendium, almužnu“, ku příkl.

záno jest. ²⁾), a spolu i také to, jak dlouho se i požadavkům jakýmkoli a pod jakýmkoli jménem protivovala, až konečně v 16. století, když v čas tak zvané reformace kněžstvo dilem přemnoho z příjmů svých ztratilo, dilem horlivost křesťanů, „dobrovolně a nenuceně“ tak zvané oběti duchovenstvu přinášeti, ochladla, chtě nechtě se přinucena viděla, plat takový, než ještě jen pod jistými, nahoře udanými výmínkami a přísnými zákony dovoliti. — V sedmnáctém století konečně potvrdila, vyměřila a co dle k slušné výživě kněžstva ustanovila i vláda štolu takovou, a by dilem všeliké přetahování se strany kněžstva, dilem všeliké zpěčování se strany věřících se zamezilo, vydán pro země Rakonské tak zvaný „štolní patent“ ²⁾), dle něhož se všude každý říditi má.

Že však takováto „štola“ důstojnosti úřadu kněžského nepřiměřená, ano i neslušná jest, nahlížíme vsickni dobře; neb nejen že z kněze dělá výběrčího a celního, nebrž i přemuozi, musíce ji platiti, zlomyslně a zlovolně nalézají žádanou příčinu, proti Církvi a svatému nábožen-

---

Chrodegang. C. 32 de elemos.; Confer. Augustin. Lib. II. de sermone Domini in monte Cap. 16. Idem Lib. de pastor. et ovib. Cap. 2; atd., jak hned v druhém poznamenání uvedu; — je-li to tedy almužna, nemůže býti i plat za duchovní obrady.

- 1) Jak krásně mimo nahoře uvedené příklady a vytknutí Církve sv. stvrzuje to sv. Augustin na několika místech, an k. př. Lib. II. de serm. Domini in monte C. 16, takto píše: „Neque ideo debemus evangelizare, ut manducemus, sed ideo manducare, ut evangelizemus; nam si propterea evangelizemus ut manducemus, vilius habemus Evangelium, quam cibum“ — a opět Lib. de pastor. et ovib. C. 2: „Non redditur sustentatio necessitatis, a populo, quasi merces illis, qui tibi in charitate serviunt, sed tamquam stipendium, quo, ut possint laborare, pascantur.“ — Pěkně též potvrzuje to sv. Řehoř Vel., Hom. 17, kdež káže: „Vetus ergo quisque prædicator non ideo prædicare debet, ut in hoc tempore mercedem recipiat, sed ideo mercedem recipere, ut prædicare subsistat. Quisquis namque ideo prædicat, ut hic laudis, vel muneris mercedem recipiat, æterna procul dubio mercede se privat.“ —

²⁾ Stola-Patent vom 30. Mai 1750 §. 6 et 7 für Böhmen.

ství brodití, a pro takovéto placení již tisícere nevole, nedorozumění, ano i patrné rozbroje osadníků proti farářům a vůbec kněžstvu povstaly. Než co na plat, dokud postavení kněžské nebude jiné, nemůže bez ní žiti ani žádný kaplan, ani žádný menší farář, a tak chtěj nechťej musejí se, žel Bohu! tito všickni i dále ještě vysaditi těmto hanlivým, avšak nejvíce nespravedlivým šípům potupy a pohanění. Jinak však by to vyhlíželo, kdyby taci odpůrcové jen poněkud nahlédli do písem svatých, tu by k zahanbení svému našli, že i

b) takovýto plat základ má v písmě sv. oboj. zákona.

Že již v Starém Zákoně se milostivý Hospodin staral o patřící výživu služebníků svých, kněží, ano že je dočista odkázal na plat a oběti věřících, nechťe, by podíl měli na statcích zaslibené zemi, vysvitá z přemnohých míst *zákona starého*, kterýchž však pro obmezenost místa jen dle knih a kapitol uvedu, an každý je lehce vyhledati a se přesvědčili moci bude. —

Takovýto rozkaz Páně stranu *obětí a platu kněžského* nalézáme:

Exod. XXIX. 26.; Lev. II. 3. 10.; V. 13.; VI. 9. 19.; XXIV. 9.; Num. III. 48.; V. 9.; XVIII. 8.; Deut. XVIII. 1.; I. Reg. II. 28.; IV. Reg. XII. 16.; I. Paral. VI. 54.; II. Paral. XXXI. 4.; Esdr. X. 36.; Eccls. XLV. 25.

Taktéž co se tak zvaného „desátku“ týče, klade se za povinnost:

Num. V. 9.; XVIII. 8.; Deut. XVIII. 3.; II. Paral. XXXI. 4. —

Povinnost takovou nezrušil ani Kristus v *Zákoně Novém*, an, jak sám praví, nepřišel zrušiti zákon, ale naplniti, a protož i opět na mnohých místech se poroučí a požaduje, tak:

Mat. X. 9.; Mar. VI. 8.; Luk. IX. 4.; X. 7.; I. Corinth. IX. 7.; XI. 13.; Gal. VI. 6.; I. Tim. V. 17.; II. Tim. II. 6.

To tedy to nejhlavnější o platu kněžském při vykonávání obřadů křesťanských, čili o tak zvané a tak nenáviděné „*stole*“, na kterouž lid za časů našich tak ve-

lice zanevřel, a kteréž mnozí z novinářů nadávají a lají. — Ukázal jsem, co o tom platu učí Církev svatá, a každý ne-stranný člověk se přesvědčil, jak doufám, jakou nejen křivdu dělají Církvi svaté všickni ti, jenž ji z toho viní, což právě proti vůli a učení jejímu jest; — ukázal jsem ale i spolu, jak *zisknými* jsou ti tak zvaní *nezištní ochran-*cové a zastavatelové potlačeného člověčenstva, když věci nadávají, kteréž buď nerozumí neb naschvál překrucují, aby jen ohavnou a neslušnou se zdála. —

Poštětilo-li se mi jen poněkud upřímné mé před-sevzeti, očistiti od lživé a hanebné urážky drahou matku, Církev svatou, za šťastného se pokládám; co se však urážky naši osobní týče, trpme ji zmužile, hledíce jen na to, by nebyla zasloužená; potom dle slov Páně: „Blahoslaveni jsme, když nám zlořečiti budou, a (budou) protivenství činiti a *mluviti o nás všechno zlé, lhouce* pro něj: rad-nujme se a veselme se; nebo odplata naše hojná bude v nebesích.“ Mat. V. 11, 12.

Jak se má kněz vzhledem na svou pověst zachovati.

Kým praví lidé býti Syna člověka?
Mat. 16, 13.

Ich lehre mich an nichts, und laß' die Leute kügeln,
Wer kann denn Jebermann das Iose Raul verriegeln;
Man kann nichts bess'rs thun, als wenn man d'rüber
lacht,
Dann haßen sich die Leut' vergebens Müß' gemacht.

Potkáváme se zde s dvojí moudrostí, jejíž rozsudek si zpřímá odporuje. Věčná moudrost Boha Otce, Pán a Spasitel náš, Kristus Ježíš, ptá se učenníků svých: *Kým praví lidé býti Syna člověka?* Tohoto světa moudrost ale dí hladkými slovy, že si pověsti své nevšímá, a vše-cko, což lidé mluví o ní, že v zhýralý obrací posměch. Vímeť, že dobře bylo Kristu Pánu povědomo, za koho byl od lidí pokládán, ježto znal mínění každého člověka: a předceť se tázal, řka: *Kým praví lidé býti Syna člo-věka?* t. j. jaká jde o mně mezi lidem pověst? Tato otázka nebyla zajisté bez příčiny. Jedno zajisté chtěl Pán Ježíš dáti svatým apoštolům příležitost, aby slavně vyznali pravé Božství jeho; za druhé pak chtěl nás po-

naučiti, abychom si toho všimli, co i o nás věřící lid soudí, jaká jde o nás mezi ním pověst. Pokynutí a naučení toto ale nedal nám Kristus z té příčiny, abychom se zalibili světu, nébrž abychom poznávali, velikou-li čili malou mezi lidem důvěru máme. S jak velikými překážkami zápasiti jest duchovnímu pastýři, netěší-li se z důvěry mezi lidem, jasně poznáváme z příkladu svatého Pavla. Že tento veliký apoštol národů před svým obrácením Kristu se protivil a jeho Církev vybojovával, proto neměl po svém obrácení tak dlouho žádné důvěry, a tak dlouho nemohl nic dobrého působiti, dokud se lid o upřímnosti jeho nepřesvědčil. Když v Damašku hned kázal Krista ve školách, dokládají skutkové apoštolští, že se *divili náramně všickni*, kteříž jej slyšeli; čímž se dává na rozum, že toho nemohli pochopiti, kteráko se Šavel z protivníka křesťanské víry najednou hajitelem jejím stal; nepodotýká se ale, že by byl kdo na jeho slovo uvěřil, a vyznal s ním křesťanskou viru, jakož toho máme příklad po kázání svatého Petra. Skut. 2, 41. a k. 4, 4. Když pak napotom přišel sv. Pavel do Jerusalema, svěděl skutkové apošt., že se *pokoušel* přijíti k učenníkům, ale že se *ho báli všickni, nevěrice*, že by byl *učenníkem*. 9, 26.; kdyby pak mu nebyl sv. Barnabáš slavné svědectví dal, byl by měl i k svatým apoštolům nesnadný přístup. Když pak napotom zázračně obrácení jeho v známost přišlo mezi lidem, byl ovšem vyvolenou nádobou, aby nosil jméno Páně před pohany a před krály a před syny Israelskými; jak si ale na dobré pověsti a na důvěře mezi lidem zakládal, poznáváme z toho, že nechťěje užívatí daného sobě práva, požadovati výživy od věřícího lidu, rukou prací chleba vezdejšího sám sobě dobýval, že se vsude podstatně hájil, kdež falešnými proroky zlehčeno bylo jeho jméno; a že se výslovně vyjádřil, řka: *Mnohem lépe mi jest umříti, než aby kdo chválu mou vyprázdnil*. 1. Kor. 9, 15. Svědomitě-li toho všeho uvažuje kněz, a zvlášť duchovní pastýř, neřekne dojista: *Nezáleží mně na tom docela nic, jaká jde o mně mezi lidem pověst*. A byt i také světský člověk dle mnohem lepšího přísloví, než

ono svrchu dotčené jest, sebe samého těšil, řka: *Conscia mens recti famae mendacia ridet*: ani tenkrát se nebude smáti kněz, vida, že ztrátou pověsti dobré trpi zároveň ztrátu důvěry mezi lidem; a nedostává-li se mu důvěry, že buď málo anebo docela nic dobrého působiti nemůže, an se lidé zpěčují přijímati naučení a radu od něho. Nebude se tedy kněz řídit dle moudrosti tohoto světa, kteráž jest bláznovstvím u Boha (1. Kor. 3, 9.), nébrž pilně si bude všímati, jaká jde o něm pověst. — Důležité jest ovšem pro kněze, aby věděl, jak lidé o něm smýšlejí, to není ale ještě všecko. Má-li při tom hledati cti a slávy Boží, má-li při tom hledati i svého i osadníků svých spasení: potřebi jest, aby zároveň nepřehlednul, jak se zachovati má,

1. Když jde o něm pověst dobrá, a

2. Když jde o něm pověst zlá.

1. *Kým praví lidé býti Syna člověka?* lázal se Kristus: a tak se i my sami o sobě dotazujeme; ptejme se, jak lidé o nás smýšlejí, jak o nás mluví, jakou máme mezi nimi pověst; a nechceme-li se tázati, tím bedlivěji mějme na to zřetel, v jaké vážnosti u lidu stojíme. Ptáme-li se, neptejme se lidí takových, o kterýchž nejsme docela ujištěni, že nám pravdu pověditi mohou a chtějí. Pán Ježíš se také neptal ledakohos, nébrž ptal se upřímných a důvěrných sv. apoštolů, kteříž mu ani pochlebovali, ani se ho nebáli. Když pak se od upřímných a nebázlivých lidí dovíme, že jde o nás pověst dobrá: napotom *silně šetřme těch, kterýmž jsme se zalíbili; zpytujeme pak zároveň spravedlivě a přísně sami sebe, zasluhujeme-li té pověsti dobré čili nic.*

Honor in honorante. Vychvaluje-li kněze ta třída lidu, kteráž sama jest pověsti pochybné, anebo aspoň kteráž z hledišť křesťanského není chvály hodna: nezakládej si kněz pro svou osobu na jejich důvěře docela nic. Neboť zalíbil-li se vlažným anebo dokona špatným křesťanům, chvála jeho jest vlastně potupou, ježto upadá v podezření, že se jim podobá svobodomyslností u víře, a lehkovážností vzhledem i na Boží i na církevní Zákon.

Avšak tato chvála jest jenom tenkrát hanou, když se ten kněz jiným upřímným a horlivým křesťanům v osadě nelíbí. Váží-li si ho ale i ti, jenž jsou živi dle srdce Božího, a není-li při tom možná ani těm odepřítí mu důvěry a vážnosti své, jenž sami chvály hodni nejsou: tenkrát si na tom kněz mnoho zakládá, pro sebe ovšem ne, nébrž ku prospěchu těch lidí samých. Neboť an mu důvěry a vážnosti odepřítí nemohou: nezavrou mu ani dvěři ani srdci svých, a když si bude opatrně počínati, získá je Kristu: ze svobodomyslných učini pravověřící, a z lehkomylných učini svědomité křesťany. Je-li pak duchovní pastýř ujistěn důvěrou lidu právě nábožného, ucházej se na všecken způsob o důvěru a vážnost těch, jenž ji sami hodni nejsou. Bohu žel! právě toto se vždycky a všude neděje. Nejednou jsem slyšel od toho onoho duchovního pastýře, na otázku, jak se svými osadníky vychází: „Vycházím se všemi dobře, ale s tím a s tím nemám a nechci mít docela nic: poněvadž nechodí do kostela, doma vede nepořádný život, dítky posílá nedbale do školy, a chodí-li kam k sv. zpovědi, to také nevím.“ Každému takovému jsem ale odpovídal: „Bratře, právě toho byste měl sobě více všímati než ostatních. Ten jest nemocen a ovce bludná. Vy jste ale zde od Boha ustanovený duchovní lékař a pastýř, a nepochybuji o tom ani dost málo, že *chcete* následovati příklad Páně; rozpomeňte se tedy, prosím, že řekl tentýž nebeský náš mistr: „Nepřišel jsem hledati spravedlivých, ale hříšných; zdravít nepotřebují lékaře, ale nemocní;“ a že co dobrý pastýř nechal devadesáti devíti na poušti, a hledal té, kteráž zahynula, tak dlouho, až ji našel. Bratře, to byste i vy měl tak učiniti; neboť i z těchto nemocných a bludných budete jednou Bohu skládati účet.“ — Ó jak blaze bylo by každé osadě, kdyby její duchovní pastýř věrným a horlivým byl následovníkem Pána našeho Ježíše Krista! Když by pak napotom nábožní osadníci mluvili jako jedněmi ústy: „Buď Bohu chvála, to máme otce duchovního, kterýž neunaveně pečuje o spasení naše!“ — a bývali Zacheové a Magdalény kdyby pravili o něm: „Bůh mu to zaplat, ten nás obrátil na víru, ten nás přivedl na

cestu pravé kajicnosti!“ — takováto pověst by stála za něco. *Honor in honorante.*

Dejme pak tomu, že jsou nábožní osadníci spokojeni se svým duchovním pastýřem, a že za jeho zprávy přišel mnohý k poznání pravdy, a na pokání se dal: nepřestávej na tom ještě duchovní pastýř, nébrž zpytuj sebe samého s velikou přísností, zasluhuje-li tě chvály, kteréž se roznáší o něm, čili ji nezasluhuje.

Shledává-li na sobě sám po nej přísnějším rozsouzení, že té dobré pověsti jest hoden, ježto mu svědomí samo svědectví dává, že nikomu svým vědomím neubližil, nikoho svou vinou nepohoršil, že každému bez přijímání osob ochotně sloužil, že vykonával *všecko*, což mu svatá povinnost ukládá, že lámal chléb života dospělým, a maličké že přikájel mlékem svatého Evangelium, že nešetře pohodlí svého, nemocným přinášel útechu nebeskou, a nmírajících že posiloval na cestu do věčnosti; že utvrzoval, což bylo mdlého, že léčil, což bylo neduživého, což zlamaného, že uvazoval, což zavrženého, že přiváděl nazpět a hledal, což bylo ztraceného (Ezech. 34, 4.); že byl okem slepému a nohou kulhavému, že byl otcem chudých, a srdce vdovy že potěšoval, že se oblačel v spravedlnost, a soudem svým že se odíval jako rouchem a korunou (Job 29, 13—16.), že horlil pro čest a slávu Boží a pro spasení svěřeného sobě lidu, důvěrně volaje se svatým Františkem Xav.: *Da mihi animas, Domine, cetera tolle tibi* —: tenkrát se ovšem může těšiti z pověsti dobré, nezapomínej ale při tom nikdy, kdo jest vlastně původem a základem této jeho chvály. Kdyby Hospodin nebyl osvěcoval jeho rozum světlem pravdy své, a kdyby nebyl zahříval jeho srdce ohněm své lásky, nic by nebyl mohl učiniti. Protož se láže sv. Pavel, řka: „Co máš (ó člověče), čehož jsi (od Boha) nepřijal? Pak-li jsi přijal, proč se chlabiš, jako bys nepřijal?“ (1. Kor. 4, 7.) A opět: „Rozdílné milosti jsou, ale týž Duch; rozdílná posluhování jsou, ale týž Pán; a rozdílná působení jsou, ale týž Bůh, kterýž působí *všecko* ve všech.“ (1. Kor. 12, 4—6.) Požívá-li tedy duchovní pastýř mezi lidem pověsti dobré: pochází

mu z toho radost ovšem, avšak díky z toho vzdávej nej-svrchovanějšímu Otci v nebesích, kterýž to všechno působil skrze něho; ostatně pak nechtěj sobě připisovati žádných jiných zásluh, jediné leč že obětované milosti Boží se neprotivil, ale svědomitě že jí užíval. Neboť jediné tenkrát jest něco kněz, když při všem, což dobrého koná, nehledá sebe samého, nébrž jenom Krista Ježíše, sic by náležel jednou do počtu těch, o nichž dí Kristus Ježíš: „Amen pravím vám, vzalít již odplatu svou.“

Jakž ale nelze knězi, aby zásluhu pověsti dobré připisoval sobě samému, tak není radno, aby si na ni příliš mnoho zakládal, ježto mu není povědomo, jak se mu naposledy svede. Neboť náklonnost a přízeň lidu jest velmi nestálá a nejistá, an se řídí často větrem pomluvy a lichého zdání. Jak nejistá jest lidu přízeň, nejlépe viděti jest v životě svatého Pavla. Přišel sv. Pavel se sv. Barnabášem do Lykaonie, do města Listry, kázal tam sv. Evangelium, a uzdravil nemocného, jenž na nohy sedával, chromý jsa z života matky své, a kterýž nikdá nebyl chodil. Vidouce pak zástupové, co učinil sv. Pavel, pozdvihli hlasu svého, řkouce: „Bohové podobni lidem sstoupili k nám —“ a hned jim chtěli obětovati. Měť zajisté co dělali sv. Pavel, aby tomu zabránil. Zatím ale přišli někteří židé z Antiochie a z Ikonie, osočili svatého Pavla: a hle, tentýž lid, kterýž mu chtěl ráno jako Bohu obětovati, kamenoval ho na večer. Bůh pak ho na živě zachoval. — Přišel svatý Pavel a pomocník jeho Silas do Filippi, i zde kázal Krista s velikým prospěchem, a získal si velikou přízeň lidu. An ale zbavil sv. Pavel jednu děvečku ducha nečistého, kterýž budoucí věci předpovídaje, hospodáři jejímu znamenitý užitek přinášel: zbouřil tento hospodář, zbaven jsa hanebného zisku, celou obec proti svatému Pavlovi, — a tu byl i sv. Pavel i pomocník jeho Silas metlami mrskán. — I v Thesalonice obrátil sv. Pavel mnoho lidí na viru, a tím si naklonil celé město: za krátký čas ale byl úkladem některých závistivých židů všeliké důvěry této zbaven, a tu se zbouřilo město proti němu. I v Korintu si získal sv. Pavel srdce mnohých: a nakloněná srdce Korinthských

učinila mu na konec to největší protivenství. Nejinak to bylo v Efesu a na mnohých jiných místech. Jak se ale vedlo svatému Pavlovi, podobně se může vésti také nám, a to nejspíše tenkrát, když bychom se museli postavili na odpor nespravedlivým žádostem mocných hříšníků. Netěšme se tedy nikdy příliš z pověsti dobré, nikdy si příliš mnoho na ní nezakládejme: nevímeť, kdy utrhačný člověk nabrousí jazyka svého proti nám, a jak ošemetné lsti užije, aby pokálel našeho dobrého jména. — Nemůžeme-li si mnoho zakládati na pověsti dobré, an ji zbavení býti můžeme vinou zlého člověka: tím méně si na ní zakládejme, an ji můžeme zbavení býti svou vlastní vinou, svým vlastním hříchem. Ai, učený Origenes stal se naposledy modloslužebníkem, Tertullian upadl v bludařství, Sapricius, blizek jsa koruny mučednické pro jméno Páně, nesmířenlivý ale chovaje hněv v srdci svém, zbaven byl milosti Boží, a zapřev Krista, veliké dal pohoršení. Takť se, Bohu žel, nejednou stalo, že duchovní pastýř mnoho let zpravuje osadu s velikou slávou, naposledy s pohaněním odejiti musel. To se ale nejspíš přihodilo tomu, kohož se pro dobrou pověst chytal duch pyšný. Pamětlivi tedy jsouce slov sv. Pavla: „Kdož stojí, hleď, aby nepadl“: zachovejme v největší slávě největší pokoru.

A dejme tomu, že by naše spravedlnost žádnému utrhači nestála v cestě, anebo že by utržka jeho u lidu nedocházela žádné víry; a na druhé straně že bychom se sami svou vlastní vinou nikdy nezbavili počestného jména: ani tenkrát si příliš mnoha na dobré pověsti nezakládejme. Dobře sice jest, libíme-li se lidem: libíme-li se ale již touže měrou nejsvětějšímu Hospodinu, to jest docela jiná otázka. *Komu jest mnoho dáno, od toho bude mnoho požádáno.* Čím více se tedy těšíme ze spokojenosti lidu, tím více se rozhojňujeme v díle Božím, aby snad jednou nepožádal od nás Bůh víc, než jsme skutečně vykonali; tomu pak, kterýž by nás, třeba sebo upřímnějším srdcem chváliti chtěl, odpovězme: „Co jsem já proti mnohým svatým a vyvoleným Páně? Jestli pak oni se pokládali za nedokonalé, za veliké hříšníky, jestli

se i oni lekali Božího soudu, s velikou bázni a třesením spasení své kovájíce: co mám já teprva říci, an jsem nádoba porušitelná? Vyznal-li sv. Pavel, řka: „Ničehož sobě nejsem vědom, v tom ale ospravedlněn nejsem: kdož pak mne soudí, Pán jest —: kterak bych teprva já bídný člověk přijmouti mohl lidskou chválu, an mi není povědomo, že mne i Bůh pochválí? Uznání spravedlivých lidí jest mi sice utěšeným svěděctvím, že jsem nastoupil cestu přikázání Božích; ostatek ale jsem tím docela jist, že mé dílo ještě není dokonáno, poněvadž mne Bůh ještě na světě nechává. I to jest na povážení: pracoval-li jsem po dnes na spasení jiných, není má přece povědomo, pracoval-li jsem touže měrou na spasení svým vlastním; a to bych jistě pronesl, kdybych tomu dopustil, by mne lidská chvála zaslepila. A co by mně to potom bylo platno, kdybych byl za živa chválen, kdyby ale moje jméno z knihy života bylo vymazáno? Počkám tedy, až mne pochválí Pán, jeho chvála bude mítí platnost věčnou!“

Tak se zachovej kněz při dobré pověsti, praví-li mu svědomí, že skutečně vykonal ten onen dobrý skutek, za jehož příčinou se o něm chvála mezi lidem roznáší. Což ale má činiti, dobrá-li jde o něm pověst, a svědomí mu praví, že jí nezasluhuje? — Má-li odpověď býti jasná, potřebí jest, abychom rozeznali, připisuje-li se mu cos dobrého, čehož ani učiniti nemohl, čili se mu přisuzuje taková vlastnost, kterouž by sice do sebe mítí měl, ale kteréž svou vlastní vinou do sebe nemá.

Stalo se nejednou, že pokládali jsou lidé toho onoho kněze za divotvorce: poněvadž někteří nebezpeční nemocní, zaopatření jsouce od něho, ozdravěli; anebo za proroka: poněvadž se naplnila mnohá věc, kterouž byl z příčin zcela přirozených předpověděl. Že si žádný rozumný a svědomitý kněz takovéto nezasloužené cti osobovati nebude, a že přítkne uzdravení nemocného jedině svátostí, kteréž s silnou věrou přijal, a naplnění předpovězení svého že vyloží z příčin docela přirozených, jak je na počátku již nahlížel: vyplývá samo sebou; poněvadž ale takováto, ač tichá důvěra slibuje mnohý zisk

mohl by se mnohý, ovšem nechvalílebný sluha Církve tím dát oslepiti, by takovýmto nešlechtným způsobem těžil. Však věz ten a takový, že zlé užívání lehkověrnosti lidské tím spíše přijde na jevo, čím více láká k liché důvěře; a samo sebou se rozumí, že naposledy stihá toho tím větší pohanění, čím větší se mu děla sláva. Svědomitý kněz bude pamětliv, jak se v podobné případnosti zachoval sv. Jan křtitel, když ho vyslanci z Jerusáléma pokládali za Krista anebo za Eliáše. Neosobil si té slávy, kteráž mu nenáležela, nébrž vzdal ji tomu, jehož byl předchůdcem, a odkázal k němu ty vyslance.

Což ale učiní kněz tenkrát, připisují-li se mu vlastnosti dobré, kteréž by ovšem do sebe míti měl, avšak, Bohu žel, nemá? U př. že jest nábožný, milosrdný, horlivý u vykonávání povinností svých atd. Tenkrát se dej bez odkladu na pokání, aby té nezasloužené chvály skutečně zasluhoval. Tajného nezůstane nic, všechno přijde svým časem na jevo: a napotem by ho následovala větší hana, když by se ukázalo, že ho lid pokládal za hodnějšího, za spravedlivějšího, za nábožnějšího, než skutečně jest. Rozpomeň se každý z nás, jak se naposledy zvedlo těm dvěma starcům, kteříž nevinnou Sussannu nařkli a k veřejnému soudu pohnali co cizoložnici. Všechn lid je měl za spravedlivé, a proto jim uvěřil na pouhé slovo, nežádaje ani jakých důkazů: když ale přivedl Hospodin nešlechtnost jejich na jevo skrze Daniela, obrátila se najednou všechna důvěra a vážnost lidu v ten nejprudší hněv. Při tom ale věz každý takovýto kněžský tajný hříšník, že přijde-li jeho pokrytství na jevo, že se nejen jeho sláva stane tím největším pohaněním, alebrž že zároveň dá mnohým, jenž slabi jsou u víře, veliké pohoršení, kterýmž trpí napotom veškeré duchovenstvo. Nechce-li tedy uvrhnouti na sebe kněz kletbu, kterouž vyřknul Pán u sv. Mat. 18, 6., a nechce-li veškeren duchovní stav uvrhnouti v podezření: neodkládej s pokáním, aby skutečně byl tím, začez ho lid pokládá.

A kdyby se také někomu podařilo, požívati nezasloužené cti a vážnosti lidu po všechn čas vezdejšího

života, ani to mu nic není platno, an se všickni dostavíme k přísnému soudu Ježíše Krista, kterýž nemůže býti žádným zdáním podveden a oklamán. Přijdouť zajisté nejedni v onen veliký a slavný a hrozný den, a řeknou: „Pane, Pane! zdali jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém zlých duchů nevymítali, a v tvém jménu divů mnohých nečinili?“ Ale vyzná jim Pán, řka: „Nikdá jsem vás neznal; odejděte ode mne, kteříž činíte nepravost.“ Mat. 7, 22. 23. Kdožkoli tedy nezaslouženě požívá slavného jména, tím více na pokání se dej, aby se jeho sláva časná nestala pohaněním věčným.

Však lidé nejsou příliš nakloněni, poctivě o knězi smýšleti a mluvit, ale tím více nesou se k tomu, aby jeho čest co možná uváděli v lehkost. Potřebi tedy jest, abychom všemožně ohledali, jak se má zachovati kněz, když o něm jde pověst zlá.

2. Zlehčuje-li se dobré jméno kněze, musíme opět hlavně na to obracet zřetel: zasluhuje-li toho, čili nezasluhuje?

Byl-li tím vinen sám: stalo se to zas buď nedbalostí u vykonávání svatých povinností jeho, anebo zlým příkladem.

Byl-li kněz nedbalý u vykonávání svatých povinností svých, a tím o důvěru a vážnost u lidí přišel: považuj této nespokojenosti lidu za zapomenutí Boží, jakož dáno jest v zjevení svatého Jana angelu cirkve Efeské a Pergamenské a Tiatirské a Sardinské a Laodicenské. (Zjev. 2. a 3.) Lépeť ale jest, napomíná-li Hospodin takového buď ocháblého aneb nejápného kněze nespokojeností lidu, než aby ho napomínal ústy biskupa. Vezme-li si to kněz k srdci, a stane-li se horlivějším: budou osadníci toho svědkové a řeknou: „Náš duchovní pastýř byl sice za nějaký čas nedbalým, ale nyní si na něho stěžovati nesmíme; zůstane-li tak, budeme moci s ním býti spokojeni.“ Kdyby si ale reptání lidu nevšímal, a nechal té věci tak dlouho, až by se vnesla na něj žaloba k jeho představeným: potázel by se na všechen způsob se zlou. Kdyby se obhájil tak, že by žalobníci nedošli sluchu: ušel by sice domluvy, ale tím více by

odvrátil srdce lidu od sebe; a co by napotom prospěl té osadě, kdyby v ní neměl žádné důvěry? Kdyby se ale obhajoval proti spravedlivé žalobě: musel by buď všecko zapírat, anebo si hledati přátel, kteříž by tu celou při do mírnějšího stavěli světla. Obhajoval-li by se pouhým zapíráním: jak smí očekávati u lidu jaké víry, an se ukázal před ním co lhář? Ušel-li domluvy pomoci přátel: tím žalobníků o jiném nepřesvědčil, byť i ničehož proti němu nevyřídili; zastupitelům svým se ale zaprodal, kteříž znajíce slabou jeho stranu, všelijak ji budou zle užívat. Kdyby ale žalobníci sluchu došli: ai, jak jest zahanben před obličejem jejich! A byť i se napravil napotom, zůstává na něm lpěti skvrna i před lidem i před biskupem jeho. Před lidem: neboť se pravi: „*My* jsme na něj žalovali, a *my* jsme ho *přinutili*, aby byl u vykonávání ouřadu svého pořádnějším a horlivějším.“ Zasluhu toho budou tedy osadníci připisovati sobě, a ponevadž nechal duchovní pastýř přijíti na to, aby v spravedlivé věci byl žalován: právě tím zaval sám příčinu, aby byl v mnohých jiných věcech škádlen; a bývá-li opět žalován napotom u věci nejisté a nepravé: vždycky má těžké stání, an propadá v soud, na nějž ukazuje příslovi: *semel deprehensus, centies reus*. Zůstávat pak lpěti na něm skvrna i před biskupem, a to sice i tenkrát, když se polepšil: jedno, že biskupovi není tak lehce možná, aby se o jeho napravení úplně přesvědčil; dá-li ale dostatečné důkazy polepšení svého, předceť nevymůže, aby vina jeho byla docela vymazána. Bude-li se kdy jednati o povýšení jeho, byť to bylo i po kolika letech, dojde na osudné: *liber scriptus proferetur*. Bude tam sice podotknuto, že se napravil: není-li to již ale veliká skvrna, že musel žalobou a napomenutím, byť i sebe laskavější a právě otcovské bylo, přinucen býti k plnění povinnosti svých; bude-li se ale jednati o obsazení výnosného sic, ale velmi důležitého *beneficium*, kteréž požaduje horlivého a neunaveného pastýře: kdo to bude moci duchovní vrchnosti pokládati za zlé, když pamětliva jsou slov Spasitelových: *Poslední věci toho člověka budou horší než první* (Luk. 11, 26.) jiného tam dosadí, na němž

caeteris paribus nic podobného lpěti nebude? — Aí tedy, jak jest radno, aby si kněz lidu pilně všimal, a shledává-li v čem jakou vinu na sobě, aby z ticha se napravil sám, a nečekal na žádnou žalobu.

Není-li pak lid spokojen s vykonáním povinnosti kněze, poněvadž k nim není důstatečný buď pro svou tělesnou churavost, anebo že od Pána přijal jednu toliko hřivnu: žádej takový o přesazení na jiné místo, kteréž tolik tělesné a duchovní síly nepotřebuje. Pravda sice jest: *ultra posse nemo obligatur*; mám ale za to, že by se tím před Bohem a před světem ospravedlnil jenom tenkrát, kdyby již byl o takové přesazení žádal, a kdyby jeho žádost nebyla vyslyšena. Neboť *není-li mu možná*, aby pracoval na veliké osadě, zvlášť kdež mnoho co jednati jest s nevěrou, s bludem a s vykořeňováním starých zlých navyků: *to jest mu přede možná*, aby *upřímně vyznal svou nedostatečnost*, a prosil o přesazení. Takovéto vyznání a žádost nebude mu s necti, alebrž bude svědectvím útlé svědomitosti jeho. Co pak činí hospodář, má-li velikou polnost, kterouž ale pro nedůstatek potřebných peněz dokonale zastati nemůže? Prodává ji, a kupuje hospodářství menší, s kteréž býti může, dobře věda, že by se na velikém statku nendržel, nébrž zcela musel přijíti na mizinu. Proč pak nejedná touže měrou duchovní hospodář? a proč zůstává pro pouhé jméno anebo snad i pro výnosnější příjem na rozsáhlé vinnici Páně, byť to bylo i největší duchovní zkázu jeho osadníků? Z toho se neospravedlní. A zdalíž nám Čechům nedal právě v té věci náš svatý Vojtěch ten nejkrásnější příklad? Svatý Vojtěch nebyl sice slab ani dle těla ani dle duše, čehož zajisté jiným způsobem dokázal; když ale viděl, že s praotci našimi pro velikou jejich náklonnost k obyčejům pohanským ničeho nemůže svést: tlačil na to sám, aby jiný biskup na jeho místo byl dosazen, kterýž by, i zevnější moci opatřen jsa, více svaté bázně a vážnosti u nich si zjednal, a tak i duchovně jim více prospěl. A protož vstoupil ponejprv, jakž nám povědomo, do kláštera, a po druhé se obrátil na východ, aby pruským pohanům zvěstoval Krista, kdež i

mučednické koruny došel. Kdyby byl zůstal svatý Vojtěch ve svém vznešeném církevním důstojenství: nebyl by ani jiným ani sobě tolik prospěl; a protož jednal i svědomitě i velmi moudře, že opustil biskupskou stolicí, an viděl, že mu Čechové vypověděli poslušnost. Od-kazuji-li pak nedostatečného kněze na příklad svatého Vojtěcha, tím ho dojista neurazím. To zajisté neslouží nikomu k necti, radí-li se mu, aby raději pobožné lidi svým příkladem v pobožnosti zachovával, když cítí na sobě sám, že tolik způsobilosti nemá, aby bezbožné lidi k pravé pobožnosti přivedl, anebo velikým a mnohým duchovním potřebám té osady náležitě zadost učinil.

Docela pak jiná jest věc, přišel-li kde který duchovní pastýř do špatné pověsti, an dal na sobě zlý příklad. Každým zlým příkladem pastýře duchovního děje se v osadě větší anebo menší pohoršení. Co má tedy činiti ten, kdož tak nešťastný byl, že pohoršení dal?

Není-li to pohoršení veliké, t. j. není-li povědomo všechněm, a není-li nebezpečné dobrým mravům anebo svaté kázni vůbec; k. př. jevil-li kněz roztržitost při mši svaté, anebo nevlídně-li s kým naložil, anebo byl-li shledán při karbanu, anebo přestoupil-li meze stridmosti, a co těm podobného: měj se na pozoru, aby se bez odkladu a dokonale napravil. Lid bude sice jeho skutek za nějaký čas natahovati; když ale uvidí, že se kněz na pokání dal: přestane mluvit o tom, a posléze na to zapomene; zapomene pak rád, když zároveň shledá, že se ten kněz na jedné straně chrání hlučných společností, kde by se opět zapomenouti mohl, a na druhé straně, že s každým přívětivě a vlídně nakládá, že jest volno-služebným, a že hledí, aby co možná zvelebil veřejné služby Boží.

Bylo-li ale pohoršení větší, vyjma přestupku proti svaté čistotě: nejlépe učiní kněz, když se před těmiž lidmi k své chybě přizná, kterýmž to pohoršení dal. Krušná jest to ovšem rada, ale velmi prospěšná, kteráž nejednomu knězi získala na osadě větší důvěrnost a lásku, než jí dříve požíval. Uvedu ze života aspoň jeden příklad. V městě N. byli dva kaplani; k jednomu z nich

přišel dobrý přítel, kteréhož dovedl do hospody na víno. Popíjeli oba, až se oba znamenitě zapomněli. V tom čase ale byl ten kněz zavolán, aby mrtvé tělo k hrobu doprovodil. Nemoha zpřímá ani státi ani kráčet, ani srozumitelně mluvit, přišel do fary, prosil svého spolubratra, aby tu funkci vykonal za něho, sic že by jinak dal veliké pohoršení. — Tolik paměti předce zachoval. — Bohužel ale, spolubratr neměl ani tolik šetrnosti k osadníkům, ani tolik lásky k svému spolubratru, ba ani tolik vážnosti k Církvi Páně, aby ten pohřeb odbyl sám. Jediné, čímž se hájil, bylo vytýkáni, že se spoludruh častěji opíjí, že věděl, jaká povinnost na něj čeká, a že se tedy měl zdržeti. Ostatek ale, že mu to sloužití bude k napravení, když se v opilém stavu ukáže lidem. — Faráře nebylo právě doma, kterýž by tu věc náležitě zprostředkoval: a tedy nezbývalo ubohému jiného nic, než aby po dlouhém a marném prosení sám tu funkci vykonával. Vykonával ji ovšem, ale k velikému pohoršení přítomných i těch, jenž o tom slyšeli. Do večera panovala v celém místě ta největší rozhořčenost proti tomuto knězi, a již se ustanovovali všichni na tom, že žádný nepůjde na jeho mši svatou, a že jak se navrátí domů p. farář, že toho pohoršlivce na místě musí dát pryč, jinak že nepopustí. — Co ale učinil ten kněz druhý den ráno? Šel nejdříve do toho domu, z něhož byl ten pohřeb, a začal takto: „Pro Boha vás prosím, odpusťte mně, že jsem vám včera tak veliké pohoršení dal. Navštívil mne přítel, a já jsem z radosti nad jeho příchodem pustil s mysli, jaká povinnost na mne čeká, a za řeči jsem příliš hluboko nahlédl do sklenice. Když jsem ale od kostelníka byl zavolán: byl bych se ovšem raději viděl na místě toho nebožtíka, an jsem předhlídal, jak veliké pohoršení dám. An ale p. farář nebyl doma, zemřelý pak dle křesťanského způsobu předce pochován býti musel: nezbývalo mně jiného nic, než abych se ukázal v tom stavu, v kterémž mne žádný ještě neviděl, a v kterémž se ani sám do nejdelší smrti viděti nechci. Prosím vás ale, lidé dobří, pro křesťanskou lásku, pusťte ten můj včerejší zlý příklad mimo sebe, a nechtějte na mne žalovati: ai pro jedno přčinění,

kteréhož jsem již včera srdečně želel, byl bych do smrti zkažen, byť bych i sebe horlivější pokání učinil.“ An viděli, že tak skroušeně a upřímně mluví, měli s ním sami velikou útrpnost, a již mu v srdci svém odpustili. Když se ho ale tázali, proč druhého vel. pána o zastoupení nepožádal, a proč on za něj neodbyl ten pohřeb: odpověděl, řka: „Kolikrá! mne napomínal druhý p. bratr, abych byl opatrnější, sic že jednou veliké pohoršení dám: a Bohu žel, došlo na jeho slovo.“ Z této odpovědi šlo na rozum, že sice svého spolubratra o zastoupení prosil, ten ale že jeho prosby neslyšel. Tím větší pak měli s vinníkem útrpnost, an neslužebnost druhého kněze přikrýval pláštěm křesťanské lásky, a celé viny na sobě nechával. I slibili, že pustí všecko mimo sebe, jenom když žádný jiný nepozdvihne hlasu svého proti němu. — Kající kněz ale obešel téměř všecky, jenž byli na tom pohřbu, a obešel veliký díl města, mluvil všude s toutéž skroušeností a upřímností, všude opětoval svou prosbu, všude kryl svého spolubratra, a — všude shledal útrpnost, všude docílil také úplného smíření. Krušná to byla cesta ovšem, ale *confessio, et quidem sincera confessio initium justificationis*, a tím nejlépe odstranil dané pohoršení, ježto dal na sobě příklad veřejné kajivosti.

Chraňž Bůh každého z nás, aby se skrze něj takové anebo podobné pohoršení stalo; pak-li by se ale kdo uvedl takovým způsobem v pověst zlou mezi lidem: odhodlej se jenom následovati dotčeného bratra v pokání jeho, a buď tím docela ujistěn, že tímto ponížením nejlépe poslouží i sobě i pohoršeným. Poslouží sobě: odstraní pohoršení a shledá útrpnost; poslouží pohoršeným: dá jim příklad pravé pokory a upřímné kajivosti.

Pak-li by ale pohoršení bylo tak veliké, že by se ani takovýmto odprošením odstraniti nedalo: nejlépe učiní nešťastný, dobrého jména a důvěry zbavený kněz, když od sebe sám, a to hned žádati bude, aby daleko od téhož místa byl přesazen, a tam aby pokání učinil; anebo aby následoval příklad proroka Jonáše, řkoucího: „Vezměte mne, a uvrzte do moře, a přestane moře od

vás.“ Jan. 1, 12. Tím více pak povzbuzuj sebe, takový kněz ku pokání; neboť jestliže již soud lidu na světě jest tak hrozný: čím hroznější bude teprva soud Páně na věčnosti?

Vímeť pak ze zkušenosti, že zlé pověsti mezi lidem neujde kolikrát ani ten nejspravedlivější a u vykonávání svých svatých povinností ten nejhorlivější kněz. Tu napravím velebnému duchovenstvu docela nic nového; neboť všickni víme dobře, jak se vedlo již v starém Zákoně Moyžišovi a mnohým z proroků; víme, jak zlehčován byl náš Božský Spasitel; v jak zlé pověsti byli kolikrát svatí apoštolové, a jak se vedlo právě těm svatým Otcům, jenž byli ti nejprvnější sloupové Cirkve Boží v hájení křesťanské lásky a spravedlnosti. Následují-li ale kněz těchto svatých příkladů, a je-li neoblomitelnou příčkou nevěře a nešlechtnosti, právě tím se potkává s toutéž nenávistí, jako všickni hajitelové Božího a církevního Zákona, a proto se brousí o něj utrhační jazykové, aby ho zbavili důvěry, a tak aby mu svázali ruce, by dále konati nemohl své spasitelné dílo. O to se tu ale jedná, jak by se kněz důstojně a opatrně zachoval, když se nevinne zlehčuje počestné jeho jméno.

Přede vším vzdávej kněz Bohu díky, že ho milostí svou chránil toho, v čemž jest od lidu stíhán a skutečně nařknut; jakž ale vzdává Bohu díky za milostivou ochranu vzhledem na život minulý, pros ho zároveň i na budoucnost, aby dobrotivé ruky své od něho neodvracel, přemítaje na mysli u sebe sám: strašné-li to jest býti v pověsti zlé, ježto se předce v té věci neprovinil, čím by to strašnější bylo, kdyby byl svou vlastní vinou poskrvnil svého počestného jména. Mimo to rozvažuj nevinne zlehčený kněz: trpím-li v ohledu tomto nezasloužené pohanění, zasluhujít já v mnohém jiném ohledu. Ai, v mnohé věci jsem se přecínil, mnohou povinnost jsem pronesl, čehož oko lidské nedostihlo, což ale vševědoucímu oku Páně dobře povědomo jest. Nedbalost moje a přecínění ale zasluguje trestu, an spravedlnosti Boží musí na všecken způsob učiněno býti zado. Poněvadž jsem ale o to podnes nepeřoval sám, pe-

čoval o to Bůh, aby se stalo dokonalé vyrovnání. Buďtež mu tedy díky i v tom, že mne časným, ač s jedné strany nezaslouženým pohaněním vysvobozuje z věčného, s jiné strany zaslouženého pohanění v soudný den. Není-li si ale kněz s žádné strany povědom, že by jakého pohanění zasluhoval: tím více díky vzdávej Bohu, že zcela nevinně trpí s nebeským mistrem svým, kterýž pravil učedníkům svým, řka: „Jestliže hospodáře nazývali Beelzebubem: čím více domácí jeho.“ Mat. 10, 25. „Pamatujte na mou řeč, kterouž jsem mluvil vám: Není služebník větší než Pán jeho. Jestli že se mně protivili, i vám se protiviti budou. Ale tyto všecky věci učiní vám pro jméno mé, neb neznají toho, kterýž mne poslal.“ Jan 15, 20. 21. Radovaliť se zajisté svatí apoštolové, že *hodní učinění* jsou, pro *jméno Ježíšovo pohanění trpěti* (Skutk. 5, 41.): i raduj se tedy s nimi každý nevinně nařknutý a zlehčený kněz, věda, že každé rouhavé a potupné slovo, vyřknuté proti němu od lehkovážného a bezbožného lidu, svým časem bude drahým kamenem a vzácnou perlou v koruně slávy, kterouž jej ozdobí Kristus Ježíš.

Tak považuj té věci nevinný kněz vzhledem na svůj vlastní vnitřní život, dílem ku všestrannému napravení svému, dílem k utvrzení na cestě k úplné dokonalosti a dílem k svému potěšení. Poněvadž ale kněz, zvláště pak duchovní pastýř, veřejná osoba jest, kteráž ku blahu jiných působiti má, a jen tak dalece jiným prospívati může, pokudž se těší z jejich důvěry: nemůže a nesmí té věci zcela pouštěti mimo sebe, vidí-li, že zlehčením jeho počestného jména velikou trpí ujmu blahé a spasitelné působení jeho.

Přede vším hleď na to, kdo ti lidé jsou, kterýmž se nelíbí, a kteříž ho v osadě zlehčují. Jsou-li to lidé pověsti pochybné aneb docela špatné: nejlépe učini kněz, když jich mluvití nechá; neboť může býti ujistěn tím, že u hodných a vážných osadníků buď žádné víry nedojdou, anebo jestliže by jim také kdo z počátku uvěřil, že je třeba dost za krátký čas co pravé utrhače pozná, a žeť napotom se přivine s tím větší důvěrou k da-

chovnému pastýři svému, kterýž velikomyslně si nevámal hanebných utrhačů svých. Mimo to si hluboce vštěp do paměti a do srdce každý kněz staré, ale pravdivé příslovi: *Cum stercore dum certo: aut vinco aut vincor, semper maculor*. Jednej ale spíš dle rady sv. Pavla, řkoucího: „Lačni-li tvůj nepřítel, dej mu jisti, žízni-li, dej mu píti: tím budeš shromážděti uhlí řeřavé na hlavě jeho.“ (Řím. 12, 20. cf. Přisl. 25, 21. 22.) Mat duchovní pastýř hleděti, aby též utrhače své přivedl k poznání a ku pokání, a duše jejich aby získal Kristu Pánu. Nezáskal by jich ale, nepřivedl k poznání a nenapravil by jich, kdyby proti nim užíval práva svého, nébrž. by je tím více zatvrdil proti sobě, *an slabý vždycky považuje mocného za ukrutníka, užívá-li moci a práva svého proti němu, a to sice proto jenom, že mocný jest*.

Přišel-li pak nevinně duchovní pastýř v podezření zlé a v pověst špatnou před obličejem vážných osadníků: haj své cti a počestného jména, ale haj se v duchu křesťanské pokory a lásky, aby snad neopatrným a nezpůsobilým obhajováním sebe samého nevinnosti své nepokálel, což se již mnohokrát na světě stalo. Ai, vždyť se podezření podezřením neodstraňuje, potupa potupou se neočišťuje, hořkost hořkostí se neoslazuje, blud se bludem nepřivádí k jasnému poznání pravdy, nepřátelství nepřátelstvím se nemíří: nesmím tedy nedovolených, nekřesťanských užívati prostředků, chci-li dokázati nevinnosti své. Jak bychom se v té věci zachovati měli, vidíme zajisté na vzorním příkladu nebeského mistra svého, Krista Ježíše, kterýž se vždycky hájil pravdou, a to sice v duchu tichosti a trpělivosti. Když pravili o něm zákonníci a fariseové, že se rouhá, an řekl šlakem poraženému: „Doufej synu, odpouštějí se tobě hříchy tvoji,“ tázal se jenom: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?“ — a zázrakem dokázal, že má moc odpouštěti hříchů. Mat. 9, 2—7. Když ho Šimon v podezření vzal, že by nebyl prorokem, an dopustil, by se ho žena hříšnice dotýkala, nehněval se na něj, ale krásným podobenstvím ho poučil, že mu krivdu činí. Luk. 7, 37—47. Když ho veřejně zlehčovali knížata kněžská, řkouce: „Zdaliž

my dobře nepravíme, že Samaritán jsi a ďábelství máš“: pokojně odpověděl Pán, řka: „Já ďábelství nemám, ale Otci Otce svého, a vy jste mne neuctili.“ Jan 8, 48. 49. Taktéž se hájil Pán Ježíš u každé jiné příležitosti: zachoval myslí pokoj, pověděl pravdu, aniž urazil těch, kteříž ho nařkli. Nejinak hájil svých apoštolů, když viněni byli, že v sobotu trhají klasy (Mat. 12, 1—8.), že nezachovávají ustanovení starších, že neumytýma rukama jedí chléb (Mat. 15, 1—9.), a že se neposti tak často, jako učenníci Jana křtitele. (Mar. 2, 18—22.) Dle téhož příkladu se hájil sv. Pavel, an u Korinthských byl osočen od falešných proroků (1. Kor. 4, 9—15. a 2. Kor. 11, 19—33. a 12, 1—6.); hájil se pravdou, neřekl ale nic protivného, urážlivého těm, kteříž ho brali v podezření.

Dle těchto příkladů se hájil i obhájl roku 1832 jeden horlivý duchovní pastýř, slavné paměti Ant. B . . r, an dle obecného, bludného mínění lidu tenkrát upadl v podezření, že se připojil k jeho travičům. Domnění toto padalo tenkrát na duchovenstvo, že dle nařízení politických ouřadů pro umenšení cholery čistilo v kostelích vzduch chlorem či solíkem, a že radilo lidem, by totéž činili ve svých příbytcích. Užívání chloru ale cholery neodvrátilo, od sprostého lidu se ale právě tomuto prostředku k vyčištění vzduchu připisovala ona zhoubná nemoc — a: duchovenstvo padlo v to zlé podezření. — Bylo to na den nejsvětějšího jména Ježíš, kdež jindá býval hojný zástup lidí k sv. zpovědi, nepřišel toho roku ani jeden. Duchovní pastýř přišel dvě hodiny před první mši svatou do kostela, posadil se do zpovědnice, a čekal, brzo-li kdo přiklekně. Když ale celou hodinu již nadarmo čekal, znamenal, že v tom musí býti nějaká příčina. Vstal tedy, a navrátil se do sakristie, jevil nehluboké udivení kostelníku; pozoroval ale spolu na něm, že by mu ta příčina mohla býti povědoma. I tázal se, co by to bylo; kterýž odpověděl, řka: „Lidé se bojí přistoupiti k svatému přijímání, aby otrávení nebyli. Já to vymlouval mnohým, nedošel jsem ale žádné víry.“ I sečkal tedy duchovní pastýř, až se lid shromáždil na

služby Boží, a tu vstoupiv přede mši svatou k oltáři, oslovil přítomné takto: „Duchovní synové a dcery mé, velice mne srdce bolí, že ke mně, k svému duchovnímu otci, žádné důvěry nemáte, a že mne pro pouhé zdání některých nerozumných, jakž jsem před chvílkou od kostelníka slyšel, v to nejhorší podezření berete, jako bych se chtěl státí vašim travičem. Proto prý také nepřišel dnes ani jeden z vás k svaté zpovědi, dnes, ježto jste jiná léta u velikém množství v tento slavný den plnomocných odpustků dojiti hleděli. Kdo vám to nalepil na rozum, že bych se já na vás chtěl dopustiti takového hříchu? a jak jste mohli tomu uvěřiti? Kdybych k vám byl přišel teprva včera, a kdybyste mne neznali: bylo by to zlé od vás, neznámého člověka bez příčiny bráti v podezření, že jest travičem a vrahem; jsem ale u vás již jedenáct let, a tu doufám, že jsem vám za ten dlouhý čas dosti důkazů dal, jak mně vaše tělesné i duchovní blaho na srdci leží. Nemáte-li tedy více věřiti mým skutkům, než pouhé nedokázané řeči nemoudrého a bázlivého člověka? Nenapomínal jsem vás již před vánočními svátky, jak máte pečovati o své tělesné zdraví zachováním čistoty v pokrmu a křesťanskou střídmosti? A zdali se právě ti nerozstonali a neumřeli na tu nemoc, kteříž mé otcovské rady neposlechli? Dobře-li jsem ale každému radil, zvláště v tomto smutném čase Božího navštívení: kdo mně smí říci, že bych byl jakou jedovatinou v kostele kouřil, anebo kouřiti rozkázal? anebo že bych jakého jedu přimichoval do nejsvětější svátosti oltářní? Kdyby tomu bylo tak: zdali bych já sám nemusel býti otráven, ježto jsem nejbliže tam, kdež se kouří, a ježto ta hostie, kteráž ke mši svaté ustanovena jest, na těchže hostiích spočívá na oltáři, kteréž se podávají napotom věřicimu lidu? To předc vidíte na své vlastní oči, a protož věřte aspoň víc svým vlastním očím, než zpozdilým řečem. Nedůvěra vaše mne bolí, té jsem si za všecku upřímnou práci svou v 11 letech na vás nezasloužil; urazili jste ale mnohem více Boha, a s tím se hleďte smířiti. Aby vám ale odpustil Pán Bůh, jakož já vám nyní již ze srdce odpouštím: připravte se hned při-

ští neděli k svaté zpovědi a ke stolu Páně.“ — A to pomohlo: osadníci učinili, jakž jim duchovní pastýř nařídil, a přesvědčili se, že mu prvé činili velikou křivdu.

Blaze duchovnímu pastýři, může-li se na své dobré skutky odvolati, kteréž ku prospěchu osadníků svých vykonal: skutkové mají vždycky větší víru, než pouhá řeč, byť i mnohými svědky potvrzena byla. — Neprospěje-li ale ani to, aby duchovní pastýř ztracené důvěry opět nabyl, ač byla nevinnost jeho podstatně dokázána, a nechce-li se ten rozpor ani během času, ani novými zásluhami duchovního pastýře vyrovnati, protože tomu v cestě stojí tvrdošíjná bezbožnost mnohých, jenž se nechtějí přiznati k své učiněné křivdě: nejspasitelněji učiní ten duchovní pastýř, když dle rady Spasitelovy setrese s nohou svých prach (Mat. 10, 14.), a když opusti ty nevděčníky. Kdyby mezi nimi zůstal, uškodil by i sobě i jim. Uškodil by sobě: proto že by se zbavoval sám svatého pokoje, kteréhož by při svých zásluhách na jiném místě snadně dojiti mohl, a proto že by si ukracoval věku svého. Uškodil by ale i těm osadníkům: poněvadž by jim jsa na očích, příležitost zavdával, by v převrhlosti své množili počet svých hříchů. Odejde-li ale od nich, polehčí sobě, an si ho jiní lépe budou vážiti; a zatvrzelec poznají napotom, koho ztratili, a snáze se káti budou. Kdyby pak duchovní pastýř takovýmto přesazením ve svých příjmech měl býti zkrácen: netřeba mi dokazovati, že svatý pokoj již sebou sám vzácnější jest, než tisíce příjmů, a že Kristus Ježíš za každé takové zkrácení přehojnou bude náhradou.

Z pastýřského života.

Ženil se jeden katolík, a bral si nevěstu nekatolickou. Proč si bral takovou nevěstu, ač byl horlivý a v náboženství dobře vycvičený, nepatří sem; a že jeho duchovní pastýř na jevo dal svou nelibost, a že mu potřebné naučení dal, když nechtěl od předsevzetí svého

upustiti: rozumí se samo sebou. Přistoupíme raději hned k věci, pro kterouž ten pád sdělujeme.

Nevěsta nekatolická bydlela na jině, a to sice vzdálené osadě. Tázalť se ženichův farář, kde chce býti oddán; kterýž odpověděl, že v katolickém kostele toho místa, kdež nevěsta bydlí. Dovědév se o tom pastor, poslal před časem ke katolickému pastýři místa nevěstina záповěd, by se oddávati neopovažoval, ježto není ani ženichovým ani nevěstiným farářem; jimž dle nejnovějších zákonů skutečně není. Přišel ženich v kopulační den k faráři místa nevěstina, přinesl objetné povolení k sňatku manželskému, oba křestní listy a list prohlásek od svého faráře; a poněvadž nebyl plnoletý, byl otec jeho přítomen, by otcovské povolení své dal. Nevěsta ale nepřinesla list prohlásek od pastora. Poněvadž tento list scházel, a poněvadž mimo to výslovná záповěd pastora v cestě stála: nemohl ovšem farář místa nevěstina oddávati; svatebníci ale nechťeli dalekou vážit cestu k faráři ženichovu, poněvadž bylo již mnoho na čase před polednem. Kdyby pak byli tam také byli šli, nebyl by ani ženichův farář bez prohlásek od pastora mohl oddávati. Usnesli se tedy na tom, že půjdou k pastorovi, aby je ten oddal. Slyše o tom farář místa nevěstina, navrátil jim sice objetné povolení i oba křestní listy, ale list prohlásek ženichových zadržel za sebou, a poslal ho zvláště faráři ženichovu nazpět. Ženichův pak otec, hněvaje se, že má jeho syn býti oddán od pastora, nešel na svatbu. Pastor ale oddal. Dovědév se o všech věcech farář ženichův, prohlásil to manželství za neplatné, předložil pastorovi, čeho se dočínal, an neplnoletého bez dovolení otcova a bez prohlásek jeho faráře oddal; a hrozil mu žalobou, nevydá-li mu hned všechny listiny. Pastor je poslal, a potom se stala konvalidací v kostele faráře ženichova.

Dobře bylo, že se ta věc napravila aspoň tak, a že potom nečinil pastor žádných překážek, an byl sám v dvojí hrubé chybě proti zákonům postižen. — Aby ale v podobných případech pastorům se nedala žádná příležitost, by mohli překážky činiti faráři místa nevěstina;

vzkaž ženichův farář pastorovi, že pošle faráři místa nevěstina delegaci, a posli ji skutečně se všemi ostatními přílohami: a potom může farář místa nevěstina odváděti, byť nebyl farářem ani jednoho ani druhého z těch snoubenců.

Literatura.

Nedělní a sváteční kázání od Prokopa Ondráka, děkana Příbramského. V Praze 1852. Tisk arcibiskupské knihtiskárny v Seminári. Nákladem Jana Musila. Sešitek 1., archy 4; každý sešitek stojí 12 kr. stř.

Kázání důstojného p. spisovatele potřebují více jenom pouhého ohlášení než schválení: neboť znám jest velebnému duchovenstvu již za mnoho let z jiných prací pilnosti své, kteréž dílem o sobě a dílem v tomto časopise na světlo vydal, znám jest co přesný, klassický spisovatel v jazyku českém, co hlubokomyslný bohoslovec a co vznešený řečník. Jeho jméno jest tedy na slovo vzaté, a následovně rukojemstvím, že tato kázání výtečná jsou, a že zasluhují místa v každé duchovenské knihovně.

Obmezení jsouce v tomto svazečku na malou prostrannost, musíme se zdržeti obsírnějšího rozbírání: a protož podáváme jenom hlavní obsah těch kázání, z kterýchž tento první sešitek sestává. Na neděli 1. adventní jedná o dvojím soudu, kterýž božská spravedlnost již na této zemi velmi moudře založila. První soud záleží v hlasu zevnitřním, druhý soud v hlasu vnějším. Nepozůstavuj se nikdo na sloveci zevnitřní; obecnému lidu jest srozumitelnější než zevnější neb vnější. První naše pravidlo jest, *ut intelligamur*, byť bychom se největším grammatikům zcela nelíbili. Na 2. advent. jedná o pokrytství, kterýmž člověk ani lidské útrpnosti nezasluhuje, an podvádí jiné a sebe samého. Na den neposkv. početi Panny Marie jedná, že Bůh P. M. zprostil *všeckého křichu a sice prvotního i skutečného*. Jiné na týž den kázání dle Oppeltova rozvrhu jedná o důstojnosti mateřské, anť jest matka rodičkou a vychovatelkou svých dětí. Na 3. advent. jedná o zpytování sebe samého co nejmnocnějším prostředkem

k dokonalosti křesťanské, an chybě umenšuje a ctnost zvelebují.
 Na 4. advent. jedná o příčinách, z kterýchž se mnozí slovně
 Božím nepohybují, a pohnou-li se, proč se nelepší.

Již z tohoto krátkého nástinu viděti jest, že to práce
 nevšední, a poněvadž na 4 arších téměř šestero kázání ob-
 saženo, viděti zároveň, že není žádné kázání příliš dlouhé, a
 následovně tím příručnější. — Zachovej Bůh p. spisovatele
 při stálém zdraví, by započaté znamenité své dílo šťastně do-
 konal, a napotom ještě mnohým jiným vlasteneckou bohoslovni
 literaturu naši ozdobil; poněvadž ale spolu vydání jest čisté:
 dej Bůh také p. nakladateli hojnost odbíratelů, by tím více
 ochotnosti nabyl, co ředitel knížecí arcibiskupské knihtiskárny,
 vydáváním *duchovních nazvice* věci se zanáseti.

Pospátní zvukové. Modlitby a uvažování pro vzdělané paní
 a panny, od Albacha. Dle jedenáctého vydání volně
 přeložil a příslušným přídavkem opatřil Innocenc Ant.
 Freucl, dr. v bohosl., c. k. učitel náboženství na vzor-
 ním českém gymnasium Starého města v Praze 1852.
 Nákladem Bedřicha Stýbla.

Opět máme modlitebni knihu pro *vzdělané paní a panny*,
 však to jest taková, kterouž ony *vzdělané*, pro kteréž psána
 jest *Růže Sionská* (viz téhož časop. měsíc lipen str. 33.), když
 modliti se naučí, s větším užtkem do ruky vezmou. Že *vzdě-
 laná* paní a panna *vzdělanější* rukověti k pobožnosti své po-
 trebuje, leží na jevu; a takovou jest zajisté přítomná kniha,
 ať její titul příliš poeticky zní. Neboť potkáváme se v ní
 s modlitbami v potřebách nepoetických, něbrž velmi vážných,
 a řeč jest naskrze čistá, jádrná, rázná a vznešená, myšlenky
 pak ještě mnohem vznešenější. Ač ale obsah modliteb utě-
 šeně hojný, rozmanitý a v duchu právě katolickém sestavený
 jest: nic méně toho pokládám za nemilou vadu, že zde jest
jediná toliko *pobožnost mešní*, an právě *vzdělané* osoby pro
každodenní pobožnost větší rozmanitosti potřebují, an snadně
quotidiana villescunt. Postaral se sice o to pan překladatel
 v přídavku, aby jakési rozmanitosti docílil, an zde podal pře-
 klad všech církevních modliteb na celý rok; mohl ale této
 potřebě mnohem lépe tak vyhověti, kdyby byl jedné mešní
 pobožnosti *mutatis mutandis* užil tak, jakž se v Albachově

kaise nachází; druhou pak kdyby byl sestavil dle církevního slohu cum *canone Missae* pro svátky Páně, jinou s poukázáním na to, což stálého jest, pro svátky svatých, a taktéž *Missae pro defunctis*. To se mohlo tím spíše státi, au tyto rozličné částky bez toho již na jiném místě postaveny jsou. Jak se zde ale nacházejí, nepřinesou ani vzdělané paní dostatečné rozmanitosti, ježto věděti nemůže, jak by jich svým časem a na svém místě použila. Přehlídnutí této výhody se ale napraviti dá při druhém vydání knihy této, kteréhož se velmi brzo dočkati může. — Příkladek obsahuje mimo obyčejné litanie 50 žalm, modlitbu sv. Augustina v čas obecných důležitostí, všecky církevní modlitby na neděle a svátky Páně i Rodičky Boží, na svátky některých svatých, a v rozličných potřebnostech života; posléze utěšený výbor těch nejkrásnějších nábožných písní, kteréž bychom v jiných modlitebních knihách darmo hledali.

Vydání jest nejen krásné, nébrž i stkvostné, opatřeno jsouc šesti velmi vkusnými rytinami a zlatým titulem. Au ale nezištný p. Stýblo, nakladatel této knihy, všecko zajisté obětuje, by to, což má býti podporou pobožnosti, zároveň slušnou ozdobou se stkvělo, a kterýž byl *premi*, jenž pronesl tu myšlénku, by se *katolický kalendář vydal*, a kterýž, an k tomu po dvou letech konečně přišlo, s *velikým nebezpečením* jmění svého skutečně ho vydal —: takovýto podnikatel zasluhuje také vši možné podpory se strany velebného duchovenstva.

Tentýž p. spisovatel Dr. Frencl vzdělal katolickou liturgiku pro gymnasiální mládež, kterýž ale i pro velebné duchovenstvo v mnohém ohledu příručnější bude, než ona, kterouž jsme nedávno obdrželi z dědictví svatojanského: jestiž *stručnější*, snadnější tedy k přehledu, a obsahuje hojnější *překlad rituálu*.

Poučení o generalní zpovědi, jehož první vydání 2000 výtisků v osmi téhodnech rozebráno bylo (— buď Bohu chvála!), vydáno jest podruhé. Poněvadž ale přidán jest ještě jeden arch, obsahující modlitby před zpovědí a po zpovědi, naakrze téměř dle modliteb svatých, a sedmero kajících žalmů: prodává se u Bedricha Stýbla, i v arcibiskupském semináři o 1 kr. drák, tedy za 4 kr. stk.

Z p r á v y.

Z Prahy. Jeho Eminenci se navrátil z generalních visitací, na kterýchž přes 6 neděl pobyl, dne 24. ráno do Prahy k nastávajícímu svěcení kněžstva. Po ten celý čas, co na generalních visitacích byl, kázal téměř každého dne, místejn i dvakrát za den; taktéž na mnoze sám vyslychal školní mládež ze svatého náboženství, i z jiných předmětů školních dával otázky, a to zvlášť z počtů. Jak velice mu leží na srdci prospěch věřícího lidu, a jak málo při tom hledí na své vlastní pohodlí, viděti z toho, že nejednou přišel teprva, od rána jsa lačným, v hodinu desátou večerní k odpočinutí a občerstvení tělesnému. Máť to tedy Praha arcipastýře, kterýž učí slovem i příkladem: „Člověk není toliko živ z chleba, ale z každého slova, kteréž vychází z úst Božích“; kterýž se věrně řídí příkladem Spasitele, Ikončího: „Já mám pokrm jísti, kteréhož vy neznáte. Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal, bych dokonal dílo jeho“; a kterýž ukazuje skutkem, sež vše člověk jest, chce-li toliko zapřítí sebe sám, a horkově-li vyzývá Boha o pomoc. Navrátil se domů, ztrmácen jsa cestou a na cestě nevyspaním, neopomínal předce před večerem navštívit svůj alumnát, aby promluví vážné, otcovské slovo k těm, kteréž druhého dne na podjahný světití měl; podobné naučení a napomenutí jim dal v neděli před diaconatem, a ve středu před presbyteratem.

Na *exercicie* kněžské hlásí se letos do Prahy, Bohu žel, opět velmi málo duchovních, ač byly dost záhy ohlášeny, a to snad mistem dříve Blahověstem a tímto časopisem než vikariátní cestou. Kdož *nežádá* o tyto veliké a slavné duchovní hody, boj se, aby neplatilo jednou o něm hrozné slovo: „Amen pravím vám, že žádný z mužů těch, kteříž byli pozváni, neokusí večere mé.“

Podobné *exercicie* konány budou od večera dne 14. září b. r. v rytířském řádu křižovníků s červenou hvězdou v Praze, kteréž povede příbuzného řádu německých rytířů P. Holzapfel z Vídně. Po *exerciciích* konána bude *generální kapitola*, při kteréž se bude na to hleděti zvlášť, aby stanovy téhož řádu, pokudž během časův neblahých v zapomenutí při-

šly, opět více byly do života uvedeny, pokudž ale vzhledem na zevnější věci dle potřeb nynějšího věku opravy anebo změny požadují, opravené a změněné k novému potvrzení Římské apoštolské stolici předloženy byly.

Podobnou schůzku a poradu měli během měsíce června endové řádu prémonstráckého z Čech, z Moravy a z Rakous v Marianských lázních; což se ale v ní vyjednalo, není povědomo vůbec, leč že, aby se stejně pěstovalo i umění i nábožnost, v jednom klášteře držán bude noviciát, a v jiném opět že konány budou bohoslovni studia pro všechny kanonie téhož řádu; a že nej důstojnější p. přelát Strahovský v Praze, jakožto strážce ostatků sv. Norberta, zakladatele téhož řádu, stálým bude visitátorem všech kanonií.

Z Budějovska. Jakž si počínal při generalních visitacích Jeho Emuence v arcidiécesi, takt rozšiřoval símě Božího slova skero v tomtéž čase Jeho Biskupská milost, Jan Valerián v Budějovsku, přinášaje věřícím útěchu a duchovní posilu. Museli bychom téměř do slova opakovati, což sychu napsáno jest, kdybychom vypsati chtěli blahé působení téhož nového muže apoštelského. Jediné toho podotýkáme, žeť všecko, což nyní tak spasitelně činí k obecné spokojenosti svého veleb. duchovenstva a veškerého věřícího lidu, že za potřebné uznával již před mnohými léty, prvé než Jeho předchůdce na Budějovské stolici seděl, následovně již tenkrát, kdež ani On sám aniž kdo jiný snad pomyslíti na to nemohl, žeť bude od Boha povolán, by sám uváděl v skutek, což s velikým nadšením velehl v životě biskupů svatých. Bůh Ho na dlouhý čas zachovej ku prospěchu Budějovské diécese.

Z Prahy. Jednota tovaryšů, kteráž během měsíce července, zřízena jest, utěšeně rozkvítá. Záleží v tom, že řemeslní tovaryšové, avélice den sváteční, anebo dokonávající v pondělí práci svou, o nějakou hodinu dřív, nemusejí se plahočiti na ulicích, ani seděti v krčmách, aniž hledati musejí ukrácení chvíle v společnosti kolikrát neslušné: mají útěčiště, kdež by se slušným způsobem bavili, otavili, obveselili, a při tem se mnohým potřebným a užitečným věcem přiučili. Jednota jejich není tedy náboženská, ač se na to hledí, aby se v nich duch křesťanský probudil a oživil; hlavní pak se na to zřetel obrací, by šetrili tělesné i duchovní síly a těžce vy-

dělaných peněz; anebo slovem, aby, nemajíce útočiště, žádného u svých mistrů, ochráněni byli před hříchem. Posílají-li rodiče své syny tedy do Prahy na zkušenou, nechť jim spolu kladou na svědomí, by se připojili k této jednotě: potom mohou býti upokojenější, že zachovají svou neporušenost, v kteréž odcházejí z domu. Starostou této jednoty jest v. p. Karel Kaiser, kaplan u sv. Havla; místo shromáždění jest v katolické jednotě.

První filiální katolická jednota, kteráž se k ústřední jednotě Pražské přihlásila, jest katolická jednota v *Sloupnicích*. Nadějeme se, že tento krásný příklad dojde více následování, a že spojenou silou budeme se vůbec více podporovati, by odstraněny byly všechny překážky, jenž stojí v cestě pasud z daru všeho dobrého.

Z Piemontu. Měloť zde manželství dle občanského zákona pouhou býti občanskou smlouvou; proti čemuž se ale svatá apoštolská stolice hned náležitě zasadila; piemontští biskupové hrozili vyobcováním každému, jenž by tak neobřádkově v manželství vstoupil, nazývajíce takový sňatek nekonstitucionálním, nemravným a nekatolickým. Lid ale dobře porozuměl i svatému Otci i svým biskupům, poznávaje, že by takovým manželstvím přišla na celou zemi ta největší zkáza — a nepřijal ten zákon.

Lloyd. Papežský prelát, princ Gustav Adolf, jest ve Vídni za příčinou klášterních reform, opatřen jsa plnomocenstvím, kteréž v této záležitosti velmi důležité býti má.

Augsb. Allg. Ztg. Šílený mnich Christofor Populakis, kterýž v Recku strašné zbourání způsobil, jest zatčen a sv. synodě odevzdán.

Z Londýna. Horlivý katolik, doktor Nevmann, prohrál svůj process proti anglikánskému dokt. Achilli-mu, poněvadž v nynějších časech všecko, což katolického jest, opět se počíná tak pronásledovati, jakž se dělo za času Jindřicha VIII. a po něm, — a odsouzen jest, aby zaplatil 20,000 liber šterlingů. Sbírajíť se pro něj ty peníze mezi katolíky v Britanskú, a domnívá se, že bude potřebl, aby podobná sbírka učiněna byla mezi katolíky všech zemí. Dále jest podporovati bratry naše, kdekoli na světě jsou; kdyby ale měli pouze peníze vypláceni býti, kterýchž by od nich

nevěra a blud požadovaly, tu by nestačilo všecko naše jmění, ježto by se ukládalo tím více nespravedlivých pokut, čím by se ochotněji scházely příspěvky k zapravení jejich. Mámeť posud v dobré paměti, že Turci jen tak dlouho jímali křesťany, dokud vykupování byli, což přestalo, když přestalo vykupování. Žalostný byl ovšem stav posledních otroků; an ale vykoupení nebyli, vykoupili sami mnoho množství tisíc svých spolubratří od otroctví podobného svým vlastním otroctvím, a vykoupili svou vlast od roční nesmírné daně, kteráž se platila za mnoho let Turkům. *Budmež opatrní jako hadové, a nedejme se zbytečně okrádati.* Modlitba platí u Boha víc, než na světě zlato, a tou pomůžeme utisknutým bratřím svým v Anglicku víc, než kdybychom vypláceli nespravedlivé mloženou jim pokutu.

John Place, katolický kněz, psal Lionelovi z Rothschildu, bude-li hajitelem svobody všelikého vyznání tak jako svého, a bude-li, sliboval mu hlasy všech katolických volenů. Načež Rothschild odpověděl, že se posud uznává jako r. 1847 za obhajce všeliké svobody náboženské, a že jest velmi žádostiv, bude-li od katolíků volen žid za obhajce jejich proti převahám anglikanismu.

Pressé. Opatové řádu prémonstráckého budou mít během měsíce srpna provincialní kapitolu v klášteře *Schlügel* blíž Lince.

— Ministerium vnitřních záležitostí nařídilo dne 20. července b. r., aby israelité i v těch místech, kdež činí větší počet obyvatelstva, zevnější svěcení katolických neděl a svátků zachovávali. — To jest dobře, ale mnohem lépe by bylo, kdyby k tomu prohlíželi všickni ouřadové, aby od katolíků byl den Páně zasvěcen. Dokud se tomu nepomůže, nebude nám pomoci žádné.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V pražské arcidiecési. Veleb. p. Jan Eisenhut dne 3. července.

V Ilom. diec. Vel. p. Josef Weiss, farář v pensí, dne 24. června. Důstoj. p. Wácl. Seehars, bisk. kona. rada, vikář

okresu Bylinského a osobní arciděkan v Holčicích, dne 10. července.

V hrad. diéc. Vel. p. Jan Tomek, kněz na odpočinutí v Novém Městě, dne 21. července.

Vyznamenáni jsou:

V litom. diéc. Důst. p. Frant. Roleček, děk. v Mělníce a bisk. notář, konsist. bisk. radou; v. p. Jákob Kokelmann, farář v Podleticích, za příčinou svých sekundic osobním děkanem; v. p. Jan Worsch, far. v Čechelicích, dostal *collare canonicum*.

Povýšení, přesazení a do duchovní zprávy se dostali:

V pražské arcidiéc. V. p. Prokop Seifert, far. v Jinonicích, za far. do Citolib v litom. diéc.; v. p. Jos. Schabat, kapl. Tachlovický, za adm. do Jinonic; v. p. Vojtěch Břicháč za zámeck. kapl. do Eisenberku v litom. diéc.; v. p. Fr. Pomaysl, kap. Arnoštovský, za kap. do Sedlce.

V litom. diéc. V. p. Jos. Černý, lok. v Řitonicích, za far. do Jestřábí (Habstein); v. p. Jos. Procházka, koopet. v Břežně, za adm. do Řitonic; v. p. Jos. Ješina, byv. na pomoc v Rochpraticích, za koop. do Břežna; v. p. Vavřinec Hütschel, exposit. v hořej. Prešce (Preschkau), za prvofaráře tamtéž; v. p. Ignác Watzel, z admin. farářem ve Flájt; v. p. Ant. Černý, exposit. v Křeseyně, za far. do Šopky; v. p. Jan Krauschner, lok. v Zábotti, za far. do Jinin v buděj. diéc.; v. p. Fr. Hauser, fundatista ve Štětí (Wegstadt), za admín. do Zábore; v. p. Prokop Seifert, Jinonický farář v pražské diéc., za far. do Citolib; v. p. Jos. Dobioer, adm. v Citolibech, opět kapl. tamtéž; v. p. Jos. Kočí, kapl. v Hodkovicích (Liebenau), za adm. do Jermanic; v. p. Ant. Langer, exposit. ve Stebně, za lok. do Podbořanky (Podersanka); v. p. Josef Hauff, kaplan ve Vilémicích, za lok. do Mětikalova (Meckl) v pražsk. diéc.; v. p. Fr. Hauptman, adm. v Mětikalově, za expositu do Stebna; v. p. Jos. Wilde, far. ve Valenicích, za far. do Blottendorfu; v. p. Fr. Oehm, kap. v Holčicích, admin. tamtéž; v. p. Richard Gross, z řadu kapuc. v Mostech, na pomoc do Holčic; v. p. Jan Ningrin, fund. špitálský kaplan v Doksách (Hirschberg), za lok. do Deštné (Töschén).

V hrad. diéc. V. p. Adolf Breyer, kapl. v Šaoléri, za far. do Bělotína v olomúcké diéc.; v. p. Jan Veit, katecheta na nižší reálce v Náchodě, prozatím za ředitele téhož ústavu;

v. p. Fr. Posádovský za koop. do Sopotaice; v. p. Jan Veselý za kap. do Bělé v Německobrodsku; v. p. Balthas. Bubla, dosavadní kaplan v Josefově, navrátil se co redemptorista do Rakous.

Uprázdňená místa:

V pražské diéc. Far. v Bochově (Buchau.)

V litom. diéc. Lok.: v Řitenicích, v Zábři, v Nečemicích (Netschenitz); potom fary: v Merunicích a v Břežně (Priesen), všecky od 12. července. —

V hrad. diéc. Fara Slavoňov od 1. srpna.

Farami se staly:

V litom. diéc. Lokalie v Krombachu a v Hummlu, též expositura v Brešce horejší.

V hrad. diéc. Lokalie v Telecim.

V brněnské diéc. Vel. p. Mich. Kobsa za koop. z Mor. Budějovic do Buče; v. p. Ant. Gottwald za koop. z Babic do Mor. Budějovic; v. p. Mat. Klimecký za koop. z Mor. Budějovic do zámku v Žďaru (Saar); v. p. Fr. Haus ze Žďaru za koop. do Studené; v. p. Fr. Hrdlička ze Studené do Mor. Budějovic; v. p. Eduard Keller zůstal koop. v Rožně; v. p. Fr. Steyskal z Buče za koop. do Babic; v. p. Ondřej Jordán za koop. do Jaroslavic; v. p. Jos. Mach, lokal. v Palupíně, za far. do Dubenek panských; v. p. Martin Všetečka, admin. v Dubenkách panských, za admin. do Palupína; v. p. Ignác Spranecký, adm. v Mikulově, za far. do Zelce (Voitelsbrunn); v. p. Fr. Horníšek, byv admin., opět koop. v Joslovicích; v. p. Kašp. Harašta, koop. v Kounicích, za adm. do Mikulova; v. p. Fr. Dědek, admin. v Chvalaticích, za koop. do Kouale; důstoj. p. Amand Kudrna, farář v Lomnici, učiněn jest titulárním konsistorní radou; v. p. Fr. Staara, lok. v Čebíně, za faráře v Rudíkově; v. p. Jos. Pták, koop. v Doubravniku, za admin. do Čebína; v. p. Jos. Lepka, koop. v Borové horní, farář ve Zvole; v. p. Ant. Kail, adm. fary Svato-Jakubské v Brně, stal se farářem skutečným tamtéž.

Uprázdňeny jsou lokalie: v Čepíně a v Palupíně.

Odpovědní redaktorové: **Fr. Havránek a Dr. Ed. Tersch.**

Tisk kníž. arcibiskupské knihtiskárny v Seminári v Praze.

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

Pojednání.

Osudy Církve moravské po smrti sv. Methoda až do zřízení biskupství v Holomouci.

(od r. 885—1063.)

Nescire, quid, antequam natus sis, acciderit, idem est ac — non esse! (Cic.)

O slyš bratře! zde rum hlásá:

„*Scorností* jen stojí spása!“

Z matčiných zde bříží to mar:

„Hrobem Slávy bratrů svar!“

Pamatná zajisté zůstane každému Slovanovi, zvláště věrně-li přilnul ku víře předků křesťanských, země Moravská; neboť staroslavský Velehrad v této zemi byl oním Betlémem slovanským, z kteréhož se samospasná víra Kristova, co paprskové ze slunce nebeského, po všech okolních vlastech slovanských tiše a pokojně šířila. Tím smutněji se ohlíží oko zpytatele dějin moravských po světle, kterýmž by se mu objasnila ona trudná doba, kteráž nastala církvi moravské po úmrtí velikého pastýře a prvního arcibiskupa sv. Methoda; tím tesklivěji tyto věky procházejíc, čím více posud netečnost náboženská posledních století, a téměř tisíciletá nenávisť Němců a domácích odrodilců se přičiňovaly, všecky ty počátky slavné církve katolické v Moravě závojem věčné zapomenutosti zastříti. Nicméně znovu procitlý genius slovanský všimá si zase vroucněji matky své pravé, církve katolické, hledě na jevo vyhrabatí z rumů dávnověkosti, cokoli ku slávě církvi a slovanskému národu slouží, a

tim myslé přítomných roznécovati ku stavení ná chrámu slávy vlastenské.

Jeden z nejčelnějších původců zkázy církve moravské, pod zprávou sv. Methoda, tak bujně kvetoucí, bez pochyby Němec *Wichink*, muž, do něhož se p. Jan VIII. nic podobného nenadál, an jej v Římě za biskupa v Nitře vysvětil a suffraganem sv. Methoda učinil. — Národním záštim oslepen proti sv. Methodovi, jakož i závistí nízkou počal s německými biskupy na hranicích vyjednávati, a postaviv se v čelo nezpokojených strojí proti němu pikle, odepřel svatému metropolitovi poslušenství, ano předstírali se opovážil, že k tomu tajnými rozkazy papežovými oprávněn jest! — I král Svatopluk, kterýž sveden úlisným Wichinkem opět více k Němcům se naklonil, zůstavil svatého arcibiskupa sobě samému. Všecko to uzavíráti lze z listu papeže Jana VIII. k Methodovi, v kterémž ho těší pro těžká ukřivďování, jimiž svatý pastýř neustále nuzen byl a ostouzen, a nejslavněj ho ubezpečuje, že Wichinkovi pražádné tajné zplnomocnění nedal. ¹⁾ Ku konci prohozeno přání, by svatý Method opět do Říma přišel. Tento uvedený list od l. 881. jest spolu poslední listina, z kteréž se s jistotou o životě sv. Methodově dovidáme. ²⁾ Sv. Methodius zemřel dne 6. dubna l. P. 885., v sídelním městě Velehradě, a pochován

¹⁾ Joannis VIII. ep. 268. Mansi XVII. p. 199. Tyto začátečné zprávy čerpány jsou nazvíce z německého dějepisce církevního A. Gfrörera, který o těchto sv. blahověstech výborně dosti obsírně napsal ve své „Allgemeine Kirchengeschichte III. Buch. Cap. V. pag. 346—359.“ Poňevadž z úst Němce, a k tomu protestanta posavad ucho slovanské málo tak nestranných svědectví doslechlo, alespoň konec toho výborného životopisu tuto jsme, pokud ku věci dopadá, postavili, pozornost čtenářů na pramen samý odkazující.

²⁾ Z jedné listiny diplomatáře (+) Bočka dovidáme se, že sv. Method ještě dne 29. června 884. v Brně světil chrám sv. Petra. Že v Moravě pochován byl, o tom svědčí přesné prameny, než možno naléztí hrob toho svatého, jako nedávno blíže Velebradu objeven hrob z dob pohanických.

byl ve svatém týdnu velkonočním v kostele svém arcibiskupském u Panny Marie.

Ústavy, kteréž tento veliký sluha Páně na Moravě uvedl, nepřežily ho dlouho. Snažiliť se sice i Svatopluk i syn a nástupce jeho vítězný Mojmir uhájeti, co nejdéle možná, samostatnost církve moravské, od Říma ztvrzenou: a však právě tyto snáhy obnovily zpory a různice s německými arcibiskupy na hranicích Slovanských.

Již hned po smrti sv. Methoda začal zrádný Wichink, milec Svatoplukův, pronásledovati zjevně kněze slovanské, mezi kterýmiž nejvýtečnější byli: Govazd, rodilý Moravan, jehož si sv. Method na smrtelném loži za nástupce vyvolil, a Klement, pozděj arcibiskup bulharský. Ti a jiní mnozí¹⁾, nemohouce déle snést křivdy, jim, ač mimo vědomí Svatoplukovo, činěné, vystěhovali se do Bulhar, kdež s radostí přijati byli. — L. 900 vydal arcibiskup Mohučský, primas německé říše, psaní²⁾ k papeži Janu IX. (898—900), kdežto mezi jiným takto o záležitosti moravské mluví: „Těžké žaloby, dí on, že ho došly od biskupů bavorských, protože Moravané, způrně proti svrchovanosti Frankův smýšlejíce, tím se honosí, že nemusí poslouchati Němcův, nýbrž dovolením papežským té přednosti užívají, že pod vlastním metropolitou býti mohou.“ — Hatto tvrdí, že takové udávání na žádné pravdě není založeno, a prosí papeže, aby Moravany na svém domnělém právu až do krveprolití stojící, o lepším poučil. — Rzně se ozval³⁾ arcibiskup Salcburský *Theotmar* ve jménu svém a svých suffraganů (Rezenského, Passovského, Sebenského, Eichstädtského a Frisingského) ku papeži: „Věrní podáním učitelův pravověrných že sobě povždy za pravidlo pokládali, ve

¹⁾ Sv. Klement, sv. Naum, sv. Angelar, sv. Sáva, sv. Govazd — se sv. Cyrilem a Methodem v církvi Bulharské pod jménem: „sv. sedmopočetníkův.“ — Viz: Rozkvět slov. literatury v Bulharsku od P. Šafátika. Čas. Mus. 1848. I. Díl 1. svazek. p. 1 ...

²⁾ Mansi XVIII. pag. 203.

³⁾ Mansi ibid. pag. 205.

všech pochybných pádech o rozhodnutí papeže se ucházeti. Že ani nemohou uvěřiti, co denně předce proti vůli slyšeti musejí, jakoby od stolice apoštolské, kteráž jest matkou vši kněžské důstojnosti a pramenem křesťanského náboženstva, něco, co by právům vzdorovalo, pocházeti mohlo. Nicméně že jeden arcibiskup Jan, a dva biskupové, *Daniel a Benedikt*, z Říma vysláni byvše, do Moravy přišli, a tam se usadili; kdežto předce země tato, od králů frankských vydobytá, a od biskupů bavorských nejdříve obrácená, k světskému i církevnímu okresu Němců prý patří, protož stolice Passovská vezdy tamto skrze sněmy a nálezy svá práva prý prováděla; i frankská hrabata že tam bez nesnáze posud soudy konali; a tento právem založený pořádek že trval, až prý ďábel Moravany naplnil odporností proti křesťanstvu a takovým duchem odbojnickým, že nyní biskup Passovský ani na pomezí jejich ukázati se nesmí! A co teprv nejstrašnějšího jest: *Moravané prý se i honosí, že za velikou summu peněz si vykoupili od papeže dovolení, takou roztržku ztrpiti, a v okresu jiného biskupa (Passov.) arcibiskupství a troje biskupství podržené založiti.* Skladatele toho listu dále dokazují papeži odvolávající se na starší kanony, kterak velice také počinání všemu právu na odpor čeli; — poznamenávají napořád, že papež sice ku žádosti Svatoplukově Wichinka za biskupa vysvětil, čímž však nikoli práva Passovské stolice na biskupství Wichinkovo přenéstí nemohl, nýbrž že onen od Svatopluka nové, mimo okres Passovský položené, a teprv jím obrácené obci představen jest byl. Uvádějí konečně papeži na mysl, jak *velikých zásluh od jakživa národ německý o stolicí papežskou sobě vydobyl, a jak opovržení naproti tomu Slované jsou, jimž papež nakloněn býti se pozdává.* (1.) Závěrka toho listu je hroživá žádost, aby Jan IX. zpravedlivě rozhodnul.

Z listu toho tolik uzavřiti lze, že Mojmir tehdejší vládce moravský nad odbojným bratrem a navzdor německé pomoci vítězem býti musel, an u stolice římské provedl, že l. 899. papež Jan IX. nově zřídil církev Moravskou, vysvětiv jim nadřečené muže, od Mojmira do

Ríma vypravené. Že to provedl u dvoru Římského i proti úkladům a odkladům zrádného Wichinka, rozlítlo tak biskupy bavorské, že tuto náruživou ztížnost v Římě zadali; žádajíc nic menšího, než aby ustanovení svá odvolal, a vyhrožujíc zjevně, že hotovi jsou domnělé právo své k církevnímu panování v Moravě, nebude-li jináče, i násilím třeba až do krveprolévání hájiti. ¹⁾ Zda-li a pokud biskupové něm. co pořídili takovým způsobem v Římě, nelze nám udati. Naproti tomu to jisto, že říše Velko-Moravská l. 908 rozkotána, a mezi Maďary a Čechy rozdělena jest byla. Tím přestala i samostatnost církve moravské; muselať zdieliti od té doby osudy svých nových panovníků.

§. 1.

Jediné malá část veliké Moravy, téměř jako podnes hranicemi obsažena, zůstala i po pádu Velko-Moravské říše, podrževši dřevnější své jméno: Morava. Že Velehrad, sídlo hlavní říše moravské, velice od té doby trpěl, vysazen jsa vpádům plenivým divokých, loupeživých sousedů Maďarů, netřeba ani připomínati. Zpustošení zajisté tohoto klassického sídla panovníků tak mocných a blahověstů tak památných zůstane na vždy v dějinách truchlivým důkazem a pomníkem maďarské surovosti a německé závisti a nepřízně! — ²⁾ Jméno Mo-

¹⁾ List tento biskupů bavorských z rukopisu někdy kláštera Reichersperského vydán jest, jak ujišťuje slovník náš Palacký. Nelze ho čísti, leda s politováním; neboť nikdy a nikde něm. biskupové neprojevíli tak zjevně a hrubě, jako v této listině, že Slované opovrhují, a že jim o panování nad nimi jde. Že se v celém tom listu o sv. Metodovi ani nezmiňují, stalo se, jako i Gfrörer uznává, ze zášti proti němu. Zdá se Palackému, že prý tenkrát podvržena byla ona sporná bulla Eugenia II. k Urolovi Passovskému, kteráž mu metropolitního práva nad Moravou a suffragany jejími ujišťuje. Viz: „Dějiny národu českého od Palackého, I. str. 127.

²⁾ Liturgie slovanská oblíbená u lidu, předce nemohla se dlouho udržeti na Moravě; udržela se však podnes v jednotlivých církvích daleko rozsáhlého národu slovanského.

ravy od té doby skrze více než jedno století v historii naprosto nuzné, země potem sv. blahověstů zúrodněná stala se kořistí Maďarů. Jaký byl nyní asi osud slavné druhdy církve moravské? — Jaké měla za těch trudných dob pastýře? — Měla-li pak jaké vůbec? Či kam byly přivtěleny ovečky Kristovy, nad pádem svým hořekující? — O tom, bohužel! nelze nám podati zprav, nad vše-

Jestliž pak tento jazyk posvátný staroslovanský již vymřelý neméně, než jazyk starořecký a latinský. A proto lid slovanský k. p. Rusové, pokud toho jazyka užívá ke službám Božím, ne více mu rozumí, než jako Vlach, Francouz a Španěl svému jazyku starořímskému (latinskému). — Neníť tedy želeli nám Slovanům, aniž naříkati na Řím, že nyní jazyk latinský při službách Božích uveden jest. Výhoda zajisté pouze časová ustoupila výhodám a účelům vyšším, dalekosáhlejším. Že Řím nebyl Slovanům křiv, jakož žádné národnosti, nýbrž jejich věc, pokud jen možno a vhodné, podperoval, toho důkazů máme přemnoho, a nejstkvělejší se sv. Cyrilem a Methodem. Tuto pak jeden postavíme, posud méně známý. — Arcibáhen Splitský (Spalatro) Tomáš, ku konci XIII. století kvetoucí, vypravuje ve svém dějepisě arcibiskupů Salonských *) takto: „Za času p. Alexandra II. (1061—1073) položil legat papežský Maguard v Saloně sněm, na němž mezi jiným uzavřeno, aby budoucně služby Boží nikoli ve slovanském, nýbrž buď v latinském, nebo řeckém jazyku se konaly, a aby mužové, jedině ve slovanské se znající, od kněžstva vyloučení byli.“ — Otcové v Saloně shromáždění (vypravuje Tomáš dále) *totiž pravili, že gothické (t. j. slovanské) písmeny vynalezeny byly od jakéhosi kacíře (sic!) Methoda, kterýž mnoho lživého proti víře katolické ve slovanském jazyku byl sepsal. Tu napsal p. Alexander II. list k Petrovi, arcibiskupu dalmatskému a slavonskému, méně známý, z něhož tuto dopadající místo uvedeme. Vypočtev papež prvé všechny jednotlivé církve či biskupství ze jména, onomu podřízená, poroučí také péči jeho všechny kláštery těmi slovy: O kláštery jak latinské, tak řecké neb Slovanské (Slavorum) péči měj, i věz, že ty všechny jedna Církev jsou, a že všem těm nadřeceným místům biskupským ředitelstvím představen jsi. **)*

*) Bei Schwanbinder scriptores rerum Hungariae. vol. III. 552 . . .

**) Čas. Musej. x. 1847. sv. I. díl II. „Sv. Cyril a Method“ od v. p. Krboe p. 39. 40 . . .

Níkem pochybnost vzneslých; tato mezeru v dějepisu našem jen chatrně vyplnití nám lze kusými zprávami, jež sem tam sbíratí musíme, až jest-li že snad budoucnost závoj ten odhali. Vůbec se uvádí po onom sv. blahověstovi našem arcibiskup Jan, pod jehož obrazem v paláci arcibiskupa Holomouckého napsáno stojí: že on samojedin ze sedmi suffraganů biskupů moravských po smutném rozkotání říše mor. pozůstav, do Passova se utekl a tam přítluky naleznu, odkudž opět navrátil se (nevíme jest-li do Podivína, či Polešovic, či Kunovic?). ještě po několik let ovečky své těšil a církev B. co do bry pastýř zpravoval, — a l. P. 932 zemřel.

Po Janovi, arcibiskupu Moravském, děje se v různých spisech zmínka o biskupovi *Silvestrovi*, kterýž prý církev Moravskou mezi r. 942—961 zpravoval. Ten prý se (jak pod obrazem jeho v Holomouci poznaménáno) do Řezna utekl, an Maďarové do země vpadli, a ji pustošili. Zda-li to není důkazem, že tenkrát Morava zase německému biskupství podřízena byla na nějaký čas? — Že Čechy pod Beznem toho času stály ohledem církevních věcí, jest jisto, neboť víme, že se kapitola Řezenská ustavičně tomu přičila, aby v Praze samostatné biskupství zřízeno bylo. Že Čechy již pod Řeznem stály za času sv. Václava, víme jistě, ježto tento nábožný vládce, maje v úmyslu vystavěti nádherný chrám svat. Víta, vypravil vyslance k Tutovi biskupovi do Řezna, by jeho dovolení k tomu dosáhl. Čteme-li však list papeže Leona VII. ku prospěchu Gerharda ¹⁾ biskupa Passovského od r. 937, poznáme odtud, že i Passov všemocně se domáhal církevní vlády nad Moravou. — S jistotou však již určití nelze, zda-li Morava k Passovu, či s Čechy sestrou pod Řezno náležela.

Brzo však zaslavila nadějná hvězda pro Moravu, by nezanikla v Němectvu, totiž *zřízením stolice biskupské*

¹⁾ Okolo r. 946 stalo se rozdělení okresu *Salcburského* a *Passovského* od p. Agapita II., jímžto „Gerardo providentia orientalis Pannoniae, regioque Avatorum atque Maraharorum (Moravané) sed et Schlavorum . . . creantur.“

v Praze. Otto I. císař německý zřídil patero biskupství pro ubohé Slované, v severním Německu ostrím mečem podrobené a národnosti své poznenáhla zbavované. Toto zřízení bylo by patrně vadu a nedůslednost do sebe mělo, kdyby se i Čechům bylo toho dobrodiní nepřálo, aby směli mít biskupa vlastního. Skutečně zděluje nám nejstarší dějepisec český Kosmas (na začátku XII. stol. kvetoucí) list p. Jana XIII. k vojvodovi Boleslavu II., ve kterémžto úmysl vévodův, při chrámě sv. Víta a Václava sídlo biskupské a při chrámě sv. Jiří klášter panenský založiti, schvaluje. Spolu však papež tu výjimku klade, aby služby B. v obojích chrámech nikoliv ve slovanském, nýbrž v latinském obřadu se vykonávaly. Ze slov té listiny vysvítá, že tenkrát v české církvi ještě trvalo zřízení z časů svato-Methodových. Zbožný biskup Řezenský, sv. *Wolfgang*, muž v skutku apoštolský, ochotně a bez vůle kapitoly povolení k tomu dal, aby v Praze biskupství bylo, i listinu k tomu sám zhotovil. Za to nahrazeno stolici Řezenské některými statky v Čechách, a památka sv. Wolfganga vděčně žije v srdcích každého nábožného Čecha. Kosmas vypravuje, že první biskup pražský, Dětmar od arcibisk. Mohučského vysvěcen byl, z čehož vysvítá, že císař novou tuto stolicí *Mohučskému* metropolitovi podřídil, aby vliv německý naprosto nezhylnul, jako za časů svato-Methodových. — Od té doby biskupové, kteříž zprávu pastýřskou v Čechách vedli, *spolu i družnou Moravu sobě podrizenou měli se Slovenskem*, což trvalo od r. 973—1065., ve kterémžto roce i Morava svého vlastního biskupa v Holomouci obdržela.

§. 2.

Že Morava otcovské péče sv. Vojtěcha pocítila, an tento neunnavený sluha Kristův svou dalekosáhlou diecesi hned po nastolení svém osobně prošel, nelze v pochybnost bráti. A však tím větší zásluhy sobě vydobyl o náboženské zvedení naší milé Moravy, i o rozkvět její vezdejší, když s sebou z Říma do Čech přivedl bratry z výtečného pro ty časy řádu sv. Benedikta, do kteréhož sám

těž v Římě byl vstoupil. V Čechách brzo po jeho návratu z Říma položen základ ku klášteru *Břevnovskému*, kterýž brzo potom proslýnul co kolébka tak slavných klášterů benediktinských po Moravě, v Polsku a v Uhřích. Z toho kláštera povolal Achilles český a slavný vojvoda moravský, *Břetislav*, bratry benediktiny do milé Moravy, aby jejich všestrannou horlivostí, o kteréž tehdaž veškerá Evropa stkvěla svědectví vydávala, zotavila se země tato krásná od krutých ran, zasazených jí po tak dlouhá léta od sousedních Maďarů. L. P. 1028 poslal ho otec Oldřich na Moravu, aby divochy maďarské z té země vypudil. I přiletěl statný jinoch, jako orel, a jedním útokem Moravu králi Štěpánovi I. odňal, a tímto rekovským činem obdržel čestné jméno „*vojvody Moravského*.“ Přijda na místa svatá, kdež víra Kristova v Moravě počala se šířiti a zkvétati, vida tu posvátný Velehrad v ruinech, krásné chrámy jeho znesvěcené a zpustošené, proléval slzy ve svatém soucitu, a hned vynaložil na to všecku Maďarům odňatou kořist, aby ty chrámy zase obnoveny byly. A však na tom nepřestal zbožný hrdina ve své pečlivosti o zemi družnou své vlasti České. Nejdaleko Brna měl tento rytířský bohatýř letohrádek lovecký, a při něm chrámeček, ke cti sv. knízat apoštolských vystavěný.¹⁾ V tomto krásném místě, kteréž si napotom bratři pilní ozdobili v pravý „*rajský hrad*,“ — daroval kus země nábožný Břetislav opatství Břevnovskému.

Pamětihodno, že se v okolí tohoto utěšeného hradu zachovala pověst radostná, že sv. blahozvěstové Morav. Cyrill a Method v tom hradě meškali a ve chrámečku příležícím služby Boží konali.²⁾ Je-li tomu tak, s jisto-

¹⁾ In Moravia etiam quendam cellam in honorem SS. Petri et Pauli apostolorum in quodam castro deserto, cui nomen Raygrad construxi, et cum foro in proxima villa et theloneo . . . . sufficienter dotatam ecclesiae Břevnoviensi . . . dedi perpetuo possidendam atd. (Cod. dipl. Mor. Tom. I. p. 121.)

²⁾ De his sanctis apostolis (Kyrillo et Methodio) seniores et antecessores nostri traditionem habuerunt, quod in

tou tvrditi nelze posaváde, ač to převelmi pravdě podobno, an l. 884. sv. Method v blízkém Brně na Petrovci osobně světil chrám P. ke cti knížat apoštol. dne 29. června právě na slavnost jejich. Zda-li tedy nemožno, že obyvatelové této lidnaté krajiny ¹⁾ z úst těchto sv. blahozvěstů učení Kristovo přijali? Vimeť zajisté, s jakovou horlivostí kráčely vzácné nohy jejich po horách a rovinách Moravských zvěstující evangelium pokoje. Tři léta již měl v držení svém onu dotčenou „cellam“ Břevnov český, když nábožný vojvoda chrámeček kořistí maďarskou velebně vystavěti, a v řádný klášter proměnití dal. K tomu cíli povolal biskupa pražského Sebiře (Severus), a tento posvětil novou tuto přísadu církevní dne 26. listopadu 1048. u přítomnosti vojvody samého a syna jeho Spitihněva, Břevnovského opáta Mainharda a jiných.

Zmínili jsme se proto o tomto důležitém klášteře moravském, protože s ním se počíná důstojně řada klášterů moravských řádu sv. Benedikta, pozděj zřízených, jenž byly: Hradišť u Holomouce, Třebíč s podřízenými proboštvími i Měřinem (Wollein), Komárovem (Luhy) a Březovou; Uherčic a Pustoměr: kterýmiž kláštery jediné, pravé, a v tehdejších časech možné zvedení náboženské

---

hoc castru (Rayhradii) et in hac ecclesia (SS. Petri et Pauli) divina celebraverint. MS. Lib. mem. mon. Rayhr. viz: Geschichte Raygers, 3. B., Duf, Brünn 1849. (Kéžby p. spisovatel to dílo byl slovanským, mateřským jazykem svým sepsal!)

1) Že tato krajina okolo Rayhradu již před příchodem sv. Blahozvěstů našich velice zalidněna býti musela, toho důkazem jsou: *hroby pohané* l. P. 1846. nedaleko Rayhradu pečlivostí p. prof. Wolného objevené. Všecka ozdoba těl tam nalezených svědčí o tom, že tu byl lid v temslech a uměních se znající, vedený a čestný, ježto předkové naši pohanští jen tam své hřbitovy a komory úmrtí zakládali, kdež se k obětem (žertvám) a slavnostem scházivali. Že však zde obětovali a své spáleniska měli, dokazují vysoké vrstvy popelové, vším náradím k obětem naplněné, jakéž tu zhusta vyhrabány, když se základy vykopávaly k železnó draze tuto kolem se tahnoucí. —

lidu Slovanskému poskytováno. — Žádný, byť sebe zarytější církevní nepřítel nemůže zapřít, že Břetislav více tím posloužil církvi a národu moravskému, že do Moravy uvedl na Rayhrad mnichy beneditinské, než aby tam byl z toho hradu svého učinil peleš a hnízdo rytířů, honbou a lovem, turnaji a loupežením se zanašejících, čímž lidu jen obtíže, křivdy a bezpráví se stávalo, silnice se znepokojovaly a mravy pustly a divočily se, jak toho bohužel v pozdějších časech Morava milá dost smutných příkladů podává. A až posavad, ač stav mnižský a kláštery velice klesly v mínění světa, kterýž vše dle užitku hmotného cení: nicméně upřímně vyznati se neostýchám, že mi přede milejší klášter, v kterémž bydlejí mnichové, ať si třeba zpustlý: než vězení a žaláře, jichž počet, Bohu žel, rušením klášterů se rozmnožiti musel.

A tat byla tehdy jediná hvězdička v zamračených dobách věku X. a XIho, kteráž zářila milé Moravě naším světlem svým klidným a blahoploдным — ten klášter Rayhradský, z něhož brzo potom jeden poustevník, jménem *Jurik* celé okoli Hranické (Beisfirden) tak ika přetvořil pilností a modlitbou svou. Mezi tím, co Morava svého biskupa neměla, pohlížela důvěrně na tuto nadějnou přísadu, jakovou Církev sv. v tehdejších dobách tvořila divy ve všelikém odboru lidské činnosti, jak o tom dějiny té řehole dosvědčují. Zcela však vyplnila se, spravedlivá žádost a touha Moravanů, brzo po založení kláštera Rayhradského, když kníže české Vratislav, chovaje v srdci svém obzvláštní lásku ke družné Moravě, tolikými památkami minulosti oslavené, ustanovil se na tom, zříditi zvláštní biskupství v Holomouci, aby řada nástupců apoštolských sv. Methoda navždy anebo aspoň na dlouho přetržena nebyla. Neustále doléhal na starého biskupa Severa v Praze, aby okres k tomu potřebný odstoupil, a již v Řijnu l. 1062. na sněmu Augsburském o tom vyjednával. Po velikých obětích přinesených svolil konečně Sever a kapitola jeho, a r. 1063. ztvrzeno nové biskupství bullami papežskými, a prvním biskupem stal se: *Jan* benediktin z kláštera Břevnov-

ského, v Mohuči vysvěcen byv. S ním počíná řada nepřetržená biskupů Moravských, z kterýchž nástupce jeho Ondřej (1091—96) Holomouc za sídlo biskupské zvolil, od kteréž doby na tom místě biskupové a arcibiskupové Moravští sídlejí.

J. Bilý.

Klassické pohanstvo — a katolická mládež.

I.

Milý Světomile!

Jako blesk projela mysl mou otázka o pohanských klassicích, mají-li býti z katolických škol vymýtni čili nic?

Divná věc, že tato často již opakovaná otázka opět za našeho času povstala, a že se chce v politické jakési obličati roucho. — Jako ve dva tábory rozstoupili se ve Francii zápasníci duchovní: jedni jsou *pro pohanské klassiky*; druzí *proti nim*; ano i třetí strana jako zprostředkující a mírná staví se uprostřed chtěc uchopiti základ zastáváním sady, že vše na učitelích záleží, mají-li pohanští výtečníci býti medem či jedem pro katolickou mládež. —

Odkud to? Tente národ usiloval před 60ti léty celé (?) dějinstvo zničiti, všeobecnou minulost vyhubiti, a celou společnost lidskou jako přeroditi. Divná věc jest to, že zničením památek starobylosti měla býti spolu i církev katolická tam vyhlazena! — Snad proto, že Církev katolická jest původu historického a na dějinstvu se zakládá —! A proto mnozí zastávající svatá práva dějinstva či historie, spolu zuby, nehty zastávají klassiky pohanské, jakoby se obávali, žeby jejich zanedbáváním a konečným opominutím historii světa a tak samé Církvi ublíženo bylo — ba že by životu klassickému se takofka odzvonilo umíráčkem. — A poněvadž minulost vysvětluje přítomnost, a podává klíče k budoucnosti, a hrob a z mrtvých vstání se setkávají a vzájemně se vyjasňují: tu mnohým k povýšení sv. Církve vidi se býti

potřebno vynášeti podpory z klassikův pohanských, z Herkulanum a Pompéji, ba i ze Sodomy a Gomorrh, jakož i z rozptýleného po světě národu židovského *více než ze slov Páně důvěry bráti*: „*brány pekelné nepřemohou ji.*“ A poněvadž tento tím, onen jiným přesvědčen, upokojen, ujmout a zajmout bývá: zdá se i mnohým, žeby křesťanská mládež bez pohanských klassiků zakrněla, osvěta že by vyhasla, ba i dům Páně žeby obstáti nemohl.

Ač ale katolická Církev z historie vyšla, nezpočívá přede jediné na historii, a to tím méně na historii jednoho tolika národa (vyjma židovský); — protož nemohla před 60 roky z lidu francouzského vymitěna býti. Rozervanost v národu francouzském měla rozličné příčiny, mezi kterýmiž právě pohanské spisovatelstvo neposlední zaujímalo místo. Tu strhla jedna prudká strana na chvíli většinu nerozhodného národu, a táhla ji za sebou, Když se ale na vrchu udržeti nemohla, padla, spolu i spadla s ní vyrostlá zášť proticírkevní, jenž co pekelná vzteklice divým rykem poháněla vůz převratův do propasti. — Než tato zášť umdlěla až do roku 1830 a roku 1848 mizela tak, že prosila sama o smrtelnou ránu; a kde nedávno zkázonosné se hlásaly zásady, vidíme je pravou usilností zamítati, potlačovati, vykořeňovati. — Větrové sociální přecházejí, a dům Páně stojí na skále nově ozářen. — Kdoby zas dřív do duše mračna pohanská a pochybnosti chtěl vtrusovati a pak na vědeckých, nevratných, sondné mysli neodolatelných důvodech snad Církev svatou zakládati: valně by ji neposloužil, jenž sama svobodna, svobody každého, k ní přistupujícího šetří. — Poněvadž se ale Kristova Církev na pravdě a na lásce zakládá, a poněvadž se ten osvědčuje býti jejím věrným synem, kterýž hledaje pravdu, upřímně miluje: mohla zajisté puzením toliko křesťanské lásky v našich dnech opět povstati otázka: *je-li už na čase vyloučiti ze škol klassiky pohanské.*

II.

Nechtěj mne, milý Světomile, za pokrytce vyhlášovat proto, že pohanské klassiky již tak nevychvalují,

jako jsem je za mladosti své vychvaloval; přesvědčil jsem se o jiném: prosím tedy, bys mé důvody laskavě vyslechl.

Že jsem se zalíbením čítával kroniky o zaklených princeznách, kdež vysvoboditel ni v pravo, ni v levo se ohlédnouti nesměl, by k cíli, k vysvobození zaklené věci či osoby přišel, a v tytéž netvory, jenž střežily pokladů neb osob, obrácen nebyl, tajno tě není, neb tys mne sám pozorna činival na krásný, hluboký smysl, jenž jako zlaté jádro v tvrdé pecce v těchto báječných smyšlenkách ukryt ležeti měl. Myslí zanícenou jsem též pojímal spisy klasiků pohanských, kteréž nám v študiích vtírány byly, a posud mně celé průpovědi z nich na paměti tanoú, u př. z Virgilia, z Horáce, z Ovidia, z Sallusta, z Sofoklesa a jiných: než když jsem postaven na kluzkou cestu života skutečného samostatně jednati měl, a když rozhodná jako mladému Herkulesovi na rozcestí nastala doba, k dobrému dospívati cíli: tu mi takorka ani vychování školní, ani mnohoslibné tak nazvané filosofické vzdělání, ani pohanské klassictvo s celou svou proslavovanou ctností nemohlo v pochybnostech raditi, a v slabosti mé pomoci; aniž mne zdržovalo od zlého, ano spíše mne vábilo k němu, omlouvalo je, a tak mne svádělo. Než to posud cítím, že jediné nábožné napominání matčino a dobré zvedení z domova mi co strážný angel po boku stálo, a v rozhodě, v pochybnostech radu, výstrahu a pomoc dávalo.

A když pak do mužného jsem vstupoval věku, a člením nábožných spisův života úloha na tomto světě i vnitřní člověka život duchovní s jeho potřebnostmi a nejvyšším cílem duchu mému otvírati, rozvíňovati a ukazovati se započínal: tu mohla ovšem mým duchovním potřebám toliko svatá, nikdá nehynoucí, vždy svěží a krásná matka Cirkev, choť Kristova vyhověti; to jsem viděl již tenkrát, a nyní to úplně poznávám, a vážností její zoujat se uspokojuji, ustáluji, vděčně uznávaje té milosti, že se mi v ní objevuje duchovní matka, matka druhá — matka celého lidského pokolení. — A protož vo-

lám: pryč s klassiky pohanskými — mně neprospěli nic, anebo jenom velmi málo.

III.

Posuzuje-li se ale která věc dle užitku, kterýž přináší: třeba jest, tázati se, jak pohanští klassikové prospěli jiným? — Co nás natrápili v študiích těmi klassiky, a k čemu to? posud milý Světomile nevím. — Tu bylo komentářův, jak tomu, onomu slovíčku se rozuměti má! a často se nám zdálo, že byl do těch pohanských slovesních forem naléván, vnucován tak hluboký a vznešený smysl, že by ho nebyl ani ten klassik sám tam hledal, aniž našel. — An si ale tak počínali vykladačové jejich spisů: I jakou mají a mohou míti vážnost? Odkud jim mám a mohu věřiti — také toho posud nevím! Zakonník říšský má svého vykladače, — svaté Písmo má neomylnou Církev, kteráž je vykládá, vysvětluje; než kdo mi ručí za ty pohany?! K jaké krasochuti as ty ody na Baccha atd., tyto vzory básnictví měly nás vésti?! A k jakému mravnímu vzdělání zpomáhala ta cudná mythologie o Jupitrovi, o Venuši? Co nám zpomohlo nositi v paměti ty prozluklé obřady pohanských obětí na př. toho pacholika, jenž v devátém roce u oltáře věčnou Římu přísahal pomstu — a životem ji osvědčoval — (Hannibal)? tím se vštěpoval jen cit pomsty —! A k jakému praktickému životu nás to vše vedlo? ani k skývě chleba to nezpomohlo, ale spíše svedlo mnohého, že zapoměv na Boha — samovraždou, v klassicích oslavovanou — svůj život zmařil! — Snad stát získal pohanskými klassiky? — zdali se tam nechýálí vražda osob posvátných, abych tak řekl — jako onoho Římana, jenž Porsennu vládce etrurského chtěl prokláti, a že se krále chýbil, vražedlnou ruku nad ohněm držel a trestal! Kam medle zavedl ten vyhlášený klassický humanismus mnohého květoucího mládence? Ne-li na ledové moře podlého sobství a k milkování s pohanstvím, na suchopáry materialistův a nespokojenců. — Nebo v roku 1848 to bylo, kdež mnohý študující sveden klassickými myšlenkami o

Jásce k vlasti a k politice Římské a Recké, bájil o svobodě občanské z květoucích dřevných obcí — mysle, že k tomu byl cvičen, veden, vychován, zahrát si na státníka (vlastence), a co se z pohanů naučil, o tom se domníval, že musí v křesťanském životě uskutečniti.

A jaké prospěchy měla Církev z toho? Mnohý nadějný jinoch pohanskými duchy upoután — učiněn byl neschopným k vyššímu duchovnímu životu — nechutí proti Církvi naplněn nenáviděl ji i služebníků jejích, a tak se odcizil duchovní materi své — odtud nedostatek k ní se hlásících kandidátův. — Ano i ten neblahý spor, zdali Církev nad státem, či vedle něho, či pod jeho poručnictvím má býti! — Že takovéto zehrání pochází na mnoze ze starého pohanstva, — v němž politika boho-blůžby užívala k mámení lidu, každý se lehce domyslí. A zdali ctění světovládných Římanů nevede k neblahým světovládným záměrům, k pyše duchovní? — A slyšel jsem, že se vymlouval jeden rationalista, řka: „Když Jesuité mohou pohanské spisy čísti, proč páli a brání nám protestantských.“ Protož pravíť Komenský v didaktice své v hlavě 25, 6 takto: Protož má-li šťastně Církev obnovena, a od bludů vyčištěna býti, jinak se to státi nemůže, jediné lečby pohanské knihy, jako za onoho času v Efesu, na hromadu snešeny a spáleny byly; pak by teprva mocně rostlo slovo Páně, a ukořeňovalo se.“ (Skut. 19, 19.)

Qui nimis probat, nihil probat. Přenáhlil-li se v té věci Komenský, nebudu s ním žádati úplného zničení spisů klassických, ale tím toužebněji volám: „*Pryč s nimi z křesťanských škol: málo prospěly, mnohým uškodily.*“

IV.

Má-li pak Komenský, ne co sstoupenec strany bludné, něbrž co vychovatel mládeže po dnes právem velikou váhu i u pravověrných kněží, i u milovníků klassictva pohanského: slyšme, jak se prohlašuje ve své *klassické* didaktice, v 25. hlavě proti oněm klassikům. Na str. 147. dí: „Když se pohané pod Konstantinem

Velikým (l. 312) hromadně do Církve obracet počali, a skrze nebedlivost strážných mnoho pohanských kněh do Církve se vloudilo a vtrousilo, tak že všechny školy jimi opanovány byly, nač nepřišlo, žalostný pod Antikristem posavad Církve způsob svědčí. Ztracen byl klíč rozumnosti a umění od těch, kteříž jej míti se domnívali; světlo víry v srdcích lidských zatemněno; smyslů zcestných a bludů slepých pohanských, proti zřejmému božimu slovu ve všech člancích se rozplodilo; roztržek a sekt po všech stranách hojně povstalo; láska ustydla, pobožnost pravá utuhla; zkrátka jménem křesťanským přioděné pohanství vsudy panovalo.“ A dále: „Sedmá důstojnost nás křesťanů a dítek našich nedopouští nám tak se opomíati, abychom s nečistou pohanskou zběří se tovaryšiti měli. Nebo co? Však pak dítkám knížecím za učitele nedávají falkářů, šašků, kratochvilníků a podobných lehkých lidí; ale osoby vzácné, vážné, moudré, etnostné. A máme my dědicům vysosti, Kristovým bratříčkům za vůdce dávatí oplzlého šaška Plauta? nečistého sodomáře Ovidia? bezbožného neznaboha Luciana? žertovného kejklíře Diogena? slepého šermíře Aristotela? básnivého rapsoda Plinia? chlubného Cicerona? Ach, dosti jsme nabláznuili, již přestaňme; dosti jsme se mámili dali, již prohledme, aby nám a potomkům z mrákoty zase zasvitlo světlo boží. Daleko odtud, daleko buďte pohané. Bůh dítkám svým dokonalou v domě svém (Církvi) otevřel školu; kdež ředitelem a vrchním zprávcem jest Duch jeho svatý; učitelové a mistrři patriarchové, proroci a apoštolé, všickni pravou moudrostí osvěceni, všickni neméně příkladem než slovem svítící svatí muži.“ A na str. 150. „A co, že nejsou knihy ty modlami? komuž pak k vůli Julián císař Krista opustil?“ Na str. 154.: „Kristus volá ku pokoře: titi slávu a pověst zvelebují.“ Kristus chce mítí krotké: titi činí vypínající se a bujně. Kristus holubí sprostnost prikazuje: titi schytralostem a ouskokům učí. Kristus poroučí stydlivost: titi k žertům, šprýmům, prostorekosti cvičí. Kristus dověrně libuje: titi při všem pochybování rózepře, hádky strojí. Slovem, jaké obcování jest sytla s temnostmi?

a jaké srovnání Krista s Belíálem? a jaký díl věrnému s nevěrnými? a jaké spolčení chrámu božího s modlami? (2. Kor. 6.) Běda každému, kdo pohorší jednoho z maličkých věřících, dí Kristus.“ Stránka 153.: „A poněvadž moudrý jeden bohoslovec napsal, že moudrost Šalomounova záležela v tom, že zákon boží rozvedl do domů, do škol, do obcí a dvorů: my, budeme-li místo pohanských škared zákonů božímu mládež učit, ke všechněm povoláním a obchodům odtud pravidla bráti, co než Šalomounovu, to jest pravou a nebeskou moudrost v ně uvoditi budeme.“ A tento spisovatel díla světa obrazného volá se Žalmistou Páně: (34.) „Pojďte dítky, házni Hospodinově vás vyučovati budu.“ Str. 151: „U Boha toliko pravé jest světlo: u lidí blyštili se co, jiskřičky jsou, kteréž jim v jejich tam tmách svítily a něčím se býti zdály; nám, poněvadž svíce hořící (slovo boží) do rukou dány, co po jiskrách?“ Str. 157: „Nebraňte jim ku Kristu, nechte maličkých k němu přijíti. A nevlečte jich po psincích, hampejzích dřívě, a teprv je naprzněné a pokažené povedeme ku Kristu, aby je sobě podobil? Nebo co se Molochovi obětovalo, o to se s ním Kristus tahati má? Ach hrozné jsou to věci! Pro milosrdenství boží prosím, nechať kněží, vrchnosti, a na komkoli to záleží, prohlédnou, a mládež křesťanskou, Kristu zrozenou a na křtu oddanou, k Molochovi voditi nedopouštějí.“

Tak smýšlel před dvěma sty léty Komenský; i zdalíž to není, jako by nám ze srdce mluvil? An ale dojista jeho důvodů žádný křesťan nebude chtít vyvracet, a an za našich časů škodlivost spisů pohanských klasiků tím více bije v oči: nepřeháním zajisté, an opět volám: *Pryč s pohanstvem z křesťanských škol!*

V.

Jak krásné jest pokolení čisté v jasnosti, nesmrtná památka pravé matky — neboť oslavena bývá v dítkách svých. —

Úloha duchovní matere naší sv. Církve jest pře-

krásná — vedeť jednotlivce i celé národy k Bohu, stejnou láskou hledá rozeňátko, přijímá, pěstuje povržené na břehách polabských a nilských, jako na ulicích pekingských a v pralesích amerických, — ujímá se celého člověka ve všech potřebnostech jeho — všechněm jest všecko — a i umírajícího těší, jak ho žádný spis pohan-
ský těšiti nemůže. Z boku chotě svého Krista Pána na kříži počatá a vyšlá, má od Něho život svůj, své roucho, své obřady; a protož ničehož nepotřebuje z pohanstva kromě duší, by jich posvětila. — A tato matka naše by v naší době měla mládež svou k pohanům do školy posílati, kdež takoruka synové světa jich mimo sebe pouštějí a k vědám přírodním — k této též živé knize Páně se obracují? — Ona, jenž mocným duchem svým nejvznešenější díla básníků, stavitelů, sochařů, malířů a jiných přivedla na světlo, nemělaby samostatným životem se stkvíti? — A o lásce k Bohu, k bližnímu, o úkolu života, o pravé lásce k vlasti, pokoře, milosrdenství, o útěše umírajícím, zdali nás učí klassikové pohanští? A přede v naší praktické době jasná světlo a důstatečná známost předůležitých těchto věcí jest nejpotřebnější. —

Která matka bude dítkám jedovaté dávati pokroutky? Bude je metati mezi hady a na cesty pohanů je pouštěti? — Čemu nechce žádná matka, tomu nechce, ano ani chtíti nemůže katolická Církev — aby se podobného cos dělo v jejich školách.

Dokud byla Církev sv. v kolébce a dle ukázanosti na tomto světě jako v plénkách — bývala podporována zázraky, jako se upevňuje stromek kolíkem, by bouří nesnadno rozviklán, dokonaleji rostl a se mocnil. Když pak v silný vzrostla strom, a po celém světě rozložila své větve, — a když její synové všecko naplňovali, neděly se v ní již tak často zázraky; poněvadž se konaly pro obrácení nevěřících; — neboť mocný silně zakořeněný kmen podpor potřebí nemá, aby obstál, an již pevně stojí, byťby i bouře světa některou snítku zvrátila, tím krásněji pučí, zkvětá. Tak bývá i štěp Páně, sv. Církev při vichřicích vrtkavého věku, odštípenými větvemi ku kořenu jeho padlými jen více zúrodněn a posílněn, a již

nepotřebuje tolik zevnějších podpor konáním zázraků. Když cítí chromý, že se klouby jeho utužují, že zdraví a síla žíly jeho probíhá, odvrhuje berlu; když se dítě již běhati naučilo, nechytá se více lavice, ale samostatně si počíná v chůzi. —

Jest-li tedy Církev u obrácených na víru Kristovu zázraků již tak nevyhnutelně potřebí nemá, a co Bohem zjevená matka člověčenstva živým slovem do srdce může mlhvití po celém světě: může tím spíše římských a řeckých klasiků pohanských se vzdáti, kterýchžto co můstků a lešení blahozvěstové její někdy ku obrácení těchto národů a k své obraně potřebovali: a tak bude moci časem klassiky pohanské, čínských a indických, a jiných národů odložití, až se tamější národové úplně na Kristovo učení obrátí a v Jeho osvětě choditi budou. Neboť majíce pak svíce, netřeba jim bude bliktrů světílek, bludiček; majíce vystavený dům Páně, složí lešení, kteréž ho zatemňuje, aniž více stínu pohanského si přátí budou, kromě snad některých zpronevěřilých se Pánu, aby dle způsobu našich novověkých pohanů v stínu takovém své hříšné tělesnosti hověli; a opojení proti zoufalství vyhledávali. Nepotřebnost klasiků pohanských k životu katolickému ukazují národové, kteříž docela žádných klasikův nemají, a millionové lidu, kteříž žádných klasiků nečtou, a čísti jich si nežadají. Jsou-li pak tito lidé jen u víře náležitě vyučeni: kdo jim smí upřítí, žeť jsou i bez klassické vědomosti dokonalí křesťané? — Který rolník v Čechách nyní si žádá za pluhem Homera čísti, jako prý někdy?! — a to po řecku?! Kdo toho vidí potřebu, by ten, jenž chce býti pravým křesťanem a příkladným otcem svých dětí, anebo také dokonalým starostou obce, prvé latinské a řecké klassiky četl? Když se ztratily některé listy sv. Pavla, ba i celé knihy z Zákona starého, a Církev předce stojí v celé velebnosti a dokonalosti své: nevím, proč by křesťanské školy bez klassických pohanů obstáti nemohly? Kdo by Hottentoty, Černochoy, Paraguany a Kalmuky učiti chtěl prvé klassikům pohanským, aby mohli křesťany býti, jednal by asi tak, ano i hůř, než oni učitelé, jenž osadníky galat-

ské dřívě chtěli dle zákona Moyžišova obřezávali, než by mohli křesťany se státi. — „Vidělo se Duchu svatému, tak tenkrátě sném apoštolský mluvil v Jerusalemě, a nám neukládati jiných břemen.“ Protož pryč s klassiky pohanskými ze škol, Církev jich nepotřebuje.

VI.

Nebudou mítí podílu synové děvky se syny zaslíbení — a která matka bude cizí více milovati, než své? kdo to může Církvi za zlé mítí, jest-li svým spisovatelům dává přednost před pohanskými? — Ona jako duše lidstva, má své klassiky, a život klassický má v plné míře. Zdaž nejsou církevní hymny mnohem velebnější, než všechny ódy Horácovy a Pindarovy? Zdali není sv. Jan Zlatoústý výtečnějším řečníkem než Demosthenes a Cicero? Zdali nejsou životy svatých i zábavnější i prospěšnější, nežli všickni historikové pohanského světa? (Viz list k Diognetovi. Spisy sv. Otcův od Frant. Šušila r. 1849, str. 196.) „Křesťané jistě ani krajinou, ani jazykem, ani obyčeji se od ostatních lidí nerozeznávají.“ . . . . . „Obývajíce města řecká i barbarská, jak se každému osudem dostalo.“ . . . . . „Každá cizina jest jim vlastí, a každá vlast cizinou. Žení se, jako druzí, zplozují děti, ale jich neodmítají. Stolu společně užívají, nikoli však lože. V těle jsou, ale nežijí podle těla. Na zemi bytují, ale obcování jich jest v nebesích. Zachovávají ustanovené zákony, ale je vlastním životem převyšují.“ . . . . . „Chudi jsou, ale mnohé obohacují; všeho zbaveni, a vším oplývají; putopování a v potupách oslavování; zlehčování, a předce ospravedlňování. Zlořeči se jim, a žehnají; příkořím se stihají, a úctu prokazují; dobře činí, a jako zlí trestáni bývají. Trestání pak jsouce, radují se jakoby k životu vzcházeli. Od Židů jako cizincové vybojování, a od pohauů pronásledování bývají; ale příčiny té nenávisti protivníci udati nemohou.“ . . . . „A máme pevnější prorockou řeč, kteréžto šetřice jako svíce v temném místě svítící, dobře číhte, až se den zasnívá, a dennice vzejde v srdcích vašich.“ (II.

Petr. 1, 19.) Spisy svatých otcův Augustina, Rehoře, Leona a jiných odkojená mládež oživne mocně vanoucím duchem slova Páně; a podpora vážných skutkův žijících mužů církevních zpomůže rozkolisanou společnost lidskou v kolej zákonnosti a mravnosti vésti, jako dobrá matka nábožnými slovy psanými nebo mluvenými díky rozmrzené, zamračené, nepokojné konejší, krotí, a upokojuje. Církev svatá úplně vystačí svými klassiky, protože „nemůže dílo stavení lidského trpeno býti na tom místě, kdež se počíná město Nejvyššího ukazovati. (II. Ezdr. 10, 54.)

VII.

Výkvět člověčenstva tělesný i duchovní, a to sice svrchovaně dokonalý pro všechny časy, pro všechny stavy a společnosti, tedy výkvět *právě klassický* jest a zůstává nám Kristus, vtělený Syn Boží. V Ném se vše soustředí co v ohnisku, co člověčenstvo mělo a má a míti bude vznešeného, svatého, pravého a dobrého a dokonalého; v Ném, v těle Jeho, v Církvi nikdy nehynoucí vane svatý, klassický život již ukončený, tak sice, že něehož vznešenějšího svět budoucí nevynese, aniž v historii kdy více projeví. Než i všeliký jiný klassický život jest jen květ planý a život zdánlivý: v Kristu ale život pravý a skutečný! — On nadchnul Církev životem klassičnosti věčné. — On jsa cesta, pravda a život, poutá k sobě víc, než všichni klassikové, tak sice že (Jan 6, 68.) Apoštolé zvolali právem: „Kam od Tebe půjdeme, Pane; Ty slova věčného života máš!“ On poslal Církvi utěšitele, učitele Ducha sv. pro všechny časy. — Origenes v komentáři na Mat. dí: „Nedbejme na ty, kteříž pravi: tuto jest Kristus, pakli Jej v Církvi neokazují, kteráž plna jest blesku Jeho od východu až na západ, plna pravého světla; kteráž jest sloup a utvrzení pravdy, v nížto celý jest příchod Syna člověka, řkoucího všem, kde kteří jsou: Ejhle já s Vámi jsem až do skonání.“ — A věru, kdo položil ruku na pluh Páně a ohlíží se po spisech pohanských a pěstuje koukol, není hoden království božího. Učinná láska Církve katolické na základu nezměnitelné pravdy, kterouž

nám čistolidský a pravý vzor v Ježiši Bohočlověku v každém vznešeném ohledu představuje, vzpomůže víc zhojiti upadlého mezi lotry člověka, nežli celá hejna Ovidiů, Plantů a jiných mudrců pohanských. — A který pohan-
ský spisovatel dává umírajícímu svatou velkovelabnou, uspokojující myšlenku a útěchu na věčnost, jako Církev naučena a splnomocněna jsouc od Krista, kterýž „včera i dnes, kterýž i na věky“ (Žid. 13, 8.)! Protož *nestavme Dagona k arše Páně, a nedávejme vychvalováním pohanských klassiků pohanství novému tím volnější průchod.*

VIII.

Církev svatá, živá matka člověčenstva, ač z historie vyšlá, předc jediné na ní nespočívá. Ona jest sama živá historie — takřka duše člověčenstva.

Před potopou světa, kde až téměř do tisíce roků lidé žili, nebylo historie ani třeba, neboť hrdinové přiotomnosti byli živi pomníci v životě skutečném skoro nestárnoucí: tak také Církev svatá tato archa na vlnách časů již dvoutisíciletá je sama historie celého světa z nejvyššího stanoviska poohledaná. — Abych všecko v krátkosti zahrnul (list k Diognetovi) „co duše v těle jest, to jsou křesťané ve světě.“ Křesťané v celku činí Církev. — Nač teprv jí třeba vesel, plachet, lan, nač ličidel, podpůrek historicko-pohanských, jenž jest sama nesmrtelná, nemajíc vrásky ani poškrvny — jenž jest dílem božím? — Ona bez nich pozůstává v moci, jest Kristu choti svému, tudy i nám a budoucím dosti krásná, sloup zlatý, utvrzení pravdy, a vnika v mysl, city, v skutky u pokolení nynějšího, budoucího ba i minulého vnikala — milosti boží — životem svých výtečníků, jenž jí nikdá nechyběli, a nikdá chyběti nebudou, co odblesky slunce spravedlnosti, nositelé života čistocírkevního na pokolení každého věku působící, vedeni duchem Toho, jenž při pádu prvního člověka církvi své skrze Duchu svat. zasnoubiti se přislíbil, a tak s Ním a skrze Něho a v Ném vůli boží se Sionu hlásají slovem i perem rozviklanému zmalatnělému světu. — Slovem Církev sv. nemůže na hi-

storii světa samotně zpočívati — ona živa posud mluví moci — a povídá svým dítkám, čehož jim třeba věděti — o začátku a konci rodu jejich, o záhadě života, o svatých tajemstvích, ovšem jen tolik, mnoho-li jim k spasení třeba. — A klassikové pohanští seděvše v stínu smrti a v mrakotách bludu, Cirkvi se spíše protiví, než aby ji podporovali — nač tedy křesťanskou mládež jimi odkájetí, odchovávatí? Zdali oni historii světa zakládají a vysvětlují jako spisovatelé národu židovského?! Oni ani města Říma pohanického neudrželi a křesťanského podporovati nemohou — kteréžto věčné nazvané město třeba by zaniklo a se propadlo, přede víra pravá, od apoštolů po celém světě rozhlášená potrvá, a historie jeho vyloží nám i budoucím Cirkvi sv., máteř člověčenstva nestárnoucí; tak jako nám potopu světa, trest Sodomy, zkázu Jerusalema a i celého světa hlásá. — Bez ní a jejího dějinstva by historie světa byla pohádkou — o zaklených princeznách — a jalovým oříškem. — Dobře a krásně náš starý a ctihodný Kocín z Kocínětu praví: „Její dějiny jsou to nejčistější křišťalové zrcadlo, v němž lidé předivné skutky zprávy a opatrování božího spatřují.“ — Právě-li ale kdo, že se pohanští klassikové zachováti musejí ve školách k ušlechťení mysli mládeže, toho se ptám, ušlechťuje-li mysl víc blud a bajka, čili neomylná pravda Boží. Pravda-li ale víc ušlechťuje i mysl i srdce, — což mne dojistá každý bez odporu připustí — : dím opět: *Pryč s bludem a s bajkou, pryč s pohanými klassiky z křesťanských škol.*

IX.

Jakou chválu by tedy zasluhovali Francouzové učinivše průpravu k otázce v naši době tam vzniklé, mají-li ponechání býti ve školách pohanští klassikové, čili nic? — zajisté velikou chválu, kdyby jiný, totiž náš Komenský jim byl v tomto ohledu stkvělou neodnesl palmu vítězství.

Než Francouzové usilují více na poli praktickém dosáhnouti toho, což na poli theoretickém tak jasné vyřkl Slovan. —

Ve Francii začali po oné bouři před 60ti léty, jenž celým světem zatřásla, a i skalou sv. Petra viklati chtěla, jako n. př. velebný Chateaubriand a jiní citem romantickým klestiti křesťanství opět cestu do salonů — — — (Viz jeho Attalu — a velebný obraz křesťanstva proti klassickému pohanstvu v Mučedlnících a jinde). Na dráze této postupují duchem křesťanské účinné lásky kněží ba i laikové francouzští; tam uskutečňuje se myšlénka blahodátná, veškeré vědy v duchu katolické Církve vzdělávají; — tam obětuje se farář životem, by vyssál jed z rány od hada užsknutému; — odtamtud, zdá se, jakoby obvíval i západní Slovanstvo tento směr účinné lásky křesťanské; neboť i u nás se projevuje živě při svobodě Církve v rozličných bratrstvech, spolcích, jednotách k rozšíření víry a umírnění bídý tělesné a duševní; —

Ve Francii časopis *L'Univers* jakoby praporek vztyčil: „Znajíce ten čas, že hodina jest, abychom již ze sna povstali (Řím. 13, 11.) pryč s klassiky pohanskými!“ — Základ společnosti lidské ať jest láska na pravdě Kristově květoucí, živým slovem choti Jeho k ovoci dobrých skutků zrající; — ona ať jednou již pronikne vědecky obecný i rodinný život Duchem Páně na tomto světě; ať se zřídí rodina, škola, obec, kde láska, pravda, blaženost vévodí, aby dokonalý byl člověk boží (II. Tim. 3.) a pak vám není třeba rušiti poměrův mezi majícím a nemajícím, mezi Pánem a služebníkem, jakož toho nerušilo dřevní mladé křesťanstvo, když pán i otrok byli bratří sobě rovni v Kristu — (list sv. Pavla k Filemonovi). Pak nepotřebujeme klassiků pohanských, aniž v jejich kabát naše křesťanské city, myšlení a žádosti oblikať; vůle dobrá bude v lidstvu převládati, všetečnost vědy v úzdu pojímati, by nezabloudila zas v novověké hvězdopravectví pohanské, v hadačství z vnitřnosti zvířat, neb v soumraky sympathie pověrné. — Stav kněžský nebude v opovržení; aniž bude chyběti dělníkův při velké žni Páně — posvátna bude i hlava rodiny, obce, státu, a poněvadž křesťansky takto odchovaná mládež k nejvyšším úřadům se dostane, tu přestane veliké i zehrání na peručnictví státu i Církve; — tu nebude vnitřní ro-

zervanosti a polovzdělanců, aniž tolika samovražd lze se nadíti — a zoufalého umírání — — —; nebo starého hada jed vyssán bude z ran člověčenstva.

X.

Že tedy katolické mládeži klasiků pohanských ano i sv. Církvi třeba není, jest nyní na jevě. — Že na učitele nepřijde, má-li mládež jed či med z nich ssáti, patrně z celého jednání; neboť žádný učitel, byť snad angel s nebe, za několik hodin výkladu v týdni nevykoření náklonnost k zlému v pokoleni lidském od počátku hříchu zahrnžděnou a tato samochtě si vždy z nich jedu nahlédá, a se posilní, obzvláště, když bouře vzniklých naruživosti mračny pochybnosti mysl mladistvou zatemní — uchvátí, co budou tyto školní hodiny? — jen plané pablesky. — Aby ale zapovězením více nedráždili, nemusejí se ani zapovídati; aby ale jako zákonní cestou vážnosti nenabývali, netřeba jich do škol uváděti.

Uhlazený sloh a jiných chválených výhod ze študii klasiků pohanských vyplývajících nahradí vzory klasiků křesťanských; Církve neostane bez klassické mluvnice své, když její duch živou věrou z myslí, láskou zanícenou mluvití a psáti bude — ano řečník, spisovatel křesťanský (jako někdy Augustin, Řehoř, Leo Basilius atd.) bude ve jménu světodějinné Církve mluvití, balvany ze skály věčnosti lámati, krásomluvné květiny ze sadů rajských trhati tak mocně a libě, jak žádný ani světovládny Říman, ani krasocitný Řek — slovem žádný pohan mluvití nemohl — *dabitur vobis*, praví zde Písmo a sv. Pavel (k Židům 4, 12.) dí: „Žítíť jest zajisté řeč Boží a mocná i pronikající nad všeliký meč.“ A bude-li mládež vedena, spásitelné pravdy z Písma sv. a výtečníků církevních si tak pamatovati jako dříve místa z klasiků pohanských: zajisté více vlivu budou tito míti na život čistě-křesťanský a pravý humanism, než mluva pohanův uhlazená, kteráž jest jen bylina cizí; ale křesťanská bylina v životě církevním zakořeněná, slovem živým s kazatelen katolických zalévána, pořád domácí zajme a ponese celého člověka k cíli blaženosti časné i věčné. —

O vyhynutí osvěty se báti není, neboť vždy se najdou ochotníci archeologové, jenž klassikům pohanským kadidlem kadice, od zapomenutí jich uchrání. —

Měl-li by ale přec kdo z pohanů (Komenius didaktika str. 155.) k dítkám křesťanským pouštěn býti; nechťby byl Seneka a Epictetes, jakožto, kteříž nejméně pověr, nejvíc pravdy mají — a to opatrně, poněvadž se i tam mysl mladá naprzniti může. S tou výminkou dovoloval Bůh panny pohanské israelským pojímati, aby jim nejprv vlasové a nehtové byli ostříháni a roucho změněno (Deut. 21, 12.). Mimo to ani hned s užítkem mládeži spisové předkládání býti nemohou, protože ani Cicero, ani Virgilius nepsal mládeži toho, co psal, ale lidem soudu dospělého. Tisíckrát víc prospěje v dospělém věku přečísti Cicerona jednou, než se mu v mladosti z paměti třeba naučiti.“ — O pravdách, kteréž jsou majetnictví ducha lidského, jako matematické, měrické, sochařské, oekonomické zkušenosti, kteréž nejsou ani pohanské ani křesťanské, a lehko se ze šlupky pohanské vylupují — zde řeči není — n. př. když dám umělci kůstku z těla lidského, a on souměrně a poměrně celého vytvoří člověka; aniž jiných a jiných námitek připomínám, n. př. že svatý Pavel sám citoval klassiky pohanské, neb že s nimi srovnané Písmo sv. ukazuje odporníkům Církve, co líčilo bajeslovi na místě pravdy.

XI.

V naší době každý usilovati má o to, aby se nekřesťanské živly vyklizely ze života rodinného, školního a obecního.

Jest-li Bonifácové posvátné duby pohanské káceti — a na místě nich úrodné stromy štěpovati mohou: nena-
hlížím, proč by se totéž státi nemělo s pohanskými klassiky, aby na jejich místě zavedeno bylo čistě křesťanské studium, a to tím víc, an studium klassiků pohanských ani státu ani Církvi neprospívá, nébrž i v nejednom ohledu na škodu jest? Věda ale dobře, jak znamenitý výměněk by i mnozí duchovní klassickým těm pohanům

v katolické Církvi rádi vykážali, a to i ve školách — nechci dále o tom šířiti slov, aniž komu své přesvědčení vnucovati, a protož schopnějším mužům než jsem já zůstavuji, by nade všecku pochybnost dokázali, čeho žádá ta věc sama sebou, a co by bylo i Církvi i státu s tím největším užitkem. Hlavní příčina, kteráž mne pohnula, bych napsal tento článek, byla zajisté ta, abych k osvědomění přivedl velebnému duchovenstvu; a všem milovníkům klassické české literatury, že veleslavný vychovatel slovanský, Komenský, ač nechodil v nezkaleném světle svaté víry, před dvěma sty léty na totéž tlačil, očež se v našich dnech právě apoštolským duchem nadšení biskupové francouzští a jini horliví katolici s velikou moudrostí a silou zasazují. Považujeme-li, jak moudře a právě křesťansky soudil Komenský o studium klassiků pohanských, tím více litovati musíme, že zcela nebyl osvěcen světlem neomylné pravdy Kristovy; neboť byl by snad provedl toho skutkem k nemalé slávě národu českého, očež pouhými slovy toliko horlil.

Poněvadž ale jeho náhled byl mně pohnůtkou, že jsem tento článek napsal, jsem jemu povinen, abych ho také jeho vlastními slovy skončil. Pišet ve své didaktice na str. 154 takto:

„Co pak tak krásného jest v pohanských těch knihách, čehož by v nebeských našich nebylo? Duch svatý jest tu mistr, jeho slova dražší jsou nad zlato, sladší nad med, ostřejší nad meč na obě straně ostrý a nad ostny a hřebíky probíhající zed, a těžší nad kladivo rozrážející skálu, jakož svatí Boží mluvívali a posavad pobožní počítují. Plna utěšených příběhů jest bibli naše!“ —

„Malomocný to soud, kterýž sobě Abanu a Farfar, řeky Damašské nad Jordán a vody Israelské libuje (4. král. 5, 12.) krhavé to oči, kterýmž Olympus, Parnassus, Helikon milejším, než Sinai, Sion, Hermon, Tabor, Olivetská hora divadlem. Zalehlé to uši, jimž Orfeovy, Homerovy, Virgiliovy housle nad Davidovu harfu liběji znějí. Porušená to chuť, kteráž sobě nektar, ambrosii a zdroje kastálské nad manu nebeskou a studnice Israelské zachutnává. Porušené to srdce, kteréž se více jmény Ju-

pitra, bohův a bohyň, mús a milostek, nežli jménem Hospodina zástupů, angelů a archangelů, knížat a panstev, trůnů a moci koji. Slepá to naděje, kteráž v lukách elysejských raději, než v ráji Božím se prochází a rozkoše spasenců prohlídá. Neb tamto všady pohádky, básně, stín pravdy, tuto podstata, jistota, pravda neomylná.“

Mám tedy za to, aby pohanští klassikové ze škol křesťanských vyhostěni byli. — B.

Co soudí starší protestanté o missiích vůbec?

Co dodatek k předmětu již pojednanému

podává **Josef Kopsch**, kaplan Roudnický.

„Nepřátelé naši jsou soudcové.“

Deuter. XXXII. 31.

Sotva vyšlo výborné dílo Vel. p. Dr. Pruchy, spirituála v semináři pražském: „*Církevní Missie v osadách katolických*,“¹⁾ zavalot jest i hned vele vítanou příležitostí jak bohomluvcům tak i laikům s velikým nadšením míněni svá pronéstí o předmětu tomto, a bylo-li již dříve velice hadáno jak „pro“ něj tak „proti“ němu, nyní teprv tím více roznícen byl spor tento. A kdožby se tomu divil, an ústav tento tak hluboce sahá do duchovního života a divotvorně působí na mravy a povahu lidskou, tak sice, že nezřídka co „nějakým zázrakem“ lidé surovi, prehlí, jmění cizího žádostivi, nečisti, . . . v tvory mírné, tiché, nezištné, zdrželivé . . . proměneni jsou byli. —

Než ačkoli vše toto přemnohými svědectvími jak oustně tak písemně potvrzeno jest, a to sice nejen se strany katolické, nébrž, co vše nejznamenitější, i se strany protestanské, kteráž při vši své nenávisti a kyselosti proti církvi naší ústavu tohoto účtu svou a své obdi-

¹⁾ Viz „Časopis pro katolické duchovenstvo“ III. svaz. p. 59—114. r. 1850; I. svaz. p. 97—142; II. svaz. p. 14—46. r. 1851. — Také o sobě vyšlo a k dostání jest v knikupectví p. Hessova.

vení chtěj nechť odřici nemůže, a nahlížeje převelký užitek dokonalých missií, sama k rozšíření své víry cos podobného podniká; ¹⁾ na vzdor tomu všemu nalezlať věc tato na straně druhé jak mezi protestanty, tak žel Bohu! — i mezi katoly, nepřatel tak zuřivých a tak četných: že nejen ústav tento nejpotupnějšími jmény zhanobují, nébrž i těm všem svědomitějším protestantům, kteříž v *novějších časech* chvalný usudek svůj byli pronesli, ²⁾ velice zazlivají, dokladajice, že jsou zrádcové náboženství svého, tajni papeženci, uplacení pisovatelé, kteříž nevědí co praví, uchylujice se naprosto od učení a mínění předků svých, kteří *prý* naopak právě smejsleli o věci této, jsouce nejouhlavnější nepřatelé její.

Tak a podobně slyšel jsem často sám mluvití toho onoho protivníka missií kat. (a takových jest hezká částka v krajinách smíšeného náboženství,) a řeči takovou vidím se nucena těmto tak zvaným „osvicencům“ veřejně ukázati: „*Co starší protestanté o missiích vůbec soudí?*“

Toto svědectví musí býti pro nás tím znamenitější, an blížeji žili oněm neblahým časům tak zvané Reformace, kdež vše, co jen poněkud zásadám jejich se přičilo, zneuctěno, zhanbeno, zavrženo, ano vsí silou a mocí pronásledováno bylo. „*Audiat ergo et altera pars*“ jak příslovi praví, a v rozeprí této „*nepřatelé naši (ať) jsou svědkové.*“ Deuter. XXXII. 31. Vynata jsou svědectví tato ze staré, v německé řeči sepsané knihy od Jana Mikuláše Weislinger-a, faráře v Capell pod Rodeckem v Břyskavě (Breyßgau). ³⁾ Sloh jest dle způsobu tehdejšího

¹⁾ Potřebuji zde pouze podotknouti ústav: „Gustavo-Adolfský,“ — společnost k „rozšíření sv. písma“ (Bibelgesellschaft); missie v Jerusalemě, v Americe, ano za dob nynějších i také v Německu atd. — Viz o tom také: „Časopis pro katol. duchovenstvo,“ Leden (I. svaz.) 1852.

²⁾ Přemnohá a to nad míru znamenitá vyřknutí a svědectví taková nalézají se v chvalně zmíněném spisu p. Dr. Pruchy u velkém počtu. — Též na mnohých místech v „Blahověstu,“ „Sionu,“ „Deutsche Volkshalle,“ a jiných zvláště o tomto předmětu jednajících spisech.

³⁾ Ouplný nápis této knihy jest: „*Außerlesene Merkwürdigen von alten und neuen Theologischen Marktschreyeren,*

času sprostý, řeč zde tam chybná, sem i tam poněkud prechlivá, zato ale věc sama tak důkladně, učeně a jadrně pojednána, k důkazu lstí a podvodů nepřátel cirkve tak četných a tak znamenitých kněh výtečných, nám i zde tam již neznamých spisovatelů, uvedeno, že věru by rádo bylo každému spis tento pilně přečísti a promysleti, an by se z něho každý velice poučiti mohl. —

Učený p. spisovtel Weislinger byl mimo tyto, některé ještě jiné spisy, skoro všechny „způsobu obranného“ sepsal, ¹⁾ kteříž mu veliké nepřátelstvo se strany odpůrců víry kat. způsobili, zvláště spis jeho podivného jména: „Frieß Vogel oder stirb!“ Straßburg 1723 in 8., a opět rozmnožen vyšel 1726 s obrazy, ²⁾ kde mimo jiné

Taschenpieler, Schleichen, Wintelpredigern . . . welche sich zu Christus Aposteln verstellen. Durch IV. Theil (každý díl má as 950 stran, mimo předmluvu a rejstřík) in gewisse Paragraphos eingetheilt, aus verschiedenen hieher gehörigen Materien mit Fleiß zusammengetragen und mit raren Kupfern versehen, von Joanne, Nikolao Weislinger, Definitoru des Hochwürbigen Ottersweyerischen Kurarkapituls und Pfarrherrn zu Capell unter Rodeck in Breyßgau.“ — — „Cum Approbatione Theologorum et Superiorum permissu.“ — Straßburg 1738. (V kněhovně probostství Roudnického.)

¹⁾ Až do vyjití tohoto díla byl vydal:

a. Bewegende Ursachen die von Gott verliehene Gnadenzeit wohl und heilsam anzuwenden. Marienkirch 1723; Constanz 1729. 2. Auflage.

b. Frieß Vogel oder stirb! Straßburg 1723. — 2. Auflage 1726.

c. Die gesuchte in der römisch-katholischen Kirchen gefundene und wieder die erz-falsche Auflagen verthätigte Wahrheit . . . Augsburg 1726 (k tomuto spisu vzdělal předmluvu).

d. „Huttenus delarvatus“ — Constanz und Augsburg 1730, wieder einen Lutherischen Professoren von Hilburgshausen.

e. Gründliche Antwort Capell II Theile in 8. wieder allerhand Schwärmer.

f. Exceptiones una cum Reconventionem contra Jo. Casp. Malschium Con-Rectorem et professorem Lutheranum. 1734.

²⁾ Nesmí se tento spis pomíchat se známou knihou stejného jména spisovatele „Abrahama a S'ta Clara.“ —

dokazuje, jak katoličtí missionářiové převeliké zásluhy sobě získali o rozšíření sv., katolické viry mezi rozličnými pohanskými národy.

Jmenovitě zuřivého odpůrce našel jest tento spis, a zvláště uvedený nyní předmět na Janu, Philippu Frese-
nius-ovi, kazateli protestanském v Německu, kterýž i zvlá-
štní spis proti němu vydal, jenž poše jménem: „Anti-
Weislinger“ znám jest. V něm, a sice na straně 216
seq. přičinuje se všecku tuto zásluhu buď zcela upřít,
neb kde nemůže, aspoň nad míru zmenšiti, ano tak ne-
stydatý jest, že dokonce jiný oučel k. p. podmanění těchto
národů pod vládu Římskou a t. d. — jejich velké obě-
tivosti připisuje.

Sepsav jmenovaný p. farář, nové již uvedené obranné
dilo: „Außerlesene Merkwürdigkeiten, ... obrací na straně
618 seq: §. 110 seq:, zřetel svůj na lživý tento spis,
a tu uvádí v krátkosti napřed co katolicí o missiích do
zemí pohanských až posud drželi, hned na to pak obsir-
něji z rozličných uvedených spisů dokazuje: „*Co výte-
čnů protestantů před ním a za jeho dob o missiích vů-
bec byli drželi.*“

Vynechám uvedené od něho svědectví katolíků, an
by někdo říci mohl, že mluví „pro domo sua“ — a uvedu
pouze v krátkosti k důkazu, však ale také k zardění ny-
nějších odpůrců „*svědectví protestanská,*“ by se přesvěd-
čili, že ne jiný, ale oni sami nevědí, co mluví, a že od-
volávali-li se na starší protestanty, ti to sami proti nim
že svědčiti budou! — —

Gottfried Arnold, pravi p. spisovatel, Luteranský boho-
mluvec, který mimochodem řečeno, nám katolíkům ne tuze
přízniv jest, píše ve svém spisu ¹⁾ o misiích takto:

„V Číně je zvláště práce znamenitého *Františka Xa-
veria* výtečná, kterýž sice dokona do ní nepřišel, an na
cestě l. P. 1552 byl umřel, nicméně příkladem svým i
jiných byl povzbudil.“ —

¹⁾ Kirchen- und Reher-Historie Pars II. Lib. XVI. Cap. XXXIV.
§. 16. fol. 885.

Nyní uvádí dále ¹⁾ pronásledování a strašlivé muky missionářů, kteráž pro učení Kristovo v Japánu byli přetrpěli, a pak dále ²⁾ pokračuje:

„Toto připouštějí Luteranští bohomluvci, že Jezuité, ačkoli papisté, předce, an se za učitele církve vydávají, k obrácení východních pohanů „dobrou práci“ konají“ ...

Na rohu tohoto pojednání stojí větší literou tištěná slova: „*Chvála papežencům!*“

Jakub, Krištof Iselin, kterýž za času spisovatele tohoto spisu živ byl, znamenitý doktor a professor protestanský v Basileji, píše o missionářích takto ³⁾:

„Missionáři jsou oni duchovní neb mniši, kteříž od papeže neb biskupů vysíláni bývají, nevěřící neb kacíře (na pravou víru) obrátit. K tomu cíli se nyní Jezuité, Karmelitáni a Kapucini do Turek, Persie, Georgie, Afriky, východní Indie, Kongy a jiných zemí a dílů světa více vysílají.“

O sv. Ignáciovi, zakladateli řádu Jezuitského, mluví dále takto ⁴⁾. „Svatý (*sic!*) Ignácus Lojola, zakladatel řádu „tovaryšstva Ježíšova“ dal sobě i zde (v Římě) mezi jiným na obrácení Židů a ženstín, jenž necudný život vedly, *velice záležeti, a ujímal se při tom sirotků.*“

O Jezuitech samých praví dále následovně ⁵⁾: „Oni mimo tři řádné sliby ještě čtvrtý papeži činí, že se od něho na všechna místa podají „*protož také tak časté misie na všech místech světa konají, by lid k víře křesťanské přivedli, zač ale, zvláště v Číně a Japánu, strašlivé pronásledování vytrpěti musejí.*“

A když byl o tom pojednal, jak na všech místech osbčeni a zneuctěni bývají od pohanů, dává jim toto krásné svědectví: „*Než tovaryšstvo toto jest v majetnosti*

¹⁾ Ibidem Lib. XVII. C. XIV. §. 16. 17. 18. fol. 1063, 1064.

²⁾ Ibidem §. 27. fol. 1067, 1068.

³⁾ Allgemeiner historischer Lexikon, Tom. III. fol. 519. a. Jan Hübner, též protestant, uvádí stejná slova ve „Zeitungsllexikon“ p. 1182. Leipzig 1732.

⁴⁾ Lib. cit. Tom. II. fol. 914. a. b.

⁵⁾ Ibid. fol. 910. b. et 911. a.

(Poffes) „*prevelkých zásluh*“ (ungemeinen Meriten) o katolickou církev předce beze změny proslulé.“

O velikém Indiánském Apoštolu sv. Františku Xaveriovi pronáší toto ¹⁾: „Svatý (*sic*!) František Xaverius, nazván Apoštol Indianů, pocházel z Španělské Navarry. . . . Papež Pavel III. poslal na žádost Portugalského krále Jana III. sv. Františka X. do východní Indie, by tam na rozmnožení křesťanského náboženství pracoval. Toto také vykonal s velikou horlivostí a při tom velikou práci a velké nebezpečství vystál. Napotom pak náboženství křesťanské v Goa, na přístavu Komorinském, v Malacce, na Moluckých ostrovech a Japánu štěpoval, a také velké množství pohanů obrátil. Umřel ale dne 2. Prosince l. P. 1552, an právě se chystal do Číny cestovati, v kteréž zemi velikou žádost měl, sv. Evangelium hlasati.“ . . . —

„První, kterýž se byl velice přičinil, Japány ku Kristu J. obrátiti, byl František Xaverský. Tento dostal se do Japánu l. P. 1549, kamž jej Portugalové, kteříž l. P. 1542 ponejprv v Japáně jsou byli, přivezli, a hlásal Evangelium o Kristu „s takovým důrazem,“ že se v krátkém čase mnoho tisíc Japánů pokřtiti dalo.“

Mluvě o velikém císařství Čínském, pronáší konečně Iselin o missionářích následující chválu ²⁾: „Totot jest známo, že několik katolických duchovníků „co nejhorlivěji se přičinilo“ křesťanské náboženství v Číně rozšířiti.“ —

To co zde veřejně Iselin a před ním Arnold dosvědčuje, dávno před oběma byl již pronesl znamenitý Lutheránský bohomluvec Abraham Bucholcer, kterýž ve svém spisu takto se vyjádřil ³⁾: „Jesuitae multas terras Indorum ignotas pervaserunt, iisque Christum praedicarunt.“ —

Jan Hübner, protestanský Rektor u sv. Jana v Ham-

¹⁾ Lib. cit. Tom. II. fol. 348. a. b. et 896. a.

²⁾ Tom. I. fol. 897. b.

³⁾ In Indice Chronol. ad Annum 1535.

burku píše o missionářích následovně ¹⁾: „Několika století se katolické duchovenstvo „velmi přičinilo,“ náboženství křesťanské v Číně založiti, a mnoho missionářů, zvláště z řádu Jezuitů a Dominikánů tam posláno jest, kteříž to i také tak daleko přivedli, že po přemnohém pronásledování svobodné užívání křesťanského náboženství l. P. 1692 císařským dekretem dovoleno, a v celé říši prohlášeno bylo.“

Jan Hübner (mladší) J. U. L., též protestant, dosvědčuje totéž, an praví ²⁾: „Okolo l. P. 1618 bylot jest náboženství křesťanské i v této zemi (v Číně) v známost uvedeno, na jehož pěstování si zvláště Dominikáni, Františkáni a Jezuité „velikou práci“ dali. Od roku 1618 až do 1650 jest jich 155.500 (obráceno). Od roku 1650 až do 1667 ale 104.980, což dohromady činí 260.480 dñší ³⁾ v 50 létech obráceno.“

O Japonii mluví p. Licenciat Hübner následovně ⁴⁾: „L. P. 1549 odebral se „světuznámy“ (sic!) František Xaverský tam, (do Japonie), a ačkoli tam hned l. 1552 umřel, ⁵⁾ vykonávali ostatní missionáři úřad svůj „tak dokonale,“ že okolo roku 1596 již 600.000 křesťanů v zemi bylo, a konečně přišlo to tak daleko, že již 13. království ku Kristu obráceno bylo. Když ale na tom bylo, že i sám císař k náboženství křesťanskému obrácen býti měl, tu *způsobil ďábel* ⁶⁾ takové pronásledování, že mezi 26 léty křesťanství dočista vykořeněno bylo. L. P. 1614 byl počátek, a l. 1640 konec učiněn.“ —

O Americe konečně di nestranný Hübner ku veliké

¹⁾ In der XIV. Auflage seines Staatszeitungs-Lexikons p. 180 von China.

²⁾ Vollständige Geographie adno 1736. Pars II. p. 512 von China.

³⁾ Vlastně dělá ouhrněk 254980, na kterouž chyba již p. spisovatel ukazuje.

⁴⁾ Loc. cit. pag. 548 et 549.

⁵⁾ V Japonii neumřel tento Svatý, ale na Čínském ostrově „Sanehian“, latinský „Sancianum“, na břehu provincie Quantung. — Confer. Lex. Univ. Tom. IV. fol. 212.

⁶⁾ Jak mírně zde mluví Hübner! Za našich časů by se mluvilo jinak, ano radovali by se protivníci, že se tak stalo.

chvále tamních missionářů ¹⁾: „Byli jsou missionáři z řádu Jezuitského mezi řekou Rio de la Plata a mezi Brasiílií veliký kus země pod mocnost svou přivedli, kteráž ročně 5 milionů vyněší. ²⁾ Celé obyvatelstvo sestává z 300.000 rodin, kteréž všechny Kristu získali. Jsou ve 42 diocese rozděleny, a každé představen Jezuita. „*Drží tyto novoobrácené v přísné kázni a přidržují je k pilné práci.*“ —

Ej! jaké to krásné svědectví, a k tomu ještě z úst protestantských! — Není již jináč: „*neprátele naši jsou soudcové*“ odpůrcům katolických missií, a odvolávali-li se na ně, inu — ať tedy spokojí se s úsudkem jejich, volající k zahanbení svému z Sk. Apošt. IV. 16. „*Zřejmé jest to, a my nemůžeme toho zapřítí.*“ —

Uvádí dále p. Weislinger i svědectví a chválu nesjednocených i sjednocených Řeků o misiích, než o tomto pomlčím, an jednak jsou katolici, jednak to neleží v oučelu mém.

Řekne sice ten onen odpůrce misii: „Co se tu uvádí, připouštím (ačkoli toho tak lehce nepřipustí; an kdo nenávidí jedněch, nebude velký přítel druhých), ale já nenávidím domácích, v křesťanských zemích konaných missií; neb o těchto neuvádí se smejslení starších protestantů.“ — Z jednoduché příčiny odpovídám já, a to jen proto, že ještě tenkrát nebyly a teprv později v nynějším zřízení a v pravé té dokonalosti užívány jsou byly. Tenkrát zabývalo se kněžstvo pouze s pohaný (nekrtěnými), než žel Bohu! brzo jsou povstali ve vzdělané Evropě pohané „*pokřtění*“, jimž náboženství sv. pouhou hříčkou, Kristus Ježíš pouhým důvtipným člověkem jest,

Že ostasně lito *ďáblové* kramářští Holanďané byli, popisuje dále, jak beztoho známo jest, p. Licenciát, tak jako i muky, kteréž tamní křesťané pro Krista vytrpěli museli.

¹⁾ Lib. cit. Pars II. p. 768.

²⁾ To myslím, že je přehnáno, odkudž pak vzali divochové tuto velikou summu, an jim Portugalové a Špaňhelové všecko byli pobrali? K tomu bylo jich jenom, jak sám praví 300.000. Srovnajme v Evropě jiné země stejné lidnatosti a jistě shledáme, že o mnoho méně odvádějí.

kterýž přítelem jsa chudého lidu, hájil ho proti boháčům, tito pak noví pohané jsou lidé, kteříž všecky nepravosti si dovoluji, drou, podvádějí, šidí, jimž nic svatého více není, čehož by zle neužívali, o kterýchž dobře napsal Apoštol (Filip. III. 18. 19.), že jsou: „*neprátele křiže Kristova, jejichžto konec jest zahynutí, jejichžto Bůh břicho, a chvála v hanebnosti jejich, kteříž zemské věci hledají*“; — protož přinuceno se vidělo kněžstvo Hospodinovo i těmto věnovati pozornost svou způsobem vydatnějším, svatými missiemi kat., uznávajíc, že více třeba hodni jsou před Pánem, znajíce zákon a vůli jeho, než pohané v zemích východních, kteříž bez své viny neznají Boha pravého, „*nebo služebník, kterýž zná vůli pána svého a ji neplní, trestán bude mnohými ranami*“, — pravi Kristus. —

Konečně jsou i mezi námi lidé, ne sice tak hluboce kleslí, nic však méně pro přílišnou péči o vyhledávání a zaopatřování statků vezdejších, na duši a věčnost ne zřídka zapominají, a pro všecky ty a jim podobné *veledůležitá* potřeba jest k upamatování, navrácení se s cesty nepravosti a bezbožnosti, k duchovnímu vzdělání a posílnění konati nadřícené missie, kteréž také v skutku a v pravdě tak hojné ovoce pomoci Boží nesou, že i protivníci víry naší katolické jim své podivení, úctu, ano i chvalu odřící nemohou. — —

Než — nač šířiti slov o předmětu tak obšírně a tak výtečně již pojednaném? Ukázal jsem „*jak chvalně o missiích za časů svých konaných starší protestanté mluví*“, a tak jsem úlohu svou dokončil. Komu pak se ani to dostatečným býti nezdá, kdo si myslí, že nepotřebuje žádného vysvětlení ani přesvědčení, drže se za učenějšího a důvtipnějšího nad vyhlášeného Šalomouna, — — číň, jak za dobré uznává, a jak bude moci někdy před soudem Božím zodpověditi, — než uchovej ho Bůh, by v životě stejného osudu nadošel s tímto někdy tak hluboce moudrým, ale i tak hluboce kleslým výtečníkem!! —

Původ, činnost a zániknutí Dědictví Svato- václavského.

Za nynější doby, když Dědictví Svatojanské tak utěšeně vzkvétá, ano hojnost nejsladšího vydalo již ovoce, nebude nezajímavé, dovědět se, jaký as byl osud jeho předchůdce, Dědictví Svatováclavského, kdo byl jeho zakladatelem a ochranitelem, jaký jeho oučel a směr, zdali k rovné blahopůsobnosti rozkvetlo, kteraké vydalo ovoce a v čem byla příčina jeho zániknutí. Také snad někteří o jeho původu nevědouce, toho jsou domnění, opravdu-li to nebylo snad pozůstalé Dědictví po sv. Václavu, v přisněm toho slova smyslu. Proto nazbyt nebude, co v paměti o něm nás se dochovalo, v těchto rozložiti listech.

V druhé polovici 17. století žila v Praze nábožná měšťanská vdova, Marie Štírová (+ 1669). Jediný syn její, Matěj vstoupil do Jesuitského řádu. Jak obyčej a dovoleno, před složením slavných slibů přinášeti řádu nějaké věno, i on od matky své 1300 rýnských co případné dědictví a věno pro řád s tou výmínečnou obdržel žádostí, a k tomu konci (*donatio inter vivos*), aby jistina ta od rektorů pražské novoměstské kolleje tovaryšstva Ježíšova zpravována a vyplývající z ní ouroky k zjednávání a vydávání českoslovanských knih, pod jménem *Svatováclavského Dědictví* nakládány byly. Podaná jistina byla s přisvědčením dědicovým a vymínečným oučelem matčiným od tehdejšího provinciála Daniele Krupského přijata, a zakladací listina dne 19. ledna 1670 od něho vyhotovena. Oučel a směr knih, kteréž se vydávati měli, určil a vymezil provinciál v ten smysl, aby (jak v nadacím listu zní) „vzplývající z jistiny ouroky k nížádnému jinému prospěchu se neobracely, než k vydávání českoslovanských knih (jimižto se vyrozumívají: nábožné modlitby, vroucné zpěvy, životy Svatých a jiné podobné aneb pravé víře vyučující aneb křesťanskou zbožnost vzbuzující spisy); by se totiž tyto knihy z dočtených oureků skupovávaly, nebo tisknouti a vázati dávaly a toliko vázané (což se předně zamýšlelo) zcela

zdarma rozdávaty“ atd. Srovnáme-li tento směr Svato-
václovského Dědictví s oučelem a snahami našeho Dě-
dictví Svatojanského: průvodnot, že onomu mnohem obme-
zenější působnosti vykázáno pole. Kdežto naše S. J. D.
na spisy pouze mravocvičné se neobmezuje, bylo vydá-
vání těch a podobných čelním onoho záměrem. Hmo-
tnému zmohutnění a slibnému rozkvětu S. V. D. také tím
jest položena hlavní závada, že se provinciál, všeho ucho-
val podezření, aby snad během času užítky nadání k své-
mu a nikoli u prospěch vůle zakladatelkyně obráceli za-
mýšlel, jakž se hned při učiněném založení místem mlu-
vilo; a protož ohradil řád od téhož podezření, hned
v nadací listině tím, že zapověděl, by kdo z oudů tava-
ryšstva novoměstské kolleje, kterémuž bezprostřední o
ten ústav péče svěřena bude, od někoho vně řádu pro-
šením nebo naléháním jakýs příspěvek pro ústav získati
se neopovážil. Mělo-li se tedy kdys které větší dílo, na
něž roční příjem nestačil, nákladem Dědictví vydati, bylo
třeba, jak již také v založení připomenuto, aby se jiná
činnost ústavu zastavila a po několik let potřebný ná-
klad z ouroků shromáždil. Ze však nicméně ovano zá-
pověď v tak přísném brána nebyla smyslu, z toho plyne,
že již následního roku 1671 původní vklad o 230 rýn-
ských se rozmnožil, a sice užítkem, vytištěním a vydáním
modlitebni knížky pro sv. Horu vyzískaným, pak dobro-
činnými příspěvky, kteréž za příkladem zakladatelkyně,
zásluh o zvelebení ústavu ončasni býti chtěce, jiní věno-
vali. K uvarování ale, by později o toto zdánlivě proti-
pravidelné jednání spory nevznikly, vyžádáno k tomu
zvláštní listinou náležité svolení a potvrzení (30. dubna
1671). Předce však vadilo toto obmezení velice zdaru
téhož ústavu, dílem také již proto, že zůstával soukro-
mým více nadáním, v kterém obecnstvo činného bratř-
podilu nemohlo, dílem též za tou příčinou valného vzniku
a živosti nejevil, že zevnější zřízení bratrstva nemaje
takto kromě výhod pro vzdělání, kteréž ještě jenom liché
byly, žádného duchovního spojení, jak to na S. J. D.
spatřujeme, neudržoval.

Tento se zachoval osud a vplyv S. V. D. po celé

dvě desítky let; později-li čím ještě k rozmnožení původní listiny přispěno, neví se. V zprávě však Jesuitů zůstal i dále, kteříž bezpochyby roční užtky dle smyslu nadací listiny nakládali, až l. P. 1692 Jan Bedřich, hrabě z Waldšteina, tehdejší arcibiskup pražský, od kteréhož teprv ústav slavného vyššího schválení došel a potvrzení, naň svůj zřetel obrátil.*)

Vyjevuje velikou radost z toho, že ústav za vhodný účel si vytknul, vydávati dobré katolické knihy, o kteréž prý nyní po vyplnění husitství a spálení protikatolických knih velký se zmáhá nedostatek, by jimi tyto nahrazeny byly. Zamýšlelť působnost a vliv S. V. D. i na ostatní slovanské národy rakouské říše rozšířiti, kteříž po osvobození císařem Leopoldem z jáma muhamedanských Turků, zvláště také duchovního velice potřeby měli zotavení. Ježto se nejvíce biblí jak v Čechách tak i v Uhersku pohřešovaly, snažil se jimi nejprve posloužiti. Dav (1677) Nový zákon, jenž spornými, času přiměřenými výklady opatřen byl, na svůj náklad vytisknouti, 2100 výtisků našemu Dědictví daroval, dokládaje, by z peněz prodejem tímto vytěžených podobným způsobem i Starý Zákon se opatřil a vydal, totiž, aby sporné vysvětlivky, k spáse duší prospěšné a k vyplnění kacířství vhodné neli za jednotlivými hlavami, jak v N. Z. opatřeno, alespoň na příhodných místech se vřadily; všechny pak výtisky sv. písma, ažby celé na světlo vypraveno bylo k rozmnožení toho též nadání že daruje, které nechat v mírné ceně se prodají a zisk z toho k základní jistině se přirazí, by z jejich stálých ouroků tím více českých knih, katolické víře a nábožnosti napomáhajících, tisknouti lze bylo. Tentýž arcibiskup praví dále v listině, kterouž toto nadání činí, *že ani sobě ani svým nástupcům jakéhos práva, dozorství neb jakéhokolivěk vrchnictví nevyhražuje, alebrž že ústav zprávě a péči tovaryšstva Ježíšova, jak počátečně, i rždy poručen býti má. Ažby jistina na 10.000 rh. vzrostla, dovoluje, aby 100 tolarů z ročních příjmů na lepší vydržení kněze, jemuž bezpro-*

*) Listina od 15. prosince 1692.

střední péče svěřena bude, kolleji připadalo, ostatek ale nechtěl se pouze na náklad na českoslovanské duchovního obsahu knihy obrátiti. Knihy tedy nákladem Dědictví vydávané katolického náboženství a vzbuzování k pobožnosti se týkejtež, jaké jsou: sv. písmo, díla sv. otců, katechetické, sporné, kazatelské, a mravocvičné spisy, životy Svatých, nábožné neb církevní dějpravy, zbožné zpěvy neb modlitební knížky a podobné, nikterak ale školní neb světského obsahu knihy. Na čele takových knih stůj vždy: Nákladem Svatováclavského Dědictví. Konečně připomíná a vymínuje, aby jemu a nástupcům na arcibiskupské stolici, pak i arcibiskupské kapitole jeden výtisk každé knihy dáván byl, nikoliv z oumyslu jakés censure, kterou řádu zcela zůstávají, než toliko aby mu vědomo bylo, které knihy se vydávají; kdyby pak on neb jeho nástupcové, který český spis do tisku dáti chtěli, aby před ostatními přednost měl. Zavírá tím, že tímto rozmnožením nadání nikomu práva neodjímá, aby i jiný hmotným zvelebením toho ústavu zásluhy o obecné blaho si vydobyl, že si toho spíše nejvroucněji přaje; své schválení a potvrzení připojuje a celý ústav pod ochranu císaře a krále, zvláště sv. Václava poroučí.

Arcibiskup Jan Bedřich byl ale snad poslední mecenáš a dobrodince S. V. D.; neb zdali se i později, základem o rozhojnil, domysliti se nelze; ani v památní knize nadání ani v jeho oučetných knihách se ničeho nedočítáme. Vzrostení jistiny na 16.000 rh., jakáž se posléz shledala, věrnému toliko hospodaření přičísti sluší, jelikož se každoroční záchovek k základu přirážel. Z ročních příjmů se tiskly buď biblí aneb modlitební knížky, legendy, dílem mravocvičné, sporné a katechetické spisy, jež časem mezi lid rozdávány neb v levné ceně prodávány. Tak se dalo až do pádu Jesuitů.

Zrušením toho řádu (1773) dostala se nadaci jistina S. V. D., jenž také jest pobrána, do rukou c. komornímu výplatnímu úřadu, který její zprávu vedl; úplně však ředitelství pražskému arcibiskupovi odevzdáno, jenž bezprostřední vedení své konsistoři svěřil. Ačkoli se dosud

několik knih, nejvíce v arcibiskupské tiskárně vydávalo, předce se nejvíce jenom spisy po Jesuitech v zásobě zůstaté, rozdávaly.

Dne 22. června 1776 došlo dvorní nařízení, dle něhožto polovice příjmů z nadání od komissi normálních škol k rozdělení potřebných knih mezi školní mládež se obracet měla. Když tento rozkaz i S. V. D. se plnil, shledáno, že ovoce tohoto ústavu, seč by býti mohl, nejlepší není. Uznaliť ti páni, že se nejvíce asketických, a dle jejich zdání neužitečných, nepotřebných knih nakládá. Na zprávu o tom, vynesl dvůr dne 9. června 1785, aby Gubernium bezpečný seznam všech v zásobě stávajících knih požádavši jej odeslalo s oznámením, kdo zprávu o náklad vede, a kdo předpisuje, které knihy se tisknouti mají. Následek tohoto seznání byl dvorní nález, kterým ustanoveno, že se budoucně zpráva nadací od zvláštního ředitele diti má, jenžby pod dozorstvím duchovní komissi stál; knihy pak, k vydání za příhodné uznané, nechat se do polovice od vrchního ředitelství škol a do ostatní polovice od duchovenstva mezi lid rozdávají. Stávající celá zásoba ať se přehlídne, potřebné knihy vyberou, nepotřebné ale na obálky prodají neb i cele zničí, nově pak vydánu býti mající censurě slušně předloží. *)

Takto se dalo s Dědictvím Svatováclavským po zrušení Jesuitů, jehož poslední a nynější osud jest, že k normální matici cele jest přivtěleno.

Ejhle! celý nástin osudu Dědictví Svatováclavského, z čehož každý poznáš, že ačkoli přes 100 let trvalo, nicméně za celou tu dobu, ať nedím co do počtů, předce ale co do vnitřní dobroty vydaných knih nad naše nynější Svatojanské Dědictví, dosud 1 dvacíletí plně nedočkavši nepředčilo. Příčiny toho nepokroku jsme dilem již uvedli, hledavše je v prvním zřízení samém, kteréž žádné zevnější obživující tvářnosti nenesouc, činného účastenství se strany lidu zamezovalo; valný ale podíl v jeho

*) Celkem odevzdáno 48 rozličných knih v mnohých tisících výtisků, pak množství postill, pasionálu, každodenních pobožností a 3000 arcibiskupských katechismů.

důstojném nevyvinulí přičísti též sluší redakci samé, ježto jednostranně a nevždy dosti obezřele vedena byla.

Nuže povděční budme velezasloužilé redakci našeho Svatojanského Dědictví, kteráž je v neplném ještě dvacítilétí k tak blahoplodnému rozkvětu přivedla. Přičiňujmež se však i sami, podporující všemožně, vědecky i hmotně mnohoslibný ústav tento, aby za příkladem svého předchůdce zlobou času nezanikl, alebrž k pozhnání naší drahé vlasti stálého trvání měl. Jakž ale pěstujeme D. S. J. takť beřme stejné účastenství v dědictví Svatých Cyrilla a Methoděje, jenž na Moravě kvěsti počíná. *)

L i t e r a t u r a .

Liturgika, čili krátké vysvětlení služeb Božích a obřadů sv. katolické Cirkve, od Innocencia Antonína Frencla, dokt. v bohosloví a učitele náboženství na c. k. akademickém gymnasiu starého města Prahy. V Praze 1852. Nákl. spisovatelovým. Vel. 8. arků 13. za 45 kr. stř.

Staloť se již ohlášení tohož spisu v svazečku srpnovém; uznáváme pak za svou povinnost, úplnější podati o něm zprávu, by poznalo velebné duchovenstvo, že tato kniha, ač přímo vydána jest ku potřebě gymnasiálů mládeže, žeť jemu v ne-

*) Z důležitějších, které nákladem D. S. V. vyšly, spisů jsou:

a. 1677—1715 celé sv. písmo. Po druhé tiskem nákladem 1769—1771 na poručení arcibiskupa Přibovského, z Přibovic.

b. 2 postilly 1756 a 1767.

c. Tomáše Kempe ského zlatá kniha, taktéž :

d. Sv. Františka Sal. výborná Bohmila.

e. Pašional 1760.

f. Zázrakové Boží v Svatých jeho, z vlaského v III dílech 1718, 1720, 1723.

g. Výborné duše lékařství 1741.

h. Praktika křesťanského katolického chování.

i. Sv. Ignacia de Loj. Verus imitator et socius Jesu. lat. a česk. atd. atd.

jednom ohledu prospěšnější jest, než ona obšírná liturgie, kteráž vydána jest letos nákladem dědictví svatojanského pro lid. Dobře jest, když duchovní pastýř má v rukou onu obšírnou liturgii, buď aby ji lidu zapůjčil, anebo aby na ni odkázal toho, kdož jí opatřen jest, by se v ní dočetl toho, onoho, čehož věděti potřebuje; pro kněze pak samého jest zde podotčená liturgika mnohem příručnější: poněvadž jest *systematicky* vzdělána, a to jest zajisté v témž způsobu první; mimo to, že jest mnohem *kratší*, an se v ní vypouští všecko, což se u kněze právem předpokládati může, anebo se toho podobí jenom několika slovy, což knězi postačuje; a tak mu zjednává tato kniha i svým sestavením i svou stručností *jasnější přehled*; a posléze naznačuje poukázáním na missal a na ritual, jaký smysl svatá Církev obřady svými jeví.

Abychom sdělili, jakého systému p. spisovatel šetřil, podáváme tento přehled. V úvodu jedná o službách Božích vůbec, o službách B. v kat. Církvi zvlášť, o jejich účelu, podstatě a potřebě; načež přistupuje k liturgice samé a k jejímu rozvržení. Rozvrhl pak ji zcela přirozeně na dva hlavní oddíly, totiž na liturgiku obecnou a zvláštní. — Onano jedná ve čtyřech částkách o *posvátných osobách*, o podstatě a způsobu *posvátných jednání*, o *posvátných místech* a o *posvátných věcech*. Přídavek jedná o bohoslužebné mluvě, vykládaje a zastávaje, že kat. Církev užívá vůbec jazyka, obecnému lidu nesrozumitelného, na západě zvlášť jazyka latinského.

Zvláštní liturgika jedná o *stálých službách Božích*, a sice jak se konají dopoledne: o *mši svaté*, a jak odpoledne. — Co se mše sv. týká, jest i její pojem i původ, i cíl, i způsob, jak se koná, mistrně vyložen. Ne méně přirozeně, důvtipně a trefně jsou vyloženy *posvátné doby*, jejich význam, jejich zřízení, pravý způsob konání roku církevního a užitek z toho plynoucí. K posvátným dobám počítá p. sp. nejprvé *neděli*, potom dobu *čánoční*, *velikonoční*, *svatodušní*, z kterýchž každá z trojího ohledu se pojednává; nejprvé se totiž naznačuje *přípravní doba* k té slavnosti, potom doba té slavnosti sama, a poslepu doba, kteráž tu slavnost následuje. Při době velikonoční vzdělán jest ale zvlášť co přípravní část svatý neb pašiový týden. Posléze vzdělána jest doba *posvatodušní* věnována výkladu o potřebě a prospěchu slavností svatých vůbec

a Marie Panny zvlášť, k čemuž náleží také slavnost posvěcení chrámu a památka věrných zemřelých.

Třetí část téhož oddílu jedná o *obřadech při udělování svátostí*, kdež se p. sp. od obyčejného pořádku jen za tou příčinou pouchytil, aby naznačil vstoupení člověka do Církve (křest), vkročení jeho do veřejného života (břimování), lékařství proti mravním jeho neduhům (pokání), pokrm k zachování duch. života, vstoupení do stavu duchovního anebo manželského, a posléze vystoupení jeho do věčnosti. Přičemž ale velmi pravdivě podotýká, že vlastně jest *svátost jedna*, totiž *vykoupení Kristovo*, kteréž ale dle sedmera hlavních potřeb člověka sedmerým se také stává pramenem milosti.

Poslední část jedná o *svěcení a žehnání církevním*, a sice rozličných věcí a osob. Poněvadž si ale p. spisovatel uložil, vzdělati vědeckou soustavu, pochybil v této části, an mnohou věc pojednal na jiném místě, a mnohou zas docela vynechal. Poněvadž svěceninám a cír. žehnání vykázano byla tato poslední část: mělo se jednati zde o svěcení *popela* na počátku postu, *ratolestí* v neděli květnou, *olejů* na zelený čtvrtek, *beránka* a jiných pokrmů v Boží hod velikonoční, v dotčených pak dobách mělo se jen udati slovem, co se tu děje, jak a proč se to ale děje, mělo se odkázati na tuto poslední část. Vynecháno pak jest svěcení kalicha, ciborium, posvatných rouch, praporce, a j.; mezi svěceními osob vynecháno jest svěcení krále. Poznamenej si to p. sp., a hleď při druhém vydání, čehož mu srdečně přeji, vše v náležitý pořádek uvést.

Ostatek ale zachoval ve všem vědeckou formu, an čím všude jasný rozvrh toho, o čemž v každém rozdílu a v každé části: jednati míní, na to klade definici a dějepisný původ anebo aspoň příčinu každé věci neb obřadu, jehož svatá Církev užívá.

Pravda sice jest, že p. sp. velebné duchovenstvo na zřeteli neměl, an na této knize pracoval, a proto jsme nepravili nic víc, než že tato kniha podá knězi jasný přehled celé katolické liturgie; za to ale bude tím lépe poslouženo gymnasiální mládeži, kteréž ta kniha věnována jest, a to tím víc, an psána jest slohem netoliko jasným, nýbrž i zároveň velebným a živým, hledajíc mladistvé srdce rozviti posvátným

cítem, aby v něm pravou víru tím více upevnila a zpanílost mravů zachovala.

I panu knihtlačiteli, Bedřichu Rohlíčkovi náleží slušná čest za vydání sličné a zprávné.

Bibliotéka kazatelská, čili sbírka kázání a řeči homiletických o všech nedělních a svátečních evangelích, postních a příležitostních kázání sv. katol. Církve.

Vydává s několika pp. spolubratry Jan Bílý, kněz církv. diéc. Brněnské. Druhý běh. Díl I—IV. Sepsal Beneš Method Kulda, duchovní zpravce v mor. slez. ochranitelně pro zanedbalou mládež v Brně.

Má-li kdo býti výtečným hlasatelem Božího slova, potřebí jest, aby o pravdě svaté víry a svatého Zákona mnoho a pilně rozjímal, a řečnických pravidel dokonale byl mocen. Zjevení Boží podává nám zajisté jenom předmět, jemuž buď věřiti, anebo dle něhož svůj život zpravovati máme. Pouhé naučení víry a mravů náleží ale do křesťanského cvičení buď mládeže anebo dospělých. Kdož byl pilným žákem za času mládosti, a pilným navštěvovatelem křesťanského cvičení, když odrostl škoie: tenť zajisté ví, co věřiti, co činiti a čeho se chovati má; však mezi věděním a poznáním pravdy, mezi věděním hříchu a pokáním veliký jest rozdíl. Mnobý ví, čemu učí katolická Církev, ano ví také, proč tak učí: a předce jest netečným a lhostejným u víře, jakoby mezi věrou a mezi bludem nebylo docelo žádného rozdílu. Podobně ví mnobý, čeho Bůh od člověka žádá, pod jakými výmiakami spasena jej učiniti slíbil; ví také, žeť všecko člověku možná, což mu Hospodin uložil: a předce nekračí cestou svatého Zákona, a nekaje se z nepravosti svých. Aby ale pouhé vědění momeho člověka stalo se věrou, a to sice věrou živou, t. j. lačněním a žizněním spravedlnosti: jest dílo kazatelovo. Aby pak toto důležité a spasitelné dílo šťastně dokonal, potřebí jest, by v době přednášení o všem tak živě byl přesvědčen, jako by stoje v přítomnosti Boží, sám slyšel slova Hospodinova, kteréž lidu sdělití má. K takovéto živé přesvědčenosti nedospěje ale kněz, jediné leč horlivým rozjímáním a ještě horlivější modlitbou. Potřebné-li ale horlivé rozjímání s modlit-

bou, aby kněz byl nadšen svatým přesvědčením: takt opět potřebí jest daru řeči, by to, což cítí v srdci svém, posluchačům věrně sděliti mohl.

Věděl dobře pan spisovatel, čehož dokonalému kazateli třeba, a protož hleděl se i jedním i druhým opatřiti. Žet horlí pro čest a slávu Boží a pro spasení věřícího lidu, a to sice že horlí s náležitým rozmyslem a s moudrostí křesťanskou, žet také dokonale mocen jest řeči: osobně jsme se přesvědčili v slavném sjezdu katolických jednot Moravských (o nichž jsme podali zprávu měsíce ledna r. b. v tomto časopise); ai tenkrát mluvil vel. p. Kulda s takovým nadšením, s takovou rázností, zároveň pak s takovou obratností a lehkostí, žet mílo bylo i kněžím zde přítomným poslouchati ho; poněvadž pak jednatelem ústřední jednoty jest, ukládala se mu povinnost v těchto dnech často a dost obšírně mluvit. Byl pak to vždycky takový proud řeči, jako by na ni byl přemějšlel, ač věc sama sebou patrným byla důkazem, že vyvraceje učiněné námitky, anebo vysvětluje jedno druhé nedorozumění, mluvití musí *ex tempore*. Kdož pak má takový dar řeči, jakož ho vyjevil vel. p. Kulda při slavném sjezdu katolických jednot v Brně, ten jest rozeným již řečníkem, a následovně co katolický kněz rozeným již kazatelem Božího slova.

Čehož se každý naděje do veleb. p. spis., kterýž jej čestí málo osobně sezná, toť zajisté najde v podotčeném díle jeho; totiž v času přiměřeně volenou látku, jasné a dokonalé vyvedení, řeč vážnou a předce každému srozumitelnou. — V těchto čtyřech šestiarchových svazcích, jenž činí první díl celého budoucího spisu, obsaženo jest 36 kázání na všechny neděle a svátky, počínaje od první neděle adventní až do popelečné středy, z čehož viděti jest, že na některý den postaveno býti musí dvoje, ano i troje kázání. Takt skutečně nacházíme dvoje kázání na den sv. Štěpána, na slavnost obřezání Páně, na 1. a 3. neděli po zjevení Páně, na slavnost očišťování Panny Marie, na neděli 1. po devítníku, a na slavnost sv. Cyrilla a Methoda, kteráž obyčejně připadá po popeleční středě; troje pak docela kázání podáno jest na slavnost narození a zjevení Páně. Již tento úkaz jest svědectvím plodného ducha, an mnohý jiný vydavatel kázání svých přestává na jediné toliko zdatilé práci pro každý zasvěcený den. An jsem ale pravil,

že p. spisovatel u volení látek ze zřetele nespustil zvláštní potřeby nynějšího věku, musím toho uvedením aspoň některých látek dokázati. I není-li u př. ze srdce každého věrného katolika řečeno na neděli 2. adventní: *Víra v Krista Ježíše plodí štěstí, nevěra pak neštěstí?* Na neděli 3. adv.: *Mnozí z křesťanů souvěkých neznají Krista.* Na slavnost zjevení Páně: *Sv. Církev jest naše hvězda, zlato, kadidlo a myrrha naše obět;* a opět: *Jaká hvězda vodí nás ke Kristu Pánu?* Neděle 1. po zjev. Páně: *O pokroku v křesťanské moudrosti a svatosti;* neděle 2. po zjev. Páně: *Kterak se mají křesťané zachovati před svatbou a po svatbě?* Neděle 4. po zjev. Páně: *Prostředkové, jimiž se zachovati máme v bouřích života vezdejšího.* Neděle devítiník: *O tanci.* Neděle 2. po devítiníku: *V čem se hříšník slepému u Jericha rovná, a v čem se mu nerovná?* Na slavnost sv. Cyrilla a Methoda: *Víra Kristova jest základem blaha časného i věčného.* An. v době dvaceti zasvěcených dnů (od 1. neděle adv. až do popelce) desatero kázání hledí k zvláštním potřebám přítomného, neblahého, nevěřícího času: zdaliž si tím neosobují kázání paně Kuldova znamenité přednosti před jinou podobnou sbírkou, v kteréž sotva za celý rok tolik vynaloženo práce na ulčení neduhu v času našem se rozmáhajícího? Dobře tak učinil horlivý p. spisovatel; neboť má-li se uléčiti jakýkoli neduh tělesný, potřebí jest, aby se často a pořádně nžívalo lékařství tělesného, siceť by jinak všeliký, sebou sám dosti výborný lék bez účinku zůstával. Nejinak to jest s neduhem duchovním. Podává-li se věřícímu lidu sebe prospěšnější lékařství proti němu po dlouhých toliko lhůtách, všecko jde na zmar, an zatím to, což osvitilo rozum a pohnulo srdcem, neobnovuje-li se brzo s patřící proměnou, velmi lehce přichází v zapomenutí, a tak dopouští, by zlá náklonnost člověka zase opanovala. Osvět Pán Bůh horlivého p. spisovatele, by nám v pokračování dobře voleného díla svého ještě mnohem více podobných kázání podal. My pak, velební a důstojní pp. bratři, součastníci paně spisovatelovy v jednom díle Božím, podejme sobě ruce, a horleme přede vším proti nevěře, horleme proti ní s moudrostí a láskou, horleme proti ní při každé naskytlé příležitosti, a nepopouštějme, dokud neklesne tato záhubná ohavná modla. Vímť, že nelze, aby se

jedna a tatáž věc jedním a tímž způsobem opakovala; a žeť to nic snadného, novým a zajímavým zůstati, an se hlavně nic nového přednášeti nemá: avšak chtějme jenom, a prosme Pána, kterýž nás k dílu svému povolal, a — *dabitur nobis in illa hora, quid et quomodo loquamur, proferentes ex thesauro nostro nova* (quoad formam) *et vetera* (quoad materiam). Proč mají missionární kázání, jestliže poněkud jenom vhodně sestavena a zřízena jsou, tak znamenité a požehnané působení na srdce lidu? — poněvadž rázem na ně doléhají; žádného téměř oddechu a zpamatování převráceným náklonnostem nedávající, a poněvadž nepopouštějí dřív, dokudž by se člověk dokonale s Bohem nesmířil, a s milostí jeho zcela neobnovil. Poněvadž ale nelze, aby na všech místech neustále mimořádní missie konány byly: kažme aspoň za příkladem, pane Kuldoým hodně často o víře a proti nevěře; když pak položíme anebo aspoň upevníme první a hlavní základ křesťanského života — *svatou víru* — napotom bude všechna ostatní naše práce prospěšnější a radostnější.

Jakož ale p. spisovatel po pilném zpytování potřeb křesťanského lidu v přítomných časech, a — o čemž nepochybují — po horlivém vzývání Ducha svatého, tak šťasten byl, naskrze příslušně obrati sobě látky, kteréž by vzdělal: tak vynaložil na to zajisté nevšední pilnost, aby je vzdělal netoliko s přirozenou rázností, nébrž i v duchu právě katolickém. Jak prstonárodně a jasně, jak horlivě a velebně mluviti umí p. spisovatel od srdce k srdci, nejlépe osvědčí jeden druhý příklad. Na str. 36. čteme takto: „*Uprostřed vás stojí, kteréhož vy neznáte*, — pravil přísně sv. Jan zatvrzelým farišem; *tak dlouhý čas s vámi jsem, a nepoznali jste mne!*“ pravil sám Pán Ježíš k učenníkům svým. A já opakuji tuto pravdivou domluvu Páně mnohým křesťanům, a pravím: Tak dlouhý čas jest Messiáš a Vykupitel mezi vámi a s vámi — a nepoznali jste ho; tak dlouhý čas jest u prostřed vás — na křtu sv. uděleno vám jeho zásluhami odpuštění hříchu prvotného a milost Boží; od té doby byl Messiáš u prostřed vás svou milostí, od té doby byl Messiáš u prostřed vás v nejsvětější svátosti oltární — a předce Bohužel mnohým mohu se sv. Janem do očí říci: *Nepoznali jste ho!* Někdo z těch, jichž se snad výčitka tato týká, mohl by se rozhorliti a říci:

Totě podivná řeč; vždyť pak nejsem ani pohan ani žid, nébrž křesťan; jsemť ve jménu Kristovu pokřtěn, spoluoud jeho jedné, svaté, apoštolské a katolické Církve, k poznání Ježíše Krista od maličkosti veden: kterak bych ho tedy neznal? — Kdyby otázka: Znáš-li Pána našeho Ježíše Krista? neznamovala víc, než povrchní toliko známost o něm, o jeho osobě atd., potom by se mohl onen křesťan právem diviti tomu, kdož by mu se sv. Janem do očí chtěl říci: *Uprostřed vás stojí, a nepoznali jste ho!* Avšak otázka ta důležitá: Znáš-li Pána našeho Ježíše Krista? týká se víry, naděje a lásky každého křesťana zvlášť; v otázce té jedná se o to, čím mu býti má, a býti chce k jeho spasení dle zjevného svědectví slova Božího. Ježto pak mnozí křesťané tak živi jsou, jako by pro ně Kristus ani se nebyl narodil, ani nebyl umřel — jako by o něm ani nevěděli: tudíž nebuď divno, že i mao-hým křesťanům říci se může: *Uprostřed vás stojí, a nepoznali jste ho!* Raději bychom se mohli tázati: čím bychom se mohli sami o sobě přesvědčiti, známe-li my Krista? K otázce této odpovídám slovy sv. Jana v 1. listu 2, 3—6. Následováním krásného příkladu J. K. a zachováváním jeho přikázání dokazuje křesťan, že zná Krista; neboť kdo ho zná: jistě ho miluje; kdo ho miluje: jistě zachovává jeho přikázání; a naopak kdo nezachovává jeho přikázání; tenť ho ani nemiluje, ani nezná.“ — Nyní pak vykládá p. sp. tuto velmi důležitou sadu. — Podobně si počíná na str. 79. o slavnosti Božího narození takto: „Pořád mi zní v uších zpěv angelů: *Sláva na vysostech* atd. Proč pak zněl radostný zpěv tento v oblacích z úst angelských? Proč se radují ve zpěvu tomto až podnes nebesa i země? — *Slovo tělem učiněno jest* — *Syn Boží stal se člověkem*. — Narodil se Kristus Pán, veselme se atd. — O jazyku můj! jak pak to vysloviš, co dnes srdce cítí? Ten, kterémuž se klanějí Serafínové: ten se ponížil až k nám hříšným lidem. Ten, kterýž jest věčná moudrost: stal se nemluvnátkem z lásky k nám nevěděčnickům. Ten, kterýž nemá času (tu bych byl řekl, *kterýž není obmexen žádným časem*; an času nemíti docela něco jiného znamená), živ jsa v Otci s Duchem svatým od věčnosti, stal se pro nás člověkem v čase.“ . . . . A tak to rozvádí p. sp. ještě mnohem dále s tou nejoutlejší něžností, zakládaje se všude na neomylné pravdě,

až posléze končí tím: „Ten, kterýž byl od věčnosti pravdou a světlem: přinesl i pokolení lidskému na tento svět pravdu a světlo! *Radujme se, veselme se!*“ Takovouto tklivou, srdečnou a jasnou řečí klesl sobě cestu, by dokázal, že Kristus přišel na svět, aby nás naučil znáti Boha a znáti sebe. Tak-též tklivě a pravdivě vypisuje str. 292—296. smrt bohobojného a spravedlivého člověka. Musel bych se příliš obšírným státi, kdybych všecka ta místa vypočísti měl, v kterýchž tak srdečná ráznost tak utěšeně vyniká: není jednoho kázání, v němž by se tak od srdce k srdci nemluvalo.

Povědomo jest, že takovouto tklivou srdečností vynikají vůbec toliko katolická kázání, ježto se v kázáních protestantských vždycky jeví mrzutá suchopárnost lichého a nesrdečného rozumování: přítomná kázání ale nesou na sobě katolický ráz také tím, že ukazují na příklad svatých, a že se staví na jejich výpovědi. Neděje-li se ale toto poslední dost zhusta, tím není vinen p. spisovatel, nébrž plán studium theologiického, kterýž se k patristice neznal, jediné leč v dogmatice, a to ještě s velikým hospodářstvím, aby církevní Otcové příliš velikého místa nezajímali. Dejž Bůh, aby to aspoň pro budoucnost lépe bylo, ač se k tomu příliš nepodobá. Tolik ale náde všecku pochybnost jisto, že dokud se duchovenstva neposkytne dostatečné příležitosti, aby seznalo nábožného a moudrosti nebeskou osvětleného ducha svatých církevních Otců, žeť dotud horlivý křesťanský život v celé síle své ani v nás, ani skrze nás v lidu věřícím nebude obnoven. Čehož se nám ale v theologických studiích nedostalo, hledmež aspoň pilným čtením Řehákovy patristiky, pokudž na světlo vyšla, nahraditi.

Ač ale p. sp. naskrze tak pěkně si počíná, tak srdečně a vážně mluví, přeceť musíme litovati, že upřímná snaha po prostonárodnosti na některých místech příliš daleko jej svedla, tak že trivialních způsobů mluvení dle obyčeje lidu užil. U př. na str. 240. *Počkej, až přijdeš domů, však nahrabeš*; lépe byl by učinil, kdyby byl řekl: *Přestávají rodiče na pouhém slově, na lichých pohrůžkách, neposlušných dítek netrestajíce*. Na též str. když se stane z *Honzička Honza*: důstojnější by bylo posvátného místa: když se stane z *rozmarleného, neposlušného synáčka zlosyn*. — Vzáť sice p. sp. tyto mluvení způsoby z úst lidu, a chtělt dojista se sv. Pavlem *všechněm všecko*

se státi, a já ho chválím za tuto upřímnou snahu, podotýkám, jenom, aby se tak nechtěl státi *ve všem*; není toho třeba: neboť napovíme-li, domyslí se lid ostatního; a není to ani možné: neboť bychom museli také užívati způsobu klení a jiných neslušností. Sem také náleží na str. 361. *Skutek utek*, což příliš sprosté; *a tent' má skříška čili šotka*, což pouhým příslovím slovanského lidu, načež sám p. sp. naráží: není ale slovem Božím, zůstávat tedy lidu bez užitečného naučení. Co se jazykové vady dotýká, odkazuji p. sp. na starší mluvení způsob, v kterémž se dojistá jak v Čechách, tak na Moravě mluvilo a psalo: *klanějí se a klaněj se* a ne: *kľaní se* (3. pl.) *a kľañ se*. Co se ostatních maličkostí dotýká, nemohu jich panu sp. za chybu pokládati, ježto vím, že v *prostonárodní Moravské mluvě* psáti chtěl, kterážto mluva mně není naskrze povědoma, jediné prosím, by v pokračování svého vznešeného díla jen tak dalece jí užíval, dokudž nečelí proti zřejmému pravidlu, kteréž nám s takovou pilností sestavil šetrný a svědomitý Jungmann. Věz p. sp. a vězte všickni pp. bratři na Moravě a pŕ Slovensku, žeť ani my v Čechách obecného mluvení způsobu na kazatelnici otrocky nenásledujeme, nébrž vřdycky k spisovnému způsobu prohlížíme; čehož, by se šetřilo vůbec, tím více třeba, abychom se nerozptýlili. Aí kdyby německý kazatel v Čechách na saských a bavorských hranicích zcela dle způsobu lidu svého kázal; dojistá by mu nerozuměl žádný z nás, kteříž jsme se německému jazyku dle mluvnice naučili; ale on káže v slohu spisovném, a lid mu rozumí velmi dobře. Šetřmež toho tedy i my, a nepřijímejme z mluvy obecného lidu nic, leč což by k uhlazení anebo k obohacení jazyka spisovného dobře sloužilo.

Dej Pán Bůh p. sp. stálého zdraví, aby započaté dílo své brzo a šťastně dokonal, a brzo zas nějakým dílem novým vlasteneckou literaturu obohatil i ozdobil. — Žeť skutečně neunavený jest, dosvědčuje nám jiný spis od něho:

Krásné večery. Sbirka zábavných a poučných povídek, dílem původně, dílem v překladu.

Zaplať Pán Bůh i za tento dárek, jehož 1. částka již na světlo vyšla. Ačkoliv nezapírám, že každá takováto poučná povídka bez rozdílu vítána jest, buď si ostatně původní

anebo jen v překladu, stejnéhoť zajisté dochází cíle; vyznati pak předce musím, že mně původní předce milejší jest, poněvadž není věci vypůjčenou od těch, kteříž nám tak rádi chudobu naší literatury vytýkají, ač předkové jejich tím sami vinni jsou. Bratři, komu z vás dal Bůh schopnost, zajímavě psáti o minulosti: nechtějte pro látku choditi jinám, ale pište nám o tom, což se u nás stalo; vždyť sami dosvědčujete, že slovanský národ jest tak bohatý i na událostech i na báhorách. Vzdělejte nám tedy to, což našeho jest, a buďte jisti vroucnějšími díky. Jakož ale zahraničná povídka velmi často bývá pouhou básní: tak nepochybuji docela nic, žeť i vy, pánové, podobného cos, ano snad mnohem lépe dovedete, budete-li jenom chtíti.

Nedělní a sváteční kázani od Prokopa Ondráka, děkana Příbramského. Šesit. 2. obsahuje:

Na neděli 4. adv.: V jakou duchovní zkázu ubíhá křesťan, jenž zřídka kdy k zprávě Boží přistupuje. —

Žeť ale místem lidé zřídka k zprávě Boží přicházejí, tím, Bohužel! vinni jsou i duchovní pastýřové, kteříž téhož slavného jména nezasluhují. Znal jsem osobně jednoho, kterýž se *in die Patrocinii* s velikým hněvem utrl na jednoho, a to sice toho dne *jedineho* ze svých osadníků, že k svaté zpovědi jíti chtěl. Neučinil dle spravedlivé žádosti jeho: a ten ubohý, oslyšený nešel napotom plných osm roků k svaté zpovědi ani jednou. Jiný zas s podobným hněvem pravil těm, jenž ho žádali o vyslyšení zpovědi svaté jednu neděli po sv. Duchu, řka: „Co vás to napadá, nyní jíti k zpovědi: nevíte-li, že se má choditi k zpovědi *jenom* v čase velikonočním?“ (Ať pověz nám tento panáček, kde to psáno? anebo kde se to zapovídá, aby se kající člověk mimo čas velikonoční s Bohem smířiti nemohl a nesměl?) Jiný docela žaloval kaplana svého při *kanonické visitaci*, že mu kazí lid; když pak se ho vikarius tázal, v čem by lid kazil, odpověděl: *Račte si jenom, Reverendissime, rozvážiti, on káže a přemlouvá, aby vícekrát než jednou v roce k svaté zpovědi chodili. Jaký pak by to byl nový pořádek?* Ach napravme dříve sebe, při-

vedme k poznání ty spolubratry, kteříž obestřeni jsou mrá-
kotou: a potom snáze i lidu napravíme.

Na den narození Páně jest dvoje kázání; v prvním se dokazuje, že narozením Pána Ježíše došel Bůh největší slávy, an se stal viditelným, by jasněji byl poznán a vroucněji mi-
lován; v druhém rozjímá p. sp. že týž dobrý a moudrý Bůh, kterýž tak miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal...: také jednoho každého člověka tak vede a řídí, že i příhody života jeho jsou buď řízením anebo depuštěním Božím. Na den sv. Štěpána uvažuje prospěchy, kteréž z nevyhnutelných nepřátelství vyplývají. V poslední neděli v roce dokazuje, žeť blažena jest smrt spravedlivého i při umírání i po skonání. V poslední den v roce dokazuje, v kterém ohledu se život náš snu podobá, a v kterém se mu nepodobá.

Opět tedy na čtyrech arších šestero kázání, co do látky zajímavých, a co do vypracování mistrných.

Jen s pravdou ven! Svazek osmý. Věčný Žid. Tento svazek se prodává za 12 kr. str.

Jeden z nejzdatilejších svazečků téhož velmi důvtipného, závažného a spolu prospěšného díla, jest zajisté svazek tento. Nejprve podává dokončení o „Slovanu“, v němž stejným dů-
vtipem poráží a vyvrací domnělou učenost jeho, t. j. holý jeho nesmysl. Každý zajisté, kdož si jenom nezavazuje oči, musí chtít, nechtít poznati, že „Slovan“ právě tím, an každou víru za pravou prohlašuje, pokudž ji toliko vyznavať sám za pravou uznává, že právě tím vydává každou víru za blud, že zapírá všelikou objektivní pravdu, a tak hlásaje uctivost ke každému vyznání, jednoho každého vyznavače kterékoli víry za hlupáka vydává; a následovně že tím káže lidem holou nevěru.

Číslo 14—16. na str. 405—432. přivodí opět vypravo-
vání o věčném Židu, a líčí celou tu smyšlenku až ke konci prvního dílu jejího, t. j. až do dne 13. února 1832., v kte-
rémž celé dědictví věčného žida rozděleno býti mělo těm, kteříž by se pamětným, od něho pozůstaveným penízem vy-
kázali; poněvadž pak, jakž se bezbožnému spisovateli vě-
čného žida lháti libilo, jesuitský rád všechny tyto pamětné

peníze opatřiti uměl: osnuje se celá ta smyšlenka až do té doby, v kteréž jesuitský řád za plnomocného dědice veškeré pozůstalosti *věčného žida* prohlášen byl. Žet pak lež vždycký zůstává lží, byť i sebe schytraleji nastrojena byla, a žet se vyrazuje, pakli se dost málo nestranným šetří okem: ukazuje vel. p. Frost v 16. čísle zvlášť, an by se bylo muselo *sedm* nemalých *zázraků* sběhnouti najednou, kdyby pravda bylo, což se v tom *věčném židu* vypravuje. Velmi pak důvtipně podotknul vel. p. Frost, žet to *osmý* a ten *největší zázrak*, že všickni ctitelové *věčného žida*, kteříž nevěří *zázrakům skutečným*, kteříž nevěří docela nic, že celou viru přikládají těmto hloupým báchorám, jen aby nemuseli věřiti neomylné pravdě.

V čísle 17. vyobrazuje s velikou vážností původ a rozdíl *duchovní a světské moci*; žet totiž obě od Boha, a jedině od Boha pocházejí; potom ukazuje, jaká činnost jedné i druhé od Boha jest vykázána, a posléze že z vůle Boží *jedna* mocnost druhé slušnou vážnost prokazovati, ano se jí také podrobavati má, pokudž jejího dobrodiní užiti chce.

S číslem 18. počíná, jakž to nazval vel. p. Frost sám, *druhá várka* t. j. nová smyšlenka osnování řádu jesuitského, aby náramaého dědictví 212 millionů franků, kteréž v 150 letech v rukou židovských z 50.000 tolarů vzrostlo, aspoň dne 7. června došel, kteréž mu dne 13. února z rukou již vyčtváceno bylo. U vypravování tomto ale zavadil vel. p. Frost o jeden soud, kterýž trvá již pět čtvrtí roku; žet ale neprohlásil toho, proti němuž se ten soud vede, za vinníka (čehož zajisté na žádný způsob učiniti nemohl, an ubohý, jenž v podezření upadl, po dnešní den odsouzen není) byl žalován od kohosi, jemuž se pravda nelíbí, a u něhož neplatí *Jen s pravdou ren*, nébrž *Jen s pravdou do kouta*. Jaké věci se to týká pozná každý, kdož ten svazeček čísti bude; a protože není nám potřebí uváděti jména, kteráž p. Frost sám pláštěm křesťanské mlčelivosti přikryl. Tolik ale můžeme sdělití všem něm upřímným milovníkům pravdy, že páne Frostův žalobník od počátku až do konce měsíce srpna u *pravdymilovné a spravedlivé vlády* docela žádného sluchu nedošel! *nebyltě p. Frost k žádnému soudu obeslán*, ač toho od 13. srpna každého dne, doufaje v pravdu, beze strachu očekával; a *osmý*

tento svazeček prodává se veřejně bez nejmenší překážky. Nedopustit se p. Frost žádné viny, poněvadž u vypravování, což se stalo, žádné osoby se nedotekl, a poněvadž před ukončením soudu nechal celé věci nerozhodnuté. A jinak zajisté učiniti nemohl. Kdo ale může za to, pravda-li komu protivná? Zajisté žádný jiný, jediné ten, komuž protivná jest.

Z p r á v y.

Z Prahy. Rádi odvoláváme, žet se k *exerciciím* v Praze hlásilo jenom *velmi málo* kněží. Bylot pak jich s dokončením posledního archu svazečku srpnového, a to bylo po vyjití uložené lhůty skutečně velmi málo, totiž 36. Nesdělovali jsme tedy nic nepravého; s tím větším pak potěšením bylo nám, když jsme viděli dne 2. srpna u večer, žet ten malý počet vzrostl téměř až na sto. Schválně se tak vyjádřujeme, poněvadž tento nade všecko očekávání vzrostlý počet předceť byl v Budějovicích znamenitě převýšen. Jakž se z toho radujeme, a Bohu za to díky vzdáváme, že arcidiécese ušla zahanbení, kteréž jí takorka již hrozilo: předceť nemůžeme zatajiti bolest, an jsme shledali, že velebné duchovenstvo *arcidiécese* České nebylo *arcihornlivé*. Netýká se to těch, jenž *přítomni byli*, ani těch, jenž *přijíti nemohli*, nébrž toliko těch, jenž z příčin duchovního nehodných zůstali doma, duchovním obnovením a zotavením pohrdající. Avšak dobře si rozumějme: kdož *exerciciemi* pohrdá, neví, čím pohrdá; neboť kdyby věděl, nepohrdal by. Vypsal jsem všecko v loni ve 4. svazku téhož časopisu str. 138—149. a netřeba mi toho opakovati; prosím jediné těch velebných pánů, kteříž posud na *exercicie* nelibým hledí okem, aby se pozeptali těch, kteříž je během těchto tří roků buď jednou buď dvakrát vykonali, co to jest, a v čem to záleží; stane-li pak se toto, začetž každého v jeho vlastním velikém prospěchu upřímně prosím: nepochybují docela nic, že budoucího léta bude počet exercitantů v Praze v tom poměru počet exercitantů v ostatních diécesích převyšovati, v kterémž *arcidiécese* více duchovních počítá, a v kterémž cesta do Prahy schoďnější jest.

Toskána. V Katakombách v *Chiusi* nalezeny jsou nedávno kosti čtyř pro víru zemřelých mučedníků: svatého Juliana, sv. Luciana, svatého Neranie a sv. Ulpie, a přeneseny jsou v slavném průvodu do biskupského chrámu Páně.

Z Kolína nad Rejnem. Dne 5. srpna as o 10 1/2 hodiny večer bylo Jeho Eminencí P. Kardinálovi vražením kanonu na okevní poprsí několik sklených tabul roztrženo. Zdá se vůbec, že neslušné a nenávistné jitrění proti duchovenstvu i mezi nižšími třídami rozmáhati se počíná, což tím žalostnějšího jest, an právě tyto třídy lidu všeliké nábožnosti zbaveny jsou. Podobné útoky a posměchy rozmnožily se velmi za posledního času v městě našem.

Z Milána dne 5. srpna. Nejdůstojnější P. arcibiskup vyzývá oběžním listem detto 26. července r. b. své duchovenstvo, by s ním pečovalo o zřízení útočiště pro vysloužilé kněze, jehož tím více potřebí, an při tak skrovně vyměřené pensí dražota neustále se zmahá.

Z Berlína. Jeho Eminencí kardinál kníže biskup Vratislavský, svododůj Pán Melichar z Diepeubrocků zvolil, co apoštolský *delegát*, vládního a školního radu p. Menke v Münsteru za svého delegata a polního probosťa katolické částky pruské armády, a udělil mu potřebného plnomocenství. Votlení toto způsobilo mnoho podivu, a přijato jest od katolíků s velikou pochvalou, an dotčený p. školní rada znamenitým jest řečníkem, a mnohé pobloudilé již v lůno svaté Církve nazpět uvedl.

Z Turína dne 1. srpna. Jakž „Armonia“ svědčí, koluji v těchto posledních dnech po ulicích a kavárnách onoho hlavního města tištěné plakáty následujícího obsahu: „*Církev Ježíše Krista svatá našeho času: — rozum, zjevení, — bratrství.*“ Dva bratři společnosti této (sektu Marmonské) lepí obecenstvu na rozum, žeť splnomocnění jsou, každého poučiti, v čemž by jejich víra záležela. — Mínění o pouze občanském manželskví počíná povážlivým býti.

Z Paříže dne 21. července. Dle jednoho vládního rozhodnutí mají nekatolíci od vyššího učitelstva vyloučení býti.

Professor církevního práva na universitě Paduanské Dr. A. Nardi vydal rukověť k studium církevního práva ve 3. dílech, kteráž se v tom nejkratším čase na čisto rozebrala, a té nejobecnější pochvaly došla. Tohoto studium jest právě v našich dnech svrchovaně potřebí, aby si jedenkaždý kněz náležitě osvědčil, jaké postavení má Církev k statu z Božího ustanovení, a tak aby žádoucí, jenž svým posvěcením hajitelem svaté Církve býti má, z nevědomosti nebyl i jejím a postředně i statním zhoubcem.

Z Londýna. Samuel Ruttner, dříve rabín na ostrově Jersey, potom protestantský kazatel byl dne 18. července s celou rodinou od redemtoristy P. Haklika v katolické kapli pro krajany z Německa do lůna svaté katolické Církve uveden. — Zavítalať do Neapole princezna z Hindu, a přijavši křesťanskou víru, byla dne 30. června b. r. v privatní kapli královského zámku pode jménem Viktorie pokřtěna, kteréhož příkladu následovalo z její družiny 12. osob. Vychovatelka té princezny byla manželka majora Drummonda.

Z Paříže. Union mluví o zákonu strany občanského manželství, kterýž v Piemontsku vydán býti má; a zavrhuje tento zákon, dokládaje, žeť se manželský sňatek bez církevního požehnání snižuje k pouhé smlouvě, a že by tím zanikla netoliko všeliká rodinná ctnost, nébrž i všecka rodinná láska. Tentýž list praví dále, žeť v diécesi *Chambry* na 1000 porodů 28 nemanželských dítek se počítá, kdežto ve Francouzích vůbec tento poměr vstupuje na 75, a v Paříži zvlášť na 336. K závěrce žehná „Union“ sardinské biskupy, že mají tolik odvahy, aby se postavili na odpor zhoubnému materialismu, a že obhajují na ten způsob svobodu v tom nejvznešenějším a nejavětějším smyslu. „Nepotřebujeme,“ praví tento list — „bychom vzdali čest apoštolským těmto mužům, rozpomenouti se, že jsme katolíci; postačuje považiti jenom, že každý z nás má svou rodinu.“

Z Paříže. Dne 25. července. Kaple vojenské školy, kteráž od roku 1793. katolickým službám Božím odňata byla, jest od tohoto dne k témuž účelu opět věnována. Neboť tohoto dne byla v ní obětována zas první máe svatá. Princ préssident daroval té kapli všecky potřebné posvátné nádoby.

Z Turina. Dne 30. července. Odpovědný vydavatel novin *Gazzeta del Popolo* jest za příčinou jednoho článku, v kterémž smíšené manželství zastával, a následující novou sadu postavil: *Rozdílnost v náboženství nemůže v manželství žádnou býti překážkou*, odsouzen na měsíc do žaláře a k pokutě 500 franků.

Z Gothska (část německého vévodství Saso-Koburko-Gothského) 24. července. Syn jednoho z našich nejvážnějších duchovních, od mnoha let kandidat evandělického kazatelského úřadu, do římsko-katolické církve přestoupil a v Trevíru katolický kněžský stav sobě zvolil.

Z Madridu dne 21. července. Vláda svolala všechny jesuity špaňhelského národu, kteříž se združují na ten čas v Belgii a ve Vlaších, do Madridu, aby na všech místech svaté missie konány býti mohly. Špaňhelský vyslanec v Římě dostal za tou příčinou rozkazy, by se o té věci s generalem dotčeného řádu srozuměl.

Z Tropavy. Slavné ministerium osvěty vzdalo ve jménu Jeho císař. král. Msti horlivé díky Jeho Eminenci P. kardinálovi, knížeti biskupu Vratislavskému za velikomyslné a blahonostné působení na slezské národní školy, kterýchž se co patron tak neunaveně ujímá, a roku 1851. znamenité dobrodiní jim prokázal.

Z Číny. Biskup Samos, apoštolský vikář v Japanu přinesl do Říma písemnosti, kteréž shotoveny byly na prvním církevním sněmu v Číně, a předložily se ku schválení sv. Kongregaci *de propaganda fide*. Na tomto prvním sněmu přítomno bylo pět biskupů a třicet kněží. O čem se tu ale jednalo, není posud uvedeno v známost.

Z Tyrol. V kapucinském klášteře Klaussenském složil dne 26. července řeholní slib bratr biskupa Mohučského, kněz Bonaventura z rodu svobodných dáň v. Kettler. Byl napřed důstojníkem u modrých husarů v Prusku, napotom se stal rytířem červeného orlového řádu. Výhost daje světským úřadům stal se knězem, a pak farářem v Hopsten, v diécesi Münsterské, teď konečně — chudým kapucínem.

Presse. Jeho cis. král. Majestátnost ráčila velmi znamenitou sumu 150.000 dvadecetníků ustanoviti, by se hlavní chrám Páně v Milaanu, v čemž toho největší potřeba požaduje, opravil. Práce jdou velmi rychle ku předu.

Ze Slezka pruského. V Novém městě nabídli sousedé františkánům místo k vystavení kláštera, kterýž dobrovolnými a štědrými příspěvky ku konci března stavěti se začal a nyní se již i dohotovuje, tak že ještě toto léto cti-hodní otcové budou moci do něho se odstěhovati. — Též v Lamsdorfe staví se klášter františkánský, a v Eichově u Zem-bice (Münsterberk) k tomu se též přípravy dějí.

V Mnichově stala se minulý měsíc následující památná udalost: „Královský úředník byl před policií pohnán a tážán, zdalíž den před tím na procházce žebrákovi almužny nedal? Když přisvědčil, bylo mu oznámeno, že za to pokutu 3 zl. složití musí, z které třetina udáváči a ostatek pokladnici pro chudé připadne. Úředník nemohl pochopiti, kdo by ho byl mohl udati, au mimo něj a žebráka ani živé duše o tom nevědělo. Úředník policejní mu to ale vysvětlil sdělením, že totiž žebrák sám byl udávčem.

Z Augsburku. Zdejší obyvatel p. Heidl nabídl městu darem 100.000 zl. pod tou výminkou, aby se klášter milosrdných sester za ně vystavěl, co by pak více stál, aby město dodalo. Samo sebou rozumí se, že město takovým darem nepohrdlo. — Z Falcka se píše, že král Ludvík missiím jesuitským v Maikammer-u denně býval přítomen.

V Brusselu přestoupili do církve katolické: p. Möhl, professor na vysokých školách, syn protestantského školního ředitele v Hessokasselsku, narozený v městečku Welteru u Marburku; pak též soudní úředník S. v jednom sousedním durinském městě, kde malý počet katolíků žije. — Znameníť úkaz jest ve Vimarů; tamť jest katolický kostel příliš malý, aby veliký ten počet protestantů do něho vejíti se mohl, kterýž v neděli na katolické služby Boží chodí; ve vzdělaných třídách tamějšího, jinak v nevěře pohlázeného obyvatelstva jeví se snaha s učením a s obrádky římsko-katolickými sesnámiti se. To též pozorovati jest mezi studenty v Dobrosolce (Halle).

Ve Sloupnici v chrámu Páně jsou drahocenné ostatky svaté Panny a mučennice Filumeny, divotvorkyně devatenáctého století zvané. V Církvi koná se památka její dne 11. srpna, na který den její tělo r. 1805 z Říma do Mugnana v Neapolitansku slavně bylo přeneseno, u veřejnosti (pro foro) slavnost ale na nejbližší příští neděli přenesena bývá. Jako každoročně tak i letos mnoho processí a poutníků z Čech i z Moravy zavítalo do Sloupnice k této slavnosti, od svaté Římské stolice pro kostel Sloupnický též odpustkami nadané. Mnoho překvapují poutníka oltáře věnci, z kvítí od panen spolku svaté Filumeny uytými, ozdobené, celý kostel horlivou pečí vel. p. Jana Al. Dremmla, kaplána zdejšího, okrášlený. Svatá Filumena může obzvláště pannám v mícháných obcích za příklad a vzor sloužiti. Jako ona raději nejbolestnější muky snášela, nejukrutnější smrt podstoupila, než aby Ježíši Kristu, než aby jeho choti Církvi svaté, než aby víře římsko-katolické se byla spronevěřila: tak mají také panny Kristu, Církvi, víře římsko-katolické věrnými zůstati, a se vystříhati všech známostí s nekatolíky, mícháných manželství s jinověrci; poněvadž takové známosti a taková manželství jejich svaté víře, jejich duše spasení jsou nejvš nebezpečná. — V Sloupnici stává mnoho bratrství, jako: hospodáři a otcové mají jednotu sv. Mikuláše; ženy a matky mají spolek pod ochranou Marie Panny růžencové; mládenci spolek pod ochranou sv. Aloysia z Gonzagy; a panny opět spolek sv. Filumeny. Též jsou zde bratrství nepoškvrněného srdce P. Marie, bratrství škapuliřské, nejsv. Trojice, sv. Františka Seraffinského a jiná. Údové každého spolku a každého bratrství jdou o slavnosti svého sv. patrona, a mimo to též víckrát do roka k sv. zpovědi a pak společně k sv. přijímání. Že to vše na nábožnost a mravnost velice působí, netřeba připomínati. K pochvalě obyvatelů Sloupnických budiž i to podotknuto, že poutníkům mile a rádi nocleh dávají, ba je i jídlem zaopatřují — zdarma. Mnohý si hned od kostela 20, 30 poutníků domů přivádí, aby je v křesťanské lásce obsluhoval.

V Králové Hradci přihlásilo se letos toliko 14 kandidátů bohosloví.

V Brně na slavnost na nebe vzetí Panny Marie konala se slavně památka oproštění od Švédů, jenž Brno od měsíce

dubna až do 15. srpna 1645 obléhali. Při slavných službách Božích byl též vel. p. Anton Kail, za faráře u svat. Jakuba zvolený, ve svůj úřad slavně uveden. — Dne 16. t. m. odpoledne započaly v zdejší káznici sv. missie od ctihod. pp. redemptoristů se konati. — Den narození JM. císaře Františka Josefa (18. srpna) byl slavnými službami Božími v stoličném chrámu Páně u sv. Petra a Pavla, jakož i vojenskou paradou a hlučnou střelbou stkvěle oslaven.

Z Prahy. JM. císař Ferdinand dává zdejší zámekovou kapli nákladně obnoviti. V průčelních výklenkách postaví se dvě sochy: sv. Petra a svat. Pavla, v životní velikosti z karrárského mramoru od slovutného, vlasteneckého umělce, Em. Maxa vyhotovené. Vnitř v kapli ve výklenku červeným mramorem vykládaném postaví se nápodobně z karrárského mramoru a od tohotéž sochaře zhotovená socha sv. Jana Nepomuckého.

Osobní věstník duchovenský.

V Pánu zesnuli:

V pražské arcidiecé. P. t.: P. Klenz Ambrož, převor řád. August. v Praze 2. srpna; p. Jos. Poustka, dokt. libom. adm. u sv. Jana na Skalce v Praze dne 13. srpna; p. Věm Gewinner, far. u Matky Boží před Tejnem v Praze.

V litom. diecé. Veleďúst. P. Frant. Schwarz, kanovník a konsist. rada, ordinariátní tajemník, notár. a censor knih dne 13. srpna.

V bud. diecé. Vel. P. Jan Kalbatsch, Kovářovský far. na odpočinutí dne 18. června; v. p. Martin Veselý, deficient, dne 22. června; v. p. Matěj Honetschlager, ředit. hlavní školy Březnické, dne 22. června.

Vyznamenán jest:

V litom. diecé. Důst. p. Jos. Červinka, osob. děkan a far. ve Mšené, biskupským notářem.

Na odpočinutí se odebrali:

V hrad. diecé. P. Fr. Hrubeš, Ivoňský diecé. kněz a c. kr. polní kaplan, bytem v Chroustovicích.

V bud. diecé. V. P. Ant. Müller, far. v Kirchradouně; v. p. Karel Fiedler, kap. v Třeboni.

Do zprávy duchovní dostali se:

V pražské arcidiecé. P. Frant. Mocník za far. do Plzně; p. Prok. Seifert za far. do Citolib; p. Josef Kabat za adm. do

Jinonice; p. Ant. Král za adm. do Bělé; p. Josef Humel za koop. do Bělé; p. Pavel Zahalka, proz. za kap. do Plas; p. Fr. Brehm, proz. za adm. do Buchovy; p. Ant. Schwager za kapl. do Buchovy; p. Vojtěch Hauptman za koop. do Schönfichtu; p. Václav Brandajský za kap. do Tachlovic; p. Fr. Pondělík za koop. do Bechtíně; p. Josef Streichsbier za kapl. na Dobříš; p. Karel Schwarz za kap. do Cerhovic; p. Fr. Lieblich za kap. do Chvalenic; p. Filip Burgerstein za kap. do Benešova; p. Prokop Motěra za kap. do Kozojed; p. Karel Jirotko za kap. do Deyšína; p. Ignac Kubašta za kap. do Naceradce; p. Jiří Koppmann za kapl. do Nahofetic; p. Bart. Hamerschmidt za kap. do Schmidebeagu; p. Jos. Erlbek za kap. do Joachimsthalu; p. Jan Karnolt za kapl. do Lichtensteinu; p. Ferd. Rüll za koop. do Komaravo; p. Václav Haberzettel za kap. do Válc; p. Ferd. Mašátka za kapl. do Zlonic; p. Josef Lonsk za koop. k sv. Kilianu; p. Aloys Bednařík za kapl. do Rokycan; p. Václav Jünger za kapl. do Sluštice; p. Ant. Dlask za kapl. do Celakovic; p. Ant. Treschner za koop. do Haslavy; p. Augustin Purm za koop. do Těch Seker; p. Jos. Hammer za kapl. do Českého Wiesenthalu; p. Hafenrichter za koop. do Perninku; p. Ant. Rösler za kapl. do Královic; p. Alex. Urban za capl. do Hluboce; p. Fr. Zarkler za kap. do Doupova; p. Ant. Brehm za kap. do Chýžky; p. Fr. Weber za kapl. do Žlutic; p. Václ. Pokorný za kapl. do Planě; p. Jan Čvrček za kapl. do Arnoštovic.

V litom. diée. V. p. Josef Pietsch, skuteč. kap. v Zebusi; v. p. Karel Seyss, kap. v Havraněch, za exp. do Sušan; v. p. Villbald Tatiaun za kap. do Havran; v. p. Ant. Richter za kap. v Hofejš. Georgenthale; v. p. Jos. Schirl za far. do Brunnersdorfu; v. p. Jos. Siegl za adm. do Platzu; v. p. Jan Pfeifer za kap. do Brunnersdorfu; v. p. Sobert Scholz za kap. a katech. do Blattendorfu; v. p. Ludvig Fichtner za lok. do Georgendorfu; v. p. Jos. Hanel za adm. do Velnic; důst. p. Václ. Seifert za komendatora a far. u sv. Václ. v Mostech; v. p. Mat. Feyfar za polního kap. u pluku Wellington.

V hrad. diée. P. Jan Hlavatý, chlenský expos., za děkana do Kostelce nad Orlicí; p. Jan Herink za lok. do Heřmanic; p. Jan Hron, kostelecký lokalista za faráře do Nové Vsi; p. Jan Vlček za adm. do Slavonova; p. Jan Brandejs za admin. in spirit. temp. v Týništi; p. Jan Tesař za osobn. kaplana do Zlebů; p. Fr. Frodl za koop. do Žirče; p. Mat. Veselý za kap. do V. Losenice; p. Antonín Winter za adm. ve V. Losenici; p. Josef Jakl za kapl. do Bohdánce; p. Josef Mikáška za kapl. do Roztoků; p. Jos. Mucha za kapl. do Chomutic; p. Jan Menčík za kapl. do Kyšperku (Supí Hory); p. Fr. Jezbera za proz. koop. do Čestína; p. Jan Seda za kapl. do Českého Těbové; p. Alois Effenberger za kap. do Hněvčova; p. Ant. Rafael za kapl. do Hořic; p. Jos. Krška za kapl. do Chocně; p. Jos. Haronš za exp. do Chlenů; p. Josef Hutata za kapl. do Cuslavi; p. Josef Jarske za admin. do Kohoutova.

V bud. diée. V. p. Václ. Nachbar za adm. do Fürstenhutu; v. p. Šimon Steffal za adm. do Kirchradaunu; v. p. Jiří Schweiner za adm. do Lutar; v. p. Jos. Budweiser za zám. kap. do Chlumce; v. p. Tom. Huttar za lok. do Putzenriedu; n. p. Jak. Sedláček za adm. do Glosau; v. p. Adam Raubal za adm. do Grünu; v. p. Julius Hall za far. do Ktiše; v. p. Ignác Brtnický, z řádu malt. za děk. v Strakoněch; v. p. Jan Krauschnr za far. do Jinína; v. p. Frant. Kupeček za koop. do Třeboně; v. p. Ondř. Puhrrer za lok. do Ogfolderhaydu; v. p. Jiří Metschl za adm. do Hurkenthalu.

Uprázdňená místa :

V pražské arcidiecé. Fara Teynská, administratura na Skalce, fara v Běle a v Jinonicích.

V litom. diecé. Kanovníctví v Litom. far. Velnická a lokal v Platcech.

V hrad. diecé. Losenice, fara od 21. července; Kohoutov, lokalie od 29. července; Kostelec, lokalie (blíže Chrasti) od 9. srpna.

V arcib. olomouckém: V. p. Severin Sommer, koop. v Heřmanicích do Bilovce (Wagstadt); v. p. Fr. Horák, koop. v Jánově (Johannesthal) do Karlova; v. p. Fr. Klemm, koop. v Bilovci do Jánova; v. p. Jos. Skrebský, adm. v Bartošovicích (Partschendorf) za koop. do Kelče; v. p. Anton Blaška za koop. do Bartošovic; v. p. Ang. Huvacka, koop. v Repotíně (Reitendorf) za adm. do Mlapějova (Bladensdorf); v. p. Karel Charvat, adm. v Poržově (Porstendorf) za koop. do Německé Líbyně; v. p. Frant. Biberle, koop. v Německé Líbini, za koop. do Poržova; v. p. Fr. Sommer, koop. v Němčicích za koop. do Loukova; v. p. Fr. Hrabec, lek. v Syrovíně, za lok. do Brodku (Prüdlitz) a v. p. Josef Nikrin, koop. v Náměšti, za lok. do Čehovic; v. p. Vysoudil, farář ve Velké Losenici v Králově Hradecké diecési za faráře do Bělotína (Bölten); důst. p. Aug. Beinhauer, zasloužilý děkan v Kostelci převzal nazatím vedení Prostějovského dekanátu; důst. p. Fr. Müller, konvent. představený na Svaté Hoře u Olom. za probosťa a adm. tamtéž; v. p. Jan Krásný za adm. fary v Sternberku; v. p. Schütz, kaplan v Novém Jičíně za německého kazatele do Terstu; v. p. Jan Sedlák, kaplan v Kelci za faráře do Sedlic.

V biskupství brněnském. V. p. Karel Bisinger, novosvěc. do Pavlova (Pailenz); v. p. Jan Fechter do Poudřam (Pausram); v. p. Fr. Hainka do Olbramovic (Wolframitz); v. p. Anton Krátký do Hradku (Erdberg); v. p. Jan Vorálek do Bučovic; v. p. Hubert Zelinka do Třeště; v. p. Ant. Páral do Doubravníku; v. p. Ferdinand Špička do Lomnice; v. p. Valentin. Hain, koop. v Troubsku (Strutz) za koop. do Brna k sv. Jakubu; v. p. Adolf Deboys, koop. v Tuřanech za koop. do Zábrdovic; v. p. Leopold Kůláš do Slapanic; v. p. Vinc. Vzácný, koop. v Slapanicích za exposita do Prace; v. p. Jan Koktový za koop. do Tuřan; v. p. Karl Michelz, koop. v Lukách za koop. do Stikovic; v. p. Edmund Čejka, koop. v Cíckrajově (Sitzgras) za koop. do Luk; v. p. Josef Springer za koop. do Cíckrajově; v. p. Josef Růžicka, z Křižanova za koop. do Koutelní Vidří (Kirchwiedern); v. p. Josef Schuster z Kostelní Vidří do Jevišovic (Jaispitz), v. p. Anton Blašek z Jevišovic do Křižanova; v. p. Fr. Nečas do Bobrovy; v. p. Jan Schmigmator do Jaroměře; v. p. Jan Neumann z Jaroměře do Slavkova; v. p. Dominik Palla, farář ve Vranově za faráře do Otnice; v. p. Jan Pokorný, adm. v Otnici za adm. do Vranova; v. p. Jan Pavlíček za koop. do Troubska.

Pro nedostatek zákonní kauce bude vycházeti časopis letos vždy v šesti nedělích; jak vycházeti bude na přes rok, zvlášť se ohlásí.

Odpovědní redaktorové: Fr. Havránek a Dr. Ed. Terseli.

Tisk kníž. arcibiskupské knihtiskárny v Seminári v Praze.

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

Pojednání.

Prorocství Isaiášovo VII, 14.—16. jediné o
Mesiáši z Panny narozeném dá se rozuměti.

*Žádné přebotví Pánva nestává se
vlastním vyložním. (2. Petr I, 20.)*

Na začátku vládatení Achaza krále (743—728), přk. r. 740 táhl *Rasin*, král Syrský, a *Facee*, král izrael-ský, spojenou silou proti Jerusalemu. Při návštěji o tom nleknul se Achaz i lid jeho. Tu vyslal Bůh proroka Isaiáše k Achazovi, aby se nebál těch nepřátel, že to, co oni zamýšlí (t. říši judskou podmaniti a cizího krále, syna Tabeelova ustanoviti), se nestane. Vyhrožuje pak prorok Páně záhubou, pakli by král jen pomoci od krále assyrského, Tiglatpilesera (se kterýmž se spojil) hledal, a ne raději v Boha důvěřovati počal. Na důkaz, že Pán skutečně jemu v této tísní pomoci, a záměry nepřátel-ských králův zmařiti, říši a rod krále Davida zachovati ustanovil, měl si Achaz na Bohu vyžádati znamení, jaké by jen si přál. Achaz buď z nevěry, buď z naličené zbožnosti, nebo že od spolku s Assyřským již nechtěl upu-stiti, nebo obává se, že by pak po tak zázračné pomoci modloslužby se odřici musel: hrdě a povržlivě odpovėděl: Netřeba toho, mám již pomoc jinou od Assyřských. „Nebudu žádati a nebudu pokoušeti Hospodina.“ — Tu řekl prorok, rozčinen svatou nevolí: „Slyšte tedy dome Davidův; zda-li jest vám málo, lidem býti k ob-tížení, že i Bohu měnu k obtížení jste?“ A nyní (chtěje

špravedlivým a zbožným židům podati znamení pro potěšení) pokračuji dále:

„Protož sám Pán dá vám znamení. Ai! o Panno! ty počneš a porодиš syna, a nazveš jméno jeho: Immanuel.“

Slovce hebraiská nedají se dle spojení mluvnického jinak převést, než tímto způsobem, nikoliv, jak obyčejně se překládalo: Ai panna počne a porоди atd. Text hebrejský postaven jest takto:

הִנֵּה הָעֵלְמָה הָרָה וְיֹלְדָה בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל:

Sloveso: קָרָאת jest 2. osob. žensk. v Kal: „Ty (o panno) nazveš;“ dle toho se musí říditi i předcházející slova, a proto הָעֵלְמָה jest vocativ, který též připouští. *) Masoreté jistě zde vokativ poznavše položili jsou známku (— Rebia) nad tím slovcem důležitým. Slovo הָרָה jest adjunct. fem = těhotná; forma יֹלְדָה jest partic. fem. (od slovesa יָלַד) = pariens sc. eris. Smysl tedy jest takový: Ecce, o virgo! gravida (eris) et pariens filium, et vocabis nomen ejus Immanuel. — Prorok sv. totiž zanevřev na Achaza pro jeho nevěru a vzdurnost odvrátiv se od něho obrací se okem proročským k onné panně, jižto Hospodin kdysi onno znamení sám světu podati určil, j. ř.: Eihle, o panno! budouc těhotná a rodičkou Syna, jehož jméno nazveš Immanuel (Bůh s námi). — ty budeš tím znamením, kteréž od Boha dáno bude, ty a Syn tvůj. — To „eihle!“ — nesměruje na Achaza, nýbrž na pannu, kterou v duchu proročském zří a oslovuje (pozdravuje), a sice, an se jen k jisté osobě mluví, na pannu jistou na mysli jeho tanoucí, kteráž i proto artic. demonstrat. הָ před sebou má. Proto i v tom הִנֵּה jest accent. conjunctivus (הִנֵּנּוּ munnach), že obojí slovice vespolek co nejúžeji k sobě náleží.

Sv. Jarolím již, a mezi novějšími Lilienthal potahují

*) Gesenius Gramma. S. 196, 13. Aufl. (Jerem. 31, 22.)

2 pers. fem. קראת na „dům Davidův בֵּית דָּוִד. Pohlednouce však na verš, ve kterém „dům Davidův“ stojí, shledáme, že při בֵּית דָּוִד (jako collectivum) sloveso in plurali přidáno jest: Slyšte, dome D.: Zda-li jest *vám* málo? . . . Pán dá *vám* znamení (לָכֶם). Kterak tu možno, se nadíti, že by קראת najednou na „dům Davidův“ se vztahovati mělo; zbývá tedy, vztahovati je na „pannu“ — (ostatní doleji). Překlady se zde na různou rozcházejí. LXX má: *καλεσται*. Vulgata: *vocabitur*. Citát u Matouše I, 28. „Vocabunt“ — Věc a hlavní smysl tím arci nentrpí, a však názor prorocký ujde.

Již pak v této věstbě prorocké jest obsaženo:

1. že počne a porodí panna, a nikoli žena;
2. že i po porodu zůstane pannou;
3. že porodí syna (בֶּן) cf. C. IX, 6.
4. že a jak nazve jméno jeho.

Že slovice הַעַלְמָה znamená pannu, a sice neporušenou, v tom se beze sporu shodují písmata sv. tlumočnickové. Sv. Jarolim píše: „Almah non solum puella vel virgo, sed cum *encasata* virgo abscondita dicitur et secreta, quae nunquam virorum paluerit aspectibus, sed magna parentum diligentia custodita sit. Lingua quoque punica, quae de Hebraeorum fontibus manare dicitur, proprie virgo *almah* dicitur.“ ¹⁾

¹⁾ Silienthal sagt: Daß das Wort *עַלְמָה* eine reine Jungfrau bedeute, ist wohl kein Zweifel. Es kommt vom Stammwort *עָלַה*, so ein Berbergen anzeigt, her, und bedeutet folglich eine Person, die noch im Hause ihrer Eltern verborgen, folglich unheirathet ist (2. Mac. 3, 19.) . . . und ist dies Wort das einzige, welches in der hebr. Sp. eine unbefleckte Jungfrau anzeigt. Denn in allen Stellen, wo *עַלְמָה* vorkommt, ist von einer keuschen Jungfrau die Rede. So heißet die Rebecca, welche noch kein Mann erkannt hatte (Gen. 24, 16.); Mirjam, Moses Schwester (Exod. 2, 8.); die von den königlichen Gemahlinnen und Rebseibern unterschiedenen Jungfrauen (Cant. 6, 8.); die Mädchen, welche den himmlischen Salomo lieben (Cant.

Almah tedy značí na tomto místě pannu, a sice čistou, neporušenou pannu, nikoli vdanou mladou paní. Bůh chtěl totiž skutečně Achazovi dáti znamení zázračné (מֶלֶךְ cf. 66, 19.). Jaký to, však zázrak, říci: mladá paní jakási porodi synáčka? Toť se denně stává, aniž se tomu kdo diví; a tudíž patrně, že se to nerozumí o porodu některého ze synů Isaiášových, an by se stkvělon, vznešenou řečí oznamoval příběh zcela všední. A kterak mohl Achaz v porodu takového dítěte poznati důkaz obzvláštní ochrany Boží? Zdali nemohl Isaiáš, který již jednoho syna měl, snadno se domnívati, že i budoucně jeho choť nebude neplodnou a alespoň s důvěrou tvrditi, že mu porodí syna? —

Syn tedy, jehož panna má poroditi, nemůž býti syn paní Isaiášovy, čemuž i to brání, že Immanuel se za *pána veškeré země* udává (8, 8.). Nemůž tu vyrozumín býti ani syn krále Achaza. Ezechiáš, který po otci vládnul, byl již kolik let na světě, dřív, než Achaz vládu nastoupil (4. Reg. 16, 2. cf. 18, 2.). Achaz panoval 16 let, Ezechiáš pak v 25. roku vládnouti počal. Prorok Páně však mluví o znamení budoucím: *Hospodin dá vám znamení* (מֶלֶךְ — *dwore* — dabit). Na Ezechiáše dále nehodí se Isai 9, 1. 2.; 6. 7. XI, 1. atd. Jiný pak syn Achazův rovně se sem nehodí, neboť mimo Ezechiáše žádný nedošel vlády, kdežto syn panny má seděti na trůně Davidově (IX, 7.) a pánem celé země (8, 8.) slove, O Ezechiáši dí pismo, že „*Bůh byl při něm*“ pro jeho zbož-

---

1. 3.); das unverheirathete Frauchzimmer, welches bei feierlichen Gelegenheiten zu pauen pflegte (Zal. 67, 26.). Die Juden berufen sich zwar auf Prov. 30, 19., wo das Wort eine geschwächte Person bedeuten soll: Drei Dinge kann ich nicht begreifen und das 4te versteh' ich nicht: den Weg des Adlers am Himmel, den Weg der Schlange auf dem Felsen, den Weg des Schiffes im Meere und den Weg des Mannes *אִישׁ* (zum Mädchen). Allein auch diese Stelle kann von einer Jungfrau verstanden werden (näm. so, wie es komme, daß der Mann so unwiderstehlich zur Jungfrau hingezogen werde, um sie zur Gattin zu haben).

nost (4. Reg. 18, 3—7.), a však s názvem: „Immanuel, = Bůh s námi“ se to ani porovnatí nedá. Tež brání předložený articul: *הָיָה לָנוּ* neuznávatí určitou a jistou pannu, jak již sv. Zlatoušlý upozornil: *Οὐ λέγει ἰδὸν παρθένος, ἀλλ' ἰδὸν ἡ παρθένος*, t. j. jistá, nikoli neznámá, nýbrž znamenitá osoba; *onna* panna, kterou očekáváte, která ten požehnaný plod ženský poroditi má. Jestli to tedy *onna* určitá, před okem věstným posvátného proroka se stkvoucí panna, což i (jak již podotčeno), lze jest uhodnouti z onné zanícenosti rozčilené (*pathos*), jakovon obrátiv se k ní vece: „Eihle! Ty, o panno! kterou Pán k tomuto zázraku vyhlídnul, a kterou v duchu prorockém zírám), *ty počneš . . . a tu nazůveš jméno Jeho Immanuel.*“

2. Již pak dlužno, ohlédnouti se po onné panně neporušené a zřetelně určené, která by bez odporu musela býti jmína za ohnu, kterou věstec posvátný se svou od Boha vnuknutou, tak tajemství plnou věstbou mluví. V S. Z. máme vlastně jenom jediné místo, které zde může sloužiti k vysvětlení našeho; jesti to totiž u proroka **Michæáše** v V, 3.: *A ty Betléme Efrata malíčký jsi v tisících judských (měst): z tebe mi vyjde, jenž bude panovníkem v Izraeli, a vyhodí ho od počátku, ode dnů věčnosti. Protož vydá je — syny Izraelské — (k potrestání a očistění) až do časů, v němžto ku porodu pracující porodí.* (*עַד-עַתָּה יֵלֶדָה יֵלֶדָה* — totéž slovo *יֵלֶדָה*, jako tuto v našem místě.)

Dálší dva verše, zláště 4: „a bude tento pokojem“ — patrně doličují panovníka v Izraeli jako **Messiáše**. Židé pak sami to místo vykládali o **Messiáši** při příští tři králů do Jerusalema (Mat. II.). Michæáš prorok byl souvěk Isaiáši. Ostatně, které z obou proroctvů jest dřívější, nedá se s jistotou určití ¹⁾, aniž na tom mnoho záležino. Stačí

¹⁾ Někteří vykladatelové písma toho jsou domněni, že proroctví souvěkého Michæáše jest dřívěj vydáno a již věc bylo známo: *Häverník* píše: „Das Zeichen, welches Sfsias dem Ahas gibt, ist nichts anderes als die Mich. V, 1. verkündete Geburt des Messias. So gewiß, als diese

věděti, že onno dítě rodičky Michæášovy (totéž s dítětem panny Isaiášovy) jesti právě onen panovník v Izraeli, původce pokoje, Messiáš, Syn Boží (Jan I, 49.) nebo = *Immanuel*.

Mimo toto zřetelné místo můž sem i potaženo býti z Daniele II, 34, kde se zmínka děje o kamenu, který se bez rukou lidských utrhl od hory. Ten kámen jest Messiáš, onno odtrhnutí pak značí přísti jeho s nebe na zem, bez přispění muže, tudíž porod jeho z panny. (cf. Žal. 71, 6. 2. Reg. 23, 4. Isai 45, 5. dle výkladu sv. Otcův.

β. *Nový Zákon, vyplnění S. Z. a osvětlení jeho, všelikou pochybnost o našem místě vřelzně nám odjímá.* Nejhlavnější důkaz nalazáme u sv. **Lukaše I.** *Poslán byt angel Gabriel k panně (παρθενος — to almah Isaiáš: authenticky tlumočeno); jméno pak panny Maria.* Angel páně, zvěstující ji porod Messiáše di takto: „*Ehleh! počneš v životě a porodíš syna, a nazveš jméno jeho Ježíš.* — Tu máme slovo do slova proroctví Isaiášovo, jako shůry dle písmeny hebraiské přeložino jest. Tam — u věštby proročké — oslovení (apostrofa) panny; zde — při návštěvi brzkého vyplnění — oslovení angela učiněno k této určené panně Marii. Úslovím: συλληψῃ ἐν γαστρὶ — concipies in utero — jesti onno hebr. הָרָה grávida (eris) jenom šířeji vyličeno (podobně LXX: ἐν γαστρὶ ληψεται, citát u Mat. I, 23.: ἐν γαστρὶ ἔξει) — A však jméno syna jesti u obou rozličné; prorok má: Immanuel, Lukáš: Ježíš. Kterak se tato neshodnost vyrovná? — Další řečí angela Páně. *Immanuel* znamená: *Bůh s námi* (אֱלֹהִים עִמָּנוּ), při čemž nejvíce záležino na tom אֱלֹהִים = Bůh. Angel Páně pak di ku Panně: Jen — Ježíš, — slouti bude „Synem Nejvyššího“; to svaté, které se z tebe narodí, „Syn Boží“ slouti bude. Tedy Messiáš jest pravý *Bůh* (1. Jan V, 20), který se stal proto tělem, aby mohl býti *Bůh s námi* (Immanuel). Jan 1, 14.

Geburt eintreten soll, wie Micha schon verkündet hatte, so gewiß muß auch das David'sche Hans bestehen. (Theol. d. A. T. S. 157.)

K tomuto čelnímu místu dlužno připojiti sv. **Matouše I, 22, 23.** Svatý Matouš, který ve svém evangelium tak zhusta S. Z. věsteb se dokládá, přivodí i naše místo proročké za důkaz řka: „*To pak všechno se stalo, aby se naplnilo, co od pána povědáno jest prorokem řkoucím: Ei! panna počne a porodí syna a nazvou jméno jeho Emmanuel, t. j. což se vykládá: Bůh s námi.*“ Evangelista Páně užívá telikotického *iva* (nt): *iva πληρωθη*, aby odstranil důminky t. ř. akkomodaci; jesti toto místo psáno přima s potahem na početi a narození Ch. P., a tudíž dle Matouše de fide.

Že Maria zůstala pannou v porodě i po porodu, toho máme i jiných důkazů v písmě. *Deus misit Filium suum, factum ex muliere* (Gal. 4, 4.). Maria, z které se narodil Ježíš, nikoli: Jozef pak zplodil Ježíše. (Mat. I.) Odtud říkáme: Maria, *semper* Virgo. Co o bratřích Páně v písmě stojí, víme, že to o příbuzných jeho musí rozuměno býti.

O Marii, matce panenské, vezdy a souhlasně vykládalí jsou sv. Otcové naše proročké místo. Ano i staří Rabbínové (R. Simeon Ben Jodai, R. Jehuda Hakadaš a. j.) tvrdili jsou, že Messiáš jejich z čisté panny narozen bude, bez otce; odtud i ti, kdož se za Messiáše vydávali, k. p. Simon Magus a. j. pannu vydávali za matku svou. Viz Derefer, *Θφολζ*.

Velmi památno též, jak se vyjádřili Židé o svém Messiáši za času Ch. P.: *Ale my víme, odkud Tento (Kristus) jest. Když ale Kristus přijde, žádný nebude vědět, odkud by byl.* (Jan VII, 27.) Ježíše měliť jsou za syna Marie z Josefa (ut putabatur, filius Josephi Luc. III, 23.). O tom Kristovi pak, jehož oni očekávali, domnívalíť se, že jeho narození v tajemství plně šero zahaleno bude. Z čehož souditi lze, že dle všeobecného očekávání Kristus neměl vkročiti na svět způsobem, ostatním lidem známým a obyčejným. (cf. Žal. 109, 4. přirovnání Krista s Melchisédekem k Žid. VII, 3.) A to zcela se shoduje s jeho vznešenou důstojností. První Adam vyšel z ruky Boží, všemohoucím „Staň se!“ —

stvořiv jej Hospodin ze země ještě neporušené a klatbou nestihlé, spojil s tělem ducha k obrazu a podobnosti svému již hned probudilého. — Druhý nebeský Adam, který padlého a odpadlého opět k dřevnější vysosti povznáší, musel sám bezhříšný býti a tudíž jako onen první zvláštní tvornou mocí v lůně panny neporušené počat býti, což se i stalo. *Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, segregatus a peccatoribus et excelsior coelis factus. Ideo* (že byl stvořen duchem svatým v lůně panny) *et Sanctum, quod nascetur e te, vocabitur Filius Dei.* Odtud dí sv. Bernard: „*Talis partus congruebat virgini, ut non pareret, nisi Deum; et talis nativitas decebat Deum, ut non nisi de virgine nasceretur.*“ (Ser. 2. de adv.)

II. *Kterak ale souvisí naše proroctví s příběhem, při kterémžto vydáno jest bylo?* — Bedlivě to ošetřivše poznáme, že k vyložení věsteb prorockých jest nevyhnutelně zapotřebí, ohled vzíti a tudíž dobře v uvědomění míti historii toho času a té doby, ve které prorok Páně ji napsal a zvěštoval. Nebo i v dějepisu svatém všecko co nejúžeji souvisí a na sebe vespolek se potahuje a ohlíží. Nastává tedy otázka: *V jakém spojení jest početí a narození Páně (Messiáše), které se domu Davidovu co budoucí zdzračné znamení (נִסִּי) udává, s tou událostí, při které vydáno bylo?* či určiteji; *Kterak mohlo to poukázání na Messiáše posloužit k upokojení spravedlivých a zbožných při návštěvě o vpádu dvou nepřátelských králů a jejich úmyslu, Judstvu vydobýtí a syna Tabeťova tam za krále ustanoviti (tudíž vládě domu Davidova učiniti konec), o kterémžto úmyslu Bůh dí: To se nemá státi?* (v. 4, 6. 7.)

Tu však dlužno, coufati zpátky. Arciotec Jakob předpovídal Judovi synu svému na smrtelném lůžku: že nebude odňato žezlo od Judy, aniž vládce z bedr jeho, až by přišel מָשִׁיחַ (který má poslán býti). (Gen. 49, 10.)

Tot jest onna památná věštba, kterou Bůh ujišťuje kmenu Judově, že při něm setrvati má moc vládařská až do příchodu Messiáše.

Postupem času, jmenovitě když David žezlo vlády ujal, tato věštba blížiti se určuje tak sice, že totiž, dokavad králové v Judstvu budou, mají býti jediné z domu *Davidova* krále, ze kterého *Messiáš* vzejíti má. (2. Reg. VII, 11—16.) Spojení tedy jest takové: jako by *Isaiáš* řekl: „Jak jisto někdy *Messiáš* — dle dřívějších věsteb a slibů sem náležitých — z kmene *Judova*, a z rodu *Davidova* pocházeti má a musí: rovně s tou jistotou tato říše *Judská*, tento dům *Davidův* potrvá, a tobě, králi *Achaze*! není se čeho báti od králů nepřátelských. Bůh sám zachová dům tento *pro a skrze* *Messiáše*, budoucího výstřelku z kmene toho. Bůh sám vás poukazuje na tohoto *Syna* čisté panny, jakožto na největší zázračné znamení, abyste si pomyslili: Jako není možno, aby klamala věštba Páně: tak není možno, aby nepřátelé nás přemohli! (odtud onno významuplné, ochranu a pomoc značící jméno: Bůh — s námi.¹⁾ Pakli tedy Bůh se synem svým nad tím domem bdí, a sice právě proto, že chce, aby z něho kdysi *Messiáš* vzešel, kdo může býti proti vám?“

Toto spojení věštby o početi a narození *Messiáše* z čisté panny, které se teprv za 740 let potom mělo díti — s vzbuzením důvěry v pomoc Boží za tehdejších strastiplných rozpaků *Achazových* není v písmě sv. samojediné a bez příkladu. Mámeť před tím ve dvou místech něco zcela podobného. První je *Numeri* 24, 17, kde prorok *Balaam*, věstec o hvězdě z *Jakuba* vzejíti mající, vybidnut od *Balaka*, aby zlořečil *Israeli*, nicméně lidu žid. žehnal. Za spojení při výkladu tohoto *messiánského* místa musí se udati, jako by *Balaam* řekl: „Kterak mohu zlořečiti *Israeli*, ješto lid tento jest tak vysoce od Boha omilostněn, že vznešený *Messiáš* kdysi z něho vzejíti má?“ — Rovně tak u *Isaiáše*: „Kterak může pojití dům královský *Davidův*, ješto někdy *Messiáš* z něho pojití má?“

¹⁾ Sv. *Jarolim* píše: *Non mireris ad rei novitatem, si virgo Deum pariat, qui tantam habeat potestatem, ut multo post nasciturus te nunc liberet invocatus. Ipse enim est, qui visus est Abrahamo et locutus est Moysi.*

Druhé místo zmíněno jesti (Dent. XVIII, 15—19.), takže spojitost se projevuje. „Kterak se sluší na vás, Israelité, abyste chodili k hádačům pohanským, kdežto Bůh z vašich bratří kdysi největšího proroka, Messiáše, vzbuditi chce? Prohlédajícím k tomuto, ač v pozdní budoucnosti povstanoucímu proroce největšímu ani vám na mysl nemá přijiti, abyste chodili k prorokům falešným!“¹⁾

Po udání zázračného znamení (v. 14.), v následujících dvou verších ještě blížeji se určuje, *kterak* toto znamení k útěše krále Achaza a lidu israelského sloužiti může. Zníť pak tato: *Mléko a med jisti bude, až by uměl zavrci zlé a vyvoliti dobré. Nebo prvé než-li bude uměti pachole zavrci zlé a vyvoliti dobré, zpuštěna bude země, kterouž ty v ošklivosti máš, od tváří dvou králů jejích.*

J. t. „Immanuel, onen Bůh — s námi“, jako pravý člověk ve svém prvním dětinství přikájen bude obyčejnou krmí dětskou, ač dostupné těch let, ve kterých rozum se počíná rozvíjeti a svědomí procitovati (stáří 2—3 roků). Již sv. Jarolím píše o tomto místě: „*Dicam et aliud miraculum: ne eum putes in phantasmate nasciturum, cibus utetur infantiae, butyrum comedet et lac*“ etc. Slovece מָלַךְ od מָלַךְ srazili se (o mléku), nepřeložili jsme „máslem“, jako mají LXX. a Vulgata; nebo máslo, jak my je máme, sotva se samo pro sebe jidávalo. *Kistemaker* překládá: Geronnene Milch und Butter. — *Až by uměl* — אִם יָדָע — ad scire suum. Vulgata má: *ut sciat*; LXX. mají: *πριν γινώσκει αὐτον*. Předložka *5* před infinit. značí buď cíl (terminus ad quem), nebo účel: („bis zu“ o. zu) *až by* či *aby*. Že se zde nehodí spojitost *účelni* („aby“), zdravý rozum a další verš ukazuje.

V. 16. počíná se spojkou *7* (neboť). Bedlivě-li

¹⁾ Tento výklad, který se nalezá nejprvé u Lillenthala (1777) nyní jest uznán od nejvýtečnějších exegetův: Hengstenberg, Jof. Scheth, Allioli, Häverniť, Dade (jehož jsme tute následovali).

ošetříme oba verše: zdá se nám, jako by se oboji verš toliko *násilím* tím „neboť“ spojití dál: „Až k věku rozeznání Immanuel mlékem a medem bude přikájen; *neboť* dříve, než-li toho věku dosáhne, Syria a země Izraelská nebude již míti dvou králů svých.“ Musitě tedy pro snadnější porozumění nějaká pověd vmísená býti, ku které by se nápotom onno *neboť* přirozeněji přivíjelo dle spojitosti myšlének, asi takto: Až k rokům rozeznání krmen bude Immanuel medem a mlékem; a sotvy toli času, co bude zapotřebí k tomu, by kdysi na svět narozený k rozumu a svědomí procitnul (vůbec: jako při jiném dítěti), to potrvá, co země tvá, ó králi! nepřítel sprostěna bude: *neboť* oba králové nebudou tak dlouho na živě, co Immanuel jako člověk potřebovati bude, až by mohl rozeznávati dobré a zlé, t. j. než-li uplyne lhůta 2—3 let, nebezpečnosti tvé zemi, ó Achazi! hrozící již pominulo, a sice proto, že ti králové již živi nebudou,“ — což muselo Achazovi k veliké útěše býti.

Vyplnění tohoto proroctví zvěstaje nápotomní dějepis posvátný. Tiglatpileser, od Achaze ku pomoci povoláný, donutiv oba krály upustiti od obležení Jerusalema, zmocnil se říše syrské, a zavraždiv *Rasina* krále odvedl obyvatele do Assyrie (4. Reg. 16, 6—9.); vydobýv severní část říše izraelské mnohé Izraelity zavléknul též do zajetí. (4. Reg. XV.) Všecko to stalo se *druhý rok* po tom, co Isaiáš tato byl předpověděl. V roce na to zase usmrčen byl *Pacee* od Osee, syna Ela-ova. (4. Reg. XV, 30. cf. Allioli.)

Ať se v. 16. přeloží: „*nebo dříve . . . země, které se bojiš, svých dvou králů bude sprostěna*“ — nebo, „*země, které se pro její dva krály bojiš, opuštěna bude* (obyvatelů svých): v celku bude lhostejno. Přednější překlad, který jak shůry ukázáno, nejlepší smysl vydává, zakládá se na Masoru, která nad slovesem פָּרָא (exhorresco, accent. distinctivum) (— Sakef — katon) má. To פָּרָא — a *facie* muselo by pak slouti snad takto: země *ohledem* svých dvou králů opuštěna bude (tváří jejich neuzří více).

V následujících verších 17—25 předpovídá se Achazovi a lidu jeho a domu otce jeho pro jejich nevěru záhuba od tohohž krále assyrského, který nyní jeho jest spojencem. J. ř.: Já jsem ti tímto způsobem zvěstoval spásu od těchto přítomných nepřátel; a však nevěra tvá nemine se strestem, nebo „*na tebe a na lid tvůj a na dům otce tvého pošle Pán skrze krále Assyř. dny, jakové nepřišly od času, co Efraim od Judy oddělen jest*“ (v. 17.).¹⁾ Což se i vyplnilo (2. Paral. 28, 19. 20.); feléz nápotbmních strasti dokončen zajetím babylonským. Ale i Assyřský, který svého od Boha dosaženého práva zneužív místo bíce na Judu, stal se bujným panovníkem, vzal za své (Isai. X, 5.); nátež v pozadí Judstva zase se zableskuje nadějná hvězda messianských dob (Isai. XI.), aby si ve strastech nepozoufali.

O tomto našem proroctví píše Dr. Scholz: „Wenn die Wahrzeichen nicht ausreichen, wie in den Zeiten herrschenden Götzendienstes, Aberglaubens und Unglaubens, gewöhnlich der Fall war, dann wird für die Erreichung der bestimmten Zwecke eine Mannigfaltigkeit der Mittel angewendet“²⁾, welche die Geltung der Weissagungen und die Wirksamkeit der Propheten überhaupt noch deutlicher veranschaulichen.³⁾ A ohledem na kap. VIII. dále: „Nachdem der Prophet so durch Anregung von Furcht und Hoffnung die Aufmerksamkeit aufs Höchste gespannt hat, thut er im Auftrage Jehova's, was die Stelle des abgelehnten Wahrzeichens vertreten soll: er schreibt auf eine große Tafel mit allgemein lesbärer Schrift in Gegenwart zweier zuverlässiger, angesehener Zeugen die inhaltschweren Worte: *Ma-hor Schahal, Chas Bas = Raubebald, Eileboute*, welche die geweissagte Verheerung Syriens und Efraims, aber auch zugleich die Juda's als nahe bevorstehend bezeichneten. Damit noch nicht

¹⁾ Tak se splnilo: přišlo totiž anežem dané Zachariášovi o narození předešlého Páně, ač v ně nechtěl uvěřiti; on sám však pro nevěru svou námetem potrestán byl.

²⁾ Podobné upotřebení mnoha prostředků, by se získala vira věstibě úhlavní, nalézáme k. p. v počínání Samuele se Saúlajm. (Sam. X.)

³⁾ Viz: Dr. Scholz. Einleit. §. 81. S. 273.

zufrieden, gibt er auch dem Knaben ¹⁾, den seine Frau empfangen und ihm geboren hat, den Namen Maher sc. . . . und fügt die Versicherung hinzu, daß das dadurch Bezeichnete schon binnen kurzer Zeit (ehe der Knabe den Vater und Mutternamen wird lassen können) eintreffen werde. Als auch dieses Mittel das kriegerisch gesinnte Volk nicht beschwichtigt, noch zum Vertrauen auf Gott führt: weißagt er abermals, daß Juda zur Strafe seiner Widerspänstigkeit von den assyrischen Truppen bald überschwemmt und ausgeplündert werden soll. Doch wird, fügt er hinzu, in dieser äußersten Noth der Beistand Jehova's nicht ausbleiben, Juda wird doch errettet werden.“ (VIII, 1—11).

Timto jak ostrovtipným, tak pravdivým úsudkem odstraněny jsou kde které nesnáze, zdali Maher Salal s Immanuelem jednou osobou jest, čili jinak — a nyní i verš 18.: „*Eihle! já a dítky, jež mi dal Pán na znamení, na zážrak v Izraeli, od Hospodina zástupů*“ světlosti nabývá. Tito oba synové jeho jsou *nejbližší* znamení, že Juda z hrozcich strasti vyjde; Immanuel pak jest *vzdálené* znamení, spolu ale příčinou a důvodem, pro který dům Davidův potrvá, a sice, *proto že* kdysi skrze pannu z něho pojiti má On sám, *kteřý jest Bůh požehnaný na věky*. (Rim. IX.)

Kdožby, uváživ myslí prostou a rozumem zdravým vhod myšlenek v předestlané ávaze, nesouhlasil s apoštolem Petrem, který píše: *Máme protockou řeč — kterežto šetřice — dobře činíte: tomu (vdak) především rozumějice, že žádné proroctví Pisma vlastním se nestává* (t. j. nemá dle libosti ledajak vykládáno býti): *nebo nikoli z vůle (libovůle) lidské přineseno jest někdy proroctví, ale Duchem sv. jsouce nadšeni mluvili svati boží lidé* (proroci S. Z.). (2. Petr I, 19. 20. 21.) Kristus Ježíš jest středem veškeré historie člověčenstva: věkové před ním byli *touhou* po něm, věkové po něm

¹⁾ Prvního synáčka svého musel prorok Páně sebou vésti, když k Achazovi odeslán jest byl. Tento syn, nikoli bez vnuknutí Božího se jmenoval Šear Jašub (שָׁר יֵשׁוּב = reliquiae revertentur). Výklad toho nalezneš (2. Par. 28, 6. 14. 15.).

jsou vyvíjení spásy Jím přinesené až do té doby, kterou ustanovil Otec v moudrosti Jeho. Jen někteří byli vyvolenci, kteří ve jménu veškerých národů směli a uměli vyřici onnu *touhu* po Spáse: tak zase i nyní jen někteří zasvěcenci jsou, jimž dáno slídití stopy onné tajemství plné moudrosti Boha našeho, s jakovou národy přivodí ku podané Spáse. Tamti se nazývali proroci; tito mudrové historie křesťanské. Onino nám zarnamenali ty zlaté dráhy, po kterých věčný *Λογος* až ku včlověčení-se k nám se blížil: tito mají — dostáti-li chtějí úloze své — všem nám odhalovati dráhy, po kterých duch lidský vykoupný k Spasiteli se blíží a blížiti má, aby byl zcela zblížen či zblažen! — J. B.

List sv. Jarolíma k Nepotianovi, knězi, o životě kleriků. ¹⁾

Klerik, jenžto Kristově slouží cirkvi, přede vším význam jména svého sobě výlož a smysl pojmenování toho uváživ, snaž se býti tím, jak mu říkají. Sluje-li totiž řecký „*κληρος*“, latíně „*sors*“ (podíl, dědictví); proto pojmenování tak jsou klerikové, buďto že jsou losu Páně, aneb, že Pán jest los, totiž podíl klerikův. Kdo však aneb sám podíl jest Páně aneb Pána, za podíl má, tak se vždy osvědčovali naň sluší, aby i sám Pána měl i jemu

¹⁾ Seznav výbornost obsahu co do pravidel chování se kleriků napominavého listu sv. Jarolíma ku knězi Nepotianovi, Heliodora, mnicha a biskupa Altinenského sestlenci, tak že v dekretech papežských mnohé z něho se nacházejí výpisky; tudíž povzbuzen jsem byl myšlenkou, v šerém obleku jej čtenářstvu časopisu toho podati, což tím spíše, ježto dle čelního směru svého co důklad jednoho z na slovo vzatých otců církevních a učitelů se vhodnými články: *O sdružení kněžstva s druhým pohlarím* co nejoužeji se pojí a loučí. Jelikož dlouhý úvod k němu, docela jinam zabíhající, k naší věci dokona nic nepřispívá, nevidělo se mi za vhodné, pro zbytečné zaměstnávání skrovného místa jej spolu umísťovati, začna hned s pojednáním listu samotným. —

náležel. Kdo Pánu náleží s Prorokem říka: „Dil můj jest Bůh“ (Žalm. 72, 26.), nesmí v nic kromě Boha býti uvázan. Měl-li by cos kromě Boha jiného, není Bůh jeho dílem. Uvázan-li by byl n. p. v zlato, stříbro, zboží, rozličný nábytek neuráčí se Bůh nikdy s těmito podíly jeho dílem se státi. Jsem-li, ale dílem Hospodinovým a provaz dědictví jeho, nedostane se mi dílu mezi ostatními pokoleními, alebrž jakožto levita a kněz živ jsem od desátku, a oltáři slouže, obětmi altáře chován jsem; maje co jísti a čím se přiodívati, na tom přestanu a nah budu nahý kříž následovati. Prosím tě tedy, a opět a opět napomínati tě budu, abys ouřad klerictva za způsob starého vojenství nepovažoval, abys totiž světského zisku pod Kristovými nehledaje prapory, kdy více neměl, jak když jsi počal býti klerikem, i aby se říkalo o tobě: *Dědic-tví přijali a neprospěje jim* (Jer. 12, 13.). Stolik tvůj nechť navštěvují chudí a pocestní a s nimi Kristus co host. Důchodů chtivého klerika, z chudoby k bohatství, z neznanství k slávě se prodravšího, co náказы se vystřihej. *Porušujíl zlá rozmlouvání dobré mravy.* (1. Kor. 15, 33.) Tobě v neváznosti jest zlato, jiný si v něm libuje; ty si nevšímáš statků, tento po nich baží; ty v zalibení máš mlčelivost, mírnost a ustraněnost, onen zase mnohomluvenství, kochá se v nestydatostech, bavi se na na tržištích, ulicích a krámích lékařů. V takové přičnosti mravův, jakáž může býti srovnalost?

Komnatu tvoou ať ženské buď zřídka kdy neb zřehla nikdy nenavštěvují. Ke všem mladickým i Kristu zasnovbeným pannám aneb stejně se nehlas aneb stejně je miluj. Chraň se, s nimi pod jednou spáti střechou; aniž na dosavadní čistotu se spoléhej. Nemůžeš býti ni světější Davida, ni moudřejší Šalomouna. Stále si vzpomínej, že štěpníka rajskeho žena z jeho vypudila statku.

Stůneš-li, posluhuj tobě kterýkoli zasvěcený bratr, neb tvá sestra neb matka neb osoba všeho podezření prázdna. Nebylo-li by takových tobě příbuzných osob a poctivých, množství důstojných chová panen církve, jež by i posluhu ti poskytlly i za obslužení odměny přijaly, aby i nemoc tvá k zásluze almužny tobě byla. Vímt o lec-

kterých, že uzdravivše se na těle, na duši stonati počali. S nebezpečenstvím ti slouží, či obličej častěji pozoruješ.

Návštěvuješ-li z duchovní povinnosti anebo vdovu anebo pannu, nevstupuj nikdy sám do příbytku jejího. Takové mřež vždy společníky, jichžto oučastenství tě nezahazuje. Lektor-li, neb akolitka neb žalámista tě provází, nezdobíž je šat, alebrž způsoby; nechat si vlasy nečeři, ale čestnost v stroji zachovají. Nesedávej nikdy samotn se samotnou, v skrytu, v nepřítomnosti dohlídce anebo svědka. Jestli důvěrnějšího potřebí jest porozmluvem, máť zajisté starou domácí hospodyní, pannu vdovu neb osobu provdanou; není zajisté tak nelidská, by mimo tebe nikoho neměla, komu by se stěžila. Vystříhej se všeho podezření, a cokoli by jakés zdání zlého na tebe vrhalo, tomu se napřed vyhní, by nemohlo. Opáčitých dárečků, patních roušek, pásek, líbání oděvn, ochutnávání jídel, lichotných a sladkocitých psaníček svatá láska nezná. Moje nejsladší, moje nejlepší, andilku srdce mého — všechny takové citlivůstky a onlíslosti, směšné zdvořilosti a jiné pitvoření se milítků v divadlech nám rdění působí, na lidech toho světa v oškřivosti jsou: oč pak více na mniších a klericích, jichžto kněžství chováním, chování pak kněžstvím se stkví? Nedím to, že bych co do těch věcí o tebe neb o jiné svaté muže se bál; nobrž že v každém povolání, na každém stupni a v obojím pohlaví dobří i zlí se nacházejí, zavržení pak zlých dobrým ke cti prospěje.

Hanba má jest říci: modlokněžím, kejklřím, voztajím, vilničím dědictví se dostává, jediným klerikům a mnišům zákonem to zapovězeno, siceť zapovězeno nikoli od pronásledovatelů, nébrž od knízet křesťanských. Nežehráni tu zákon, toho jest mi ale lito, že jsme toho zákona zasloužili. Vypálení rány sice prospěšné jest, nač pak mi ale rány, vypálení žádoucí? Obezřetě sice jest toto zákonní ohrazení a přísné, a nicméně ani jím se lakomství neutlumuje. Přejímajíce zpráveetví statků zákonním se vyhýbáme; a jako by císařská nařízení větší byla Kristových, zákonů se bojíce, evangelium povrhujeme. Budši co dědicem, avšak po synech svých, to jest,

po stádcí svém, jež zrodila, odchovala a vypěstovala, církev co matka dědí. Proč se mezi matku a syny vdiráme? ¹⁾ Sláva biskupa jest, k potřebám chudých prohlidati. Nečest všech kněží, o vlastní dbáti obohacení. Narodiv se v chudičkém stavení, v sedlské chýši, jenž jsem jahelníkem a černým chlebem upominající sotva upokojiti mohl břich, — nyní v žemli a medu chuti nenacházím. Známt i druhy i jména ryb; vím, na kterém sebrána břehu jest skořipka; po chuti rozeznám vlasti ptáků; vzácnost drahých krmí i jich vysoká cena potěšení mi působí.

Doslýchám o ohavné službě, od některých bezdětým starcům a babičkám činěné. Nočních nádob jim podávají, okolo loži sedíce vlastní rukou sliny a sliz s úst jim stírají. Z příchodu lékařova se lekají, chvějícíma rtoma, zdali jim již lépe jest, se tážíce. A jestli se starce pootavil, v nesnázi jsou; potěšení z toho sice tváří se, uvnitř ale lakotné v nich zmítá se srdce; obávají se totiž, že obsluhy pozbudou, čerstvého starce k stáří Matheusalemovu mrzutě přirovnávajíce. O jaké nadíti by se mohli u Boha odměny, kdyby na mzdu nynějšího živobytí si nezakládali! Kterak se po prázném dědictví lopotí, mnohem menší práci perlu Kristovu si koupiti mohouce!

Svaté písmo častěji čítej, ano svaté čtení z rukou ani nikdy nedávej. Uč se tomu, čemu vyučovati máš. Drž se pravého učení, jak ti podáno bylo, abys jiné vzdělávati mohl v učení zdravém a odpůrce porážel. Zůstávej v tom, čemu jsi se naučil a co ti svěřeno jest, věda od koho se naučil; hotov buď vždy, svědectví vydati před každým o naději a víře, která v tobě jest. Skutkové tvoji ať učení tvé nezahanbují, aby v kostele řečnícimu podtají každý neodpověděl: *Proč pak sám neči-*

1) V těchto řádcích se sv. otec o tehdejších mravích a politických poměrech duchovenstva krátce pronáší, ježto tenkrát od politického řízení zákony strany nápadů vydány jsou. Sdíletí musíme s sv. otcem srdečné hoře, že podobné zákony kdy pro duchovenstvo dávati třeba, aly nadřuzující v něm se vyplenili neřádové.

niš, o čemž mluvíš? Rozkošný jesti učitel, při plném břichu o postu kázící! Nařikati na lakomství i loupežník může. Kněze Kristova ústa, srdce i ruce musejí se srovnávati. — Buď poddán biskupu svému a duchovního v něm zři otce svého: Láska synům, bázeň otrokům přísluší. „Jestliže jsem já otec“ dí sv. písmo, „kdež jest čest má? a jestliže jsem já Pán, kde jest bázeň má?“ (Mal. 1, 6.) Na vícero tobě v témže muži zřetel bráti slnší jmen: mnicha, biskupa a strýce svého ¹⁾, jenž tě všemu, což svatého jest, vyučil. To rovněž podotýkám, že biskupové za kněží se poznávati mají, nikoli za pány; že v klericích kleriky ctíti mají, aby i jim od kleriků co biskupům čest se dávala. Známo jest, co odvětil řečník Domitius. „Proč bych já tebe“ dí „za knížete považoval, když ty mne za senatora nepokládáš?“ Co Aaron se svými syny, to biskup má býti s kněžími. Jeden Pán, jeden chrám, jedna také budiž služba. Připomínejmež si stále, co apoštol Petr (1. Petr. 5, 2. a násl.) kněžím přikazuje: „Paste stádo boží, kteréž u vás jest, opatrně ho ne bezděky, ale dobrovolně podle Boha; ani pro mrzký zisk, ale z dobré vůle; ani jako panující nad dědictvím, ale příkladem jsouce stádu ze srdce. A když se ukáže kníže pastýř, vezmete neporušitelnou korunu slávy.“ Špatný panuje v některých církvích obyčej, že kněží mlčí a za přítomnosti biskupů nemluví, jako by tito zehraivi byli, aneb poslouchati proti své důstojnosti kladli. „Pakliž by“ dí apoštol Pavel (1. Kor. 14, 30. a násl.) „jinému tu sedícímu zjeveno bylo, první ať mlčí. Nebo můžete všickni jeden po druhém prorokovati, aby všickni se učili a všickni se napomínali. I duchové proroctví prorokům poddáni jsou; neboť Bůh není milovník ržnic, ale pokoje.“ „Syn moudrý obveseluje otce“ (Přís. 10, 1.). Radujet se biskup soudnosti své, že takových Kristu vybral kněží.

Učíš-li v kostele, vzdechy spíše lidu, nikoli potlesk

¹⁾ Zřetel má totiž k Heliodorovi, jenž, jak v úvodu zmíněno, Nepotianův byl strýc, jsa mnichem a Altinenským biskupem.

jeho vzbuzuj; slzy posluchačů tvojí jsou chválou. Knězová řeč člením písem buď okořeněna. Nechci, bys byl krasořečníkem, křiklounem a nesmyslným žvčcem, ale zběhlým v tajemstvích a v svátostech Páně nejlépe obeznalým. Slova z sebe sypati a obratností jazyka u neumělého lidu podivení sebe buditi — úkaz jest nevědomých. Nestoudník často vykládá, čemu sám nerozumí a přesvědčuje jiné sám uvěti, že umělý jest. Bývalý můj učitel, Řehoř Nazianský, požádán byv ode mne, by mi vysvětlil, co Lukáš vyjádřiti chce slovem: *ἐν σαββάτῳ δευτεροπρωτῶ* (Luk. 6, 1.), to jest, druhoprvní, v něžném odvece žertu: „O tom v kostele tě poučím, kdežto, an lid přisvědčovati mi bude, bezděky budeš muset věděti, co nevíš; neb zajisté, samotn-li se pochvaly zdržíš, samotn ode všech za blázna jmin budeš. Nic není snazšího, než matný lid, neumělé shromáždění jazyka omámiti hladkostí, jenž na tom, čemu nerozumí, tím více své podivení nechává.“ Pamatuj si, co M. Tullius (o němžto krásná pochvalná platí průpověď: „Demosthenes o čest tě připravil, že prvním nejsi řečníkem; ty pak jeho, že není samotným) v řeči pro Q. Gallia o přízni lidu a nezkušených řečnicích praví, bys se tímto zmyšliti nedal klamem. Věci povídám, jichžto jsem sám oněhdý zkusil. Jakýs co spisovatel veleznámý básník, od něhožto jsou ony básníků a mudrců rozpravy, Euripida a Ménandra, a na jiném místě Sokrata a Epíkura mezi sebou představuje rozmlouvající, ač nejsou teliko lěty, nýbrž věky od sebe vzdáleni, jakého tu potlesku, jakého budi příkřiku! Máš zajisté více v posluchačstvu společníků, zároveň s ním vědy — nepřebavsích.

Špinavých šatů právě se varuj, jako nádherných. Stklostnosti v oděvu jakož i nečistoty stejně sluší se štítiti, jelikož toto zženštilost, ono pak honosivost na jevo dává. Nemíti, zač si plášť koupiti sice, nikolivěk ale bez sukně choditi, chvály hodno jest, jinakť-li již směšné a nectné, při plném honositi se měsci, že kapesního šátku neb potního utěrátka nemáme.

Jsou lidé, kteříž skrovné almužny chudým dávají, aby tím více sami obdrželi, pod zástěrou almužny bohat-

ství shánějice, což lovení spíše, než almužny dávání nazvati sluší. Takť lovíme zvěř, tak ptáky a ryby: nepatrnou nástrahu do sítě vloživše, váčky vzácných paní v ní vytáhnouti si přejeme. Biskup, kterémuž církev odevzdána jest, prohlídejž, komu by podělování chudých a péči o ně svěřil. Lépe jest nemíti, z čeho dáti, než nestydatě vyškemrati, abych to sám podržel. Osoblivosti jesti však znamení, chtěti štědřejším se okazati biskupa samého. Nelze všechném všechno. Jiný jest v církvi okem, jiný jazykem, jiný rukou, jiný nohou, uchem, žaludkem atd. Čti Pavlův list ku Korinthským, kterak rozliční oudové jedno tělo činí (1. Kor. 12.). Ostatek netřeba, by nevědomý a sprostoduchý spolubratr, proto že neumělý jest, za svatého se již mněl; aniž obeznalý a výmluvný svatost svou dle svých schopností cenil. O mnoho předce jest ale lépe, mezi dvěma nedokonalostmi svatou do sebe míti sprostotu, než hříšnou výmluvnost.

Mnozí stavi zdi, sloupy v kostelích vzdělávají; mramor se všude stkví, zlatem se stropy třpytí, drahokamy od oltáře se odrážejí, — k výboru toliko sluhů Kristových se nezří. Nenamítej mi nikdo bohatý v Judstvu chrám, stoly, svítlny, kaditelný, misky, koflíky, čišky a ostatní ze zlata vzdělané nádoby. Tenkrátě to schvaloval Hospodin, ani kněží oběti poráželi, a zvířecí krev smířením byla za hříchy. „Toto pak všecko se dalo v obraze a napsáno jest k výstraze naší, na kteréž koncové věků došli“ (1. Kor. 10, 11.). Nyní však, co chudobu domu svého svou zasvětil Pán chudobou, kříž jeho rozjimejme a bohatství za bláto mějme. Proč se tomu divíme, co Kristus mamonu nepravosti jmenuje? (Luk. 16, 9.) Proč mnoho sobě vážíme a milujeme to, o čemž Petr s chloubou nasvědčuje, že toho nemá? (Sk. ap. 3, 6.) Jinak lpíce na písmeně a z prostého děje o zlatě a bohatství potěšení berouce, s zlatem i ostatek zachovali musíme. Kněží Kristovi pak i panny za manželky bráti musejí; dobromyslného, jenž jízvu má a rovně zrostlého není těla, s knězství složití třeba; tělesné malomocnosti před duševními vadami předek se dávej; rostme a množme se a naplňujeme zemi; aniž obětujeme beránka a tajemné

pascha slavme, jelikož kromě chrámu to činili zákonem jest zapovězeno. Rozbíjejme pak i každého sedmého měsíce stan a slavný půst surmitami zvěstujme. Všemuli ale tomu, duchovní věci s duchovními srovnávajice (1. Kor. 2, 13.) a s Pavlem vědouce, zákon že duchovní jest (Řim. 7, 13.) a slovům pějícího Davida: „Odkryjž oči mé, a spatřovati budu divné věci ze zákona tvého“ (Žalm. 118, 18.) tak rozumíme, jak i Pán náš tomu vyrozuměl a sobotu vyložil: aneb zlato s ostatními poboňky židovskými zavrhneme, aneb, zalíbení v zlatě majíce, i v židech si libujme, jimž se zlatem buďto přisvědčiti aneb je zavrhnouti třeba.

Varuj se, s světskými kvasiti, nejvíce s oněmi, kteříž hodnotami se dují. Hanebné jest, an před dveřmi kněze ukřižovaného a chudého Krista, kterýž z cizí žil dobroty, liktorové a vojáci konšelů na pokynutí stojí, a zemský sudí u tebe lépe než v leckterém palácu poji. Vymlouváš-li se, že to proto činiš, abys se za nuzné a utištěné přimluvil, světský soudce zdrželivému duchovnímu více dopřeje než bohatému a svatost tvou více ctíti bude než bohatství. Aneb takový-li jest, jenž duchovního za utiskované prosícího jinak neslyší, leč sedě mezi láhvemi; rád se dobrodiní jeho odříkám a místo soudce poprosím Krista, vždy lépe a rychleji než soudce pomoci mohoucího. „Lépe jest doufati v Hospodina, než doufati v člověka. Lépe jest naději míti v Hospodina, nežli naději skládati v knížatech.“ (Žalm. 117, 8. 9.) — Nikdy vínem nezapáchej, aby o tobě neplatil výrok mudrcův: „To není políbení dáti, ale vína připíti.“ Vínem se obzírající kněží již apoštol zatracuje — sám starý zákon zapovídá: „Kdo oltáři slouží, víno a opojné nápoje (sicera), ať nepijí (Lev. 10.). Neb „sicera“ v hebrejském jazyku nazýval se každý nápoj, kterýž opojiti může, dělali-li se již z obilí neb ze šťávy jableční, neb když se strdí v sladký a neprirozený nápoj odvaří, neb palmové ovoce v stávu vytlačí a voda rozvařeným ovocem upraví. Cokolivěk opojuje a přítomnost mysli mate, jako vína se stejně varuj. Nedím tím, že by, což od Boha stvořeného, zavrženlivé bylo (ač i Pánu pijanů vína spilali (Mat. 11.)

a Timoteovi pro slabost žaludka skrovné vína požívání volno bylo), ale aby se dle rozličnosti stáří, zdraví a těla míra v pití zachovala. Bez vína-li jarobujnosti horím, horkostí krve rozpálen jsem, jsem štávnatého a statečného těla, rád se číše zdržím, v kteréž pro mne podezření jedu vězí. Pěkně zní průpověď Řeků a nevím, zdaž se i mezi námi podobně ozývá: *Vykrmený břich bystrotu myslí nečiní.*

Takovou si v postech ulož miru, jakou bys snesl. Postění tvoje budiž čisté, poctivé, sprostné a mírné a ne pověrečné. Co prospěje zdržeti se oleje: pracných pak a nesnadných krmi, smokví, pepře, ořechů, datlí, zemli, medu, pistacií vyhledávati? Celé zahradnické umění vyčerpáváme, abychom jen černého nejedli chleba; shánějící se po labužkách, nebe se strháme.

Doslýchám nad to od některých, že navzdor přirozenému a lidskému pořádku vody nepijí, ani chleba nejedí, ovšem ale lahodné břečky; že vymačkané zeliny, šťávu z jahod nikoli z koflíků ale z skořípek vystřebávají. Nastojte hanby! že se předce nad takovými pošestilostmi nezardíme a z takových pobožků ošklivost nemáme! Chválu z zdrženlivosti nad to v labužkách hledáme. Nejlepší postění jest voda a chléb. Poněvadž ale žádné slávy nám nezjednává, ježto všickni vodou a chlebem se živíme, co obecnému a společnému postu platnosti mu nedáváme.

Chraň se, po zalíbení u lidí bažiti, abys pochvalu lidu v hněv boží si nevyměnil. „Kdybych se ještě lidem zalihoval“ praví apoštol (Gal. 1, 10.) „nebyl bych služebníkem Kristovým.“ Přestav líbiti se lidem, Kristovým stal se služebníkem. Skrz dobrou a zlou pověst, v pravo a v levo, Kristův kráčí bojovník; chvalou vyvýšen nebývá ani potupou ponížen, bohatstvím se nenadýmá, chudoba jej nezastrašuje zármulkem, an rozkošemi povrhne. „Přes den slunce ho nepálí ani měsíc přes noc.“ (Žalm. 120, 6.)

Nechci tomu, abys se na rozích ulic modlíval, by pravou tvých modliteb cestu lidská ti nezamezila chvála. Nechci, abys rozšiřoval podolek sukně své a na odiv památními listky ověšoval se; a an tě svědomí hněte,

s farisejskou se okazoval ctíchtivostí. Oč lepší bylo, v srdci nositi je a nikoli na těle a Boha, nikoli zraky lidské ku své přízni míti. Na tom záleží evangelium, na tom zákon a proroci, na tom svaté a apoštolské učení. Lépe jest zajisté, tožto všecko v duchu míti, místo na těle. Pozorlivě-li mne čteš, dovtípneš se, čeho pomlčuji a mlčením spíše vyjadřuji. Tolik ti osvojiti jest sobě pravidel, co způsobů marnochvály jest.

Chečeš věděti, jakých hledá Pán ozdob? Ty se stkvíš moudrostí, spravedlností, stridmostí a statečností. Mezi těmito ctnostmi se uzavři jako mezi úhly země; lato čtverospřež tě co vozataje Kristova k žádoucimu cíli dovediž. Nic není nad tuto okrasu stkvostnějšího, nic nad tuto rozmanitost drahekamů zdobnějšího. Se všech stran tě krašlí, obkličují a střehou; k ozdobě tobě slouží i ochraně; každý drahý kámen stává se ti štítem. Chraň se, bys nebyl ni jazyka ni uší lektavých, totiž, abys ani sám jiným neutrhál, ani utrhaní jiných neposlouchal. „Usadiv se proti bratru svému, mluvil jsi a proti synu matky své kladl jsi ouraz. To jsi činil a mlčel jsem. Dompíval jsi se, nešlechetníče, že já tobě podoben budu: trestati budu tebe a postavím to proti tváři tvé“ poznamenáno čteme v Žalm. 49, 20. 21. Nedej utrhati jazyku svému, ostríhej řeči svých a věz, že ze všeho, co o jiných mluvíš, dle svého souzen budeš svědomí, a že tím sám stížen budeš, čím jsi jiné uviňoval. Spravedlivá není výmluva: „Co se od jiných dovím, tím nikomu krivdu činiti nemohu.“ Nerad-li bys tomu naslouchal, nikdo ti to povídati nebude. Šíp do kamene nikdy nevjede, mnohdy odraziv se, měřícího poraní. Věziž utrhač, že přítomní neradi utrhaní tvé poslouchají, bojíce se, by jim též neutrhali. „K utrhačům se nepřiměšuj“ dí Šalemon, „nebo, v náhle nastane zahynulí jejich a pad obojích kdo zná?“ (Přisl. 24, 21. 22.) jak utrhajícího totiž, tak i toho, jenž utrhači sluchu propůjčuje.

Povinností tvou jest, navštěvovati nemocné, povědom býti v domích opuštěných paní, dítky jejich jakož i od vznešených mužů tobě svěřená tajemství ostríhati. Povinností tvou jest, netoliko oči ale i jazyk v čistotě

zachovati. O tvářích ženštin nikdy se nepronášej, aniž, co v jednom se děje domě, dovědiž se skrz tebe druhý. Hypokrates zapřísahá žáky své, prvé než by byl učení s nimi počal, a v svá slova přísahati od nich žádá; přísahou k mlčelivosti je uvazuje, řeči, chůzi, tvářnost a mravy jim předpisuje. Oč pak více my, v něžto duchovní složeno jest lékařství, domy všech křesťanů jako vlastní dlužni jsme milovati? Nechať nás co potěšitele spíše v strastech, než hosti poznávají v strastech

Snadno v lehkost upadá duchovní, jenž často k stolu jsa pozván, přijíti nikdy se nezdráhá. Nikdy po tom toužíce, i žádání zřídka kdy v to svolujeme. „Neb lépe jest dávatí, než přijímati.“ Nevímť, kterak i prosící, by tě uctiti mohl, k žádosti-li přisvědčils, za špatnějšího tě povází; podivuhodně ale o mnoho více tě později cti, jestli jsi mu na jeho pozvání odpověděl.

Zvěstovatel zdrželivosti nebudiž původem manželství. Čtoucí slova apoštola „aby, kdo ženy mají, tak byli, jako by jich neměli“, kterak může přiměti pannu, aby se vdala? Z jednoženství ku kněžství byv povolán, proč vdově radí, by se po druhé vdala? Kterak mohou býti klerikové, vlastní zavázání jsouce v neváznosti míti zboží, cizích domů a statků zprávcové a jednatelé? Přítelem vlastního ces odciziti, jest krádež; církev oloupiti, jest svatokrádež; vzíti, co chudým náleží, a an mnozí lační, pečliv a oňzkostliv o to býti, neb co nejzjevnější by zločin bylo, něco z toho sobě nechati, jest ukrutnost nade všechny všech loupežníků ukrutnosti. Já hladem mru, a ty mně odměruješ, na čem by můj přestati mohl žaludek? Rozdej tudíž buďto sám, cos přijal, aneb choulostiv-li v rozdávání jsi, nech, ať každý dárce sám svoje rozdělí. Nechci, aby mým způsobem tvůj se péhoval váček; nemůž žádný jiný lépe jak každý sám svoje opatrovat. Nejlepší almužník jest, kterýž sobě nic nepodrží.

Přiměl jsi mě, nejdražší Nepotiane, že jsem po ukamenování spisku o panenství, pro svatou Eustochium v Římě, vzdělaného, po desíti letech opět na světlo tento vypravil, a vyjížděkam jazýčku obecným se vydal. Buďto mi bylo všeho se odříci psaní, abych lidskému se vy-

mknul posuzování, což se ale skrze tebe nedálo; aneb písicimu předvídati, že všech proti sobě pozdvihnu šípy protivníků. Kýžby jen, mnedle, se uklidili a svým pomluvám konec učinili! Nepsal jsem proti nim co nepřátelům, nýbrž co přátelům; aniž jsem na chybující vyjížděl, ale napomínal, by se z chyb vyprostili; také nikoli na ně pouze, avšak i na sebe přísným jsem byl soudcem. Chtě mrvu z oka bližního odstraniti, své jsem prvé odklidil břevno. Nikoho jsem neurazil; jména žádného jsem neuvěděl; nikoho jednotlivě svou řečí jsem se nedotekl; jednání o chybách bylo obecné. Kdoby mi proto zazlil, sám o sobě, že jeho se to tkno, vyznává.

Sv. Hilarius, biskup Piktavský a jeho boj s Ariany.

Tento sv. otec byl první mezi Latínky, jenž v církvi na západu proti arianství nejtěžší boj vedl, a proto se v církevních letopisech bičem a kladivem Arianů nazývá. Narodil se na počátku 4ho století v starožitném městě Piktavium (nyní Poitiers), kteréž náleželo ku krajině Gallické, Aquitania řečené. Otec i matka jeho pocházeli z rodu nematného, a stáli pro svou rozsáhnost vůbec, a zvláště u svých krajanů u veliké vážnosti; a však s jistotou udati nelze, jestli křesťanství přijali, ač o synu jejich historik pozdějšího věku, jménem *Fortunat* tak tvrdí, že se hned od prvního dětinství ctitelem Kristovým stal.¹⁾

Nadán jsa od Boha vtipem jemným a úsudkem bystrým přišel ve školách Italských, od Gallů zhusta na-

¹⁾ Svatý ten, teprva za časů nejnovějších od Svatosti papežské *Pia IX.* v počet doktorů církve vložený, co živ byl, zůstal neuchylným tak nazvaného Nicejského vyznání víry obhájcem, a vůbec proti tehdejšímu v rozličných podobách vystupujícímu a jízlivému duchu kacířskému vystoupil s duchem pravdy, kterýž, jakožto pověčný, časnost všecku, takřka jen na píď dlouhou, proniká i prostupuje.

vstěvovaných, k nevšední známosti latiny a řečtiny, ale tudíž i toho přesvědčení nabyl, že modly všech pohanů marná díla jsou zaslepenosti lidské, a že právě povolání člověka převelmi dále sáhá, nežli jdou všechny meze a hranice světa tohoto. Již za prvních let věku svého uvykl skoumatí rozličné soustavy filosofů, zvláště východních, chtěje v nich naléztí všeho dostatek, po čemž toužila duše jeho; ana při mnohých rozpacích zabrala se v prohlubeň nejistoty a odkud vzítí nevěděla, co by stačilo k úplnému nasycení jejím a k ukojení vši touhy její. Než dalším přemýšlováním a představováním sobě toho, co milost Boží poznati mu dala, přišel brzo k osvětlení na rozumu, snad od té doby, co naše svatá Pisma do rukou dostal. Tedy ne ze skutků spravedlnosti, kteréž on učinil, ale z pouhé milosti Páně vytržen jest z nejistoty tízné a neblahé. Tu nalezl v knihách Moyžišových slova, jež Bůh mluvil: „*Já jsem, kterýž jsem.*“ A zase: „Tak díž synům Israelským: *Kterýž jest*, poslal mne k vám. Předivný byl mu tak dokonalý výraz o Bohu; výraz, jenž se nevystihlé poznání božství té pochopnosti naší nejpřípadněji naskytnouti může. Neb dle této pochopnosti nic není Bohu vlastnějšího, než *býti*; poněvadž to samé, což *jest*, ani konce, ani počátku nikdy nemá: to však, co vládnou neporušitelného blaha stojí, a pověčné jest, nemohlo, a nebude moci nikdy *nebýti*, jelikož všeliká vlastnost Boží ani záhytnu, ani vzniku nepodpadá.“ . . . A zase jiná věčného a neporušeného Boha dostojná slova znějí: „*Nebe jest stolice má, země pak podnož nohou mých.* Kdo drží nebesa dlani, a změtil pídí zemi? Který dům mi ustavíte, aneb které jest místo odpočívání mého? Zda-liž ruka má toho neučinila? Veškerost nebe držena jest dlani Boží, a veškerost země hrstí jeho jest zavřena. Ale slovo Boží, bytí pak k vyrozumění zbožného smyslu sloužilo, více zahrnuje v sobě, nežli sluchem pojmuti lze. Nebo zavřené v dlani nebe opět stolice Boží jest, a země, kteráž se v hrstí drží, taťž jest podnož nohou jeho.“ . . . . Při takových věcech pravdy meškala mysl, a měla rozkoš z těch veledůstojných představ o Bohu. A pak až do unavení strachovala se jednak sama o sebe, jednak

o tělo. Zajisté, když dále svým o Bohu náhledem přilnula k nábožnému vyznání ho, tedy mimo učení zákona a proroků takových o Evangelium a učení apoštolském známosti nabyla, že Slovo věčné tělem učiněno jest, a těm, kterých věřili ve jménu jeho, dalo moc býti syny božími, a že z plnosti jeho břeme milost nad milost. ¹⁾

Tedy vyšším od Otce světél daným smyslem dostal se k známosti o kříži, o nástroji tomto lidského vykoupění, o němž apoštol dokládá, že jest těm, kteříž hynou, bláznovstvím, těm pak, kteříž dosahují spasení, že jest moc Boží. (1. Kor. 1, 18.) Tedy křesťanské moudrosti, do jejíhož studium docela se ponořil, měl co děkovati, že jej od někdejšího stavu pochybnosti vysvobodila. Z toho byla vděčná duše jeho v tom způsobu, že jednak sám již co zletilý ²⁾ novoobrácený muž mocně se nesl k cíli od oné moudrosti vykázanému, jednak i druhým výstrahu dával, uváděje ona slova Pavlova: „*Hleďte, ať vás žádný neoklámá moudrostí světskou, a marným podvodem, podle ustanovení lidského, podle životů světa, a ne podle Krista. Nebo v něm přebývá všechna plnost božství.*“ (Koloz. 2, 8. 9.)

2.

Dle obyčejů tehdejších dostalo se Hilariovi na biskupství býti povýšenu v tom způsobu, že nižších stupňů k témuž svatému úřadu tudíž přeběhl; čehož i církev druhdy připouštěla pod těmi výminkami, že na biskupství máje kdo býti posvěcen, musil povolání své ubezpečiti nejen zběhlostí v umění božských věcí, ale i bedlivostí a jazyku výmluvnosti, v kteréž takměř všechna síla osob duchovních spočívá.

¹⁾ De Trinit. l. 1, n. 5. sq.

²⁾ Domnění o obrácení jeho na víru teprva v dospělejším stáří ztvrzují také slova sv. Jeronyma krouciho: Cyprianus a Hilarius byli na světě (saeculo) vysocí stromové, jimiž církev pěstována jest. (Comment. in Isaiam, c. p.) A sv. Augustin jmenuje mimo Hilaria jiné slovutné spisovatele církevní, kteříž, obtíženi kořisti Egyptskou ze země té vyšli jsou. (Doct. christ. l. 2. c. 40.)

To povýšení jeho, dobře-li kardinal *Baronius* počítá, dalo se r. 355; jiní chtějí tvrditi, že to bylo o něco dříve. ¹⁾ A však vůbec jisto jest, že když dříve ženatý byl Hilarius, a již dceru zplodil, byl napotom dle praxi církve na západu co biskup Piktavský doživotní zdrželivosti pilen.

Hned s dosednutím jeho na stolicí biskupskou nastala veliká potřeba, aby mimo klamy jiných sekt náboženských nejdříve šalbu nauky arianské odkryl, a chytrácké počínání její všemu světu na oči postavil.

Pro snadnější však porozumění tomu, nebude od věci, vmyslíti se v tu dobu a v ty poměry církve k státu, ještě právě tehdy, když Hilarius biskupovati začal, v Gallii, kde život velmi záslužný vedl, poznenáhla se měnily a u velikou nerovnost se dostaly. Nebo mezi tím, a sice hned po smrti císaře *Konstance* (r. 350), zastavatele západních katolíků, ujal hrdý bratr jeho *Konstancius*, co dědic říše jeho, to veliké dědictví a císařoval teď i na východu i na západu. Tedy vidouce kacířstvím nakvašení biskupové, že tak mocný císař oumyslům jejich hoví, hleděli připomoci jeho dostati převahu nad katolíky, a když sobě zvláště po zahynutí *Magnencia* ²⁾ r. 353 důvěru císařskou vylichotili, nastalo po celé říši směle vypuzování biskupů katolických, vtírání se v úřady jejich; též nucení jich k rouhavým bludům a ku podepsání kletby nepravé, do kteréž dáni byli mnozí kněží katoličtí, a nejpředněji patriarcha Alexandrinský s. Athanasius.

Proti tak zjevnému bezpráví povstal horlivý biskup Hilarius a důkladně dokazoval pravdy katolické, tak že nejedny z vrtkavců utvrdil ve vyznání víry dle symbolu Nicejského, kteříž vzhledem pravého o božství Kristovu učení polud byli třtinou větrem se klátící. Rázným slohem sestavil spis na císaře Konstancia, chtěje, aby

---

¹⁾ Dle Dr. Jos. Ignace Rittersa *Kirchengeschichte* stalo se r. 350.

²⁾ Byl vévodou Jovianovým, pak vrahem císaře Konstance, a když téměř korunu jeho na západu vydral, od Konstancia poražen spáchal vraždu sám nad sebou.

prohlednul mrzkou ošemetnost Arianův, a hájil čest a důstojnost patriarchy Alexandrinského sv. *Athanasia*, též i lid katolický proti všelikým nepřátelům jeho. A však čeho se mohl nadíti skládaje prosbu na vrtkavého a nadutého panovníka? Tent činil násilu svědomí věrných biskupů, a jednak slibiv jim učiniti za spravedlivé, jednak k nepřátelům jejich starou přízní opět nakloněn jsa, bezrázností svou staré sváry a žaloby obnovoval. A právě teď více vystupuje Hilarius co škála, na kteréž loď Petrova byla zakotvena, a o kterouž se musilo ztroskotati hrdé Ariánství.

Tedy se na rozkaz císaře, pravou Církev tyranujícího, sešli r. 354 v Gallickém městě Arlesu (*Arelate*) biskupové, majíce za náčelníky *Aetia*, jahna z Alexandrie, v dialektice prohnáného muže, a *Eunomia*, biskupa z Cyziku, a v své zaslepenosti tvrdíce, že by Kristus nebyl rovně tak Bůh, jako Otec. Tu když, na vzdor článkům zahrnutým ve vyznání víry Nicejském, o nepodobnosti Kristově k Otci dle podstaty po ariansku rokovali, velel jim císař, aby sněmovní výroky své vlastnoručně podepsali, a téhož času nejmocnější záštitu církve katolické, velikého Athanasia jako by nepokojného a tvrdosijného muže s biskupství ssadili a do klatby dali.

Na jiné synodě, již Konstancius r. 355 v Miláně zříditi kázal, bylo odsouzení Athanasiovo znova ztvrzeno a na Hilaria žalováno, že jest nepřítel pokoje v církvi na západu; čemuž ale odpíral svatý náš, dokládaje, že by trestu hodno bylo, z bázně lidu mlčeti tam, kdež se o vyznání víry v božství Kristovo jedná. I přemluvili Ariané císaře k tomu, že synodním v Miláně usnesením, stůj co stůj, pokoj mezi stranama zjednali třeba; sic jinak vedlé obavaného vpádu skrze barbary do říše jeho západní, že by ta posud rozdvojená mysl mezi křesťanstvem velkou škodu způsobiti mohla; jakož nejedným zkušením potvrzeno jest.

Tedy podal Hilarius ve jménu svém a ve jménu Gallických biskupů císaři památní spis (*ad Constantium imperat. liber primus*), v němžto ho prosí a oblomiti hledí, aby neutiskoval víru katolickou, vypovězené bi-

skupy na jejich stolice zpátky povolal, jakož i všechny věřící, ješto se ze strachu pronásledování na poušť rozprchli, k tomu nenutil, aby se Arianům podrobili, aneb symbola jejich přijímali.

A však dověděvše se o tom soupeřové katolíků, a zvláště dva biskupové a náčelníci Arianů v Panonii a Moesii, totiž *Valens* a *Ursacius* s biskupem Arelatským *Saturninem*, nezůstali lhostejnými diváky; neboť tušili, že císař ke spravedlivé prosbě Hilariově se nakloní. Protož nabíhající naň a lichotíce jemu, konečně tolik dokázali, že Hilarius potupen, a ač měl svatou pravdu na straně své, u něho oslyšan byl. Potom vidouce, že nepoděsilý biskup ten, co do spolku církevního s nimi nic mítí nechce, sbírali se proti němu, a na sněmu *Biterrském* (nyní *Beziers* ve Francouzsku) a jinde tak lživých věcí o něm napsali, a jej osočili, že zároveň s biskupem Toloským *Rhodanem* do Frygie vypovězen byl; kdež *Rhodan* v krátkém čase co vyznavač Kristův život dokončil.

Událost tu klade církevní dějepis na rok 355 aneb 356, a činí to připomenutí, že poněvadž Hilarius, veda veřejnou obranu sebe samého, a spolu jsa zástupcem věci katolické, nebyl, leč běžně a tudy nepostačitelně slyšan, ariánské biskupstvo nemohlo na ostatních Gallických biskupích toho obdržeti, aby tito ssazení Hilariovo za spravedlivé kladli, a úřad neprávě vypovězeného novým biskupem osadili. Tedy zastávalo kněžstvo té doby ve všem svého biskupa, pokud se k tomu nepožadovalo biskupského posvěcení.

3.

Co odsouzenec odebral se Hilarius z Piktavium do Malo-Asie, neobmýšleje nic jiného, než aby s jinými biskupy u vyhnanství věrným a stálým vyznavačem Kristovým se stal. Vše, co na něm viny shledáno, bylo to, že ssazení Athanasia s biskupství za věc nespravedlivou měl. Víra jeho, v Bohu a Kristu pevně zakořeněná, nedopustila, aby křivé soudil o těch, kteříž jako děti

větreu učení se točili, a tudy hned úplně po katolicku nesmějšleli, aneb jemu i katolíkům v cizině žijícím těžkost a příkory činili neustali. Té doby nic se neostýchal navštěvovati chrámy a modlitebnice jinověrců, ale brž s nimi se vespolek snašel v ten způsob, že aby jich právě Církvi získal, nevinných obyčejů jejich, zvláště políbení pokoje při svatém shromáždění, nikdy nepomíjel. Než co nejbolestněji nesl, bylo další rozvětřování Arianských bludů, jelikož v podkrajích asiatských větší díl obyvatelův Krista, co pravého Boha, neznal, a mudrácký duch i smysl sofistický tím volněji vládl, čím více mu se pouta odníimaly od politiky, takové, kteráž zároveň na *dogma o Slovu* ontoky činila. A však s jiné strany tím více radosti mu to způsobilo, když od mnohých biskupů z Gallie dopisy obdržel, v nichž ho ubezpečovali, že v církevní společnosti s ním trvají věrně. Odpis Hilariův na ně podotýká o tak zvaných vyznáních víry, jež Východčané na synodách tak často sestavovali; ze jména pak činí obsírné zprávy o každém jediné pravé víře protistojném článku, aby patrné bylo, v kterém smyslu a proč zavržen byl, a konečně napomenuv je k pevnému stání u víře, dokládá: *Mementote exitū mei in orationibus sanctis*. — Mirnost, kteréž jinde, a zvláště v tom odpisu (*liber de synodis, sive de fide orientalium*) užívá, chtěje mezi Východčany a Západčany k sjednocení se cestu ukázati, jest mu dle svědectví více letopisů již tehdaž zle vykládaña. I aby to nařčení z jinověrství odstraněno bylo, očistil se a zodpovídal kratičkým výkladem míst v odpisu jeho zle rozuměných: (*Apologetica ad reprehensores libri de synodis responsa*.) Způsob spekulativní t. obmyslný, dle kteréhož Východčané při náboženském výkladu nad příliš sobě počínali a pokračovali, spíše omlouvá, než aby jej úplně schvaloval.

4.

Jak málo takový nářek naň obrácen býti měl, jako by nedost horlil pro nauku katolickou, nasvědčuje arcidílo jeho, kteréž asi téhož času o božské Trojici vyho-

tovil. (*Libri duodecim de Trinitate.*) V knihách těch vykládá nejen učení katolické o tom nejhlubším tajemství, ale potírá všeliké bludy a kacířské chytrosti k svedení katolíků nasňované. Žádný, pokud víme, ze souvěkých na západě učitelů nevyvinul bohatěji a neopodstatnil Nicejské vyznání víry, než Hilarius v díle tom. Všady, kde Ariané svými lapavými slovy a námitkami naň dorážejí, a jako otec jejich Arius, obyčejným o božství Kristovu mluvozpůsobům svůj vlastní smysl podkládají, znát on jim dostáti, a v čas své útočiště bráti k nauce katolické, zvláště k Písmu svatému, a tu sobě počíná vesele i doufanlivě, jako by na hradě nedobyitelně stál. Největší síla jeho záleží v tom, že biblických textů závažnost mistrně vyvinouti umí.¹⁾

¹⁾ Námitky Arianů mezi jiným v tento způsob sráží: „Podlé slov sprostého rybáře (sv. evangelisty Jana) zplození Syna od Otce jest nepochopitelné. Nelze-li jest zázrak o příchodu Páně k učedníkům zavřenými dveřmi vysvětliti, ani zplození jeho od Otce proto upírati se nedá, že nevysvětlitelné jest. Bůh jest z Boha, Jeden z Jednoho“ . . . . . A když text (Jan. 17, 21.) vykládali o srovnání vůle mezi Otcem a Synem: připomíná jim, že Kristus slovem tím neprosí, aby všickni jedno *chtěli*, nýbrž aby jedno *byli* vzhledem oslavy, kterouž je počtil. Kristus nezůstavil věřících v nejistotě, ale ujistil je, že v nich jest, jako Otec v něm. I táži se: Zdali Kristus dle pravdivé podstaty v nás jest, aneb dle jednoty vůle? . . . . . Tak jsme jedno v Kristu, an Otec v Kristu, a Kristus v nás jest. Slova jeho: Tělo mé právě jest pokrm atd. Jan 6, 56. — to ztvrzují, že právě jest tělo a krev jeho to, skrze co on v nás tajemství plným způsobem jest. An se za nás vtělil, přijal také řeč, rod, strast a smrt od přirozenosti naší; aniž své přirozenosti čeho odňal, co Bůh jest. Když o Bohu (Kristu) něco se v Písmě čte, že o něčem neví, znamenát tolik, co: „není pro něho čas mluvení neb činění.“

O *pravé* víře v tento smysl dí: Ne těm dvojsmyslným a bloudivým neurčitě nauky bádáním nás pozůstavil Bůh, ani nejistým domněnkám lidský vtip zanechal, sám ustanoviv cíle, jimiž by pozvolnost rozumu a vůle vyměnil; tak aby nám sice moudřeti nedopustil, než potud, pokud od něho bylo hlášáno, ještě při určitém *nezměnitelné* víry ustanovení jinak a jinak věřiti neslušelo.

5.

Co Hilariovi ještě bolestnější činilo stav jeho vypo-
vězení z vlasti, byly pro katolickou viru smutné vý-
stupy, kteréž buďto na vzdor dobrému pořádku vůbec
provozeny, anebo zvlášť od západu jemu oznámeny jsou.
Není nepodobno, že těch dnů sestavený od něho výklad
latinský, dle řeckého Origenesova v *pojednání o knize*
Job nemálo zmírnil zkormoucenost jeho, an tudy nalezl
nejvzácnější vzor trpělivosti v Písmě starého zákona. Ta-
též rekovská ctnost, Jobově podobná, nemohla než naději
Hilariovu víc a více upevňovati, že co poblouzením od
katolictví skrze *Hosia*, biskupa Kordubského již dříve
v Církvi bylo pohoršeno, hojnější láskou od něho bude
napraveno. Neb co již poněkud vymluviti mohlo Hosia,
(byvšího předsedou v Illyrii na sněmu Sandickém r. 347)
byly šediny jeho. Dále byly to ty veliké trampoty naň
uvalené od Arianů; neb chytráctví jejich umělo použití
té doby, kdež tento katolických biskupů Nestor v za-

Vyznání víry v Boha trojjediného v závěrku dvanácté
knihy činí v tato slova: „Mně pak jest nevypravitelný
ten, jehož prosby za mne jsou nevypravitelné. Neb jako
v tom, co před věčnými věky Jednorozený tvůj z tebe
zplozen jest, zůstává toliko to, že zplozen jest, beze
všeho dvojsmyslu a bez netěžkého porozumění: tak
také co z tebe skrze něho tvůj svatý Duch jest, jak-
koli nechápám, předce u vědomí chovám. Zjistě, u
tvých věcech duchovních jsem nejápný, an tvůj jedno-
rozený vece: Nediv se, že jsem řekl tobě: Musíte se
znova zroditi. Vítr, kde chce, věje, a hlas jeho sly-
šíš, ale nevíš, odkad přichází, aneb kam jde: takť jest
každý, kdož se z vody a z Ducha svatého narodil. (Jan
3, 7. 8.) Míry pro Ducha toho, mluvícího kdy chce,
co chce, kde chce, není žádné. A toho, či příchod a
odchod, byť pak i vědomí v něm a přispění jeho tu by-
lo, neznámý jest, dle podstaty měl bych já v počet tvořit
klásti, a o původu jeho vydati výměr? Jan tvůj dí, že
všecky věci u tebe skrze Syna, kterýž u tebe na počátku
byl Bůh — Slovo, učiněny jsou. Že však skrze něho
všecko, co na nebi i na zemi viditelného i neviditelného
se nalezá, učiněno jest, připomíná Pavel, kterýž učiniv
zmínku o všech věcech, že v Kristu a skrze Krista uči-
něny jsou, v Duchu svatém držel ten význam za posta-

jetí držán byl. Ve své ouzkosti, těžké vězení snášeje, cizorodé tak zvané druhé Sirmiumské víry vyznání od r. 357, an mu od zástupitelů arianství, Ursacia a Valensa chytře a obmyslně podstrčeno, nezavrhl, alebrž je s mnohými katolíky také podepsal. Avšak želeje toho, v čem byl se přenáhlil, napravil doživotním pokáním tak, že okolo r. 358 duši svou milosrdenství Božímu odevzdati mohl.

6.

Mezi tím, co víra některých katolických biskupů vymučením na nich podpisu nekatolické formule, od synody ariánské v *Sirmium* r. 357 sestavené, nemalou ujmu trpěla, neztratil duch Hilariův netoliko pevné naděje božské pomoci; nébrž i hojnějšího zdaru věci katolické očekával. A že zpoléhaje na pomoc s hůry, v naději své zkláman nebyl, tudíž se ukázalo. Neboť s rokem 358. došel ho nejeden dopis od biskupů Gallických a Britanských, kteříž jej ubezpečovali, že potud odpírají

čitelný, že jej tvým Duchem nazval. Tedy já s těmi vlastně od tebe vyvolenými muži v ten způsob smejšleti chci, abych tu jakož nic jiného nad smysl svůj vedlé nich o tvém Jednorozeném nepověděl, nežli že zrozen jest, tak také nad ten důmysl člověčí vedlé nich nic jiného nepravil o svatém Duchu tvém, nežli to, že Duch tvůj jest. Aniž ta hádka o slova nebuď bez užitku pro mne, nýbrž nechť prospěje k stálému vyznávání víry nezdráhavé. Prosím, zachovej ten neporušený klenot víry mé, a až do vykročení z tohoto světa popřej mému vědomí, ozývati se způsobem takovým, ať skutkem dokazovati mohu víru v Otce, i Syna, i Ducha svatého, na křtu, při druhém narození vyznanou; ať tebe, Otce našeho, Syna tvého, jenž z tebe skrze jednozplození tvé jest, hoden jsem. Neb věrohodný jestiž, jenž tomu vyznání víry mé nasvědčuje slovy: Otče, všechny věci mé, tvé jsou, a tvé, mé jsou. (Jan 17, 10.) — Pán můj Kristus Ježíš, kterýž, zůstávaje v tobě, a z tebe, a u tebe vždycky Bůh, jest požehnaný na věky věkův. Amen.“ — Že zhotovení spisu toho na ten čas vyhnanství Hilariova připadá, autoritou jeho samého se ztvrzuje, tkoucího v knize 10: *Loquemur exules per hos libros: et sermo Dei, qui vinciri non potest, liber excurret.*

spolku se Saturninem Arelatským, že vzhledem víry a jednoty církevní neohroženě sobě počínají, a proti bludům bez ohledu na osobu jediné Církev zastupují. Tedy skrze dopisy takové, jež Hilarius i biskupům na východ, kacířstvím nakvašeným sdělil, stalo se, že se zachovala dobrá pověst o biskupstvu na západě, pověst neporušené víry, anť proklínajíc nevěru ze Sirmium vyšlou i k tomu přispělo, že Východčané začali želeť neváčasného horlení a hříšného nakládání s vírou katolickou, a opět zblížovali se k smejslení katolickému. I aby napravili při sobě tu duchovní ztrátu, sešli se východní biskupové r. 358 v městě Frygickém, *Ancyra* zvaném. Tu sněmující vydali onomu Sirmiumskému vyznání na úkor, ne však zcela s vyznáním víry Nicejským souhlasící vysvětlení víry své. Potom usnesli se na tom, a zvláštním poselstvím ke Konstanciovi v Sirmium meškajícimu vymohli to, že on tu přítomné biskupy roku 358 k nové synodě svolal, a jim nejen pro vypuštění slov *ὅμο* — i *ὁμοιωσις* z prvnější Sirmienské formule trestem vyhrožoval, a konečně Ursacia, biskupa Singidského z Moesie, a Valense, biskupa Murského z hořejší Panonie, mimo více jiných přísných Arianů přinutil, aby od druhé Sirmienské formule zcela odstoupili a formuli poloarianskou, nyní ode sněmu Ancyrského podanou svými podpisy ztvdili. Nad to z rozkazu císařského *Eudoxius* a *Actius* z Antiochie vyhnáni, a pak na usilování poloarianů biskupové po anomoejsku smejslející (jichžto asi 70 bylo) se svých stolic ssazení byli.

7.

Z těch věcí, kteréž se v Ancyře a v Sirmium zběhly, mohl již předtušiti a poněkud uzavříti Hilarius, že článkům víry katolické opět průchod učiněn bude, a blud arianský také v těch krajích za své vezme, z kterýchž dříve sám články ony mocně vytiskl. Věrná duše Hilariova zpoléhala na věc spravedlivou tak velmi, že podala-li by na císaře prosbu vzhledem neubližování katolikům, důvěrně očekávala, že Konstancius potud poloarianům nakloněný, svou přízeň spíše k dobrému věci

katolické propůjčovati bude. I zdvojnásobil Hilarius činnost svou, an v naději blahého výpadku hleděl i těch mužů sobě nakloniti, kteříž u dvora císařského ve vážnosti byli. A jakkoli toho již tím snáze dosíci mnil, čím Východčané jemu naklonění, přisným Arianům odporem hrozili, nyní katoliků samých méně se štitíce a slovo *ὁμοουσιος* vespolek jakoby u prostřed kladouce: nic méně jistým způsobem jináče k tomu dostati se hodlal, jakož z následných událostí v životě jeho vysvítati bude.

8.

Nepřetržené dopisování mezi katolíky na východu a na západu, v bratrském spojení trvajícím, podalo příčinu Hilariovi k sepsání knihy vejš jmenované: *de synodis*. Píše pak o symbolech vydaných na synodě Sirmiumské r. 357; Antiochenské 341; Sirmiumské druhé 357; Sandické 347. — Stalo se totiž, že vypuklo obapolné podezření mezi východními a Gallickými biskupy, jelikož onino od těchto za Ariany, tyto pak od oněch za *Sabelliany* ¹⁾ poněkud kladení byli. Takové neshodě náš jednoty pilný Hilarius hověti nemoha, obě strany k tomu měl, aby skrze synody, tu a onde nastávající, od tak nelaskavého domnění odvrátiti se nechaly. Vzhledem toho vykládal formule viry od Východčanů na častějších sněmích sestavené a užíval mírnosti takové, že lásky a přízně vůbec požíval. Západozemce však v ten způsob upokojil, že od nelaskavého podezření upustili. Moudrost jeho nakládala s Východčany nejinače, než jako lékař s člověkem, při němž by se bylo nadíti opětního vyhojení jen tak dalece, že by stopy churavosti docela při něm nevymizely. Tudy teď zmíněná kniha jeho jednak vymlouvá omyly, jednak trpčejších výčitek se zdržuje. Pak v přízni se každému propůjčujíc, o katolictví

¹⁾ *Sabellius*, rodilý Afričan z 3. století, držel se učení *protitrojičnicků* (Antitrinitarského) a jako pňdrženci bludařů těch, podobně i on zastával jednotu božství v ten způsob, že přemluvíti ostatních mnil, Otce, Syna i Ducha svatého nebýti leč tré jmen Boha jednoho.

jakkoli vždy věrně, předce i tak mírně se ujímá, že bloudícími na prosto nelze zamítati. I jesti spisovatel tak shovívavý, že se netají s tím, co komu k pravé víře schází, a že jest vymlouvačem lidu v ten způsob, že pro jeho u víře nesetrvání, daleko blaženější jmenuje zástup těch, kteříž co stateční vyznavačové víry apoštolské o vyznáních na blance neb papíře postavených ještě nevědi; jest vychvalovačem všech nákvase kacířské odporujících, tak že nesmlčuje toho, proč by ještě kárání býti zasloužili; konečně ani slovcí těch formulních (— *ὁμο* — a *ὁμοιουσιος*) nezavrhne, dobře-li jim rozuměno, tak že hádati se o názvy za nehodné soudí tu, kde shodnutí o věc samu se nalezá; však nic méně i na to, co napřed má slovece *ὁμοιουσιος*, i na pevné držení Nicejského vyznání, co na povinnost ukazuje, a zároveň připomíná, aby na synodách vespolečně rokováno bylo o slovcích, ta-li u vyznáních víry státi mají čili nic. I dokládá řka: „Potest inter nos optimus fidei status condi, ut nec ea, quae bene sunt constituta, vexentur, et quae male sunt intellecta, resecantur. . . . Lib. de synodis n. 91.

9.

Tedy v knize o synodách a ve všech svých odpisech byl Hilarius opatrný, aby Gallickým a jiným katolíkům, Nicejské symbolum za jediné u víře heslo kladoucím, nebyl učiněn kamenem urážky. A však mnohým ústrkům se vyhnouti mu nebylo lze. Tudiž vytykáno mu od některých, že jména od *Lucifera*, biskupa z Kagliari, ¹⁾ jenž se domníval, že by vymlouvač slova *ὁμοιουσιος*, již i hned zástupcům téhož, t. Východčanům, v jinověrectví přisvědčoval, a pochváliv je, již proto samé pochlebenství prázdnen nebyl. Než projdeme-li knihy, kteréž Hilarius Východčanům ku pochvale jich a k obraně cti

¹⁾ Lucifer již r. 355 na sněmu v Miláně shromážděném byl zastavatelem s. Athanasia proti Arianům, a proto od Konstancia do vyhnanství odsouzen; nástupcem však jeho *Julianem* r. 361 dovolení dostal opět na stoličce svou se navrátiti.

své napsal, z příkladu jeho znáti se naučíme opatrnost, skromnost a lásku, kterouž, o! by všickni bohoslovci k hádkám o víru přináseti neopomíjeli! — Toho-li by kdo chtěl v čem nařknouti, aneb ze zrady vinit, kterýž k vítězoslávě pravdy začal raziti cestu, u víře katolické do srdcí zdráhavých prodělávati průchod? — Hilarius od západu na východ nezaslouženě vyhnaný, alespoň při té mírnosti své provedl tolik, že srdce Východčanů sobě naklonil a upokojil rozpačilou mysl k němu obrácených Gallův. Onino v Cařihradě od Anomoeů těžce potejrání, vzali útočiště k Hilariovi, a dostali od Gallických biskupů na sněmu v Paříži shromážděných mnohé dopisy přátelské.

10.

Co by Konstancius ještě byl neučinil, učinil jeho mistodržitel na východu, z jehož nařízení Hilariovi, již na čtvrtý rok ve Frygii pro víru se trmácejícímu, dostalo se i v ten čas vyhnanství na sněmu v *Seleucii* Isaurické r. 359 podíl míti. Divnot nebude, že tam náležitě zván nejza, když mezi biskupy se octnul, dle svědectví *Sulpicia Severa*, přízeň a lásku celého biskupstva sobě získal; neboť zvláštním řízením Božím byl tam přiveden, aby císaři, jenž chtěl po celé říši Římské všecko k semiarianství přinutiti, mužně odporoval. I byv tázan, nezapřel, jaké vyznání víry u Gallův jest obyčejné, kteříž od šmejdivých Arianů roznešeni byli, a u Východčanů v podezření padli, jakoby po Sabelliansku ¹⁾ ve trojmenou samojediného Boha jednotu věřili. Než Hilarius neprodleně učiniv vyznání víry, články od církve položenými vymezené, i Západozemcům zřejmé svědectví dal i statně dokázal, že ta víra toliko v Syna Božího je katolická, jenž v *Nicei* r. 325 od 318 přítomných biskupů právně zastoupena byla.

Na této Seleucké synodě nalezl k nemalému hoři katolictva tolik rouhačů, co jich Konstanciovi vděk při-

¹⁾ Viz vejš poznám. o Sabelliovi.

šlo. Tento samovládce připustil, aby sněm na dvou rozličných místech držán a ve dvě tudy rozdělen byl v Se-lencii a v Rimini. Než Hilarius máje úmysl, co možného bylo, prospěti větší částce roz dvojenců, dělal se, jakoby ho nic nebolelo, a ke všem, jak Semiarianům, tak Anomoeům, jichž na počet více bylo než katolíků, okázal se přívětivým. I šlo mu o to, aby zprvu vyšetřiti mohl, jakého by kdo vyznání byl, a kam by cílilo snažení jeho. Zatím formule z brusu nová, jižto navrhl Valens, a v které jen řečeno jest: *Syn jest Otci ve všem podobný, podle Písma*, měla od obou synod podepsána býti. Když pak při prvním posezení, dno 27. září r. 359 sněm v Seleucii na tři strany se rozstoupil, vynašlo se, že sto a pět biskupů drželo s Poloariany (homoiusiany), 19 pak jich zastávalo přísné arianství (kladouci Syna Otci zcela za nepodobného); též shledáno, že ani ono v Nicejské vyznání vzaté *ὁμοουσιος* (spolupodstatný) jiných hajitelů nemá leč od 13 Egypťanů pod ochranu se běře, z nichž ale *Jirí*, vzdorobiskup Alexandrinský s několika jinými ke straně Anomoejské se přidal.

Hilar připouští rád, že nejedni z těch, co na sněmu slovece *ὁμοουσιος* (spolupodstatný) schvalovali, tudy cosi zbožného pronášejí, ale ani při všech, nejsou jist, co by slovem tím rozuměli, tak tvrditi se neosměluje, a zase té věci svědkem jest, že hajitele názvu *ἀνομοιογενος*, t. přísnější Ariané nic, leda věci ty nejproklatější mluvili. Jak ale všecken ztrnul, an ve veřejné schůzce člena byla formule *Eudoxiova*, ¹⁾ tvrdící jako za pravdu, že aby Bůh plodil, nijak na něho nepřisluší. Té řeči ani ty uši strpěti nemohly; uši co bývaly týkajíc se slávy Kristovy jindá méně vrtošné, a že z toho veliký hřmot povstal, tedy celé shromáždění na rozličné strany se rozešlo.

¹⁾ Eudoxius byl dle svědectví Sozomenova muž učený a biskup Germanicijský v Syrii, a držel se hned zprvu učení Arianů přísnějších, zvláště ale r. 358. Semiariany ze své církve vypudil a k Arciarianům se přidal, a prohlásiv Aetia, jahna Antiochenského, Akacia a Eunomia za své kollegy, později na arcibiskupství Carhradské povýšen byl.

Na zejří sešli se homolusiané v kostele Seleuckém, a při zavřených dveřích odřikávajíce symbolum neobsahující ani slovo *spoluvěčný*, ani výraz: *rovné podstaty s Otcem*, a již r. 341 v Antiochu přijaté, je znova dle všeho obsahu schválili a podepsali. Není nepodobné, že Hilarinus s Egypťany k tomu se nepropůjčil, aby Nicejskému vyznání odporující symbolum podepsal, ba že jsa muž důsledného a pevného úmyslu dne toho se tam ani neukázal.

Třetího dne potom všechny věci hlavnější, kteréž se sněmu (jemuž byl-li pro tenkráte osobně přítomen, neví se) týkají, popisuje řka: *Cum intellexissent et hi, qui dissimilem Deum dicunt* (h. e. Anomoei), *humanas aures tantae impietatis verba* — mni Eunomiovo ¹⁾ vyznání viry — *non suscepturas esse, rursus hi ipsi verba mutantes, non animum, et ideo fallaces potius, quam ecclesiae episcopi, fidem scribunt in tertio concilii die per Leonam* ²⁾ *comitem synodo praeponunt, qua homousion, et homoiusion, et dissimilitudinem damnant. Quod cum contrarium ipsis sensis audientium esset: ipse ego quendam eorum, qui forte ad me percontandum accesserat, quasi ignorans rerum gestarum percontatus sum, quid sibi vellet istud, ut qui unam substantiam Filii esse cum Patre damnassent, vel esse similis substantiae denegassent, dissimilitudinem damnerent. Tunc mihi ait: Christum Deo similem non esse, sed similem Patri esse. Rursus hoc obscurius mihi adhuc videbatur. De quo cum iterum interrogarem, tunc haec ita locutus est: Dico eum dissimilem Deo esse, similem Patri posse intelligi, quia Pater voluisset creaturam istiusmodi creare, quae similia sui vellet; et idcirco similem Patri esse, quia voluntatis esset potius filius, quam divinitatis. . . . . Haec audiens hebui,*

¹⁾ Eunomius, učedník Aetiův, držel se arianské strany a postaven byl za biskupa Cyzičským v krajině Mysii nad Propontem.

²⁾ Jeden z dozorců při synodě Seleucké od císaře ustanovených, bývalý císařský pokladník (quaestor.)

neque credidi, donec cum publice ex consensu omnium eorum profanissimae hujus similitudinis ratio praedicaretur. (Lib. in Constantium.)

Z těch slov zřejmo jest, že Hilarius žádné z těch stran, v kteréž nejpředněji sném ten rozpadl, v přátelství se nepropůjčil, ale i při tom bodláci a trní kacířstva, co jen mohl, roli Páně vzdělával. Smejšlení jeho zůstalo důsledné a neodporující sobě, jakož se vyjádřil při vyslechnutí těch biskupů, jichžto učení zavrhl. I tu, když nesouhlasení jejich u více jim předstíral, dobře věděl, jakou pravdu zahrnují ona slova: *Error plerumque citius diligitur, quam creditur.* Týrali když musil, týral zjevné bludy, ale šetrně se měl k osobám jak bývá, snad dříve nežli se samy nadály, bludy pomateným. A co díme o té rovnomyslnosti, při kteréž na poradu k němu přicházejícím uši svých k slyšení nachyloval? Jednání jeho bylo jako muže, kterýž nikoli, jakž v obyčeji jest, vadu jednoho ouda celé společnosti nepřičítá, ano vůbec ode úplného přisvědčení slovům cizím se zdržuje, kde jim teprva veřejně, všemi ústy ohlášeným potřebné váhy přidáno býti může a má.

Poněvadž sstoupenci arianského biskupa, jménem *Akacia* ¹⁾ nechtěli vstoupiti do snému, jakkoli pozváni byli, tedy Homoiusiané každého, jenž za rouhavé řeči vejš zmíněné se nehanbil, kletbou stížili a vyobcovali.

Ale mnozí z těch vyobcovaných, jakoví byli Akac, Eudoxius s jinými přídrženci, utekli se ku králi, a od něho vliďně přijati neostýchali se osvědčiti rouhání svá s takovým přepychem, jaký pronésti v stavu byli. Avšak na rozkaz mocnější strany Seleuckých snémovníků odebralo se deset osob do Cařihradu s písemností zvláštní, podávající to, na čem se v Seleuciích usnesli. V komonstvu jejich se nacházel také nestranný a pečlivý Hila-

¹⁾ *Akacius* biskupoval v Caesarii Palestinské, jak Ietopisy nasvědčují, za císaře Joviana l. 362 přistoupil však s jakýmsi dvojsmyslem k symbolum Nicejskému; dříve ale náležel ku přísným Arianům, jimž byl Kristus sice nejvyšší bytost mezi všemi tvory, a důstojností božskou opatřený, avšak od podstaty Otce naskrz rozdílný.

rins, poplati se chtěje u císaře, má-li do vyhnanství navrátiti se do Frygie, aneb k církvi své do Gallie. Čelnější osoby a sice biskupové v tom vyslanstvu počítali se: *Basilej* z Ancyry, *Eusthatius* ze Sebaste, *Silvan* z Tarsu, a *Eleusius* ze Cyziku. Ti tehdaž jak se zdá, své smejslení tím způsobem jevíli, že katolikům nevidělo se, proč by se cizili od nich, jakoby jinověrcův, an za takové ještě prohlášení nebyli.

V Cařihradě bolestně na to hleděl trpělivý Hilarius, an málo kteří nad větším počtem mocně panovali. Byloť tu devatenácte biskupů, zřejmě vyznávajících blud svůj, kteří k témuž i císaře nakloniti hleděli; pak jedno sto a pět jiných, z nichžto mnozi alespoň slovy svými pravdu jevíli. Tedy od mála těch, počtem silnější jsouce, tak byli převáženi, že teď menšímu počtu ustoupiti musel onen větší, od něhož tam ten předešlého léta k zaklení rouhavosti svých byl přinucen. Akac ukoval s tovaryši svými v sídelním městě zase nové symbolum, kteréž biskupové v Rimini téhož času, t. r. 359 na rozkaz císaře Konstancia podepsali jsou. An z toho větší nehody na Církev přicházely, zůstala láska Hilariova k té samé neuchylnou, a lepším uspořádáním záležitostí církevních se zaměstnávala. Všecko zření majíc, aby odkryla černé obmysly a všeliké šmejdy kacirů, ozbrojila jej tou opatrností, kteráž umí času, místa i osob šetřiti, a on tudy již viděl, jak věci arianské v nivec se rozpadávají, a sice právě těmi okoličnostmi, při nichž povstaly.

11.

Mezi tím, co Hilarius v Cařihradě čekal, až by věc jeho od samého krále rozhodnuta byla, vrátili se tam vyslanci od sněmu *Riminského* ¹⁾, Ursacius, Valens, Magdonius, Magasius, Gajus, Justin, Optat a jiní poselství k císaři konajíce od přísnějších Arianů. Když tito jinověrci podané symbolum, v němž Syn Boží Otci toliko

¹⁾ Proč císař na dvou místech zároveň sněm rozepsal, toho příčina byla, že se obával, aby poloariané v jednom a témž městě rokující, větším svým počtem nesvítěžili.

vedle Pisem za podobného pokládán byl, do Nicejského města v Thracii přinesli a tak zadržané posly pravověrců ku pádu od katolického vyznání přivedli, netrvalo to dlouho, že opět zpátky do Rimini se dostali, častějším trmácením biskupů ostatních tolik chtějíce dokázati, aby tou chůzí styrané otce, ku provedení svých rouhavých bludů, co nástrojů použili. Jak mile tedy úskočným způsobem jejich se vykonalo, po čem toužili, rychlá zpráva o tom dána císaři do Cařihradu, kterýž již dříve lisavou lži a pochlebenstvím Arianů ku křivému náhledu přišel, že by nic nebylo, leč slovece ὁμολογίος svatému též Písmu docela cizí, pro něžto by se křesťané tak velmi různili; a proto hrubě nadržoval svojatům v půtce o viru daleko mocnějším.

Než potud zůstávalo tajno arianských biskupů východních v synodě Seleucké, na čem ostatní, svědomití otcové sněmu Riminského na západu se usnesli. Tam těm byla to věc téměř jistá, že stranu svou dosti zpodírají vstoupením mnoha snémovníků, totiž biskupův Riminských do spolku přisnoarianského. Ti ale vyznali takto: že „*víra jejich není ode dneška ani od věčejška; že nepřišli, aby se naučili, čemu by věřiti měli, nýbrž aby novotám odpírali; že přestávají na usnešení Otcův.* (Sozom. IV. 17.) I divili se přísní Ariané, že vyslanci oněch, hned po svém do Cařihradu přijiti, k soupeřům jejich se přidali. ¹⁾ Avšak přece *Silvan*, biskup Tarský, kladl sobě s tovaryši za povinnost, ohlásiti jim usnešení Seleuckého sněmu, aby snad z nevědomí nezhrěšili. — Na rozkaz Konstanciův, a nejvíce z přinucení podepsali jsou konečně i vyslancové Seleuckých polorianů formulí v Rimini přijatou. Podobně tak v Sirmium shromážděných 400 otcův katolického smejšlení, v důvěře svých vyslanců sklamaných (nebo i

¹⁾ Ant před tím shromážděním Hilarius vyznal, že Ježíš Kristus *pravý Bůh*, pravý a věčný Syn věčného Otce jest, dali se Ariané do křiku a povstali proti němu. Snad se domnívali, že víra Hilariova jim k vůli měla by se připodobniti hrání v šachy, které jest rozmanité v svém chodu a přejínatování? —

tito v Nicei Thracké výše zmíněné nové symbolum popdepsali, a s Anomoejskými v obecenství vešli), dali těm do Rimini se navrátilivším náčelníkům Anomoejským ze strachu před pomstou císařskou své podpisy, tak že konečně, vyjmonc jen hrstku pravověrných, *obor světa zarianěl*. (S. Hieronym. in Lucif. c. 7.)

12.

Východčané, těžce to nesouce, že připomínky jejich v ohledu rouhavých Anomoeů se zavrhuji, a litující toho, že kacíři ti nejhorší přirostkem vyslanctva Riminského větší vznik berou, věci ty s Hilariem sděliti ustanovili, jehož vlivné, pokojné a velikodušné počínání vzhledem katolictví vůbec známo bylo, a kterýž se oddálil vzdoroděmu, jež s. *Řehoř Naz.* k změtení při věži Babylonské přirovnává. I napsali mu psaní poučující ho, co s vyslanci západními vyjednali, též ty zápisy, jimiž je od společnosti s Anomoejskými odstrašiti usilovali. Také jiná psaní, jak se zdá, na Gallické biskupstvo s tou prosbou připojili, aby teď jmenované vyslance kletbou církevní stížili.

Za oněch dnů, jak dí otcové na sněmu *Pařížském* věrný hlasatel jména Páně Hilarius vše očekávání jejich nejen naplnil, ale nějakou měrou i převýšil. Neb rozkošno mu bylo, při tak veliké síle lidí se rouhajících nalezti nejedny hajitele učení o Kristu i božství jeho, an činili pro viru všecko, co jen mohli, s touž horlivostí; s kterouž on dříve, v knihách o sv. Trojici, pravdu zastával. A jakkoli ještě nedosti protřibenou shledal býti viru jejich, nic méně nebyl bez naděje, že ode vši přísady lidské zbavena bude, anť prý neoražným kacířstvem, jako věječkou pšenice od plev se vyčišťuje. Tedy ne jenom na věci jednotlivé, co mu od nich dodány jsou, posílal písemní zprávy do Gallie, ale i u biskupů tamnějších schválil slovece *usia*, chtěje tomu, aby se neuchýlili v ničem od toho, co tak nazvané Nicejské vyznání víry zahrnuje. Konečně i to známé učinil, že mnozí nevinně u vyhnanství žijí a na stolice jejich nehodní lidé se ve-

drali; že také Auxencia, Ursacia, Valensa, Gaja, Magasia a Justina za vyobcované považuje, a s těmi, kdož slepějemi bludařů těch kráčeji, v církevním společenství nezůstane.

Z těch Hilariových odpisů, l. 360 rozeslaných nemensi užitek měli Gallové, než Východčané. ¹⁾ Neb co se tam těch týče, ve svém shromáždění v Paříži patrně viděli, že následkem sněmů Riminského a Niceského ²⁾ od Arianů tam převahu měvších svedeni jsou, an pod tou jedinou záminkou, že by slovo *usia* Východčanům odporné bylo, na vybidnutí od nich je vypustili, nechťce se od nich lišiti a všecku naději k usmíření se s nimi ve spolek zmařiti. I činíce odpis biskupům na východu t. těm, kteříž tam o slovece *ὁμοουσιον* se zasazovali, o své ujmě k bludu svému se přiznali, vděčni jsouce z toho, že poučení jak od nich, tak i od Hilaria přijavše, bludu toho se zbavili. Dále vzdavše chválu Východčanům, že se o slovo *ὁμοουσιον* ujímají, opatrně jim na ruku a na svědomí dávají, aby na podržení slova *ὁμοουσιον* dbali; jelikož ono od nich samých na sněmu Nicejském r. 325 v hojnějším počtu, nežli tu bylo Západozemců, shromážděných veřejně zastoupeno bylo. Že ale slovece to berou, vylučující při něm všeliký smysl kacírský, ukazují slovy téměř z textu Hilariova přímo vzatými. Potom i úsnesky Riminské synody za neplatné, a téhož vyslance za hrozných klamů snovatele prohlašují, kladouce je mezi vyobcované ze společenství cirkve. A nač při tom odkazují, jest prý, víra bratra jejich Hilaria. Dále odsuzují Anomoejské prouhavé slova jejich, o nichž Východčané v psaních svých podotkli. Tolikéž se zařikají těch počítati za biskupy, co ve svaté ouřady vyhnanců nenáležitě se uvázali. Konečně pohrožují ssazením s kněžstvím těm, kdož by koli potom v Gallii proti Bohu, anebo Kristu, a proti velebnosti jednorozeného Božího něco učiti se odvážili, anebo i

¹⁾ Právě před tím mnoho biskupů na východu synodou Carhradskou s posvátného úřadu ssazeno bylo, že nechtěli podepsati symbolum Anomoejských.

²⁾ Místo *Nice* v Thracii liší se od města *Nicea* v Bithynii.

ὁμοούσιον na jiný rozum vykládali, než jak oni je vyložili a podepsali. I jmenovaný Saturnin Arelatský, jak do-
svědčují, byl od nich stolice biskupské za nehodna
uznán.

13.

Co ty věci vedením Hilariovým v Paříži se dály, on
také snažně se ujímal víry a věřících v Carhradě; neb
opatrnosti jeho ty věci neušly, z nichž náramná pohroma
na všecko, co katolického jest, nastávala. I uznal za
potřebné, aby poněvadž Anomoei byvše pomocí vyslanců
Riminských zesílení, všeho se odvážili, aby Východčanům
chuť k návratu do pravé církve jevicích, s toho srazili, —
složiti prosbu na císaře (*liber II. ad Constantium*) žá-
daje povolení, aby co obrance víry proti odpůrcům jejím
veřejně mluvití směl. Závažná jest řeč jeho, an císaři
praví: Non tam mihi rogo audientiam, quam tibi atque
ecclesiae Dei. Ego enim penes me habeo fidem, exte-
riore non egeo: quod accepi, teneo, nec demuto, quod
Dei est.

Však Ariané, zvláště Ursacius a Valens, jejichž mí-
něním a náhledem u věcech víry vésti se nechal Konstan-
cius, nepřipustili veřejného s Hilariem o víře rozmlouvání,
vidouce, že by každé symbolum od nich přejinačené
vrtkavost jejich odhalilo, a proto hotový k učným hád-
kám Hilarius dobrou vůli svou takměř nic nepořídil. Než
mysl však jeho nemohla se upokojiti, dokavad aspoň
k výstraze těch, kteříž katolický smysl byli podrželi, spra-
vedlivou historii o synodách, na jichž autoritu kacíři nej-
více zpolehali, vůbec nese-psal. (*Liber adversus Valen-
tem, Ursacium, historiam Ariminensis et Seleuciensis sy-
nodi continens.*) Ve spisu tom hleděl strhnouti larvu,
kterou se zakrývaly akta těch dvou synod arianských,
a zvláště církvim na západu, kde více naděje brzkého
ku pravdě se navrácení svítala, zlobu arianských Východ-
čanů na oči čtenářům postavití.

Knihu tu spisovatel ještě byl ku konci nepřivedl,
an mu jiná myšlénka připadla, aby totiž jakési prudčí

lékařství přistrojil, nežli bylo ono, které až potud byl přičinil k ranám, tělu Církve, od Konstancia, znova zasaženým. Nebo když jedni hrozícím rozkazům císařovým otročili, jiní pak jeho potouhlými řečmi, a jednak falšemi, jednak chytractvím protkanými sliby ochlácholiti se nechali: tedy mysl málo kterého v církvi výtečníka mohla přijíti zpátky k tomu úkladu, aby pravdu historické o synodách knihy Hilariem vydané, dosti světle poznala. I bylť potřebí, aby pokrytství císařovo také těm se objevilo, kteří bleskem autority jeho zaslepení, jemu, jako by Molochu arianskému, v náručí padli. Konstancius v poměru svém ke katolictví máje podobu a roucho ovčí, byl u vnitř vlk hltavý a násilník církve Kristovy zjevný, tak že za jeho panování, dle svědectví *Sozomenova* (lib. 4 hist.) omnes ubique ecclesias quaedam quasi persecutio occupavit, cujusmodi olim sub ethnicis imperatoribus grassata fuerat. —

14.

Nerad se odhodlal mirolibný otec k té práci, aby podaným spisem odvrátiti mohl císaře od zneužívání autority té, o kterou se blaho východu i západu podpíralo; a však jestli neměly ku zjištění přijíti rány, církvi od Arianů zatáté, i hned na čem se ustanovil, napsal Konstanciovi onu vůbec známou knihu, v kteréž tak ostré řeči a tak prudkých slov užívá, že by se nepřislušela, leč na toho muže, který z celé duše své touží po mučednictví; než viděla by se urážčivá těm, co by více svého poklidu pilni, nežli k pravdě naklonění byli, a kteříž bezouhonný život dle pravidel takové moudrosti vyměřují, jenž by u lidí svatých zpozdlé bázně jméno dostala. ¹⁾

Hilariovi tedy šlo k srdci, aby nestihlé, božské důstojnosti Kristovy více hájil, než aby byl v císařské veličenstvo se oříti mínil, když v knize své r. 360 zhotovené ozývá se a dí: „Čas mluvení jest, proto že čas mlčení pominul. Čekejme Krista, poněvadž protikrist

¹⁾ Fr. Tillemont *Mémoires*, Tome 7. pag. 452. ed. de Paris.

vládu vede. Pastýřové hlasitě volejte, poněvadž nájemníci se rozprchli. Pokládejme životů svých za ovce, poněvadž zloději se vedrali, a obchází tu lev řvoucí! Při těch slovích vycházejme na smrt mučednickou, poněvadž anděl satanů proměnil se v anděla světlosti. Vcházejme skrze dvěře, poněvadž žádný nepříjde k Otci, leč skrze Syna! Proroci falešní buďte za dnů svého úklidu objeveni, poněvadž při kacířství a rozkolnictví hrdinové se okáží. Soužení, jaké nebylo od počátku světa, trpělivě buď přemáháno! ale ani to ukřátení pro vyvolené Boží k myslí nevypadej.“ — Dále když odvolává se na proctví Pavlovo (2. Tim. 4, 3.) a na slova Páně, (Mat. 5, 10. 11.) ubezpečuje nás, že vši mírnosti pečliv byl, aby zbloudilým cestu od antikrista ku Kristu připravil. — „Kéž by jsi mně byl dal! (tak řeč obrací k Bohu), za dnů Neronových neb Deciových živu býti, skrze slitování Pána a Boha, Syna tvého Jesu Krista, já bych se byl ani ohně ani škřípce nehrozil. Proti tak zjevným nepřítelům tvým bylo by mé bojování šťastně se dokonalo; nebylo by zajisté pochybno zůstalo, že pronásledovači jsou. . . Mýt bychom zjevně a směle s nimi se potýkali, a národové tvoji byli by nás co vůdcův svých použili, a k vyznání víry náležitě doprovázeli.“

„Teď ale bojujeme s podvodným pronásledovatelem, s pochlebnickým nepřitelem, s Konstanciem protikristem, kterýž nemrská hřbetů, nýbrž po břiše hladí. . . . Jméno tvé, (o Kriste!) vždy v ústech a na jazyku má, a předce není, čeho by se neodvážil, aby jsi ty Bůh, ne tak jako Otec věčen byl. Tedy odstup to, dokládá Hilar, že bych pomlouval a lhal. Služebníkům pravdy sluší mluviti pravdu. . . Jestli dokáží, že všecky věci ty pravdivé jsou, neodchyluji se takovým káráním svým od svobody a mírnosti apoštolské. Snad budu držán za odvažlivce, že Konstancia nazývám protikristem. Ale kdo pokládá ten název za nevážnost spíše, nežli za stálost, přečti sobě dříve, co Jan k Herodesovi pravil. (Mat. 14. 4.) Tedy poslyš (ó Konstancie!) co bych Neronovi byl předstíral. Ty bojuješ proti Bohu, potrhuješ se na církev, stíháš osoby svaté, nenávidíš hlasatelů Kristových, rušíš nábo-

ženství, tyranuješ věci nejen lidské ale i božské. Lžeš, že jsi křesťanem, ty jsi nový nepřítel Kristův, předchůdce protikrista a strůjce tajných piklů jeho.“¹⁾

15.

Když viděli nepřátelé Nicejského vyznání, že Hilarius v Cařihradě neunaveným zástupcem jeho jest, věc tu za nesnesitelnou považující, zvláště Valens a Ursacius, u císaře to provedli, že od něho rozkaz vyšel, aby od pravdy mluvení neuchylný biskup od východu na západ, a jmenovitě do Gallie zpátky se navrátil.

Než Ariovy přídržence zklamala naděje, že by po vypuzení Hilaria ze sídelního města on více chápati nemohl té duchovní zbraně, jižto dříve proti bludu jejich zmužile užíval, a tak oni sami útoků a pobožování dalšího obávati se nemuseli. Hájitel čistého učení nemohl nehorliti proti kacířským, a kdekoli vyskytlým bludům, ač ze spisu jeho zřejmé jest, že šetrně nakládal s bloudícími, a v duchu mírnosti je snášel, jen aby je Církvi Kristově získal, a pravost učení o božství Kristovu od podvodu rozeznávati naučil. Že jej při tom neopustila trpělivost, diviti se netřeba, an sám veřejně se nabízel, že co živ bude, chce vésti život kající, jako laik, nalezen-li bude skutek nešlechtný na něm.

Na západu reznese se pověst již r. 359, že se Hilarius s povolením císařským do Piktavium vrací. I došla o tom zpráva také až na ostrov, Gallinaria²⁾ zvaný, ježž bývalý zák jeho *Martin* za své obydlí obral. Muž ten od stoupenců Ariových nejprv z Illyrie, pak z kláštera, ježž sobě v Miláně ustavěl, vy-

¹⁾ Tom. II. pag. 13 sq. edit. Virceburg. 1785. — Aby podporou, kterouž vládce ten Anomoeům t. Arciarianům teď učiněn byl, právě více ještě větší nátisky nezpůsobil, řízením Božím vyhlazen jest z počtu živých, r. 361.

²⁾ Ostrov ten leží v moři Etruském, a sloužil tak pro veliké macžství tam chovaných kur — kuří ostrov.

hnany chvátal tehďáz do Říma, žádaje co nejdříve tam uvítati se s mistrem Hilariem. Než bezpochyby v chůzi se obměškal, tak že touhy plný biskup jej do Piktavium předešel. Stalo se l. P. 361.

16.

Slávu, s kterou návrat Hilariův do biskupství jeho se potkal, slovy popsati nelze. Dle slovníkáře Fortunata, jenž mnohé paměti z věku Hilariova nám pozůstavil, příchod biskupa toho z vyhnanství způsobil západním národům tak veliké veselí, jako by s ním samým byli vlasti opět navraceni, kdož se koli bez něho za sirotky a vyhnance považovali. Pastýř i stádo zapomněli tu na to klopocení, v kterémž se déle než 4 léta byli nacházeli. V témž rozvrazení bral podíl výš zmíněný Martin ¹⁾, jenž opustiv své starší obydlí, v Gallii se osadil, a na blízku města Piktavium první klášter v té krajině pod názvem *Ligugé* založil.

Mnohým v dějepisu zběhlejším badatelům ne tak nápadné zdáti se bude, že Hilarius na svou stolicí té doby se navrátil, co byl statným odpůrcem převahu majících Arianů, ješto od těch samých císařskou autoritou se zastírajících kacířů bývali obyčejně ssazeni a více nedosazováni na biskupství, kteříž ze strachu jim ustoupili. Zajisté Hilarius, od biskupské stolice své bezděky jsa oddálen, byl nástrojem zvláštní prozíratelnosti Boží, a tudy nejen svému stanovišti, ale i celé krajině Gallické navrácen. Neb když přišlo k tomu, aby Gallové od té rány jim nedávno sněmem Riminským zasazené opět se zhojili, bylo potřebí rychlé a cvičné ruky lékařské, aby se k léčení nejprůpustnější prostředky lidem tak těžce poraněným přičinily. I nenalezl se v celém okolí Gallickém muž k tomu schopnější, než byl biskup Hilarius, kterýž

¹⁾ Dle svědectví Římského Breviáře, na den 14. Ledna, byl týž Martin od Hilaria v Piktavium do počtu akolythů přijat, a potom co biskup Turonský nesmrtelné paměti hodným se stal.

ochotně a rád, tu kde mírnější lékařství stačilo, při něm zůstal, a oleje lásky a shovívání užíval, kdež by mnozí jiní prudké prostředky byli radili, neb svou neodhodlanost nad neduhem, jako by neuzdravitelný byl, poněkud zoufali.

Tedy Hilarins všemu moudře vyhověti uměl, tak že rozhodnouti nelze, více-li prospěl Církvi svým velikodušným, anebo přísným, mužným a od práva neuchylným jednáním. A věru, jen nestranným všelikého nového, na tehdejších sněmích utvořeného symbolum, uvážením a v náležitý poměr postavením docílono jest, aby katolikům lze bylo, ze zmatku vybrísti, a na jediné pravé symbolum co pevné ředidlo víry uhoditi; jakéž bylo složeno ve vyznání Nicejském. Mužnou odhodlaností svou zamezil smyslu kacířskému cestu do Gallie hned z počátku, a když dále při jeho doma nebyti mysl mnohých Gallův nakvašena byla, on vrátiv se z Frygie domů, nákvazu od nich svou vřidností a outrpností znova vyčistil, tak že sv. *Jeronym* na ten a týž rok, kterého se Hilarius k vyhnanství navrátil, v kronice dí: „*Gallie skrze Hilaria zatracuje lest pronevěry Riminské.*“ A kterak to bylo v skutek uvedeno, vykládá letopisec *Sulpic. Severus* takto: „Jak mile Hilarius celého téměř světa obor neduhem pronevěry nakažený přeputoval, jsa v mysli rozpačit, a rojem starostí naň naléhajících rozhorlen, tu kde se mnohým vidělo, aby ve společnost přijímáno nebylo těch, jenž k sněmu Riminskému se přidali, on pokládaje za věc nejlepší, více jich zpátky povolati ku polepšení a pokání, častými v Gallii držanými sněmy, a ant také téměř všickni biskupové blud odvolali, ztratil úsnesky Riminské a v bývalý stav opět uvedl víru jednotlivých církví.“

Mezi synodami po Hilariově návratu v Gallii držanými jedna z památnějších jest *Bitterenská*, kteráž Saturnina Arelatského, nejen z arianské zlopověsti, ale i z mnoha jiných náramných výstupkův obviněného klatbou obtížila. Jestliť to ten samý biskup arianský, kterýž předešlého vyhnaní Hilaria do Frygie původ byl.

V touž dobu, když biskup Piktavský v zaplášení arianstva z Gallie všemožně usiloval, padá zhotovení spisu jeho k *Sallustovi*, tamnímu přéfektu, kterýž byl muž velmi vlídný, a dle svědectví letopisů k týráni pravověrců nijak se nepropůjčil. Čtením podané mu knihy Hilariovy mělť on namluven býti, aby jistého *Dioskora*, lékaře, jenž snad na autoritu císaře *Juliana* zpoléhaje s křesťany ne-litostně nakládal, ode další zuřivosti odvrátil.

17.

Ale snahy Hilariovy pro utvrzení katolíků ve víře nemohly se směstknati v pomezích Gallie. Ta když v poklid byla opět uvedena, r. 364 pustil se přes Alpy, aby Itálii a sousedním vůkol krajinám, jež arianská pro-žluklost mnohem více nakazila, ku pomoci přispěl. Tu právě v to uhodil, což mu na ten čas potřebí bylo; totiž své síly pro svatý záměr spojil s odhodlaností muže ta-kového, kterýž by stejným naměřením a úmyslem k vě- cem těm se nesl, jenž i Hilariovi k srdci šly. Takový muž tudíž objevil se jemu ve sv. *Eusebiovi*, biskupu Vercellském, jehož pružnou činností při navedení jedno- tlivých církví, tak se pomáhalo k odprísahání pronevěry, že ona aspoň zjevně vystupovati nikde se neodvážila. Neunavený Euseb ještě l. 362 na Východu snažnou péci vedl o zavedení kleslého řádu mezi církvemi, jenž posud onomu snešení Nicejského sněmu se pronevěřily, a sám téhož roku ze sněmu Alexandrinského do sídla svého ve Vercelli se navrátil, ihned, anebo nejvejš r. 364 ve všem, co se tak dobré věci týkalo, s Hilariem v Itálii přítomným se spojil. Teď ovšem obadva co slavní vyznavači jistě činili své povolání, a byli ta světla, jenž dle *Ruffinova* svědectví celou Illyrii a Vlasy osvěcovala, avšak upříti nelze, že přednější chvála Hilariovi náleží, anť nad Eusebia v umění spásy zběhlejší nalezen, též v obcování s jinověrci jsa mírnější a laskavější, alébrž i k přemlouvání schopnější, věc dobrou trefněji a pilněji vyjednával. ¹⁾

¹⁾ Eusebiovi zase počítá se za zvláštní v církvi zásluhu, že

18.

Mohla by zde ta otázka učiněna býti: zdaž Hilarius s Eusebiem v Italii bez poradění se s papežem *Liberiem*, anebo bez jeho povolení věci ty jinak chvalitebně podnikli? — Ze dvanáctého tak zvaného literárního *Fragmentu*, Hilariem vydaného, zřejmo jest, že papež ten stejnou touhou po opětném zavedení ředidla víry, nejinač, než jak zahrnuto jest v Nicejském vyznání, zahorel. Protož není nepodobno, že jako těch dvou horlivých biskupův péci, tak i zvláštním pokynutím papežovým časté synody v Italii a Illyrii se rozpisovaly, na nichž biskupstvo ku poznání přicházelo, v jakou vinu pro odvrácení se od vyznání Nicejského bylo (r. 359 v Rimini) upadlo, a poznavši světlo pravdy, tudíž obecnství s pronevěrou zjevně se odříkalo.

Zdravým náhledům svatých mužův těch odpor kladl biskup z Kagliari v Sardinsku, vejš jmenovaný *Lucifer*. K biskupu Vercellskému Eusebiovi cizím se stavěl, poněvadž ten neschválil jemu, co jako Kagliarský biskup v Antiochii na ujmu žádoucího poklidu nejnověji byl provedl. ¹⁾ Těmuž nelíbila se při Hilariovi již dříve známá skromnost a mírné posuzování Východčanů, objevené ve spisu *de synodis*, již nadzminěném. Možná věc jest, že spisem *apologetica responsa* zvaným, v němž se Hilarius ospravedlňuje, o něco mírněji o něm soudil, ale předce přišla k rozjitzení nemocná mysl jeho, znamenajíc, že více srovnává se s Eusebiem, nežli s ním.

---

první byl, kterýž s zákovstvem biskupského města svého klášterský život vedl. Cfr. S. Ambros. ep. 82 ad Vercellenses, in Card. Baronii annal. ad. an. 328. Jak známo, považuje se Sv. Euseb Vercellský za *mučedníka* Kristova. Viz římský breviář na den 16. Prosince.

- ¹⁾ Lucifer, muž horkého mozku, při porovnávání obou stran pravověrné a krivověrné tuze se přezáhlil, a z nevděčné horlivosti pro odstranění tudy povstalé roztržky u Antiochenských v Syrii, vysvětlil jim na biskupství kněze Paulina, jakkoli dle řádu církevního zvolený Meletius, tehdyž bezprávně vyhnaný z vlasti, v církvi Antiochenské biskupovati právo měl.

Muž, povahy příkré a ku prominutí kajcníků nehrubě nakloněný, jakový Lucifer byl, nemohl nezavrhovati mírnost v uvozování do církve těch, kteříž svým podpisem vyznavační formule Riminské v náruči pronevěry se pustili. A proto mírnější v té věci Hilarius u Lucifera a jeho sstoupenců zlé oko měl, jako by z polovice těch pochval byl přerušil, jichž zprvu v církvi dobyl, anť, prý, kacířům nadrzuje, proti nimžto jindy výmluvností jazyka svého mocně vystupoval.

Zatím ale nebylo tomu tak, jelikož potážeme-li se s letopisy, nejinou odpověď dostaneme, leč tu, že Hilarius u všech těch, které potměšilá strana, milovná roztržky nezaslepila, v té svými dřívějšími spisy a skutky zasloužené slávě nejen se udržel, ale i na vyšší stupeň její dostihl, an svítlnu pravdy ne pod kbelec stavěl, nýbrž na svícen, a přístupnějším a vlídnějším nakládáním získal církvi množství oudů z těch, jež strach z kacířů a ouskočnost nepřátel jí byly vyrvaly.

Dojista, bylat to věc tvrdá a s vlídností křesťanskou nesouhlasná, lidem buď nevěřiti, anebo vinu neodpouštěti, kteříž ani toho světlé osvědčení nemajíce vůbec za kacíře roznášeni byli, jakkoli tělem Páně a vším, co v církvi svatého jest, se osvědčili, že oč jim šlo, když formulí Riminskou přijali, nebylo než jediné tudy té cesty poznání, na níž by uvedení míru a poklidu křesťanského jistěji se docílilo. Protož hnedle jak podvod v té samé formulí skrytý, nejvíce snažením Hilariovým odkryt byl, obor světa zalkal, a tomu se divil, že *zarianěl*; t. j. užasl nad tím, že veřejně za přídržence Ariova učení se klade a všudy ohlašuje; ješto veliký počet nezavrdil, ale kacířství to z té duše nejen zavrhoval, ale i v tom domněni byl, že je podpisem svým více než dosti proklel.

Proto však připouštíme, že nemohou naskrz býti vymluveni, kteříž to nové Riminské symbolum, Nicejskému odporující, z bázně lidské přijali, ješto víru těch, od nichž novou tu formulí přijali, vším právem za podezřelou klásti měli. Jakož pak nezavinili oni v té míře, aby zavinení jejich veřejným a přísnějším pokáním dle práva trestáno býti muselo, tak i ředidla Nicejské synody ne-

mohla v ten způsob se vztahovati na ně, aby třebať pak se i káli, ona předce i z nejnižších úřadů duchovnických je vylučovala. Než buď si, že i veřejné pokání podniknutí měli, nic méně z té přisnosti oněch ředidel mohlo jim, jak dalece opatrnost velela, něco sleveno býti, což i jindy se stávalo, a dle okoličnosti času, místa a t. d. státi se má.

Již pak způsob teď zmíněný nelíbil se Luciferu, a komu se nelíbil — vece s. *Augustin* — octnul se na rozkolnickém a tmavém bezcestí, an světlo lásky ztratil. Mužem takovým, jakým byl potud Lucifer, celá církev všim právem se honosila pro zvláštní stálost apoštolské myslí jeho a tudy měl proč i Hilarius hořekovati nad jeho odpadem, a nepochybně všecko vynaložil, aby ten posud tak zmužilý biskup z Kagliari padlíkem se nestal; alébrž lítostivá duše Hilariova neměla pokoje, dokud by jej a všecky padlé, co jich tu bylo, na nohy nepostavila, a svazkem pokoje Kristova opět nespojila.

Výsledek snažení Hilariova alespoň v tom způsobu se objevil, že Luciferova odtržka již málo které sstoupence nalezala, tak že, dle Jeronýmova svědectví, s jahnem *Hilariem* celá ta sekta zanikla. ¹⁾

Zatím ne tak snadno mohl Lucifer namluviti znatělům věci samé, že by Hilarius z jakési přirozené měkkosti, a nikkoli z pouhé lásky hověl padlíkům zavinilým, an tu na tisíce svědectví bylo, že jindy v každém nebezpečí neohroženě a pro rozmnožení cti a slávy Boží věrně a neuchylně stál. Alébrž kde šlo o věc samu, jak málo měkkosti a uchylnosti pronášel, právě tehdaž celá Italie dosti se přesvědčila.

19.

Jakož bylo již povědino, Konstancius nejednou předělané a na mnoze dvojvýkladné symbola přednostům

¹⁾ Konečně Luciferiané po úmrtí náčelníka r. 371, kde ještě se udrželi, k bludné nauce své přidali obyčej znova křtíti ty, kteří již dříve v arianské, aneb v jiné sektě kacířské pokřtěni byli.

v církvi podával ku podpisu, tak že kdo z nich mu od-
píral, máje za základ Nicejské vyznání, s úřadu biskup-
ského ssazen a z vlasti vyhnán, ano mnohdy také krvavě
pronásledován byl. Následkem takového tyranování vzat
jest Milánským katolický biskup *Dipš*, a vnucen jino-
věrec jménem *Auxencius*. Muž ten, rodilý z Kappadocie,
a latiníkům pro nezběhlost v jazyku jejich protivný, při
svém biskupování nadržoval Arianům, co možná skrýváje
pronevěru svou, a bera na se podobu anděla světlosti.
Hilariově však býstrosti zdařilo se, larvu mu stáhnouti.
Než jakkoli teď před obličejem Milánských zahanbeného
Auxencia sama zpronevěřilost jeho trestala, nic méně sobě
předešel mladého císaře *Valentiniana*, a vydávaje se za
katolíka žehral na Hilaria, že by mu lid odvracel, zne-
pokojoval a bouřil. Tu královským vyřčením měl odstra-
něn býti každý, komu by se zachtělo znepokojovati cir-
kev Milánskou.

Hilarius sotva věřiti moha, že kacířskému muži od
knížete katolického pod zámyslem navrácení pokoje a
svornosti svěřena jest stolice biskupská, mladému císaři
v uších ležel tak dlouho, až se mu poštěstilo jej přesvěd-
čiti, že *Auxencius* rouhačně a co nepřítel Kristův si počíná,
že jiné víry jest, nežli král sám, aneb kdo jiný s ním
stějně smejslejší. Pravdivost toho nářku osvědčovali též
jiní katolíci biskupové a vůbec všickni, jenž věděli, že
Auxencius skladatelem byl rozkřičeného symbolum Sir-
mienského a zástupcem přísného arianství, třeba že i na
pravověrce hráti uměl.

Jak tedy *Valentinian*, chtěje co možná z rozpaku vy-
tržen býti, nařídil, přišlo ke schůzce asi z desíti biskupů
sestavající, před kterýmiž *Auxenc* a *Hilar* u přítomnosti
dvou státních ouředníků se postaviti měli. Tu byl *Auxenc*
tak do těsna vehnán, že přestal sočiti na soupeře svého,
a složil vyznání víry v spolupodstatnost Syna Božího
s Otcem. Toto své vyznání musel *Auxenc* v ten způsob,
jako *Hilar* navrhl, a císař rozkázal, i písemným vyjádře-
ním veřejně opodstatniti, rovně tak, jakož byl i ve schůzce
učinil, když totiž vyjádřil se úplně v smyslu Nicejského
vyznání víry. Nyní ale v své písemnosti k tomu symbo-

lam přistoupil, ku kterémuž v Rimini téměř všickni biskupové buďto násilou aneb podskokem svěsti se nechali; kteráž pak také ode všech odvoláno bylo. I zapíral písemně, že by Arioova bludného učení se byl kdy přidržel, kdežto předce jedním z nejhorlivějších jeho zastavatelů byl.

A však nerozuměje tomu císař, že by zchytralý Auxenc jej k lepšímu měl, přestal na jeho písemným vyjádření, a teď vůbec mezi lidem hlášeno bylo, že, prý, Auxenc pro čisté učení víry úplně po katolicku se prohlásil.

Hilarius když zpozoroval, kterak Auxenc ve svém spisu k císaři víru bezstoudně zmitá a obrací, vystoupil s přísným pokáráním lsti jeho. I ozval se opět, (obávaje se, aby zbožnému lidu Auxenc co nepolepšený přednostá jeho úklady nestrojil,) a vinil jej ze zrady nad vírou katolickou a ze zlehčování jména Kristova.

Nic méně vstoupil císař v církevní spolek s Auxenciem, buď to že lapavou řečí vykládajícího Riminské symbolum svěsti se nechal; jakož nemálo kteří biskupové jí podvedeni byli; anebo že k svým zásadám přísně dohládati hodlal, nemíchati se v církevní záležitosti. Tedy nezbyvalo, než aby horlení Hilariovu přítrž byla učiněna; což nebylo nesnadné, a tudíž dalo se vymoci u vrťavého krále, kterýž také velel Hilariovi pryč z města se vystěhovati. I navrátil se domů k své církvi Piktavské, a co mu nebylo lze provéstí živým slovem, alespoň na cestě spisovatelské docíliti pílel, a r. 364 vydal knihu: *contra Arianos vel Auxentium Mediolanensem liber*. — I píše co horlivý apoštol Kristův tak rozvážně a opatrně, že jediné na úskočnost Auxenciovu ostře doráží, svedené pak osoby císařské šanuje, anobrž rozdíl čině mezi ouhovou a osobou samého Auxencia, ani nerozobírá častěji ty lsti a podvody protivníka víry katolické, než potřeba žádala. I vystupuje jen tak dalece, aby všechny pravověrné utvrdil a poukázal, jak by se chrániti měli, pakli by Auxencius ze zákoutí svůj blud na světlo znova vynést se osmělil. Dobře tedy sv. Jeroným nazývá Hilaria *pozaunem latiniků* proti Arianům (*tubam latinorum*), chtěje

naznačiti ostražitost Římské Církve přidrženou, ku kteréž je budil biskup Piktavský, aby své síly sestředili proti návalům arianstva, a od jeho ve Vlaších zvláštního náčelníka Auxencia oklamati se nedali.

20.

Pe tak rozličných bojích s arianstvem na východu i na západu Hilarius osadě své navracený, té samé již co nejbližě osobně sloužiti a úředními pracemi všestranně prospěti se vynasnažil. Akta biskupského úřadování jeho žádné nepežůstávají. Mezi knihy ale, jež od té poslední doby, t. od r. 364 v Piktavii sepsal, náleží *výklad* na *Žalmy* Davidovy. Při práci té řídil se tou myšlenkou, aby tudy pěni Žalmů libeznějším a prospěšnějším učinil. Při témž výkladu, ač sám se ani těch vykladačů nedotýká, kdož jen v literě sobě chutnají, ani těch, kteříž všecko takřka v žalmích na Krista potahují, — předce slova tato zřejmě pronáší: *Nihil in psalmis, nisi propheticum cognoscimus.*

Jak dále těch dnů, co mu jich při pracech biskupských zbývalo, vynaložil, svědčí jiný spis jeho pod jménem *liber de hymnis*. Z písní těch, o nichžto sv. Jeroným ¹⁾ zmínku činí, dostaly se nejedny do sbírky zpěvů v církvi západní zavedených, a že takové hymny i vedlé žalmů při veřejných službách Božích v Gallii, kdež Hilarius biskupoval, zpívány bývaly, z výkladu jeho na žalm 64. vysvítá, kdež praví: *Progressus ecclesiae in matutinatorum et vespertinorum hymnorum delectatione maximum misericordiae Dei signum est. Dies in orationibus Dei inchoatur, dies in hymnis Dei clauditur.* Také sněm Toletanský IV. od. r. 633 nasvědčuje, že tehdaž mnohé písně Hilariovy v kostelích latinských zpívati v obyčej vešlo. Může býti, že ke skládání chvalozpěvů pobídnut byl nejvíce

¹⁾ In catalogo: De libro hymnorum, cfr. Petr. Coutant in Prolegom. ad. s. Hilarii opera §. 20.

za dnů svého vyhnanství ve Frygii, kdež Ariané k oslavení služeb Božích písně své dle známých nápěvů lahodně sestavili, aby lid tudy k bludu jejich spíše byl přiváben. Trefně tedy uměl naproti nim biskup náš učení katolické i ve zvláštních k tomu cíli a koncích složených písních zastupovati.

Téhož času ze zvláštních příčin rozmnožil již dříve započaté dílo své, pod titulem „*Fragmenta*“ známé: též předělal knihu, kteráž historii synody Riminské a Seleucké zahrnuje. Též sv. Jeroným připomíná výklad na *Cantica Canticorum*, Hilariem již sestaralým učiněný.

Za důkaz pilnosti jeho pokládati lze také opsané od něho knihy sv. Evangelii, v nichž *Druthmar*, řodem poslý z Aquitanie, mnich Korvejský v 9. století, připomíná řka: „Vidi librum evangelii, graece scriptum, qui dicebatur s. Hilarii fuisse, in quo primi erant Matthaeus ac Joannes, et posterius alii: Marcus scilicet et Lucas.“

Když Hilarius ještě jiná exegetická díla ¹⁾ ku konci přivedl, odešel na onen lepší svět dne 13. ledna, 368.

O skutečích Hilariových svaté paměti hodných piše Venancius *Fortunat*, biskup Piktavský ze 6. století takto (vita s. Hilarii): „Dum superstes fuit in sacculo,

---

¹⁾ Tato jsou: *Commentarius in Matthaeum*; ve kterémž menší část vyjmouce, nalezáme, že smysl mystický pronáší. N. př. Mat. 22, 4. vykládá slova: *Krmný dobytek* — takto: „Krmným rozumějí se lidé duchovní, jakožto nebeským chlebem krmení ptáci, aby vylétali a nábytkem vzaté potravu ostatní lid nasycovali.“ — Mnohé literární výtvary jeho nás nedošly, jako: *Tractatus in Jobum*; *Commentarius in Cantica Cant.*; *Comment. in epistolas Pauli*; *liber mysteriorum*; *liber hymnorum* a jiné, o nichž církevní dějepis připomíná. — Ostatně byly spisy s. Hilaria nejprve sebrány a vydány od Erasma R. v Basileji 1523. Nejlepší vydání obstaral Petr Constans v Paříži 1693. Jiné od Scipiona Maffei vyšlo ve Veroně, 1690. My zde použili Vireburgského od D. F. Oberthüra, vydaného 1785.

aut scripsit ecclesiasticae fidei documenta, aut pugnando calcavit haeretica crimina, aut petenti tribuit miraculorum suffragia.“ Mezi jinými divy, k jichžto učinění s hůry dáno bylo Hilariovi, náleží vzkříšení dítěte beze křtu zemřelého, jehož matka ku přimluvě sv. biskupa se utekla.

Spisovatelskou povahu jeho trefně udává s. Jeroným (ep. ad Paulinum de institutione monachi) řka: „Hilarius Gallicano attolitur cothurno, et cum Graeciae floribus adornetur, longis interdum periodis involvitur, et a lectione simplicium fratrum procul est.“ Jiní učinili přirovnání jeho spisovné mluvy k řece Rhoně; protože jako řeka ta ve Francouzsku prudkým tokem všecko trhá, tak i jeho řeč ducha, úsudek a přisvědčení čtenářů mocně uchvacuje.

Ještě jiní dobře připomínají, že k vznešenějším a božským věcem, o nichž psal, potřebí měl zvláštních výrazů latinských, a když jich potud v celé zásobě tehdejšího Latinstva nenalezl, nové tvořiti směl. Tedy nemaje předchůdce u latinů, jenž by mu byl v bohoslovní a zvláště v dogmatické mluvě potřebnou cestu razil, v té samé tu a onde pozatmělým se stal, nejvíce tu, kdež o slávě Kristově mluví. Aby ale myšlénkám jeho čtenář snáze porozuměl, rozmanitými způsoby je vysvětloval, aniž tudy od katolické pravdy v čem se uchýlil; tak že s. Jeroným (epist. ad Laetam) zřejmě píše vzhledem čítání spisů Hilariových: „Hilarii libros inoffenso decurrat pede.“ Ostatně ačkoli hned v následujících časech na veliké slovo brány byly spisy sv. Hilaria Piktavského, nic méně přísně symbolickou autoritu v latinské církvi nikdy neměly. Plody velikého ducha jeho zůstavené potomstvu nikdy nezaniknou a co složený poklad v literatuře církevní soudného badatele jich nenechají v nižádném rozpaku, nýbrž k tomu přisvědčení přivedou, že i na svatém Otci našem naplněna byla slova, jež starozákonní prorok napsal: „*Kteříž k spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy na věčné věčnosti stkvíti se budou.*“ (Dan. 12, 3.) —

Život, boj proti Arianství vedoucího sv. Hilaria můž považován býti za mravní zrcadlo, z něhož služebník Kristův znáti se učí, co žádá od něho opatrná horlivost v péči duchovní, v čem pozůstává pravá neohroženost ducha a neošemetná láska k matce Církvi. A vůbec každý bedlivější pozorovatel, stav-li *racionalismu* tehdejšího — nebo tím takovým bylo Arianství u výstupech svých — přirovná k nynějšímu věku našemu, shledá opět ztvrzenou onu starodávní pravdu: „Nic nového pod sluncem, aniž může kdo říci: Hle toť jest cos nového; neb již to přeběhlo s věky, kteříž byli před námi.“ (Kaz. 1, 10.)

Dr. Jan Stárek,
theolog. mor. professor.

V ý t ě ž e k z v ý k u p u.

Tu ty dny chtěl milý přítel můj zadati list jakýsi k vys. důst. konsistoři. A jakť jeho obyčej, vše až teprv po dlouhých rozpacích a rozvahách činiti: poslal mi ho, abych čel, co snad kde závadného, vymýtil, posoudil, a jemu mínění své projevil. Že však jest věc nedůtklivá, a já sám necítím se s to býti, oč byl požádal: podávám list ten — ovšem se zatajenými jmény — do veřejnosti, — žádaje snažně, aby některý v pracích církevních i světských zběhlejší poctivec mínění své o věci v časopise tomto — co možná brzy — položití ráčil.

Zní pak list ten přítele mého jak následuje. — —

V. D. K.!

Za přičiněním vyvazovací komissí i při faře N. některé věcnaté či naturální příspěvky jsou vykoupěny, kteréž byly od předkův co základ této fary položeny. Tak jest vykoupěno 6½ korce žita ročními 16 zlatými se strany osadníků; 6 sudů piva 44 fl. se strany statku N. a 6 sáhů dříví 14 zl. 12 kr. stříbra se strany panství N.

Níže psaný uznal to za povinnost svou, všelikému

takovému výkupu i přičinění i svolení své zjevně ode-
přítí, — a má v rukou písemné osvědčení odepření toho.

Bezpochyby stala jsou se odepírání taková na ví-
ceru: na něž císař. vyvazovací direkcí ohled majíc — o
své vlastní vůli níže psanému zde přiložený úkaz při-
slala, kterýmž jej vybízí, aby vyjednaný, — za ten čas
prošlý peníz sobě vyzdvihl, a spolu dlužní úpis na jistotu
znějící a k faře patřící, shotoviv dle žádosti vyměřený
list na obdrženou, — k rukou svým přijal. ¹⁾

Tímto pak všim níže psaný do veliké tísně jest ve-
hnán. Na jedné straně pobádá ho svědomí, aby aspoň
co do osoby své všeho toho nadělení se odčeti; na straně
však druhé úsilné času toho okolnosti nutkají jej, aby
faře aspoň zbytek ten uchránil a pojistil.

Kdyby byly totiž příspěvky ty věcnaté — v mírné
ceně vykoupěny byly a však *zúplna* bez odračky, —
a byť byla cena ta onu teď skutečně vyjednanou nepře-
sahovala: mohlo by se snad aspoň poněkud doufati, že
by byl svatý otec — jediný ten u věci náležitý soudce, —
na neblahé, náš stat tisíci poměry ohled vzal, a před-
sevzeti to takové uznáním a strpěním církevním vyvadil;
jakkoli svatý sněm Tridentinský Sess. XXV. cap. 11. ²⁾
velmi rázně i proti tomu byl se prohlásil.

¹⁾ Tuto měl by přítel můj také vytknouti, jakým že právem
as výbytek po rtovkách vypadající sobě samému při-
vlastniti a jej jakožto na věky věkův zmizelý vyquito-
vati má?

²⁾ Conc. Trid. sess. XXV. cap. 11. „Magnam ecclesiis per-
niciem afferre solet, quum earum bona repraesentata pec-
cunia in successorum praejudicium aliis locantur. Omnes
igitur hae locationes, si anticipatis solutionibus fiunt, nul-
latenus in praejudicium successorum validae intelligantur,
quocunque indulto aut privilegio non obstante; nec hu-
jusmodi locationes in Romana curia vel extra eam cor-
rumentur etc.“ (Velikou záhubu církvím (čili jak teď
spíše mluvíme — chrámům) působivá, pakli statkové
jejich za peníz místo nich podaný na ujmu nástupníkův
jiným se pronajímají. O všech tedy takových proná-
jmech, pokud by se penízem napřed spláceným dály,
jmíno budiž, že nikolivěk na ujmu nástupcův platno-
sti nemají, v čemž jakékoli propůjčení aneb výsada nic

Tato však — byť se na výkup nic dále nehledělo, — nad to všecko *celá třetina* z příjmů „na dané &“ se odráží, v pravdě tak, jakoby v Rak. mocnářství skutečně již na to bylo došlo, aby kněží a jiné toho druhu osoby ze šedesáti zlatých třicet zlatých daní — na křiklavý vzdor vši rovnoprávnosti — platiti (měli, jelikož připojené ono „&“ nic tu není jiného, než čistá, živá Nulla.

Dle toho pak se tu ze zboží, o němž platí: „*Ecclesiae datum, Deo datum*, — Co církvi dáno, Bohu věnováno, — bez všakého ohledu na druhou stranu — svévolně — násilně — na čisto tedy proti všemu právu — třetina jeho odcizuje a na povinníky zadává, — a takovým způsobem *Sacrilegium* či svatolupičství ve způsobu i předmětu dokonání páše; kteréž dotýkajíc se fary N. tím křiklavěji se ozývá, že příjmy ty na věcech — ne penězích založené k fundamentu *erectionis* — k základům samé fary patří, a že ceny veškerých potřebností — jak již dosti dlouho byly stály i teď stojí a na budoucnost snad ještě výše vystoupí, — rázným hlasem taká tu jedinou i bez toho všeho toliko mudráckou výmluvu odrážejí, že by se byly výkupem ceny ondy přijaté předce byly dosáhly.“

Klerák přikazuje svatý všeobecný Sněm Tridentský, aby odcizení takové bylo považováno, projevil to v Sess. XXII cap. 11. ¹⁾ dle mínění níže psaného tolik výslovně,

---

neptekází; aniž pak mají se takovéto pronájmy u dvora Římského aneb mimo něj stvrzovati etc.).

- ¹⁾ Concil. Trident. Sess. XIII. cap. 11. „*Si quem clericorum vel laicorum, quacunq[ue] in dignitate, etiam imperiali aut regali, praeferat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiae, seu cujusvis saecularis vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census ac jura etiam feudalit et emphyteutic, fructus, emolumenta, seu quascunq[ue] obventiones, quae in ministrorum et pauperum necessitates converti debent, per se vel alios vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacunq[ue] arte aut quocunq[ue] quaesito colore in proprios usus convertere, illosq[ue] usurpare praesumerit, seu impedire, ut ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur, is anathemati tam diu subiaceat, quamdiu jurisdictiones, bona,*

tolik srozumitelně a tak hroživě, že zdá se, jakoby jen zhruba široké svědomí bylo s to, aby čímsi takovým pohodilo.

res, jura, fructus et redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione suppositae personae pervenerint, ecclesiae ejusque administratori sive beneficiato integre restituerit, ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quodsi ejusdem ecclesiae patronus fuerit, etiam jure patronatus ultra praedictas poenas eo ipso privatus existat. Clericus vero, qui nefandae fraudis et usurpationis hujusmodi fabricator vel consentiens fuerit, eisdem poenis subiaceat, nec non quibuscunque beneficiis privatus sit et ad quaecunque alia beneficia inhabilis efficiatur et a suorum ordinum executione etiam post integram satisfactionem et absolutionem sui ordinarii arbitrio suspendatur.“ („Pakli by kterého duchovníka aneb laika“ — (světského člověka) — „a byt on se jakoukoli i císařskou aneb královskou důstojností stkvěl — koren všeho zlého, žádost peněz až tak daleko zajala, že by některého chrámu, aneb kteréhokoli světského neb řeholního duchovního stanoviště, svatých hor, a jiných nábožných míst právomocnosti, statky, činže a práva, i ta doživotní a nájemní, příjmy, požitky, aneb jakékoli příslušenství, kteréžkoli ku potřebám sluhův duchovních a chudiny obraceti se mají, buď sám aneb skrz jiné moci neb nahnáním strachu, aneb také prostředkem nastrčených osob duchovních neb světských, neb jakoukoli lsi aneb jakýmkoli ustrojeným ličením ku své potřebě obrátili a takové uchvátiti se opovážil, aneb by překazil, aby od těch, jimž právem přísluší, užívány byly; ten tak dlouho v klatbě věziž, dokavad by právomocnosti, statky, věci, práva, požitky a příjmy, kteréž byl zaujal, aneb kteréž by jakkolivěk i darováním od nastrčené k tomu osoby byli naň přešli, chrámu a jeho zprávci aneb duchovní usazené osobě té záplua nenavrátil a potom od Římského Papeže rozkřešení nebyl obdržel. Byl-li by pak patronem chrámu toho, nad vypravené ty tresty ještě i práva patronatního tím samým skutkem pozbudiž. Duchovník ale, pakli by zlořečeného šidárství a uchvácení takového původcem byl aneb k němu přivábil, těmtěž trestům budiž podroben, a spolu i svého duchovního stanoviště zbaven a ku všelikému jinému v duchovních službách postavení neschopným učiněn a od vykonávání moci posvátné i po úplném destitučnění a obdržení rozkřešení na čas vedlé uznání jeho biskupa vyměřený budiž vzdálen.“

I nezbyvat knězi nic jiného, než aby se připojil k řadě těch, kdož svatý ten sněm potupují, a aby se svým výrokům i věhlasnosti této pro každého katolika dle samého učení víry nejvyšší pro ten svět autority právě tak lehkomyšlně vymkl, jakož se byli mnozí roku 1848 za času oné cholery na rozum vši autority vůbec zhoštiliti chtěli: — anebo zbývá jemu, aby trpěl a utrpěl, je-likož za okolnostmi panujícími právo ovšem zastání nenalezne. Neboť chtě-li by tu kdo rozdíl činiti mezi učením víry a mezi věcmi ku kázni patřícími, — rozdíl to, kterýž ke všemu všudy teprv s Jebronianojosefinismem na svět se narodil a autoritu z vůli jednoho každého podrobuje, — toť u věci této nikoli a ponikuť jej nezastíní. Neboť zajisté, byť bychom i na posvátnost takových, od předkův na nynějšek přeshlých závazků nic nedali, — byť bychom i svatost smlouvy, kteréž zvlášť zde, jakož i při každé nově usazené faře mezi těmi, kdož faru žádají, a mezi vrchností duchovní stává, mlčky pominuli, — sama výživa kněze s úslahami jeho kněžskými právě tak těsně souvisí, jakož stěží se kdo osmělí, aby úřízení Páně v Ev. sv. Mat. X. Luc. X. s připojeným Gal. VI. 6. od nepřerašeného vykonávání úřadu apoštolského snad odlučovali si zamínil.

Takové již stání věci an nižepsaný s uvedenými svatého Sněmu výroky porovnává: bázní se otrásá. Církve Boží potupitele — ku svatolupičství svolujícího — nižádná světská mocnost nemůže rozhřešiti: a o pojednání s apoštolskou stolicí, jedinkou to prostředkovatelní u věcech takových, jakkoli dosti dlouhý čas již vypršel, — není potud zmínky.

Utíkáť se tedy nižepsaný v tomto sevření svém k. V. D. K., a snažně prosí:

a) aby Ona náhledy jeho, tu kdeby snad byly pochybné, opravití a jej poučiti ráčila, co by v postavení tomto pravým církevním smejslením bylo, a čeho by se kněz přidržeti měl, aby proti církvi Boží nevadil?

b) Stoji-li ale náhled jeho s pravdou: uzavřelť pevně sám u sebe, raději tisíckráte v ošumnělém oděvu choditi, nouzi a bídu tríti, a když by na nejvejš došlo, i fary se

sprostiti, — než aby — vyjádřiv již při jednání vyvazovací kommissi určité mínění své, — i dále ještě jakýkoli podíl, kterýž by za svolení vzat býti mohl, z toho bráti, a *ipso consensu* — tím samým svolením od svatého Tridentského Sněmu vykázané pokuty na svědomí své si uvaliti měl.

Aby však zase na druhé straně fare aspoň ten pozůstatek se nezadal: nutit jej potřeba, opět prositi, aby V. D. K. sama nějakým okolnostem přiměřeným způsobem — snad u výslovném ohrazení skrze důst. vikariátní úřad onen ve příloze znamenáný dlužní úpis přijmouc, — práva farní obhájití ráčila; jelikož nížepsanému, chce-li důsledně pokračovati a svědomí své zachovati, u věci té dokoná ničeho více předsevzítí nelze.

Datum.

N.

Ten tedy jest dokaz a prosba od přítele mého k V. D. konsistoři učiněná. A poněvadž se tu jedná o otázku, kteráž právě na čase jest a velikou míru důležitosti do sebe má: jakož svrchu podotknuto, tak opět snažně a snažně žádám, aby některý v právech zběhlý učenec ji se laskavě ujal a pravdomilovně vykázal, na čem poctivému knězi státi třeba? Jen ale nelajíme nikoli, chtěl-li by věc předsevzítí některý z oněch, kdož na „všemohoucnost státu“ přísáhali, žeť i hned napřed jemu za práci všelikou děkujeme; jemu nikteré ze zásad jeho neujmajíce, a však přísně na tom lpíce a dle toho se řídíce, co řekl Pán větší nad sedm set a sedm a sedmdesáte států, totiž: „Dávejte“ — ne víru, svědomí, duši — ale „co jest císařova, císaři,“ a však „co jest Božího“ — co ku vzdělávání jeho království mezi lidmi patří a tomu nadlehčuje, pod trestem jeho, svatolupičství v patách sledujícím, neopovažujte se ujímati a ostříhovati, ale pilně, horlivě a svědomitě dávejte — „Bohu!“

Zdaž-by možná bylo svědomitému pastýři duchovnímu pohoršlivé přestupování zákona postního o veliké svátky, v pátek připadající, zameziti ?

K laskavému posouzení a pomyšlení podává

Josef Kopsch,
kaplan Roudnický.

„Ve všech záležitostech opatrně sobě počínej, kdež jsi oddán zbožnosti. Nebot opatrnost tě jako ve vozíku ponese, a z mnohých vytrhne nebezpečství. Nepřipustíš zajisté, aby kdož jí pilní a bedliví jsou, něčeho mluvili neb činili, což by jiným bylo na škodu.“ —

Sv. Efrém (de recta vitæ ratione. Cap. 63.).

Velikým pohoršením pro horlivého pastýře duchovního a svědomitější osadníky jeho, jest zajisté přestupování *zákona postního* o velké svátky církevní, které někdy na pátek připadají, jako jsou k. př. svátky sv. patronů zemských, svátek kostelního patrona a vůbec jiné zasvěcené svátky. — Nevytknul jsem si zde za úkol dokázati *povinnost* k držení postu vůbec, ani zachovávání jeho v dnech těchto, an již jini přede mnou o tomto předmětu jádrně a dokonale psali ¹⁾, aniž obsírně nechci uda-

¹⁾ Tak n. př. V. D. p. Jirsík v „Časop. pro kat. duchov.“ Ročník XII. sv. 1. — Také pro sebe vytýštěné a k do-
stání. — Dále v jeho „Popul. Dogmaticæ“ p. 612—624. —

Kdo se chce ze sv. Otců a sněmů církevních o tom přesvědčiti, čti:

Ignacius in epist. ad Philip.; — Thelesphorus Pap. in epist. decret. juxta testimon. s. Ambrosii: „serm. de sexages.“; — Origines Hom. X. super Levit.; — Athanasius Orat. II.; — Gregorius Nazianz. Orat. XL.; — s. Ephrem in Cant. spirit.; — s. Ambrosius serm. 34 de Quadrag.; — Hieronymus in epist. ad Galat. C. IV.; — Paulinus Lib. III. ep. 6.; — Theophilus Alex. epist. II. ad episc. Aegypti et epist. Pasch. III.; — Chrisosthomus Hom. 73 ad popul. Antiochenum; — Palladius in

ti, kterak upřímný a svědomitý pastýř duchovní častou a jádrnou řečí o tom vždy více a více hynoucím předmětu, zvláště pak „*svým vlastním příkladem*“ mluvili bude ku svěřeným ovečkám svým, neb nečině tak, nejen jména „*horlivého a svědomitého*“, ano ani názvu „*pastýře duchovního*“ by hoden nebyl. — To vše kladu zde za známé a *za skutečně udalé*, tak jako i to, že žel Bohu na vzdor tomu všemu takovému nejhorlivější počínání, buď malého neb dokona žádného nepřináší prospěchu a užitku. Zvláště děje se tak v krajinách jinověrci pomíchaných, kde na vzdor nejpilnější práci místního duchovníka, závodnou řečí, a ještě závodnějším *jednáním* těchto pobloudilců, ne zřídka porušené bývá smejslení a jednání vlažných katolíků tak, že zavřevše srdce svého vynecování našeho sv. náboženství, raději „*bricho své za Bohu drží*.“

Kdo v takových krajinách jen poněkud znám jest, kdo se o lichotném lákání a pobízení těchto nepřátel církve naši jen málo dosti přesvědčil, s bolestí srdce svého — je-li jinak svědomitý křesťan — úplně mi za pravdu dáti musí. Zvláště pohoršlivé jest nejen v hlavním městě, ale i na venkově v těch městech a městečkách, nejhlavněji za času trhů obilních a vejročních, kdykoli na den postní připadají, veřejné vaření, nošení a prodávání masitých pokrmů, kterých mnohý bezo vši již ostychavosti, studu a rozpaku, ano „*naschvát*“ k veřejné potupě a snížení církve sv. požívá, často i rázným, ne-

---

vita Chrisosthomi; — Augustinus ep. 119 ad Januarium Cap. 15 et Serm. 62 de tempore; — Maximus episc. Taurin. Hom. III. de jej. Quadr. et Hom. IV. de jej. jun.; s. Leo serm. VI. de Quadr.; — Petrus Chrysologus serm. X. in Psalm. 28; — — Concil. Nicaenum I. C. 5; — Conc. Aurelianense I. c. 29, et IV. can. 2; — Synod. Gangrensis can. 19; — Conc. Laodicense can. 50 et 52; — Conc. Agathense sub Symacho P. c. 12; — Conc. Gerundunense c. 2; — Turonense II. c. 18; — Toletanum IV. c. 7 et 10; Toletanum VIII. c. 9; — Conc. Tridentinum Sess. XXV. Cap. „de delectu ciborum.“

Confer. etiam „Rippel p. 47—65. — Reháč Encykl. p. 688—703; Synodus Archi-Dioecessana p. 22, 26, 27, 28, 67, 83, 95, 212.

stydatým šprymem provází, z čehož napotom veliké pohoršení všem ještě lépe smejšlejícím se dává. —

Pravda jest sice, že naše pečlivá vláda mnohé a přísné zákony proti takovému to jednání vydala, tak n. př. se zapovídá šenkýřům a traktérům před postními dni jen do 12 hodin mas. pokrmy prodávati ¹⁾, v Praze dále všem těmto pod pokutou 10 dolarů zakázáno v postní dni „*treba i na žádost hostů*“ masitými pokrmy sloužiti, a jen když se lékařským vysvědčením a dispensí od duchovního ouřadu vykážou, „*v zvláštním pokoji*“ prostriti. Dále všem pečeňářům a roznášecům kyžek párkových (Würstel) pod trestem 3 dolarů neb 3 denního přísného žaláře zaporučeno takovéto, věci v ustanovené posty buď doma prodávati neb veřejně roznášeti ²⁾.

Rozkaz tento později na všechny korunní země vztažen jest ³⁾, a který šenkýř proti němu jedná, má být ponejprv 2—10 zl., neb 1—5 denním žalářem; po druhé 10 až 15 zl. v stříbr., neb 6—25 denním žalářem; po třetí počasným zavřením živnosti na 1—3 měsíce, a po čtvrté ztracením práva šenkovního potrestán. ⁴⁾

Však žel Bohu! může-li se i všude přesvědčiti tato tak pečlivá vláda, zdali se to i náležitě drží, a má-li také každý z ustanovených a vyslaných splnomocníků jejich tu „*dobrou a křesťanskou vůli*“, zákony takové podporovati, chrániti a zaslávati? — Neděje-li se spíše často naopak, že ten onen *sám* jsa *přítelem* takovéhoho jednání, buď přehlídnutím, mlčením neb netrestáním, — potajmo to podporuje? — — Tím a podobným způsobem to také již skutečně tak daleko přišlo, že *se dokoná skoro na tyto zákony již zapomnělo*, a že mimo zákoní knihu, skoro nikde o nich více zmínka se nečiní!! — Děje-li se tak v obyčejné dni postní, děje se to tím více, jak se samo sebou rozumí, zvláště o větší svátky církve,

¹⁾ Hofdekret vom 4. März 1804. *Zafsch* I. Band, p. 97.

²⁾ Verordnung für Prag vom 20. Jänner 1803. *Zafsch* 8. Bd., Seite 7.

³⁾ Hofdekret vom 15. Dezember 1808. *Zafsch* 8. Bd., S. 8.

⁴⁾ Conf. „*Helfert's hl. Handlungen*“ §. 94. p. 262—268.

na den patronů země České, neb patrona neb patronky kostelní, kdykoli na den postní připadají. Tu tato neřest veřejné masitých pokrmů požívati zde tam takového stupně dosáhla, že čím co čím duchovní pastýř, vadu tuto již více nepřemůže, a obyčejně, „*jediný*“ skoro jest, jenž na tento den půst církevní držívá. — Promluví-li mimo kazatelnu s tím oním o tomto předmětu, tu jeden pouze rameny pokrčí, druhý se drahotou ryb a postního jídla vůbec vymlouvati bude, třetí ale zrovna do očí mu řekne, že svátky jsou dni radosti a ne smutku a zdrženlivosti, a čtvrtý konečně, který svůj kurs v jisté škole dobře a „*s prospěchem*“ odbyl, dokonce s ousměškem mu podotkne ono známé: „ne co do úst vchází, poskvrňuje člověka“ atd.

Jaká tu zde pomoc a jaký proti této věci dokonalý prostředek? — Řeč a napomínání tu nic neprospěje, ano i sami zákonové císařští, kdyby i obnoveni byli, nemohou toho dokona zameziti, do domů privátních nemůže se předce choditi, by se hledalo, co se vaří, a zapoví-li se v postní den prodávati veřejné masitých pokrmů v krámkách, inu — i tu lehká pomoc, koupí se den před tím. — Jediný tu dle mého mínění zbývá horlivému duchovnímu pastýři prostředek, a sice se obrátiti s poníženou prosbou na svého p. (pl. t.) biskupa, by milostivě k zamezení tak velikého pohoršení „**půst dne svátečního na jiný všední den buď přeložil, nebo v jiný pobožný skutek změnil.**“ —

Takovýto návrh není jak říkáme z větru vzat, něbrž zde tam cos tomu podobného nalazáme, jak v dějepisu církevním, tak i v jednání samých p. biskupů rozličných diécesí, neb:

- a. *Samý půst v tém dni byl mimo určitý po všechny časy pátek, v rozličných krajinách brzo ve středu, brzo v sobotu držán;*
- b. *sama církev později pro vlažnost křesťanů od prvotní velké přísnosti postu ulevila;*
- c. *jisté časy od postu byly vymínila;*

d. sami p. biskupové jej v novějších časech z důležitých příčin buď v jiný den změnili, nebo dokona vyzdvihli.

Ad a) Ačkoli půst, již za starého zákona znám a držán, od samého Krista Ježíše obnoven a od sv. Apoštolů jeho ustanoven a nařízen jest byl, což z mnohých důležitých vyřknutí sv. Otců světle a nevyvratně vysvítá, nic méně co se dní postních dotýče, žádní dnové na začátku cirkve ustanoveni nebyli, a křesťané mimo neděle brzo v ten, brzo v onen den se postili. Než brzo na to ustanoven den pátku, na památku utrpení Páně, a mimo něj držel se půst brzo ve středu, brzo v sobotu v rozličných krajinách. Tak praví o tom sv. Augustin 1): „In his rebus, de quibus nihil certi statuit scriptura divina, mos populi Dei, vel instituta maiorum pro lege tenenda sunt.“ — Následek toho také byl, že se brzy, jak řečeno, *re středu*, brzo *zas v sobotu* na mnohých místech půst držel, a sice první nejvíce ve východní cirkvi, též také v Miláně a na jiných místech v cirkvi západní; — v Římě však a později pro sjednocenost všude „v sobotu“ věřící místo středy se postili. V této případnosti uči sv. Otcové, ten zvyk držeti a zachovávat, jaký v té, oné krajině se zachovává, tak uči k. př. sv. Augustin 2), Isidor Hispalenský (Španhelský) 3), sv. Jeroným 4) atd., která místa pro obmezenost uvést nemohu.

Vůbec byl půst ve středu dřív ustanoven než v sobotu, neb poslednější ustanovení pochází teprv ze sněmu Eliberinského za času Sylvestra I. na začátku IV. století. Tak praví: „Errorem (t. j. neurčitost, posavadní nesjednocenost) placuit corrigi, ut omni sabbathi die jejunetur.“ — To samé nařídil i sněm Agathenský (Can. VIII.) a Aurelianský (Can. II.), a sv. Jeroným 5) potvrzuje, že za jeho času v Španhelích se již tak dalo, též papež

1) Epist. 86. ad Casulan. de jejuniis priscorum.

2) Epist. citata ad Casulan.

3) Lib. I. de Eccl. offic. Cap. 39.

4) Epist. vigesima octava ad Lucinium.

5) Ad Lucilium Baelium.

Innocencius I. ¹⁾ na začátku V. století. — Nicméně zdá se ale předce z uvedených vyřknutí sv. Otců Augustina, Isidora a Jeronýma, že po další čas ještě zde tam brzy ve středu, brzy v sobotu se lid křesťanský postíval. —

Ad b) Jak přísně se půst na začátku prvních dob církve sv. držel, viděti lze z mnohých míst sv. Otců a spisovatelů církevních.

Tak píše Balsamonius ²⁾, že Řekové s takovou přísností v pátek se postili, že žádný od postu, ani nemocný ano ani v nebezpečení smrti (*mortis periculo*) osvobozen nebyl, jedině vzhledem ryb. — Tak dále nařídil sněm Trulanský ³⁾: „*Jejunium perficere oportet, et abstinere ab omni maclabili, sic et ab ovo et caseo*“; a Cyrill Jerusalemský dotvrzuje ⁴⁾: „*Jejunamus et a vino carnibusque abstinemus*.“ Tak píše i Theophilus, biskup Alexandrinský ⁵⁾: „*Qui legum praecepta custodiant, ignorant vinum in jejuniis*.“ To samé potvrzuje i sv. Jeroným. ⁶⁾ Jak Cabasucius učí ⁷⁾, jedlo se až do XII. století v postní dni teprv večer neb v noci. To potvrzuje i sv. Basilius ⁸⁾ an pravi: „*Vesperam expectas, ut cibum sumas*.“ — Teprv v století XIII. ustoupila církev sv. od této přísnosti, a tu dovoleno, jak sv. Tomáš Aquinský vece ⁹⁾, místo noci v poledne (však s ujmou) jísti, a později zase mezi polednem a večerem malé občerstvení (*Collatio*) užiti. Ještě později, když vlažnost věřících více a více se objevovala, „*pro zamezení tak pohoršlivého jednání*“, dovoleno i vína, vajec, syra a másla požívat, ano konečně na žádost vlády Rakouské ve všech

¹⁾ Epist. ad Decentium Cap. 14.

²⁾ Ad Apost. Canon. 69.

³⁾ Conc. Trulanum Can. 56.

⁴⁾ Catech. IV.

⁵⁾ Epist. pasch. ad divers. eccl. Aegypti.

⁶⁾ In Cap. Danielis. — — I Němei drželi velmi přísně půst, a kdo byl dostižen, že se nepostil, tomu zuby vylámaný jsou byly. Conf. Schmiebt's Geschichte der Deutschen.

⁷⁾ Dissert. XX. de ritu Veter. jejunii.

⁸⁾ Homil. I.

⁹⁾ Quaes. 147. tit. 7.

těchto zemích, mimo 40denní půst onen v sobotu docela vyzdvížen jest. ¹⁾

Ad c) Církev sv. co pečlivá máti vyzdvihla jest sama o mnohé dni a časy posty, které by se dle ustanovení postu, co takové držeti měli a sice:

a. Čtyrnedělní (ouplný) půst Adventní, který jak Polydorus Vergilius ²⁾ učí, první křesťané přísně drželi, nyní však se jenom „dobrovolně“ od některých řeholníků zachovává.

β. Všecky posty mezi velikonocí a sv. Duchem, jak již starý Tertulian ³⁾ dokazuje, an praví: „Die dominica ⁴⁾ nefas ducimus, eadem immunitate a die Paschae usque ad Pentecostem gaudemus.“

γ. Slavný Boží hod vánoční, nechť na pátek neb na sobotu připadá. ⁵⁾

Ad d) Že p. biskupové (pl. tit.) z důležitých příčin půst v novějších časech buď na jiný den přeložili neb dokona vyzdvihli, toho důkazů nalazáme dosti.

Tak V. D. p. biskup Litoměřický na vůli ponechal všem osadníkům místo soboty ve středu v čas 40denního času se postiti, což zvláště v městě Litoměřicích potřeba žádá, ant tam v trh sobotní za čas postního veliké pohoršení pro požívání masitých pokrmů se dělo. — Tak i náš nejdůstojn. (pl. tit.) pan Kardinál-arcibiskup Pražský, nahlížeje, jaké neplechy v den sv. Jana Nepom., když na pátek padne, stranu masitých pokrmů se dějí, a jak chudí poutníci, nemohouce si nic jiného koupiti místo pobožnosti Boha uráží, sám ze své vůle vloni půst tento dokona vyzdvihl.

Tak konečně veškerému vojsku rakonskému dovoleno, vyjímaje sv. týhoden i v pátek po celý rok masa požívati. —

¹⁾ Hofdecret vom 7. November 1801. — Jaffé 8. Bd., S. 6.

²⁾ Lib. VI. Cap. IV.

³⁾ De corona militis.

⁴⁾ To čelí proti kacíři Ariovi, který zahrnuje dni všední, v neděli s přivrženci svými se postil. — Confer. Epiphanius Haer. 75.

⁵⁾ Cap. III. de observ. jejun.

Z toho všeho vyplývá, že na základě tomto aspoň *ne protizákonni ani nemožnou věc* nebude žádati pastýř duchovní, a že milostivě přimlouvati se bude horlivost a pečlivost jeho, když k zamezení tak patrného a velikého pohoršení ve své osadě s patřičnou a poníženou prosbou, co syn k svému dobrému otci, k svému nejdůst. p. biskupu se obrátí, by z důvodů tak velikých a důležitých pro tenkrát (což bez toho jednou za 7 let, často pro přestupní rok ještě později se přihazuje), na den buď patrona země neb kostela, tento připadající půst buď na všední den odložil, neb dle svého milostivého náhledu v jiný dobrý a křesťanský skutek proměnil. —

Z pastýřského života.

K jednomu kaplanu přišel slušně ošacený člověk a oznamoval mu, že jeho nemocný p. farář, od něhož právě přichází, vzkazovati mu dává, by jeho narozené dítě do matriky zapsal a pokřtil. — Přitom se mu ohlásil co lékař místa O. a vypravoval, že s manželkou svou právě na několik dní se chtěl odebrati k známému svému, an 3 mile odtud, že se ale manželka jeho v místě L. rozstonala a následkem toho že dříve porodila. Dále pravil, že ho p. farář osobně zná, což mu prý tím vítanější jest, an pro vzdálenost z domova žádného svědka postavití nemůže, kterýž by dosvědčiti musel, že skutečně tím jest, za něhož se vydává, a mimo to an s křtinami se pro slabost dítěte dlouho nemůže odkládati.

Kaplan si dal ukázati kopulační list, a nalezl vše v pořádku, též jeho cestovní pas dosvědčoval, žeť ženatý, a lékařem v místě O.; k větší pak jistotě chytře vyptával se kaplan na to ono o lékařství, by poznal, zdali v skutku lékařem jest a následovně zdali tyto písemnosti jemu patří, ano šel i k faráři, a slyšev, že skutečně ho zná, co ženatého lékaře z místa O., — počal dle předpisu do matriky zapisovati pád tento, poznamenal den a rok kopulace jeho, a tázal se konečně, která byla porodní

bába. — Tu ukázal ten lékař svůj diplom co zkoušený mistr porodnictví, pravě, že sám pro chvat a pro neznámost v místě L. pomocníkem porodním byl. S tím se spokojil kaplan a vše zapsav, šel do kostela a pokřtil.

Asi za čtrnáct dní na to přišel na p. faráře dopis od duchovního ouřadu v O., kterak se tam pověst roznesla, že lékař z O. u něho dítě pokřtili dal, a za otce se hlásil, že ale toto dítě, jak pověst tato praví, jiné osobě náleží a otcem jeho že jest člověk, který ani za otce se postaviti nesmí, a protož aby oznámil, jestli skutečně takové dítě u něho křtěno jest, a zdali lékař z O. se při něm za otce hlásil, aby prý patřičné kroky proti lékaři z O. učiniti mohl.

Poněvadž farář až posud nemocný na dopis tento odpověditi nemohl, žádal kaplana, by to místo něj učinil a tu se mu svěřil, že mu to lékař řekl, že to dítě není jeho, nébrž cizí osoby, která ho pro zamezení pohoršení o to žádala; avšak že právě matce tohoto dítěte toho, žádný dokázati nemůže, naopak že to uměla tak nastrojiti, by žádný ani toho nejmenšího na ni nepozoroval, u něho potajmo že porodila, a on i s manželkou že cestoval, by dítě toto pokřtili a při svém navrácení za své vlastní vydati mohl. — „Bych tak veškeré pohoršení zamezil, dílem i neznámé jeho matky ušetřil, doložil farář, svolil jsem vžádost lékařovu a poslal jsem ho k Vám, však výslovně jemu zakázal, by Vám nic o tom neřekl, by jste pokřtili se nezdrali.“ —

Nyni nastává otázka, zdaliž a kdo z obou kněží chybil? a co měl dělati? a jakou odpověď nyní zašlou duchovnímu ouřadu místa O.? — Že kaplan kopulační list a cestovní pas ukázati sobě dal, jest v pořádku; neb bez prvního nesměl dítě co *manželské* zaznamenati, i kdyby otec před dvěma svědky, jenž ho znají, za otce se hlásil, musil by sice dle zákona (Hofdecret vom 27. Juni 1835. Prov. Gef. Böhm. 17. Band, S. 435.) toto ohlášení zanést, avšak dítě samo tak dlouho by se považovalo za nemanželské, až by se kopulačním listem osvědčilo, že se cestovní pas s kopulačním listem srovnává. Confer. „Helfert's: Anleitung zum geistlichen Geschäftstyle“ pag. 222, 223.

Ano že i faráře se tázal, zdali ho zná, bylo dobře, a jiného nebylo třeba, neb na svědectví faráře co hodnověrné osoby mohl, ano i [musel přestati kaplan, kterýž není za nic odpovědným, což farář sám na své odpovídání přijímá. Konečně udání lékařovo, že on sám místo porodní báby zastával, také nic nevadilo: byltě mistrem v porodnictví. — Tím tedy myslím, že kaplan byl zcela ospravedlněn.

Ale nastává otázka jiná, totiž: chybyl-li farář?

Kdyby mu byl vše lékař *sub sigillo* nesvěřil: nemohli bychom ho také nížadným způsobem vinit. Ale on o tom věděl, a předc k tomu svolil; chybil-li tedy čili nic?

Dejme tomu, že by byl k tomu nepřipustil: bylo by se dítě, kteréž se pokřtiti muselo (bylot k tomu nad míru slabé) dle zákona zaneslo co nemanželské. — Než kdo jest jeho matka? — Lékař ji zjeviti nechtěl, předstíraje veliké pohoršení a strašné následky pravého otce tohoto dítěte. Doma ji také žádný nezual, neb roztrušovaly se jen pověsti, že lékař *cizí* dítě za své vydal a pokřtiti dal, kdo však byl otec a *zvláště matka* jeho, nevěděl žádný; následovně ani ouřad ji nebyl mohl udati. Koho tedy zapsati? — Nutiti lékaře ouředně k vyznání osoby této, ať nic nedím o pohoršení, není ani zákonné ani důstojné kněze, k tomu jest lékař *dle svého k mlčelivosti zavázán*, a co kdyby lékař jsa lžán, nad to nade všecko buď mlčel nebo lhal? —

Někdo však musil předc zapsán býti, — an dítě nebylo *nalezencem*; považovati ho za nalezence a dáti mu jakékoli jméno, jak to při nalezencích zákon předpisuje (Confer. Helfert's Geschaftsstyl p. 221.), bylo by patrné bezpráví proti dítěti, an všechny zákony spíše „*k lepšímu*“ jeho mluví; aniž zde platí přikázané „*dle udání*“ v pádech, kdež pochybnost v udání se klade; nebo zde se neudalo nic, aniž se ndati chtělo: a protož myslím, že farář pomoci sobě nemoha, nechybil, když lékaře, an se za otce hlásil, a tím to dítě jako *za vlastní přijímal*, *lucito consensu* právě tak zapsati dal; neboť dle §. 185 B. G. B. stojí takové dítě pod moci adoptivního otce. Vy-

svítá to také poněkud z §§. 160—162 B. G. B., kde *legitimované* děti (a za takového mohl je též vydati v srozumění s manželskou svou) manželským *za rovné* se pokládají. — Však — neubližil-li tím ostatním manželským dětem i farář i lékař, an toto dítě nyní právo mělo na podíl jmění lékařova? — Že to lékař zadarmo sotva učinil, rozumí se samo sebou, a protož, an tento peníz, který dostal, na potřebu své rodiny obrátil, slušně tedy, aby i ostatní zas naopak něco z podílu svého na toto dítě obrátili; ano kdyby i za darmo krok byl učinil, nepotřebovalo by se tím ublížiti ostatním dětem, an od vůle otce závisí, co a mnoho-li každému dítěti dáti a zanechati chce. Vyděditi by ho arci bez důležité příčiny nemohl, avšak podíl jeho mohl by učiniti takový, by se ostatním dětem neubližilo. —

A nyní co se asi odepsalo duchovnímu úřadu místa O.? —

Že duchovní úřad v O. „*na pouhé nedokázané pověsti*“ žádný zřetel bráti nemá a nesmí, zvláště kdež se jedná o věci důležité, vysvítá nejen samo sebou, nobř i poněkud (Confer. *Consistorial-Resurrende* 1843, Nr. 3, NE. 3574 vom 8. Juni 1843) zřejmě zapovězeno jest; že dále to nebylo *právo* duchovního úřadu v O. na pouhé pověsti patřičné kroky proti lékaři činiti, nébř *na nejvčejš* světského úřadu, kterémuž věc tuto udati měl, samo sebou se rozumí, tak jako to, že i světský úřad sám na *pouhé* pověsti nic dáti nemůže (leč by se to týkalo hrdelního zločinu); a kdyby světský úřad lékaře i předvolal, nemá-li proti němu svědků (a mimo faráře jich nemá; farář pak nesmí toho vyjeviti, což se mu „*sub sigillo*“ svěřilo; k tomu ke všemu svěřil mu to lékař bez svědků; jak tedy dokáže, když to lékař zapře?) chtě nechtě uvěřiti musí udání jeho: že jeho s ním cestující manželka na cestě se rozstala, v noci náhle porodila, on že co zkušený mistr v porodnictví jí pomáhal, a na osadě H. u známého faráře křtiti dal pro slabost dítěte. —

A protož se na základě tomto odepsalo duchovnímu úřadu v O., že lékař z O. skutečně křtiti dal, kopulačním listem a cestovním pasem se vykázal, za otce se hlásil,

a an místní farář i jej i manželku jeho osobně zná, bez dopisování na světský úřad, lékaře co otce a manželku jeho co matku do křestní matriky zapsání. a dítě „za manželské“ zanešeno jest, jak křestní opis, kterýž se spolu přikládá, osvědčuje. — —

An tento pád jeden z neobyčejných, a předce pravdivých jest, a mnoho „*pro et contra*“ se o něm mluviti dá, žádám Veleb. p. bratři, by se pro poučení mé vlastní dle svého náhledu vyjádřili, zdali minění a jednání toto dobré či mylné jest.

Josef Kopsch,

kaplan Roudnický.

L i t e r a t u r a .

Stručný a úplný přehled katolického náboženství. Od Innoc. Anton. Frencla, dokt. v bohosl. a učitele náboženství na cis. král. akademickém gymnasiu starého města Prahy. V Praze 1858. Nákladem Bedř. Stýbla, kniháře a měšťana Pražského. Prodává se ve všech řádných knihkupectvích.

Nejdůstojnější pp. biskupové usnesli se při svém shromáždění 1849. ve Vídni na tom, aby se studující gymnasiální mládeži v první třídě přednášel *stručný přehled* katolického učení o víře a mravích, jímž by se doplnilo a utvrdilo, čemu se na hlavních školách vyučovala, a zároveň aby se položil *pevný základ*, na kterémž by se napotom další vyučování ve svatém náboženství stavěti mohlo.

Této žádosti hleděl učený a pilný spisovatel vyhověti vzděláním detčené knihy. Žeť podal *stručný přehled* velikého katechismu, jehož se užívá na hlavních školách v rakouském mecnáství, viděti z toho, žeť celá kniha obsahuje toliko 145 stran prostředního oktavu, a tisk jest, vyjma citaty ze svatého písma, z svatých Oteč, církevních sněmů a jiné výklady (kteréž vůbec drobnějším jsou položeny písmem), zcela podobný tomu, jímž se pojednání v tomto časopise podává. Není tedy zajisté mnoho, čemuž by se gymnasiální mládež prvním rokem ze svatého náboženství učiti měla. — Jestliž pak to nejen *stručný*,

nébrž i *úplný* přehled všeho toho, což se každému gymnasiálnímu žáku ze sv. náboženství na hlavní škole vyložilo. Neboť p. sp. přijal netoliko celý obyčejný veliký katechismus (kterýž jest výtahem velikého, mistrovského — Bohu pak žel! v našem věku velmi málo povědomého díla, kteréž co jádro katolické dogmatiky a morálky sepsal slavné paměti Kanisius); nébrž použil, jak toho potřeba žádala, katechismu římského a jiných novějších katechetických kněh; posléze k lepšímu opodstatnění věci položil hojnější citaty svatého Tridentského sněmu, než se nacházejí v katechismu obyčejném, a výroky Otců svatých, kteréž v obyčejném katechismu naskrze scházejí. — Aby se ale neuráželi žáci, že se jim na gymnasium totéž vykládá, což na hlavní škole již slyšeli: uchýlil se p. sp. od pořádku obecného katechismu, a vzdělal soustavu novou. Rozvrhl celou knihu na *dva hlavní oddíly*. V oddílu *prvním* vykládá *učení víry*, a v *druhém* zas *učení mravů*. Učení víry rozvrhl přirozeně na dva hlavní rozdíly: o *víře vůbec* a o *víře zvlášť*. Co se týká zvláštního naučení víry, jedná o *Bohu vůbec*, o *nejsvětější Trojici*, o *Bohu Otci*, *Synu a Duchu svatém*, ku kteréžto poslední částce připojuje učení o *svátostech*; potom jedná o *Církvě* a o *posledních věcech člověka*. Taktéž oddíl druhý rozvrhuje na učení o *životě křesťanském vůbec*, a opět *zvlášť*, v kterémžto druhém rozdílu jedná o *příkázáních Božích a církevních*. Vloživ všecka příkázání, a což se jimi velí neb zapovídá, přichází zcela přirozeně na to, jak působí na člověka, když se zpravuje; a tu jedná obyčejným způsobem o *křesťanské spravedlnosti*. Vykládaje pak *skutky dobré*, jedná teprv o *modlitbě*, což i na tomto místě dobře stojí, an modlitba náleží k dobrým skutkům. Závěrek celého díla jedná o *křesťanské dokonalosti*.

Pohřešoval-li by kdo zde kapitulu o *naděži*: tomu odpovídám, že křesťanská *naděže* není jiného nic než *víra* v Boží dobrotu, mocnost a věrnost vzhledem na slíbenou odplatu; a tato zvláštní víra jest na svém místě vyložena. Žádal-li by kdo, aby učení o *svátostech* činilo zvláštní kapitulu: tomu odpovídám, že se učení toto nejlépe *hodí k učení o Duchu svatém*. Namítal-li by kdo, že učení o *modlitbě* stojí *příliš daleko*, an i gymnasiální mládež hned na počátku školního roku modliti se má: tomu odpovídám, že každý gymnasiální žák má

a musí již věděti z *předeštlých škol*, co modlitba jest, a že by bylo velmi zle, kdyby to nevěděl. Právě-li kdo, že nejpiro-zenější pořádek v katechismu jest, *naposledy* jednati o *posledních věcech člověka*: tomu dím, že *poslední cíl a konec* člověka, k němuž stvořen, že jest *dokonalost*; dobře tedy o ní jedná p. sp. *na posledním místě*. Uchýlil-li se ale p. sp. od obyčejného pořádku, neučinil to za žádnou jinou příčinu, než aby vzbuzoval větší pozornost žáků, kteříž vidouce změněnou formu, domnívají se, že se jim něco vznešenějšího vykládá, než čemu se již byli naučili. A i to jest s velikým duchov-
ným prospěchem. Ostatek ale vidíme, že slovo Boží vždycky zůstává nejenom nezměnitelné, nýbrž i velebné, ať se v jakém-
koli rozumném pořádku vykládá. P. sp. ale vyvolil ten po-
řádek, kterýž nejnižší třídě studující mládeže nejpochoptitel-
nější jest

Prejeme mu toliko, aby tato jeho kniha byla i od nej-
důstojnějších pp. biskupů za příhodnou rukovět uznána a od
slavného ministerstva osvěty co obecná školní kniha přede-
psána, čímž by i cti i prospěchu došel za svou práci.

Nevynesli jsme tento svůj usudek o dotčené knize, aby-
chom velebnému duchovenstvu, zvláště na vinnici Páně pouká-
zali na něco, čehož by buď pro školu buď pro sebe použili.
Pro farní školu ta kniha není: jestiž jiná předepsána; a není-
li pro školu, tím méně pro duchovního pastýře, ježto v ní není
docela nic, čímž by své theologické umění obohatil anebo zdo-
konali. Podobného cos ale také neleželo v úmyslu p. spiso-
vatele. Přijali jsme ale oznámení této nové knihy pro gym-
nasium do časopisu pro katolické duchovenstvo, abychom měli
příležitost, *promluvití upřímné slovíčko velebným pánům ka-
techetům na gymnasiích.*

Velební a důstojní Páni bratří! pro živého Boha vás
prosím, pro blaho Církve Kristovy a pro blaho státu: nehrejte
si na *císařské královské professory*, jakož to dělávali mnozí,
ano přemnozí z vašich předků, anebo jakož to dělají, přebo-
hužel! podnes nejedni snad z vašich kolegů; ale buďte a zů-
staňte *duchovními otci* té mládeže, v kterouž i Církev i stát
naději skládá, že z ní odrostou a dospějí hajitelové všeho, což
pravého a dobrého jest. Mnohému katechetovi na gymnasium
zdála se kněžská důstojnost, ač v nejednom ohledu převyšuje

důstojnost angelskou, příliš malá, a domníval se, že by byl nepřirovnaně víc, kdyby se nazýval cí. král. professorem, a kdyby, jak těmto pánům dobře sluší, *víc přísnosti než vládnosti a otcovské lásky* na jevo dával. Že takové jednání velmi zle působilo na mládež, ukázalo se dost patrně. Před dvaceti lety již pozoroval jsem, že mezi studující mládeží svatá víra velmi klesá; nemohl jsem si to nikterak jasně vysvětliti. To jsem sice věděl, že mnohé zapovězené knihy této ubohé mládeži dostávají se do rukou, a že mnohá pohoršlivá řeč uráží její sluch. To mně ale bylo také povědomo, v jakém způsobu se jí vykládá učení svaté Církve: nezměnily se v tom čase ty knihy, z nichž jsem sám po celý čas svých studií svatému náboženství se učil. Kdybych byl tedy také připouštěl, že gymnasiální mládež za příčinou nevěreckých kněh a pohoršlivých řečí z častky, a to sice z nemalé častky pravé víry byla zbavena: to mně předce nemohlo jíti do hlavy, žeť ubohá tato mládež *skoro naskrze* nevěreckou se stává, ježto by se měla rok od roku u víře utvrzovati. I připadl jsem na jednoduchý prostředek, abych se pravé příčiny domákal. Kdykoli jsem co jednati měl s jakým gymnasiálním žákem z rozličných krajin, tážával jsem se vždycky: *Milujete-li svého katechetu, čili se ho bojíte?* A za dvacet roků dostala se mně *jediná* toliko odpověď: *Milujeme jej*; ježto jsem vždycky jindy slyšel musel žalostnou zprávu: *Bojíme se ho*. Nyní pak každý pozná, jaký jsem z toho učiniti musel závěrek: *protivná-li osoba katechety, protivný jest i předmět, kterýž vykládá; protivno-li učiti se tomu, z něhož se má skládati oučet protivné osobě, z toho nepochází žádný duchovní prospěch*. A tak násilím odcizovala professorská přísnost přemnohých katechetů, nejsouce zmírněna a oslazená pravou otcovskou vládností a láskou, odcizovala srdce mládeže, nevědoucí i nechtící, Kristu Ježíši a Církvi jeho svaté. Víím sice, že se katecheta všechněm žákům nikdá nezalíbí, a že také nemůže ve všem povolovati, k čemu by se mládež svou lehkomyšlností nesla; ale veliký jest rozdíl; *osvětlením rozumu působiti na vůli, a vyhrožováním druhé klasy z mravů dle mrtvé litery zákona chtít osvětliti rozum*. Ať jaký to bývá rozdíl mezi katechetou na farní škole a mezi katechetou na gymnasium. Farní žáci milují svého katechetu, a poslušni jsou hlasu jeho, ač velmi málo prostředků má, ji-

miž by je k poslušnosti přidržel; gymnasté ale štítí se svého katechety co nepřítelé, ač tolikero prostředků při ruce má, aby si jejich náklonnost získal. Vím sice i to, že gymnasiální mládež nepodobá se vždycky úpřímnou myslí malým dítkám; ale kdyby její katechetové tak laskavě s ní zacházeli, jako se to děje v malých školách: nebylo by tolik nářku na ně. „*Ai učení o lásce daří se jenom láskou.*“

O novém vydání českého kancionálu.

Myslíliť jsme, že na pozvání naše a výborný ohlas p. prof. Sušila více hlasů se ozve o novém vydání českého kancionálu, ohlašující i přinášející k tomu své pomůcky radou i skutečným přispěním. Doufáme, že co se nestalo, ještě se stane, a tak náležitým písemným rokováním ta věc na vše strany uvážena bude, aby to spasitelné podniknutí ke chvále Boží i ke cti a prospěchu našeho národu dobře se zdařilo. Jeden p. vlastenec sice navrhuje, abychom se o to v Praze sešli a rokovali, a každému jeho práci ustanovili a t. d. Ale to se nám vidí z mnohých příčin dílem neprůvodné, k věci samé i jejímu zdaru méně slušné. Při tom jsme v Praze ve stavu vojenského obležení, kdežto nedovoleno jaké schůzky držeti. Zůstáváme tedy při našem prvním oumyslu, aby milí bratři a vlastencové v té věci uměli, nám své důvěrnosti neodepřeli a čím by k tomu účelu přispěti mohli a chtěli, nám sami u příležitosti se přihlásili. — Mezi tím nás došel výborný list milého přítele, ježž jsme byli k spořádání a opsání nápěvů do našeho kancionálu vyzvali, kterýž tuto do slova stůj.

„Právě jsem chtěl na pozvání od Vaší Důstojnosti učiněné, v třetím svazku letošního mně později přišlého časopisu pro katolické duchovenstvo písemně jakožto přispívatel k novému kancionálu se přihlásiti, když mne došel 4tý svazek dočteného časopisu, kdežto mne Vaše Důstojnost v čestném nadmíru vyjmenování, jehož nehodna se býti uznávám, ku přispění temuto vyzývá. Rád, velmi rád zajisté Důstojný Pane, učiním v této věci, seč jsem, a přál bych jenom sobě snázně, bych byl v takovém postavení, v němž by mi volno bylo, hodně

mnoho času na to vynaložiti, ale jsem také zanešen mnohou prací pastýřkou a pisáckou, v které zhola žádného pomocníka nemám, což také příčinou jest, že i nyní s svou povinnou odpovědí na Vašnostina pozvání se opožduji.

Ohledem předně na text měl bych některé písně obzvláště k Blahosl. Pauně Marii, které jsem v svém rodinném místě Sepekovech (blíž Milevska, bývalého panství P. P. Prémonstráků strahovských) z psaného tam vlastně pro toto Mariánské poutní místo kancionálu vytáhl, ty bych tedy zaslal Vaší Důstojnosti k libovolnému z nich vybrání; zdají se mi v mnohém způsobu dobré a do kancionálu příhodné býti, ačkoli také sem tam opravy potřebovati budou, aby dostály v „Blahověstu“ vytknutému vyššímu požadování. Obdržel by se snad také celý tento kancionál od P. Prémonstráků v Sepekovech duchovní zprávu vedoucích k prohlédnutí, z něhožto jenom asi 3 neb 4 písně od privátních lidí do tisku mezi poutnické dříve dány byly. Poukázal bych pak dále (ač bezpochyby pro Vašnostinu obězřetost zbytečně, ¹⁾ na rozličné kancionály velké s notami, starší nežli jest sv. Václavský, sem tam v kostelích se nalézající k povšímnutí jich, neboť domnělá oprava písní v pozdějších není oprava vždycky. Konečně na písně vydané bez not starší a novější, obzvláště písně na Evangelia nedělní tištěné u Ignáce Průši v Praze 1760, které ač prostě psané a oprav potřebné, lepší se mi býti zdají nežli v sv. Václavském kancionálu. Také mívají tyto sbírky nějaké vlastní písně. Musím ale při tom se přiznati, že vydání kancionálu sv. Václavského od roku 1764 neznám, jen starší mám od roku 1737. ²⁾ —

Co se nápěvů dotýče, mám předně otázku, jaký díl by se líbilo, mně do práce odevzdati, jestli časovní, aneb jisté písně z celého? neboť kterou část mně ráčíte ustanoviti, tu podle své možnosti do práce vezmu. Potom, mají-li býti samé chorály vyššího druhu, aneb písně nižší, v čemž arci vlastně duch textu každé písně rozsouditi má. Myslil bych, aby se, jako se to bez toho již v kancionálech nachází, obojího druhu písně, však ale vesměs ušlechtilého slohu, do tohoto nového také přijali. ³⁾ Dále by moje mínění bylo udati časoměr, psáti je

1) Nebude zbytečné, i žádáme snázně o to.

2) Nemít v nich, pokud víme, rozdílu.

3) S tím i my se shodujeme.

v taktn a raděj kratšími notami, totiž: čtvrtními místo samých polovičních a t. d. ¹⁾ — Starých, potom známých (také menší ceny) nápěvů bude též dle mého zdání třeba šetřiti a zachovati; při starých bývá sice obyčejně, čím starší, tím lepší, a jenom, poněvadž staré někdy tak říká drsné a nezpěvné jsou, tak že již obecný lid sobě do mnohých ve zpěvu uhlazující noty přidává, tedy by se mohly již uhlazené, a k zpěvu notu za notou bez přídavků připravené podati, ²⁾ ačkoli mnohý zpěvák sobě přede to jinak tvořivá, a tak častokrát nepovolaným opravovatelem, aneb raděj kazitelem se stává, čemuž arci ubrániti nelze. ³⁾ Má-li která píseň více nápěvů, vzal by se nejlepší z nich, pokud by známo bylo, a která by dosavad žádný neměla, a nový by třeba bylo tvořiti, tedy by mě podávaly látku k tomu dobrou píseň do nového kancionálu nepřijaté, obzvlášť ze sv. Václavského zpěvníku. ⁴⁾

Aby každá píseň svůj vlastní nápěv měla, nezdá se mi potřebno, neboť jsou, nejen dle látky textu, ale i dle počtu slabik ve verších a slokách píseň sobě zcela rovné, které tedy také jedním nápěvem zpívány býti mohou. Ač jestli se více dobrých nápěvů pro takové nachází, všech by se k tomu upotřebiti mohlo, poněvadž dobrých nápěvů vynechati škoda. Na příklad: Jestli v starém kancionálu písní mnoho, a sice pro každý výroční čas: Advent, Vánoce a t. d., jichžto každá sloka ze čtyřech osmislabikových veršů sestává, a mezi kterými mnohé dobré budou, tyť mají na každý ten výroční čas jeden neb dva nápěvy vlastní, i také více, (tak nazvanou obecní notu) kterých by se tedy také tím způsobem použití mohlo. Píseň takové na jednu melodii by mohly v novém kancionálu všacky bezprostředně po sobě postavené býti. ⁵⁾ —

Nemalá vada při písniích starších a novějších, na mnohých místech aneb všade známých, jsou „varianty“ často znamenité, aneb, zpívá se jedna a tatáž píseň jednoho též původního nápěvu na jednom místě tak, a na druhém zase jinak.

1) I to jest náš oumysl, aby se dle nového způsobu psaly.

2) Tak myslíme i my, že by se ovšem s mírou a střídmostí státi mohlo i mělo: ač mnozí tu původní drsnost v církevním (i latinském) chorále zas nad míru oblibují a cení, jako by nebylo ve všem střídmosti pokroku třeba.

3) Snad to zamezí nové zavedené vyučování zpěvu ve školách.

4) Shodujeme se.

5) Myslíme, aby se ku každé písni jen jeden nápěv podal; na ostatní jen ukázalo k. p. zpívá se také, jako: Kdož ochrany atd.

Je-li taková píseň stará a v kancionálu starším neb jinde původně k nalezení, tedy se může dáti způsob starému původu nejbližší: ale není-li nikdež původně k dostání, tedy se musí vzítí způsob z těch rozličných nejlepší, k čemu ale rozsáhlé známosti takových způsobů třeba, jakou já se honositi nemohu.

Prosím tedy se vši úctou a snažností, aby mně Vaše Důstojnost buď v nějakém dopisu, aneb zase v časopisu pro katolické Duchovenstvo, jehožto já ustavičným odběratelem jsem a zůstatí hodlám, své naučení a mínění v těchto věcech oznámiti ráčila, jakož i potom úkol můj těch již vyvolených písní mně vytknula, kterýžto potom vykonati s pomocí Boží vši silou se vynasnažím.

Mohlo-li by se státí, aby, poněvadž ten nový kancionál přede nejvíce ředitelům kůrů, učitelům a podobným zpěvákům posloužití má, jako mimochodem k tomu převážení varhan, — v němžto patrně vytknuté čtverhlasy a mezihry všude se vynacházejí, a jehožto hodnou částku až na poslední prohlédnutí hotovou mám, tiskem obyčejným (ne rytinou) spolu se vydalo, s ochotností bych k tomu zásobu svou celou propůjčil. Mnohým učitelům a varhaníkům jest to žádoucí.

V očekávání dalšího potřebného vyjádření trvám etc.“

Vaší důstojnosti

poslušný služebník

Norbert Pejša,

dachovní zpravce u Dobré Vody blíž
Českých Budějovic 2. Prosince.

Nemohouce se obšírně milému příteli o všem, jak žádá vyjádřiti, přisvědčujeme toliko ke všemu, co a jak on zaříditi myslí, žádající, aby v té práci dle svého výše vytkleného umění a udání pokračoval, a nejen nějaký díl nýbrž celek v té hudební stránce na se vzal. Neb ačkoli se domnívá, že se mu způsobů zpívání mezi lidem nedostává, nic to celku vaditi nemůže, jelikož to zas od jinud se dověditi a doplniti možno bude. Nejprve sice třeba jest pouhé *Melodie* zpravit: týká se ostatního (gener. basu, cort. firm.) na to i my již pomyslili a myslíme, ale to bude záležití od prostředků k vydání samému. Ale doufáme i důvěrujeme pevně, že právě

tato poslední částka věc nebude ta nejněsnadnější. Tedy: Zdať Bůh, příteli milý, chopte se práce a v tom svrchu projeveném smyslu ji vedťe. Budoucně dále. *Jan Krbec.*

Z p r á v y.

Pozvání důvěrníkův všech filiálních jednot katolických na Moravě k II. všeobecnému sjezdu.

Ústřední jednota katolická v Brně pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost pozdravuje všech filiálních jednot katolických na Moravě pozdravením nejmilejším:

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

Předraží a rozmilí bratři!

„*Hle, jak dobré jest to a jak utěšené, když přebývají bratři v jednotě, jako rosa, která sestupuje na horu Sion. Neboť tu přikázal Hospodin, aby bylo požehnání a život až na věky!*“ — Tak prozpěvoval a nám napsal prorok korunovaný, David, ve svém 132. žalmu. Hlubokou a všestrannou pravdivost výroku toho pocítili jsme my údové jednot katolických zvláště vloni, když jsme v bratrské lásce a upřímnosti sešli se v Brně v jednotu velikou, bychom slavili první všeobecný sjezd důvěrníkův všech filiálních jednot na Moravě. Nemožno jest, vysloviti onnu rozkoš nadzemskou, kteráž tenkrát naplnila srdce a duši každého věrného účastníka, Moravana katolíka. Veliké perly slzové, jenž téměř bez ustání zarosovaly oči plamenem duchovním zářící, svědčily o tom. Slova, oživená zápalen posvátným, jevila nevšední oity, prvním všeobecným sjezdem vytvořené. Přípisy mnohých jednot filiálních k jednotě ústřední ubezpečovaly nás, že radost ta nebyla jako radost zemská, kteráž trvá chvíli, a pak hned jako mlha vycházejícím sluncem zapuzena bývá; téměř po celý rok v přípisech jednot filiálních s nadšeností vzpomínalo se prvního sjezdu. Radost ta nebyla jako radost světská, kteráž se podobá bublinkám mydlinovým, jenž se povročně lesknou leskem planým, uvnitř jsouce bez jádra; radost naše byla já-

drná, neboť vyplodila ve mnohých jednotách vzácné ovoce horlivosti náboženské, obětivosti křesťanské a skutkův dekonalých. Hlavní kniha ústřední jednoty katolické chová v sobě mnohé důkazy překrásných účinkův I. všeobecného sjezdu, jímžto mnohým katolíkům a celým jednotám takorba nového života se dostalo. Rosa milosti Boží, kteráž sestoupila požehnáním biskupským a sjezdem, jest hlavní pohnůtkou, kterouž se nuceny vidíme, přáním s mnohých stran projeveným, a vlastním tužbám nepřemožitelným s radostí se podrobiti, a podle 8. §. „Stanov ústřední jednoty katolické“ i v letošním roce „Druhý všeobecný sjezd důvěrníkův všech filiálních jednot katolických na Moravě“ uspořádati, a jej na 19., 20. a 21. den měsíce října, t. j. na úterek, středu a čtvrtek po slavnosti posvěcení chrámu Páně položit. — Jeho Excellenci náš Nejdůstojnější Pan Biskup, Antonín Arnošt, netoliko Svého milostivého svolení k tomu dáti, ale také příležitostně o I. všeobecném sjezdu pochvalně zmíniti se ráčil.

Tudíž uctivě a radostně vyzýváme každou filiální jednotu katolických mužů, připsím tímto ve jménu Nejsvětější Trojice Boží a pod ochranou svatých apoštolův našich, Cyrilla a Metthoda, aby, jako loňského roku vyvolení byli ze spoluúřdův jednoty, možno-li, nejméně tři důvěrníci za poslance k tomuto II. všeobecnému sjezdu. Avšak i více pánů hostů přijíti může, a naopak i jeden toliko nebo dva důvěrníci budou nám vítáni, kde jich více odejiti nemůže. — Každá filiální jednotu nechat vyhotoví a podepíše listinu, jížto by se její zvolení důvěrníci co poslancové u jednoty ústřední v Brně vykázáti mohli; na listu tom udejte jméno, stav a rodní místo každého důvěrníka, jména přednostenstva, a počet úřdův jednoty. Pokud možno, neznačte nám také posavadní činnost jednoty Své. — Každý P. T. pan důvěrník, kterýž zprávu o jednotě Své ústně přednésti chce, snázně se žádá, aby ji také písemně s sebou přinesl, bychom ji napotom mohli v tisku upotřebiti. Krasopisu a pravopisu netřeba při tom šetřiti.

Litujeme velice, že se toto naše pozvání k II. všeobecnému sjezdu nemůže týkati i jednot katolických panen, proto že sjezd slavili se bude v nitru kláštera Augustinského, kamí dle pravidel klášterních ženské osoby vcházeti nemohou. —

P o ř á d e k

II. všeobecného sjezdu jednot katolických v Brně dne 19., 20. a 21. října léta Páně 1852.

1. Druhý všeobecný sjezd důvěrníkův jednot katolických slaviti se bude na Starém Brně v chrámu Páně a ve večeřadle klášterním u Velebných Panů Augustiánů.
2. Dne 19. října, v úterý, zasedne o 2. hodině odpolední v jedné světnici téhož kláštera odbor k tomu konci sestavený, aby přijímal a zkoušel listiny příchozích důvěrníkův jednot filiálních, kterýmž se ihned vykáže nocleh pro ně chystaný, nemají-li svých vlastních známých v Brně; také se jim hned doručí vstupní list k sjezdu, bez něhož nikdo do sálu připuštěn nebude. To se díti bude až do 7. hodiny večerní.
3. Dne 20. října, ve středu, o 7. hodině ráno bude se pokračovati v přijímání listin.
4. O 8. hodině bude slavná mše svatá s „Veni sancte Spiritus“ v chrámě klášterním, při kteréž všickni důvěrníci a údové ústřední jednoty býti mají.
5. Po mši svaté půjdou všickni do kláštera, a vykáží se u vrat svými vstupními listky.
6. V sále zpívati se bude „Píseň před schůzkou“ známá, po které se míti bude řeč uvítací. —
7. Potom řečníti budou důvěrníci po sobě, jak se byli přihlásili; obsahem jich řečí bude zpráva o činnosti dotyčné jednoty, která se psaná odevzdá jednatelstvu.
8. O polednách se shromáždění rozejde, a o 3. hodině odpolední se opět sejde, kdy započnou řeči o některých stránkách úlohy jednoty katolické na Moravě.
9. Po řečích těch skončí se sjezd písní „Po schůzce,“ po které se všickni rozejdou.
10. Dne 21. října, ve čtvrtek, sejde se v tomtéž sále všecken výbor ústřední jednoty katolické se všemi důvěrníky filiálních jednot o 9. hodině předpolední na valnou a všeobecnou poradu o všelikých záležitostech jednoty katolické na Moravě, po nížto, jak doufáme, vážení P. T. páni důvěrníci filiálních jednot, jako vloni, s radostí se rozejdou do domovů Svých.

Těšíme se upřímně na brzké osobní shledání s mnohými důvěrníky.

Od ústřední jednoty katolické

v Brně na den sv. Brigitty, dne 8. října léta Páně 1852.

František Ambrož,
starosta.

Bedřich hr. Sylva Tarouca,
jednatel.

Wenzel Rzesacz,

Beneš Method Kulda,

Frant. Poímon,

spolujednatel.

redaktor hlasu j. k.

Z Brna. (—ý) Přijsa do Brna po hodech v pondělí slyším, že jistě bude se slaviti sněm všech jednot kat., po Moravě již povstalých. Byv přítomen vloni tomuto zajímavému shromáždění ustanovil jsem pevně v mysli své: Ano! toho nelze ti zameškati. Musíš ty svědkem býti, jaký se pokrok učinil v náboženském vědomí na Moravě, naším milým ústavem tímto.

P. T. p. biskup ochotně k tomu svolil, aby sněm byl slaven, p. prélat Cyrill Napp. s velikou ochotností propůjčil k tomu večeradlo dosti prostorné kláštera starobrněnského a šlechtný p. hrabě Bedřich Taroucca o ozdobení jeho slušně s obvyklou neunaveností se byl postaral. Tak bylo nám lze zavítati dne 20. října o 8 hodině ráno v starožitném chrámě p. klášterním ku službám Božím, ježto sám p. prélat o 8. hodině ranní četně shromážděným údu kat. jednot konati ráčil po předelaném vzývání Ducha sv. — Napotom započal sněm sám.

Vystupovaliť tu ráno až do poledne řečníkové jednot kat. venkovských, jichž 80tá právě nyní se byla přihlásila, prosíc vstípena býti do valného stromu ústřední Jednoty Brněnské. Zajímavě zajisté střídalyť se tyto řeči po sobě, majíce neyvíce za předmět účinky *blahoplné* kat. jednot, jakové se vyskytají již po venkově, nebo upřímné stezky jiných nad skleslým řádem náboženským, jehož jediné navrácením-se k Církvi zase obnoviti možno. Mezi řečníky toho půdne vynikal p. farář Komínský *Tomáš Šimbera* svou srdečností, známý *Kubínek Šeb.* svou jádrnou neostýchavostí, jakovou i sluhám Páně kapitolu četl, prorokuje, že neúcta ke kněžím přestane, nebude-li lažomců, nevrých, opilců atd. mezi nimi; zvláště pak p. *T. Šubert*, kaplan z Lulče u Brna, který si obral předmět zvláště zajímavý, jak totiž druhdy s obnovováním chrámů Božích, a okra-

sou domů Božího zároveň kráčí v osadě z mrtvých vstání duchovní, obnovení chrámů neviditelných Ducha B. t. srdcí lidských a okrasa duše, která je u vnitř zcela. — Kázání úplná, jakové jeden z přítomných velectěný kněz ku sněmu měl o víře, naději a lásce, nehodí se pro sněm; nebo alespoň s nějakou přísadou, která se na čas a přítomnou věc potahuje. Odpolednou o 3 hodinách opět se sešli oudové, aby vyslechli řečníků.

Řečníkové odpolední, nazvíce knězi vlastenečtí, měliť jsou předměty zajímavé, a tu již bylo příjemno viděti, kterak řeč ku řeči, jako kruh do kruhu mile zasáhá, tvoříc sponenáhla prostomilý řetízek, jímžto na vždy utkvěna zůstane tato beseda náboženská v paměti přítomných hostů. První p. *Matěj Procházka*, professor na gymnasium radil následovati buřičů a revolucionářů, a nedati pokoje netečným bratřím, a všelikým způsobem „*argue, obsecra, increpa, opportune, importune*“ — knihami, řečmi, hovorem podněcovati jich k větší pobožnosti a etnosti křesťanské.

Po něm p. *F. Poimon*, redaktor hlasu Jed. kat. podněcoval k horlivějšímu podporování *semináře pro pacholíky*, jakový p. t. p. biskup brněnský ve své diéc. zaříditi chce, chtěje tím vyhověti nedostatku kněží, který nám na Moravě již v nejbližší budoucnosti nastává, mluvil ku konci pěkně a vtipně, vyvracel námítky, proti tomuto ústavu sem tam slychané.

Krásně a srdečně veleslovutný p. prof. *Sušil* schválil nábožný *xpěv* za prostředek k obnovení ducha církevního, dáváje výstrahu, jakých písní se jest co varovati, jakých pak uchopiti. Po něm i p. *J. Fáborský*, kaplan Židlochovský dobře totéž přednesl o umění malířském a sochařském, pokud a kterak by se ho mohlo použití ve službě Boha důstojné — křest.katolické.

Potom mluvilo ještě několik řečníků, mezi nimiž vynikal znamenitě p. kaplan z Dědic, *Hynek Wurm*, překrásným pojednáním o národnosti, do které i seminář pro pocholíky kořeny své pustiti musí, nemá-li pro národ, vědu a Církev zbytečným sloužiti. Rozdíl učiniv mezi národností pohanskou a křesťanskou, objasnil obojí příkladem Šavla a sv. Pavla. P. *Maršovský*, Ořechovský duch. zpravce jasně promluvil o *čtění* dobrých kněh, p. *Valníček*, ouředník, o *čítárně* kat. v Brně, p. *Kulda* o škole řemeslnické, nápotom poslanec jednoty kat. z Prahy, zvolený přednosta na odpoledne p. *Kaiser*. Živě a hbitě

mluvil o společích tovaryšů řemeslnických, jakové zarazil kněz *Kolping* na Rýně, a sem tam po říši německé již květou. Konec učinila řeč závěreční. Ostatně vyjde jak vloni od sněmu kniha, ve které všecky ty řeči zaznamenány budou.

Den na to až do poledne byly porady ohledem většího zdaru a vzniku života křesť. na Moravě. Těšilo mne, an sem slyšel, že se toho chce ústřední jednota ujmouti, aby kaple sv. Cyrilla a Methoda na Velehradě posud zneuctěna, řádně obnovena a okrášlena byla. Tolik peněz se na to nashromáždilo, a Jednota světská v Brně posud ani zmínky o penězích, ani o sochách z Říma darovaných nečiní, ano již i jméno složila, kterým dřív se honosila, nazývajíce se prostě „Jednotou“.

Odpověď Sloupnické jednoty ústřední jednotě v Praze.

Pochválen buď Pán Ježíš!

Bratří v Kristu Ježíši!

Den památky všech svatých, jichžto otřesné ostatky v chrámě sídelním v Praze odpočívají, zůstane nám vždy věčnou úpomínkou, an nám přečten byl předrahý přepis, jímžto Vaše Ústřední Jednota jednotu naši nejen za filialní laskavě uznati, alebrž i ubezpečiti ráčila, že nás s nadšením za své sjednocené bratry budoucně považovati chce. I tekly sladké slzy radosti nelíčené po lících našich, radost až potud neotřetá zářila se v oku každém, a srdce naše tolikými nájezdy jizlivých jinověrců činěnými sklíčené mocně se povzbudilo a prokřálo cítě, co jest býti katolíkem. Bohděž! by nás tamto nahoře jednota všech sv. katolíků spojila, jak nás nyní láska a modlitba vzájemná pojí! Díky, díky vroucí, že jste nás od srdce svého neodloučili, nýbrž statečně a zbožné ruce své v boji proti všeobecnému nepříteli milostivě podati se neostýchali. Díky steré za překrásný obraz svatých patronů našich kolem kříže shromážděných. Kéžbychom jako oni v boji pro víru svatou nikdy neustáli, jako oni v kříži vezdy vítězili! Blahověst jest a bude nám zajisté hlasem, jímžto ústřední Jednota k srdci našemu mluví. Tento výtečný právě katolický časopis nám i náš nejdůstojnější Excellenc Pán Biskup, Karel

Hanl, po 3 leta milostivě daruje. Sláva tedy nejdůstojnějšímu arcipastýři našemu! Sláva Ústřední Jednotě katolíků!

Žádáte od nás, drahocenní Bratři v Kristu! stanovy jednot našich, ježto tuto podáváme, jak 28. dubna 1850 sestaveny byly, jakož i zprávu o všem, co se nepatrným působením jednoty naší již stalo. Tu se arcit vyznati musíme, že nám ničím znamenitým a velikým se vykázati možno, an ohudobou ztížení jsouce nám více nutno dobrou vůlí se upokojiti, nežli peněžitými prostředky účinkovati. Nepatrné působení naše v sobě následující zahrnuje:

1. Zřídila se v kostele bratrstva nejsv. Srdce Pána Ježíše a neposkvrněného Srdce Marie Panny. Před zřízením byly na způsob misie třídní pobožnosti, při nichžto kolem obrazů Srdce P. J. a M. P. — od oudů jednoty nově zřízených — jak při ranním, tak i večerním kázání mnoho lamp a světél hořelo. Poslední den, totiž na sv. Petra a Pavla 1851. byla nejsv. Svátost oltářní celý den vystavena, jednoty naše se střídavě po hodinách P. Ježíši klaněly, při hlavní mši svaté více nežli 700 najednou k stolu Páně přistoupilo, a modlitby k uctění božského Srdce Páně se rozdávaly. Odpoledne při slavném průvodu péčí výboru Jednoty ten nejkrásnější pořádek, jehož až posud při průvodech setřeno, se uvedl. Jinověrci se nám ovšem pošklebovali, ale my Bohu děkovali, že nás hodny učinil pro lásku Srdce jeho potupení snášení.

2. Před slavností Srdce P. J. a srdce M. P. po šestinedělních se u oltáře bratrstva držejí dojmavá rozjímání a jednoty o to pečují, aby k uctění těchto nejsv. Srdcí všechny věřící rozpálily.

3. Spoluoudové jednot jdou na hlavní slavnosti své, jsouce po jádrné řeci průvodem do chrámu ze školního domu uvedeni při slavné mši sv. k stolu Páně. Před i po přijímání bývá dojmavé rozjímání.

4. Jednota manželů zařídila 6 nových luceren.

5. Jednota mládeců 2 žluté korouhve.

6. Jednota manželek 2 červené korouhve.

7. Jednota panen 2 bílé korouhve a 14 cínových svíců.

8. Působením jednot zřizuje se knihovna, a proto se přistoupilo k dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

9. Ustanovil se Václav Zahálka, horlivý oud jednoty za dohlázele pořádku kostelního; čímž se vůbec panující pova-

lování čeledínů na hřbitově, a prodej v židovských krámech zcela zamezily.

10. Přičiněním představenstva a pomocí výboru se odstranilo devět divokých manželstev, z větší částky u jinověroů bydlících, cizí souložnice se strkem odeslaly pryč.

11. Dva od ožralého otce zcela opuštěné sirotky, z nichžto jeden 18 neděl na bolestném lůžku úpěl, druhý čtyřletý a němý jest, jež jinověroci holotou a zběři nazývajíce bez pomoci nechali, chudí spoluoudové jednot ošetřují a živí.

12. Od oudů jednot našich se obstarala křížova cesta, lustr, 6 ornátů, 1 kalich, 4 ministrantské komže, nový hlavní oltář, 5 obrazů, vyjímaje již uvedené v čísle prvním a dva oltáře se daly štafírovati.

13. Jednoty o to se starají, aby kostelní zpěv se zvelebil a od bratrstva literackého v chrámě Páně přiměřené písně byly předzpívány.

14. Konečně žádáno, aby v horní Sloupnici, odkudž dítkám zimního času, a ve Vlčkově též vzdáleném, nemožno farní školu navštívit, byly zřízeny aspoň zimní školy; k čemuž však pro nemožnost chudých podruhů tamto bydlících a vlastního učitele platiti nemohoucích sotva přijde.

Tímto tedy podáváme věrnou zprávu nepatrného účinkování svého, ubezpečující Vás, že jsouce skrze sv. misií v Austi nad Orlicí zaneprázdněni, jsme nemohli Vám dříve požádané zprávy podati, anto jsme Vás uvědomiti chtěli, že, seč jsme byli, jsme v Austi též se zasazovali, by tamto zřízena byla jednota katolická. —

Odpustte, že nám nelze Vám též znak jednoty naší odeslati, neboť mimo missionářský kříž žádného nemáme. Žádáme však snázně, byste příležitostí dogmatická kázání milostivě přijmouti, a je buď pro chrám Páně v Karlíně, aneb pro jiný blahodratný oučel použití ráčili.

Prosíme též, pakli možná, aby nám 50 exemplářů katolického kalendáře bylo odesláno, my se přičiníme po jich obdržení vyplývající summu odeslati.

A nyní Vás o Vaší vroucí modlitbu žádajíce, poroučíme Vás do nejsvětějších Srdcí Pána Ježíše a Marie Panny.

V Sloupnici od představenstva jednoty katolické dne 26. Září 1852.

Jan Burval,
farář a přednosta jednoty.

S t a n o v y

Jednoty katolické v Sloupnici blíže Litomyšle

v Čechách.

„Kdo setrvává až do konce, dí věčná pravda u sv. Matouše 24, 13., budeť spasen. Není tedy dosti, aby člověk jen upřímně k Bohu se obrátil, nýbrž i nevyhnutelně třeba, aby v dobrém až do svého skonání setrval: „Žádný zajisté, kdož vloží ruku svou k pluhu, ohlídá se nazpět, není schopen k království Božímu.“ Luk. 9, 62. Kdo v rozjímání sv. pravdy katolické, v pravé bohabojnosti dnem po dnu nepokračuje, jde jako rak nazpět, upadne v lhostejnost, nevědomost, v těžké hříchy, tudíž hloub, nežli prvé byl. Zdálo se tudíž zbožným katolíkům farnosti Sloupenské záslužné vedlé příkladu zbožných katolíků v staroslavné Praze, v Brně a v říši německé pod ochranou svatých patronů našich, nejsvětější Rodičky Boží Marie Panny, sv. Mikuláše, sv. Aloisia a sv. Filumeny v čtyry jednoty, manželů, manželek, mláďenců a panen se spojití a sjednocenými silami drahé dědictví Boží, svatou víru katolickou hájiti a uchvátiti takto království Boží i na nebesích.

§. 1. Účel jednoty katolické.

1. Účel jednoty jest, slova Spasitelova Luk. 10, 42. Mat. 6, 32. Mat. 16, 26. vždy před očima míti, a dle nich života svého zříditi.

2. Víru katolickou, jelikož jediné pravou, hájiti a oživovati.

3. Nižádným způsobem nedovolovati, aby který oud jednoty této s osobou nekatolickou do smíšeného manželství vstoupil, jakož i o to pečovati, aby taková manželstva smíšená vždy více se ztenčovala.

4. Klení, zlehčování jména Božího a svatých Božích všemožně zabrániti.

5. Trestati u svých podzřizovaných podlé napomenutí sv. Pavla Efez. 5, 3. všeliké hanebné šprýmy a řeči.

6. Divoká manželství přetrhovati, a všemožným způsobem o to pečovati, aby taková hanebnost se netrpěla v obci.

7. Noční dobou dohlížeti, aby nikdo se hanebně nepotuloval.

8. Navštěvování hospod a tančírén nočního času svým příkřežejícím zabrániti.

9. Knihy a spisy od jinověrců rozšířené katolíkům po-
učováním odebrali a je duchovnímu pastýři odevzdati.

10. Jednotu neopouštěti, ale povděčen býti, pakli k plnění
závazků připomínán bude.

§. 2. Prostředkové k dosažení účelu.

1. Oudové nejen sami každou neděli půjdou na křesťan-
ské cvičení, ale i své domácí pilně odešlou, a bedlivě se jich
na to, co bylo učeno, vyptají.

2. Dítka školní nepřetržitě odešlou do školy.

3. Knihy sv. víru hájící, obzvláště z dědictví sv. Jana,
rozšiřovati se snaží.

4. Založí se v školním domě vlastní knihárna.

5. Bude každou neděli a svátek střídavě schůzka, v kte-
réž se čísti bude z kněh od duchovních pastýřů schválených.

6. Založí se bratrstva nejsv. Srdce P. Ježíše a neposkr-
něného Srdce M. P. za obrácení hříšníků, pak živého růžence.

7. V domácnosti se zavede veřejná pobožnost a hospo-
dář se zavazuje o to pečovati, by všickni na ní podíl brali.

8. V chrámě Božím se bude před hlavními službami Bo-
žími, a odpoledne přiměřená pobožnost od spoluoudů konati.

9. Mimo velikonoční čas půjdou spoluoudové též na hlavní
slavnosti patronů svých a i častěji k stola Páně.

10. Zvolí se od jednoty zvláštní dohlížitel pořádku služeb
Božích, a nedovolí, aby kdo mimo chrám Páně stál.

§. 3. Pořádek ve schůzkách.

1. V první schůzce se zvolí jeden přednosta, dva výbo-
rové a dva náhradníci a jeden písař.

2. Představený se volí na celý rok, ostatní na půl roku.

3. Přednosta ustanoví, kdoby čísti měl.

4. Schůzka se začne modlitbou, a taktéž skončí.

5. Pochybnosti a otázky předloží každý s všemožnou le-
tností.

6. Den schůzky se oznámí s kazatelnou.

§. 4. Výhody jednoty.

1. Spoluoudové se každodenně za sebe 1 Otče náš a 1
Zdrávas pomodlí.

2. Chudý spoluoud bude dle možnosti od jednoty pod-
porován.

3. Jednota doprovodí mrtvého spoluouda k hrobu a pomodlí se za márami za jeho duši sv. růženec.

4. Na hlavní slavnosti, sv. Aloisia pro jednotu mládenou; — sv. Filumeny pro jednotu panen; — Královny sv. Růžence pro jednotu manželek; a sv. Mikuláše pro jednotu manželů — se jednota shromáždí v školním domě, po přiměřené řeči uvede se v slavném průvodu do chrámů Páně, po kázání půjde při zpívané mši sv. k stolu Páně, a bude způsobem missionářským jak před, tak i po přijímání krátkým rozjímáním připravena.

5. Týž den se též obět nejsv. za jednoty obětuje.

6. Spoluoudům, a sice jen výhradně jim budou knihy, s přivolením přednosta, zdarma půjčeny.

§. 5. O majetnosti jednoty.

1. Kde toho třeba, učiní se vždy sbírka v schůzkách, a co vybyde, zpotřebuje se na světlo, papír atd.

2. Měsíční sbírky se držeti nebudou, poněvadž největší díl spoluoudů jest skutečně chudý.

§. 6. Zpráva jednoty.

1. Zpráva jednoty zanechá se duchovnímu pastýři.

2. K jeho rukoum bude psát, jenž protokolly schůzky psáti bude.

3. Výborové a náhradníci o to pečovati budou, aby každý spoluoud svědomitě stanovy zachoval.

§. 7. O vyloučení z jednoty.

Oudem býti přestává, kdo:

1. Sám vystoupí;

2. lehkovážně kleje, aneb souložníky v domě svém přechovává.

3. Dítkám noční toulky a noční navštívení tančiren dovoluje.

4. Aneb sám v obžerství, zlodějství aneb jiný hrubý přešupek upadl, aneb veřejně byl trestán.

5. Takový byv od spoluoudů a od přednosta laskavě napomínán a bez polepšení v nešlechetnosti trváje, se vyloučí!

§. 8. Přídavek.

Pakli by časem svým jednota se rozejíti měla, zůstane knihovna při školním domě, jménem jsouc školy.

Odpovědní redaktorové: **Fr. Havránek a Dr. Ed. Tersch.**

Tisk kníž. arcibiskupské knihtiskárny v Seminári v Praze.

ČASOPIS

P R O

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

Pojednání.

Měl-li Lutr patřičné vlastnosti k řádnému a přesnému překladu pisma svatého?

„Pismo sv. nepřijímají všichni v jednom a téže smyslu pro svou jeho vznešenost, někteří jeho výpovědi jinak a jinak vykládají jiný, a jiný: takže se zdá, jako by se z něho dalo vydobyti tolik smyslů, kolik jest lidí. Jinak je zajisté vykládá Novacian, jinak Foitin, jinak Spießius, jinak Donat . . . (jinak Lutr). Příčinou takových rozličného bludu, oklik jest tedy veliká potřeba, aby se dle církve, katolické a katolického, směřování ustanovilo pravidlo, podle něhož by se prorocké a apoštolské výroky vykládaly.“

Vincenc Lirimenský. (Lib. adv. prof. omni. haer. povit.)

Protestanti nadělali již velikého hluku ve světě a až posud ho dělají s překladem pisma sv. od Martina Lutra, tvrdíce, že on „první“ byl, který je do německého jazyku přeložil, *ponejprv* laikům přístupné učinil.)

Naž co povážení a podivení nejhodnějšího, jest ona

1) Mlčení zde pomímám rozličné spisy a obrazy, které se vztahují na předmět tento, a toliko na jeden spis, činnu obecenstvo pozorné, který mi nedávno do rukou přišel. Jest to spis v Americe Tomášem Paynem vydáný, v němž celé učení kat. za podvod a mam, Spasitel naš ale za největšího podvodníka se vyhláší. Na každém avazátku jest obraz potupný, který mimo jiné představuje papeže, který ouzkostně v klně knihy schovává, za nim stojí Lutr, který mu pismo sv. vydral, a je vítězně vysoko nad hlavou drží. — Nevím, je-li to více „paskvil“ na protestanty, a nebo na tento spis samý, nbo jestli že pismo sv. mamem a podvodem jest, jaká medle jest to zásluha pro Lutra (kdyby i to pravda bylo), že je lidu zjevil?!

smělost, nebo mám-li říci nestydatost samého Lutra, s kterouž Jiřimu, vévodovi Saskému o svém překladu takto byl napsal: „Já Martin Lutr uvedl jsem písmo sv. na světlo, na němž tisíc, ba šest tisíc let, ba tak dlouho nebylo, co svět světem. U žádného z starých učitelů ho nenalezneš, *já jsem bibli z podlavice vytáhl!*“ —

Věru, uvěřil-li vévoda Saský a ostatní přívrženci Lutrovi této řeči mistra svého, tu v skutku velmi skrovný pojem museli mít o známosti písem sv. a jejich vydání, — a opakuji-li i za našich dnů mnozí z protestantů tuto pár setkrát ohřežvanou lež: měli by předce dlehat na to zřetel bráti, že tak a podobně snad se přemluví u shromáždění sprostých některých rolníků, kteříž mimo zášť katolíků málo více o podobných věcech vědí, a všemu na slovo věří, co proti náboženství katol. se jim předkládá, — — než že radno není, tak holou a sprostou lež za pravdu podávatí ostatnímu vzdělanějšímu světu, kterýž i posouditi i přesvědčiti se moha o pravdě neb nepravdě takového vyřknutí, při nalezení tak makavé lži jich veřejně zahanbí.

Tak se dělo pro nepravdu takovou i samotnému Lutrovi, a sice se strany samých protestantů, neb sotva že se **Zvingli**, souvěký reformátor ve Svejcařích o tom dověděl, co byl vévodovi Saskému stranu překladu písmo sv. napsal, tvrdě mu domlouval ve svém spisu ¹⁾, kdež mu takto píše: „Udávaje, že jsi bibli z podlavice vytáhl, jednaš nepoctivě Lutře. Ohlédni se jen po mužích, kteříž pomocí řeči a překladů nám vysvětlovali písmo sv. a musíš uznati, že to byli **Erasmus** za našich dnů, **Valle** před několika léty, a zbožný **Reuchlin** a **Pelikan**, bez nichž bys ničeho nepořídil ani ty ani jiní. Nechci tě ostře sebirati, milý Lutře, ač notný výprask zasluhuješ, poněvadž se ve svých listech a jinde tak pyšně vychlubeješ, a předce dobře víš, jak tomu skutečně jest, že za tvého času mnoho mužů žilo, ve čtení a v řeči daleko tebe zběhlejších.“ —

Však nejen za času Lutrova, jak **Zvingli** píše, a

¹⁾ O svátosti oltární v Curichu 1527.

málo před ním žilo tak mnoho mužů, kteříž písmo sv. do mateřského jazyka přeložili, nežž „*dávno před ním*“ nalezáme řádné a dokonale překlady písem sv. v rozličných řečech.

Tak sv. **Crha a Strachota** přeložili a podali k užívání Slovanům písmo sv. již v 9. století, a samému sv. Prokopu přepisuje se podobný též překlad sv. Evangelii, který se podivným osudem ve Francouzsku octnul, na něž až posud králové této země při nastoupení svém přísahali; tak dále l. P. 1488 v Praze, a l. P. 1489 na Horách Kutnách tiskem celá bibli vyšla, jižto poslednější se jeden výtisk v císařské kněhovně v Praze nalezá; nový však zákon ještě dříve tisk opustil v Plzni l. P. 1475 a opět 1480; l. P. 1498 a 1513 v Praze, l. P. 1518 a 1525 v Mladé Boleslavi; — v řeči německé vyšlo písmo sv. skoro 60 let před Lutrem ¹⁾, totiž l. P. 1472; ²⁾; pak l. P. 1467, 1472, 1473, 1477, které ~~17krát~~ před Lutrem bylo vydané v Norimberce. Ten samý rok vyšlo písmo sv. též také v Augsburku a *Skrát* se vydalo, než bibli Lutrova na světlo vyšla. Dále se pokračovalo ve vydávání l. P. 1483, 1488, 1518 a 1524. — V zemi Španělské vyšla bibli před narozením Lutrovým, totiž l. P. 1478 a v Benátkách l. P. 1471, kterýžto překlad vlaský 17krát byl tiskěn; v Římě vydáno jest písmo sv. v mateřském jazyku l. P. 1471 ³⁾.

Než dejme tomu, že by vše tak bylo, jak Lutr a po něm mnozí z přivrženců jeho tvrdí, připustíme, — ačkoli to, jak nyní dokazáno, *lež jest*, — že „*Lutr první z podstatice písmo sv. vytáhl*“, — nastává tu jiná veledůležitá

¹⁾ Lutr německou svou bibli vydal jak známo od roku 1522 až do roku 1530.

²⁾ Ještě starší máme německou bibli bez roku a místa tisku, což veliké stáří její dokazuje, poněvadž teprv v pozdějších dobách takováto udání se tiskla.

³⁾ Kdo se chce více o tom dočísti, nahlédni do kněh:

Josefa Jungmanna historie literatury české p. 92—94.

Jirsíka populární Dogmatika, v Praze 1847. p. 103. 104.

Viesēman o vydání písma sv.

Neumanna: Lutr jak stál pro víru a církev katolickou.

V Praze, dědict. Svatojanské 1850. str. 28. 29. 30.

otázka, a to sice ta, byl-li i Lutr „*schopen*“, řádně, spravedlivě, bez ohyb a předsudků přeložiti pismo sv., an sice v odporném smyslu překlad takový nejen žádného užítku a prospěchu míti nemůže, nébrž naopak ku zkáze, pomatení a hlubnému zmaření čtenářů sloužiti mpsí.

Tři částky jsou nutně potřebné pro toho, kdo z přeložených spisů (a tím se honosí Lutr), řádně, spravedlivě a natežitě chce přeložiti pismo sv., a to sice:

I. By užíval nepokazených, neporušených a spravedlivých hebrejských a řeckých spisů,

II. By byl v řečech těchto tak sbláhý a obratný, že by nejen jim dobře rozuměl, nébrž ani chybiti by nemohl, a

III. By byl beze všeho předsudku a vášně, nechtě podlé své hlavy a žádosti, neb k užítku a výhodě své, ani nic změnit, ani nic vynechati.

Kdo těchto vlastností nemá, ano komu jen jedna, třeba v nejmenší částce schází, ten a takový ani „*schopen není*“ řádně, spravedlivě a věrně přeložiti pismo sv. a diti se bude jemu tak a podobně, jako se při tom dělo ehlubnému Lutrovi, kterémuž po hříchu *všecky tyto tři potřebné vlastnosti* na prosto scházely. —

Bude se sice snad mnohému zdáti tento úsudek tvrdý a přeplatý, — než nám se nejedná zde o osobu Lutrova, kteréhož již Bůh soudil, ale o dobro věci *sane*, a protož pustice se úsudku vlastního k potvrzení tohoto veledůležitého předmětu jen přemnohých důkazů patrných, a k tomu ke všemu, nazvice ještě z vlastních úst a z vlastního jednání Lutrova držeti se budeme. Komu na pravdě záleží, či srdce nepředpadjaté jest proti víře kř. a sv. učení jejimu, ten a takový pozorně stepuj a následuj důkazy naše, a s pomocí Boží v jasném světle se mu objeví nezvratná pravda vyřknutí našeho.

I.

Srovnává-li učený a ve věcech takových zblhlý člověk latinský překlad pisma sv. (Vulgatu) s bibli hebrejskou neb řeckou, přesvědčí se brzo, že sem tam někdy to ono slovo, neb smysl jeho od sebe se liší. Kdo má zde pravdu Vulgata, čili hebrejský neb řecký pramen? — Máme-li opravit překlad lat. dle hebrejského neb řeckého pisma sv., čili naopak hebrejský neb řecký text dle Vulgaty? — Zde nepanuje pravidlo, že hebrejská neb řecká bibli originalem, Vulgata však překladem jest, neb kolikrát, od jak rozličných lidí, a to rozličnějších ještě schopností a povah vydána, prepisována a otiskována jesti kniha tato originální? A při tolikém tomto vydávání, prepisování a otiskování nemohla-li se buď z nepozornosti, zmícháním podobných a předeč tak rozdílného smyslu liter, neb dokonce zlobou lidskou porušiti a pokaziti? Nemohl-li ten onen protivník učení katolického, vydávaje neb prepisuje pismo sv. třeba v původním jazyku, *schválně* vynechati neb překroutiti to, co se s náhledem a učením jeho nesrovnávalo? Zde tedy jiných pravidel třeba k poznání pravdy originálu neb překladu, kterýmiž pro obmezenost místa se zabývati nemohu, a to toliko v krátkosti dokáži, jak

a) opisováním,

b) tiskem,

c) zlobou lidskou

i sám original nejen porušiti se mohl, nýbrž i skutečně sem tam se porušil, tak že napotom Lutr, zavrhná, řádný, spravedlivý a celou církvi a tolika sv. Oci schválený překlad latinský (Vulgatu), original porušený, pokazený, ano zlobou lidskou i schválně překroucený nejen před rukou, nýl v nebezpečnosti byl, nýbrž i, jak z překladu jeho vysvítá, i *skutečně* ho užíval. —

ad a) Až do vynalezení tisku Guttenbergem rozmnožovalo se pismo sv. pracovním opisováním, a bylo k tomu věru třeba železné pilnosti a předlouhého času, než takový jeden exemplář vyhotoven byl. Než k tomu vše-

mu jaké pozornosti bylo třeba pro písaře, aby nepochybil, něco nepomátl neb nevynechal, a to tím více, an litery, zvláště mnohé heberejské tak na pohled stejné, v skutku ale tak rozdílného smyslu jsou? — Kdo k přezná skoro stejnou podobu liter $\aleph$ a $\beth$; $\daleth$ a $\lsh$ neb $\lsh$; $\lsh$, $\lsh$ a $\aleph$; $\beth$ a $\beth$; $\beth$ a $\beth$, a předce jak rozdílný jest význam jejich? K tomu všemu známo jest, že Židé dlouhý čas žádných samohlásek neužívali, neb teprv okolo l. P. 476 v městě Tiberiadě vynalezeny a užívány jsou, jak **Heli Levita** ve své předmluvě k **Mazoretu**, **Münster** a jiní ve svých mluvnicích dokazují. Než i tato znamení jak snadné jsou k pomatení, jak lehce mohl opisovatel místo „položiti“, neb místo „psáti“ a tak dále? —

A tak skutečně také se dělo, neb přehlídnutím buď té oné litery, neb změněním některé samohlásky tak se smysl řeči často převrátil, že sada taková jinak dokoná zní než ve Vulgátě; jejížto překladatel o mnoho blížeji sepsání biblí živ, lepší a spravedlivější originál před sebou měl, než Lutr za svých časů. To samé co jsem zde o originálu heberejském podotekl, týká se také originálu řeckého, neb i zde tak lehce se litery jeho, zvláště jak se jindy psaly, pomásti dají, že napotom daleko jiný smysl se objeví, než ho má překlad latinský. —

ad b). Než ačkoli vynalezením *tisků* velice se chybám takovým zamezilo, an se text opět projíti a chybně vytlačené litery neb slova změnití neb opravití mohly, — nicméně na velkém by byl omylu ten, kdož by se domníval, že by *tiskem* všeliké chyby přestaly a se zamezily, neb stává-li takových i za časů našich, kde toto umění takového stupně dokonalosti dosáhlo, při vší pilnosti autorů a korektorů; což máme říci o tisku za časů Lutrových, kde toto umění ještě sotva v prvním počátku se nacházelo a o řádné sázeče a korektory takový nedostatek panoval? Slyšme o tom mluvití samého Lutra, který v předmluvě svého vydání ¹⁾ takto sobě stěžuje: „*Und ist mir oft wiederfahren, daß ich der Nachdrucker Druck gelesen, also verfaßhet gefunden, daß ich meine eigene Ar-*

¹⁾ V. Vittenbergu 1535.

bezt. an vielen Orten nicht gekennet, aufs neue habe müssen bessern. Sie machens hin rips raps, es gielt Geld; So doch, (wenn sie anders rechte Drucker wären), wol wissen und erfahren sollten haben, daß kein Fleiß genugsam sein kann, in solcher Arbeit, als die Druckerrey ist. Desß wird mir Zeugniß geben, wer jemals versucht hat — was Fleißes hierzu gehöret.“

Hle! táži se zde, dělo-li se tak Lutrovi, což se dělo jiným před ním, an čím dříve časům vynalezení tisku, tím více ještě umění takové nedokonalejší bylo? Jak lehko napotom, (obzvláště když ještě k tomu Lutr. autoritu církve a sv. Otců zavrhl,) nemohlo se státi, ano i stalo se skutečně, že z takového porušeného a chybného originálu šerpál? —

ad c). Však nade všechno to nejen opisováním a listkem utrpěl zde tam text originální v pravém smyslu svém, nébrž nejhlavněji *zlobou a bezbožností* těch oněch vydavatelů. Bezbožnosti takové dopustili se dle svědectví sv. **Justina** ¹⁾ sami *Židé*, a jak zrádně se sv. písmem zacházeli, popisuje tento sv. Otec takto: „Quod illi multos et integros locos illarum ex translatione eorum, qui cum Ptolemeo fuere seniorum, sustulerint, in quibus clare hunc ipsum crucifixum Deum et hominem esse, eumque in cruce pendere et mori pronunciatum esse ostenditur, scire vos volo.“

Taková změněná a překroucená místa jsou jmenovitě: 18. a 21. Žalm, Izaiáš IX. 6; Jeremiáš XXIII. 6. a t. d. — Řádili-li tak s překladem, což táži se, činili asi s originálem, který jim přístupnější byl a podvod takový pro lehkost změnění jen té oné litery neb punktace tak snadno se provésti dal?!

Než i některá řecká vydání jsou zde tam porušena, buď užíváním jiného slova, jako k. př. Ephes. V. 8. 9.; Rom. XII. 11. a t. d.; neb vycháním celé sady, jako k. př. Mar. XI. 26, a I. Joannes 7., a t. d. ²⁾ —

¹⁾ Justinus ad Tryphonem.

²⁾ Tento 7. verš sv. Jana též také vyneschal Lutr, a praví? — poněvadž ho některá řecká vydání nemají. — Než aby tu celý kat. svět nahlídl důslednost satoupenou jeho, slyšme co Vittenberžští bohomluvci ve spisu svém proti Ji-

Čerpal-li nym Lutr z takových pokazených a rozličeným způsobem porušených spisů, (a že tomu tak dokazuje nenávisť jeho proti spisům od církve schváleným a následovně nepokazeným) ano štilil-li se naopak všech a takových překladů, kterých církev sv. po mnohém a pilném rozvažování a skoumání byla schválila a potvrdila, slovem, scházela-li mu, jak nyní dokázáno *proti vlastnosti* k řádnému a spravedlivému překladu pisma sv., — jaký jiný z toho všeho vyplývá a může vyplývati úsudek než ten: „že tak vychvalený jeho překlad ani řádný, ani spravedlivý býti nemůže. — Než bohužel i *druhá* vlastnost k řádnému a spravedlivému překládání pisma sv. se mu nedostávala, totiž: „*Sběhllost a obratnost v těchto původních řečech a sice taková, že jim nejen dobře rozuměl, něbrž i v nich ani pochybiti nemohl.* —

II.

Vytykáti někomu neschopnost neb neobratnost a tím upírati učenosti jemu, jest věc tak choulostivá a delicate, že věru do velkého nebezpečnství potupy, hany

---

himu Scherer-ovi z tovaryšstva Ježíšova o předmětu tomto praví: „Robertus Stephanus, ein trefflich gelehrter (?) und fleißiger Buchdrucker zu Paris hat ein schön Griechisch Testament in decima sexta forma gedruckt, . . . und in diesem Testament steht auch dieser Spruch I. Joan. V . . . Und zweiffelt uns nicht, wenn Dr. Luther, seliger Gedächtnis des Roberti Stephani vorgemeldete Edition, (welche erst im Jahre nach Luthers Tode herausgekommen,) bei der Hand gehabt, er würde dieses Wort keineswegs in seiner deutschen Translation ausgelassen und übergangen haben.“ —

Není-li to důslednost jako hora!! Celá církev kat., všickni sv. Otcové, všickni sněmové . . . drží tento verš za slovo Boží, — ale nic na plat, to je jim všechno málo, to nezasluhuje žádné víry, — když ale protestantský p. knihtlačitel takový text do svého vydání přijmouti ráčí, — ay, to je auctorita a věrohodnost!! — tu by ho byl hned Lutr přijal a s ním všickni jeho přivrženci. — Věru člověk neví, má-li se tomu diviti nebo smíti? Risum teneatis amici!

a nesmířitelného nepřátelství každý ten se poští, kdo cos podobného před sebe bere. Zvláště u Lutra velice jest se toho co k obávaní, nechce-li člověk těch až mile krásných jmen a významů, kterýmiž na příklad Jindřicha VIII. a jiné tak laskavě počil, — utržiti.

Než na štěstí pomohá nám v rozpaku tomto vlastní svědectví Lutrovo, kde schopnost a umění své v hebrejské a řecké řeči popisuje, a my protož zdržice se v tak choullostivě věci vlastního úsudku, uvedeme zde místo, z nichž se povážlivý čtenář lehce přesvědčí, jak to s Lutrem stálo při této druhé, nevyhnutelně potřebné vlastnosti k řádnému a spravedlivému překladu písma sv. —

V předmluvě starého zákona svého (v Strassburce l. P. 1535) píše takto: „Ich betenne frei, daß ich mich zu viel unterwunden habe, sonderlich das alte Testament zu verdeutschten; denn die hebräische Sprache liegt leider zugar darnieder, daß auch die Juden selbst wenig, genug davon wissen, und ihren Glossen und Deuten, daß ich versucht hab, nicht zu trauen ist; und achte, soll die Bibel herfür kommen, so müssen wirs thun, die Christen seind, als die den Verstand Christi haben, ohne welchen auch die Kunst der Sprachen nichts ist, welches Mangels halber viel der alten Dolmetscher, auch Hieronymus an vielen Orten gefehlt haben.“ (?) — Jaké to svědectví, — věř mu, tedy komu se líbí, Jeronym, který v Palestíně písmo sv. překládal a takovou schopnost v této řeči měl, chybil dle úsudku Lutrova na mnohá místa, což tedy mám říci o Lutrovi, který z neschopnosti se veřejně viní, jak as ten přeložil zákon starý? —

Dále jak čteme v stolních rozmluvách jeho ¹⁾, praví takto: „Ich Dr. Martin Luther, kann weder Griechisch noch Hebräisch, ich will aber dennoch einem Hebräer und Griechen zimlich begegnen. Aber die Sprachen machen für sich selbst keinen Theologen, sondern sind nur eine Hülfe, denn soll einer von einem Ding reden, so muß er die Sache zuvor wissen und verstehen.“ —

Kdo chce více věděti nad to ještě o Lutrovi? — Dle vlastních slov neumí ani heberejsky ani řecky, —

¹⁾ Colloq. mens. Cap. 69. fol. 521. col. 2. —

jak tedy řádně a spravedlivě z těchto řečí přeloží písmo svaté!? ¹⁾ —

Hned na to vece zas dále: „Ich bin kein Hebräer nach der Grammatica und Regeln, darum ich lasse mich nirgend anbinden, sondern ich gehe frei hindurch.“ (a jak pěkně, jako pravý Alexander, co nemohl rozvázat — rozsekl! — jen když to jde.) Wenn einer gleich die Gabe der Sprachen hat, und versteht sie, doch kann er darum nicht eine in die andere so leicht bringen und verdolmetschen; verdolmetschen ist eine sonderliche Gnade und Gabe Gottes. Die LXX griechischen Dolmetscher, so die Hebräische Diebel in die Griechische Sprache bracht haben, sind im Hebräischen unerfahren und ungeübt geweest. (sic!) Ihr Dolmetschen ist sehr leppisch und ungereimbt. Denn sie haben die Buchstaben, Wort und Ort zu ändern verachtet, also daß auch St. Hieronymi version und verdolmetschen ihnen fürzuziehen ist. Biewol wer Hieronymum für einen Hebräer schilbt, der thut ihm Gewalt und Unrecht. Denn nach der Babylonischen Gefängniß ist diese Sprache so corruptirt und verderbt, daß man sie hat nicht könnt wiederum zu Rathe bringen. Wenn Moises und die Propheten jetzt wieder auferstünden, so würden sie ihre Worte, wie sie jetzt und verdreht sind, selbst nicht verstehen.“ — Co potřeba více důkazů k potvrzení této druhé částky? Mohl bych zde uvéstí již na hofe uvedená slova Zvingli-ho, kde mu jak již známo neschopnost jeho vytýká, ika: „... dobře víš, jak tomu skutečně jest, že za tvého času mnoho mužů žilo *ve čtení a v řeči daleko tebe zběhlejších*.“ — Mohl bych podotknouti výrok učeného **Emser**-a z Lipska, jenž v německém překladu Lutrova více než 1000 chyb a omylů

¹⁾ Nemohl bychom zde zvolati k němu se sv. Jeronýmem: (Epist. L. Tom. IV. pars II.) „Bychom se naučili nějakému řemeslu, musíme mistra míti. Toliko toto umění vykládati písma, každý sobě bez rozdílu přisobuje, *chtě jiné učiti, své než se sám vyučil*,“ — a se sv. Petrem (II. Petr. III. 16.): „že některé věci jsou v nich (v listech Pavlových), nesnadné k srozumění, *kteréž neucení a neustaviční (nestáli) převracují*, jako i jiná písma k svému vlastnímu zahynutí.“ —

nalezl, — Mohl bych uvéstí protestanta **Bucera**, a opět Zvingli-ho, který přehlédna bibli Lutrova po skončené práci veřejně se prohlásil, „že překlad tento kází slovo Boží“ ¹⁾ než nač to a všechno podobné? — Každý kdo pozorně rozvážil tato vyřknutí Lutrova, uznati a přesvědčiti se musí, že kdo ani heberejskou a řeckou mluvnicí a pravidla její neumí, řádně a zprávně písmo sv. přeložiti ani nemůže, ani schopen není. Dále neumělo-li ani LXX překladatelů, ani sv. Jeroným ani sami Zidé řeč heberejskou, a nepoznal-li by Moyžiš a proroci slova svá, jak v uvedeném vyřknutí Lutr dokazuje, — odkud pak se jí Lutr *sám* naučil, a z čeho to dále soudí, že jí tito jmenovaní neuměli? —

Věru kdo tak upřímně o sobě svědčí, jako to zde činil Lutr, a kdo nad to vše tolika chybami a omyly, to stvrzuje jako on, o takovéto jeho schopnosti řádně a svědomitě z původní řeči písmo sv. překládati může nepochybovat jen ten, komu nejen nad církev, sněmy a sv. Otce, něbrž snad i nad samého Boha Dr. Martin Lutr stojí! — — —

Třetí nám ještě vlastnost pozorovati zbývá, které k řádnému a zprávnému překladu písma sv. nutně třeba jest, totiž: Překladatel musí býti beze všeho předsudku a vášně, nechtě podle své hlavy a žádosti, neb kužitku a výhody své, ani nic změnit ani nic vynechati — a protož skoumejme ještě nestranně, jak se dle této zásady v překladu svém zachoval Lutr. —

III.

Jakým předsudkem a jakou vášní překladatel písma sv., Lutr zmitán byl, lehko pozná každý, kdo jeho vyřknutím a spisům jen poněkud jakou takou pozornost věnoval. Tak na příklad píše o večeři Páně ²⁾ takto: „Kdyby papež aneb sněm církevní přikázal, večeři Páně pod obojí posluhovati, tedy bych já *jim na vzdor* s je-

¹⁾ Jirsík „Popul. Dogmatika“ p. 103.

²⁾ II. Tom. Jenen. 1555, fol. 559.

dnou toliko způsobou se spokojil, a svým přivržencům jen jednu neb žádnou, a ne dvě podával, ano já bych proklínal ty, kteříž by dle nařízení sněmu pod oboji přijímali.“ — Je-li zde potřeba dalších důkazů strašlivým předsudkem a ohnivou vášní předpodjatého Lutra? —

Než že i spolu ne spravedlivě a řádně, něbrž podle své hlavy a žádosti, k užitku a k vyhodě své (by totiž mohl písmem dokázati, co bludného a převráceného učil), jednal, a přemnoho v překladu svém změnil, převrátil a vynechal, to jasně a dokonale dokazuje jeho písmo svaté.

Tak, abych jen některé příklady uvedl, v listu k Řím. III. v. 20. *přidal* slovo *jen* (nur), čímž nad míru zjištěn jest smysl celé sady; dále v tom samém listu C. III. v. 28. *přidal* opět slovo: „*jenom*“ (allein, sola), kteréžto na pohled nepatrné slovo tak velice převrátilo smysl, že přivrženci jeho k tomu bludnému mínění přivedlo, že *jediná vira a ne skutky spasi člověka*. A jak ospravedlnil asi Lutr toto bohaprázdné jednání své u věci tak veledůležité? Slyšme odpověď jeho, kterou v článku: „*Vom Dolmetschen und Fürbitt der Heiligen*“ ¹⁾ takto klade: „*Wann einer Papst sich viel unnütz machen will mit dem Wort „sola allein,“ so sagt ihm klug also Dr. M. Luther will also haben und spricht: Papist und Esel sei ein Ding, sie volo, sie jubeo, sit pro ratione voluntas. Denn wir wollen nicht der Papisten Schüler und Jünger, sondern ihre Meister und Richter sein, wollen auch einmal stolzieren und pochen mit den Eselsköpfen, und wie Paulus wieder seine tollen Heiligen sich rühmet, so will ich mich wieder diese meine Esel rühmen“* . . . .

To je předce řádné, a jak náleží ospravedlnění, věru kdyby přišlo na hubu, — pochybuji, že by někdo jiný před ním dosáhl místa. —

Tu bych mohl dále ještě uvést znamenitější místa v překladu jeho, tak Genes. XII. v. 8; XXVI. 25; Žalm. 145.; Joël II. 32.; Gal. IV. 3.; Idem IV. 9.; Hebr. XVII. 13. a t. d.; mohl bych ještě dokázati jak i celé knihy jako Machabejské, celé verše, jako již v uvedeném I.

¹⁾ V. Tom. Jenen. 1575; fol. 141.

Joan. V. 7. a t. d. vynechal ¹⁾), ale věru bych se obával, že jenom časem plejtvám a p. čtenáře obtěžuji, nebo *třetí vlastnost* k řádnému a spravedlivému překladu pisma sv. přirknouť tomu, kdo sám o sobě pravi: „Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas“ — jako to vyřknul a činil Lutr., — mohl by jenom přirknouti buď člověk nezdravého úsudku, nebo zvláštní zášti a předsudkem proti všemu co katolického jest, tak předpodjatý, že by raději p. spasení svého upustil, než by v tom nejmenším za pravdu dal protivné a nenáviděné jemu církvi! —

A tak jsem dokázal v krátkosti sice, ale jak doufám, předce zřetelně a pochopitelně, táje co možná úsudek vlastní, nejvíce z vlastního vyřknutí Lutrova, neb jednání a počínání jeho, že „mu všechny tři vlastnosti k řádnému a spravedlivému překladu svat. pisma chybí a schází.“ — Neměl-li však těchto veledůležitých a potřebných prostředků, jaký medle mohl býti jeho překlad, než chybný, převrácený, nedostatečný, miltý a bludný?! — „Jaký strom, takové ovoce“, pravi příslovi, „a jaký dělník, taková též i práce jeho.“ —

Ať tedy přívrženci Lutrovi nevím jak tento překlad vychvalují a až do samého nebe pozdvihují, ať jim dělají hluku a povyku ve světě, jak a mnoho-li se jim líbí, oni *ředi dobře, než i my neméně*, „proč“ to činil, proč rušil, měnil, vynechával, co se s učněním jeho nesrovnávalo. O něm a jemu podobných napsal již dávno velmi křesťně sv. Jan Zlat. ²⁾): „Bluďaři překrucují pismo sv., ale jenom na svou zkázu; oniť hledají v něm důvodů, ale jenom proti spasení svému, aniž znamenají, že se sami kacejí do propasti zahynutí. — Oniť kazi pismo, pomíjejí mnohé výpovědi a vyhledávají, zdaliž by nemohli něco najíti, což by svědčilo a lichotilo na pohled bludu jejich.“ — — A starý **Tertullian** ³⁾) velmi krásně vlastnost takovýchto lidí vypodobnil, an veče: Některých pí-

¹⁾ Jirák Popul. Dogm. p. 724—725.

²⁾ Homil. advers. Anom. —

³⁾ De praescriptionibus haeretic. Cap. XVII.

sem *kacířstvo* nepřijímá, a které přijímá, ty máš *přidáváním a ubíráním* dle soustavy učení svého; a přijímá-li (všecka), nepřijímá jich v úplné jich celosti, a jestliže přijímá celé, zase je zkracuje všeliké výklady jim podstatkující.“ —

Než všickni jak ti a podobní, jenž drží a bohaprázdnou rukou opovažují se *překrucovati, odjímatí a přidávati* něco k sv. písmu, nechť slyší ortel svůj z úst miláčka Páně sv. Jana ¹⁾, který ku konci svého proroctví píše:

„Jestliže by kdo *přidal* k těmto (slovům), přidá Bůh na něho ran napsaných v knize této. A jestliže by kdo *ujal* od slov knihy ... (této), odejmeť Bůh díl jeho z knihy života, a z svatého města, a z těch věcí, kteréž jsou napsány v knize této!

Držela-li církev svatá v prvních stoletích list sv. Jakuba, Apoštola Páně za pravý a kanonický?

Když Lutr písmo sv. v jazyk německý dle způsobu svého překládati začal, počínal si, jak již známo, tak nesvědomitě, bohaprázdně a libovolně, že nejen, co a jak se mu libilo, změnil a překroutil, nýbrž i zde tam mnohá místa, která se s učením a směřováním jeho nesrovnávala, naprosto vynechal. Tak přidal v listu k Římanům C. III. v. 28 slovo *jenom* (sola), čímž se smysl celé sady tak převrátil, že ne jak napsal sv. Pavel „*víra a skutky*“, nýbrž *jenom víra* (sola fides), a ne tedy skutky spásí člověka. Než ačkoli zde násilně smysl uvedeného místa bohaprázdně změnil a překroutil, stavil se mu předce na straně druhé velice na odpor list sv. Jakuba, Apoštola Páně, který velmi krásně s uvedeným tímto veršem sv. Pavla (C. III. v. 28) souhlasí, nic však méně tak lehce se převrátiti nedá pro jasnou a úplnou

¹⁾ Zjev. XIII. 18. 19.

určitost vyřknutí svého. — Co zde si měl Lutr počít, aby dílem učení své bludné provedl a písmem sv. (ačkoli překrouceným) dosvědčil, dílem od katolíků právě tímto listem sv. Jakuba z bludu svého přesvědčen a co bezbožný rušitel pisma sv. obviněn nebyl? — Zde bylo ouliskné chytrosti třeba, a věru co dokonalejší mistr lsti, podvodu a falše se chvalně vyznamenal. — „Vida Lutr“ píše V. D. p. Jirsík ve své Dogmatice (str. 735), „an list tento (sv. Jakuba) upřímo čelí proti bludnému učení jeho o víře a dobrých skutcích, zle se jal o něm mluvit, až i „listem sláměným“ jej nazval.“ —

Tím mínil totiž docílití téhož, by ztrativ list tento všecku auctoritu a vážnost proti jeho učení užíván býti nemohl. — Než ačkoli si Lutr tak výborně z nemilého rozpaku pomohl, nebyli přívrženci jeho ani s tím ještě spokojeni, a protož přičinovali se nejvíce, stůj co stůj, dokázati, že nadjmenovaný tento list v církvi kř. za prvních století ani za pravý a kanonický uznán nebyl, nébrž pryč teprv později, zvláště na sněmu Tridentinském za takový uznán a stvrzen jest byl.

Aby však toto jejich vyřčení předce nějaké váhy a důrazu obdrželo, odvolávají se na sv. Jeronýma, který ¹⁾ takto píše: „Unam tantum scripsit (Jacobus) epistolam, quae de septem catholicis est: quae et ipsa ab alio quodam sub nomine ejus edita *asseritur*, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem“, — a z toho přičinují se potvrditi, že ne Jakub Apoštol sám, nébrž někdo jiný jménem jeho ho vydal, a později teprv v církvi kat. patričníou auctoritu a vážnost dosáhl. —

Však jaký to mylný úsudek? Nebo nejmenuje-li sám sv. Jeroným tento list: „*epistolam, quae de septem catholicis est*“, nepřijal-li ho sám mezi písmo sv. co pravý a katolický?! — Pravi-li však, že se tvrdí, povídá, roznáší (*asseritur*), že někdo jiný jménem jeho ho vydal, což na tom záleží, ve světě se tak mnoho tvrdí, roznáší, a předce v mnohých pádech to pravda není,

¹⁾ In Cathologo scriptorum ecclesiasticorum de Jacobo Apostolo.

a proto nám zde nepostačuje, že se tvrdí, povídá, roznášá; zde musí býti *důkaz*, zdali tomu tak v skutku jest, jak se tvrdí, a takový očekáváme teprv od přeznaných Lutrových, a jak dlouho s tím se neobjeví, tímto vyřknutím nedokáží nicohož. To takle z řeči té vysvítá, že na začátku byla jakási pochybnost v církvi nejprvnějšího času, která však více a více mizela, neb *krzy paulatin tempore*, jak praví sv. Jeroným, „obtinut auctoritatem“, — má důkaz, že se církev sv., která lehko pro blízkost svou k času sv. Jakuba, o pravdě neb nepravdě této pochybnosti se přesvědčiti mohla, jasně a zřetelně byla seznala, že skutečně sv. Jakub, Apoštol, a ne jiný ve jménu jeho tento list vydal, a protož, že co takový vážnost a auctoritu zasluhuje. —

Než že tento úsudek můj pravdivý jest, a „že ceda církev sv. hned v prvních stoletích list tento sv. Jakuba, Apoštola Páně, za pravý a kanonický uznávala“, — toho důkazem jest veliké a znamenité *svědectví* sv. Otců a sněmů církevních, kteří se buď na vyřknutí tohoto listu, *„to pisma svatého“* odvolávají, buď zřejmě tvrdí, že původcem jeho byl sv. Jakub, Apoštol Páně, následovně, že *jest pravý a kanonický*. Uvedu zde pro přesvědčení některá tato svědectví.

Tak píše sv. **Diviš** ¹⁾: „Indigne orans non exau-diretur, atque ad ipsum non immerito illud diceretur al-aquium ²⁾ justitiae plenum: „petitis et non accipitis, quia male petitis.“ (Jac. IV. 3.)

Origenes mluví takto ³⁾: „Hoc idem et Jacobus Apostolus cohortatur, dicens: „Resistite autem diabolo et fugiet a vobis.““ (Jac. IV. 7.)

A. opět ⁴⁾: „Apostolus Jacobus dicit: „Vir duplex animus inconstans est in omnibus viis suis.““ (Jac. I. 8.)

—————

¹⁾ In eccl. hierarch. Cap. VII.

²⁾ Ze slovem „eloquium“ míní sv. Diviš „pismo sv.“ vysvítá z celého ostatního spojení (contextu) před a po vyřknutí tomto.

³⁾ In Exod. Hom. III. in, fine.

⁴⁾ „ „ Hom. VIII. circa medium.

Sv. Athaná Alexandrinský tvrdí ¹⁾: „Neque ulla, „„ut testatur *Jacobus*““, immutatio aut vicissitudinis obumbratio in Deo est.“ (Jac. I. 17.)

A zase dokládá ²⁾: „Novi (testamenti) determinati et *canonici* sunt isti . . . . . catholicae epistolae variorum Apostolorum, omnes numero septem, uno comprehensae volumine, *Jacobi una*, cujus principium est: „*Jacobus Dei et Domini nostri Jesu Christi servus.*““ (Jac. I. 1.)

Sv. Hilarius zaznamenal ³⁾ toto: „Respondendum esse existimo haereticorum perversitati et omnes eorum stultas ac mortiferas institutiones, evangelicis atque apostolicis testimoniis coarguendas“ . . . . . *A mezi tato svědectví klade i list sv. Jakuba, an dále dokládá*: „Et *Jacobus* Apostolus dixerit: apud quem non est demutatio.“ (Jac. I. 17.)

Sv. Cyrill Jerusalemský ⁴⁾ se projevil takto: „Novi testamenti (libri sunt) quatuor tantum Evangelia . . . Suscipe autem et Actus Ap., ad haec septem *Jacobi* (aj! na první místo ho klade před samým Petrem), Petri et Joannis et Judae *epistolas catholicas.*“

Sv. Efrém ⁵⁾ praví: „De hac (dilectione mundi) Apostolus ait: „*Qui se mundi putat amicum, Dei inimicus constituitur.*““ (Jac. IV. 4.)

A opět píše ⁶⁾: „Qui iracundia semper tenetur, *Apostolum* audiat sic dicentem: „*Ira viri justitiam Dei non operatur.*““ (Jac. I. 20.)

Sv. Řehoř Nyssenský ⁷⁾ při sečítání kano-nických knih básni takto:

¹⁾ In Epist. ad Afric.

²⁾ In Synop. Sac. Scripturae. — Podobně také mluví: in Epist. 39. festiv. —

³⁾ Liber IV. de Trinitate.

⁴⁾ Catech. IV.

⁵⁾ De charitate sive dilectione.

⁶⁾ De virtute et vitiis. Cap. „de iracundia.“

⁷⁾ In carminibus tit. „de veris et germanis scripturae.“ Lib. I.

„Inclita Apostolicae classis tunc gesta sequuntur :
Hinc bis septenae literae, quas numine Paulus
Aethereo scripsit, sequitur post *una Jacobi* . . . .“

Epiphanius ¹⁾ tvrdí : „Si esses ex Spiritu sancto
genitus, et a Prophetis ac Apostolis edoctus, oportebat
te ab initio creationis mundi usque ad tempora Hester
evoluere viginti et septem veteris testamenti libros . . .
etiam catholicas epistolas *Jacobi* et *Petri* . .“

Sv. **Ambrož** mluví ²⁾ : „Scriptura dicit : „*Domini
superbis resistit*.““ (Jac. IV. 6.)

Ruffinus ³⁾ učí toto : „Et ideo, quae sunt novi
ac veteris testamenti volumina, quae secundum majorum
traditionem per ipsum Spiritum sanctum inspirata cre-
duntur, et ecclesiis Christi tradita, competens videtur in
hoc loco evidenti numero, sicut ex patrum monumentis
accepimus, designare. Itaque veteris testamenti omnium
primo Moysi quinque . . . . Novi vero quatuor Evangelia . . . ,
Pauli Apostoli epistolae quatuordecim, Petri Ap. duae,
Jacobi fratris Domini et Apostoli una . . . . Haec sunt,
quae Patres „*intra canonem concluserunt*“, ex quibus
fidei nostrae assertiones constare voluerunt.“

Sv. **Augustin** vyučuje následovně ⁴⁾ : „*Totus au-
tem canon* scripturarum, in quo istam considerationem
versandam dicimus, his libris continetur : Genesi, Exo-
do . . . . . *una Jacobi* (epistola).“

A na jiném místě ⁵⁾ : „Quid proderit, „*ait
Jacobus*“ fratres mei, si fidem quis dicat se habere,
opera autem non habeat ? numquid poterit fides salvare
eum ? Dicit etiam : quia fides sine operibus mortua est.“

A zase píše v jiném spisu ⁶⁾ : „Fides, quae
per dilectionem operatur, ipsa est fides, quae fideles Dei
separat ab immundis daemonibus, nam et ipsi, „*sicut*

¹⁾ Haeres. 76.

²⁾ Serm. VII. in Psalm. 118.

³⁾ In Exposit. Symboli.

⁴⁾ Lib. II. de doctrina Christiana C. VIII.

⁵⁾ De fide et operibus C. XIV.

⁶⁾ De gratia et libero arbitrio. C. VII. in fine.

dicūt Apostolus Jacobus“, credunt et contremiscunt, sed non bene operantur.“ (Jac. II. 19.)

Sv. Cyrill Alexandrinský vyjádřil se v knize své ¹⁾ takto: „Commemorabo etiam *divinitus inspiratam scripturam*, quae ait: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiae et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio Domini salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, remittentur ei.“ (Jac. V. 14. 15.)

Gelasius píše ²⁾ toto: „Ordo scripturarum novi et aeterni testamenti: Evangeliorum libri quatuor . . . Item canonicae epistolae numero septem: *Jacobi Apostoli epistola una*“ . . .

Sv. Fulgens tvrdí následovně ²⁾: „Tales etiam *beatus Jacobus* increpare non cessat, dicens: *agite nunc divites, plorate ululantes in miseris, quae advenient vobis*.“ (Jac. V. 1.)

Sněm Laodicenský (Cap. LIX.) nařizuje toto: „Non oportet ab idiotis psalmos compositos et vulgares in ecclesiis dici, neque libros, qui sunt extra canonem, legere, nisi solos canonicos novi et veteris testamenti. Quae autem oporteat legi et in auctoritatem recipi, haec sunt: . . . Novi testamenti evangelia quatuor . . . epistolae catholicae septem . . . *Jacobi una*.“

Sněm Carthaginenský III. (Cap. 47.) poroučí následující: „Placuit ut praeter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur sub nomine scripturarum. Sunt autem canonicae scripturae: Genesis . . . (epistola) *Jacobi una*.“

Sněm Milevitánský (Cap. VII.) praví mezi jiným: „Justus erat Apostolus Jacobus, cum dicebat: „*In multis enim offendimus omnes*.““ (Jac. III. 2.) — —

¹⁾ De adoratione et cultu Libr. VI., qui est de servitute et charitate.

²⁾ In ordine libr. veteris et novi testamenti digesto per eundem et LXX episcopos.

³⁾ Epist. VII. ad Venantiam de poenitentia.

A nyní táži se před celým světem: Je-li ještě více důkazů třeba k stvrzení, že církev sv. již za prvních časů list sv. Jakuba, Apoštola Páně, za pravý a kanonický držela?! — —

Kdo má tedy větší pravdu, tato řada uvedených sv. Otců a sněmů církevních, anebo Lutr a s ním někteří z přívrženců jeho? — Zde jsou důkazy, tamto důmnění, zde mluví *Duchem sv.* řízená církev, — tamto lhou některá od ní vyloučená, zbloudilá ústa, o nichž dobře napsal Apoštol ¹⁾: „*Nebo bude čas, kdyžto zdravého učení nebudou snášeti, ale podle svých žádostí sobě shromažďovati budou učitele, majíce svrblivé uši, a od pravdy zajisté sluch odvrátí a k básním se obrátí.*“ — A proto také, jak dále vece sv. Pavel ²⁾, „*duch světa tohoto oslepil myslí nevěrných (těchto), aby v nich Evangelium slávy Kristovy nesvítilo.*“ —

Má-li napotom tvrzení těch a takových pošetilců míti jaké váhy a důležitosti pro ty, jenž po pravdě a jistotě touží, a to tím více, an řeč ta a podobná, jak dokázáno, špinavá lež a mam jest?! — Než nic platno není vám takovéto jednání, na vzdor tomu všemu víme my katolíci, „*komu jsme uvěřili*“ ³⁾, a kdyby jste ještě tisíckrát více Lutra a jednání jeho schvalovali, zastávali a hájili, — my předce se držeti budeme pevně a nezměnitelně *učení a vyřknutí církve své svaté a katolické*, neb víme že: „*Pán jest s ni až do skonání světa*“ ⁴⁾, a že „*ani brány pekelné nepřemohou ji.*“ ⁵⁾ —

Zdali poslední pomazání pouhý obřad, čili skutečná svátost?

Zhanobiv Lutr s přívrženci svými list sv. Jakuba, Apoštola Páně, kterýž tak světlě a určité svědčí proti

¹⁾ II. Timoth. IV. 3. 3.

²⁾ II. Korin. IV. 4.

³⁾ II. Timoth. I. 12.

⁴⁾ Mat. XXVIII. 20.

⁵⁾ Mat. XVI. 18.

učení jejich: „o ospravedlnění pouhou věrou,“ vynasnažili se spolu co nejvíce všeho zapřítí a překroutiti, což tento nadzminěný list přikazuje a učí. Po zavržení určitého a světlého učení jeho: „že mimo viru i dobrých skutků třeba.“ (Jac. II. 14, a II. 26.), — přišla jest řada i na poslední pomazání, o kterémž Apoštol v Cap. V. 14. 15, co o „svátosti“ Pánem ustanovené mluví, a všechny 3 patřičné částky k ní potřebné udává, totiž: a) viditelné znamení — pomazání sv. olejem a modlitbu, b) neviditelnou milost — odpuštění hříchů, často i tělesné zdraví, c) Božské ustanovení — neb mluví o odpuštění hříchů, kterého žádný člověk udělit nemůže, což důkazem jest, že takoveto pomazání od Boha ustanovené býti musí; a mimo to dí zřejmě: ve jménu Páně, což tolik jest, jako by byl řekl z rozkazu Páně ¹⁾.

Než všecko nic platno, Lutr nazval jednou list tento „slaměným,“ a následovně dle velitelského rozkazu jeho: „Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas,“ muselo býti v něm i toto veledůležité učení mamem, lstí a podvodem. — Vidouce sstoupenci jeho, že Lutr ani neudává příčiny zavržení listu tohoto, s svým „sic volo a jubeo . . .“ povážlivější částku lidu na svou stranu předce přivést nemohl, a ačkoli se za Apoštola, ano i ducha Páně vydával, předce i u větší částky následovníků svých za menšího platil než pravý Apoštol Páně, sv. Jakub, — vynalezli jiný důkaz k zavržení nadřečeného učení, totiž ten, že počali, odvolávajíce se na sv. Jeronýma, roztrušovati, že tento list ani od sv. Jakuba nepochází, nébrž od někoho jiného jménem jeho vydán jest, a proto že ho i církev v prvnějších stoletích za pravý a kanonický nedržela, a později teprv zponenáhla za takový v katolické církvi uznán a přijat byl.

Nyní jednalo se jim jenom ještě o to, kdo a kdy

¹⁾ Confer: Karl Joachim Colbert's, *Bischofs von Montpellier Katechismus*, 3. Theil. II. Band, Wien 1786. p. 28—43., — na kterýžto spis pro jeho jádrost a důslednost každého pozorná činím. — Jirsíka *Populární Dogm.* p. 624—626. . . . Hyný *Katechismus pro obecný lid* p. 265 a t. d. —

toto poslední pomazání za svátost vyhlásil, a hle! nejsouce jako vždy příliš choulostivými „o drobet té lži,“ zašli si hezky daleko do času sv. církve, totiž až do času papeže Felixe IV., který l. P. 526 na stoličce římskou dosedl, tvrdíce o něm, že dle svědectví Polidora Vergilia ¹⁾ *první* byl, který přikázal umírající olejem mazati, — a proto že obřadu (sic!) tohoto vynálezcem byl. —

Vůle by byla dobrá, aspoň dle jejich způsobu, jen škoda, že důkaz nad míru pokulhává. — Předně již tedy, ten, kdož dle smešlení jejich tento list jménem sv. Jakuba vydal, to přikazuje (mazání sv. olejem), an píše: „Stůně-li kdo z vás, uveď kněží církve, a nechť se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně . . .“ (Jak. V. 14), důkaz to, že tedy dávno před Felixem to známo a užíváno bylo; — a za druhé když i to papež Felix IV. svým kněžím nařídil, aby toho užívali, *musí* proto býti *vynálezcem* toho? věru to jest závěrka tak prostomilá, důvtipná a učená, — že by i vesníčkému žáku — hanbu a nečest působila! — To bychom tedy mohli týmž způsobem též zavírat: Dr. Martin Lutr nařídil večeri Páně pod obojí podávati věřícím svým, — protož jest Martin Lutr *první vynálezce* této svátosti! — To by byla Logika! — ale pomoz co pomoz, jen když dostanou katolici štulec. „Na lži nezáleží nic,“ říkával Lutr k přátelům svým, „jen když toho dosáhneme, co jsme si umínili.“ — Dobrá to zásada, a jak viděti i hojně následována od některých z přátel jeho! — Ale navratme se k důležité své otázce: *Je-li poslední pomazání skutečně pouhý obřad, jak protestanti tvrdí, či skutečná svátost, jak církev kat. učí?*

Již jsem dokázal, proč Lutr a přívrženci jeho list sv. Jakuba, a v něm učení „o posledním pomazání“ zavrhl, i nedůslednost uvedeného jimi důkazu, že papež Felix IV. prvním byl vynálezcem svátosti této jsem objasnil, a do-

¹⁾ De inventoribus rerum Libr. V. Cap. 3. — Že zde Polidorus Vergilius mluví, že papež Felix IV. obyčej tento, který zde tam v zapomnutí přicházel, znovu písemně konati nařídil, následovně obnovil, samo sebou vysvitá.

statečné by mohlo býti toto k důkazu, že Lutr a přivrženici jeho „*beze důvodů a rozumné příčiny*“, ze kyselosti a zášti zavrhlí list tento a to proto, poněvadž bludnému učení jejich na odpor se klade. Jestli že tedy *pouhým obřadem* nazývají to, co v něm dle učení katolického (dle tří v něm obsažených a již nahoře uvedených částek k svátosti nevyhnutelně potřebných,) za „*pravou a skutečnou svátost*“ se vydává, nemůže žádný důsledný a spravedlivý člověk uvěřiti a přijmouti tak dlouho, dokud nám ne *lživé*, ale spravedlivé, řádné a rozumné důkazy nepodají, proč poslední pomazání *pouhým obřadem* býti má. — Než poněvadž tento předmět dílem tak *velodůležitý* jest, dílem ale se dokázali dá *s učení sv. církve a sv. Otců*, že nejen *před* Felixem IV. ale i *po něm*, toto poslední pomazání *za svátost* držáno bylo v církvi kat., — míním, že snad nepochybím, když některá z svědectví takových zde umístním, a to sice ta, která, mimo některá, v Encyklopaedii paně Řehákové uvedena nejsou. —

Že hned v nejprvnějších stoletích sv. církve o této svátosti tak skrovně zmínka se činí, ano že vůbec sv. Otcové méně o ní píšou, než o svátostech ostatních, toho příčinu trefně nám udává vysoce učený **František Soarez** ¹⁾ když vece: „*Quod non sit adeo frequens sicut de poenitentia vel eucharistia mentio (in ss. Patribus), mirandum non est, nam quia res ipsa non est ita necessaria et frequens, ideoque non tam frequenter incidit de illa moralis sermo, tum etiam quia non fuit res controversa, ut de illa daretur disputandi occasio.*“ —

Nicméně však máme předce tolik a tak důležitých svědectví, z kterýchž určitě uzavříti lze, kteraké učení sv. církve to vždy bylo, že posl. pomazání *ne obřad*, ale *pravá a skutečná svátost* jest.

Tak mluví **Origenes** ²⁾ takto: „*Quia potestas extremam unctionem conferrendi complectitur simul potestate peccata remittendi, ideo habetur institutio Christi.*“

¹⁾ III. Pars disput. 39. sect. I.

²⁾ Homil. II. in libr. Numeri.

Sv. Jan Zlat. piše ¹⁾: „Illi certe (parentes corporales) ne corporalem quidem interitum a liberis amoliri possunt, neque ingruentem morbum propulsare, cum hi (sacerdotes) laborantem ac morti jam jam propinquam animam identidem servarint; aliis remissiolem poenam infligentes, alios prorsus labi non permittentes, non doctrinæ solum atque commonitionis, sed etiam precum præsidio, neque enim solum cum nos unxerant, sed postea etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent. Infirmatur, inquit, inter vos aliquis, accersat presbyteros ecclesiæ, et orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini, et obsecratio fidei salvum reddet laborantem, et eriget eum Dominus, et si in peccatis fuerit, remittentur ei.“

Ještě zřetelněji mluví o této svátosti sv. Augustin ²⁾, an učí: „Quoties aliqua infirmitas supervenerit, corpus et sanguinem Christi, ille, qui ægrotat, accipiat, et inde corpusculum suum ungat, ut illud, quod scriptum est, impleatur in eo: Infirmatur quis, inducat presbyteros et orent super eum, ungentes eum oleo, et oratio fidei salvabit infirmum et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, dimittentur ei. Videte fratres, quia in infirmitate ad ecclesiam concurrerit, et corporis sanitatem accipere, et peccatorum indulgentiam merebitur obtinere.“

Papež Innocenc I. ³⁾ vykládá takto: „Adjecit etiam filius meus Coelestinus Diaconus in epistola sua esse a tua dilectione positum, illud, quod ni beati Apostoli Jacobi epistola conscriptum est: Si infirmus aliquis in vobis est, vocet presbyteros, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit laborantem, et suscitabit illum Dominus, et si peccata fecit, remittet ei. Quod non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere, quia sancto oleo Chrismatis perungi possunt, quo ab episcopo confecto,

¹⁾ Liber III. de sacerd. (okolo začátku.)

²⁾ Sermo 215.

³⁾ Epistola I. ad Decenium C. VIII.

non solum sacerdotibus sed omnibus uti Christianis uti licet, in sua aut suorum necessitate (ad ungendum) inungendo. Caterum illud superfluum videmus adjectum, ut de episcopo ambigatur, quod presbyteris licere dubium non est. Nam idcirco de presbyteris dictum est (ab Apostolo Jacobo), quia episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. . . . Poenitentibus istud infundi non potest, *quia genus est sacramenti*. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo *unum genus* putatur posse concedi? —

Anastasius, biskup Nicenský ¹⁾ praví: „Memento et ejus qui dicit: Infirmatur quis in vobis? Accersat presbyteros ecclesiæ, et orent super eum, ungentes ipsum oleo in nomine Domini, et oratio fidei servabit laborantem, et suscitabit eum Dominus, et si peccata fecerit, remittentur ei.“

Sném Cabillonenský ²⁾ učí: „Secundum beati Apostoli Jacobi documentum, cui etiam decreta patrum consonant, infirmi oleo, quod ab episcopo benedicitur, a presbyteris ungi debent. Sic enim ait: Infirmatur quis in vobis, etc. Non est itaque parvipendenda hujusce modi medicina, quæ animæ corporisque medetur languoribus.“

Sném Aquisgranenský ³⁾ velí: „Statutum etiam est, ut vel semel in anno, id est, in quinta feria, quæ est in coena Domini, unctio sancti olei, in quo salvatio infirmorum creditur, per omnes civitates ab episcopis non negligatur, sicut nunc usque neglecta est, sed omni devotione juxta traditionem Apostolicam ac statuta decretalium, in quo de eadem re præcipitur, peragatur.“

Sném Mohučský (Moguntinum) takto dokládá ⁴⁾:

¹⁾ q. inscrib. 23 ex Cyrillo de adoratione in spiritu.

²⁾ Can. 48. — slaven za času Karla Velkého.

³⁾ Can. VIII, slaven za živobyti Ludvíka Nábožného.

⁴⁾ Za času Ludvíka krále shromážděný, kde Rabanus arcibiskup, předsedal. Can. XXVI. „de infirmis in periculo mortis constitutis.“

„Ab infirmis in mortis periculo positis, per presbyteros pura inquirenda est confessio, non tamen illis imponenda quantitas poenitentiae, sed innotescenda, et cum amicorum orationibus, et eleemosynarum studiis pondus poenitentiae sublevandum: ut si forte migraverint, ne obligati excommunicatione, alieni ex consortio bene fiant, a quo periculo si divinitus erepti convalescerint, poenitentiae modum a suo confessore impositum diligenter observent. Et ideo secundum canonicam auctoritatem, ne illis janua pietatis clausa videatur, orationibus et consolationibus ecclesiasticis sacra cum unctione Dei animati, secundum statuta sanctorum patrum communione viatici reficiantur.“

Alcuin popisuje tuto svátost ve svém spisu ¹⁾ následovně: „Hac auctoritate (Apostoli Jacobi) promulgata, quotiescunque fidelis infirmatur, ingrediuntur fratres ad ægrotum cum aqua benedicta et cum cereis, sive incenso ante oleum sanctum et peragunt omnia, sicut in sacramentorum libro continetur. Ita ergo talium necessitati auxiliandum est, ut nec ratio illis poenitentiae, nec communionis gratia denegetur. Si etiam jam amisso vocis officio, per indicia integri sensus quærere comprobentur. Quod si ita ægritudine fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant, sub præsentia significare non possint, testimonia eis fidelium prodesse debebunt, simul tamen et poenitentiae et reconciliationis beneficium consequantur.“ —

Nejsou-li to řádná a důkladná svědectví, kteráž každého nepředpodjatého úplně ujistují, že celá církev sv., a to hned v prvních časech poslední pomazání ne za pouhý obřad, nýbrž za řádnou, pravou, od Krista Ježíše ustanovenou, od sv. Jakuba Apostola Páně ale v listu jeho vyjádřenou a popsanou svátost drží?! — Mohl-bych dále ještě uvést některá svědectví z dob pozdějších, než

¹⁾ Libr. de divin. offic. — Cap.: „de infirmis.“ —

Že ostatně i „*sněm Tridentský*“ Sess. XIV. Cap. „de extrema unctione,“ — a „*Synodus Archidiocæsana*“ p. 228 etc. poslední pomazání za svátost vyhlásují — co vůbec známé mlčením pomíjím.

domnívá, že pro vážnost těchto až posud udaných svě-
dectví, toho třeba není, odkazují toho, kdož by ještě více
takových důkazů ze sv. Otců, „*zvláště z novějších časů*“
dočísti se chtěl na výtečné dílo p. Rehaka ¹⁾ na důkaz
a k přesvědčení všem protivníkům této svátosti, že na
základě tak znamenitých, svatých a učených mužů, a to-
likera sněmů církevních má církev křesťansko-katolická
*ouplné, pevně a potvrzené právo; poslední
pomazání ne za pouhý toliko obřad, — ale za
pravou Kristem Ježíšem ustanovenou, a sv.
Jakubem zaznamenanou svátost, prohlašovati a
držeti.*

Joseph Kopsch,
kaplan Roudnický.

Na den slavný jména Ježíš. ²⁾

Nazváno jest jméno jeho Ježíš. Luk. 2. 21.

Ježíš znamená tolik co Spasitel, a ten, kterýž tímto
jménem byl nazván od angela Gabriele, prvé než se na-
rodil na svět, skutečně jest našim Spasitelem. Neboť
jednorozený Syn Boží se ponížil, aby člověk byl pový-
šen; on sebe samého zmařil, aby člověku navraceno bylo
prvotní důstojenství; on se stal pro nás poslušným, aby-
chom zbaveni byli truchlivých následků svého neposlu-
šenství; on za nás utrpěl, abychom ranami jeho uzdra-
veni byli, on za nás umřel, aby nás k novému, ducho-
vnímu životu vzkřísil. On jest prostředníkem našim před
Božskou spravedlností, a milosrdenství získal nám a vě-
čné smilování; on nepřišel na svět, aby svět byl skrze
něho souzen, ale aby spasen byl svět skrze něho. Jak
se tedy jmenoval, tím také skutečně byl: Spasitel bylo

¹⁾ Patristická Encyklopædie. Díl II. str. 655—658.

²⁾ Redakci dostala nedávno bezejmenné psaní, v kterémž se
vyjevuje žádost, aby se v časopise podávala kázání a
katechese, a ne pojednání k poučení duchovenstva. Se-
stavující poslední svazek, plníme tuto žádost, abychom
ukázali, že nám nechybí na vůli dobré vyhověti žá-
dostem odbíratelů, ač vyznáváme, žeť toliko kázání zvláštní,
a to jen pokřídka do časopisu náleží.

jméno jeho, a spasení stalo se nám skrze něho: Ježíš byl Ježíšem a spasil nás. Jakož ale Kristus Ježíš hlava naše ustanoven jest ku spasení celého člověčenstva, takť i každý z nás k něčemu jest ustanoven; každý má svůj ouřad, každý má svou povinnost, každý má své povolání. „Nebot jako v jednom těle mnohé oudy máme, ale nemají všickni oudové jednostejného díla: takť mnozí jedno tělo jsme v Kristu, a obzvláštně jedni druhých oudové v Kristu Ježíši Pánu našem, majíce obdarování rozdílná podle milosti, kteráž dána jest nám.“ Řim. 12, 4—6. Samo sebou se rozumí, že není možná, abychom všickni jednostejné povinnosti a jednostejného úřadu přijali ode Pána. Nebot kdyby každý chtěl rozkazovati: kde by jakého bylo služebníka? a kdyby každý sloužiti chtěl: kde by jakého bylo velitele, kterýž by práci rozděloval, a mzdu vyplácel? Takť nemohou všickni býti učiteli, ne všickni učenlíky; nemohou všickni býti představenými, ne všickni poddanými; nemohou všickni býti bohatí, ne všickni chudí. Kdyby všickni lidé byli jednoho stavu, kdyby všickni byli jedných schopností, kdyby se všickni jednostejnou zanašeli práci: lidská společnost by v krátkém čase zahynouti musela. Kdyby naše tělo mělo záležitosti z jednostejných oudův; bylo by nezpůsobilé, bezvládné, k práci neschopné, aniž by mohlo na živě zůstatí. Podobně by lidská společnost nemohla dojíti svého cíle, kdyby nebyla rozdílnost v povolání. Poněvadž tedy vidíme, že všeho jest potřebí, ale že každý člověk sám nemůže zastati všeho: na jevě nám jest, že musí býti rozdíl v úřadech a stavích a povoláních. Zdaž úřad úřadu potřebnější jest a důstojnější? přijde na to; všickni vedou k jednomu cíli, kterýž jest blaženost obecnstva a spasení duše. Jestliže lidé stavu před stavem dávají přednost, u Boha zajisté všecko jest jinak; nebť on není přijímačem osoby lidské. Protož se nikdo neohlížej na místo, kde stojí; nébrž o to péči měj, aby tam dobře stál, aby v jistém smyslu byl spasitelem bližního svého. Kdyby každý skutečně byl tím, jímž býti má: blaze by bylo na světě živu býti. Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás; tohoť ale u lidí vždycky neshledáváme.

Mnohý má dosti slavné jméno, a však nemá o to péče, aby hoden byl téhož jména. A právě to jest příčina všeho zlého na světě. An slavíme dnes neysvětější jméno „Ježíš“, umíníl jsem sobě, s pomoci Nejvyššího vyložití vám, bratři moji:

1. Že příčina nynější ve světě bídý záleží v tom, že málo jest těch, jenž by dostávali povolání svému, jakož mu dostál Pán Ježíš; naproti tomu ale poukáží:
2. Jak blaze by na světě bylo, kdyby každý dostal jménu svému, jako Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás.

I.

Proč se nám vede zle na světě? proč přibývá rok od roku nouze a bídý? proč s žalostí uvádíme sobě na paměť bývalé dobré časy? proč naříkáme na nynější věk? proč s bázní a s třesením budoucího času očekáváme? Kdo jest tím vinen, že se nám zle vede? Snad věk, v kterémž jsme živi? — Ach, což ten za to může? ten se nezměnil, jestliže se nic jiného nezměnilo. Anebo snad vinna bývá tím neouroda? — Především přijde na to, zdali skutečně neourodou jest, což obyčejně neourodou nazýváme; ale byly pravé a veliké neourody, a tehdejší lid proto předce nebyl nešťastným. A nebo snad vinu dáti máme drahotě? — Ach byly jsou ještě větší drahoty, a náramný hlad mezi lidem, a předce nikdo pro tu ránu sobě nezoufal. A nebo snad ona záhubná nemoc všechno to zlé uvalila na nás, jejížto nákaza před nějakým časem přišla k nám z dalekých východních krajů? — Ach byly jsou ještě horší nemoci, morem hynul ubohý lid jako mouchy: a předce nikdo tak na zlé časy nenaříkal, jakož to nyní slýcháváme. A nebo snad příčinou toho jsou války, kteréž sem tam po světě bouří? Ó marná domněnko! V naší milé vlasti panuje již tolik let svatý pokoj, pokoj panuje i v sousedních zemích kolem a kolem: a což bychom cítili tak bolestně tu ránu, kterouž hynou mnoho set mil vzdáleni od nás nespokojenci? A ohlédněme se do prvního křesťanstva,

co za nátlasky a ukrutná pronásledování zakusiti musěli první v Kristu bratři naši pohanských od mocnářův, čehož nyní dokona zbaveni jsme: a oni předce v krutých mukách, ve smrtích nejhroznějších velebili a oslavovali uejšvětější jméno Páně. Hledáme-li příčiny nynějšího zlého, nehledejme ji v čase, nehledejme ji ve věcech zevnějších: ale v sobě samých ji hledejme; neboť vede-li se lidem zlé, na lidech to záleží. Kdyby každý podle stavu a povolání svého povinností svým činil zadost, kdyby každý skutečně byl tím, kým býti má, a dostal jménu svému, jako Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás: nenařikali bychom na zlé časy ani v neúrodách, ani v drahotě, ani v nouzi a bídě, ani v nemocech, ani v souženích a protivenstvích. Ale kterako se má a může nám dobře vésti, když mnohý býti nechce tím, kým býti má, k čemuž jest od Boha povolán a ustanoven? Pán Ježíš dostal jménu svému: on byl Ježíšem a spasil nás: ne tak u lidí toho shledáváme. Prohledejme lidské řady, a když uzříme na mnoze velikou převrácenost: uzavříti bude nám, že nelze, aby se ve světě dobře vedlo.

Pán Ježíš dostal jménu svému, a byl Ježíšem a spasil nás: ale projdeme řád manželův, a poznáme, že mnozi se jmenují manželé, a předce manželé nejsou, poněvadž nejsou živi jako manželé. Slíbili sobě před oltářem Božím a před obličejem Církve Páně víru: a předce jeden druhému nevěří, jeden proti druhému žárli, jeden před druhým své srdce zavírá, a což mnohem horšího jest, i nevěrností poskvřňují svaté lože svoje. Slíbili sobě lásku, že se totiž vroucněji, upřímněji a srdečněji milovati budou, než křesťané vůbec se milovati máme: ale mnoho jest těch, jenž ani nevědí, co jest manželská láska: jeden druhého na potkáni tepe, každou radost mu kalí, i tu lžici polévky, i to sousto chleba kyselosti mu nasazuje, zamračeností a záštíím co žehadlem v srdce mu píchá, ba i toho, po práci milého odpočinutí mu nepřeje; nébrž an po celý den mu nic dobrého neposkytnul, na večer hořkostmi naplňuje srdce jeho. Nezdá se ani, jako by pospolu dva lidé živi byli, nébrž jako by drak a zlá saň svedeni byli v jedno hnízdo. Slíbili sobě, že se v ničemž

neopustí, nébrž že vespolek všecko, buďto dobré anebo zlé a protivné až do smrti snášeti a trpěti budou : a předceť jeden druhému v potřebách ku pomoci nepřispívá, dobrému jest na překážku, v křížích jest netrpělivý, ano i břemeno jeden druhému stěžuje, tak že oba pod ním klesají. Jsouť opět jiní, jenž se nazývají tím vzácným jménem : manželé, zapomínají však, že obcování jejich má býti svaté, poněvadž prostředkem svátosti vstoupili v manželský sňatek, a živi jsou jako pohané, ještě Boha neznají, živi jsou tak, jako by manželstvím nabyli práva k smilstvu. Manželé se jmenují, ale manželé nejsou, nenásledují příkladu Spasitele svého. Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás : mnozí pak manželé nejsou živi jako manželé. Řekl jest Pán Ježíš : „Kde jsou dva shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já u prostřed nich :“ Mat. 18, 20. takoví manželé se ale nescházejí ve jménu Ježíše Krista : není tedy divu, že s nimi není Pán Ježíš ; není divu, že se jim zle vede, není divu, že nemají žádného požehnání.

Pán Ježíš dostal jménu svému, on byl Ježíšem, a spasil nás : problédejme ale řád rodičův, a s hrůzou se přesvědčme, že přemnohý nese to vzácné jméno „otec“, „matka“, a není hoden téhož jména ; poněvadž není křesťanským otcem, poněvadž není křesťanskou matkou, a o duchovní blaho svých dítek se nestará. Bůh ustanovil rodiče k tomu, aby dobrým naučením a spasitelným příkladem vychovávali své dítky k životu právě křesťanskému, tak aby z nich byli jednou užiteční oudové společnosti lidské, horliví plnitelové Božího přikázání, a pešléže aby hodni byli přijati býti do počtu měšťanstva nebeského. Ale ach, jaké to bývá sem tam vychovávání dítek ? Otec proklíná matku, matka zlořečí dnu narození svého, od Božího rána až do tmavé noci stálý nepokoj, ustavičná váda, různice nekonečná : dítky jsou svědkové takového počínání svých rodičův : ach ubohé dítky, zdaž neberou pohoršení tam, kde by měly bráti dobré naučení, kde by nejvíce měly míti

dobrý příklad? A zdaž nedosvědčuje nám truchlivá zkušenost, že otec své vlastní dítě naváděl ke lži, k podvodu, k přetvařování, k neposlušnosti představených, i k tomu, aby se dotýkalo cizího jmění? Zdaž jsme se toho nedočkali v našich dnech, že matka, zaslepena jsouc pekelným ziskem, svou vlastní dceru vydala v pohanění, a že byla jí příčinou, aby na prodej nosila tělo hříšné. Stane se kolikrát, že při vši starosti jedno druhé dítě se nezdaří, poněvadž má každý člověk od přirození velikou náklonnost k hříchu, kteráž jest následkem pádu rajskeho: což ale může býti z dítěte, an se tato zlá náklonnost v srdci jeho budí, rozněcuje, a nebezpečná příležitost se jí podává? na jaká místa přijde teprva dítě, když ze zlých skutkův netoliko nebývá káráno, nýbrž i k vykonání jich naváděno, ponoukáno? možná-li, aby dítě bylo zdárné, když doma nestoudnými řeči a zlým příkladem rodičův násilně bořeno bývá, což se ve školách a v chrámě Božím s velikou těžkostí vystavělo? Nyní ale rcete a usudte sami u sebe, bratři moji, čeho se nadíti lze od potomstva, an se mládež na mnoze tak špatně vychovává? Bědujeme na zlé časy: bědujeme raději na špatné vychování dítek, bědujeme, že mnozí rodičové nejsou rodiči, bědujeme, že nedostávají svému jménu, že mnohý otec není otcem, že mnohá matka není matkou, že nenásledují příkladu Ježíše Krista, kterýž byl Ježíšem, a spasil nás.

Pán Ježíš dostal svému jménu, on byl Ježíšem, a spasil nás: prohlédějme ale stavy a řády lidské, a najdeme, že se mnohý jmenuje zprávcem lidu, a předce není zprávcem. Co by měl hleděti na to, aby pokoj mezi lidem byl a pěkný pořádek, jedině o to péči má, aby svého pohodlí a rozkoši požíval; anebo co by na to hleděti měl, aby se vzrůstalo blaho a prospěšnost lidu, jedině o to péči má, jak by sám užitek nabýval, jak by sám poklady shromáždil; anebo co by na to hleděti měl, aby od lidu jeho všechna nehoda odvrácena byla, všeliké nebezpečí, přestává toliko na tom, když sám netrpí žádného zkrácení. Jak

se má tedy na světě dobře vésti, když není každý zprávec dokonalým a svědomitým zprávcem, a ubohý lid na mnoze jest pozůstaven toliko sobě sám, bez ponaučení, bez pomoci, bez zastání? — Nahlédněme dále, a uvidíme, že se mnohý jmenuje hospodářem, a předceť není pravým, křesťanským hospodářem. Buď nemá o to péče, aby každá práce konána byla svým časem: a již tím hyne hospodářství jeho; anebo neřídí vydání podle příjmův: a protož nelze jinak, než aby v krátkém přišel na zmar; anebo co sám utrácí víc, ušetřiti chce u čeládky, stěžuje ji břemenem, nedává ji do syta chleba vezdejšího, nepřeje potřebného odpočinutí; mzdu smlouvá s ní až na krev, a té ještě nevypláci v pravý čas, anebo ji dokona zadržuje; a tím se dopouští do nebe volajícího hřichu; neb dí Písmo: „Hle mzda dělníkův, kteříž žali krajiny vaše, kteráž jest od vás zadržena, křičí; a jich křik vešel v uši Pána zástupův.“ Jak. 5, 4. Anebo hledí-li na to, aby čeládka přišla k svému, a tělesné měla zaopatření: domnívá se, že není povinen a ve svém svědomí zavázán, aby spolu o duchovní blaho své čeládky pečoval. Protož nedbá v domě o svatou kázeň; vše jedno mu jest, chodí-li čeládka na služby Boží, čili nechodí; zachovává-li přikázání Boží a církevní, čili nezachovává; plní-li povinnosti k jiným lidem, čili neplní. Vykonala-li toliko uloženou práci, napotom jí dává celou svobodu, a právě tím se velmi prohřešuje proti své čeládce, neboť ji vydává v nebezpečnoství, aby duchovně zahynula. Tato duchovní zkáza, způsobena vinou nedbalého hospodáře vztahuje se ale ještě dál, než pouze na čeládku; neboť nepravostem oddaný čeledín uchvacuje napotom s sebou i jiné lidi do záhuby, kteříž s ním příbuzenstvím anebo přátelstvím spojení jsou. Jak se tedy má dobře vésti na světě, když není každý hospodář dokonalým a svědomitým hospodářem, a ubohá čeládka pozůstavena sobě sama tělesně anebo i duchovně hyne, a skrze čeládku na mnoze i jiní lidé. Nahlédněme dále, a uvidíme, že opět přemnohý služebník není pravým slu-

žebníkem. Jak by se měli služebníci zachovávat k svým pánům, vypisuje učitel národův svatý Pavel, an dí: „Služebníci poslušni buďtež ve všech věcech pánův tělesných, ne na oko sloužíce, jako lidem se kňíce, ale v sprostnosti srdce, bojíce se Boha. Cožkoli činíte, ze srdce činite, jako Pánu, a ne lidem, vědouce, že od Pána vezmete odplatu (věčného) dědictví.“ Kol. 3, 22—24. Kdyby se všickni služebníci řídili tímto napomenutím svatého Pavla, jak by dobře bylo na světě; an ale mnozí služebníci nevěrní jsou svým pánům, v práci nedbalí, nepořádní, ano i lehkomyšní, tak že se pánům často nemalá děje škoda: nemůže se na světě dobře vésti. Jedno poněvadž páni nevěrností a ničemností svých služebníkův mnohé zkrácení trpí, nemohou napotom tolik dobrého činiti jiným lidem, co by sami chtěli, mimo to nepořádkem mnohá dobrá věc vázne, a posléze což nejhoršího jest, pro nevěrnost služebníkův hyne ve světě důvěra, outřpnost a milosrdenství. Nahlédneme dále, a uvidíme, že mnohý se jmenuje poddaný, a předce poddaným býti nechce; buď zřejmě se protivi právomocným vrchnostem, anebo poslušen-li rozkazův jejich, poslušen jest jenom na oko, poslušen jest toliko z bázně trestu. An ale blaho zemí stojí uctivostí poddaných k svým vrchnostem, příchýlností a poslušenstvím: jak jest možná, aby se na světě dobře vedlo, když mezi poddanými jest mnoho způrných, mnoho odbojných, mnoho neposlušných? — Nahlédneme dále, a uvidíme, že se mnohý jmenuje křesťan, a předce není pravým křesťanem, poněvadž po křesťanskou není živ. Buď přestává na pouhé toliko mrtvé víře, domnívaje se, že již proto bude spasen, že pokřtěn jest ve jménu Ježíše Krista, a protož váhavý jest ve službě Boží, váhavý v přijímání svátostí, a v plnění Zákona lásky ještě váhavější; anebo se ani nestará, čemu by jako křesťan věřiti měl, maje za to, že mezi věrami není žádného rozdílu. An ale pravá křesťanská víra, naděje a láska jest základem blaženého života na světě, není divu, že se nám na světě vede zle, po-

něvadž se mezi křesťany na mnoze víry a naděje a nejvíce upřímné lásky nedostává. Že tedy mnozí lidé nestojí svému jménu, že nejsou tím, kým býti mají, a nekonnají toho, čehož od nich podle jména očekáváme: to jest ta příčina všeho zlého, kteréž se na nás hrne, kterýmž soužení a trápení býváme, nad kterýmž pláceme a nařikáme. Zle se nám vede, bratří moji: a což není žádné pomoci? — Není a nebude pomoci, dokud sami překážeti budeme, aby nám bylo spomožino, dokud mnozí budou mezi námi, kteříž nejsou živi podle jména svého. Buď každý tím, kým býti má, jako Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás: a dobře nám bude na světě. Že to jest jediným prostředkem k dosažení blaha vezdejšího, ukáži v dílu druhém.

II.

Buď každý tím, kým býti má, dostňj každý svému jménu, jako Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás: a blažený onen věk, o kterémž staří mladým jako o ztraceném ráji vypravují, navrátí se opět, a plésati bude nad jeho navrácením zarmoucená duše naše; ano i blaženější věk přijde k nám, o jakovém letopisové ničehož nám nevypravují, a jakovéhož na světě nebylo, co byl Adam vyhnán z ráje. Nemíním snad říci, že země bude oplývati medem a mlékem, že pole beze vsí práce hojnou bude vydávati úrodu, že zlato a drahé zboží zdarma se prodávati bude. Jinak to myslím, bratří moji. Duchovní proměna stane se s námi: otevrou se oči naše, a poznáme velebnou jasnost duchovního království, kteréž Spasitel náš Kristus Ježíš na světě založil; poznáme, že jsme všickni oudové jednoho těla v Kristu Ježíši Pánu našem; jednoho těla, kteréž sloučeno jest pravou věrou, blahou nadějí a upřímnou láskou; rozvine se milostný stánek pokoje nad námi, pokoje, kteréhož svět dáti nemůže, ani odejmouti, pokoje, kterýž nám Kristus Ježíš s výsosti nebeských přinesl, a pozůstavil svým věrným učedníkům. A když takto duchovně změnění budeme, změněn bude všecken svět s námi vůkol nás, a tenkrátě

nebude žádného strachu, žádného pláče, žádného nařikání; neboť komu bude Pán požehnavati, požehnání svého požívati bude v bezpečnosti a duchovních radostech; kdo ale navštíven bude jakýmkoli křížem, nepocítí neštěstí svého: neboť upřímná, křesťanská láska ani tomu nedá, aby kdo nouzi trpěl, aby hladem hynul, aby se mu utěchy a pomoci nedostávalo. A tak se všechněm dobře povede, a všickni zvoláme radostným srdcem: Pominuli časové zli, protože nekřesťanský život náš pominul; nebeská předsín otevřela se nám, a již na zemi pokoje Božího požíváme! — Vímt, že plésá duše vaše při tomto rozjímání, bratří moji; vím, že již upěla u sebe sama: Dej o Bože, abychom brzyňko tak radostně zvolati mohli, abychom zvolati mohli ještě dnes: království Boží přiblížilo se k nám, za kteréž jsme tak dlouho prosili, pokoj Páně jest mezi námi! Přál bych sám, aby se vyplnila tato naše žádost. Aby se ale vyplnila, záleží toliko na vás, bratří moji.

Světime dnes slavnost nejsvětějšího jména Ježíš, jméno Ježíš vzýváme každého dne v modlitbách, a sice často je vzýváme: vzývejme je upřímným, nábožným srdcem, a toto nejsvětější jméno bude napomáhati nám, aby se naplnila naše dobrá žádost. A jak? — Rozpomeňte se jenom, bratří moji, že Pán Ježíš dostal jménu svému, že právě byl Ježíšem, a spasil nás: a protož následujme toliko jeho svatý příklad, dostůjme každý svému jménu, buď každý skutečně tím, kým býti má, a vyplni se, co si tak srdečně žádáme. — Manželé, přistupte blíž, přistupte před obraz Spasitele svého, vzývejte nejsvětější jméno Ježíš, obnovte slib svůj Bohu, jímž jste se mu zavázali před oltářem jeho, obnovte i sobě ten slib, že s milostí Boží dostátí chcete svému jménu, jako mu dostal Pán Ježíš: že budete živi jako manželé, že jeden k druhému ouplnou budete míti víru, že upřímnou se budete milovati láskou, že spojenou silou všecko počínati, spojenou silou všecko snášeti budete, že jeden druhého v ničemž neopustí, jeden druhého v ničemž nezarmoutí. Při tom pak nezapomínejte, že by nebylo byle vám, ve všech věcech jedné mysli býti a jedné vůle, kdyby jste

se zároveň s Bohem nespojovali. Když Raguel učinit svatbu mladému Tobíášovi, a po skončených hodech jej uvedl ku své dceři, řekl Tobíáš své manželce: „Sáro, vaň, a modleme se Bohu dnes a zejtra a pozejtřku: nebo ty tři noci s Bohem se spojujme; a když bude po třetí noci, budeme ve svém manželství. Nebo synové svatých jsme, a nemůžeme se tak spojit jako pohané, ježto Boha neznají.“ Tob. 8, 4. 5. S Bohem se tedy vždy spojujte, a napotom netoliko pevný, nébrž i požehnaný a rozkošný bude váš manželský sňatek. Manželové, nespouštějte s mysli napomenutí svatého Pavla: „Milujte manželky své, jakož i Kristus Církev miloval (a sice tak velmi, tak srdečně), že vydal sebe samého za ní na smrt. A manželky poddány buďtež mužům svým, jako Pánu; nebo muž jest hlava ženy, jakož jest Kristus hlava Církve, Onť spasitel těla jejího; ale jako Církev poddána jest Kristu, tak i ženy mužům svým ve všech věcech“ (nechat jsou poddány. Efes. 5.). Slovem manželé, buďtež praví manželé, jakož Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás. A když tak dostojíte svému jménu: blažení budete již na tomto světě. Láska vám osladí vaše štěstí, láska vám učiní snadnou každou povinnost; láska vám ulehčí všecko břímě, láska bude vaší utěchou v zármutku, láska přemůže a svítězí nade všemi nehodami života zdejšího. —

Nyní rodičové přistupte blíž, přistupte před obraz Spasitele svého, vezměte na lokty své nemluvnátka, kteréž jste přijali z Božího požehnání, vzývejte nejsvětější jméno Ježíš, a učíňte slib, že s milostí Boží dostáti chcete svému jménu: že otcové budete praví otcové, že matky budete pravé matky, že vychováte své ditky tak, abyste je mohli jednou v den soudný oděvzdati do rukou Božích neporušené, jako jste je přijali. Zapřisahám vás, otcové, ve jménu Ježíš: buďtež praví otcové; a matky: buďtež pravé matky! Od vás očekává vlast nového pokolení, svatá Církev od vás očekává nových křesťanův, království nebeské od vás očekává nového občanstva. O blaze bude vám, blaze bude dítkám vašim, blaze bude věku budoucimu, když je u víře a v báni Boží vychováte. Nedejte,

probůh, aby nové pokolení toto bylo ještěřčí plémě, aby na místě nových křestanův pohanstvo nastupovalo, aby na místě království nebeského novým zárodkem zalidněna byla pekelná propast. Sic běda vám, běda dítkám vašim, běda ubohé vlasti; běda pak nejvíce vám, neboť kterak obstojíte před soudem Božím, když požádá Hospodin od vás těch, kteréž vám svěřil pod opatrování, když jich požadovati bude od vás, kteříž vaši vinou zahynuli, proto že jste nedostáli jménu svému, že rodiče nebyli jste rodiče, ježto předce Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás. — Hospodářové přistupte blíž, přistupte před obraz Spasitele svého, vzývejte nejsvětější jméno Ježíš, a zavážete se svatým slibem, že hodni budete jména svého, že dokonali budete hospodářové, jako Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás. Slibte Bohu, že svatou v domě držeti budete kázeň, a nedáte tomu, aby pro službu lidskou prunedbána byla služba Boží; že tedy hospodařiti budete, nejvíce pak pro život věčný, tak až skládati budete oučet z vladařství svého nebeskému hospodáři, abyste říci mohli: „Pět hriven dal jsi mi, Pane, aj pět jiných nad to získal jsem. Mat. 25, 20. — Čeledínové, přistupte blíž, přistupte před obraz Spasitele svého, vzývejte nejsvětější jméno Ježíš, zavážete se svatým slibem, že dostojíte svému jménu, jako Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás. Jednorozený Syn Boží přišel na svět, ne snad aby jemu slouženo bylo, nébrž aby on nám lidem sloužil. An se tedy Pán Ježíš stal naším služebníkem: služtež i vy rádi svým velitelům, služte svým hospodářům; služte jim věrně, služte jim bez reptání, abyste došli spravedlivé mzdy netoliko na tomto, nébrž i na onom světě, abyste slyšeti mohli jednou z úst hospodáře nebeského: „Měhoděk služebnice dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím, vejdi do radosti Pána svého.“ Mat. 25, 21. Uctivě se mějte ke všem hospodářům, a poddáni buďte jim ve vši bázni, a to sice netoliko dobrým a mírným, ale také rozpustilým. Neboť tať jest milost, jestliže kdo pro svědění Boží snáší zármutky, trpě nespravedlivě. 1. Pet. 2, 18. 19. A každá duše poddána buď mocností vyšším, neboť není mocno-

sti, nežli od Boha. Řím. 13, 1. Poslušni buďtež zprávcův svých, oni zajisté bdějí nad vámi, jako majíce počet vydávati za duše vaše; aby to s radosti činili, a ne s stýskáním: nebo to není užitečné vám. Žid. 13, 17. Chcete-li pak dostáti svému jménu, jako mu dostál Pán Ježíš, zpravujte se docela jeho příkladem, a poddáni buďte všem vrchnostem bez rozdílu. Na Pánu Ježíši nebylo shledáno hříchu, ani jaké lsti v jeho ústech: a hle, když mu zlořečili, nezlořečil, když trpěl, nehrozil, ale vydával se nespravedlivému soudci. 1. Pet. 3, 22. 23. — Mládenci a paní-cové, vzývejte nejsvětější jméno Ježíš, hodni buďtež jména svého, neposkvřňte své duše s tímto světem, zachovejte nevinnost panickou podle příkladu Ježíše Krista, jehož svaté jméno vzýváte. Panny ctné, čisté, vzývejte nejsvětější jméno Ježíš, a hodny buďte svého vznešeného důstojenství, hajte si věnce angelské neporušenosti, hajte ho před jedovatým dechem nestoudných svétákův, abyste důstojny byly ženicha nebeského, Ježíše Krista. — Křesťané vůbec, nehonoste se toliko svým jménem, ale živi buďte po křesťansku, aby se v den soudný přiznal k vám před nebeským Otcem, a prohlásil vás za své věrné učedníky Kristus Ježíš. Kdo jaký úřad vede, a jméno jeho nese, tím také buď, jako Pán Ježíš byl Ježíšem a spasil nás. Kdo ustanoven k vládě: vládni; kdo ustanoven k vyučování: vyučuj; kdo ustanoven, aby napomínal: napomínej; kdo ustanoven, aby soudil: spravedlivě suď; kdo ustanoven, aby se nad jinými smilovával: smilovávej se v lásce a v trpělivosti. Kým se kdo jmenuje, tím také buď, jako Pán Ježíš byl Ježíšem, a spasil nás. Jak by dobře bylo, bratři moji, kdyby se tak každý zachovával! Pravdat, my toho světa nepředěláme; kdyby se ale každý tak vymlouval, kdy a kde by se co napravilo? Protož učiníme začátek sami na sobě, buďmež v pravdě, k čemu nás Bůh ustanovil, a napotom se aspoň sami na sobě lepších časův dočkáme; tohoť se jistě dočkáme, že Pán Ježíš Kristus, jehožto nejsvětější jméno pohnulo nás k tomuž nábožnému rozjímání, že právě bude nám Ježíšem, a spasí nás. Amen.

Řeč při zavěšení nově posvěceného zvonu v N*.

Již čtyry léta, dráhný to čas, co jste b. m. ve své obci neslyšeli podobného, libě zvučného hlasu, jenž na dnešní den s této vížky ponejprv opět vánul k sluchu vašemu. Smutná minulost, na kterouž až posaváde s bolestným srdcem pamatujete, krutě se vás požárem dotkla, a ohnivým proudem nejen vaše stavení spustošila, nébrž i zvonku porušila, kterýž ku klekání zbožné osadníky volal. — Od toho času nepronikaly jemné zvuky zvonkovy zdejší osadu — dnes se to stalo zas ponejprv. Zapomeňte na tu ránu, kteráž vám tak hluboko zasazena byla, a z kteréž jste se, ne-li zcela, aspoň poněkud zotavili, avšak s pomocí Boží za krátký ještě čas docela zotavíte, pomníce, žeť jí postiženo bylo toliko jen tělo; duše pak vaše, že tím neutrpěla ani té nejmenší škody, ano naopak ta se stala sličnější, pakli jste za příkladem nábožného Joba utrpenou zkázu na svém jmění trpělivou myslí snesli, odevzdávajíce se při tom zcela do vůle Boží. A protož, ještě jednou volám hlasem přátelským: zapomeňte, milení osadníci, na tu ránu, kteráž se vás Božím dopuštěním před čtyrmi roky bolestně dotkla, a těšte se dnešního dne raději z toho, žeť se vaší obci opět dostalo, čehož jste po ten celý čas pohřešovali, — žeť se vám opět zvonice dostalo, zvonice mnohem krásnější, nežli byla dříve, kteráž jest pravou ozdobou vaší osady, každý okolo jdoucí radostným okem hledí na ni.

Abychom ale tohoto památního dne spolu i k duchovnímu vzdělání použili, vysvětlím vám v krátké řeči, z které příčiny dává církev svatá ráno, o polednách a k večeru ku klekání zvoniti.

1. Časné ráno, když od východu slunce u své nádherné velebnosti a kráse poznenáhla vážným krokem postupuje, a květiny a ptáčky i ostatní tvorstvo z nočního sna budí, tu se ožívá téměř v každé krajině, kde se usadili lidé, a kam pronikla pravda zjeveného náboženství, všude ožívá se zvučný zvonek, a vysílá libě své

hlaholy tak daleko vůkol sebe, seč stačí hrdélko jeho, jako by chtěl rozumným tvorům dychtivě zvěstovati nějaké poselství, a je pozorný učiniti na konání jisté povinnosti jejich.

Ano, tak jest, onť v skutku vůkol sebe, v té krajině žijícím osadníkům zvěstuje radostné poselství, že svrchovaný Hospodin neustál ve své dobrotě a lásce, že nám opět sesílá slunečnou záři, žeť nás opět denním oblažuje světlem. — Představte sobě v mysli, přátelé moji, kdyby v některý den nenechal již více Bůh vycházeti na obloze nebeské onu ohnivou, pole, luka a lesy ozářující kouli, kdyby ustavičná noc rozprostřela temné své roucho na celou přírodu, kdyby bezpřetržená tma panovala na celé zemi: ach, rcete, rcete mi, zdaliž bychom mohli býti té veselé mysli, v kteréž se nyní těšíme? zdaliž by nám nebylo teskno a ouzko okolo srdce? zdaliž bychom se necítili nešťastnými, velmi nešťastnými? Každý by přál sobě raději umříti, nežli v ustavičné, bezpřetržené temnotě živu býti. Umříti? — to bychom musili bez toho, a to sice smrtí nejstrašnější, hladem; neboť by nemohla země vydávati plodů svých — denní světlo jest jedna z hlavních výminek požehnané úrody. A nyní, když nám Bůh temnotu noční zapuzuje, nechaje jasné slunce vykázanou dráhou vystupovati: nechť mu tedy na důkaz vděčného citu srdečné díky skládáme — to jest naše povinnost, a k ochotnému plnění této svaté povinnosti nabízí nás ranní zvonek. Ach, modlete se k dobrému, nebeskému Otci, kolikrátkoli na úsvitě libé zvuky zvonkové s vížky této k sluchu vašemu budou vanouti; modlete se k dobrému Bohu, kterýž o nás starostlivou má péči, děkující mu spolu, žeť nám opět nového, radostného dne dočkati se dal. První myšlení, když z posilujícího procitneme sna, budiž Bohu věnováno.

Byla-li by ale bezpřetržená, ustavičná temnota noční strašná: temnota duševní jest mnohem horší; neboť člověk, pohřzený v temnotě duchovní vyloučen je od nebeského ráje — takový nešťastný člověk nepoznává svou důstojnost lidskou, a skutkům jeho se nedostává pravé ceny, byť se na oko i dobré býti zdály; avšak nemaje

světla člověk, snadno se uráží a do hříchu padá. Pohané v dávné minulosti, jejichž pozůstatky bohužel! až posaváde znamenáme v některých zamořských krajinách, ztropili ty nejhroznější vraždy nejen na cizincích, což se zhusta dalo, nýbrž i na svých vlastních přátelích, z příčiny kolikrát velmi nepatrné. A výstupky tyto krvavé pokládali nejen za dovolené, nýbrž v jistých okolnostech i za svou povinnost. Tak to vypadalo někdy i v naší milené vlasti. — A hle, tuto strašnou temnotu, kteráž zahalovala lid pohanský, zapudil Kristus Ježíš, když se udůstojil přijíti na tento svět. Onť to byl, kterýž trpícímu člověčenstvu podal ruku, aby mohlo z hnusného bahna bludů na suchou půdu pravdy vyběstí; onť to byl, kterýž vyučil nevědomé člověčenstvo vznešenému, Bohem vytknutému povolání; onť to byl, kterýž osvětlil náš rozum jasným světlem pravého náboženství, a nás vykoupil od onoho strastného místa, kdež panuje věčná noc a věčný pláč. A protož dobře zavedla církev svatá nábožný ten obyčej, aby křesťané při východu slunce pamatovali s srdcem vděčným na onu nebeskou zář, kteráž zapudila temnotu, zhanobující duši lidskou; dobře čini svatá církev, když své věrné syny ranním zvonkem napomíná, aby vděčně sobě uváděli na pamět, že „*Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi.*“ —

2. A když slunce vystoupilo na nejvyšší stupeň a čas polední nastal, v kterémž každý na několik okamžení práci svou klade stranou, aby potravou občerstvil své tělo, i tu se zvonek na vížce ozývá — jeho zvuk je opět nabízení k modlitbě. Hle, tu si máme připomínati dobrotu Boží, kteráž nám každodenního chleba uděluje, bychom hladem nehynuli; a jelikož hříšní jsme lidé, žeť nám uděluje darů svých toliko jenom v zásluhách jednorozeného Syna svého Krista Ježíše. — Kdyby nás nějaký vznešený, dobrotivý pán milou a prospěšnou věcí obdařil, není-li pravda? že bychom pokorné díky mu za to skládali, a kdykoli bychom na ten dárek upřeli svůj zrak, tolikráte by nám na mysl dobrota jeho vstoupila. A na toho, kterýž rolím požehnáva, abychom na každý den co jisti měli, kterýž nám na každý den před-

kládá své dary, na toho bychom neměli pamatovati? neměli bychom pamatovati na Krista? v jehož jménu nám požehnává nebeský Otec, v jehož jménu o všechno prositi můžeme, jakož Sám pravil: „Začkoli Otce mého prositi budete ve jménu mém, dám vám.“ — Hle, jenom onen nerozumný tvor, kterýž pod dubem žaludy sbírá a hltavě jich požívá, jen ten nehledí vzhůru k stromu, odkudž padá záživné to ovoce. A této němé tváři podobají se všickni, jenž při zvonkovém hlásku, zvěstujícím čas poletní, neděkují onomu dárce všeho dobrého, jenž nám od tamtud shůry požehnání svého uděluje, za jeho dobrotu, za otcovskou jeho lásku. Zdaliž nejsou takoví zahánbeni od kůřete, kteréž po dvoře bedlivě hledá, kde by nazbíralo zrněk k nasycení svému. Když pak se nasytilo, hledá vody, by se napilo; pije-li pak, aj tu při každé kapce pozdvihuje hlavinky své k nebi, jako by ubožátko vědělo, komu má za pokrm a nápoj co děkovati. Kdožkoli nemá do sebe citu úžalosti a vděčnosti, jde k malému kůřeti a zastyd' se.

Mámeť pak o polednách děkovati Bohu netoliko za pokrm tělesný, nébrž i za pokrm duchovní, jenž jest Kristus Ježíš, jakž on sám se nazvati ráčil, řka: „Já jsem chléb živý, kterýž jsem s nebe stoupil, bude-li jisti z chleba tohoto, živ bude na věky.“ A hle právě v polední hodině obětoval se za nás Pán Ježíš nebeskému Otci, aby nám zjednal věčné smilování. Kdykoli tedy slyšíme zvoniti o polednách: připomínejme sobě vděčně smrt Kristovu, hříchů svých litujice.

3. Nyní tedy víte, proč se o polednách klekáni zvoni; zbývá nám ještě vysvětlení téhož nábožného obyčeje v době, když slunce za hory zachází a červánky na obloze nebeské nám zvěstují, že se den již ku konci sklání. V tomto vážném okamženi, kdež všechno od své práce ustává, kdež i švitořivé ptactvo zpěv svůj dokončuje, a na odpočinutí se ubírá; v tom vážném okamženi, kdež poznenáhla nastává hluboké ticho, — ozývá se zvoněk, a opět nabízí nás k modlení, an touto dobou Pán Ježíš, dokonav veliké dílo vykoupení světa na dřevě kříže, od Josefa z Arimathee v hrobě novém byl položen.

Bylo-li ale umřítí Pánu Kristu, umřítí bude i nám. Jako slunce na obloze nebeské hasne, a den v noc se mění, rovněž tak i náš život jednou uhasne, naše tělo ztáhne a přátelé je uloží v tmavý hrob — tam v tom chladném lůžku budeme v dlouhý, předlouhý sen pohřbeni, jen trouba archangelova v den soudný bude s to, aby nás probudila. Při slunce západu pamatujte, ach! na smrt, kteráž každému je uložena. Od toho času, co se vtělil Pán Ježíš, není ale smrt tak hrozná, neboť víme, že kdo v Pánu umírá, s Pánem že i oslaven bude. Abychom ale v Pánu umírali jednou, o to prosíme Ježíše Krista, když večerní zvonek schylení dne oznamuje a k modlení nás nabízí, a on nám přispěje milostí svou ku pomoci, abychom dobré skutky konali a běh pozemského života šťastně, požehnaně dokonali.

Tento zvonek bude ještě u jistých jiných příležitostech také zaznívati, když totiž duchovní ku přisluhování nemocných s nejsvětější svátostí oltární obec vaši navštíví, anebo když z vaší obce jeden oud po druhém na věčnost se ubírá, a potom nešen bude, doprovázen od smutných pozůstalých přátel ku hrobu. Jestli se vždy srdcem nábožným modlíte, konejte to v takovéto případnosti tím svědomitěji; neboť má toho ubohý, nemocný spolubratr velmi zapotřebí, aby mu Pán ulehčil a nedal mu v netrpělivost klesnouti; je-li mu ale smrt uložena, aby se dobře k ní připravil; anebo stojí-li již před soudnou stolicí, kdež se rozhoduje nad celou věčností, aby milosrdenství došel, pakli váže jeho dobrých skutků něčehož se nedostává k převaze nad křehkostmi — aby spravedlivý, ale předceť milosrdný soudce slzu, vyteuzenou jemným bolem v pobožnosti oku našemu, k dotížení připustil.

Ještě v jedné případnosti zaznívá zvonek; jeho zvuky neznějí ale tenkrát k pobožnosti, nýbrž k hrůze a strasti — zvěstují poselství o velikém neštěstí — oznamují vypuknutí požáru. O, bytby tento zvonek nikdá nemusil vás lekat, žeť stavení vaše ohnivý proud zachrátil a spustošením hrozí celé osadě — nýbrž aby hláhol jeho vás jen k modlení, jen k pobožnosti volal! to vám přeji ze srdce. Amen.

Karel Havránek.

O hvězdových obyvatelích. ¹⁾

*Chvalte Hospodina slunce a měsíc, chvňte
jej všechny hvězdy i světlo.* Žalm. 148, 3.

Každá pastorálka schvaluje a poroučí duchovenstvu mimo vědy behomluvecké v užším smyslu, známost v historii, v libomudrctví, povědomost obyčejnějších případností světského práva, některé nejpotřebnější zkušenosti v umění lékařském, a jiné těm podobné věci. Jiné z nich sahají více méně do pastýřského úřadu; jsou tedy buď potřebné, buď prospěšné; jiné duchovnímu dodávají vážnosti před lidem, a napomahají mu, aby si úplně získal důvěrnost svých osadníkův; jiné přispívají, aby věděl jak zastoupiti svaté náboženství proti outokům převrhlých zpytatelův přírody; a opět jiné poukazují, proti jakým věcem by neradno bylo hlasu pozdvihovati, ano se jim víra přidati může bez ujmy zjevení Božímu. Z toho viděti jest, že co v jakémkolivěk spojení stojí se zjevením Božím, a v jakémkolivěk spojení s pastýřským úřadem, že z téhož hlediště náleží také do bohosloví, a že právem můž o tom jednáno býti od duchovního k duchovním.

Téhož druhu jest obyvatelnost veškerých těles nebeských, o kteréž činí zmínku již *Plato* ²⁾, *Theofrast* ³⁾, *Balbus* ⁴⁾, *Filo* ⁵⁾, *takt i rabín Maimonides* ⁶⁾, *ano i někteří z svatých Otcův a spisovatelův církevních, u*

¹⁾ Roku 1836 byl v jednom vídeňském slavném časopise podán článek, v němž se učí, že mimo naši zemi nikdo není, aniž býti může jakého rozumného tvora, kterýž by člověku podoben byl. Přítomný článek byl již tenkrát vzdělán a od censure k tisku připuštěn, zůstal ale z pouhé šetrnosti redakce onoho časopisu netištěn. An ale zatím ani redaktor ani spisovatel onoho článku není mezi živými, nikdo se vyjitím téhož pojednání osobně nezabývá, nébrž jen pravdě svědectví se dává. Klepšímu vyrozumění podotýkáme, že námitky zde byly důvody onoho článku v časopise vídeňském.

²⁾ in Timaeo.

³⁾ lib. de coelo.

⁴⁾ apud Ciceronem lib. 2. de natura Deorum.

⁵⁾ lib. de opific. mundi, et libro de Somniis.

⁶⁾ Tractat. de fundamento legis.

příkl. sv. Hieronym 1), sv. Ambrož 2), sv. Anselm 3), Origines 4); kteréžto domněnce mnozí i z novějších spisovatelův příznivci jsou, s tím toliko rozdílem, že tak jako hvězdařské umění od oněch věkův veliký pokrok učinilo, a nyní velikost i vzdálenost těles nebeských lépe známe, že domněnka tato zřetelněji jest vyslovena, a podstatnějším že se podporuje důvodem. Anť ale za našich časův vždy víc a víc příznivcův nachází, nebudeť nevhodno, úplněji vysvětliti otázku o domnělé obyvatelnosti hvězd nebeských, aby se každý na tom ustanovil, co se mu zdá pravdě nejpodobnějšího, a poznal, v jakém spojení stojí tato domněnka se zjevením Božím.

Arci to jest domněnka, že hvězdy mají své obyvatele; zdaž ale i to není domněnkou, že není tvora, zvlášť rozumného, leč na zemi? A zdaž není dovoleno, oběho zároveň uvažovati, aby došlo na staré: *contraria juxta se posita magis illucescunt*? Berouce ale spolu ohled na zjevení Boží, pilně se výstríháme chyby starších zpytatelův přírody, všecky přirozené události vykládajících ze svatého Písma. Vímeť, jaký má účel svaté Písmo, vímeť, že není knihou přírodoskumnou, ani hvězdařskou. Ačkoliv ale pověrečné a pošetilé toto svatých Písem vykládání zavrhneme, nemůžeme předce chváliti počínání některých novějších zpytatelův přírody, kteříž vystavují domněnku za domněnkou, žádného neberouce ohledu, srovnávají-li se se zjevením Božím, čili mu přímě odporují. Něčehož tvrditi, což s jasnými výpovědmi svatého Písma nijakým způsobem srovnati se nedá, jest nekřesťanské, u př., že světová látka nestvořená, věčná jest; Bůh tedy že není tvůrcem, nýbrž toliko stavitelem jakýmsi a rovnatelem všeho mira. Anebo že svět, ač dílo rukou Božích, neskončený jest, neloliko co do času, nýbrž i co do prostoty. Kdyby světová látka nestvořená byla: byl-li by Hospodin pánem světa? a Bohem? Zdaž

1) Commentar. in Ecclesiasten.

2) Epistola 21. ad Romanianum, a praefatione in psalmos.

3) De imagine mundi.

4) lib. 1. de princip. cap. 7. et lib. 4. contra Celsum.

tedy nevede tato domněnka více méně k záhubnému ateismu? Nezasluhuje-li pak našeho sluchu, což některým starším i novějším mudrcům se zdálo, a přidržeti se jest jasných slov Pisma: „Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi:“ stejným právem zavrhnouti nám jest druhou nesmyslnost, že svět, ač dílo rukou Božích, neskončený jest netoliko co do času, nýbrž i co do prostory. Co Bůh na počátku stvořil, nemůže býti bez počátku; a co tělesného jest, nemůže býti v prostoru neobmezeno. Nedíme proto: až sem jdou světovy hranice; však kdyby svět dokona žádných mezi neměl, byl by neskončený, jako Bůh neskončený jest, tudy by se mu připisovala aspoň jedna vlastnost Boží, a tak by na místě stvoření byl snad i samým tvůrcem, anebo abych se jasněji vyjádřil: svůdným labirinthem svůdných pantheistův, kteříž i této základy užívali ku potvrzení bludu svého. Vidíme, kam přichází ten, kterýž na úkor svatého Pisma vrtochům svým úplnou víru dává: Boha činí lhářem, v podezření běže hodnověrnost svatého Zákona, a podkopává základ křesťanského náboženství. Jasná výpověď svatého Pisma, co výpověď věčné moudrosti a pravdy, větší musí do sebe míti váhu, než pouhá domněnka přemrštěného mudrce. Proto však není dlužno, abychom všude lpěli na pouhé literě — anť bez toho litera zabijí, duch pak obživuje, 2. Kor. 3, 6. — vědouce, že nemluví svaté Pismo řečí učených, nýbrž toliko řečí lidu obecného, kteréž se v podobných případnostech všickni držíme, a kteréž ani hvězdářové nepříznivi nejsou. Takť u. př. v kn. Josue 10, 12. mluví sv. Pismo o slunečním běhu, jako tehdejší lid mluvil, a jako v obecném životě posud všickni mluvíme. Proto ale neučí Pismo, že by země stála, a slunce okolo ní se točilo: a hvězdářství — celou tuto událost o pohybném slunci, čili o slunečním obraze, v oboru parnatém na obloze někdy se ukazujícím, vykládajíc — neodporuje Pismu, proto že tato událost buď jak buď zázrakem zůstává, anť se v čas veliké potřeby na výslovnou modlitbu Josue stala. Vidíme tedy, že hvězdářské učení o běhu planet okolo slunce Pismu netoliko neodporuje,

nýbrž se s ním — hledíme-li na ducha obživujícího — velmi pěkně srovnává.

Zdaž ale i obyvatelnost jiných těles nebeských týmž způsobem se zjevením dá se porovnat, čili nic: po ne-stranném uvážení odvodův i důvodův, nechat každý sám u sebe rozsoudí. Jsouť, jenž dokládají, že nemožné jest, aby v jiných planetách, a touže mírou i v ostatních tělesech nebeských obývali, zvlášť rozumní tvorové: poněvadž tato domněnka stojí, prý na odpor běhu věcí přirozených, nejvíce pak zjevení Božímu. Pokusíme se tedy s to, abychom ukázali, že tato domněnka, již od Platóna a jiných mudrcův pohanských i křesťanských ponavržená, v našem pak věku od učených i neučených velmi zamilovaná, nestojí na odpor ani běhu věcí přirozených, ani svatému Pismu, zvlášť ale že se pěkně srovnává s vlastnostmi Božími; kdežto na proti tomu domněnka o neobyvatelnosti jiných těles nebeských srdci lidskému se přičí, a některým vlastnostem Božím přímě na odpor stojí. Nevinná duchovní radost všech spoluzemšťanův a oslavení jména Páně jest oučelem celého pojednání.

I.

Ve věcech víry křesťanské přestati jest na svatém Pismu a podání apoštolském — neb na učení svaté Církve; ve věcech dějepisných přestati jest na hodnověrném svědectví; v přirozených věcech rukověti jest zkušenost; ve věcech filosofických tam se kloní pravda, kdež se naskytuje silnější důvod. Však může býti zkušenost omylná, důvod záludný. Chceme-li, aby nás zkušenost nezmýlila, často ji opakujeme, částku po částce rozumně vyšetřujeme; a když mnoho, soudně podniknutých zkoušek jednorozměrného bude následku: pravda se nám sama sebou nkáže. Taktž má-li usudek našeho rozumu jistotu do sebe míti: zjevme svůj nálezný jiným, žádejme jich o své mínění: a čím více, a to čím učenějších, a na slovo vzatých mužův s námi se bude srovnávat, pravdou budeme tím ujistěnější.

Poněvadž tedy jsoucnost záhadných obyvatelův

hvězdových ani k víře, ani do historie nenáleží, nýbrž toliko na uznání rozumu — zkušenosti některých obdobných pozemských úkazův podporovaného — se zakládá: každému dovoleno jest, dáti o tom své mínění, jelikož ho umí zastati rozumným důvodem.

Ti, jenž stojí na tom, že v jiných tělesech nebeských není tvora, zvlášť rozumného, takto soudí: „Buď platí závěrka od úkazův pozemských na planěty, buď neplatí. Platí-li, to jest: řídí-li se i v ostatních planetách teplo a světlo týmž zákonem, jako na zemi u nás: v Dobropánu, jakožto slunci nejbližší planetě takové musí býti horko, že by se olovo na slunci rozpouštělo; v Hladoletu a Nebeštanice pak naproti tomu pro nesmírnou od slunce vzdálenost taková zima, že by se rtuť, i slunci vystavena, co tuhý kov dala kovati. V též míře bylo by to se světlem. Bližší planěty měly by přílišného, vzdálenější pak nepostačitelného světla. — Kdyby ale někdo tomu chtěl, že v jiných planetách teplo a světlo jiným se řídí zákonem, a že všude jest přiměřeného tepla i světla: zdaž by domněnka domněnkou nevykládal? Poněvadž tedy ono patrně ukazuje na nemožnost, toto pak žádného základu nemá, a tím samým víře není podobno: zavřiti jest, že v jiných planetách není žádných tvorův jako na zemi.“

Ačkoli tato námitka na první pohled mnoho pravdy do sebe míti se zdá, nic méně netřeba učnosti Kopernikovy ani Newtonovy, aby se ukázalo, že nepostačitelná jest. Především mluví toliko o planetách naší sluneční soustavy, mlčením pomíjejíc naši lunu, slunce a jiné nebeské hvězdy. Anoť jest od hvězdářův rozhodnuto, že slunce jiného není, než temné těleso, nadáno světlym a látkou tepla vylučujícím oparem (athmosphaera), a stálíce ostatní že jsou pravá slunce, mající též okolo sebe planěty a luny: snadno přijíti můžeme na tu myšlénku, že nebylo-li by možná, aby v jiných planetách naší sluneční soustavy, anebo v slunci samém a v měsíci přebývali rozumní tvorové, že to na všecken způsob jest možná u každé stálíce aspoň na jedné planetě, kteráž poměrně od ní tak vzdálena jest, jako naše země od slunce. Z toho by tedy vyplývalo, že nejsou-li všechna tělesa širého nebe

zaldněna, že aspoň jiné jiné planety, kteréž ku své stálice v temtéž, anebo velmi podobném poměru stojí, v kterémž stojí naše země k slunci, nejsou bez obyvatelův. Však zpytujeme přírodu, a patrně bude nám, že co na zemi skutečného, v planetách jiných slunečních soustav, kteréž se zemi v mnohém podobny anebo dokona stejny jsou, možnět; v ostatních bludicích naší sluneční soustavy nikoli nemožné není. Na všecko jsme připraveni, žádné námítky neopomineme, všeho upřímně uvážíme, aby po odvrácení všech překážek milostná domněnka naše do jasnějšího vstoupila světla.

Praví se nám, že čím blíží k slunci, tím více tepla i světla, a čím dále od slunce, tím více zimy a tmy. Dejmež tedy tomu, že platí ten usudek. Má-li ale o jiných planetách všecko platiti, co o naší zemi: v Dobropánu by jenom blíží rovníku takové horko bylo, že by se jím všecko roztápělo; čím ale dále od rovníku, tím by ho více ubývalo, až by okolo obou točen jenom tolik bylo tepla, co v polední Evropě, anebo v severní Africe, na nejvyšším pod aequarem. Jestliže v nejvzdálenějších od slunce planetách skutečně tak krutá zima, jakož s vrchu dotčeno: té bychom hledati mohli jen okolo točen, kam jen šikmo slunce paprsky svoje pouští, a jako u nás celého půl roku — tam mnohem delšího — těch krajin ani neosvěcuje; k rovníku pak nejméně tolik tepla býti musí, co u nás v severní Evropě, Asii a Americe. Mohou-li pak lidé na zemi obývati pod aequarem: proč by nemohli obývati v Dobropánu k oběma točnám? a mohou-li na zemi lidé obývati v severních krajinách Evropy, Asie a Ameriky: proč by nemohli obývati v Hladoletu a Nebeštance v krajinách, blíží rovníku aspoň ležících? Jestliže nám hledati jest největšího tepla jen u rovníku, u točen zas největší zimy: v Krásopani a Smrtonoši tak náramného rozdilu nenajdeme; neboť největší krásopánina od slunce vzdálenost, a největší země blízkost k slunci tak náramně mnoho sobě neodevzdává, jakož i naopak u Smrtonoše. A jestli že jsme shledali, že i v nejvzdálenějších od slunce planetách aspoň u rovníku zima tak snesitelná býti může, že tam tvorové obývati mohou: nemůžeme-li toho

tím více dokládati o Královci, Živěně, Mudřeně, Čištěně, Královně a j., an slunci o mnoho bližší jsou? — Přidejme ještě, že teplo se řídí dle povahy půdy, a že kolikrát jižnější krajina chladnější jest, než jiná, kteráž leží dále k severu, jakož toho máme i v Čechách nejeden příklad. Okolí Pražské, ano i litoměřický kraj z veliké částky daleko teplejší jest, než budějovský a prachénský kraj, ač tyto o 20 míl leží dál k jihu. Platí-li tedy o jiných planetách, co o naší zemi platí: právem v nich takové rozdílnosti půdy hledati můžeme, jakové u nás nacházíme. Chladná-li půda v Dobropánu: snese prudkou slunce palčivost; teplá-li půda v Hladoletu a Nebešance: krutá zima jim neublíží; a takt, bych šel nemilému opakování, o jiných planetách každý sám u sebe započatý dokonej usudek. — Posléze ještě jednu obdobu poskytuje nám naše země. Nejsou ve všech podnebích stejné byliny a stejná zvířata. Severní zvířata milují zimu, ryby i pod věčnými krami zmrzlého moře docházejí velikého zrůstu, vysokého věku; a bylinám, kteréž Stvořitel do těchto krajín umístil, ani sebe větší mráz neuškodí. Jak ale stupeň od stupně na jih se ubíráme, stále se mění povaha živočišstva i bylinstva tak, že celá příroda vždy většího, až u rovníku toho největšího tepla požaduje. Člověk ale, jakožto pán celé země, uvykne z povolna i nejprudšímu horku i nejprudší zimě. Zdaž nyní ukončena jest řada tvorův zimu, a na druhé straně teplo milujících? Zdaž se lehko domýšleti nemůžeme, že tvorům v Hladoletu a Nebešance dobře slouží tamnější zima, a že by u nás horkem neobstáli? obyvatelé pak dobropánovi a krásopanini, kdežto by u nás zkřehli zimou, tamnější nám nepochopitelné teplo sobě za přirozené mají? An obyvatelstvo planet a veškerých těles nebeských zastáváme, nedíme proto, že ve hvězdách všecky věci tak zřízeny jsou, že bychom i my tam mohli obývati; nýbrž že dle povahy každé hvězdy se řídí též povaha ji náležejících obyvatelův. Uvažujeme-li tedy mimo rozdíl podnebí a pásův též rozdíl půdy a povahu živočišstva a bylinstva: shledáváme, že co se nám z počátku jenom z částky možné býti vidělo, v celosti možné jest.

Co světla se dotýká, buď si že jinde jest přílišné, jinde dle našich potřeb nepostačitelné: tomu se dá lehko vyhověti. Naše kočka, sova, netopýr a těm podobní živočichové též v noci, a někteří jenom v noci dobře vidí; neboť jejich zřítelnice má tu vlastnost, že se může hodně roztáhnouti, a proto dost slabý paprsek jasným jí jesti světlem. Orel zas hledí přímo k polednímu slunci, anž zřítelnice jeho bez ublížení oku velmi se stahuje. Eihle jak malinkou věcí všechno může býti zprostředkováno, aby obyvatelé v Dobropánu a Krásopani přílišným světlem neosnuli; v Hladoletu pak a Nebešťance neseďeli ve tmách a v stínu smrti.

Platí-li tedy zavírka od úkazův pozemských na planety; t. j. řídí-li se i v ostatních planetách teplo a světlo týmž zákonem, jako na zemi: mohou v nich tvorové obývati; nepodobní zdejším podle těla, rozumní však, podobní nám dle duše nesmrtelné.

Když jsme nyní poznali, že není nemožné, aby v ostatních planetách tvorové obývali, an by platila zavírka od úkazův pozemských na jiná tělesa nebeská: tím snáze přistoupiti můžeme k druhému dílu nám učiněné námitky, aniž nám bude zapotřebí na pouhou domněnku se stavěti, neboť právě tenkrát mnohem bezpečnější zkušenost k žádanému nás vede cíli. Jedná se o to, jakým zákonem teplo a světlo se řídí v jiných planetách. Aby se nám neřeklo, že domněnku domněnkou vykládáme, zeptejme se dřív, co jest příčinou tepla zde u nás na zemi? — Slunce-li? a nic jiného než slunce? — Že slunce nejhlavnější příčinou tepla jest, zapřít se nedá, an u rovníku větší teplo jest, než v obou pobočních pásech země, a v těchto větší teplo, než k oběma točnám; a mimo to, an v létě všudy tepleji, než v zimě. Kdyby ale slunce jedinou bylo příčinou tepla: muselo by tepla rok od roku stejně a pravidelně přibývali tak, jako vzdalováním se země od slunce dne přibývá, a zas od 22. června až do 22. prosince muselo by ho zároveň se dnem ubývali. Kdo pak se ale kdy dočkal tak pravidelného roku? Snad ho nebylo, co svět světem stojí. O tom ale víme víc co vypravovati, že u nás v lednu téměř každý rok zima se dnem roste, že

kolikrát v květnu stromovi pomrzlo, že v červnu napadl snih, že byly žně v kožichu; a že naproti tomu o vánocích se oteplilo tak, že stromy sem tam pupence začaly pouštět, ano i rozkvítati, o led že byla nouze, sněhu ani k spatření. Před několika léty četli jsme to ve veřejných novinách, že jedním časem, když ve Vlaších a ve Španělsku uhodil silný mráz, v severním Rusku byla neobyčejná, nestýchaná odleva; minulého roku (1835) oteplilo se u nás v prosinci až do Vánoci, kde za tím Francouzům v Africe bylo upustiti pro nesnesitelný mráz od vypravení válečného. Mám za to, že nejsou lhostejné takové události, an se vyšetřuje, co jest příčinou tepla na zemi. — Mni ruce ve sněhu, utři: a páliť tě budou; napij se studené vody, an ukrytý ležiš: a potom se zaliješ; zamíchej studenou vodu do studené mouky: a znenáhla kvášením se všecko zahřeje; nalij studené vody na studené vápno: a kлокotem se bude vařiti; a což dím o nesčíslných zdrojích, z kterýchž se vřelá voda prejšti, a kterýchž nejvíce v severních, studených krajinách nacházíme; o sopkách, ohnivých výparech, a co těm podobného? i což bych se do takových zabíral výkladův, anaf mnoholetá zkušenost neomylným jest důkazem, že není ani jedné věci v přírodě, nevyjma ani ledu, kteráž by beze všeho přičinění slunečních paprskův *svého* tepla neměla. Mimo to, že slunce není jedinou příčinou tepla, živým jsou nám důkazem všechna znamenitější pohoří a tak nazvané povětrné plavby. *Čím dál od země a blíže k slunci*, a buď si to třebaš na rovníku, *tim větší zima*; a naopak *čím hloub do země sestupujeme, tim příjemnějšího tepla zakoušíme*, ač tam slunce nesvíti. Proč ne mrzne voda pramenitá, buď si třeba v severných krajinách, a v úplném stínu, an zatím i nejsilnější řeky, slunečními paprsky zahříváné mrznou? Ona se prejšti jako teplá, tyto plynou na zemské povrchu jako vychladlé. Závírame-li tedy, že země má své vlastní teplo, kteréž, mimo jiné nám známé i neznámé věci, předkem a hlavně slunečními paprsky se — nepůsobí, nýbrž toliko — vylučuje: není-liž dlouhověkká i každodenní, neomylná zkušenost našim základem? Řekneme-li tedy, že o jiných

planetách neplatí ten zákon: „*čím blíže k slunci, tím větší teplo; a čím dále od slunce, tím větší zima,*“ poněvadž ani o naší zemi neplatí: kdo nám může vytykáti, že domněnku domněnkou vykládáme? Platí-li patrná zkušenost více, než záludné rozumování: nemůžeme-liž tvrditi se vsí jistotou, že *každá planeta má své vlastní*, a jak se od velemoudrého Stvořitele nadíti lze, *potřebám svým přiměřené teplo*; a slunce, kteréž jest toliko nástrojem jeho vylučování, blízkým i dalekým planetám tutéž službu prokazuje, co naší zemi. V tom nás potvrzuje rozdílnot dne planetního. Srovnáváme-li velikost a půdnu hustotu každé planéty s délkou jejího dne, nuceni jsme téměř se domýšleti, že jest všude stejně tepla. Že vzdálenost žádného rozdílu nečiní, patrným jest nám důkazem naše země, an v krajinách blíže rovníku ležících celý rok teplo jedno-
stejně míry jest, až ve vzdálenosti od slunce mezi 22. červnem a 22. prosincem rozdíl jest o 692,540 zeměpisných mil. Čím větší plocha, na kterou slunce svítí, a čím větší kyprost půdy, tím snáze a tím dříve teplo se vylučuje. A na opak čím větší křivost a tuhost půdy, tím později můž býti teplo slunečnými paprsky vyloučeno. I tato sada má bezpečný a pevný základ. Neboť nikdo tomu odporovati nemůže, že slunce působí více tam, kamž paprskové jeho kolmo padají, a že kyprou půdu snáze pronikne, než tuhoun a tvrdoun, leč by na kovy bohatá byla. Řídíme-li se tímto vyloženým zákonem, poznáme, proč u. p. v Dobropánu, ač slunci nejbližší planetě, zapotřebí jest dne 24 hod., 5' a 30"; v Kralomoci pak dosti jest, aby den 9 hod., 55' a 40" dlouhý byl, a v Hladoletu 10 hod. 16'? Má-li Dobropán o několik menší delší den, než naše země, za to jest zas menší a půdy velmi tuhé a i proto nepochybně kamenité a na kovy bohaté; a poněvadž Kralomoc víc než 10 krát větší průměr má, než naše země a mnohem kypřejší půdu; dosti jest, aby se ne zomplna v 10 hodinách den s noei střídal. ¹⁾ Když při takovémto vyšetřování na hvězdářské

¹⁾ Umění hvězdářské vyšetřilo povahu půdy a délku dne všech planet, s vyjimkou posledně objevených, a všude panuje dotčený zákon, takť i v našem měsíci.

umění se odvoláváme: kdo nás může vinit, že stavíme hrady v povětrí, anebo že kyprý písek našim jest základem? Nemůžeme-liž s úplnou téměř jistotou zavírat, že ve všech planetách naší sluneční soustavy buď do-
cela, anebo aspoň skoro stejné teplo jest?

Jsme-li s teplem v pořádku, světlo nás neuvede do nesnáze, protože o něm ještě víc máme zkušenosti. Lu-
mina světlost třetí, čtvrtý den po novém měsíci, není
jasnější než v úplňku, ač tenkrát luna od slunce téměř
o 100,000 mil dále odstupuje; v Červnu není jasnější
než v prosinci, ač rozdíl vzdálenosti ještě mnohem větší
jest. Dobropán jest sluncí blíže, než Krásopán, a tato
má předce jasnější světlost. Kdo by soudil, že Smaragd
světla se nedostává? Kralomoc neakví-li se velebně na
nočním nebi? Kdyby ostatní planety postačitélného ne-
měly světla, bylo-li by možná je viděti buď pro malost,
buď pro nesmírnou dálku. A jsouť lidé, ač nemnozí, tak
bystřejšího zraku, jenž Mudřenu a Živěnu, ano i Kralomo-
covy luby vidí prostým okem. Posléze, ať ničehož nedim-
o našem severním světle: zdaž větší počet lun, ano i
sám onen kruh, kterýmž Hladelet otočen jest, patrným
není důkazem, jak se Bůh o ně stará, aby jim světla ne-
chybělo? A kdyby i tato očitá zkušenost nemluvila pro
nás, věděli bychom jak hájiti mínění svého. Jako a vrchu
jsme dokázali, že slunce není jedinou příčinou tepla, není
světla ani jediným pramenem. Vstoupí-li člověk na vy-
sokém kopci, anebo povětrnou plavbou míli anebo ještě
výš nad mořskou hladinu: netoliko že cítí silný mráz,
nýbrž i vidí slunce bledé, bez jasnosti, bez krásy; a
čím vejš vystupuje, tím více vidí, že světla mu ubývá.
Nemůžeme-liž tedy zavírat, že sluneční paprskové spo-
jeni toliko s planetním oparem světlo působí? a že na
ten způsob blízkost anebo dalekost od našeho slunce žá-
dného nečiní rozdílu?

Poněvadž tedy, jakož nyní ukázáno, všechny planety
mají přiměřené teplo i světlo, a jakož se hvězdářství
z postačitélných důvodův domejšli, půdu ani příliš tuhou
ani příliš kyprou. — ourodnou tedy; anebo an všechno
připraveno jest tak, že by i tam tvorové přebývali mohli:

proč bychom nedali víry téměř uznání rozumu, dlouho-
léton a každodenní podporovaného zkušenosti? Nenami-
tej nikdo, že měsíc žádné vláhý nemá, protože na něm
nikdy není viděti žádného mráčku. Proč měsíc žádných
mrakův nemá, snadno se domyslíme, bereuce ohled na
ončel jeho; že by ale proto jeho půda neměla vláhý, ne-
můžeme připustiti tak dlouho, dokud budou i na zemi
krajiny, kteréž i bez deště, *nočního času* rosami, z jara
pak a na podzim zvodněním svých řek vláhu přijímají. —
A takť držíme-li se, mimo vlastní zkušenost, rozhodnutí
hvězdářského, že i slunce tomné jest těleso, světlým toliko
ovinuté oparem, a jiné stálice tolikeraž slunce, svým opět
planetám teplem a světlem sloužící: není-liž rozumná
domněnka naše, že není na nebi hvězdy, kteráž by ne-
mohla býti sídlem rozumných tvorů? ¹⁾ — Však to jest
všude jenom pouhá možnost, a mezi možností a skute-
čností veliká jest ještě mezera. Víme, a proto zde ne-
zavíráme: „co možné, již skutečné.“ Prvé než se ale
obrátime k jiným důvodům, kteréž nám — ne-li úplně
jistoty, aspoň většího poskytnou světla: zapotřebi jest,
abychom prvé i na zjevení Boží vzali ohled, aby snad
domněnka naše nestála u prostřed oněch dotvrzování,
jimiž se mnozí zpytatelé přírody neomylným přičli vý-
povědím svatého zákona. Svědomitě tedy vyšetřujeme,
nestoji-li domněnka naše na odpor svatému Písmu.

II.

Ze lehko člověka může zmyliti rozum, toho zde ne-
třeba dovozovati. Chybná-li buď horější, buď dolejší ná-
věst, závěrek nemůž býti bez chyby; jelikož ale z obou

---

¹⁾ Komety zde vyjímáme z té příčiny, poněvadž dle do-
mnění hvězdářského budoucí planety jsou: podobají se
tedy naší zemi, dokud o ní platilo: „Země pak byla
pustá.“ 1. Moyž. 1. Však co s zemí se stalo, stane se
i s kometami. A jestliže pravda jest, že ony malé pla-
nety mezi Marsem a Jupiterem rozvaliny jsou zaniklé
veliké planety: vidí-li se komu, odpírej i jim obyva-
telnost.

návěští přirozeně vyplývá, nezdá se člověku, že chybil, a proto drží omyl za pravou. A vímeť, mnoho-li nerozumů lidským rozumováním od jakživa se již proneslo. A proto ani lidský rozum za svrchovaného soudce nevyhlašuji, ani sebe za neomylného nemám. Rád podrobuji svůj rozum zjevení Božímu tam, kdež se mi jasné světlo jeho, světlo věčné pravdy propůjčuje. Kdyby tedy zjevení Boží odpíralo záhadné obyvatelnosti nebeských těles, upustím od mínění svého, byť by mne rozum sebe víc o tom přemlouval. Rozum můj jest mylný, Bůh neomylný.

Abych ale naproti tomu se staršími zpytатели přírody z pověry nemohl býti viněn a z pošetilosti, opakují, co bylo z počátku praveno, že sv. Písmo duchovní má oučel, že mezi vším nejméně jmíno býti můž propravou ku přírodopytu a hvězdářství; a že Bůh nezjevuje ničeho, nač rozum člověka sám lehounce přivádí, zvláště když se to netýká spasení duše jeho. Darma by hledal ve svatém Písmě takových míst, z kterýchž by domněnka naše vysvětlení nabyla. Nedi-li svaté Písmo ničehož o hvězdových obyvatelích, z pouhého mlčení zavírali se neda, že by jich nebylo. Pravda, svaté Písmo nás poučuje o království Božím, a onino záhadní obyvatelé, rozumní ovšem, jednoho s námi ustanovení jsouce, na všeckém způsob by také náleželi do téhož království. Však svaté Písmo poučuje nás víc o tom, jakž bychom dojíti měli království Božího, a co nám k němu napomáhá: království Boží ale samo z malé jenom známe částky, slabý toliko stín slávy jeho vidíme. 1. Kor. 13, 12. A zdaž nemíni svaté Písmo královstvím Božím nazvice svatou Církev? „Podobno jest království nebeské zrna hrošidnému; podobno jest království nebeské kvasu: podobno jest království nebeské člověku hospodáři; podobno jest desíti pannám, — síti puštěné do moře.“ Mat. 13. 20. 25. 15. Mní-li pak sv. Písmo královstvím Božím nazvice svatou Církev, kterouž Spasitel náš Kristus Ježíš pro lidské pokolení na zemi založil: nemůže činiti zmínky o hvězdových obyvatelích, aniž čini, protože do této svaté Círky nenáleží, sice by jim přebývatí bylo s námi zde na

zemi. Jinak angelé, ty ustanovil Bůh k našemu opatrování, a mimo to mají i onidíl ve vzdělání sv. Církve zvěstováním narození Páně, vyváděním svatých apoštolův z rukou nepřátelských a t. d. Jest tedy mezi angely a mezi námi veliká spojenost, a proto jsme jich poznali, proto mluví o nich zřejmě sv. Pismo. Kdybyť i obyvatelé hvězdovi mohli nám v čem napomáhati k dosažení království nebeského, jako angelé, anebo my jim: bylo by svaté Pismo zajisté o nich učinilo zmínku; když ale mlčí, jiného uzavřítí nemůžeme, než že — nestojí-li tato domněnka jiným výpovědím svatého Pisma na odpor, — že takoví obyvatelé nenáleží do obcování svatých, a proto naší pomoci nepotřebují, sami pak nám pomoci nemohou.

Ačkoli svaté Pismo žádného nám svědectví nedává o hvězdevých obyvatelích, nic méně jsou mnohá místa, kteráž pěknějšího, velebnějšího — a takorka úplnějšího nabývají smyslu, domýšlíme-li se, že není na nebi hvězdy, kteráž by rozumných obyvatelův neměla. „Nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ „Chvalte Hospodina s nebes, chvalte ho na vysostech, chvalte jej všickni angelé jeho, chvalte jej všechny mocnosti jeho. Chvalte jej slunce a měsíc, chvalte jej všechny hvězdy i světlo.“ Žalm 18. a 148. „Kde jsi byl...“, uvádí Job Hospodina mluvícího, když mne chválily spolu hvězdy jitřní, a plésali všickni synové Boží? (Job 38, 4. 7.) Taktéž i Daniel 3, 62. 63. Přidáme-li k tomu, že hvězdy nejsou bez obyvatelův rozumných, zdaž všechna ta místa krásnějšího a velebnějšího nenabývají rozumu? zdaž nevypravují nebesa napotom zřetelnějším hlasem slávu Boží? zdaž u velebnějším světle dílo všemohoucí dobroty nezjevuje obloha? Ó jak rádo přisvědčuje tomu nábožné srdce, že chvála nejsvětějšího jména Hospodinova se rozléhá netoliko mezi námi, nýbrž že nábožný chvalozpěv od hvězdy k hvězdě mrtvou přetahuje tichost, až v nadehvězdné výšce s žalmy angelskými spojen milostného vyslyšení dochází před trůnem Božím. A to tím více mohli bychom nábožné myslence této dáti místa, protože i někteří z svatých Otcův a spisovatelův církevních, jakož s vrcha datčeno, ji při-

znívi byli. Však byli jsou jenom někteří, a vyjádření jejich nejsou docela jasná, ne jednosvorná, neboť každý podle zdání svého těm slovům rozuměti chtěl, ač v tom se srovnávají, že nebeská obloha není mrtvá poušť. Jiní svatí Otcové, a mezi těmi zvláště sv. Augustin, vykládají dotčená místa tak, že když pohledem a rozjímáním stvořených věcí ku chvále Boží povzbuzeni býváme, že tyto našim povzbuzením Stvořitele chválí. Téhož mínění jest i na slovo vzatý, od Církve schválený vykladatel svatých Písem: Kalmet. A proto neuvádíme tato místa za *důvod* své demnunky, věduce, že není a nemůž býti dovoleno překrucovati svatých Písem ku svým smyslům, proti tomu smyslu, kteréhož se držela a drží svatá Matka Církve, anebo proti jednosvornému výkladu svatých Otcův. Concil. Trident. Sess. IV. de usu s. Lib. Nečiníme tedy žádného násilí Písmu, aniž toho zapotřebí máme; dokud podstatným zastati můžeme důvodem průpovědi své, neřeba útočiště bráti k záhudám. Tož ale se vši jistotou tyrditi můžeme, že není-li v těchto místech žádného *důvodu* pro naši výpověď, že se v nich také žádného *odporu* nenachází; a na tom zajisté můžeme přestat.

Však otevřeme-li Kazatele, III, 11. verš, nastává nám velická těžkost. Tam se mi zdá, že nás viní sv. spisovatel, že v slepé horlivosti dosáhnouti chceme Božího díla, kteréž skryl Hospodin před námi; neboť praví: „Svět vydal hádání jejich, aby nenalezl člověk díla, kteréž jest působil Bůh od počátku, až do konce.“ S bázní a třesením přemítám sobě na mysli tato důležitá slova, a hotov jsem rozžehnat se bez odkladu s domněnkou, kterouž jsem se bavival od pacholetství, pustím ji mimo sebe, kdybych se jí snad byl nevědomky Bohu rouhal. Pravdať neznáme úplně povahy naší země, neznáme těch věcí, kteréž nás se všech stran obkličují, sehe samých neznáme: a směle vznášíme své zraky k nadvětrným výsokostem, bloudíme v mysli po hvězdách, po nesměrné obloze, a hledáme tam, o čem nemáme docela žádné zkušenosti. — Proč ale najednou tak úzkostlivě si počínám? proč se chvěje duše má strachem a bázní? vždyť vydal Hospodin svět, hádání lidskému, dovoluje nám ho

zpytovati, dopouští abychom o povaze a ustanovení jeho rokovali podle svého rozumu. A co Bůh dovoluje, nemůže jímno býti rouháním a hřícem; sice by přírodosloví a umění hvězdářské od počátku bylo muselo Božskými a církevními zákony býti zapovězeno. — Ale domněnka tato sahá vejš, než sluší, a usiluje dostihnouti tajné rady Páně. — Právě naopak: dokládá-li kdo, že v jiných tělesech nebeských není obyvatelů, že celá obloha jest pustá, prázdna, mrtvá, že nemůž býti jinde žádného stvoření, podobného nám, kteréž by Stvořitele poznávalo a jemu se klanělo: zdaž se tím neosměluje dotvrzovati, že našel dílo Boží, aspoň ve hvězdách — mrtvou přírodu. Domníváme-li pak se my, že nebeské hvězdy jsou také sídlem tvorův, zvlášť rozumných, jichž tělesné i duchovní povahy neznáme, nevíme nic o jejich státní a náboženské spořádanosti, jejichž celá bytost neproniknutelnou zastřena jest rouškou tak, že na tisícere otázky nikde odpovědi neshledáváme, aniž kdy najdeme: nepodrobujeme-li se víc slovům Salamounovým: „Nenajde člověk díla, kteréž jest působil Bůh od počátku až do konce?“ Neboť právě tenkrát vidíme a pokorným srdcem vyznáváme, že rada Boží jest nevystižitelná. Tedy ani zde žádného odporu.

Abychom ale úplně přesvědčení byli, že tato domněnka naše o hvězdových obyvatelích neodporuje svatému Písmu, zapotřebí jest, abychom ještě ta místa svatého Evangelium zde uvedli, v kterýchž činí Spasitel náš zmínku o tělesech nebeských, takť i podobná vyjádření svatých apoštolův; zkoušejme jich podle základův naší svaté viry, a když ani zde žádného odporu nebude shledáno, tím snáze odpovíme těm, kteříž by nám předce tuto domněnku rádi vymluvili, odpovíme jim s svatým Augustinem: „*In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas!*“

Sam náleží Mat. 24. 29.: „Slunce se zatmí, a měsíc nedá světla svého, a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati.“ Luk. 21. 25. 26.: „Budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách, a na zemi dav národův pro bouři zvuku mořského a vlnobití;

tak že schnouti budou lidé pro strach a pro očekávání těch věcí, kteréž přijdou na veškeren okršlek, neb moci nebeské hýbatí se budou.“ 2. Pet. 3, 7. . . : „Nebesa, kteráž nyní jsou, týmž slovem jsou odložena, zachována k ohni, ke dni soudu a k zahynutí nešlechetných lidí . . . Přijdeť pak den Páně jako zloděj, v kterémžto nebesa velikou prudkostí pomínou, živlové pak horkostí rozplynou se: země pak i díla, kteráž jsou na ní, vypálena budou . . . Nového pak nebe a nové země podle zaslíbení jeho čekáme, v kterýchž spravedlnost přebývá.“ Zjev. 6, 12. 13. 14. : „I viděl jsem, když otevřel pečet šestou: a hle zemětřesení veliké stalo se, a slunce učiněno jest černé, jako pytel zíněný, a měsíc celý učiněn jest, jako krev, a hvězdy s nebe padaly na zem, jako dřevo fíkové smítá s sebe nedozralé ovoce, když silným větrem hýbáno bývá. A nebe ustoupilo, jako kniha svinutá, a veliká hora i ostrovy z svých míst pohnuly se.“ To jsou ta nejdůležitější místa v novém Zákoně, kteráž zde zvlášť úplnějšího výkladu požadují, aby se vidělo, zdaž domněnka naše předc odporuje Pismu, čili nic.

Kristus Ježíš předpovídá na dotčených místech u sv. Mat. a Luk. zkázu města Jerusalemského a vyvrácení chrámu, čemuž předcházeti měly veliká znamení na nebi a na zemi, a dle svědectví Josefa Flavia skutečně předcházely. Poněvadž ale soudný den nad městem Jerusalemským mnoho podobnosti má se dnem obecného soudu, spojuje Kristus Ježíš obě proroctví tak, že předpovězení jeho vztahuje se dílem na zkázu Jerusalema, dílem na onen veliký a strašlivý den soudu obecného. Jak by se ale ta slova slyšení měla, kteráž se na soudný den vztahují, rozepři jest mezi vykladači svatých Písem. Kalmet nám dosvědčuje ve svém výkladu na dotčené kapitoly, že někteří toliko církevní učitelé berou tato místa na slovo, jiní pak že je o nevidaných zatměních vykládají, jiní k výkladu jinotajitelnému (allegorickému) že berou své útočiště, a jiní že ještě jinak tomu rozumějí. Takt i dotčené místo sv. Petra nazvíce vykladači Písma neberou na slovo. Kalmet praví: „*Coeli transire, et evanescere nostris videbuntur oculis, quod tellus ipsa vio-*

lenter agitabitur, atque succendetur igni valido, rapide-
que, cujus vi elementa et metalla omnia liquescent, et
terra cum iis omnibus, quae continet, cito comburetur.“
A co se dotýká slov: „Nového nebe a nové země ča-
káme“, dle výkladu Kalmetova potvrzují nás v tom, že
tím méně nebesa zároveň se zemí pomineu, anež země,
nad kterou výš takový ortel jest vyřknut, toliko přemě-
něna bude. V tentýž smysl běře sv. Ambrož epístoly
k Řím. 8, 20., kdež se také činí zmínka o naší zemi, pro
hřích Adamův poddané jistým trestům. „Hoc accidet
post resurrectionem, cum induti erimus immortalitate, et
creaturae, quae in hac jacent servitute, in qua vanitatis
et corruptionis instrumenta esse coguntur, aliquando ex
illa liberabuntur.“ Epist. 34. nov. edit. n. 3. — Tedy
všecko jen o naší zemi se vykládá bez potahu na slunce,
měsíc a hvězdy; a cokoliv strašlivého v těch slovích
obsaženo jest, stane se dle jednosvorného výkladu učí-
telův církevních pro nešlechtné lidi. A když tato mí-
sta, prázdná slohu básnického nesluší na slovo bráti, tím
méně dotčené místo zjevení sv. Jana, poněvadž patrne
jest, že pouhý to obraz. Jestliže tedy všecko se rozumí
jen o dni obecného soudu, kterýž Bůh držeti bude
nad lidským pokolením, a o jiných tělesech nebeských
v obraze toliko se činí zmínka: nevíme, aniž pochopu-
jeme, jakým způsobem a jakou měrou by domněnka naše
o hvězdových obyvatelích odpírala Písmu. — Však aby
se nám neřeklo, že jenom zběžně a z jedné toliko strany
té věci šetříme, dejmež tomu, že cokoliv řekl Kristus Je-
žíš a svatí jeho apoštolové, může a má na slovo bráno
býti, následovně že den obecného soudu týkati se bude
všech těles nebeských. A to tím spíše můžeme připu-
stíti, poněvadž samo sebou se rozumí, že časem svým
pominouti bude slunci, měsíci a všem hvězdám, neboť
cokoliv tělesného jest, nemůže býti bez konce, a i v tom
nás potvrzuje hvězdoslavi, dokládajíc, že tak jako země,
i všechny planety otáčením a během svým nenáhle vysy-
chají; když pak docela vyschnou, že se s nimi nevy-
hnutelně veliká stane změna, anebo že dojdou svého
konce. Buď tedy jak bud, všecko upřímně šetřiti budeme.

Kdyby tělesa nebeská byla bez obyvatelův, nebylo by ovšem třeba dalšího rokování; ale právě proto, že bychom neradi upustili od domněnky své, dokud se nám kde-koli nevyskytne znamenitý a podstatný odpor, sami těžkostí hledatí musíme, a sami sobě činiti námitky, abychom po odvrácení všech možných překážek vítězstvím byli tím ujistěnější.

Takováto těžkost naskytuje se nám, těžeme-li sebe, jaká by asi byla mravní spořádanost hvězdových obyvatelův. Že z rukou Stvořitelových nic zlého vyjiti nemohlo, nepotřebuje žádného důkazu. Zdaž ale onino záhadní obyvatelé prvotní nevinnost zachovali, jako angelé; čili zhřešili, jako my: nevíme; jestliže pak zhřešili, zdaž vina jejich taková jest, jako náš hřích, čili menší, čili větší; a zdaž se jim kdy dostalo anebo dostane jakého Vykupitele, jako nám: nevíme též, aniž věděti můžeme, aniž věděti chceme: neboť nenajde člověk díla, kteréž působil Bůh od počátku až do konce. Kazat. 3, 11. Ale právě proto, že ničehož s jistotou nevíme, všechno připustiti nám jest, aby nás nikdo v ničem stíhati, nových námitek činiti, anebo z jakékolivěk chyby viniti nemohl. Budeme-li s to, abychom se všech stran se náležitě ohradili, ukážeme aspoň, že se nepodobáme třtině, každým větrem lidských domněnek se klátící. Poněvadž ale odpověď na poslední námitku týká se již Božské spravedlnosti, přistupmež k třetí části, v kteréž jsme slibili poukázati, že domněnka naše o hvězdových obyvatelích a vlastnostmi Božími se pěkně srovnává.

III.

Odstup, abychom požadovali, jakým způsobem by se jeviti měly vlastnosti Boží, abychom mistrovali Nejsvrchovanějšího, a předpisovali mu téměř zákon, jímž by se zpravoval. Ó kdo jsme my, abychom odmlouvali Bohu, anebo kdežto nám dostaviti se jest k jeho soudu, žádali na něm, aby nám z činův svých oučet skládal! Tak daleko se pak neodvážíme, neboť šetřiti budeme jenom, co by s vlastnostmi Božími v pěknějším bylo souhlasu,

zavírajíce, že což s nimi se lépe srovnává, pravdě jest též podobnější.

Jestliže tedy onino záhadní obyvatelé zachovali prvotní nevinnost, a bude-li jim v den obecného soudu s pozemskými občany tělesně zahynouti: nevím, jaká by to byla nespravedlnost, z tělesné záhuby přenášeti nevinného k duchovní spáse? Ai mnoho-li již bylo od počátku světa utrpěti spravedlivým? Zdaž nebylo již mnohokrát upěti svatým Páně: „Pro tebe, o Bože, mordováni byváme každého dne: jmíni jsme jako ovce k zabiti!“ Žalm 43, 22. A zdaž by těmto věrným učeďníkům Kristovým nebylo klesnouti, kdyby sám nebeský mistr jich neléšil a neposiloval: „Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že mne prvé než vás v nenávisti měl. Kdybyste byli ze světa, svět, což jeho bylo, miloval by: že pak nejste ze světa, ale já vyvolil jsem vás, proto vás svět nenávidí.“ Jan 15, 18. 19. Však „nermutiž se srdce vaše. Věřito v Boha i ve mne věřte. V domě Otce mého příbytkové mnozí jsou, byť nebylo, byl bych pověděl vám. Neboť jdu, abych vám připravil místo. A odejdu-li, a připravím vám místo, zaseť přijdu, a vezmu vás k sobě samému, abyste, kdež já jsem, i vy byli.“ Jan 14, 1. — Když ale utrpěti bylo Pánu, a tak vjiti do své slávy: proč by nebylo utrpěti spravedlivým? a zdaž není sladké utrpěti pro Boha, an trápení tohoto světa rovná nejsou budoucí slávě, kteráž se zjeví v nás? Řím. 8, 18. Pravdať den obecného soudu bude hrozný, a i spravedliví budou svědkové této hrůzy; však nebude-liž soudný den též dnem odměny? zdaž neřekne Kristus Ježíš, a zdaž neřekne dřív: „Pojďte požehnání Otce mého, a vládněte královstvím, klerěž vám připraveno jest od ustanovení světa!“ Mat. 25, 34. Dostane-li se tedy v den soudný spravedlivým lidem spravedlnosti: proč by nevinní obyvatelé i jiných těles nebeských nemohli dojiti spasení svého? neboť Hospodin soudí bez přijímání osob 2. Pet. 1, 17., a miluje zajisté všecko, což jest, a nic v nenávisti nemá z těch věcí, kteréž učinil; aniž zajisté co nenávidě ustanovil, neb učinil. Maudr. 12. 25. Dojdou-li pak hvězdoví obyvatelé spasení, tělesná záhuba nemůž slouiti trestem.

Však nevíme, že nevinní jsou. Nejsou-li nevinní, tedy jsou hříšní. Jsou-li pak hříšní, protože snad jako my ztratili prvotní nevinnost, my jich neodsuzujeme, abychom sami nebyli souzeni, (Mat. 7, 1.) aniž máme jakého práva, jich odsuzovati: Bůh je souditi bude, a Bůh i jim zjeví spravedlnost svou ve spravedlivém soudu. A protož se nikoli neodvažujeme, předpisovati Bohu, jak by je souditi měl. Vědouce pak, že spravedlivý Bůh nemůže nespravedlivě souditi: hledáme toliko prostředku, jímž by spravedlnost jeho nám zjevná byla. A proto dovoleno buď, abychom tento rozdíl učinili. V celé přírodě vidíme stálé postupování od méně dokonalého k dokonalejšímu. Touto zkušenosti domejšli se již rozum člověka vyšších tvorův — angelův, o kterýchž nás i Písmo přesvědčuje. Dejme však pozor. Od hlíny a nejposlednějšího kamene až k nejprvnějšímu zvířeti vidíme řadu nepřetržitou, ani jediného článku není vynecháno; od nejprvnějšího zvířete ale k člověku, podarovanému rozumem a duší nesmrtelnou, skok jest náramný; a hledíme-li na slabosti lidské, šetríce angelských dokonalostí: opět veliká mezera. Blahoslavenou Rodičku Boží přede vším, a některé z vyvolených klademe zde jako vyjimku na potvrzení pravidla svého. Prostřední lidský rozum a prostřední schopnost našim jest měřidlem *a potiori*. A proto u vážnosti máme slova svatého Žalmisty 8, 6. dobře jim rozumějíce. Abychom tedy vyplnili velikou mezeru mezi zvířetem a člověkem, a opět mezi člověkem a duchy angelskými, není nemožno, aby v hospodářství Božím byli tvorové člověka něco méně dokonalí, a jiní zas jeho dokonalejší, ač by nedosahovali dokonalosti angelské. Srovnáváme-li tedy hvězdové obyvatele s námi, říci můžeme, že jsou nás buď méně dokonalí, anebo nám docela podobní v dokonalostech, anebo nás dokonalejší. Činíme pak tento rozdíl, abychom předešli všemožné námitky, a dali spolu na jevo, že člověk nenajde díla, kteréž jest působil Bůh od počátku až do konce. Kazat. 3, 14. Neustanovujeme, co jest, přestávajíce na tom, an, buď co buď, svrchované spravedlnosti Boží té nejmenší njmy se nestane. Jsou-li tedy nás méně dokonalí, nemohli Boha

uraziti tak, jakož jsme my jej urazili. „Služebník, kterýž nepoznal vůli pána svého, a činil hodné věci trestání, bit bude méně.“ Luk. 12, 48. Menší trest dovoluje souditi na menší vinu. Není-li vina jejich tak náramná, jako náš hřích, snadnějším způsobem mohli, neb mohou se jí zbaviti, a netřeba jim ani vykupitele, aby se smířili s Bohem. Malé dítě málem toliko urazí své rodiče, a málem se opět s nimi smíří; netřeba jemu ani těžkého pokání, ani jakého zástupníka. Sebe hroznější buď si skutek, kteréhož se šílený ve své šílenosti dopustil: vina jeho buď malá jest, buď žádná. Dokud pokolení lidské zjevením Božím a během času ouplněji nenabylo vzdělanosti, sahal Bůh více k tělesným toliko trestům, aby jimi polepšená duše dojiti mohla milosrdenství a smilování; anot ale úplněji známe Boha a své povinnosti, pořidku jest, anebo docela není takových příkladův, jimiž starý Zákon, aspoň až do uvedení lidu Israelského do země Chananejské, přeplněn jest. Z toho ze všeho vidíme, že méně dokonalý méně uraziti může Boha, a proto i snadnějším způsobem se s ním smířiti; a kdyby takováto menší dokonalost celému pokolení náležela, není nevhodno Boha, domejšleti se, že i bez Vykupitele jiným, nám neznámým způsobem, přijíti je může na milost. Kdyby ale nad to nade všecko bez Vykupitele nemohli dojiti spasení, zvlášť jsou-li podobní nám v dokonalostech, a s námi stejnou na sebe uvalili vinu: postaral, anebo se postará Bůh, aby vykoupení došli; neboť proukázal-li se jedném svým tvorům — nám — milosrdným Otcem, nemůže jiným tvorům býti nemilosrdným vřčímem. Anebo snad vykoupením našim vyvážena jest studně Božského milosrdenství? Anebo snad mělo pokolení naše jakou přednost před obličejem Páně? Snad láska jeho k nám nedopouští tomu, aby též jinde jiné tvory stejnou měrou miloval? Vždyť láska jeho jest věčná, milosrdenství nevyslovitelné, a on ničehož v nenávisti nemá z těch věcí, kteréž učinil. Jakým způsobem se ale jinde vykoupení stalo neb stane, nevíme ovšem: proto že nám toho žádný nezjevil; ani veděti můžeme; proto že ani svému vykoupení nerozumíme, nebť svatým

zůstane tajemstvím, dokud se nedostaneme k Bohu; aniž věděti potřebujeme, majíce dosti na tom, že sami vykoupení jsme; a posléz ani věděti chceme, neboť bez toho nám dobře povědomo jest, že nenajde člověk díla, kteréž působil Bůh od počátku až do konce. Nevíme-li pak my, krátkozrací lidé, jakým způsobem se mohlo jinde vykoupení státi? kdož jest, kterýž by z toho zavíral, že se nemohlo státi? Svaté Písmo nás arci v tom nepodporuje, že i jinam poslán byl Vykupitel; ale svaté Písmo mlčí o vykoupení, proto že mlčí o těch, jenž by ho potřebovali. Jestliže pak sv. Písmo domněnky naší nepodporuje, doufám, že jí také neodporuje. Jestliže k Žid. 9, 11. 12. 25. 28. o *jedném* toliko vykoupení se činí zmínka: sám svatý Pavel se o to postaral, abychom nebyli uvedeni do nesnáze. Dokládá ovšem: „Kristus, přistojící biskup budoucích dobrých věcí . . . skrze vlastní krev vešel *jednou* do Svatyně, věčné vykoupení nalezná.“ V těchto slovech by jenom tenkrát mohlo námitky hledáno býti proti nám, kdyby vytržena byla z celé kapitoly. Odejmeš-li dítěti pěstouna, snadno zabloudí, snadno se dá ke všemu, i k zlému svěsti: vytrhneš-li slovo svatého Písma z celého smyslu, ohne a podá se ti ke všemu podlé tvé vůle; však není-li oboje veliké bezpráví? Nedává-li nám svaté Písmo samo, neb tradicí takového práva, sami si ho neosobujeme, abychom nevykládali svatých Písem k svému zahynutí. 2. Pet. 3, 16. Čteme-li tedy upřímným srdcem dotčenou kapitolu epístoly k Židům, není téměř ani možná přehlédnouti, že sv. Pavel srovnává oběti starého Zákona s obětí Kristovou, chrám Jerusalemský s chrámem, ne rukou udělaným, t. s. nebesy, biskupy židovské s Kristem Ježíšem; a všude ukazuje, že se ve starém Zákoně dalo všechno v podoběnstvích, co Kristus Ježíš sám vykonal a co se na něm vyplnilo. Pravi-li tedy, že Kristus *jednou* toliko vešel do Svatyně, rozumí se tak: že mu toho nebylo třeba každého roku, jako biskupům starozákonním. V tom nás potvrzuje v. 25. též kap. „Ani aby častokrát obětoval sebe samého, jako *biskup vchází* do Svatyně *každý rok* s cizí krví.“ A jestliže v 26. v. čteme: „Sic jinak byl by

musel často trpěti od počátku světa: nyní pak jednou při skonání věkův, na shlazení hříchu skrze obětování sebe samého ukázal se“; poslední dva verše též kapitoly nedovolují, abychom tomu rozuměli jinak, než že Kristus jednou umřel *za lidské pokolení*, a že mu nebylo třeba vícekrát za ně umříti; nebo čteme: „A jakož uloženo jest lidem, jednou umříti, potom pak soud: tak i Kristus jednou obětován jest ku shlazení hříchův mnohých.“ An se i na Kalmelův výklad té kapitoly odvoláváme, a i on jednoho s námi jest mínění: snadno zavřiti můžem, že ani z celé kapitoly, ani z jednotlivých slov nenásleduje, že by jinde se nemohlo vykoupení státi. An ale i v této důležité věci Písmo nám neodporuje, hledmež toliko jiným způsobem dokázati, anebo aspoň ještě víc pravdě podobné učiniti, že i v jiných tělesech nebeských jsou obyvatelé: co vykoupení se dotýká, jest-li kde jakého zapotřebí, pozůstavujeme Bohu, neboť nám za ně ručí jeho věčné milosrdenství, a jeho nestihlá moudrost naší rady nepotřebuje, jak, kdy a kdo by jinde vykupitelem býti měl, poněvadž se ani nás neptal, ani jsme jemu raditi mohli, aby *nám* poslal jednorozenného Syna svého.

Konečně jsou-li hvězdoví obyvatelé nás dokonalejší, a zhřešili: samo Písmo nám svědectví dává, že není proti Božské spravedlnosti, kdyby dokonalejší tvor pro spáchaný hřích i bez vykupitele byl zatracen. Nerozumíme tomu arci, ale Bůh ví, proč tak pyšné angely soudil, a že spravedlivý byl jeho soud, všickni pokorným srdcem vyznáváme.

Eihle, brali jsme tu věc, jak by jenom kdo chtěl, se všech možných stran jsme ji pozorovali: a naše svatá víra poskytla nám všude postačitého důvodu, a ukázala nám, že svrchované spravedlnosti Boží nikde ani ta nejmenší ujma se neděje. Zdaž ale ze všech těch rozdílův jeden toliko, a který pravý jest, anebo snad mezi všemi hvězdami všechny skutečny jsou: nesluší nám rozhodnouti; nemáme k tomu práva, nestačí nám k tomu rozum, důvodu se nedostává, aby se naplnilo, co řekl moudrý Salamoun: „Nenalezne člověk díla, kteréž jest působil Bůh od počátku až do konce.“ Jednoho však doufá nábožně a kající srdce moje. — Pokolení lidské

mohlo zůstat s milosti Boží v prvotní nevinnosti své: a nezůstalo. Nyní se hříšný člověk na hříšného člověka vymlouvá, ujíti chtě Božího soudu. Jakt se již Adam vymlouval na Evu, Eva na hada. Aby tedy tím více spravedliv shledán byl Hospodin v řečech svých, a zvítězil, když soužen bývá (Žalm 50, 6): uzmíme jiná pokolení k zahanbení svému, uzmíme jiná pokolení, jimž Bůh té samé, anebo ještě menší milosti udělil, nežli nám, a kteráž byla Boha poslušnější, v jeho službě horlivější a v celém životě spravedlivější nežli my; pokolení uzmíme, kteráž zachovala, čehož jsme zachovati mohli, a nezachovali: prvotní nevinnost; neboť, dovoleno-li srdci kajícímu, svobodněji užívati Písma, an pro slzy litery se mihají — vždyt *nového nebe a nové země* podle zaslíbení Božího čekáme, v kterýchž *spravedlnost přebývá*. 2. Petr. 3, 13.

Čehož k úplnějšímu zjevení svrchované spravedlnosti Boží *kající* srdce doufá, v tom Božská *všemohoucnost* dodává jemu tím více naděje. „Není u Boha nemožné *všeliké* slovo.“ Luk. 1, 37. Zjevila se nám arci, a ustavičně se zjevuje veliká moc Boží stvořením světa a jeho zachováním. „Staň se,“ řekl Hospodin, a stalo se všechno, co vidíme, a čeho zrakoma svýma nemůžeme dosáhnouti; a kdykoli stvoření Boží na zemi pozorujeme, kdykoli slunce na blankytu nebeském vidíme, kdykoli milostná luna po noční krajině rozlévá své libé světlo, kdykoli se velebný koberec, nesčíslnými a nesmírně velikými hvězdami protkán, na noční obloze rozprostírá: plesá srdce naše, a bezvonně se rozléhá v utrobě hlas: „Veliký jsi, o Bože, velcí jsou skutkové tvoji!“ An ale připravena byla země k našemu obývání, a umístěn byl na ní člověk; umdlelo snad již všemohoucí rámě Boží, aby též jiné hvězdy způsobné učinilo k obývání jim náležitých tvorův, a nemohlo jich tam usaditi? Kdož by mohl o tom pochybovati? Kdož mohl Bohu v tom jakých stavěti překážek? Co možné bylo jemu na zemi, nemohlo býti jemu nemožné v jiných hvězdách. — Vímeť ale, že z možnosti neplatí závěrek na skute-

čnost. Na zemi ještě mnohé věci byly by možné, a přede jich není; jedněch nezasluhujeme, jiných nepotřebujeme, na jiných bychom zas viděli, kdyby se nám jich dostalo, že by nám ke škodě a k záhubě byly; a proto nepřipouští tomu věčná moudrost a dobrota Páně, aby se nám jich dostalo. Jakou měrou by ale obyvatelnost jiných těles nebeských čelila proti neskončené moudrosti Boží, zajisté nevíme; ano snad na opak právě proto, že Bůh jest neskončeně *moudrý*, smíme se domnívati, že i v jiných hvězdách jsou tvorové.

Učitel národův svatý Pavel zvolal takto: „Ó hlubino bohatstva moudrosti i umění Božího! jak nezpytatelní jsou soudové jeho, a cesty jeho nevystižitelné!“ Řím. 11, 33. Nemůžeme a nesmíme ovšem měřidlem svého slabého rozumu měřiti věčnou moudrost Páně; však co protimyslného a neslušného zdravému rozumu se býti vidí, kterak nebude na odpor moudrosti nejsvrchovanější? Uvažme nyní ve vsí pokorě a poslušnosti, jak se dají slova sv. Pavla lépe slyšeti? tenkrát-li, když ve hvězdách není obyvatele? čili když i tam, zvláště rozumní tvorové přebývají? Kdy jest větší hlubina bohatství moudrosti i umění Božího? kdy jsou jeho soudové nezpytatelnější? kdy nevystižitelnější cesty jeho? — Rozumný člověk ničehož nedělá bez příčiny, ano může-li to býti, dochází rád jednou cestou dvojího cíle. Co platí o rozumném člověku, neplatí-li nesmírně víc o věčné moudrosti Páně? Nač stvořil Bůh nesčíslná tělesa nebeská? Neměla snad nestíhlá jeho moudrost při tom jiného úmyslu, než aby se nám na noční obloze trpytily? Ať béráme ohled na sprostého člověka, anebo na hvězdáře, zdá se nám, že by nehodné bylo věčné moudrosti, kdybychom takovému závěrku dali místo. Sprostý člověk by se jiným ukazem upokojil, a byl by mu snad ještě příjemnější; hvězdářovi pak bylo by vhodnější, kdyby samé planety a komety před sebou viděl, jejichž dráhy, rychlost běhu a velikost těla se počítati dají, stálice nemohou býti jemu takovou úlohou. Však těmito stálicemi zpravují se plavcové mořští.

Inu ovšem, ale to mi přede do hlavy nejde, proč by velemoudrý Hospodin k vůli mořské plavbě tak nescíslná a tak náramně veliká tělesa byl stvořil, an tu samou službu, ano právě tenkrát, kdy pohledu na hvězdy nejvíce potřebí jest a pro chmúry není jich viděti, magnetická jehla mnohem platnější službu prokazuje. Anebo snad stvořil Hospodin hvězdy, aby lidské důstojenství na jevě bylo? Pravdať, veliká jest důstojnost člověka; a když za mzdu krve Ježíše Krista, Syna Božího vykoupen jest; nesmrtelná duše jeho větší má zajisté cenu před obličejem Páně, než všacka tělesa nebeská; neboť ona jest stvořena k obrazu a ku podobenství jeho. Nic méně nebyl-li by to podnět lidské hrdosti a pýchy, kdyby se někdo domníval, že k vůli člověku toliko rozvinul Hospodin po nebi tento hvězdný stánek, a že jiného ustanovení nemá, než aby pod ním hříšný člověk odpočíval. An se Bůh pyšným protíví, může-li svět býti pýchy podnětem? Jinak Žalmista Páně soudil, řka: „Když spatřím nebese tvá, dílo prstův tvých, měsíc a hvězdy, kteréž jsi ty založil: což jest člověk, že jsi naň pamětliv, anebo syn člověka, že jej navštěvuješ?“ 8, 4. 5. Nedomníval se tedy sv. David, že velebné hvězdy ve všem ohledu méně jsou, nežli hříšný člověk. Ach nejsou a nemohou býti stvořeny na důkaz lidského důstojenství. Nic méně kdo může vyzpytovatí oumysl Boží, kterýž měl při stvoření hvězd? Snad nám přinášejí užitek, o kterémž ani nevíme? Připouštím rád, co o slunci a luně patrného jest, proč by o jiných hvězdách nemožné bylo? ač nesnadné k věření, připouštím: proto však není ukojeno srdce moje. — Jsou tedy hvězdy jako jiné věci, aby zjevena byla všechném lidem svrchovaná velebnost Hospodina Boha, našeho, abychom z viditelných věcí poznávali Boha neviditelného. (Řím. 1, 20.) — Lépe však poznávám neviditelného Boha, jeho dobrotu a moudrost, domýšlím-li se, že každá hvězda jest sídlem tvorův, jenž Boha mají za svého Otce, a slouží mu, co nebeskému králi; a to tím nesnáze mohu této

mýslence dání výhost, ano zjevení Boží mne o tom na přemnohých místech přesvědčuje, že Bůh dle své nestihlé moudrosti jedním prostředkem dvojího, trojího a mnohonásobného dochází cíle. Na jediný se ohledneme příklad, na Josefa Egyptského. Přesvědčuje-li nás nejnovější zkušenost, že každá kapka vody, každá houba, každá plíseň svým světem jest, a veliké množství obyvatelův má: kterak bychom se mohli o věčné moudrosti Hospodinově domýšleti, že tak nescíslné množství náramně velikých těles nebeských stvořila, žádných obyvatelův v nich neusadivši. Naše země není ani nejprvnější, ani nejkrásnější, ani největší mezi hvězdami nebeskými, anť jest jako mlhová bublinka, vznášející se nad velikým oceanem, jako malinký prášek, který zafukuje vítr okolo veliké skály, zvlášť když běrame ohled na stálice, kteréž velikostí i naše slunce daleko převyšují: a jenom tato malá bublinka, jenom tento nepatrný prášek měl by obyvatele míti, a jiné mnohem pěknější a nesrovnale větší hvězdy měly by státi prázdné? Vždyť Bůh jest pramen života: a po celé velikánské obloze by kralovala smrt, a mezi miliony milionův nebeských těles měla by se toliko země radovati z života? I zdaž by tento vesmír nebyl podoben městu, v kterémž král velikou moudrostí přemnohé veliké a nádherné paláce vystavěl, a všim je opatřil, čehož zapotřebí jest k pohodlnému obývání; sám ale v nich přebývati nemoha, zavřel je, žádných v něm nechtěje míti nájemníků, služebníky své obmeziv na jediný toliko dům. I nebylo-li by to nedůstojno svrchované moudrosti Hospodinovy? Aspoň tolik s jistotou tvrditi můžeme, že domněnka naše moudrosti Hospodinovy daleko důstojnější jest.

Posléze víme, že nehledá Bůh slávy své, nýbrž toliko blaha a spasení svých tvorů. K čemuž tedy věčná moudrost Páně tisícero prostředkův zná, co všemohoucnost uskutečniti a do života povolati může, v čem svatost a spravedlnost žádných překážek nevidí, toho žádá konečně nevyslovitelná dobrotivost

jeho. Aspoň dobrotivost Boží v úplnějším se napotom zjevuje světle, když touže měrou se propůjčuje tvorům i jiných těles nebeských jako lidskému pokolení.

Přiznávám se, žeť pouhá to domněnka, že není na nebi hvězdy bez obyvatelův; však i to pouhá domněnka jest, že není života, leč na zemi. Obě jsme srovnali, důvody obou slyšely; myslím pak, že tam se kloní pravda, kdež se naskytnul silnější důvod. Co neodporuje běhu věcí přirozených, co neodporuje svatému písmu, co v pěkném souhlasí jest s vlastnostmi Božími, co zjevuje svatou Velebnost Hospodinovu ve světle úplnějším, co nutí člověka víc, aby se bál moci Boží, klaněl se moudrosti jeho, a velebil jeho nestihlou dobrotivost: mám za to, že pravdě jest podobnější. Úplné počtářské jistoty není na žádné straně, však poněvadž ani jedno ani druhé není článkem víry, svobodno jest každému smýšleti, jak mu libo. Anaf ale domněnka o jsoucnosti hvězdových obyvatelův mimo silnější důvod, netoliko věrou podporována jest, nýbrž i k víře vede, povzbuzuje člověka, aby se tím více Bohu klaněl a kořil se moudrosti a moci jeho: soudím, že právem zaujímá sobě přednost. Ach tenkráté poznává člověk, že nelze mu najíti díla, kteréž jest působil Bůh od počátku až do konce; on tone v neobsáhlém moři dobroty Hospodinovy, přistupuje blíž k hlubinám, a vidí že není konce, není míry bohatstva moudrosti i umění Božího, že nezpytatelní jsou soudové jeho, a cesty jeho nevystižitelné. V duchu slyší chvalozpěv, kterýž mrtvou přírodu ze sna budí, mocným hlaholem po nebi se rozléhá, a oslavuje nejvyšší jméno Páně. I zanítí se plamen horlivosti svaté v jeho nádrech, a vroucné city vylévají ústa jeho: „Chvalte Hospodina s nebes, chvalte jej na vysostech! Chvalte jej všickni angelé jeho, chvalte jej všechny mocnosti jeho! Chvalte jej slunce a měsíc, chvalte jej všechny hvězdy i světlo! Chvalte, zvelebujte a vyvyšujte Hospodina všechna stvoření jeho; neboť nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha!“

Fr. Havránek.

Zaplat' Pán Bůh !

Před nedávnem přišla ve Vamberčicích (něm. Alben-dorf), v poutním místě Kladského vikariátu v pruském Slezsku, jákž vypravují vídeňské cirk. noviny, přišla chudá žena k řezníkovi bohatému, prosíc o kousek masa. Bohatý řezník ale sloužil mamoně, a protož neměl ani křesťanské citelnosti ani lásky. Slyše prositi chudou ženu o kousek masa, odpověděl jí s ousměškem: „Já vám dám masa, co budete chtiti, tak-li je zaplatíte.“ „Já peněz nemám, odvětila žena, já prosím toliko o nějaký kousek pro zaplat' Pán Bůh.“ Zpupný řezník čině sobě ještě větší posměch z chudoby té ženy, a rouhaje se pravému, živému Bohu, požádal kousek papíru, a pravil: „Napiši na ten papír vaše zaplat' Pán Bůh, a zkusiv, jak vážná jest tato vaše cena, navážím vám dle ní masa.“ S bolestným srdcem poslouchala chudá tato žena rouhání téhož zhýralého boháče; neodešla pak, té jsouc naděje, že když si z ní těch rouhavých žertů natropí, žeť jí konečně snad předce dá kousek nějakého masa. Rezník napsav na papír *zaplat' Pán Bůh*, položil ten listek do váhy. A ai, k podivení jeho, k podivení pak i té chudé ženy váha se hnula, a dopadla až na víko. Položil pak řezník na druhou váhu libru masa, tím ale nezdvihnul váhy s listkem *zaplat' Pán Bůh*. Přidal druhou, třetí libru masa; avšak váha se ani dosti málo nehýbala. Divení jeho rostlo, an znamenal zde viděti mocnost neviditelnou, kteréz se prvé posmíval a rouhal. Rostlo pak také divení té ženy chudé, anať patrně viděla, jak odplácí Bůh nepochybnou její důvěru v jeho svatou pomoc. Přidával pak řezník do váhy vždy větší a větší kusy masa, až ho mohlo býti z třidceť liber, a předceť nepohnul závažím: *Zaplat' Pán Bůh!* Tu se ho zmocnila svatá hrůza, nyní viděl očité, jak se Bohu rouhal; a protož pravil pln ouzkosti k té ženě: „Vezměte si masa, co jenom chcete, já vám ho déle vážit nemohu!“

Ó dejž Bůh, aby tato událost přispěla k napravení téhož zpupného boháče! Kdokoliv pak o tom uslyší, po-

znej, že zaplat Pán Bůh jde nad všelikou cenu, a že kdyby nám Pán Bůh nezaplatil, že by nám všeliký jiný plat docela nic nebyl platen. —

S tím příběhem srovnává se jiný mnohem starší, pocházející z prvních křesťanských věků, jakž ho zaznamenal časopis: „Vaterlandesfreund.“

Vyznalat jedna manželka křesťanskou víru, její manžel ale zůstal pohanem; jsa pak muž povahy mírné, nečinil jí žádného příkořenství; manželka zas naproti tomu řídící se naučením svatého Pavla (1. Kor. 7, 13. 14.) zůstala při svém manželu, a byla s ním pokojně živa.

Stalo se jednou, že se těmito manželům sešlo více peněz, totiž sto dvoudrachem. I radil se manžel se svou manželkou, co s těmi penězi dělají má, aby se jim zbytečně nerozešly. „Necháme-li jich doma, utratíme je; pakli je ale komu půjčeme: kdo ví, bude-li pořádně platiti ouroky, a vrátí-li nám jistinu, když ji budeme potřebovati.“ Tu pravila manželka, řkouc: „Chceš-li je půjčiti, nejlépe učiníš, když je půjčíš našemu Pánu Ježíši, ten jest ten nejzprávnější dlužník, ten ti bude dávat ouroky v pravý čas, a jistinu ti navrátí s velikým užtkem.“ To ale pravila s tak živou věrou, s tak nepochybnou přesvědčeností, že nelze bylo muži pohanu o pravdě jejích slov pochybovati. Když svolil v návrh své manželky, tázal se jí, řka: „Kde pak bydlí ten váš Pán Ježíš, abych mu ty peníze donesl?“ Načež manželka mu odvětila, řkouc: „Jdi jenom, milý manžele k našemu kostelu, a kdybys tam také neviděl Pána Ježíše osobného, budou tam u dvéří zástupcové a bratři jeho státi, těm to rozdej, a oni mu to jistotně dodají.“ Přišel manžel pohan k dvěřím chrámovým, shledal tam zástup chudého lidu, a rozdál mu těch sto dvoudrachem; každý pak z těch chudých kolikrát opakoval: „Zaplat Pán Bůh! zaplat Kristus Ježíš!“

Přišel manžel domů, vypravoval, co byl učinil, a co mu ti chudí lidé opakovali. I potvrzovala ho manželka v tom, řkouc: „Vidiš, já jsem ti pravila, že ti Pán Ježíš dobře zaplatí, a to ti také řekli zástupcové i bratři

jeho, ač chudí jsou. Dočkej jenom času, a poznáš, jak pořádným jest dlužníkem Pán Ježíš.“

Uplynulo několik měsíců, a ti manželé začali trpěti nedostatek peněz. Když pak již nebylo v stavení, začez by koupiti chléb, pravil muž pohan k ženě své, řka: „Ty jsi chválila vašeho Pána Ježíše, žeť tak zprávným navracovatelem půjčených sobě peněz: hle mohl by se již dostavili, aby nám aspoň nějaké ouroky dal.“ Křesťanská manželka mu odpověděla, řkouc: „Neboj se nic, milý manžele. Pán Ježíš se dostaví v svůj čas, a jakž jsem tě ujistila, dá ti hojné ouroky, a navrátí tobě víc, než jsi mu půjčil. An ale myslíš, že by to mohl Pán Ježíš učiniti dnes, ježto nemáme, co bychom jedli: dojdí opět ke dvěřím našeho chrámu, a vypadla-li lhůta, kterouž on sám ustanovil, dostaneš jistě ouroky. Kdyby ale Pán Ježíš u chrámu nebyl, posečkej trpělivě maličko, on ani příliš dlouho ani marně na sebe čekati nedá.“ I to pravila ta žena s věrou živou, nepochybujíc ani dost malé v srdci svém, ač nevěděla jakým způsobem ukáže Pán Ježíš svou mocnost. Manžel přišel k dvěřím chrámu, poněvadž se ale nekonala služba Boží, byly zavřeny. Postavil se tedy u nich pohanský manžel, a jakž mu žena nařídila, trpělivě čekal, brzo-li kdo s ouroky přijde. Nepřicházel sice žádný; ale na tom místě, kamž se postavil ten muž, ležela na zemi dvoudrachma. Tu čekal tím trpělivěji, přijde-li kdo, a bude-li tu ztracenou dvoudrachmu hledati. Takéť žádný nepřicházel, by hledal anebo se poptával po ztraceném penízi. Když pak se den schyloval k večeru, a ještě nikdo ani s penězi, ani pro peníze nepřicházel: zdvihl ten muž pohan tu dvoudrachmu ze země, a přišel poněkud mrzut domů, ježto pravil k své ženě, řka: „Čekal jsem dosti dlouho, a ten tvůj Pán Ježíš nepřišel. Zatím tam ležela tahle dvoudrachma, kterouž někdo ztratil, ale také jí nehledal.“ Potěšena jsouc křesťanka věrná okoličností touto pravila k manželovi svému: „Já nemyslim, že by byl Pán Ježíš nadarmo nechal čekati na sebe, ano on tě předešel, a když jsi ty dlouho nepřicházel, pozůstavil ti ouroky právě na to místo, o němž věděl, že se tam postavíš. Tu dvou-

drachmu neztratil žádný: věř, tu ti tam položil Pán Ježíš. A hle, nejsou-li ouroky hojné: za tak krátký čas ze sta dvoudrachem dvoudrachma celá? An ale nemáme, co bychom dnes jedli: jdi a kup chléb a ještě něco jiného, co se ti líbí.“ Muž koupil chléb a rybu. Když pak žena rybu připravovala: ai tu se jí něco naskytlo jako kamének. Umyla ho, podívala se naň bedlivěji, a poznávala, že by to byl kámen drahý. Ukázala ho manželovi, a i ten soudil z neobyčejného lesku, žeť to nějaký klénot. Usnesli se na tom, že ho muž na drahý den prodá klenotníkovi.

Když ten muž na druhý den svůj klénot ke koupi obětoval klenotníkovi, a tážán byl, co za něj žádá, odpověděl: „Dejte mně tolik, zač stojí.“ Klenotník mu podával dvacet dvoudrachem. Slyše takovou summu paněz že dostati má, divil se ten muž u sebe sám a pravil: *Dvacet?* Klenotník pak mysle, že ten člověk svému klénotu rozumí, podával mu ještě jednou tolik. Muž se tím více divil, avšak udivení jeho zdálo se býti klenotníkovi posměchem, kterýž znaje velikou cenu téhož kamene, ustavičně přidával, až se konečně smluvili ze tří set dvoudrachem, kteréž skutečně za ten drahý kámen vyplaceny byly.

Když se domů vrátil, a žena se ho tázala, za mnoho-li ten kamének zpeněžil: vysypal na stůl velikou hromadu zlata, doloživ: „Dostal jsem tři sta dvoudrachem.“ I tu vzkřikla radostně manželka jeho, řkouc: „Vidiš, nepovídala-li jsem ti, že Pán Ježíš jest tím nejzprávnějším dlužníkem. Na tak krátký čas půjčil jsi mu skrze ruce chudých jedno sto dvoudrachem, a on ti dal z nich jednu dvoudrachmu na ouroky, a trojnásobně ti vrátil tvou jistinu. I nepoznáváš-li z toho patrně, že když ti dal Pán Ježíš za *půjčené peníze tak hojnou odplatu*, že ti *udělí odplaty tím větší, svěříš-li mu duši svou?*“ — Muž uvěřil, žádal o vyučení, a stal se křesťanem.

To bylo veliké *zaplat Pán Bůh!* — Ach vzbuzujmp v srdci lidu víru živou, víru nepochybnou, sami jsouce osvíceni neomylným jejím světlem: a všechněm bude náležitě pomozino. Chudí nebudou trpěti žádné nouze,

ježto se jim dostane pro *zaplat Pán Bůh* potřebné živnosti, a když bohatí a zámožní s toužou věrou pro *zaplat Pán Bůh* almužny budou udělovati, s kterouž o ni prositi budou chudí, hojného dojdou požehnání, jako tento důvěrný manžel. Ostatek ale vezme, že znamená nejsou věřícím; proroctví pak ne nevěřícím, ale věřícím. 1. Kor. 14, 22.

Duchovní pýcha.

Když jednou Serapion se všemi otci a bratry klášterními ke stolu si sedl, přišel také cizí bratr, kteréhož hostině byl pozval, a ten zvolal: „Já jsem největší ze všech křesťanů! Nejsem ani hoden, abych s vámi u jednoho stolu seděl; nejsem ani toho pověří hoden, v kterém dýchám.“ To pověděv sedl si u prostřed večeřadla na zem. — „Upřímná pokora,“ pravil opat Serapion, „jest ovšem velmi krásná a chvalitebná; prozatím ale jdi do své cely, a budoucně zanech takových zvláštnických věcí!“ — Tu se zamračil obličej bratrův, a marně se namáhal, aby hněv a nevoli ukryl. — „O synu můj!“ pravil Serapion, „kde jest nyní pokora tvá? Marnost tedy v srdci lidském tak hluboce se zakořenila, že i v pokoře marná chvála se hledá!“ — Něco podobného zdaliž se často nenaskytuje i v obyčejném životě? Mnohý člověk u přítomnosti jiných hanívá sebe a dílo své, avšak jen na oko, očekává totiž tím větší chválu slyšeti. Pakli ale jeho hana za pravdivou se běře, aneb tentýž usudek o něm a díle jeho někdo jiný pronese, tu se mrzí a duřdí. Marnost a pýcha jeho jest uražena. Sám sebe pokořovati dobře umí, bývá-li ale od jiného pokořen, ukazuje se pyšným a hněvá se. — Jiné nepravosti plazí se toliko po zemi, marnost a pýcha ale vluzují se, tak jako někdy had do ráje, i do samého nebe dobrých skutků a snaží se, nakaziti je jedem.

Potřebnost pokory.

Kdo chce ze studnice vodu vážit, musí se sehnouti, a kdo ze studnice božských milostí vážit chce, musí upokoriti se. Kdo se nechce sehnouti, ponížiti, prázděn odejde. Proto také sv. Augustin dí: Kristus neporoučí nám, abychom se od něho učili, světy stavěti, neviditelné věci tvořiti, mimořádné divy a zázraky konati, mrtvé křísiti; nébrž on poroučí, abychom pokorní byli srdcem. „Učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29.) Chceš-li vznešené stavení ctnosti vzdělati, započni od základního kamene pokory! — O sv. Františku Bergiaském, třetím generalu tovaryšstva Ježíšova, vypravuje se takto: Když ještě vévodou z Gandie byl, dal prý mu nábožný muž radu, chce-li v službě Boží velké pokroky učiniti, aby nížádného dne neobmeškal na něco se upamatovati, co by na jeho upokoreni se vztahovalo. Té rady uposlechna každého dne první dvě hodiny strávil tím, aby sebe poznal a se pokořil. Když ráno vstával, bylo jeho první, že poklekl a třikráte zemi polibil na upamatování: „Prach a země jsem, a v prach a v zemi opět navrátím se.“ — Toto spasitelné cvičení k velké svatosti mu přispělo.

Hlas kat. jed.

Z p r á v y.

Noviny vlaské uveřejňují list svatého otce Pia IX. poslaný Jeho Veličenstvu králi Sardinskému, kterýž proto velmi důležitý jest, že projevuje mínění svatého otce stranu občanského manželství. Jest tento list následující:

List Jeho Svatosti papeže Pia IX. na Jeho Veličenstvo krále Sardinského.

Castelgandolfo, 19. září 1852.

List od 25. Července, kterýž Vaše Veličenstvo za příčinou našeho na Vaše Velič. zasláního psaní nám doručiti kázalo, byl pro srdce naše předmětem radosti, neb špatřili jsme v něm hlavě nejvyšší sv. Církve danou otázku

od katolického knížete strany důležitého návrhu zákona o občanském manželství. Tento důkaz šetrnosti svatého náboženství, jež Vaše Velič. nám dává, jest stkvoucí znamení dědictví, kteréž Vašemu Vel. od Vašich slavných předků zanecháno jest, lásky totiž svaté víry, kterouž vyznávali; a máme pevnou důvěru, že Vaše Vel. tu samon viru v čistotě její zachová k spasení všech Vašich poddaných navzdor zkaženosti nynějšího věku. — List tento nás zavazuje, vykonati povinnosti našeho apoštolského ouřadu, a Vám upřímně a určitě odpověditi: což tím raději činíme, ano Vaše Vel. nás ujistuje, že sobě naši odpovědi vážiti bude.

Nechceme mluvíti o obsahu spisů královských ministrů, kteréž nám Vaše Vel. poslalo, a jimiž zákon od 9. dubna 1850 a návrh zákona o občanském manželství se hájí, jelikož návrh tento jen jako následek převzatých oním zákonem povinností se ukazuje; — nechceme na to poukázati, že toto hájení právě v tom okamžení se činí, kdež vyjednávání o zadostučinění těmito zákony porušeným právům Církevním ještě dokončeno není — nechceme zavrhnouti některé v těchto spisech obsažené zásady, kteréž patrně Církevní kázni se protíví — chceme jen v krátkosti katolické učení v ohledu té zahádné otázky podati. Vaše Vel. najde v tom učení všecko, čehož zapotřebí jest, by tato důležitá věc pravým způsobem se ukončila. Jsme tím více přesvědčeni, že tohoto cíle dojdeme, ano sami ministři Vašeho Vel. vyznali, že docela nechťi podati návrh, kterýž by svatému náboženství odporoval.

Jestliž článkem víry, že manželství skrze Pána Ježíše Krista k důstojnosti svátosti povýšeno jest, jestliž učení katolické Církve, že svátost není jenom smlouvou případně spojená vlastnost, nýbrž že patří k podstatě manželství, tak že manželské spojení mezi křesťany jen při svátosti manželství dovoleno, bez svátosti ale pouhé souložnictví jest. Zákon občanský, kterýž dělí pro katolíky svátost od smlouvy svatební a o platnosti této smlouvy souditi chce, odporuje učení Církve, osobně si právo její, a klade souložnictví a manželství na to samé místo, jelikož obě stejně schvaluje. Učení Církve nebylo by zachováno a

právo Církve by se zrušilo, kdyby se uzavření přijalo, že 1) zákon manželství církevně sňaté uznává, a že 2) když se sňalo církevně neplatné manželství, ta strana, kteráž příkazani Církevního pak poslušná býti chce, nebude nucena, v sňatku náboženstvím zavrženém, setrvati. Co se týká prvního uzavření, rozumí-li se pod církevně platným manželstvím manželství sňaté podle zákonů Církevních, není onoho zákona světského potřeby, naopak by občanský zákon si práva Církve ošoboval, kdyby souditi chtěl, kdy svátost manželství se platně udělila a kdy neplatně. Rozumí-li se ale pod církevně platným manželstvím manželství sňaté podle zákonů občanských, ruší se právo, kteréž jediné Církvi náleží. — Co se týká druhého uzavření, dovolilo by se sice jedné straně opustiti církevně neplatný sňatek, předce však by tento Církvi zavržený sňatek před mocí občanskou platným a zákonním byl. Ostatek trvá obojí uzavření na tom, že svátost se dá od smlouvy rozloučiti, a za tou příčinou ponechává odpor mezi tímto návrhem a učením Církve.

Ať se dá Císaři, což jest Císařova: však spolu ať se také dá Církvi, co jest Církevního: nestává jiného prostředku k smíření. Necht si moc občanská ustanoví občanské účinky manželství, Církvi ale náleží souditi o platnosti křesťanského manželství.

Občanský zákon má se podle toho řídit, co Církev o platnosti a neplatnosti manželství praví, a potom teprv může občanské účinky církevně platného sňatku ustanoviti.

List Vašeho Vel. zavazuje nás, ještě o jiných věcech slovo promluvit. Vaše Vel. tvrdí, že jsme návrh dotčeného zákona za Církvi neškodný uznali. Mluvili jsme stranu toho s ministrem Vašeho Vel. hrabětem Bertone, kterýž nás na svou čest ujistil, že ministrům Vašeho Vel. jediné psal, že papež nic proti tomu nemá, když se zachovají práva a svoboda svaté svátosti, a na základě tom se dávají zákony, kteréž se pouze na občanské účinky manželství vztahují. Vaše Vel. praví dále, že apoštolská stolice nepřestala milovati některé království Piemontskému sousední státy, ačkoli se tam podobné zákony stranu manželství ustanovily. Na to odpovídáme, že apo-

apoštolská stolice vždy proti takovým zákonům svého hlasu pozdvihla, jak mile se o nich dověděla, důkazy toho jsou ještě v listovních našich. Proto však nemohla tato stolice přestati, katolíky těch národů milovati, kteréž nuceny jsou, takovýmto zákonům se podrobiti. Měli bychom přestati, katolíky království Vašeho Vel. milovati, kdyby i oni nuceni byli, dotčenému zákonu se podrobiti? Ještě více. Měla by naše láska k Vašemu Vel. přestati, kdyby, co Bůh ráč chrániti, se dalo přemluviti, těmto zákonům potvrzení své dáti? Naše láska musila by naopak se rozmnožiti, a my bychom musili větší horlivosti Boha prositi, by svou všemohoucnou ruku od Vašeho Vel. neodvrátil, a Vašemu Vel. více než kdy jindy milosti svého osvědčení popřál. Nemůžeme jinak, než podle povinnosti své zlé všecko zamezovati, a proto ujistujeme Vaše Vel., že nyní tím více apoštolská stolice zavazána jest Piemontu slavným způsobem odporovati, právě proto, že se Vaše Vel. na příklad jiných států odvolává, a proto že v tomto okamžení se také o zřízení jiných záležitostí jedná, z toho by se však souditi mohlo, že apoštolská stolice příliš povolná jest. Bylo by pro nás takové jednání bolestné, však nemůžeme této povinnosti před Bohem se odříci, kterýž nám zprávu Církve a hájení jejích práv odevzdal. Vaše Vel. může nás odstraněním příčiny tohoto odporu potěšiti, a jediné slovo Vašeho Vel. stranu té věci rozmnoží radost, kterouž jsme při obdržení tohoto listu cítili. Čím dříve odpověď Vašeho Vel. obdržíme, tím více bude srdce naše potěšeno, neb zbaví nás myšlenky, kteráž nás tíží, ale kterouž bychom musili projevíti, kdyby toho povinnost, již svědomí ukládá, od nás žádala.

Zbývá nám ještě, nedorozumění Vašeho Vel. vzhledem, na zprávu diocese Turínské odstraniti. Prosíme, by Vaše Vel. čello naše psaní od 7. září a 9. listop. 1849. Poslanec Vašeho Vel. v Římě, kterýž nyní v Turínu jest, může Vašemu Vel. říci, co z úst našich slyšel. Když totiž tento poslanec zprávce této diocese od nás žádal, odpovědili jsme mu, že zajisté ministerstvo piemontské nezamýšlelo, to zjetím a vypovězením arcibiskupa Turín-

ského vyvésti, což se v skutku stalo, jelikož tím způsobem veliký díl katolického světa tomuto prélatovi svůj soucit a svou úctu projevil. Z toho následuje, že nyní katolickým světem projevenému citu podivení nemůžeme odporovati, a arcibiskupa Turínského zprávy jeho diocese zbaviti.

Zavíráme tento list odpovědi na poslední slova Vašeho Vel. Zaluje se na díl piemontského katolického duchovenstva, že bojuje proti vládě Vašeho Vel. a lid k bouření proti Vašemu Vel. a Vaším zákonům svádí. Taková žaloba by se nám zdála pravdě nepodobná, kdyby nebyla Vaším Vel. pronešena s tím doložením, že máte důkazy toho v svých rukou. Jest nám lito, že tyto důkazy neznáme a věděti nemůžeme, kteříž duchovní k revoluci v Piemontu dopomáhají. Tato nevědomost nedovoluje nám, jich trestati. Rozumí-li se ale pod slovy k pobouření dráždicími spisy, kteréž piemontské duchovenstvo proti návrhu zákona manželského vydalo, tu tvrdíme, že bez ohledu na způsob, kterýmž při tom někteří duchovní jednali, duchovenstvo podle své povinnosti činilo. Píšeme Vašemu Vel., že tento zákon není katolický, není-li ale katolický, tedy povinno jest duchovenstvo, věřící o tom poučiti, byť se i do největších nebezpečství uvrhlo.

Vaše Vel.! Ve jménu Ježíše Kr., jehožto náměstek ačkoli nehodni jsme, mluvíme k Vám, a prosíme Vás, aby jste nepotvrdili zákona, kterýž by se stal pramenem tisícerych nepořádků. Prosíme spolu Vaše Vel., by rozkázalo, aby se zamezilo rozmnožení tolikerych bezbožností a nemravností, což se *tiskem* stává. Bohdejž, by tyto hříchy nepadly na toho, kterýž moc má, zameziti je, a nečiní toho. Vaše Vel. stýská si na duchovenstvo, ale duchovenstvo bylo v posledních dobách ustavičně tupeno a pomlouváno od všech v Piemontu vydaných spisů; hany a urážky tyto nedají se ani spočísti. A nyní když duchovenstvo čistotu víry a zásady ctnosti hájí, nyní uváluje na se nemilost Vašeho Vel.? Nemůžeme tomu věřiti, a důvěřujeme se z celého srdce, že Vaše Vel. práva a služebníky Cirkve hájiti bude, a lid svůj ode jha zákonů

vysvobodí, kteréž svědčí o zkáze náboženství a mravnosti v státech, jenž Vašemu Vel. podrobeny jsou.

Plni důvěry pozdvihujemet ruce své k nebi a prosíme nejsvětější Trojice, by apoštolské požehnání na Vaši vznešenou osobu a na celou královskou rodinu seslati ráčila.

Pius P. P. IX.

Z Prahy. Katolická jednota předělá, a s potřebami přítomného času srovná stanovy své, by netoliko působení své v hlavním městě zachovala a rozmnožila, nébrž aby také velebnému duchovenstvu po vlasti české poukázala, jak by stejnou měrou jednoty v osadách svých zaráželo, a s Pražskou ústřední jednotou spojovalo. — Když se kat. jednota r. 1849. v Praze zarážela, musel se bráti ohled na tehdejší potřeby času, an *holý nevěrec* pod pláštěm *čistého Evangelium* usiloval o to, aby syny a dcery svaté katolické Církvi odcizoval, a aby je uvrhoval ve tmou pouhé bezbožnosti, v kteréž vězí sám. Protož musela sobě tenkrát kat. jednota *dogmaticky*, anebo spíše *polemicky* počínati. Že ale tenkrát její boj nesnadný a velmi obtížný byl, posoudí nejlépe ten, kdož měl příležitost, očitým býti svědkem, jak to tenkrát v Praze vypadalo. Kostely byly o kázání téměř prázdný, byť si kazatelové sebe horlivěji byli počínali, k falešnému prorokovi pak naproti tomu hrnulo se lidu tolik, že když se scházel anebo rozcházel, že byly nejbližší ulice téměř zastaveny. Mnozí pak z těch, jenž přicházeli do katolické jednoty, hleděli s takovou nedůvěrou a s takovým opovržením na každého kněze, jako by byl nějaký zlosyn. Nebylo pak divu ubohým těmito lidem, neboť onen falešný prorok, jemuž věřili na slovo, kázal jim velmi zhusta, že katolická Církev zbavila Čechy drahé svobody, a že je uvrhla v žalostnou porobu. Až se potkala katolická jednota ve svých shromážděních kolikrát se zjevným odporem těchto bludem svedených lidí, kteříž se chystali i k veřejnému odporu v Tejnském chrámu Páně, když vel. p. Štule v adventě r. 1849. *konferenční kázání* měl: avšak pravda svitěla, tak že mnohý, kterýž docela všecku víru ztratil, že opět přišel k jejímu poznání; a veliký počet těch, jenž se u víře viklali, dokonalého utvrzení nabyli. — *Hlavní uloha* katolické jednoty byla tedy *utvrzení u víře*; že pak ji požehnaně vykonala, o tom se každý lehko přesvědčiti může, kdož nyní

nahlédne do chrámů Páně, a shledá je naplněnější, než před rokem 1848. — Byl-li ale z počátku boj katolické jednoty proti *nevěře a bludům*, potřebí jest, aby nyní více bojovala proti *hříchu*, a aby pečovala o to, by se mezi lidem pravá křesťanská víra bohubilým životem osvědčovala. Následovně jest jí třeba nových stanov, kteréž by více mravní život na zřeteli měly, a tím způsobem sděleny býti mohly velebnému duchovenstvu po celém království Českém, by na svých osadách *filialní jednoty* zaráželo, jakož se stalo na Moravě, kdež působením katolických jednot tak vznešený život se vyvinul, že se *v přemnohém ohledu* životu *prvního křesťanstva* podobá. V celém pak království Českém máme posud jedinou toliko filialní katolickou jednotu v *Sloupnici*, jejížto vešnickému lidu velmi přiměřené stanovy a celé působení ve svazku pro říjen a listopad popsány jsou (kterýžto svazek za příčinou jednoho článku dne 5. listop. zabaven jest, ale snad co nejdřív vydán bude). Co velebné duchovenstvo tyto Sloupnické stanovy sezná, a porovná je s novými stanovami Pražskými, není pochybnosti o tom, že za příkladem bratří našich v Kristu na Moravě řízením a působením katolických jednot buditi bude věřící lid *k horlivému a svatému životu*.

Nejpožehnanější rok *dědictví svatojanskému* byl 1852, v kterémž nade všecko očekávání i samého vele důstojného Pana redaktora 1893 *nových spoluoudů* přibýlo. Na den Božího narození u večer rozstonal se veled. P. kanovník *Pešina* na zanět plic a spolu na hostečnou zimmici, což si nachlazením o jitřní před Božím hodem způsobil, ač přes celý den ani té nejmenší bolesti necítil; ač ale taková nemoc, potká-li mladého, nic nebezpečného do sebe nemá, stala se velmi nebezpečnou jeho vysokému stáří, tak že se o jeho uzdravení velmi pochybovalo. Však buďtež Bohu díky! jadrný kořen zdraví a horlivá modlitba věřícího lidu zachovala mu život, tak že se kojíme nadějí blahou, že se tento stareček brzo porzdraví, by ještě hodně mnoho dobrého působil. Stavba kostela Karlínského započne se jistě následujícího jara. Žádost jest, aby byl do roku 1862 hotov, poněvadž bude sv. Cyrilla a Methodie posvěcen, a tehdaž právě se bude svátiti tisíciletá památka uvedení křesťanství do Čech a do Moravy. — Blahověst bude i dále budoucího roku vycházeti, ale ještě nepřehází

Z Prahy. Nákladem veleředst. p. Zeidler, preláta řádu prémonstrátského, stará socha sv. Norberta na mostě přes Vltavu, kteráž jakož i některé jiné r. 1848 velmi byla porouchána, novým skupením se vynahradí, kteréž svatého Norberta, zakladatele řádu prémonstrátského u prostřed obou zemských patronů sv. Václava a sv. Zikmunda představuje.

Na starém Brně do klášterní nemocnice milosrdných bratří bylo od 1. listopadu 1851 do posledního křijna 1852 k léčení a ošetřování mimo 43 od předešlého roku v léčení pozůstalých, 991 přijato, tedy dohromady 1034 osob mužských, mezi nimiž 35 protestantů a 5 židů bylo. Z nich se pozdravilo 916, umřelo 71 a v léčení pro nastávající rok zůstalo 47 osob.

V Archlebově 23. listopadu slavila se ku velikému vsdělání přítomných 50letá památka sňatku manželského, dle tak zvaná zlatá svatba. Slavné při tom obřady vykonával V. p. Fr. Poláček, farář Mikulčický a spolu syn jubilovaných manželů.

V Želci farníci z dobrovolných příspěvků mezi sebou sebraných zjednali do chrámu Páně na veliký oltář nový obraz sv. Bartoloměje apoštola, postranní dvě sochy dali obnoviti, nové tabernakulum udělati, a též i jiné věci k okrase domu Páně a oslavě služeb Božích zařídili. Den, v kterémž se tyto věci světily, byl pro osadníky dnem velice slavným a radostným.

Z Aste. V zadní Indii v císařství Birmanském v zemi dle království Pegu-anském nachází se v městě Rangún-u, které 30,000 obyvatelů čítá, římsko-katolický kostel, na jehož dřevěné věži u prostřed buddhických pagod (chrámů pohan-ských) kříž se stkví. Farář Dominge pochází z města Trientu v Tirolsku, jest asi 50 let starý, a od r. 1830 v kři birmanské bydlí. Mluví mnoho řečí a také jinými vědomostmi vážnost sobě získal. Rozumí trochu lékařství a připravuje léky sám, mluví i píše v birmanské řeči docela pravidelně. Má též malou tiskárnu, birmanské litery sám si uhlí a katechismus v zemské řeči vytiskl. Pro své výtečné vlastnosti jest u armenů, mahomedánů i birmánů u veliké vážnosti.

Z Náměstí (Brn. diéc.) Následkem sbírky od představenstva zdejší obce zatížené, byla okolo chrámu Páně potřebná oprava zádi předsevzata a celá místnost kolem urovňována. Nedaleko chrámu Páně vede přes řeku Oslavu pěkný zděný most se sedmi oblouky a na způsob Pražského mostu dvadceť kamennými sochami Svátých, od vlaských umělců r. 1738 výborně zhotovenými ozdobený. Tyto již zcela zčernalé sochy byly obnoveny, a olejovou barvou pěkně obarveny. Takéž na prostřed náměstí stojící krásná socha, nejsv. Trojici představující, byla obnovena a kříž Spasitele, podobizna Ducha svatého, jakož i paprsky od něho vycházející dobře byly poslanceny. Snahou důst. pana děkana a představenstva zdejší obce, a zejména peči obecn. rady P. Sladkého celá tato oprava vkusně jest vyvedena. Začez díky budiez všem dobrodincům, jenž pro okrášení chrámu Páně, pro úctu Svátých a tím i pro čest a slávu Boží horlící znamenitými darů přispěli k vyvedení této opravy velikou úratu způsobujících. Podobně též obec Vicenická vzbuzením důst. p. děkana Frant. Holuba potřebnou opravu u svého filiálního kostela obětivě předsevzala. Při té příležitosti dala dotčená obec na svůj náklad kostel vylíčiti (vybíliti), a do něj zjednala pěkné varhany. Největší okrasu opatřil mu důst. p. děkan novým hlavním, stkvostně dělaným a bohatě pozlaceným oltářem jej obdáv. V den svěcení téhož nového oltáře, n nějž celá obec velice se těšila, měl d. p. děkan řeč této slavnosti přiměřenou. Srdečná slova duchovního pastýře i dobrodince a pak slavný hlas nových varhan velice všech přítomných dojal. Byl to den duchovního potěšení.

J. Nev.

V Brně v neděli dne 19. prosince večer byla se ve školním domě na Velké Nové ulici zkouška s dítkami, večerní školu sv. Vincencia de Paul navštěvujícími; dne 22. na to večer byly vánočním stromem a štědrými dárky poděleny.

V Ivančicích dostalo se jednotě panenské krásné Jezulátko, které jistá nábožná rodina po vyzdvižení kláštera v Kartousích blíž Brna byla zdědila, a velmi četně až do našich časův dochovala. Tímto krásným Jezulátkem se nemálo zvelebila slavnost vánoční od jednoty ve škole konaná, jakož se jím i slovo mladého řečníka okřídľilo a osladilo. T. P.

U Moravan byl přičiněním tamnějšího veleš. pana administrátora též v poli kříž s obrazem sv. Františka Xav. nově postaven a co upomínka na 300letou památku smrti těchto svatého slavně posvěcen. — Nebude snad farnosti, kde by obzvláště v poslednějším času několik křížů v polích a při cestách nebylo obnoveno. Pěkné kříže a boží muky, sochy svatých a kapličky mimo že nábožné myšlenky budí a obnovují, také zajisté krajinu, zvláště když několik líp nebo jiných stromů při nich zasazeno jest, velmi okrášlují. Cestující rád si v stínu jejich odpočívá. K tomu cíli v krajinách na Rýně podlé silnic u každého kříže několik stromů jest zasazeno a též nejen klekátka, ale také sedadla po stranách z dřvu, z desek nebo z kamena jsou udělány. Máť to i také ten pěkný význam, že na pouti pozemského života nejlépe jest ve stínu kříže u Krista ukřižovaného sobě odpočinouti, jakož i po ukončené pouti těla věrných křesťanů též pod stínem kříže pohřbena radostného z mrtvých vstání očekávají.

V Meklenburko-Švédinsku, kteréž velkovévodství mezi 520,000 obyvateli asi 720 katolíků čítá, v posledním času asi 40 protestantských osob ze stavů řemeslnických a čeledních ku katolické církvi přistoupilo. Z vyšších pak stavů navrátili se do církve katolické: pán von Vogelsang na Gutově, pán v. Bülov v Ehmendorfu, (kterýž svůj rytířský statek prodav asi před rokem do jesuitského kláštera vstoupil), Dr. v. Glöden, pán v. Florencourt a Dr. Maassen, pán v. Sukov (syn slovnítného úředníka, později úřední přisedící ve Švédině, pro svou vzdělanost ve vyšších kruzích velmi oblíbený to muž, teď nováček -novic- v jesuitském klášteře), pán v. Stein, a komoří v. Kettenburg na Mutgendorfu.

Ve Frankfurtě nad Mohánem konali otih. oo. z tovaryšstva Ježíšova: Roh, Hasslacher a Pottgiesser svaté missie a 5. pros. je ukončili. Na 5000 katolíků přistoupilo k stolu Páně. Též protestanti a i židé jevíli nejživější podíl v nich, a při kázáních činili skoro třetinu posluchačů.

Z Pozhanska. „Gazeta Pozhanská“ sděluje zprávu, že oblíbený spisovatel polský, otihodný otec Antonievicz, z tovaryšstva Ježíšova dne 14. listop. večer o 9. hod. v Obře, kdež cholera silně řádí, na tuž nemoc zemřel.

V Báňské Bystřici vycházející katolický časopis „Cyrill a Method“ v. č. 48 oznamuje: „Cyrill a Method i r. 1853 bude vycházeti každý týden jednou o celém archu. Předplatní cena s poštovskou zásilkou jest celoroční 4 zl. 40 kr., půlroční 2 zl. 20 kr., čtvrtroční 1 zl. 10 kr. Předplatní peníze nechť se ve frankovaných listech s udáním poslední pošty přímo zašlou „na redakci Cyrilla a Methodia v Bystřici (Neu-sohl) v Uhřích.“ — „Obeznamujeme též v. obecnost s proměnou, kterouž časopis náš (Cyrill a Method) s nastávajícím rokem co do pravopisu podstoupí. Jakož jsme se totiž už t. r. k bratrům našim Čechům v nejednom sblížili: tak s bud, rokem zamýšlíme v sblížení tomto ještě dále, ano až tam pokročíti, kdež si už raz (jednou) stále zůstaneme, kam konečně skůr neskůr přijíti bychom museli, s jedné strany totiž spřátelíce se s Čechy, s druhé však podržíce všude původní ráz náš slovenský, jehož se my Slováci dáti pozřaviti nemůžeme ani nesmíme. Příčina a potřeba takého sblížení a proměny této vězí, kromě mnohých jiných, v túžbě po sjednocení se už jednou v literatuře s bratry našimi Čechy, a založení zmáhati se majícího u nás života literárního.“ — Krok tento k vydávání časopisu Cyrilla a Methodia v českoslovanském pravopisu průvodními důvody se dále ospravedlňuje. Nadíti se lze, že tímto krokem i na Moravě mnohých nových předplatitelů časop. Cyrill a Method získá.

R.

V Kutné Hoře dne 10. t. m. v Pánu usnula otihod. Marie Thadaea Juna, představená jeptišek (panenek) z řádu sv. Voršily v 65. roce věku svého. V řeholi té strávila od svých složených slibů 39 roků, a po 26 roků byla téhož kláštera představenou s příkladnou trpělivostí a láskou. Ve své dlouhotrvající nemoci dala se vícekrát svatými svátostmi započísti.

Z Mohuče, kde se již po delší čas zdržuje, odebrala se urozená paní Ida, hraběnka Hahn-ová dne 4. listop. do Angersu, do matečního domu řádu dobrého pastýře.

Z Ameriky. Protestantský biskup v Karolíně (v Spojených obcích), Dr. Ives, přistoupil do církve katolické. Nedávno na své cestě do Říma jel skrze Londín, kde J. Em. p. kardinála Wisemana navštívil.

V Římě dne 10. listopadu měl velebný p. Pailegoix, apoštolský vikář v království Siamském, v Zadní Indii jižně od Kytajska ležícím, audienci, při které jej dva mladí Siamčané sprovázeli a v jazyku Thaiském k Svatému otci řeč měli. Kterouž Sv. otec přeložiti sobě dal. Jeden z nich přinesl papírký také ještě psaní a kvítí, ze zlata a stříbra dělané, do dar od pohanského krále Siamského. Psaní to bylo sedm stran dlouhé, v anglické řeči psané a plné ujišťování oddanosti a úcty k Sv. otci. „Nemám,“ píše mezi jiným pohanský král, „posud víry křesťanské, Vaše Svatost může ale pevně býti přesvědčena, že pod mou vládou nebude nížádného pronásledování křesťanů; a že římsko-katolíkům docela obzvlášť se bude hověti a že nebudou k nížádným pověrečným, jejich víře na odpor jsoucím, oblaďům přidržováni.“ Podepsán jest titulem: „Chao Fa Phra, Paramander Maha Mōngkut,“ což znamená: Kníže nebes, nejvýtečnější pán veliké koruny. Sv. otec měl nad tímto psaním pohanského krále velikou radost a vyjádřil se, že na ně odpoví a králi opět nějaký dar pošle.

— Pro rok 1853 rozhodnuto jest prohlášení za blahoslavené: Pavla z kříže, zakladatele passionistů, Grande-a il Peccadore, z řádu bratrů sv. Jana z Boha (di Dio), jesuity Britta, a Peruanské jeptišky Paredesy. Ku slavnostem, kteréž ke cti obou prvnějších konati se budou, činí se již v kostele sv. Petra přípravy. Mimo to dne 23. listopadu kongregací řitů měla přípravné porady o prohlášení za blahoslaveného kněze z diocesi Toulonské. — Dne 21. listopadu byl dům ku přijímání přistoupilých anglikanských kněží, kteříž na bohoslovecké studie se oddávají a k posvěcení na kněžství se připravují, jež Sv. otec založil, otevřen. Šest někdejších protestantských kazatelů hned do něho vstoupilo.

Z Vidně 16. pros. Telegrafická zpráva z Říma zvěstuje, že zdědíl nuntius Vialé Prela navržen jest za kardinála.

— Podlé statistických výkazů říše Rakouské od r. 1851, nejdéle trvajícím manželství nalezeno bylo mezi Slovinci v Krájině; onof již 75 roků při životě obou manželů trvalo.

Z Kolína nad Rýnem. Zdejší katolíci slavili 12. listopadu výroční památku povýšení svého arcibiskupa za kardinála počastováním 72 starců.

Z Paříže. Dle podané zprávy za rok 1852 čítá jednota svatého dětství v rozličných státech evropejských již 6 až 700,000 spoluoudu a minulého roku na 400,000 franků složila. V předposledním roku obnášel příjem toliko 250,000 franků. Těmito penězi 1 až 2000 dítek dospělejšího věku do křesťanských vychovávacích domů se uvedlo, kde se živi, opatrují a křesťansky vychovávají. Nad to bylo 200,000 novorozencůtek v okamžení nebezpečnosti smrti pokřtěno, z nichž větší díl téměř brzo po přijatém svátostném křtu co andělíčky do života věčného vešly. Krásné jabu to zajisté ovoce křesťanské lásky, ovoce, kteréž malé dítky v Evropě svými krejčovskými almužnami měsíčně zasívají a štěpují, a kteréž v Kytaji, mnoho set mil vzdáleném, dozrávají.

V Genevě, v někdejším to hlavním městě Kalvinově, počal vycházeti katolický časopis „Annales catholiques de Genève,“ ježž nejdůst. pp. biskupové Genevský, Lausannský a Annecyský vlastnoručným psaním schvátují. Geneva město, kteréž před několika málo léty jenom nepatrný počet katolíků mělo, čítá nyní 12,000 katolických obyvatelů; v krajině šíli v kantonu Genevském větší díl obyvatelstva jsou katolíci. — V kantone Tessinském byli cizí kapucíni z kláštera vypovězeni; kapucínský pak klášter v Lugarno (Luggarus) jest vyadvižen o k neaprakyným účelům má býti upotřeben.

V Trebisundu v přední Asii nachází se pod francouzskou ochranou kapucínská missie, ježž představený (préfekt), s Balogny rodilý, otec Filip Mazzoni, zřídil v Erzerumu malou kapli a ve městské čtvrti od evropejských konsulů obyvane několik kusů pozemností za 40,000 piastrů přikoupil. Obmýšlí tam dáti pomoci francouzské missionářské společnosti obydlí pro duchovní a klášter panenský vystavěti. Dva kapucíni se již v Erzerumu usadili, aby služby Boží dle římsko-katolického obřadu konali, kterýchž tam posud nikdy nebývalo.

Ve Sv. Hypolitu konati se budou sv. missie vedením et. oo. jesuitů. Započnou třetí neděli a skončí se čtvrtou neděli adventní.

Z Celořce. Bratrstvo sv. Machora má doposud 590 oudu. Knihy nakladem téhož dědictví se již tisknou a některé i rozeslaly.

V Matschu, obci v Tirolsku, kde sv. Florian se narodil, bude se jemu k počtě nový chrám stavěti, starý byl již roku 1802 od sněhové spousty (laviny) zbořen.

V Gdąnsku (Danzig) dne 13. listopadu byla novozřízená nemocnice u Sv. Marie slavně odevzdána milosrdným zestrám a spolu též dům i kaple byly posvěceny.

Z Hong-Kongu v Kytaji se píše, že francouzský misiónář v Tong Kingu otih. Bonnard, dne 1. května b. r. byl stat. O mučenníka pro víru katol. tedy opět víc.

Z Baňské Bystrice. Církevního časopisu „Cyrill a Method“ spoluredaktor převeze od nového roku, jak z hoňavého pramene víme, veleb. p. Jití Slota, professor na B. Bystřickém gymnasiu, bývalý koop. v Šaraticích Brněnské diecési.

V Trenčíně dne 27. listopadu byla pokřtěna 24 roků stará israelitka Maria Spicerova. Při svatém křtu, jakož i při prvním sv. přijímání nejsv. svátosti oltární bylo na ní pozorováni pobožnost a nadšenost, kteráž celému zástupu k povzbuzení sloužila.

Z Berlína. Jeho cis. kr. apoštolská Majestátnost, *František Josef*, císař rakouský, daroval při svém pobytí v Berlíně klášteru milosrdných sester 100 kusů dukátů, a pro chudé katolíky pozůstavil důstojnému p. probošťovi u sv. Hedvigny 50 kusů dukátů.

Viedeňské Noviny sdělují nám, že na místo horlivého a velezasloužilého nebožtíka pana Lineckého biskupa Zieglera jmenován jest za nástupce nejdůstojnější *P. František Xaver Rudigier*, kanovník a regens biskupského alumnatu v Brůxen. Jestliť to muž pln učenosti a pobožnosti, a což pak jednou za dobré uznal, v tom jeví vůli nesklonnou a stálou. Osvět a posilň ho Bůh, aby doseduuv na biskupskou stoliči požehnaně a spasitelně pásł stáde Kristovo.

Z Prahy. Ve špitále milosrdných bratří léčeno bylo r. 1852. katolíků 2652, protestantů 78, židů 28; dohromady 2758. Od r. 1851 k léčení pozůstalo 87; vesměs tedy 2845, z nichž se 2545 uzdravilo, 181 umřelo a 119 na r. 1853 k léčení pozůstalo. V celé provincii té řehole léčeno bylo r. 1852 nemocných 22156.

Návěští o tomto časopisu.

Časopis pro katolické duchovenstvo počal vycházeti roku 1838. péčí Jeho knížecí Milosti *Václava Leopolda*, arcibiskupa Pražského, a to sice hlavně za tou příčinou, aby katolické duchovenstvo mělo spis, z něhož by se ne tak skoro v bohoslovním umění, nébrž v *přesném užívání českého jazyka* cvičilo, utvrzovalo, zdokonolovalo. Praviloť se tenkrát zajisté, že k nabývání bohoslovného umění dosti jest knih latinských i německých; an ale od roku 1818. vlastenská literatura pěstovati se počala, bylo zajisté potřebí, aby českému duchovenstvu dalo se něco na ruku, by se cvičilo a vědělo, jak by se v theologických věcech dobře po česku mělo vyjádřiti. Za tou příčinou ustanovila a platila vysocí důstojná konsistoř Pražská, co vydavatelkyně téhož časopisu hned od prvního počátku zvláštního *korrektora stylů*, a to sice jednoho z nejslavnějších literátorů českých, p. *Františka Čelakovského*.

Žeť ale tento Časopis k vytknuté uloze své náležitě dostal, dosvědčují mu všickni znatelé našeho jazyka. — Nebyl ale časopis pouhým mluvnickým pravidlem, pěstovalť i bohoslovní umění zvlášť za redakcí nynějšího p. probošta, jeho Excellencí, p. *Vác. Václavička*, veledůstojného p. kanovníka *Vác. Pešiny*, a Jeho biskupské Milosti *Jana Valeriana Jirsika*. Ačkoliv ale tento časopis i co do obsahu i co do slohu větším dílem s každým jiným časopisem německým v závod se pustiti mohl, a některého léta zvlášť mnohý jiný časopis znamenitě převyšoval: nic méně vyznati musíme, že od prvního počátku neměl příliš mnoho podporovatelů, a ještě méně pilných čitateľů. Žeť tak jest, vyložíme, osvědčíme.

Náklad byl z počátku 1000 výtisků, a v té míře se navíce udržel; žeť se ale ani tento tisíc každoročně nerozebral, viděti jest, žeť se za redakcí p. kan. Pešiny vícekrát ohlášení stalo, že předešlé roční běhy v levnější ceně k dostání jsou, a že posud mnoho výtisků v Pražské konsistoři leží na skladě. Jediné r. 1848. učinil rozdíl, kdež nyníjší nejdůstojnější p. biskup Budějovický přepumeraci měl na 1300, a prvního svazku druhé — ovšem pouze pro počet odbíratelů nových drahé — vydání obstarati musel. Po roce 1848. ale ubývalo zas odbíratelů, až jich r. 1851 pozůstalo jenom něco málo přes 700. — Co jest ale i 1300 odbíratelů na veškeré československé duchovenstvo v Čechách, na Moravě, v Slezku a v rozsáhlém království Uherském, an téměř každá diocese ve všech těchto zemích tolik československých kněží počítá, co bylo v nejpožehnanějším roce odbíratelů vůbec? Z čehož patrné, že časopis pro katolické duchovenstvo u katolického duchovenstva příliš velké přízně nedocházel, ačkoliv byl před vycházením *Blahověsta* 1847 zcela jediný, ano i od téhož času co vědecký spis také jediný. Bylo-li ale málo odbíratelů po ten celý čas, čtenářů bylo ještě méně. Velmi zhusta bývalo slychati mezi duchovenstvem, že tento časopis za mnoho nestojí; ptal-li se ale kdo po příčině, dostal vyhýbavou odpověď. Tak se stalo r. 1834. vel. p. Josefovi Černému, kterýž si o tento časopis také znamenité zásluhy získal. Když uslyšel ve společnosti mnohých duchovních, že časopis nestojí za nic, odmlčel se, nechtě hájiti spolu sebe samého. Když ale po chvíli učinil řeč o svatojanském dědictví, a všickni přítomní s velikou žádostí na něm se doptávali, co to bude: nyní teprva směle jim odpověděl, tka: „Pánové, jakým pak právem haníte časopis, když ho ani nečtete? Dědictví svatojanské jest popsáno v letošním 1. svazku na stránce 160.“ Umlkli hanilové zahanbení jsouce tenkrát, ale nepochybně zůstávali při pouhém odbírání — a při svém prvním usudku. — Proč ale mnozí odbírali časopis — ač vůbec počet nebyl nikdá příliš veliký — an u nejedněch pouze vyplňoval místo v knihovně? Poněvadž ho vydávala konsistoř Pražská, a jiné konsistoře ji v tomto podniknutí podporovaly: nutil se mnohý, aby si udělal dobré oko u své konsistoře, a připojil se k odbíratelům. Že se ale roku 1848 počet skutečných čtenářů

známenitě rozmnožil, viděti z výše dotčeného udání a i z té okolnosti, že se časopis stal vlastností privátní, a následovně je neměly místa zmíněné ohledy. — Avšak ztenčením duchovenských příjmů v posledním čase klesal počet odbíratelů až letos na 500 klesnul. Vynasnažili jsme se, co nám možného bylo, abychom u dalším vydávání téhož časopisu hodni byli důvěry, kterouž na poručení předešlé slavné redakce Jeho Eminence, nejdůstojnější Pán Cardinál knám měl, a redakci nám uložil; podávali jsme velebnému duchovenstvu takové články, o nichž jsme soudili, že mu přijdou vděk; dostali jsme od Jeho biskupské Milosti, nejdůstojnějšího Pana biskupa Budějov., Jana Valeriana ujištění, že se časopis do *lepších rukou* dostati nemohl; vydávali jsme ho, dokud tomu zákon tisku dovoloval, dle přání mnohých každý měsíc, nezvýšili jsme cenu, voliti jsme k rozesílání nejrychlejší cestu poštou: a předece zůstal počet 500 nerozmnožitelným. Na tak skrovný počet odbíratelův ale *není možná, aby tento časopis při zvýšeném platu kněhhtlačitelském a při nesmírné drahotě papíru déle vycházel.* Od roku 1849 vydával se bez užitku, letos ale s nemalou peněžitou škodou. *Pět a dvacet roků* se držel, nyní pak musí pro nedostatek odbíratelů zaniknouti.

Pánům spisovatelům bylo slíbeno, že za každý tištěný arch dostanou nejméně 6 zl. st., to by se bylo stalo, kdyby se bylo aspoň 900 odbíratelů sešlo. Nemajíce ale při vši své práci jiného nic, než peněžitou škodu; nemůžeme jiného nic, než zde srdečně za jejich pomoc děkovati, a na odplatu Boží je odkázati. Staň se každému z nich, jakož jsme napsali v článku tohoto sešitku: *Zaplat Pán Bůh!*

Pánům odbíratelům srdečně děkujeme, že zůstali věrni až do konce, a že přispěli k tomu, aby naše škoda nebyla větší. Nebudeme-li vydávati časopis, budeme vydávati jeden *kázání*, jichž vyjde po svatodušních svátcích po tak dlouhé přestávce opět jeden svazek; a druhý hodlá, co se jen zevnější věci v pořádek uvedou, vydati *církevní právo v jazyku českém.*

Povinni jsme ale vysvětliti, proč nevyšel ani v říjnu, ani v listopadu žádný svazek.

Pro nedostatek peněžité kauce 5.000 zl. stř. přestal časopis pro kat. duchov. býti *časopisem periodickým*, a nesměl vyjít před uplynutím šesti neděl. An ale nesl název pro měsíc říjen a listopad, nemohl býti čís. kr. úřadům podán před počátkem listopadu. Pro neštěstí byl ale v něm obsažen jeden článek, za jehož příčinou celé vydání bylo zabaveno. Že ale zabaveno jest, nesměly žádné noviny ohlásiti, ježto by tím jakási potupa padala na duchovní stav. A proto nelze nám bylo odpověditi veřejně na všechny *reklamace*. Až bude za příčinou toho článku soud dokončen, rozešle se i předposlední svazek.

Když tento poslední arch k opravě tiskářských omylů nám byl doručen, dostali jsme návštěvu od důstojného p. Jana Krbce, rektora u sv. Jiří v Praze, kterýž toho velice želel, že tento časopis pro nedůstatek odbíratelů zaniknouti má, ježto pilné a zvědochtivé duchovenstvo zbaveno bude orgánu, jímž i duševní síly své cvičilo i mnohých prospěšných a příjemných vědomostí nabývalo. I tu radil nám, bychom učinili velebnému duchovenstvu návrh: *abychom tento časopis na nějakou dobu zastavili*, by se páni odbíratelové pět a dvadciiletým odbíráním jako unaveni jsouce poněkud zotavili. Když pak znamenati budou, že jim něco chybí, že snad bez snadu pečovati budou sami o to, by se pojednání nová scházela, k nám zasílala, a tak aby se připravovalo buď pod naší, buď pod jinou redakcí opětné vydávání tohoto Časopisu.

Sdělujeme, což nám tento zkušený a o prospěch české literatury bohoslovní zasloužilý Pán, a zůstavujeme radu jeho úvaze *vlebného duchovenstva*; nám ale nezbývá pro ten čas jiného nic, než bychom se co bývalí redaktorové s ním rozloučili

Fr. Havránek a Dr. Eduard Tersch.